

shelve as

Gerefor-
meerde
Kerken in
Neder-
land.
Het zend-
ingsblad

1440

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. W. Breukelaar, Santpoort.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exem-
plaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt
aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „Vada”,
Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post.
Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

INHOUD: De Heere regeert — Van Zendingsaangelegenheden: De eerste Zendingscursus; Opneming van de bepalingen, die de Zending betreffen in de Kerkenordering. — Zending van de Geref. Kerk te Amsterdam: Ds. J. L. Schouten; De opening der school te Kemandang; Zendingsbegroting Noord-Holland. — Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam: Ds. J. Verkuyl; Dr. J. J. Miedema; Ds. A. F. J. Pieron; Offeractie in Zuid-Holland Zuid; Driemaandelijksch Verslag van den Zendingarbeid 1 Juli—30 Sept. 1939. — Zending van de Geref. Kerk te Delft: Mej. W. Wits; Solokring. — Zending van de Geref. Kerk te Utrecht: Overzicht over den Zendingarbeid in Poerworedjo. II; Kort verslag van de 19de Zendingssynode. — Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Schetsen uit Soemba, 60; De Zendingscollectantjes te Den Ham. — Zending van de Geref. Kerk te Heeg: Zelfstandigheid der Inheemsche Kerken; De collectantjes te Sybrandaburen. — Zending van de Geref. Kerk te Medan en Pematang Siantar. — Zending van de Geref. Kerk te Palembang: Kerk te Belitang. — De Christ. pers in Indië. — Zendingsbibliotheek. — Van andere Zendingen en van voor de Zending belangrijke dingen. — De Salatiga-Zending. — De Ned. Zendingsraad. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

DE HEERE REGEERT!

De Heere regeert; de aarde verheuge zich; dat vele eilanden zich verblijden. Rondom Hem zijn wolken en donkerheid; gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Zijns troons.

Ps. 97 : 1, 2.

De Heere regeert! Dat is de banier der waarheid, die de dichter van dezen psalm opheft tegenover het woeden der volken. Jehova, Israëls God en Koning, is de Beheerscher der gansche aarde. Hij is niet alleen de getrouwe Verbonds God, die Zich Israël ten erve verkoren heeft en temidden van Zijn volk op Sion troont tusschen de Cherubim, maar als Schepper der gansche aarde is Hij ook Koning over de volken, die Hem niet kennen. Zijn Koninklijke heerschappij strekt zich uit tot aan de einden der aarde.

Deze gedachte: de Heere regeert! was den vromen Israëliet tot sterkte en troost in alle levensomstandigheden en inzonderheid wanneer de vijanden als een stroom tegen Sion aanbruisten en 't dreigden te verpletteren.

Onder alle volken moet deze waarheid dan ook worden uitgeroepen en heel de aarde — ook de verstaafgelegen eilanden — moeten zich daarin verblijden! Want wanneer de dichter hier zegt: de Heere regeert! dan bedoelt hij daarmee niet heel in 't algemeen te zeggen, dat er steeds een Godsregeering geweest is en ook steeds zijn zal, maar dan getuigt hij van 't geen hij gezien, van 't geen hij *ervaren* heeft in zijn leven en profeteert hij tevens wat eens in volle werkelijkheid en heerlijkheid openbaar zal worden.

Hij zinspeelt hier op een bepaalde historische gebeurtenis. Er was een tijd geweest, dat de Heere Zijn Koninklijke majesteit als met een sluier bedekt hield en Zijn heerschappij niet scheen uit te oefenen. Geweld en list zegevierden. Schaamteloos en straffeloos werd 't recht verkracht en de waarheid struikelde op de straten. Alle fundamenten der aarde wankelden. De vijanden van God en Zijn volk deden al wat hun goed dacht en 't scheen wel alsof er geen God in den hemel was om hun woeden te beteugelen en Zijn volk te verlossen. Maar nu, wil de dichter zeggen, nu is 't anders geworden. De Heere is als 't ware ontwaakt uit Zijn sluimering. Hij heeft Zijn troon beklommen en 't bewind in handen genomen. Nu openbaart Hij zich weer, tot blijdschap van Zijn volk, in Zijn oppermogendheid, in Zijn Koninklijke majesteit, die Hij een wijle scheen te hebben afgelegd. En daarom jubelt de dichter — en jubelt ook nu nog Gods volk zoo dikwijls als de Heere hun uitredding schenkt: „de Heere regeert!”

* *
*

De Heere regeert! Met deze zekerheid in 't hart overschrijden wij den drempel van het jaar 1940. Wat het ons brengen zal weten we niet. Tal van vragen dringen zich aan ons op. Hoe zal 't ons gaan in ons persoonlijk en huiselijk leven? Zal ons land zijn vrijheid en zelfstandigheid behouden of zal 't een slachtoffer worden van brutale agressie? Zal de vrede in Europa hersteld worden of zal 't zichzelf verteren in oorlogsrazernij? Zal de Kerk des Heeren verademing hebben in al die landen waar zij nu onderdrukt wordt? Zullen onze Kerken in staat zijn haar Zendingsroeping te volbrengen?

Er is niemand die deze vragen beantwoorden kan. Wij wandelen in nevelen en wij staan telkens voor onoplosbare raadselen. De wereld, die 't Godsbestuur loochent, spreekt van toeval of van een blind noodlot. Maar de christen, die niet afgaat op wat hij *ziet* maar op wat hij met zijn gansche hart *gelooft*, zegt: „De Heere regeert!” Het geloof ziet Gods albesturende hand ook in al die gebeurtenissen, die het niet begrijpen en niet verklaren kan. Gods gedachten zijn hooger dan onze gedachten en Zijn wegen hooger dan onze wegen. Het geloof houdt vast dat alle dingen — ook de meest ontzettende dingen — dienstbaar zijn aan de verwezenlijking van Zijn onveranderlijk Raadsplan. Het blijft getuigen — ook al schijnt 't soms wel alsof de menschen en duivelen vrij spel hebben: „De Heere regeert!”

* *
*

De Heere regeert! Dit te gelooven geeft *rust* te midden van alle onrust. Want dan weten we dat Zijn oog over ons waakt en dat Zijn hand ons leven en ons lot leidt en bestuurt. Ook dit jaar zal ons weer plaatsen voor onoplosbare raadselen. Schokkende ervaringen en pijnlijke teleurstellingen zullen wel niet ontbreken. Want: „Rondom Hem zijn wolken en donkerheid” — Hoe ontzagwekkend groot is Hij, die in zulk een Koningsmantel zich hullen kan! Toch is er van machtsmisbruik, van willekeur bij dezen Koning geen sprake. Al wat Hij doet is goed en recht al begrijpen wij Zijn doen niet. Niemand schrijve Hem iets ongerijmds toe! Want, „gerechtigheid en recht zijn de vastigheid Zijns troons”, het zijn de twee onwrikbare peilers waardoor Zijn troon gedragen wordt en hem duurzaamheid en luister verleen. Waar 't op aan komt is niet dat wij Hem begrijpen, maar dat wij gelooven dat Hij zich nimmer vergist, maar dat Hij met Vaderlijke hand, in recht en in gerechtigheid, alles heen leidt naar den eeuwigen morgenstond waarin Zijn voltooide Koninkrijk schitteren zal in ongekenden luister.

Dit te gelooven geeft ons *moed* om met vasten

tred 't nieuwe jaar in te gaan — moed ook om onze Zendingsroeping te vervullen — om onder de Heidenen te zeggen: De Heere regeert! en hun de blijde boodschap te brengen, dat de Koning der aarde is de Zaligmaker van zondaren.

En Hij alleen is God en niemand meer, te prijzen tot in eeuwigheid!
D. B. G. v. d. Z.

Van Zendingsaangelegenheden.

De eerste Zendingscursus.

Weldra zal de eerste Zendingscursus worden geopend. Eindelijk is het dan toch zoo ver gekomen, dat de betere vooropleiding van „Zendingszusters“, Missionaire artsen en Missionair verplegend personeel zal beginnen. Het heeft wel heel lang geduurd eer deze dringend noodige zaak, die bijna twintig jaar lang gedurig is bepleit, haar beslag heeft verkregen. Wie in de Zending wat meeleefden, begrepen wel, dat het voor allen, die in den dienst der Zending zouden uitgaan, wel zeer noodig was eenige voorbereiding te ontvangen. Maar tot nu toe bleef het er bij, omdat er geen Gereformeerde gelegenheid voor een „betere vooropleiding“ bestond, althans niet zooals die noodig was. Het wachten was op den Zendingshoogleraar, onder wiens leiding de cursus voor die vooropleiding zou worden gegeven.

In overleg met Prof. Dr. J. H. Bavinck is nu door de deputaten der Generale Synode voor de Zending een circulaire verzonden aan de zendende Kerken en de verschillende deputaatschappen voor de Zending, waarin zij het volgende mededeelen:

„Op de laatstgehouden Synodale Vergadering der Gereformeerde Kerken te Sneek is besloten, dat door den Zendingshoogleraar, Prof. Dr. J. H. Bavinck, cursussen zullen worden gehouden in de zendingsvakken, tot opleiding van hen, die in zendingsdienst zullen worden uitgezonden. Deze cursussen zijn in de eerste plaats bestemd voor zendingszusters, die reeds werden aangewezen om uitgezonden te worden voor den vrouwenarbeid. Voorts zijn zij ook bedoeld voor verpleegsters, missionaire artsen e.a., die zich voorbereiden om in het zendingswerk werkzaam te worden gesteld.

Wanneer zich geen bijzondere belemmeringen voordoen, zal de eerste cursus geopend worden in het midden van Januari 1940.

Hoewel het duidelijk is, dat deze cursus bestemd is voor diegenen, die reeds tot eenigen zendingsdienst werden benoemd, zullen toch ook anderen, die nog niet zulk een benoeming ontvingen, worden toegelaten, indien zij van harte in het zendingswerk belang stellen en begeeren hun kennis daarvan te vermeerderen. Het spreekt vanzelf, dat het volgen van zulk een cursus niet insluit, dat men nu later vanzelf ook een benoeming ontvangen zal. Immers, de Kerken zijn uiteraard volkomen vrij, in de toekomst, bij eventuele vacatures, diegenen te benoemen, die zij het meest geschikt achten.

Aangezien dit de eerste keer is, dat zulk een zendingscursus geopend wordt, moesten eenige regelen worden vastgesteld.

In de eerste plaats werd vastgesteld, dat allen, die den cursus wenschen te volgen, zich vooraf zullen moeten onderwerpen aan een toelatingsexamen, dat zal handelen over de volgende vakken. Ten eerste kennis

van de Bijbelsche Geschiedenis. Ten tweede kennis van de geloofsbelijdenis. Ten derde eenige kennis van de groote lijnen der Kerkgeschiedenis. In de vierde plaats zal geëischt worden een zekere mate van algemeene ontwikkeling, die noodzakelijk geacht wordt niet alleen om het onderwijs te kunnen volgen, maar ook om later, in die geheel andere wereld, te kunnen werkzaam zijn. Al deze punten betreffen nog alleen de kennis, die geëxamineerd kan worden. Het is duidelijk, dat het bij den zendingsdienst niet genoeg is, kennis te bezitten. Er moet zijn die hartelijke liefde tot den Heiland, die ons alleen in staat stelt moeite en zorgen te verdragen. En voor diegenen, die zullen worden uitgezonden, is ook in hooge mate wenschelijk, dat zij ook hier in het vaderland reeds actief deelgenomen hebben aan het evangelisatiewerk, opdat ze eenige geschiktheid en oefening bezitten ten opzichte van de uiterst zware taak van de verkondiging van het evangelie. De opleiding van G.O.Z.E. te volgen kan daartoe wel dienstig zijn.

De cursus zelf zal handelen over de volgende vakken:

- Zendingstheorie. Kennis van de beginselen der zending, zendingsmethode, enz.
- Geschiedenis der zending, met name van die in Nederlandsch Indië.
- Eenige kennis van de godsdiensten van de volken in wier midden wij arbeiden.
- Land- en volkenkunde.

De cursus wordt zoo ingericht, dat in een jaar tijds de geheele stof doorlopen wordt. Natuurlijk wordt daarbij van de deelnemers geëischt, dat zij ook door zelfstudie uit daartoe aangewezen boeken, zich kennis verzamelen over de onderwerpen, die ter sprake komen.

De tijd en de plaats waarop deze cursus zal worden gehouden, kon nog niet worden vastgesteld. Dat zal eerst dan kunnen geschieden, wanneer wij weten, wie eraan zullen deelnemen en waar zij wonen. Wel kan reeds nu worden medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt, den cursus te houden éénmaal per week, ergens in het midden van het land.

Met het oog op de verdere regelingen, die getroffen zullen moeten worden, zouden wij zeer gaarne zoo spoedig mogelijk weten, wie voornemens zijn deze lessen te volgen. Zij kunnen zich daartoe aanmelden bij de Deputaten der Generale Synode voor de Zending onder heidenen en Mohammedanen, p/a Ds. W. Breukelaar te Santpoort, of bij Prof. Dr. J. H. Bavinck te Bilthoven.

Ieder, die zich aanmeldt, ontvangt zoo spoedig mogelijk een oproep voor het toelatingsexamen, waarna dan met den cursus een aanvang zal kunnen gemaakt worden."

Het stemt tot blijdschap, dat we, naar het zich laat aanzien, in de ernstige leemte, die tot nu toe in dit opzicht bij onze Zending bestond, voorziening zal worden getroffen. Dit is weer een stap in de goede richting onzer Zendingsorganisatie. En het is een belangrijke stap, waarvan verwacht mag worden, dat deze den arbeid der Zending zeer ten goede zal komen.

Wel dreigt er echter een gevaar. Vaak is er bij de uitzending van een missionair arts of van een verpleegster dringenden haast. Er is een verpleegster ziek geworden of zij heeft door huwelijk of om andere reden den dienst der Zending verlaten. En dan moet er vaak spoedig iemand worden uitgezonden om de ledige plaats te bezetten. En dan kan er van de voor-

opleiding niet veel terecht komen. En met de uitzending van artsen is het soms evenzoo.

Voor deze dringende gevallen heeft de Generale Synode ook wel voorziening getroffen. Zij heeft betreffende missionaire artsen en verplegend personeel besloten:

„Dat niemand mag worden uitgezonden, dan die in het bezit is van een testimonium, afgegeven door den Zendingshoogleeraar, waaruit blijkt, dat met vrucht zijn onderwijs heeft gevolgd, alsmede van een testimonium, waaruit blijkt, dat behoorlijk studie is gemaakt van de taal, die men in Zendingsdienst zal moeten gebruiken.”

De Synode heeft dus zeer stellig het volgen van een Zendingscursus verplichtend gesteld.

Maar zij heeft tevens besloten:

„Dat in dringende gevallen op daartoe strekkend verzoek van het bezit dezer testimonia vrijstelling kan worden verleend door de deputaten der Generale Synode voor de Zending in overleg met den Zendingshoogleeraar.”

Nu is echter het gevaar niet denkbeeldig, dat men wel wat te veel gaat rekenen op de gelegenheid, die er is om dispensatie te verkrijgen.

De Kerken hier te lande en vooral ook de directeurs der Zendingshospitalen zullen er rekening mee moeten houden, dat het verlenen van dispensatie hooge uitzondering moet blijven en dat men er in het vervolg op rekenen moet, dat al het medisch personeel na de benoeming nog minstens een jaar in Holland moet blijven.

En o.i. zullen de deputaten der Generale Synode voor de Zending wel doen, wanneer zij **alleen in zeer dringende gevallen** dispensatie verlenen. Onze Zendingshospitalen moeten de **Zending** dienen. En dat kan alleen goed geschieden als het Europeesche personeel niet slechts goed bekwaam is voor het hospitaalwerk, maar ook deugdelijk voorbereid is voor de Zendingstaak, die hen in Indië wacht.

Opneming van de bepalingen, die de Zending betreffen, in de Kerkenordening.

Tot nu toe is in de Kerkenordening geen enkele bepaling opgenomen nopens de zending. In heel de Kerkenordening wordt de zending zelfs niet genoemd.

Dit schijnt wel erg vreemd. De zending toch is door den Heere Christus aan zijn kerk opgelegd. Hij geeft aan de kerk, de genade en het voorrecht en mitsdien de roeping om zijn medearbeider te wezen in het werk der zending. De Schrift is vol van de zendingsgedachte. En in den tijd der Apostelen heeft de Gemeente de zendingroeping verstaan en met groote toewijding betracht.

Gelet op wat de Heilige Schrift zegt, zou men hebben verwacht, dat onze vaders bij het ontwerpen der Kerkenordening aan de zending daarin een ruime plaats zouden hebben gegeven. Maar dit is niet het geval. De Kerkenordening spreekt van de zending met geen enkel woord.

Verkeerd zou echter de gevolgtrekking wezen, wanneer men uit dat ontbreken van de zending in de Kerkenordening, zou opmaken, dat onze vaders niet aan de zending zouden hebben gedacht. Het is bekend, dat de groote canonicus Voetius uitvoerig van de zending heeft besproken in zijn werk over de planting der kerk. Ook de Dordsche Synode van 1618 en 1619 heeft wel over de zending gehandeld.

Maar de Zending werd in den tijd der Hervorming

en nog lang daarna gezien als een zaak der Overheid. Dit blijkt wel heel duidelijk uit Art. 36 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis, waar gezegd wordt, dat het ambt der overheid is... „het woord des Evangelie's overal te doen prediken”. En den 27sten Mei 1619 besloot de Generale Synode van Dordrecht de Staten op te wekken tot het werk der zending.

Wellicht is het vooral daaruit te verklaren, dat de Kerkenordening niets heeft bepaald betreffende de zending.

En dat is zoo gebleven tot de huidige dag.

Ook thans spreekt onze Kerkenordening nog met geen enkel woord van de zending.

Toen in 1896 de grondbeginselen, die voor de zending behooren te gelden, duidelijk zijn uitgesproken door de Synode te Middelburg en naar die beginselen later de regelingen voor de zending zijn vastgesteld, zijn deze niet opgenomen in de Kerkenordening, maar zijn die samengevat in een Zendingsorde, die is vastgesteld door de Generale Synode van 1902 en in 1939 is herzien door de Synode te Sneek.

Het is niet geheel onaannemelijk, dat in het feit, dat de zending in een afzonderlijke orde, naast de Kerkenorde is geregeld, nog eenigszins de gedachte nawerkt, dat de zending toch eigenlijk iets apart is, dat naast het gewone kerkelijke leven staat.

Die gedachte is natuurlijk onjuist. De zending staat niet naast het kerkelijk leven, maar zij heeft er recht op, dat zij er middenin sta. Droef genoeg laat dit in de praktijk nog veel te wenschen over. Nog veel te veel doet men alsof de zending iets bijkomstig is, waaraan men naar welgevallen kan meedoen of niet meedoen. Die meening moet weg met wortel en tak.

De vraag kan daarom terecht gesteld worden of het eigenlijk wel goed gezien was, dat de zaken der zending in een afzonderlijke zendingsorde zijn geregeld en of het niet beter ware geweest de algemeene bepalingen nopens de zending in de Kerkenordening op te nemen. Dan ware ook wellicht de waan geheel voorkomen, dat voor de zendingsarbeiders de gewone bepalingen der Kerkenordening niet zouden gelden.

Ook ter Generale Synode is de vraag gerezen of het wellicht niet beter ware de Zendingsorde maar te doen vervallen en de algemeene bepalingen nopens de zending op te nemen in de Kerkenorde.

De Synode besloot vijf deputaten te benoemen met de opdracht om de eerstvolgende Generale Synode te dienen van rapport en advies inzake de wenschelijkheid om de Afzonderlijke Zendingsorde te doen vervallen en de algemeene bepalingen betreffende de Zending in de Kerkenordening op te nemen; en indien zij in den laatsten zin mochten adviseeren, met een aanwijzing welke bepalingen in de Kerkenordening een plaats zouden moeten vinden en onder overlegging van het ontwerp eener regeling, waarin de noodige bijzondere bepalingen voor den arbeid der Zending zijn opgenomen.

Dit besluit is voorzichtig geformuleerd. Er is nog eens besloten, dat de Zendingsorde zal vervallen.

Maar de vraag of dit ook wenschelijk ware, zal nu toch eens grondig worden overwogen. Dit verheugt ons, want ofschoon schrijver dezes zoowel aan het ontwerpen der Zendingsorde van 1902 als nu aan de herziening heeft medegewerkt, heeft hij toch sinds lang gevoeld, dat er tegen het bestaan eener afzonderlijke zendingsorde wel bezwaren zijn in te brengen.

Santpoort, 28 December 1939.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland.

Ds. J. L. Schouten.

Een enkele maal komen er wel eens oogenblikken

in het leven, dat we, zonder elkander in de hoogte te steken of te vervallen in de fout van menschenverheerlijking, elkander eens niet enkel becritiseeren, maar ook eens mogen zeggen wat we in elkander waardeeren. En dan meen ik, dat ik dit thans in het Zendingsblad mag doen ten opzichte van Ds. J. L. Schouten van Amsterdam, die 17 December l.l. mocht gedenken, dat hij veertig jaar geleden te Hazerswoude het ambt van dienaar des Woords aanvaardde.

Ds. Schouten had te voren te kennen gegeven, dat hij niet wilde jubileeren en van alle publieke betooning van hulde verschoond wenschte te blijven. En dat is hem gelukt, wat niet ieder te beurt valt.

Ik hoop echter, dat hij het toch niet al te euvel zal duiden, wanneer het Zendingsblad iets van hem gaat vertellen.

Ds. Schouten heeft aan onze Kerken als lid en voorzitter der Generale Synode, als curator der Theologische Hoogeschool, als deputaat voor de oefening van het verband met de Theologische Faculteit der V. U. en in onderscheiden andere deputaatschappen zeer gewichtige diensten bewezen. Maar daarover gaat het Zendingsblad niet spreken.

Ds. Schouten is echter ook „Zendingsman” in zeer bijzonderen zin. De zending heeft steeds zijn volle belangstelling en een aanmerkelijk deel van zijn tijd en kracht geeft hij aan de behartiging van de Zendingsbelangen hier te lande.

Als ter Generale Synode Zendingszaken aan de orde zijn, geeft ook hij meestal zijn meening ten beste, waardoor hij op de te nemen beslissingen vaak veel invloed oefent. En toen in April '38 na de benoeming

van den Zendingshoogleraar een commissie werd aangewezen om de noodige regelingen te ontwerpen, werd ook hij daarvoor aangewezen, terwijl die commissie hem tot voorzitter benoemde.

Het is echter vooral de Zending van de Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland, waarvoor Ds. Schouten zich in bijzondere mate heeft gegeven.

Toen nu omstreeks veertig jaar geleden de Kerk te Amsterdam tot „eigen zending” kwam en er een accoord van samenwerking met de andere Kerken van

Noord-Holland was aangegaan, werd wijlen Ds. B. van Schelven gekozen tot voorzitter van de commissie, die den Kerkeraad in alle zaken der Zending dient van advies. En hij is dat gebleven totdat de Heere hem riep tot de triumfeerende Gemeente, die zich schaart rondom den troon van het Lam.

Na het heengaan van Ds. van Schelven werd met eenparige stemmen van alle andere Commissie-leden Ds. Schouten tot voorzitter gekozen. En dat is hij nog. En ik weet zeker, dat het aller instemming heeft, wanneer ik zeg, dat wij in hem een voorzitter hebben zoo goed als we maar wenschen kunnen.

Hij heeft steeds een heldere kijk op de dingen, die aan de orde zijn en weet altoos de bespreking te leiden in de goede richting. Zijn beginseltrouw is onwrikbaar ook bij de behandeling van Zendingzaken. En zijn bijzondere gave van menschenkennis komt bij benoemingen of het opmaken van voordrachten zeer te stade.

Het is steeds bijzonder gemakkelijk met hem samen te werken. In al de jaren, die ik met hem de zaken der Djokja-zending mocht helpen behandelen, is er nooit ernstig meeningsverschil tusschen ons geweest en was de samenwerking steeds zeer aangenaam.

Als voorzitter laat hij echter niet met zich spelen. Wanneer ter vergadering iemand zoo eens eventjes met zij buurman een babbeltje wil houden, waartoe sommige dominé's wel wat neiging schijnen te hebben, maakt de voorzitter daaraan spoedig een einde. En dat doet hij meestal door een geestige woordspeling of opmerking, die heel de vergadering even doet lachen. Niet alsof hij de teugels steeds zoo strak houdt, dat

Ds. J. L. Schouten.

De gasten bij de opening der school te Kemandang in het Zuidergebergte.
Een missiepost waar naast een onderwijzer ook een Goeroe indjil werkt.

De opening der school te Kemandang.

Het jaar 1939 was voor den Schooldienst op het Zendingsterrein der Noord-Hollandsche Kerken zeer gezegend.

Enkele nieuwe scholen zijn er bijgekomen. Ook hebben sommige scholen voor het eerst subsidie ont-

vangen. En het getal leerlingen is beduidend toegenomen.

De foto laat ons de gasten zien, die bij de opening der school te Kemandang in het Zuidergebergte van Djokjakarta aanwezig waren. Dit is een nieuwe post, waar naast een onderwijzer ook een Goeroe Indjil werkt.

W. B.

het hinderlijk wordt, maar hij laat ze nimmer los. Het schijnt wel alsof hij voor Voorzitter is geboren.

Heel de Zendingscommissie in Noord-Holland is dankbaar in wat de Heere in haren eminenten Voorzitter heeft gegeven voor de behartiging der zendingszaken en de leiding, die hij haar geeft.

Van harte hoop ik, dat Ds. Schouten nog heel wat jaren de invloedrijke en betekenissenvolle plaats moge innemen, die hij in den arbeid voor de Zending te Djokja bekleedt.

W. BREUKELAAR.

Zendingsbegrooting Noord-Holland.

Door de Commissie van advies voor de zaken der Zending van de Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken is een concept-begrooting voor 1940 bij den Kerkeraad ingediend.

Hieronder volgende de hoofdcijfers:

Hoofddienst:

Uitgaven in Indië	f 43950
Ontvangsten in Indië	f 3990
Te zenden uit Holland	f 39960

Schooldienst:

Uitgaven in Indië	f 20500
Ontvangsten in Indië	f 9600
Te zenden uit Holland	f 10900

Voor Hoofd- en Schooldienst:

Uitgaven in Holland	f 12900
Ontvangsten in Holland	f 3710
Hiervan door de Kerken bij te dragen	f 9110

Medische dienst:

Uitgaven in Holland	f 10000
Ontvangsten in Holland	f 5000
Door de Kerken bij te dragen	f 5000

Totaal van wat de Kerken in Noord-Holland zullen moeten bijdragen f 65050

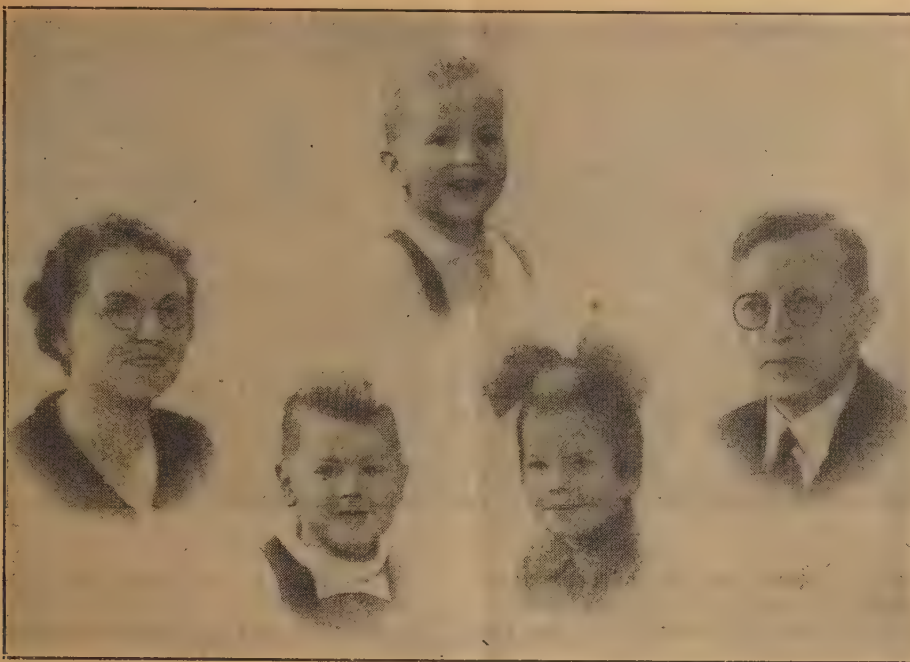
Hiervan hebben bij te dragen volgens de vastgestelde percentagecijfers de Kerken

in de Classe Amsterdam	38 %
" " " Alkmaar	7½ %
" " " Enkhuizen	9½ %
" " " Haarlem	20 %
" " " Hilversum	12½ %
" " " Zaandam	12½ %

In bovengenoemde cijfers is natuurlijk niet begrepen de begroting voor den Medischen dienst in Indië.

De uitgaven voor den Medischen dienst te Djokja zijn in totaal geraamd op f 255110.—. Dus op ruim 1/4 miljoen en de ontvangsten op f 255800.—.

W. B.

Ds. en Mevr. Verkuyl—v. d. Heuvel en gezin.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid.

Ds. en Mevrouw Verkuyl—v. d. Heuvel met hun gezin.

Weer is er een jeugdig, rijk begaafd en wel toegerust missionair predikant naar Indië vertrokken om de rij der mannen, die in de vuurlinie staan van onze Zending op Java, te versterken.

Den 27en Dec. l.l. zijn met de bootrein Ds. Verkuyl en zijn gezin van den Haag afgereisd om in Genua aan boord te gaan van de „Johan v. Oldenbarnevelt”, die hen, als alles wel gaat, naar Java zal brengen.

Johannes Verkuyl is 16 Januari 1908 te Nieuw Vennepe geboren. Na in zijn geboorteplaats de lagere school te hebben bezocht, was hij gedurende twee jaren leerling van de Christ. H.B.S. te Leiden en ging daarna over naar de gymnasiale afdeeling van het Christ. Lyceum te Haarlem, (waar hij na vier jaren eind-examen deed. Van 1927 tot 1932 studeerde hij aan de Vrije Universiteit, waar hij in Februari 1932 slaagde voor het candidaatsexamen in de Theologie. Den 28sten Augustus 1932 deed hij zijn intrede te Laren, na vooraf te zijn gehuwd met Mej. Maria Mijnsje van den Heuvel, geboren 30 Januari 1908.

Tot Februari 1937 heeft Ds. Verkuyl de Kerk te Laren (N.-H.) als predikant gediend. Maar de laatste jaren van zijn verblijf te Laren heeft hij tevens hier te lande reeds zeer belangrijk Zendingswerk verricht. Van 1935 tot 1937 heeft hij twee dagen per week zendingsarbeid gedaan onder de studeerende Inheemschen hier te lande, inzonderheid te Leiden, waar veel Oosterlingen hun universiteitsopleiding zoeken. Die

arbeid werd bijzonder gezegend en vroeg weldra, dat hij zich geheel daaraan wijdde.

De Kerk van Leiden beriep hem als miss. predikant voor dit werk. En Ds. Verkuyl nam die beroeping aan. De Kerk te Laren moest haar gevierden predikant missen.

In Maart 1937 deed Ds. Verkuyl zijn intrede als eerste missionaire predikant voor het werk onder de studeerende Oosterlingen. Het heeft echter niet lang geduurd, dat men hem rustig in dit bijzonder belangrijke, maar ook bijzondere moeilijke werk bezig liet. Wij zouden haast zeggen, wel wat te kort. Want reeds in April 1938 beriep de kerk te Rotterdam hem voor haar zendingswerk in Banjoemas. En Ds. Verkuyl nam dit beroep aan, doch onder de bepaling, dat hij nog eenigen tijd het werk onder de studeerende Oosterlingen zou voortzetten. Dat heeft hij ook gedaan, eerst nog ten volle en daarna voor de helft, totdat hij in Mei 1939 die arbeid kon overdragen aan Ds. R. C. Harder.

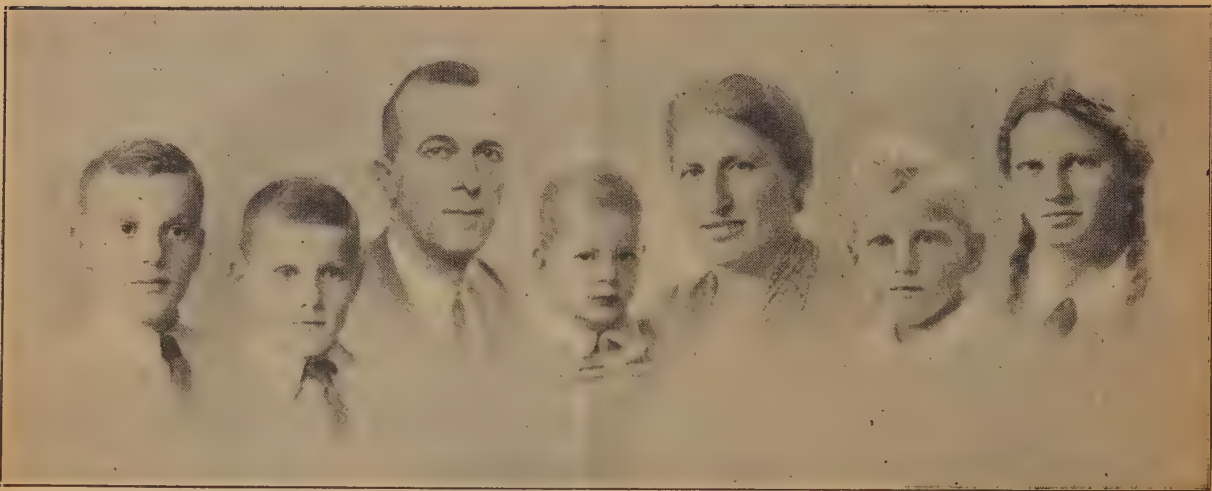
Daarna kon Ds. Verkuyl, die natuurlijk in den loop der jaren al heel wat studie van de zending gemaakt had, zijn tijd geheel geven aan de voorbereiding van het hem wachtende werk op Java.

Reeds den 6en Juni 1939 deed hij te Rotterdam zijn missionair examen, waarvoor hij glansrijk slaagde.

Ds. Meijster schreef daarvan in de Geref. Kerkbode van Rotterdam:

„Het was een genot dit examen bij te wonen.

Niet alleen om de wijze waarop gevraagd werd, maar vooral ook om de wijze waarop geantwoord werd. Er was niet één vraag, waarop de examinandus het antwoord moest schuldig blijven, en zijn uiteenzettingen gaven blijk van zoo diepgaande studie, van parate kennis en van verrasende gemakkelijheid om rustig en beheerscht te antwoorden, zoodat allen die aanwezig waren met groote voldoening, bewondering en dankbaarheid op onzen collega zagen, die

Dr. Miedema en gezin.

tot zulke praestaties in staat was, en zoo eenvoudig bescheiden tegenover de grootvorsten in het rijk der wetenschap zat, alsof het heel gewoon was dat hij zóó antwoordde.

Het is toch zoo heerlijk en vertroostend als we mogen opmerken dat God arbeiders in Zijn wijngaard uitzendt, die met rijke gaven door Hem gesierd zijn.

Laten wij dan maar dankbaar zijn dat wij nu weer zulk een broeder met uitnemende capaciteiten mogen uitzenden. De examinatoren gaven bij monde van Ds. Breukelaar het eervol getuigenis, dat als er bij een kerkelijk examen „cum laude” gegeven kon worden, Ds. Verkuijl dit praedicaat stellig zou hebben ontvangen.”

Daarna zette hij zijn studie voort. Hij wilde nog gaarne voor zijn vertrek doctoraal examen doen. Den 16en Dec. l.l. deed hij aan de V.U. zijn doctoraal examen, waarbij de Zendingvakken van Prof. Bavinck zijn hoofdvakken waren. En hij slaagde cum laude. Wat de Kerken bij een examen nooit doen, dat deed de Universiteit.

Ds. Verkuijl is nog jong. Uit den aard der zaak heeft hij nog weinig geschreven. Toch heeft hij ook zijn pen reeds in dienst van de zending gesteld. Van hem verscheen „Gedbedsleven”, uitgegeven in de libellen-serie van Bosch en Keuning; „Gods Kerstgeschenk aan de wereld”, idem; „Evangelie onder de Hoogere standen en meer ontwikkelden”, uitgegeven bij Kok te Kampen; „De absoluutheid van het Christendom” verschenen bij Voorhoeve te Den Haag; „Onze verantwoordelijkheid tegenover Indië” bij Z. S. R.

Uit deze publicaties bleek, dat hij ook de pen heel goed kan hanteeren.

Ds. Verkuijl zal D.V. de opvolger worden van Ds. Rullmann te Poerwokerto, die is benoemd tot docent aan de Opleidings School te Djokja.

De Heere heeft aan Ds. en Mevr. Verkuijl—v. d. Heuvel drie lieve kinderen gegeven. Eva, de oudste, is 6 jaar, Cornelis Christiaan telt 4 jaar en Coenraad Maarten is 31 Juni 1937 geboren. Alle drie hadden schik, dat zij met Pa en Ma mochten worden gekiekt.

Met blijdschap zien we Ds. Verkuijl naar Indië gaan. Onder den zegen des Heeren is van hem nog veel te verwachten.

W. B.

Dr. J. J. Miedema en gezin.

De directeur van het Zendingshospitaal te Poerbo-linggo, Dr. J. J. Miedema is met zijn gezin in het begin van December l.l. weer teruggekeerd naar Java.

Dr. en Mevrouw Miedema-Berg zijn in Januari 1938 met verlof in Holland aangekomen. Zij mochten zijn Moeder, Mevr. de Wed. Ds. Miedema, die in de laatste maanden van 1937 zeer ernstig krank was, nog weer ontmoeten. Maar 6 weken later nam de Heere haar tot zich in Zijne heerlijkheid. Dat heengaan van Moeder wierp over den verloftijd eenige schaduw.

Tegelijk met hem was ook Dr. en Mevr. Berg—Miedema van Soemba met verlof in Holland. Het spreekt van zelf, dat beide echtparen, door zoo nauwe familieband vereend, en beide werkzaam in denzelfden tak van den Zendingarbeid, het eene op Java en het andere op Soemba, veel met elkander hebben omgegaan en van elkander hebben genoten.

Met toestemming van de deputaten voor de Zending in Banjoemas, heeft Dr. Miedema zich tijdens zijn verblijf nader bekwaamd in de chirurgie en met het oog daarop eenige maanden verlofverlenging ontvangen. Naar we vernamen is die verlenging echter buiten bezwaar van de Zendingkas geschied.

Eerst heeft Dr. Miedema eenigen tijd gewerkt in de chirurgische kliniek van Prof. Eerland te Groningen. Later is hij overgegaan naar het Gemeente Ziekenhuis te Den Haag, waar hij als assistent ruime gelegenheid had zich onder de leiding van Prof. Michael chirurgisch te bekwamen. Hier heeft hij gewerkt tot 1 November 1939.

Het spreekt van zelf dat die Chirurgische bekwaaming, die slechts een korten tijd door ongesteldheid onderbroken is geworden, aan den arbeid op Java zeer ten goede kan komen.

Dr. en Mevr. Miedema—Berg zijn door het vele goede, dat zij in de 22 maanden van hun verlof in Holland hebben genoten, gesticht en opgewekt, met blijdschap teruggegaan naar Java. Met dankbaarheid hebben zij ondervonden, dat er in de Kerken van Zuid-Holland-Zuid, een hartelijk meeleven is met den arbeid der Zending. De staat der zendingkas van Rotterdam, die tot bezuiniging en daardoor wellicht

tot inkrimping van den arbeid noopt, spreidde eenige schaduw over hun terugkeer.

Op de foto zien we van rechts naar links: Cathonie 13 jaar; Jelle 6 jaar; Mevr. Miedema—Berg; Leni 3 jaar; Dr. Miedema; Johanna 8 jaar en Jan 11 jaar.

Dr. en Mevr. Miedema—Berg genieten met hunne kinderen een goede gezondheid. Moge de Heere hen nog voor velen ten zegen stellen W. B.

Ds. A. F. J. Pieron.

Ds. A. F. J. Pieron, die beroepen is door de kerk te Rotterdam voor den arbeid onder de Chineezzen in Banjoemas heeft Dinsdag 12 December l.l. zijn missionair examen afgelegd in de Classis Rotterdam.

Van de deputaten ad art. IV der zendingsorde waren aanwezig. Prof. Dr. H. H. Kuijper; Prof. Dr. V. Hepp; Prof. Dr. J. H. Bayinck en Ds. D. Pol.

Ds. Bouwmeester schrijft daarvan het volgende:

„Met genoegen hebben de afgevaardigden der Kerken in onze Classis dit examen bijgewoond. Na het examen hebben de Gedeputeerden hun gemeenschappelijk gemotiveerd praeadvies uitgebracht, dat luidde: „Wij zijn zeer tevreden over het afgelegde examen” en adviseerden zij de Classis Ds. Pieron met volle vrijmoedigheid toe te laten tot den Miss. arbeid onder de Chineezzen.

Ds. Pieron zal nu D.V. eerst nog afscheid nemen van de Kerk van Rotterdam (Zuid) waar hij langen tijd onder de Chineezzen werkzaam was en daarna in onze Gemeente intree doen, om daarna spoedig naar het Zendingsveld te vertrekken. Zijn werk te Katendrecht heeft hem een prachtige voorbereiding en scholing gegeven voor de taak, die hem straks in Banjoemas wacht.

Waarschijnlijk zal Ds. Pieron reeds omstreeks 7 Februari uit Nederland vertrekken. Hij zal zich voorloopig te Poerboelinggo vestigen en zijn intrek nemen in de pastorie van Dr. Esser, die binnenkort met emeritaat hoopt te gaan.”

„Offeractie” in Zuid-Holland Zuid.

De zending in Banjoemas — het terrein van de Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Zuid — verheugt zich de laatste jaren in een goede gezondheid. Zij groeide. Er was uitbreiding.

En een zending die groeit, eischt steeds meer verzorging, ook financieel. Daarmede hielden de inkomsten van de zending, ofschoon daar ook groei inzate, toch geen gelijken tred. Dat was één der oorzaken, dat er een tekort kwam. Nu zijn we dat in de zending wel gewoon. Maar in Zuid-Holland werd dat tekort wel heel groot. Het liep op tot omstreeks f 40.000.

Nu is men aan het werk gegaan. Er is een „offeractie” op touw gezet. En die actie loopt goed. Begin December 1939 was er al f 23.500 bijeen. Dus al aardig over de helft. De rest zal nog wel inkomen. Dat verwachten we althans. De Kerken in Zuid-Holland-Zuid vormen de sterkste groep van de in de zending samengevoegde Kerken. En als onze Kerken maar goed weten waar het om gaat, dan dragen zij mild bij. Want er is liefde voor de zending. Ook in Zuid-Holland-Zuid. W. B.

Driemaandelijksch Verslag van den Zendingsarbeid van Zuid-Holland Zuid, 1 Juli—30 September 1939.

Nu wij ons zetten met het vermelden van de voornaamste gebeurtenissen op ons arbeidsveld in het afgeloopen kwartaal, kunnen wij niet anders als allereerst melding maken van den oorlog, die zoolang gevreesd en zoo vurig afgebeden, nu feit is geworden. Een feit, waarvan de gevolgen ook voor het Zendingswerk niet te schatten zijn. Bij het maken van elk nieuw plan, bij het aanpakken van elk nieuw werk is er nu de overweging van de onzekerheid door de wereldtoestand geschapen. Wij moeten daarmede rekenen. Wij kunnen daarmede ook weer niet rekenen. Want op onzekerheden kunnen wij immers niet bouwen. Hoe heerlijk is het te weten, dat wij toch rustig voortwerken mogen, omdat wij een zekerheid hebben die ook in deze dagen onbewogen blijft. Dat is de zekerheid van Gods beloften. Wat ook gebeuren gaat, Gods werk zal niet verhinderd kunnen worden en Zijn Koninkrijk komt.

Ons dagelijksch gebed is dat het in de moeilijke dagen en wellicht jaren, die wij tegengaan, mogelijk blijken zal het werk voort te zetten en de middelen en de arbeiders te zenden die daartoe noodig zijn.

Het is voor ons terrein wel een hoogst merkwaardige omstandigheid, dat beide directeuren van onze ziekenhuizen en de beide beroepen predikanten, dat wil dus zeggen alle mannen op wier schouders straks de verantwoordelijkheid van het werk rusten zal, in het Moederland vertoeven. Wij zien nu met bijzonder groot verlangen naar hun komst uit en hoe dankbaar zullen wij zijn hen straks te mogen begroeten.

Directe invloeden van de veranderde wereldsituatie op ons Zendingswerk zijn nog niet te constateeren. Wel worden allerlei voorbereidende maatregelen getroffen, voor het geval hier de mobilisatie zal worden gelast.

Wat de personalia betreft, verdient allereerst vermelding het vertrek van Dr. Zwaan, die met zijn gezin in Juli met buitenlandsch verlof vertrok. Met dit verlof heeft Dr. Zwaan een hoogst belangrijke periode van de geschiedenis der Medische Zending in Banjoemas afgesloten.

Een half jaar, nadat het Ziekenhuis in Poerwokerto, eigendom van de Suikerfabrieken in onze Residentie, overgedragen was aan de Zending, aanvaardde Dr. Zwaan daarvan de leiding. Zij, die de toestand toen en nu kunnen vergelijken, kunnen zich terecht verbazen over den grooten zegen, die God gaf. Allerelei verbetering en uitbreiding kon worden aangebracht. De invloedssfeer groeide van jaar tot jaar. Dat alles werd financieel mogelijk gemaakt door de inkomsten van de particuliere praktijk en een uiterst zuinig beheer. Dit heeft veel van de krachten van Dr. Zwaan gevraagd. Wel eens te veel, al zal hij dit zelf niet spoedig toestemmen. Ook voor de gemeente heeft het Ziekenhuis in Poerwokerto in de eerste jaren van zijn bestaan reeds vele vruchten afgeworpen.

Hoe groot de plaats is, die het medische werk heeft gekregen, en hoe zeer dit gewaardeerd wordt, bleek wel overduidelijk uit de zeer groote belangstelling uit alle bevolkingsgroepen en standen bij het vertrek van de familie Zwaan.

De leiding van het Ziekenhuis is nu toevertrouwd

aan Dr. Oosterveen, die al jaren lang als tweede Geeneesheer in Zendingdienst is. Op zijn jonge schouder rust nu een zware taak, waaraan hij zich met groote toewijding geeft. Meer dan ooit heeft hij nu behoefte aan een hulpe, als tegenover hem. Hij is reeds bruidegom en over eenige dagen zal zijn huwelijk met Mej. Wielenga worden voltrokken.

Dr. Bosch, die in Poerbolingo werkzaam was sinds het vertrek van Dr. Miedema naar Holland, is met ingang van Juli naar Poerwokerto verhuisd. Hij is op zijn beurt vervangen door Dr. Samallo, die pas afstudeerde aan de Med. Hoogeschool te Batavia en in Augustus huwde met Mej. Laurens uit Depok.

Met dezelfde boot als de familie Zwaan is Zr. Koene, over wie in het vorig verslag reeds uitvoerig werd bericht, voorgeoed naar Holland vertrokken.

Met groote blijdschap hebben wij het bericht ontvangen van de gunstige uitslag van het missionair examen van Ds. Verkuyt, als ook van zijn bevestiging en intrede. Wat is het alles, dat nog verre toekomst scheen, nu al heel dichtbij gekomen. Wij hopen, dat Ds. Pieron spoedig volgen moge en zien met verlangen de berichten daaromtrent tegemoet.

In de maand Augustus is een Zaaaweek gehouden in Sidaredja en omgeving. Dit Zaaaiwerk ging uit van de Classis Banjoemas der Javaansche Kerken. Niet in concurrentie met, wel op instigatie van de Zending, houden ook de Javaansche Kerken de laatste jaren Zaaiacties. Hoe verheugend is het dat zij deze evangelisatie als vanzelfsprekend niet alleen maar als haar taak erkennen, maar die ook metterdaad vervullen, ondanks de daaraan voor haar verbonden groote bezwaren. Met de opbouw van het eigen gemeentelijk leven zijn en financieel en organisatorisch nog alle krachten gemoed. Toch stelt men zich daarmee niet tevreden, maar organiseert zijn massa-acties evengoed als de Zending.

Sidaredja biedt door de afgelegen ligging en door het ongunstige klimaat en de slechte wegen wel buitengewoon groote moeilijkheden bij het geestelijk en lichamelijk toch al zoo veeleischende Zaaaiwerk. Maar deze moeilijkheden zijn met groote vreugde getrotseerd. Gelukkig waren de regens opgehouden, zoodat de wegen tenminste te begaan waren. Van groote zegen valt te gewagen; op verschillende plaatsen worden nu regelmatig samenkomsten gehouden en catechisaties gegeven. Reeds in het vorig verslag werd melding gemaakt van de groote behoefte die in Sidaredja en omgeving bestond aan uitbreiding van het aantal arbeiders. Onze Goeroe Mas Sadjan kan het alleen niet meer af. Nu, na de Zaaaweek, werd de nood zoo schreiend, dat een verzoek om plaatsing van nog een helper daar, aanstonds moest worden ingewilligd. Het is wel een bijzondere zegen van God dat wij daartoe in staat waren. Als een hooge uitzondering was een kracht zich bij ons komen aanmelden. In deze tijd is bijna over heel de linie gebrek aan goede krachten. Deze jonge man, zoowel gediplomeerd onderwijzer als goeroe indjil, was eigenlijk door ons aangenomen voor de school, maar wij hebben hem nu voorloopig toegevoegd aan den goeroe van Sidaredja. Als hij voldoet kan hij in vasten dienst worden aangenomen. Zoo hopen wij, dat wij straks een rijke oogst mogen binnenhalen op het uitgestrooide zaad. Zoo ergens van ons ressort, dan geldt het wel van Sidaredja, dat de velden wit zijn om te oogsten.

Begin September werd een goed geslaagde Zendingdag te Poerwokerto gehouden. Alle Hollandsch sprekende Zendingarbeiders en arbeidsters waren daar aanwezig. Een groot aantal sprekers vertelden van de verschillende takken van arbeid. Ds. Korvinus van Keboemen, als spreker van buiten, hield een opwekkende rede over het onderwerp: Propagandisme of Evangelisatie. Het was een avond, waaraan we met dankbaarheid terugdenken. Alles wat gezegd werd getuigde van overvloedigen zegen Gods, en het riep met groote nadruk tot meerdere krachtsinspanning.

In Augustus is de nieuwe cursus begonnen voor onze scholen. Over de geheele linie is de toeloop van leerlingen groot, soms overstelpend groot. Onze Vervolgschool te Djatilawang, waar door terugloopen van het leerlingen-aantal beneden het vereischte minimum, de subsidie voor één der beide onderwijzers was ingetrokken, heeft een record behaald. Zij heeft thans 80 leerlingen. Onze bezorgdheid voor deze school is wonderlijk beschaamd.

De scholen, die verleden jaar geopend zijn, maken het best. De Chineesche Lagere School te Poerbolingo heeft nu een nieuw hoofd gekregen, evenals de onderwijzeres, die heenging, een abiturient van de Kweekschool te Solo. Niettegenstaande de hevige concurrentie kon een eerste klasse met 38 leerlingen worden gevormd, zoodat het totaal aantal leerlingen thans 61 bedraagt.

De Volks- en Vervolgschool te Poerwokerto heeft nu reeds een vijfde klas kunnen vormen en een toeloop van leerlingen, die ons in groote moeilijkheden brengt wat de huisvesting betreft.

Wat onze Westersche scholen betreft kunnen wij met blijdschap vermelden het zeer bevestigend aantal leerlingen, dat zich dit jaar liet inschrijven voor onze Huishoudschool. De maatregel die het Bestuur zij het noodgedwongen nam, waarbij het internaat niet meer verplichtend werd gesteld, heeft aanstonds zeer gunstig effect op het aantal leerlingen.

De verleden jaar opgerichte Schakelschool te Poerbolingo had per 1 Augustus een tweede Javaansche onderwijzer nodig. Aangezien de benoemde niet aanstonds bij het begin van de cursus hier kon zijn, heeft de heer Swanborn gedurende de maanden Augustus en September daar les gegeven. In de maand October moet de heer Verhoef, hoofd der Hollandsch Javaansche School te Poerwokerto, zijn dienstplicht als reserve officier vervullen. Gedurende deze maand wordt hij vervangen door de voor de Schakelschool bestemde onderwijzer. De heer Swanborn heeft zich bereid verklaard om gedurende die periode nog aan de Schakelschool te blijven werken. Dit verdient te meer onze dank en waardeering, daar de heer Swanborn het belangrijkste deel van zijn Evangelisatietaak onder de Chineezinnen met zijn ongebroken energie naast zijn schooltaak blijft verzorgen.

De heer Scholtz is per 1 Augustus naar Poerbolingo gegaan, terwijl de heer Barink sindsdien de leiding van de school te Soekaradja heeft gekregen. Tevens is Mej. Tan Sapar daar benoemd.

Met groote kracht ontwikkelt zich in Soekaradja het jeugdwerk. Behalve de Jeugddiensten, die daar geregeld werden gehouden, is men nu ook weer met een Zondagsschool begonnen, die een verrassend groote belangstelling geniet. Ook het Driehoekwerk voor meisjes en het Tridharmawerk voor jongens zijn aangepakt.

Wij hopen, dat de groote ijver en toewijding van het personeel der school, dat juist in Soekaradja aan de groote afstand waarop de meesten van de school verwijderd wonen, zoo gemakkelijk een verontschuldiging zou kunnen ontleenen voor het nalaten van jeugdwerk, met rijke zegen moge gekroond worden.

De Jeugdcommissie Banjoemas, die ingesluimerd was en een geruischloos einde nabij scheen, heeft zich opnieuw geformeerd en haar oude taak in het steunen van het bestaande jeugdwerk en het stimuleeren van nieuwe arbeid met frissche toewijding aanvaard. Ook de Kerkeraad van de Javaansche gemeente in Poerwokerto heeft weer een Jeugdcommissie benoemd, die mede helpen zal de vele hier nog braakliggende terreinen te bearbeiten. Er zijn nog veel mogelijkheden, veel meer althans dan met de beschikbare werkkrachten kunnen worden bewerkt. In het bijzonder ook dit werk is van zoo groote beteekenis, niet alleen omdat het zich tot de jeugd richt, die telkens van een verrassende ontvankelijkheid voor het Evangelisatiewerk blijk geeft, maar ook omdat het nagevoel allen een kans biedt tot directe medewerking in de Zendingstaak.

J. A. C. RULLMANN.

Poerwokerto, October 1939.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord.

Mej. W. Wits.

Het heeft de laatste maanden vaak heel wat voeten in de aarde om van Holland naar Indië te komen.

Mej. W. Wits.

De afvaart van de mailschepen naar Indië wordt in verband met gewijzigde omstandigheden gedurig veranderd en daarmee natuurlijk ook de vertrekdatum van wie voor de zending uitgaan nog al eens verzet.

Dat heeft ook Mej. W. Wits, een hoofdverpleegster, die door de Kerk van Delft is uitgezonden voor den arbeid van den medischen dienst te Solo, wel ondervonden. Meermalen is haar vertrekdatum veranderd. Maar thans is zij met onderscheidene andere zendingsmensen den 27sten Dec, met de bootrein vertrokken naar Genua, om vandaar met de „Johan van Oldenbarnevelt” naar Java te gaan.

Wietske Wits is geboren te Utrecht 8 Nov. 1914. Zij is dus nog jong. Pas 25 jaar. Maar niet meer te jong om in de Zending te dienen. Vooral niet als het reeds lang in het hart leefde om gaarne den Heere te willen dienen in den arbeid der Zending. Zoo was het bij Mej. Wits. Tijdens haar opleiding werd het al meer haar sterke begeerte om in den dienst der Zending te mogen arbeiden.

In 1930 behaalde Mej. Wits haar Mulo-diploma. Daarna volgde zij de lessen der Meisjeshuishoudschool. In 1934 werd zij apotheker-assistente. In 1938 verkreeg zij haar diploma A als verpleegster en in 1939 de aantekening voor kraamverpleging.

Haar liefde voor de zending drong haar om reeds, voor zij een benoeming had, Javaansch te leeren. Ds. Adriaanse te Zeist heeft haar daarbij geholpen, door haar geruimen tijd kosteloos les te geven, wat door haar zeer gewaardeerd is.

Mej. Wits gaat met haar nichtje Mej. Postema de twee ledige plaatsen in het Zendingshospitaal te Solo weer bezetten. Beide dames achten het een voorrecht de Zending te mogen dienen. En daarin hebben zij gelijk. Het is mooi werk dat haar wacht. Maar niet altoos gemakkelijk. Moge de Heere met haar medegaan en Zijn gunste haar steeds doen vergezellen.

W. B.

Solokring.

In 1939 konden we 6 kisten, inhoudende ongeveer 2400 stuks, naar ons hospitaal zenden. Hoe dit in het komende jaar zal gaan is een groote vraag, gezien de gevaren op zee en de sterke verhooging der prijzen van vracht en verzekering. We hopen rustig door te werken en kalm af te wachten, hoe het loopen zal. Alles, ook dit, ligt in Gods hand.

J. B. van Baren-v. d. Voorn Grootenboer.

Delft, Dec. '39.

Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland.

Een overzicht over den Zendingarbeid op het terrein Poerworedjo.

II

De tegenwoordige stand van onze Zendingsscholen.

Met haar zeventien volksscholen en acht vervolgscholen neemt de Zending, een, zij het niet groote, toch niet onbelangrijke plaats in in de onderwijsvoorziening op ons terrein.

Over het algemeen mag gezegd worden, dat de bevolking de Zendingsscholen gaarne ziet. Dit kwam duidelijk uit bij de opening van de nieuwe volks-

school in Koeto-ardjo. De Wedono van dit district en de beide aanwezige schoolopzieners, hoewel geen van drieën speciale zendingsvrienden, gaven daar ondubbelzinnig blijk van hun groote waardeering voor wat de Zending op schoolgebied voor de bevolking doet.

Toch spreekt het ook haast vanzelf, dat we hier tegenwerking ontmoeten. Vooral enkele vervolgscholen, die hun leerlingen ook moeten recruteeren uit openbare volksscholen, ondervinden die tegenwerking, die soms georganiseerd wordt door de openbare onderwijzers aan die scholen. De invloed van een welwillende loerah of ander bestuurshoofd kan gelukkig deze tegenwerking vaak weer neutraliseeren.

De Vervolgscholen zijn Zendingsscholen bij uitnemendheid. Het is een eerste Zendingsbelang, dat de kinderen, na hun drie jaren volksschool nog worden vastgehouden twee jaar lang op de vervolgscholen.

Het feit, dat onze Goeroe's-Indjil op hun tochten juist bij hen een open oor vinden, die de Zendingsvervolgschool in de buurt hebben afgeloopen, zegt hier genoeg. Zoo wordt het nu weer gezien in een van de bergposten, Pendem, waar om de Vervolgschool heen een kring groeit, die open staat voor het Evangelie.

Een zeer verheugend verschijnsel is de sterke stijging van het aantal leerlingen in dit jaar. De toename van het totaal aantal leerlingen op de vervolgscholen bedroeg 10 %, die op de volksscholen 9 %.

In totaal hebben onze vijf en twintig scholen samen meer dan twee duizend leerlingen onder hun beslag.

Hier liggen groote mogelijkheden. Niet alleen met het oog op de kinderen. 'k Denk hier aan het contact met de Ouders. Dit thema is laatst op een gecombineerde vergadering van de Goeroe's-Indjil en die van de school uitvoerig besproken. Trouwens heel de samenwerking tusschen die beide groepen van arbeiders is daar onder de loupe genomen. Hier en daar was deze samenwerking niet zooals ik die graag zag.

Toch kan daar zoo ontzaglijk veel vanaf hangen ook voor de plaats van de school in het geheel van de dessa-gemeenschap.

Wat het peil van het onderwijs betreft, mag hier voor wat de gesubsidieerde scholen aangaat (een elftal) geconstateerd worden, dat onze scholen niet dalen beneden het peil van de openbare scholen. Een enkele steekt daar zelfs boven uit. Met name mag hier genoemd worden de school te Tlepok, waar enkele onderwijzers een bijzondere activiteit ontwikkelen naar alle kanten.

Om onze scholen op dit peil te houden en te brengen is een goede verzorging met leermiddelen en dergelijke eerste vereischte.

Wij beschikken helaas niet over de fondsen van de Regeering en kunnen dus lang niet concurreeren met het Gouvernement. Dat behoeft ook nog niet eens het ideaal te zijn. Maar straffeloos zullen we niet kunnen dalen beneden een zeker minimum. Toch zou ik niet graag willen beweren, dat al onze scholen daarboven uitkomen.

Wij zijn nog lang niet waar we moeten wezen. De inspectie-rapporten over onze scholen herinneren ons telkens weer hieraan. En wel zijn dit uiterlijke dingen, maar ook daaraan zal men moeten kunnen zien dat de Zending in deze dienst aan de bevolking het beste geven wil, wat ze heeft. Ook voor de on-

derwijzer is het van het grootste belang dat hij beschikken kan over de noodzakelijke middelen om hun taak naar behooren te volbrengen.

Het mag in dit verband vermeld worden, hoe opvallend de bevolking ook reageerde op de nieuwe school in Koeto-ardjo, die door de bouwer keurig werd opgeleverd en naar buiten een zeer prettige indruk maakte. Wij hadden gerekend op een eerste klas van 25 leerlingen. 1 Sept. waren er reeds 45 ingeschreven.

Het geheel van deze tak van dienst overziende mag met groote dankbaarheid geconstateerd worden, dat de Schooldienst onder Gods zegen zijn belangrijke plaats in het geheel van het Zend.werk blijft behouden. De mogelijkheden hier geboden zijn in dit jaar nog grooter geworden. In de eerst komende jaren zal hieraan alle aandacht besteed moeten worden.

Het Jeugdwerk.

Steeds duidelijker gaat zich afteekenen de groote betekenis van dit werk. 'k Moge hier verwijzen naar het uitvoerige rapport uitgebracht door de Secret. van de Jeugd-Commissie alhier, de Heer Koesnan.

In de dessa heeft dit werk zijn eigen moeilijkheden. Het begrip „vrije tijd” voor de jeugd is hier vrijwel onbekend. Buiten de schooltijden zijn ze meest aan huis of veldwerk gebonden. Men krijgt ze dan heel moeilijk bij elkaar. Om de onderwijzers aan de dessa-scholen toch van het groote belang van dit werk te doordringen, zijn voor hen enkele Cursus-avonden gegeven door de leiders van het Jeugdwerk in Poerworedjo. De groote belangstelling waarin deze avonden zich mochten verheugen liet veel goeds verwachten. De uitwerking in de dessa blijkt echter moeilijk te zijn. Onze hoop is echter op de jonge onderwijzers die zelf op hun school iets aan dit werk hebben gedaan en zelf kunnen meespelen.

Bijzondere vermelding verdient hier het werk van onze vrouwelijke hulpkracht Roesmi, die in Tlepok zulk prachtig werk doet onder de vrouwen en meisjes. Haar handwerkclubjes-zangmiddagen (wat kunnen javaansche kinderen hun eigen tembang, hun eigen zangwijzen prachtig zingen) en bijbelkringen onder de meisjesleerlingen en oudleerlingen zijn zeer druk bezocht, niet alleen door Christenkinderen.

De Kerkeraad van Tlepok heeft voor haar arbeid groote waardeering.

De Hoofddienst.

In dit verslagjaar viel de komst van de tweede Missionair-Predikant, die in de loop van dit jaar naast Ds. Keuchenius de zorg voor zijn deel van de arbeid heeft kunnen overnemen en zoo de zorgen van zijn collega kon helpen verlichten. 'k Behoef hier niet te schrijven over enkele moeilijkheden, die een zending vooral in het eerste jaar te verwerken krijgt. De omschakeling op Indië, de acclimatiseering in het steeds door malaria geteisterde Poerworedjo, de dagelijksche worsteling met de taal, de onbekendheid van het werkterrein enz. vroegen het hunne. Dankbaar mag geconstateerd, dat de onderlinge samenwerking tusschen Uw beide Miss. Predikanten niets te wenschen overliet.

Mocht dit in een volgend verslag niet eens zoo uitdrukkelijk vermeld worden, dan behoeft U daaruit nog niet te concludeeren, dat hier iets hapert. Dit

eerste jaar mag als een goed omen gezien worden.

De arbeidsverdeling, zooals die nu geregeld is, heeft het verlangen naar terreinverdeling ook zelfs geen oogenblik doen opkomen.

Naast deze vermeerdering van Europeesche arbeidskrachten moet vermeld, de aanstelling van acht nieuwe Goeroe's-Indjil.

In April van dit jaar afgestudeerd aan de Theol. School te Djocja namen deze jonge arbeiders daarop de hun toegewezen plaatsen in.

Drie vervangen oud-gedienden, die met pensioen moesten gaan, een na 46-jarigen trouwen dienst. Drie anderen kwamen in de plaats van ongediplomeerde Goeroe's Indjil die in een tijd van gebrek aan krachten aangenomen waren. Van deze verlieten twee ons terrein om als Goeroe-Indjil respectievelijk in Djocja en in Wonosobo hun arbeid voort te zetten. De derde bleef en werkt als Colporteur, waarbij hem zijn ervaring als Goeroe-Indjil van groot nut is.

De twee jonge Goeroe's die nog overbleven zijn geplaatst in Koeto-ardjo en Bentjo. Die in Koeto-ardjo kreeg als werkterrein aangewezen, de streek tusschen K. en Tlepok, dat zelf nog steeds zonder Goeroe-Indjil zit.

Bentjo is een geheel nieuwe post. De eerste contacten hier zijn gelegd vanuit Karangdjasa en Poerwosari. Hier liggen mogelijkheden ook voor de Schooldienst. In verre omtrek is nog geen school te vinden.

Wij zijn met deze nieuwe inheemsche krachten beslist verrijkt. Het peil van de twee-wekelijksche Goeroe-vergaderingen is na hun komst ongetwijfeld gestegen. De jongeren blijken sterke interesse te hebben en verscheidene hebben hun tijd in Djocja goed besteed.

Natuurlijk brengt deze verjonging van het arbeiderscorps zijn moeilijkheden met zich. De vier zijn nog niet getrouwd. Hun huis is dus nog niet zoo het middelpunt in de dessa als dat bij de oudere goeroe's wel het geval was. Onevarenheid in de praktische vragen, vooral op kerkrechtelijk gebied brengt ze wel eens in een moeilijk parket. En zoo zou ik meer kunnen noemen, maar de ijver waarmee ze bijna allen aan het werk zijn gegaan en de toewijding, waarmee ze de hun toevertrouwde post verzorgen, doet veel goeds verwachten.

Met de oudere Goeroe's te mogen werken is mij een voorrecht. Hoe verschillend ook in aanleg en gaven, hun werk wordt voorzoover wij kunnen oordeelen, gedragen door groote trouw. Dit jaar bleven ze allen op één na op hun eigen post. Voor de continuïteit is dit van het uiterste gewicht. Niet zonder dringende noodzaak zal tot verplaatsing worden overgegaan.

Wat de posten zelf betreft, hier ontwikkelde den toestand zich vrij regelmatig, in ieder geval zonder groote schokken, noch ten goede, noch ten kwade.

'n Optimistische verwachting ging wel eens niet in vervulling. Omgekeerd werden we wel eens verrast door ongedachte zegen. 'k Noem hier bijv. Kranon, waar plotseling een vrij sterke oppositie tegen de gemeente dreigde op te komen, uit de kringen van de oud-Sadrachianen, nu zich noemende Christen-Djawi-Neutraal. In dat neutraal zit hun aversie tegen de inmenging van de Zending. Het leek werkelijk even donker voor de kleine post. Maar al onze zorgen,

niet het minst die van de Goeroe, die onder dit alles leed, werden gebannen. Ongedachte zegeningen werden zelfs gezien, toen onlangs op die zelfde post 22 menschen door Ds. Keuchenius mochten worden gedoopt.

Zelfstandigheid der inheemsche gemeente's.

Bijzondere aandacht verdient het feit, dat de gemeente's tot grooter zelfstandigheid komen. Dit komt o.a. goed uit in de verhoogde bijdragen, die zij geven voor de diensten van de arbeiders der Zending. Op de begroting is dit nog wel een klein bedrag, maar naar de verhoudingen hier is het zeker de moeite waard en de procentsgewijze sterke stijging in dit jaar, ondanks de economische inzinking, die hier geconstateerd moest worden, geeft reden tot dank.

Er zijn trouwens nog nadere factoren, die in de richting van een-zich-meer-bewust-worden van eigen zelfstandigheid, wijzen. Er komt bij de Javaansche Kerkeraden meer begrip van hun eigen rechten en bevoegdheden. Zij weten zich hoe langer hoe meer verantwoordelijk voor de aan hun zorg toevertrouwen.

Hier mag dankbaar vermeld worden, de samenwerking met de Classis der Inheemsche Kerken, een samenwerking die in de komende jaren steeds hechter zal dienen te worden.

Twee Jav. gemeente's Temon en Palihan hebben dit jaar samen pogingen gedaan om te komen tot het beroepen van een eigen Pandita. De betekenis daarvan voor de Zending kan niet gemakkelijk te hoog worden aangeslagen. Niet alleen omdat daardoor de verzorging van die gemeente's zelf het meest het ideaal nabij komt.

Ook het voorbeeld voor de andere gemeente's is niet te onderschatten, terwijl de Zending weer krachten vrij krijgt om elders in te zetten.

Helaas de twee officieele pogingen zijn mislukt, de derde stuitte op leeftijdsbezwaren. Gelukkig zijn de mogelijkheden daarmee nog niet uitgeput. Voor het eind van dit jaar hopen we, dat het tot een nieuwe beroeping kan komen.

Zoo gaat het werk in zijn onderscheiden geledingen rustig verder. Ondanks oorlogen en geruchten van oorlogen.

Het Evangelie des Koninkrijks wordt gepredikt.

Het gaat naar het einde.

Het geloof houde de gang van Christus' Koninkrijk bij en verheuge zich in Hem, Die Zijn werk voltooien gaat in heerlijkheid.

Hij make ons trouw om, waar Hij voorgaat, gehoorzaam te volgen.

Pw. 22 Sept. 1939.

w.g. J. v. d. L.

Kort verslag van de vergadering der 19de Zendingsynode van de Geref. kerken in de provincies Utrecht en Gelderland op Donderdag 30 November 1930 in de Oosterkerk te Utrecht.

Dr. Kaajan opent namens de roepende kerk van Utrecht de vergadering met het laten zingen van Ps. 100 : 1 en 2, het lezen van Ps. 100 en gebed. Hij spreekt een hartelijk woord van welkom en wijst op den fellen strijd, die op de Zendingsterreinen met den Islam gestreden wordt.

De credentiebrieven worden nagegaan en in orde bevonden.

Na verkiezing nemen als moderamen zitting: ds. Both, praeses; ds. v. Dijken, assessor; ds. de Bruyne, 1ste en ds. Wouters, 2de scriba. Ds. Both dankt de kerk van Utrecht voor haar ontvangst en dr. Kaajan voor zijn ernstig openingswoord, dat in de acta zal worden opgenomen. Hij drukt de spijt der Synode uit, dat onze nestor, ds. Adriaanse, niet aanwezig kan zijn. Dankbaar voor de arbeid van den afgetreden penningm. v. d. Med. Dienst, dr. v. d. Drift, herdacht. Een woord van welkom wordt aan zijn opvolger, br. Attema, toegeroepen. Eveneens aan mevr. Flach en mevr. Dreckmeier als afgevaardigden van de Vereen. voor den Med. dienst, en aan zr. Nieboer, met verlof te lande. Prases besluit zijn woord met er op aan te dringen, dat op elk classicaal agendum de Zending wordt gemeld en memoreert met blijdschap de prachtige samenwerking, die er steeds tusschen de kerk van Utrecht, en de beide provinciën gevonden wordt.

Met dank aan den scriba worden de acta van de Zend. Syn. van 1938 vastgesteld.

De correspondentie met Indië, door de vorige Synode gevoerd, wordt nagegaan. De scriba brengt rapport uit over het Jaarboekje. 2700 ex. zijn verkocht, 300 ex. zijn verzonden naar de kerken, die niets hebben besteld. De classes worden vermaand, hierin veel krachtiger te werken. Ds. Netelenbos ontvangt den warmen dank der vergadering, voor den mooien arbeid van den Zendingsspersdienst. De Vereeniging voor den Med. dienst heeft, om misverstand te voorkomen, haar naam uitgebreid met de toevoeging: Afd. Linnenkast.

Met dankbaarheid wordt kennis genomen van den brief van ds. Darbo-Atmadjo en van het schrijven van dr. Slettenaar. De 2de scriba zal alle Zendingssarbeiders namens de Zendingssynode schrijven. Eveneens stemt tot dank het verslag van de Vereen. voor den Med. Dienst, Bijzonder de arbeid van de overleden presidente, mevr. Bos—Keulemans, die 33 jaar leiding gaf, en van mej. C. van Rijn, eenigen tijd secretaresse, wordt herdacht. Mevr. Flach is nu presidente. Veel werk is verricht. In het Zend. Hosp. worden de kisten steeds met vreugde ontvangen.

De Vereeniging mag zich in het krachtig meelevan van de Synode verheugen.

De verslagen van den schoolarbeid worden nagegaan. Ook hier is veel reden tot dank. Bijzonder de Prinses Beatrixschool, (de Chr. Lag. Nijv. Sch. voor meisjes), heeft de aandacht. De Synode beveelt de kerken hartelijk aan, voor deze school giften te zenden. Ook de verslagen over het Jeugdwerk worden met blijdschap gelezen.

De Synode aanvaardt het rapport van Zendende Kerk en deputaten, en dankt de kerk van Utrecht zeer voor de leiding, ook dit jaar gegeven. Dr. v. d. Drift ontvangt décharge van zijn beheer over '37, met dank voor den gedanen arbeid.

Praeses spreekt zr. Nieboer toe. De Synode is zeer verheugd over haar aanvankelijk herstel. Haar wordt toegewenscht, dat zij nog vele jaren op ons Zend. terrein moge werkzaam zijn.

De rapporten van de beide Miss. Dienaren des Woords worden breedvoerig besproken. De arbeid gaat voort. Eerste vruchten van de uitzending van den 2den Dienst des Woords worden reeds gezien. Met den

arbeid onder de vrouwen is een begin gemaakt. De Synode is dankbaar en verblijd.

Hetzelfde geldt ook van het rapport van dr. Veldstra. Ons ziekenhuis mag zich in grooten bloei verheugen. Aan de vaste aanstelling van dr. Wardojo wordt gewerkt.

Het rapport van ds. De Bruyne over de Zendingsactie in de kerken lokt breedvoerige besprekingen uit. De kerken worden zeer tot deze actie opgewekt.

Het verslag zal in het Jaarboek worden opgenomen. De opsteller ontvangt den hartelijken dank van de Synode. In verband hiermee vereenigt de vergadering zich met de uitspraak, dat onze kerken zich niet kunnen onttrekken aan de noodzakelijkheid, den arbeid onder de geëmigreerde Christenen in de Lampongsche Districten ter hand te nemen. De Zendende kerk met deputaten ontvangt hierin vrij mandaat.

De Zend. Syn. spreekt de wenschelijkheid uit, om bij generale deputaten er op aan te dringen, dat het Zendingsblad gemoderniseerd wordt.

De gecontroleerde rekeningen van den hoofd- en schooldienst, zoowel als van den medischen dienst 1938 worden door de Synode aanvaard. Beide penningmeesters ontvangen décharge en den warmen dank der vergadering.

De begroting van den hoofddienst 1940 wordt besproken en ongewijzigd aanvaard. De kerken van Utrecht wordt verzocht, aan de Pensioenstichting: inheemsch personeel, bericht te zenden, dat er bij de kerken bereidheid is, mee te doen. Aan de kerken in de beide provincies zal worden gevraagd, een extra-collecte hiervoor te houden.

De begroting medische dienst 1940 wordt eveneens ongewijzigd aangenomen.

Besloten wordt, aan de N.V. de Graafschap voor ditmaal het drukken der acta op te dragen. Roepende kerk voor 1940 zal zijn de kerk van Apeldoorn.

De vergadering van gecommiteerden en gedeputeerden zal de werkwijze van de Zendingssynode onder de oogen zien. Kort verslag wordt gelezen.

De assessor dankt, namens de Synode, den praeses voor diens uitmuntende leiding. Ds. Both eindigt met dankgebed en sluit de vergadering.

Op last, der Synode,

S. WOUTERS, 2de scriba.

Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland

Schetsen uit Soemba.

No. 60.

Ik zat in het huis van Hai, in de kampoeng van Tanganang.

Dit zegt u, lezer, waarschijnlijk niet veel, maar voor mij was het een ontroerend moment. Ik zat er met een zekere afschuw.

Want Hai is de man geweest, die leider was bij een verzet in 1926 tegen de Regeering. Hij had gedroomd, en zeide onkwetsbaar te zijn en onkwetsbaar te kunnen maken. De Goeroe Indjil, Katongoe kwam daar en zag een groote bijeenkomst. Men hield onmiddellijk

De Zendingcollectantjes der Geref. Kerk te Den Ham.

De Zendingcollectantjes te Den Ham.

De Geref. Kerk te Den Ham is voor een dorps-Gemeente vrij groot. Zij telt omstreeks 1200 zielen. Zij heeft daarom ook een flink getal meisjes en jongens, die voor de zending werken. Niet minder dan 28. Men is over den ijver der collectantjes zeer tevreden.

op met spreken, toen hij kwam. Daar hij het niet vertrouwde, keerde hij onmiddellijk op zijn schreden terug.

Maar Hai, de leider, zeide: „nu gaat hij ons ver-raden aan den Controleur, laten wij hem pakken.” Men rende hem achterop en bond hem en legde hem op de voorgalerij van het huis van Hai, waar ik nu zat. Daar de goeroe om hulp riep, deed men een steen in zijn mond. Men beraadslaagde, en trok hem toen mee aan een touw, als een doode hond, en wierp hem in een diepe put, steeën en aarde op hem werpende. Zoo stierf deze trouwe evangelieprediker.

Zijn werk heeft vruchten gedragen. Op een half uur afstand van Tanganang ligt de kampong Oeta Pambapang. Vele jaren lang was er geen goeroe geweest, wegens gebrek aan goeroe's, maar toen er weer een kwam, bleek het zaad niet dood te zijn, nog altijd waren er Soembaneezen, die trouw baden tot God.

Daarom ben ik er naar toe gegaan. Een twintigtal menschen luisterden vol belangstelling. Ook kwam de zoon van Hai, die zijn vader nauwelijks meer gekend had. Want bij die opstand is hij neergeschoten door de militairen na herhaaldelijk vermaand te zijn zich te onderwerpen. Hij stormde met 400 man de poorten van het dorp uit, denkende onkwetsbaar te zijn, en de soldaten bespottende. Het waren maar 7 soldaten, en bij het eerste salvo vielen er 7 Soembaneezen. De anderen sloegen op de vlucht.

Die zoon van Hai kwam ook luisteren, hij wil Christen worden, en hij zeide dat er in zijn kampong nog meerderen waren. Daarom ging ik ook naar Tanganang.

De gemeente is verdeeld in 16 wijken, vanwege de verre afstanden. De jongelui gaan eenmaal per 4 weken rond. Ze verzamelden de laatste maal in een jaar tijds bijna 260 gulden. Niet het minst aan hun activiteit is het te danken, dat de gemeente de laatste jaren bijna steeds haar aanslag ten volle opbracht, ja meermalen overtrof. Mooi zoo. W. B.

Toen ik in het huis van Hai zat, denkende aan den vermoorden goeroe, die hier zijn laatste oogenblikken doorgebracht had, kwamen er wel 50 menschen om mij heen zitten, nieuwsgierig wat ik kwam doen. Na eerst wat over andere dingen gepraat te hebben, bracht ik mijn boodschap. Dat ik door God gezonden was, de Schepper van hemel en aarde, niet om aardisch leven te brengen maar het eeuwige. Want de Duivel heeft alle menschen verleid, maar God heeft Zijn Zoon gezonden om de menschen weer terug te roepen, en ik ben gezonden door dien Zoon.

Hoe verder ik kwam met vertellen, hoe meer menschen er verdwenen. Zij hadden diepe minachting voor mijn boodschap. Ik was gegaan in de verwachting veel gehoor te vinden, maar ten slotte zat ik nog met 4 menschen, waarvan de oudste alleen uit beleefdheid bleef, omdat hij de heer des huizes was. Een van hen zei: „dat hebben wij niet noodig, als u ons nu eens geld bracht of voeding voor mijn buik, dan zou ik wel willen luisteren”. Een ander: „Dat hebben wij niet noodig, wij hebben zelf al genceg door te bidden tot onze marapoe's”.

Zoo ongeleefd als hier, was ik nog nooit behandeld.

Na een half uur ging ik maar terug. Zij waren allen blij, dat ik wegging.

Op den terugweg werd het mij duidelijk hoe moeilijk het is voor onze jonge goeroe's het Evangelie te prediken. Want tegenover de goeroe's nemen zij nog minder de beleefdheid in acht. Wij kunnen wel zeggen: „de goeroe moet iederen dag het Evangelie in de kampoengs gaan prediken”. Maar als zij dag in, dag uit, aldus behandeld worden, wie houdt er dan nog

Collectantjes der Geref. Kerk te Sybrandaburen c.a.

de moed in? Het is geen wonder als zij zich op den duur alleen beperken tot hen die belangstelling hebben. En laten zij die maar goed verzorgen, dat is op zichzelf ook al een prediking.

Ook werd het mij duidelijk hoe de jonge Christenen een zwaar en moeilijk leven hebben, te midden van deze spottende en plagende maatschappij. Wij kunnen wel groote eischen stellen aan deze jonge Christenen, en zeggen: „blijf standvastig, dan kan ik zien of je werkelijk een Christen bent, en als je een keer valt, dan ben je niet waard een Christen genaamd te worden”, maar geen onzer is ooit zoo aan de beproeving bloot gesteld geweest als deze jonge Christenen. En als zij eens in dien tegenstorm, die zij dagelijks ervaren, vallen of struikelen, laten wij dan niet dadelijk hard oordeelen, maar vooral voor hen bidden.

Want ik verzeker u dat hun strijd zwaar is! Wij moeten bewondering hebben dat er nog zoovelen blijven staan, of weer terugkeeren tot Christus.

P. J. LAMBOOY.

Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland.

Ds. Korvinus, Friesland's missionaire predikant te Keboemen, geeft een uitvoerige beschouwing over de zelfstandigheid bijzonder wat betreft de kracht tot zelfonderhoud en zelfuitbreiding van de Inheemsche Kerken op zijn zendingsterrein.

Ten slotte schrijft hij aldus:

„Resumeerende kunnen we dit dus zeggen: de zelfstandigheid van de zeven Javaansche Kerken in ons zendingsressort is nog in onderscheiden opzichten vèr te zoeken, met name wat aangaat het vermogen tot zelfonderhoud en zelfuitbreiding. Haar actie is nog

gering ten aanzien van de Evangelie-verkondiging in haar laatste omgeving. Tot het drijven van eigen Zending in de Kampongs gevoelen zij nog niet waarachtige roeping; en financieel en geestelijk lijken zij mij er ook nog niet rijp voor.

Koestert daarom, broeders en zusters, ten aanzien van haar niet te hooge verwachtingen. Maar verwacht alles van Hem, die haar Heere en onze Heere is, Die machtig is groote dingen ook aan haar en ons te doen. Bidt niet alleen voor den arbeid van Uw eigen Zending, voor al Uw Zendingsarbeiders en de groepen van Christenen, die nog direct van Zendingswege verzorgd worden, maar gedenkt ook in Uwe gebeden de zeven Javaansche Kerken op het Zendingsterrein Keboemen, welke formeel kerkrechtelijk inderdaad Uw volwaardige zuster-kerken zijn, maar in haar jeugd, haar kleinheid en zwakheid zoo zeer de voorbede van al Frieslands Kerken behoeven.”

W. B.

De negen collectantjes te Sybrandaburen c.a.

Dit negental doet uitstekend zijn best. Zij gaan wekelijks door heel de Gemeente met hun busjes om gelden voor de Zending te verzamelen. En dat gaat heel goed. Zij brengen bijna alles bijeen wat de Kerk van Sybrandaburen c.a. voor de Friesche Zending behoort af te dragen. Vroeger had de Zendingscommissie geregeld te kort. Maar dat is uit sinds deze meisjes en jongens aan het werk zijn.

Blijve dat zoo!

W. B.

Zending van de Hollandsch-Gereformeerde Kerk te Medan en Pematang Siantar

De Holl. Kerken te Medan en Tematang Siantar

hebben een belangrijke Zending onder de 300.000 Javanen in Deli op Noord-Sumatra.

Zij drijven deze Zending met steun uit de Generale Zendingskas. Tot nu toe genoten zij per jaar subsidie tot een maximum van f 2000. De Generale Synode heeft dit maximum verhoogd tot f 3000.

Het werk wordt gedaan door twee Javaansche predikanten: Ds. R. Mardojo Dhanoeparanto, die goed Hollandsch spreekt en daardoor in staat is te rapporteren aan den Kerkeraad, die natuurlijk geen Javaansch kent, en Ds. R. Samuel Tjakrasoesilo, die vroeger als Goeroe Indjil in Deli gewerkt heeft.

De arbeid gaat gezegend.

In het verslag van den Kerkeraad te Medan lezen we: „t Zendingsrapport van Ds. Mardojo wordt besproken. Met groote blijdschap en diepe dankbaarheid heeft de kerkeraad kennis genomen van het gezegende werk van onzen zendeling. Telkens weer trof in dat rapport de ootmoed voor, het vaste geloof in en diepe afhankelijkheid aan Zijn Zender. Hopelijk zal de Zendingscie kunnen besluiten enkele gedeelten van dit rapport in de Mededeelingen af te drukken, zoodat de geheele gemeente in de dank jegens God kan deelnemen en instemmen en deze door God zoo rijk gezegende arbeid in haar gebed gedenken.”

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Palembang.

Kerk en pastorie voor de Kolonisten-Gemeente te Belitang.

In het vorig nummer van het Zendingsblad mocht ik iets meedeelen over het ontstaan van de kolonisten-gemeente te Belitang op Zuid-Sumatra.

Onzen lezers zal uit dat stukje wel duidelijk geworden zijn, dat, indien mogelijk, Wirokardio aange-steld zal moeten worden als goeroe-indjil. De gemeenteleden hebben dienaangaande reeds een verzoek bij de kerk te Palembang ingediend. Nu kunnen wij evenwel niet eerder tot de benoeming van den ijverigen Wirokardio overgaan, vooraleer wij voor dit deel van het zendingswerk onzer Kerken een Miss. D. d. W. hebben.

Nu mocht ik op enkele plaatsen iets vertellen van het werk op Zuid-Sumatra. De collecte, die in deze samenkomsten gehouden werd, werd voor de helft aangewend tot versteviging van de plaatselijke zendingskas, terwijl de andere helft besteed zal worden voor den bouw van een kerkje en geroe-indjil-woning te Belitang.

Wij kunnen op onze kolonisaties heel goedkoop kerken, scholen en huizen neerzetten. Onze kerk en pastorie op de kolonisatie Toegoemoelia kregen we klaar voor — schrik niet! — f 250.—. Ons volksschooltje te Mergodadi kostte f 100.—. En zoo begrooten wij de kerk en pastorie te Belitang ook op f 250.—.

Hiervoor ontvingen we dan reeds: halve collecte te Visvliet f 10.—; idem te Vinkeveen f 10.—; idem te Kockengen f 7.—; idem te Spakenburg f 30.13; idem te Kamperland f 19.—; idem te Delfshaven f 20.25; en aan giften: van F. te Visvliet f 2.50; van N. N. te Spakenburg f 2.50; van N. N. te Spakenburg f 1.—; van v. d. G. te Bunschoten f 2.50; van v. H. te Bunschoten f 3.75. Totaal f 108.63.

Mochten er onder onze lezers zijn, die ook graag iets willen bijdragen voor bovenvermeld doel, dan zullen wij gaarne hun giften ontvangen en verantwoorden in het Zendingsblad.

Mijn adres is: Bergsingel 127 te Rotterdam-Noord.
G. J. SYBESMA.

De Chr. pers in Indië.

Door de lectuur kunnen de scholen de oud-leerlingen vasthouden en nog leiding geven, ook als alle persoonlijke bearbeiding onmogelijk geworden is.

Daarom moeten onze Christelijke scholen de kinderen reeds wennen aan onze Christelijke kranten, boeken en brochures.

Door de persarbeid wordt ons persoonlijk werk ver-tiendubbeld.

We komen dáár, waar we anders zeker geen toegang kregen.

We komen op de moeilijke levensmomenten, waar we persoonlijk nooit kennis van zouden krijgen.

We zetten ons gesprek voort, waar we anders geen gelegenheid voor hebben.

En ook omgekeerd wordt de lectuur telkens weer aanleiding tot persoonlijk contact.

Als we onze Christelijke arbeid in Indië overzien, dan zijn we met de opbouw van de kerk prachtig gevorderd.

Met de opbouw van de christelijke scholen eveneens.

Onze vertegenwoordigers zitten in allerlei publieke lichamen.

Maar... de christelijke pers is het stiefkind geweest tot nu toe.

Laat ons het groote gevaar van die achterstand niet onderschatten.

Westersch Nieuw-Heidendom met zijn aanbidding van geld, techniek en wetenschap stroomt over deze landen.

In het Westen zelf is er nog een rem in de christelijke traditie, de rem van een groep overtuigde christenen, de rem van een krachtige kerk, de rem van een breed ontwikkelde christelijke pers.

Indië mist deze remmen nog al te zeer.

En zoo ontstaat er geestelijke verwarring en geestelijke nood.

Th. K.

Zendingsbibliotheek.

Derde aanvulling op het eerste supplement van den Catalogus van de Zendingsbibliotheek.

- A 936. Badenhorst, F. G. — Die Rassenvraagstuk. Veral betreffende Suid-Afrika, in die lig van die Gereformeerde Etiek.
- B 733. Bavinck, Dr. J. H. — Christusprediking in de Volkerenwereld.
- B 729. Beck, Siegr. — Sociale en Economische Vraagstukken in Suriname.
- B 730. Beck, Siegr. — Landbouwpvoeding van de Surinaamsche Jeugd.
- A 938. Dinot en El Hadj Sliman Bin Ibrahim, E. — Het leven van Mohammed, Allah's Profet.
- A 929. Fahrenfort, Dr. J. J. — Het hoogste wezen der Primitieven.

- B 724. Groenewegen, Ds. J. B. — *Waarom Zending?* (Over de boodschap van Dr. H. Kraemer aan de Nederlandsche Christenheid).
- A 932. Gunning, Dr. C. P. — *Naar grooter Nederland.*
- A 942. Heber, Dr. Lilly. — *Krisnamurti. De mensch en zijn boodschap.*
- A 943. Heber, Dr. Lilly. — *Krisnamurti en de Wereld-crisis.*
- A 935. Henzel, J. — *Sir Wilfred Grenfell. Zendingsdokter van Labrador.*
- A 931. Heijde, M. ter — *Njai.*
- A 941. Klötzel, C. Z. — *Britsch-Indië in den smeltkroes.*
- A 927. Kohlbrugge, J. H. F. — *'s Menschen Religie. Inleiding tot de vergelijkende volkenkunde.*
- A 928. Kohlbrugge, J. H. F. — *'s Menschen Religie. Deel II: Voorstellingen der volkeren betreffende de ziel.*
- B 727. Kooyman, Ds. F. M. — *De kerk in een wereld zonder troost. (De Wereldzendingsconferentie te Tambaran, 1938).*
- B 725. Nimpoeno, Raden S. — *„Tjakaran” Het Javaansche Alphabet.*
- A 940. Nortier, C. W. — *Van zendingsarbeid tot zelfstandige Kerk in Oost-Java.*
- A 939. Pol, Ds. D. — *Midden-Java ten Zuiden. (Tweede druk).*
- A 933. Rutgers, F. L. — *Idenburg en de Sarekat Islam in 1913.*
- B 726. Ruys Jr., Dr. Th. — *De Geschiedenis der Gereformeerde Evangelisatie.*
- A 934. Staal, G. J. — *Nederlandsch Guyana.*
- A 937. Vermeer, Dr. N. — *Tropendokter.*
- B 728. Woudts, Sophie — *Levi de Afvallige.*
- A 930. Atlas van de terreinen der Protestantsche Zending in Nederlandsch Oost- en West-Indië.
- B 731. Een reisje naar de goudvelden in het Suri-naamsche Binnenland.
- B 732. Veertig jaren Protestantsche melaatschenverpleging in Suriname („Bethesda” 1899—1939).

Van andere Zendingen en van voor de Zending belangrijke dingen.

De Salatiga Zending.

Den 17 December l.l. was het 50 jaar geleden, dat de „Vereeniging tot ondersteuning van Zendingen der Salatiga-Zending” werd opgericht.

De eerste voorzitter was Joh. van 't Lindenhout. Van 1898—1907 was dit prof. dr. S. D. van Veen, hoogleraar in de theologie te Utrecht, die opgevolgd werd door ds. E. B. Couvée. Werd eerst het ambt van secretaris door verschillende comitésleden vrijwillig behartigd, de ontwikkeling van het werk maakte het wenschelijk, dat iemand zich geheel daarvoor gaf. Daarom werd de met verlof zijnde zendeling R. Kühnen in 1905 benoemd tot secretaris der vereeniging. Het werk in de vereeniging concentreerde zich meer en meer op den secretaris, waardoor zijn verantwoordelijkheid en invloed groter werd. Daarom werd hij in Maart 1927 tot zendings-director der Salatiga-zending benoemd. Tot aan zijn overlijden in October 1935 heeft hij dit ambt met trouw en toewijding vervuld. In zijn plaats werd de vroegere zendeling E. K. E. Heintze beroepen.

Uit het kleine begin groeide een veelomvattend zendingswerk met 15 mannelijke en 6 vrouwelijke zendingen, 8 zendingsartsen, 40 verpleegsters, 4 onderwijzeressen en een groote schare inheemsch personeel. Aan belangstellenden wordt gaarne het laatste jaar-overzicht van het geheele werk gratis toegezonden, te vragen bij het secretariaat Admiraal van Gentstraat 19 te Utrecht.

Waren de eerste vijf-en-twintig jaren een tijd van rustige ontwikkeling en opbloei, de tweede helft van het bestaan der vereeniging is gekenmerkt door zeer ernstige beproevingen. De oorlog van 1914—1918 en de gevolgen daarvan, de inflatie in Duitschland, hadden zeer nadeelige uitwerkingen op de Salatiga-zending, omdat in Duitschland een groote kring van vrienden is, die mede de behoeften van dit werk willen dragen, ditzelfde wordt nu ook weer ondervonden, n.l. dat hun hulp helaas gemist moet worden. De ontwikkeling van de algemeene toestanden in Holland en ook op het gebied der zending maken de positie der Salatigazending hier niet gemakkelijker.

Het terrein der Salatiga-zending ligt op Midden-Java ten Noorden en grenst over de volle lengte aan het terrein van de Zending der Geref. Kerken.

De Nederlandsche Zendingsraad.

In November l.l. hield de Nederlandsche Zendingsraad zijn najaarsvergadering. Na zijn langdurige reis naar de zendingsvelden in andere werelddeelen, bekleedde dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer van Asperen en Dubbeldam weer het voorzitterschap. De vergadering hield zich o.a. bezig met den toestand der Rijsche zending vóór den oorlog door de deviezenmoeilijkheden, maar die nu nog veel sterker in een afbraakpositie dreigt te geraken. Daar het bekend is, dat ook op andere wijze naar hulp getracht wordt, besloot de vergadering eerst in Indië te informeren hoe groot precies de behoeften zijn en zich dan te verstaan met andere hulpvereenigingen hier te lande om te zien wat er gedaan kan worden. Kennis werd genomen van het sindsdien aanvankelijk in vervulling gegaane plan tot het stichten van een Raad van Zending en Kerken in Nederlandsch-Indië. Deze Indische zusterorganisatie werd door den Nederlandschen Zendingsraad met blijdschap begroet.

Daar de bestaande Protestantsche Christelijke wetenschappelijke zendingstijdschriften met moeilijkheden te worstelen hebben en òf opgeheven worden òf met opheffing worden bedreigd, werden plannen beraamd tot een van den Zendingsraad uitgaand tijdschrift, waaraan ook buitenlandse schrijvers zouden kunnen medewerken, nu de Allgemeeine Missions-Zeitschrift en de Evangelische Missions-Magazin door de Duitsche regeering verboden zijn.

Een der voornaamste punten van discussie was het nawerk van de Conferentie van Tambaram. De afgevaardigden daarheen hadden een plan voor dit nawerk opgemaakt, beoogende aan de resultaten van Tambaram, neergelegd in het dezer dagen in zeven deelen verschenen rapport, zooveel mogelijk bekendheid te geven in verschillende kringen en organisaties hier te lande. Besproken werd, hoe in dezen arbeid ook van de radio gebruik zou kunnen worden gemaakt.

Korte berichten

Dr. Th. Ruys Jr.

Met 1 Januari 1940 is als eerste quaestor van de Generale kas der Zending opgetreden Dr. Th. Ruys Jr., te Lisse.

Het postrekening No. van den quaestor van de Generale Kas van de Zending der Gereformeerde Kerken is 370600. Men lette hierop wel.

Dr. G. J. Hoekstra.

Het adres van Dr. G. J. Hoekstra, missionair arts, thans met verlof, maar opgeroepen in militairen dienst is:

G. J. Hoekstra, Officier van Gezondheid 2e kl., Bataljon wegentroepen Veldpost 6.

Mej. E. Postema.

Mej. E. Postema, die is benoemd tot hoofdverpleegster in het Petronella Hospitaal, zal D.V. 21 Februari a.s. uit Genua naar Java vertrekken.

Mej. G. Gazendam.

Mej. G. Gazendam, hoofdverpleegster van het Zendingziekenhuis te Poerwokerto, is met verlof in Holland aangekomen. Haar adres is: Weimarstraat 207, Den Haag.

Mej. J. Toet.

Van Solo is de Hoofdverpleegster Mej. J. Toet naar Holland gekomen tot herstel van gezondheid. Zij heeft haar adres Maarwijkstraat 83, Scheveningen.

Ds. P. H. van Eijk.

De missionaire predikant van Delft voor den missionairen arbeid te Solo, Ds. P. H. van Eijk, is voor de tweede maal met verlof in Holland. Zijn adres is: Eijkbosschenweg 200, Hilversum.

Mej. W. H. Velders.

Mej. W. H. Velders, die in November '38 als apothekers-assistente in dienst der Zending naar Poerbolingo is gegaan, komt weldra weer naar Holland terug. Zij ontving wegens bezuiniging ontslag, maar op de meest eervolle wijze.

Ds. G. J. van Reenen.

Amsterdam's missionaire predikant, Ds. G. J. van Reenen, van wien eenigen tijd geleden bericht werd, dat hij op medisch advies wegens minder goede gezondheid met vervroegd verlof naar Europa zou komen, heeft zijn verlof weer wat mogen uitstellen. Zijn gezondheid is aanmerkelijk beter, dan enkele maanden geleden, zoodat de geneesheeren vervroegd verlof niet meer zoo noodig achten.

Ds. D. J. B. Allaart.

Ds. D. J. B. Allaart is met zijn gezin na een voorspoedige reis in welstand te Djokja aangekomen. Hij heeft zijn arbeid weer hervat.

Het adres der Soemba-Zending.

De deputaten voor de Zending op Soemba hebben

tot hun voorzitter benoemd Ds. N. Postema te Veen-
dam en tot hun scriba Ds. O. Bouwman te Nijverdal.

Jaarvergadering van de Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging.

De Jaarvergadering van de Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging te Amsterdam, zal D.V. gehouden worden op Maandag 5 Februari a.s. te 3 ure in het lokaal Kerkstraat 109 te Amsterdam.
Het bestuur.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening No. 184489.

A. Zendingsbusjes.

- Zendingsnikkertjes (z.g.n. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40. Bijpassende hangslotjes f 0.25 per stuk.
- Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- cartonnen busjes: per stuk f 0.10.
Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f 0.30 per 100 stuks.

(Toezending van de busjes sub. d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt).

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus met supplement is verkrijgbaar tegen f 0.25 (franco per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. — Men gelieve echter steeds postzegels voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdag). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinschede 111, Den Haag.

Bureau Zendingsfilmen.

Het adres voor Zendingsfilmen is Verlengde Lode-
wijkstraat 6a, Groningen.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels verzamelt, zende dit s.v.p. niet aan de redactie van dit blad, maar aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 34a, Rotterdam.

Leestafel

Midden-Java ten Zuiden, door Ds. D. Pol, tweede geheel omgewerkte druk. Uitgegeven door de Zendingstudie-Raad te Zeist, geb. f 4.25.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op dit voortreffelijke boek over het Zendingsterrein der Geref. Kerken op Midden Java. Vroeger hebben we het reeds breed besproken. Wie wat weten wil van het Zendingsterrein der Geref. Kerken, kan het eenvoudig niet missen. Het is zeer instructief en ten volle betrouwbaar. In de bibliotheek van geen enkele Jongelings- of Meisjesvereniging mag het ontbreken.

Bijbel en Natuur. Studies over planten en dieren uit de Heilige Schrift, door F. J. Bruyel, leeraar Biologie, bij Kok te Kampen. f 2.90, geb. f 3.75.

Een zeer leerzaam boek; vrucht van veel studie. Zeer geschikt om ons veel dingen in den Bijbel beter te doen verstaan.

Souvereiniteit in eigen kring, door C. Veenhof, bij Kok te Kampen, f 1.75, geb. f 2.40.

Dit boek biedt een schets van Dr. A. Kuiper's leer der „Souvereiniteit in eigen kring”. Ds. Veenhof heeft veel studie gemaakt van Dr. A. Kuiper's werken. Dat blijkt ook uit dit boek, dat stellig zeer waard is te worden gelezen. Of de weergave een volkomen zuivere voorstelling geeft van Kuiper's leer en de daaruit gemaakte gevolgtrekking geheel juist is, laten we in het midden.

Open uw venster. Woorden van vermaning, bemoediging en vertroosting voor onze zieken, bij Kramers Uitgevers Onderneming te Heemstede.

Een mooi boek, zeer geschikt voor het doel. Echt christelijke stukjes, stichtelijk in den goeden zin van het woord. Ook voor gezonden mooi om te lezen. De stukjes zijn geschreven door tal van predikanten.

Gods werk in ons, door Ds. W. A. Wiersinga, bij Kok te Kampen, f 2.90, geb. f 3.75.

Een kostelijk boek, vooral voor onzen tijd, waarin wel eens te veel „Gods werk in ons” vergeten wordt. Ds. Wiersinga behandelt in dit boek de Orde des Nuts: deel 1 de aanvang; deel 2 de voortgang; deel 3 de voltooiing en deel 4 de middelen tot versterking van Gods werk in ons.

Een echt bijbelsch boek, dat ons zegt wat de Heilige Schrift ons van deze dingen leert.

Moge het vele lezers vinden!

Ezra-Nehemia, door Dr. A. Noordtjij, bij Kok te Kampen, f 3.25.

Weér is in de bekende en terecht veel geprezen uitgave: „Korte verklaring der Heilige Schrift met nieuwe vertaling”, een nieuw deel verschenen. Ditmaal Ezra-Nehemia door Dr. A. Noordtjij. Weér iets voortreffelijks, dat blijvende waarde heeft voor de rechte kennis van Gods Woord.

Het nieuwe Testament: f 1.90. Nieuwe vertaling op last van het Nederlandsch Bijbelgenootschap door de daartoe benoemde commissie.

Terecht is de voltooiing van het werk der commissie, die gearbeid heeft onder 't voorzitterschap van Prof. Dr. F. W. Grosheide, met vreugde begroet.

Deze nieuwe vertaling wordt over het algemeen zeer gunstig beoordeeld.

Stellig is zij zeer geschikt om onderscheidene teksten, waarover de statenvertaling wat donker was, ons beter te doen begrijpen.

De uitgave vindt grooten aftrek. Er zijn reeds onderscheidene, ook goedkoopere drukken.

Het Evangelie in de volkerenwereld, door P. M. Legêne, Zend. der Broeder Gemeente te Zeist, f 0.40.

De rusteloze pen van Legêne bezorgde ons weer een zeer lezenswaardig zendingsboekje.

Het Schouwvenster, Hollands Weekblad. Chr. Weekillustratie, Kerstnummer 1939. Uitgave van H. A. van Bottenburg N.V., per ex. f 1.25.

Opnieuw ligt het Kerstnummer van de uitstekende Christelijke Weekillustratie „Het Schouwvenster” (Hollands Weekblad) voor ons.

Het is een omvangrijke uitgave; zes en dertig pagina's op groot formaat met een aantrekkelijke bijlage in kleuren naar een schilderij.

Van den inhoud noemen wij de Kerstoverdenking van Ds. J. C. Koningsberger; vervolgens de acht, onderling zeer verschillende, maar alle pakkende Kerstverhalen, van N. W. van Diemen de Jel, Jan H. de Groot, Annie Vreeland, H. Kingmans, Jo Kalmijn-Spienburg, W. Laatsman, H. Kuiper-van Oordt en J. M. Westerbrink-Wirtz.

Geïllustreerde artikelen vinden we van Dr. W. J. A. Schouten, die ons op boeiende en populaire wijze laat zien welke betekenis de zon voor ons heeft en Mary Pos neemt ons mee naar een Kerstfeest in New-York.

Niet het minst boeit de beschouwing van Prof. Dr. P. S. Gerbrandy, „Oorlogskerstfeest... toch vrede op aarde” en „Jonge lichting” door Dr. Joh. H. Scheurer. De illustratie is bijzonder goed.

De Spiegel, Christelijk Nationaal Weekblad, bij Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen; per kwartaal f 1.—.

Ditmaal gaf de Spiegel geen extra-Kerstnummer. Maar steeds is de illustratie van dit blad interessant en zeer goed verzorgd. En de inhoud is altoos rijk gevarieerd en meestal met veel genot te lezen. Het verwondert ons niet, dat de Spiegel opgang maakt.

Op den Uitkijk. Uitgave van Gebr. Zomer en Keuning te Wageningen, per half jaar f 3.—.

Sinds de vorm-verandering is de illustratie van dit tijdschrift, dat den laatsten Zaterdag van elke maand verschijnt, wel wat versoberd. Maar de inhoud is meer dan dubbel zoo rijk als vroeger. Het is een bijzonder leerzaam en interessant tijdschrift, dat over tal van belangrijke dingen beschouwingen biedt, die door bevoegde handen geschreven zijn. Elk No. heeft 80 bladzijden. Wie Op den Uitkijk leest, leert meespreken over tal van zaken, waarvan men anders wellicht niets zou weten.

Menigerlei Genade. Wekelijksche predikatiën onder Redactie van Dr. K. Dijk en Dr. B. Wielenga met medewerking van vele Gereformeerde predikanten; bij Kok te Kampen, per jaargang f 8.—.

Deze uitgave loopt al bijna 30 jaar. En blijkbaar loopt zij nog altoos goed. Het zijn trouwens bijna steeds zeer goede preeken naar inhoud en vorm. En onze menschen houden van goede preeken. Voor leesdiensten zijn deze preeken vaak ook zeer geschikt en de Zending wordt niet altoos in deze preeken vergeten, al mocht er wel eens wat meer aan worden gedacht.

Nu reeds een tweede druk van **Ons Koninklijk Gezin**.

Naar wij vernamen was het groote nationale prachtwerk van D. Hans: **Ons Koninklijk Gezin** al uitverkocht één week na verschijning. De tweede druk is reeds gereed.

„Effatha”, Voorburg.

Het boekje „Dooventroost”, uitgave van de Vereeniging „Effatha”, Chr. Instituut voor Doofstomme kinderen te Voorburg, vindt allerwege een goed onthaal. Ook in de Pers wordt het onverdeeld gunstig beoordeeld. Treffende blijken van meeleven, door de lezing er van opgewekt, ontvangt de Vereeniging. Zoo werd „Effatha” dezer dagen verblijd met een gift van honderd gulden, als rechtstreeks gevolg van het lezen van „Dooventroost”. Twee/derde van de niet geringe oplage is reeds verkocht.

Christelijk Vrouwenleven. H. A. v. Bottenburg N.V. Amsterdam; per half jaar f 2.45.

Dit mooie en echt praktische tijdschrift voor de Christen-vrouwen, verschijnt eens per maand. Het is zijn 24sten jaargang begonnen. Tal van dames, schrijfsters van naam, vormen de redactie of werken mede. Het geeft iedere maand onderscheidene, zeer gevarieerde artikelen over velerlei meer of minder belangrijke dingen.

Ook is het mooi geïllustreerd.

Uitgaven van J. H. Kok te Kampen.

Kok gaf een Catalogus van zijn uitgaven. Het is een respectabel getal. Alleen de Catalogus vormt al een boekje. Boekenliefhebbers kunnen bij Kok terecht. Men vrage slechts den Catalogus.

Giften

Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.

Door Dr. W. G. Harrenstein een gedeelte van een collecte voor de Zending gehouden bij een Zondagsche Godsdienstoefening voor de militairen 1-11-R.A., Veldleger, f 5.60. Door Ds. Both, collecte van de Geref. Kerk te Bennekom f 34.37. Door Ds. de Bruijne 10 % van de ontvangsten in de Classe Breukelen f 300.—. Door Ds. van Alphen 10 % der ontvangsten in de Classe Apeldoorn, 4e kw., f 171.78. Door D. Strookman collecte voor Wonosobo van de Kerk te Soest f 18.44. Door B. Verschoor te Voorburg van de kinder-Zend. Ver. voor het Kerstfeest der Javaansche kinderen f 3.50. Door Jurriën Veldkamp gedeeltelijke storting der 10 % van de ontvangsten over 1939 in Groningen, Drenthe en Overijsel f 4000. Door D. Romijn te Barneveld van de Geref. Zend. Ver. f 12.50. Door Ds. G. v. d. Zanden 10 % van de ontvangsten in de Classe Utrecht in 1939 f 750.—.

Santpoort, 27 Dec. 1939.

W. BREUKELAAR.

Giro No. 32806.

Zending onder de Chineez en Oosterlingen hier te lande.

Verantwoording van giften, ontvangen in de tijd van 19 October—28 December 1939.

Giften van kerken: Loenen f 1; Donkerbroek f 5; Beilen f 1.50; Overschie; 's Gravenhage-Loosduinen f 10; Boksum f 2.50; Klundert f 5; Kampen f 5. Rotterdam, Strevelsweg 5, 28 Dec. '39.

Postrekening 92886.

Ds. H. POPMA.

Met vriend, dank ontvangen over de maand October uit de busjes van Ab en Wim Kamphuis f 2.33½; Wim Burggraaff f 4.58; Henk Bijkerk en Bertus Vreeden f 0.67½; Rietje Batelaan en Nel Dekker f 1.77; Nelly Bareman en Jopie Batelaan f 3.33½; Rijke en Frans Bloemendaal f 2.67; Hans Buma en Co Dekkers f 1.10; Ali Drexhage f 2.75; Richard en Neelie Drexhage f 2.84; Kees en Miep Karssen f 3.66½; Cor van Egmond f 6.40; Bas Nederhof en Jan Visser f 2.64; Annie en Mientje Schmidt f 3.88; Janny en Tonny Vos f 2.19; Mientje en Arie v. d. Velden f 1.50; Janny Huizing en Mieke Dijk f 3.13. Samen f 45.46.

Over de maand November: Wim Burggraaff f 4.48; Henk Bijkerk en Bertus Vreeden f 0.93½; Rietje Batelaan en Nel Dekker f 3.21½; Nelly Bareman en Jopie Batelaan f 3.23½; Rytie en Frans Bloemendaal f 2.24; Hans Buma en Co Dekkers f 0.65; Ali Dreschage f 3.69; Richard en Neelie Dreschage f 3.73½; Kees en Miep Karssen f 5.—; Cor van Egmond f 1.62; Bas Nederhof en Jan Visser f 2.03½; Annie en Mientje Schmidt f 3.38; Marietje en Jopie Vlaanderen f 1.12; Mientje en Arie v. d. Velden f 2.04; Janny Huizing en Mieke Dijk f 1.85. Totaal f 39.21½.

Namens de Kinder-Zend. Vereen.

Bussum.

Mej. M. VAN NORREN, Spoorlaan 15.

Giften voor de Huishoudschool te Poerworedjo.

In grooten dank ontvangen:

October 1939: 2 dames te Arnhem f 5.—; contributies Driebergen f 6.—; Ds. Z. te U. f 1.—; J. M. te Mechelen f 1.—; N. N. te Apeldoorn f 2.—; Mej. Z. te Breukelen f 2.50; Zend. Comm. Uithoorn f 10.—; uit Eibergen (via Ds. Breukelaar) f 3.50; Contributie Mevr. V., te Hilversum f 1.—.

November 1939: Contributie Geref. Zend. Krans Driebergen f 5.—; N. N. te Apeldoorn f 12.75; contributies Baarn f 14.—; Mevr. G. J. M.-S., Zutphen f 5.—; M. V. „Belijden en Beleven”, Harderwijk

f 2.75; N. N. te Apeldoorn f 2.—; uit Aalten (zendingsdag cl. Zutphen) f 50.—; contributie J. A. v. d. B. te Hilversum f 1.—.

U ziet, we hebben een paar goede maanden gehad.

De Zendings-synode zag helaas geen kans, om op de begroting voor 1940 een bedrag voor de Huishoudschool te plaatsen. Vroegere jaren gebeurde dit altijd. Ditmaal kon het inderdaad niet.

Het moderamen der Synode sprak echter uit, dat het de verzorging van de Huishoudschool dringend blijft aanbevelen.

En wat we zoo van den groei der school hooren, maakt het ons tot een vreugde, aan haar welstand te mogen medewerken.

Steeds gaarne tot uw dienst,

J. F. NETELENBOS-CHEVALLIËR.

Hilversum, 23 December 1939.

Postrekening 263829.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

69e Verantwoording van 22 October tot
22 December 1939.

Met hartelijken dank ontvingen wij van: O. A. te B., Ds. J. v. d. S. te Z. (j.l.), Mevr. M. te Gr. (j.l.), Ds. J. v. H. te E. 4 giften van f 0.50 is f 2.—.

F. B. S. te A., Ds. E. S. te A., H. P. te S., Dr. A. G. W. te 's Gr., Ds. C. E. F. de V. te S., Geref. Kerk te W., Mevr. J. H. te Z., Ds. S. te B., Mej. C. P. M. K. te E., J. B. te A. H., Geref. Zend. Com. te E., H. H. te 's Gr., Mevr. J. M. de B. te Z., (j.l.) J. L. G. H. te S. (j.l.), Ds. J. IJ. T. te B. (j.l.), Geref. Kerk te W., P. D. te G., Geref. Kerk te W., N. N. te E., P. de Z. te N., Ds. H. te G. (j.l.), Mej. N. H. te Gr., Mej. G. B. te Gr., Mej. N. v. B. te Gr., G. C. te A., J. G. te 's Gr., N. S. te N., J. G. d. te H., J. W. v. B. te A., Ds. E. H. B. te R., T. J. v. d. E. te K., J. D. te A., A. v. E. te D., Mej. D. G. Z. te D., Mej. M. V. te 's Gr., Ds. S. W. B. te L., Ds. R. R. te D., C. A. J. de G. te K., J. Ph. P. te E., N. N. te E., P. v. te O., 47 giften van f 1.— is f 47.—.

C. v. Jz. te H., Chr. v. Z. te A. (j.l.), Mevr. Ph. te E. 3 giften van f 1.50 is f 4.50.

J. Z. te W., Dr. S. U. te Z., P. B. te L., Mej. E. V. te L., W. M. te B., U. L. te Gr. B., W. P. M. te G., Ph. P. R. te U., Geref. Kerk te B., 9 giften van f 2.— is f 18.—.

W. K. te A., C. de N. te 's Gr., Ger. Zend. Com. te F., Ds. K. V. te M., Mevr. J. v. d. V. te B., T. V. te 's Gr., P. J. F. v. V. V. te M., J. H. v. d. W. te 's Gr., Ds. F. de V. te 's Gr. (j.l.), Mej. A. J. B. te L., B. K. Hz. te L., C. H. G. te IJ., H. H. B. te K., IJ. D. te A., Dr. Th. C. V. te 's Gr., W. B. te S., H. G. W. v. N. te M., Ds. J. de V. te T., Dr. R. S. te H., A. v. R. te V., Mej. L. v. E. te 's Gr., N. N. te Ter A., J. E. J. M. te A., W. F. A. W. te B., W. M. te A., T. M. te O., D. E. Gem. te R., Mej. A. S. V. te A., 34 giften van f 2.50 is f 85.—.

Wed. S. J. de B. te A., Prof. Dr. J. W. te B., J. J. C. v. D., te 's Gr., J. B. te 's Gr., Wed. G. J. M. te Z., Mr. J. J. de V. te Z., Zend.krans te S., J. J. te H., J. de K. te G., Mej. W. M. de B. te A., C. J. v. d. M. te O., F. G. H. te Z., Geref. Kerk te Z., J. B. te V., Mevr. Wed. N. de J. te 's Gr., Mevr. S. te A., leerl. Chr. Sch. te U., 17 giften van f 5.— is f 85.—.

D. O. te 's Gr., N. N. te N., U. K. te V., Mevr. J. G. te IJ., G. de V. te O., Mevr. R. S. S. J. te J., N. N. te N., 7 giften van f 10.— is f 70.—.

Diverse giften:

Leerl. Dr. de Moorsch. te 's Gr. f 4.54; H. W. Jr. te L. (mnd.) f 0.25; J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25; Ds. J. O. te A. f 25.—; Dr. C. M. v. M. te W. f 20.—; Mevr. Wed. S. te 's Gr. f 3.—; F. C. de R. te J. f 3.—; Ger. Kerk te den B. f 4.94; Jkvr. de P. te A. f 4.—; leerl.

Or. sch. te A. a. d. R. f 5.50; Mej. G. J. E. te E. f 3.50; Mej. W. G. J. B. te H. f 20.—; J. C. G. O. te Z. f 15.—; Ger. Kerken Classis Z. f 40.—; Dr. H. N. te 's Gr. (mnd.) f 1.67; J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25; Geref. Kerk te Sch. f 25.—; Mej. P. B. te 's Gr. f 3.50; N. N. te G. f 15.—; Mej. G. D. te A. f 3.75; T. t. K. te R. f 46.15; N. N. te A. f 50.—; J. G. M. te „Bl.” L. f 3.—; leerl. Dr. de Moorsch. te 's Gr. f 351; C. A. D. te A. f 3.—; H. v. W. Jr. te L. (mnd.) f 0.25; Dr. H. N. te 's Gr. (mnd.) f 1.67; P. H. B. te A. f 3.—; J. de Gr. te S. f 0.75. Tezamen f 409.48.

Totaal f 620.98.

Ook als we rekening er mee houden, dat dit een opgaaf is over 2 maanden, dan kunnen wij er niet anders dan dankbaar voor zijn, dat zoovelen hun roeping gevoelen, al het mogelijke te doen om dit zendingswerk, dat met zoovele financieele moeilijkheden te kampen heeft, in stand te houden. God neigt ook kennelijk de harten daartoe. De nood is echter zeer groot. Moge dat velen stemmen tot milde offervaardigheid.

Namens het steuncomité,

J. N. DE MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgiro 339337.

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak
16 November tot en met 11 December 1939.

Giften. Zendingsdagcommissie Cl. Zutphen f 40.— (welke cl. volgt?); H. W. te B. f 1.—; A. v. d. K. te L. f 1.—; J. de K. te G. f 2.—; Mej. C. R. te A. f 5.—; giften uit Baarn f 6.—; uit Badhoevedorp f 1.—; uit Monster f 2.—; uit 's-Gravenhage-Oost f 4.25; Mevr. J. G.-E. te IJ. f 10.—; J. K. te G. f 1.—; leerlingen Chr. School te Anjum f 13.—; Geref. Mannenver. te Kollumerpomp f 2.50; door Ds. G. M. te Genderen van N. N. f 17.20; N. H. te H. f 5.—; Scholen met den Bijbel te Zuidlaren f 2.50; T. van P. te IJ. f 1.25; J. B. te T. f 5.—; N. N. nabij Augustinusga 2 x f 25.—; P. A. V. te B. o. Z. f 10.—; D. H. te O. f 5.—; K. B. te Gr. f 1.—; collecte propagandaverg. Geref. Meisjesver. te Leens f 6.75 en J. K. te E. f 5.—.

Contributies uit: Almelo f 31.50; Oldenzaal f 6.50; Friesland f 3.45; Wierden f 17.05; Enschedé f 14.80; Delden f 10.—; Scharnegoutum f 6.50; Steenwijk f 4.—; Apeldoorn f 1.—; Lopik f 1.—; Rotterdam f 2.50; Anjum f 15.—; Nees f 16.75; Meppel f 0.50; Vijfhuizen f 2.50; Nieuw-Vennep f 1.25; Hoofddorp f 2.—; Beverwijk f 0.50; Badhoevedorp f 11.—; Veenendaal f 17.75; Rhenen f 2.—; Alkmaar f 0.50; Rijswijk f 9.50; Monster f 8.50; Hilversum f 0.25; Amsterdam f 2.50; Zeist f 0.50; 's-Gravenzande f 0.25; 's-Gravenhage-Oost f 4.25; Sassenheim f 1.— en Hemelum (Fr.) f 7.—.

Giften van Geref. Kerken. Colijnsplaat f 2.50; Dalfsen f 2.50; Hornhuizen-Kloosterburen f 1.—; Sellinger f 1.—; Oosterend (Texel) f 1.25; Veere f 1.—; Garrelswier f 2.50; De Glind f 1.—; Coevorden f 2.50; Wommels f 2.50; Delft f 10.—; Langeslag f 1.—; Gerkesklooster-Stroobos f 5.—; Dedemsvaart f 2.50; Hijken f 1.—; Baflo f 2.50; Schiermonnikoog f 2.50; Dirks-horn f 1.50; Arnhem f 5.—; Zuidwolde f 2.—; Langerak f 2.50; Oldehoeve f 2.50; Overschie f 2.50; Wormerveer f 2.—; Waddinxveen f 2.—; Oostkapelle f 1.—; Ten Post f 5.—; Nieuwerkerk f 2.50; Hellevootsluis f 2.—; Nieuw-Loosdrecht f 1.—; Amerongen f 2.50; Zuidbroek f 2.50; Oosterland f 2.—; Zuidland f 5.—; Nijenga-Opeinde f 2.50; Marum f 2.50; Piam c.a. f 2.50; Oosterbeek f 2.50; IJsselstein f 1.—; Rotterdam-Charlois f 5.—; Warffum f 1.—; Hollandscheveld f 2.50; Stedum f 2.50; Meeden f 2.50 en Bilthoven f 2.50.

Zendingscommissies Geref. Kerken. Nieuwe-Pekela

f 5.—; De Lier f 25.—; Sloodorp f 10.—; Kollumerpomp f 7.25 en Boksum (Fr.) f 10.—.

Collecten Geref. Kerken. West-IJsselmonde f 19.46; Bierum f 11.66; Delfzijl f 18.94 en Lopik f 15.34.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist: B. F. te P. f 0.50; J. H. v. d. W. f 2.50 (voor de scholen).

Onzen dank aan allen, die hebben geholpen.

K. R. HUMMELEN,

Penningmeester van het Idenburgfonds.

Kampen. 22 December 1939.

Fernhoutstraat 24.

Postrekening no. 196921.

Voor Suriname.

Aan contributies uit Nijkerk f 35.—; an giften f 21.35. Samen f 56.35.

M. C. PIKAAR,
prov. penningmeesteresse.

Deputaten van de Generale Synode van de Geref. Kerken voor de geestelijke belangen van onze militairen.

Zevende verantwoording van giften en collecten vanaf 23 November tot en met 21 December 1939.

Met hartelijken dank ontvangen van de Geref. Kerk te: Tzummarum f 10.04; Maarssen f 13.55; Utrecht f 25.—; Reeuwijk f 12.33; Schildwolde f 57.34; Nieuw-Amsterdam f 22.07; Muiden f 8.—; Beverwijk f 5.—; Hoornsterzwaag f 2.73; Sijbrandaburen c.a. f 7.04; Vries f 8.03; Bedum f 132.88; Oudeschoot f 9.81; Herwijnen f 13.96; Onnen f 5.70; Wieringen f 15.17; Driewegen f 8.12; Dirkshorn f 16.06; Gasselternijveen f 82.60; Ferwerd f 10.—; Bergen f 10.34; Niezijl f 19.10; Oude Leije f 6.10; Gameren f 7.—; Heeg f 22.07; Otterland f 35.05; Burum f 27.82; Pernis f 28.78; Balk f 7.24; Kamperland f 40.54; Vrouwenpolder f 16.80; Heerde f 20.—; Appingedam f 44.32; Zwartewaal f 1.—; Oudega f 18.56; Idskenuizen f 21.51; Bergambacht f 12.56; Spijk f 114.70; Daarle f 9.—; Onderdendam f 19.51; Medemblik f 57.15; Nijverdal f 53.14; Haarlemmermeer O.Z. f 50.36; Nijega-Opeinde f 5.—; Hazerswoude f 5.—; Neede f 10.64; Midsland (Terschelling) f 2.96; Emmen f 40.16; Ommen f 53.50; Hommerts f 13.51; Rotterdam-Delfshaven f 234.27; O. en W. Souburg f 16.21; Wons f 18.52; Dronrijp f 17.35; Noordwijk-binnen f 5.—; 's-Gravenpolder f 11.04; Stadskanaal-Pekelderweg f 5.—; Smilde f 34.—; Zweeloo f 17.23; Maastricht f 4.73; Emmercompascuum f 25.10; Nieuwleusen f 23.80; Hatum f 12.—; Alphen f 18.89; Alteveer f 19.06; Holten f 5.—; Uithuizen f 50.—; Loppersum f 88.84; Leimuiden f 17.05; Hoogkerk f 7.50; Molenaarsgraaf-Brandwijk f 14.93; Zwartebroek f 5.—; Westbroek f 10.78; Abcoude f 24.36; Stedum f 34.05; Schagen f 3.85; Zierikzee f 19.39; Helpman f 66.64; Witmarsum f 9.67; Warrena f 5.33; 's-Gravendeel f 12.40; Lutjegast f 15.38; Middelharnis f 35.47; Noorden f 4.61; Nieuwoord f 20.28; Rottevalle f 15.20; Delden f 10.41; Bennekom f 46.25; Pieterburen f 21.26.

Van de Geref. M. V. te: Ruinerwold f 2.50; 's-Gravenzande f 2.50; Heamse f 1.45; Twente (kring) f 4.70; Harlingen (kring) f 6.50; Haamstede f 0.90; Bedum f 5.—; Aalten f 3.75; Wirdum f 3.—; Wormer f 2.51; Amsterdam-N. f 10.—; Musselkanaal f 2.—; Driebergen f 5.—; Vleuten f 2.—; Groningen f 2.44; Oudeschoot f 3.—.

Van de Geref. J.V. te: Utrecht f 1.70; Rotterdam f 3.50.

Voorts van A. M. te L. f 2.50.

Van Stadskanaal-Pekelderweg voor Pro Rege f 5.—, die zijn overgemaakt.

Totaal f 2488.85. Met de zes vorige verantwoordingen samen f 6236.99.

Deputaten zijn zeer dankbaar voor dit resultaat. De Meisjesvereen. doen ook zoo dapper meer. Er zijn er zelfs, die geregeld een bus plaatsen (voor telaatkomers bijvoorbeeld)..

Met hartelijke aanbeveling:

Ds. A. H. VAN MINNEN, praeses.

Ds. T. J. HAGEN, penningmeester.

In de vijfde verantwoordingen stonden een paar onjuistheden. Voor Overschild stond f 20.75; moest zijn f 20.76. Broek en Akkerwoude stond f 15.43, moest zijn f 13.43. Totaal was goed.

Gratis verspreiding van de „Elisabethbode“ onder militairen.

Zevende verantwoording van giften over 22 November tot en met 21 December 1939.

Van de Geref. Kerken te: Sint Pancras f 1.—; Zierikzee f 2.50; 's-Gravenzande f 2.50; Haulerwijk f 2.—; Langeslag f 2.50; Giessen Oude en Nieuwkerk f 1.—; Lollum f 1.50; Ameide f 1.—; Mijdrecht f 1.—; Evang. Comm. te Hendrik Ido Ambacht f 5.—; Meisjesver. Nieuw Weerdinge f 3.25; van W. K. a te E. f 10.—; P. te Heenvliet f 0.30; P. A. v. d. Vl. te Sliedrecht f 1.—; M. F. te Maassluis f 0.50; N. N. te H. f 15.—; M. v. d. T. te Woerden f 2.—; G. G. M. te Amstelveen f 150; Wed. E. Br. N. te Amsterdam f 2.50; K. Pl. te Amsterdam-N. f 2.50; S. Veldprediker f 2.50; N. N. te Leeuwarden f 1.—; Dames L. te Monnikendam f 1.—; N. N. te Zwartsluis f 1.—; Mevr. K. te D. per Ds. N. f 1.—; G. D. te Zaandam f 2.50; P. S. te Rotterdam f 1.—; D. v. D. te R. per Ds. H. f 0.50; A. Sl. te Hoofddorp f 1.—; M. Sch. te Apeldoorn f 0.75; van Rh. te Woerden f 0.50; M. Sch. te Apeldoorn f 0.30; J. M. v. M. te Uithoorn f 2.50; H. R. te Emmer-Erfscheiderveen f 1.—; M. Kr. te Hoofddorp f 1.—; Dames Str. te Winterswijk f 1.—; P. W. te Hardenberg f 1.—; J. C. Tr. te Sassenheim f 5.—; Evang. Comm. te Naaldwijk f 5.—.

De Deputaten van de Geref. Kerken voor de geestelijke verzorging van militairen stelde ons in staat om deze actie in ieder geval tot het einde van 1939 door te zetten, met een groote gift.

Aan allen voor hun gift hartelijk dank.

De directie van de Elisabethbode.

Adres voor giften: Postrekening 331812 van de „Elisabethbode“ te Woerden.

Zending van de Geref. Kerken op Soemba.

11e Verantwoording van 25 November tot en met 23 December 1939.

Provincie Groningen:

Geref. Kerk, Gerkesklooster-Stroobos, busjes kinderen bij de huizen f 31.93; A. Bloem, 2 cts.-fonds f 40.10½; id. batig saldo Zendingsavond f 21.28½; id. jaarl. en halfj. contrib. f 228.04; P. Timmermans, Zuidhorn, busje kl. 5 en 6 Chr. School f 8.50; S. C. Eldering, Hoogkerk, 2 giften f 5.—; per A. J. Huizing, kinderen Geref. Sch. Oude Peekela f 15.50; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busjes van T. Johannes f 5.57; idem, van J.V. f 5.77; Mej. E. Siertsema, Rodeschool, kl. Meisjesver. Mirjam f 5.40; H. Blaak, Marum f 25.—; Ds. M. Stadig, Ezinge, bijdr. Zend.ver. f 28.—; W. Wubs, Mussel, busjes f 23.46; L. Menninga, Delfzijl, coll. gift f 2.50; P. Timmermans, Zuidhorn, kinderen busjes f 33.06½;

idem, Zend.kring f 16.93½; O. v. d. Wal, contrib. etc. f 657.20; B. Th. Mulder, Schouwerzijl, Nikk. Geref. Sch. f 20.70; K. Meijer, Munnekezijl, schoolbusjes f 6.—; J. Boersma, Bedum, Zend.comm. f 500.—; G. Rozendal, Haren, Chr. School f 4.—; E. Brons, Wagenborgen, coll. gecombin. vergad. J.V. en M.V. f 4.52; K. v. d. Heide, Toogkerk, busjes Sept.-Oct.-Nov. f 94.14; H. Hazenberg, Boerakker f 25.—; per Ds. M. Meijering, Delfzijl, gift ingekomen bij den kerkeraad van iemand, die onbekend wenscht te blijven f 1000.—; E. Stamhuis, Loppersum, kalenders f 14.71; P. J. Norg, Westeremden, kalenders f 6.50; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, kalenders f 32.34; idem, busje School kl. I f 2.—; idem busje School kl. II en III f 3.79½; idem, busje Emke Faber f 1.47½; idem, langs de huizen f 7.39; Geref. Kerk, Onderdendam, gift in doopvont f 20.—; O. Oosterhof, Thesinge, Zend.bl. f 8.90; E. Kremer Hzn., Uithuizen, kalenders 20.13; Ds. H. de Zwart, Warffum, busjes Warffum f 32.52; idem, busje Chr. School f 2.01; H. Wegener, Wildervank, gift f 10.— J. van Dijken, Winsum-Obergum, Nikk. Geref. Sch. f 16.55; per M. Smit, Nieuw-Weerdinge f 80.—; per H. J. Meijer, Oostwold Old. f 126.82; J. Jonkman, Baflo, Zend.comm. f 160.—; B. G. Bolhuis, Garrelswear, busjes f 50.—; H. Witkop, Ter Apel, busje Chr. School f 12.73; idem, gift f 2.50; Ds. K. Spoelstra, Meeden, Zendingsrede Ds. W. v. Dijk f 18.50; J. Boersma, Bedum, Zend.comm. f 200.—; L. Oldewarris, Kommerzijl, Zend.ver. f 40.—; D. Smits, Zuidwolde Gr., giften f 3.—! idem, buitengew. collecte f 102.63; P. Buwalda, Hornhuizen, busje Geref. School f 10.—; idem, Zendingskas f 28.23; K. v. d. Heide, Hoogkerk, bruiloftbusjes f 29.12; K. Eisses, Haren, halve ct. Mevr. O. f 0.96; idem, vaste bijdragen f 97.—; per Dr. L. v. d. Zanden, Groningen, halve ct. f 2.25; per Ds. P. Deddens, Groningen, halve ct. enz. f 3.10; per Ds. D. v. Dijk, Groningen, halve ct. f 0.50; N. N., halve ct. f 1.05; N. N., halve ct. f 1.—; Meisjes Bakker en Wiersema, Oldehove, halve ct. f 2.—; per Ds. van 't Veer, Groningen, halve ct. f 20.60; idem, ander kleingeld f 13.69.

Provincie Drenthe:

Mej. A. Klinkenberg, Schoonebeek, Nikk. Chr. Sch. f 4.85; Roelof Zwiers, Hooghalen, halve ct. f 0.50; Geref. Kerk, Assen f 2.—; A. Slikers, Nieuwlande, busjes f 27.06; per Ds. J. ten Hove, Gees, gift f 10.—; Geref. Knapenver. Samuel, Bergh-Ruinerwold f 7.08; J. Kiers, Dwingelo, van de J.V. f 6.70; per Ds. D. Drenth, coll. gift, Zuidlaren f 10.—; Geref. Kerk, Dwingelo, gift f 2.50; J. Mulder, Emmercompascum, busjes f 8.—; Ds. S. Hania, Schoonoord, kalenders f 7.34; per Ds. N. Duursema, Nieuw-Amsterdam, van G. H. B. f 7.84; idem, collecte f 88.77; W. van Veen, Beilen, Knapenver. f 3.—; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, busjes f 40.—; H. Beekman, Emmererfsch.veen, kalenders f 8.36; Geref. Kerk, Hoogeveen, coll. gift f 2.50.

Provincie Overijssel:

W. van Zanten, Kampen, Jonge Garde f 84.00½; Ds. A. v. d. Ziel, Cadoelen, busjes f 39.22; D. de Vries, Steenwijk, Zend.comm. f 30.—; idem, coll. gift f 5.—; X. Y. Z. te Kampen f 75.—; per H. J. Kuiper, Zwartsluis f 130.—; J. Yspeert, Stad Vollenhove, kerkbusjes f 19.07; S. Malda, Dedemsvaart, tweem. biidr. f 50.—; E. Smit Jzn., Heemse, biidr. f 21.94; J. v. Mulligen, Hasselt, Zend.comm. f 65.—; J. M. Vriezenveen f 1.—; J. Olthoff, Hardenberg, catech.bussen f 111.11; J. Vos, Staphorst f 41.—; H. Bolhuis, Vroomshoop, coll. gift f 5.—; idem, busjes f 69.13; E. Leenders, Den Hulst, Zend.avond Nieuwleusen f 4.—; H. A. Beukenkamp, Den Ham, kinderen Geref. School f 10.—; L. Oosterhof, Daarle, busjes f 59.63; W. J. Weys, St. Jansklooster,

busjes f 24.21; W. Pieltsjes, Nijverdal, Zend.comm. f 613.50; J. Klumpje, IJsselmuiden, collectantjes f 30.84; J. F. Fleurke, De Krim, collectantjes f 38.81; idem, contrib. f 10.—.

Soembaweken Groningen:

Ezinge f 72.—; Leens f 375.55; Mussel f 22.25; Warffum f 337.40; Scheemda, nagift f 2.—; Loppersum f 211.75; Ten Post f 208.35; Sappemeer f 120.90; Garrelswear f 185.10; Ter Apel f 41.97; Kornhorn f 46.70; Hornhuizen-Kloosterburen f 53.35; Enumatil f 108.85.

Soembaweken Drenthe:

Meppel, plusna giften f 366.10; Nieuwlande f 123.25; Coevorden f 119.—; Schoonoord f 72.90; Klazinaveen f 71.—; Roden f 88.10.

Soembaweken Overijsel:

Kampen f 753.85½; St. Jansklooster f 29.33; Cadoelen f 34.32; Den Ham f 248.95; Stad Vollenhove f 25.52; Daarle f 60.—; Almelo f 300.—; Delden f 15.86; St. Jansklooster f 45.45; IJsselmuiden f 64.—.

2e Algemeene Collecte Groningen:

Onstwedde f 36.80; Munnekezijl f 70.33; Spijk f 100.42; De Wilp f 4.44; Sauwerd, plus nagek. contr. f 53.93; Boerakker f 8.44; Onderdendam f 2186; Sauwerd, nagift f 2.44; Woldendorp f 23.10; Zoutkamp f 23.10; Onnen f 11.46; Haren f 67.25.

2e Algemeene Collecte Drenthe:

Alteveer f 14.—; Hooghalen (Hijken) f 11.44; Sleat f 19.95.

2e Algemeene Collecte Overijsel:

Hardenberg f 79.89; IJsselmuiden-Grafhorst f 17.63; Holten f 28.40; Olst f 14.12; Vroomshoop f 162.—.

Diverse ontvangsten:

Mej. A. Kisteman, Apeldoorn f 1.—; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, coll. kringverg. M.V. Grijskerk e.o. f 3.60; H. Smit, Schokland, busje f 10.—; K. Salomons Jbn., Gasselternijveen, restant uitkeering legaat wijlen Mevr. de Groot f 84.50; zilverpapier en theelood verkocht voor f 75.43.

Totaal 11e verantwoording f 11237.12
1e tot en met 10e verantwoording „ 78054.55

Totaal tot op heden f 89291.67

Mag ik er nog even op wijzen, dat op 8 Januari a.s. de laatste verantwoording over 1939 wordt opgemaakt. Gelden voor Soemba, die nog onder berusting zijn van plaatselijke Penningmeesters, s.v.p. zenden vóór 8 Januari a.s.

Afzonderlijke vermelding verdient een extra bijdrage van duizend gulden ontvangen via den Kerkeraad van Delfzijl van een onbekenden gever; aan dezen onbekenden gever namens Deputaten hartelijk dank. En verder hartelijk dank aan andere bekende en onbekende Zendingsvrienden, die blijkens de verantwoording diep in den zak hebben getast. Ik hoop na 8 Januari nog een mooie verantwoording te kunnen publiceren, want, zooals de broeders en zusters mogen weten, met bovenstaand cijfer is het bedrag van de begroting nog lang niet bereikt.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 23 December 1939.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TÜIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIE ADRES: Ds. W. Breukelaar, Santpoort.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „V a d a”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

INHOUD: 's Heeren lamp in Zion. — Van Zendingsaangelegenheden: Kerkelijke zending; De opening van den eersten Zendingscursus; Vraag om theologische boeken. — Zending Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Schetsen uit Soemba; De Zendingsmeisjes van Evertswijk; Een Evangelisatie-oefentocht in Kodi. — Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland: Centrale Mededeelingen. — Zending van de Geref. Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland: Mej. E. Postema; Dr. en Mevr. Lie-Muijlwijk. — Zending van de Geref. Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord: Brief uit Solo; Comité voor de Vrouwen-Zending; Sanatorium Pakem. — Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland: Jaarverslag; Ds. en Mevr. Fijn van Draat-Smith; Bennekom's Zendingscollectantjes. — Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid: Zaaiwerk in Sidaredja; Ds. A. F. J. Pieron; Zr. Gazendam; Ds. en Mevr. Oranje-Guillaume en hunne kinderen. — Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam-Zuid en de met haar samenwerkende Kerken in den arbeid onder de Chineezzen hier te lande: Eerste indrukken. — Zending van de Geref. Kerk te Soerabaja en de met haar samenwerkende Kerken te Malang en Semarang: Het Zendingswerk in Makassar; Preeken in de Kampong. — Van andere Zendingen en van voor de Zending belangrijke dingen: China. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

's HEEREN LAMP IN ZION

*Ik heb voor mijnen Gezalfde eene
lampe toegericht.*

Ps. 132 : 17b.

Heerlijk zingt Psalm 132 in zijn laatste twee verzen van den Heiland en Koning, dien de Heere aan David zal verwekken in Zion.

In een drievoudige beeldspraak is hier de uitnemendheid van Zions Vorst geteeekend. Eerst als een hoorn, die aan Davids huis ontspruiten zal; daarna als een lichtende lamp, die de Heere zal ontsteken, en eindelijk als een Vorst met een bloeiende kroon.

Ongetwijfeld behelst het slot van Psalm 132 profetie van Christus. Wel was ook in Salomo reeds een begin der vervulling. Want in Salomo heeft Christus eeuwen tevoren iets van Zijn schijnsel laten lichten en Zijn gestalte getypeerd. En daarom kan ook van Salomo worden gezegd, dat de Heere in hem voor David een lampe heeft toegericht. Maar de volle vervulling der belofte is alleen in onzen Heiland en Koning Jezus Christus. Hij is de lichtende lampe, die de Heere in Zion voor David heeft ontstoken.

In Zion. En Zion is Israël, want in Zion komt Israël bijeen. Zion is de Gemeente Gods, de Kerk des Heeren. En dat nu is het voorrecht van Zion, van 's Heeren Kerk. Zij heeft licht, licht van omhoog, het licht van Jezus Christus, die aan 's Heeren Kerk is gegeven tot een lichtende lamp. Hij is de blinkende morgenster, de zon der gerechtigheid.

En Hij heeft Zijn licht ons geplaatst op den kandelaar van het Woord, dat telkens weer, van het begin tot het einde, ons spreekt van Hem. Door heel de Schrift heen straalt Zijn licht. Gods Kerk heeft de lichtende lamp in het Woord.

In de horizontale lijn is het in onze dagen naar alle kanten dikke duisternis. Ofschoon de wetenschap met reuzen schreden vooruit is gegaan en de techniek ons telkens wéér met haar vindingen verbaast, wordt toch het menscheidsleven van jaar tot jaar, ja van maand tot maand al armer en armer. Het welvaartspeil daalt schier allerwege; geweldige aardbevingen beroeren het aardrijk; de oorlog teistert de volken; leugenmacht en ruw geweld nemen almeer de plaats in van waarheid en recht. Allerwege vraagt men: waar gaat het toch heen, wat staat ons te wachten? Wie brengt ons uitkomst uit den wereldnood? Niemand die het weet. Al onze eigen lampen gaan uit. Het is nacht in de wereld.

Maar de Kerk des Heeren heeft licht. Wij hebben het heilig Woord onzes Gods. En in dat Woord straalt het licht der lampe, die de Heere heeft toegericht, het licht, waarvan Simson zong:

Een licht, zoo groot, zoo schoon
Gedaald van 's Hemels troon
Straalt volk bij volk in d'oogen
Terwijl 't het blind gezicht
Van 't heidendom verlicht
En Israël zal verhoogen.

Ook nu, terwijl de gang van het wereldgebeuren zoo verbijsterend is en de duisternis rondom ons al zwaarder en zwaarder wordt, hebben wij licht, het licht van onzen Heiland en Koning Jezus Christus.

En door het geloof zien wij dat licht. En als het oog des geloofs maar helder bij ons is, dan hebben wij licht; licht over ons zelf, en licht rondom ons, en licht voor ons uit over doodsdaal en graf en eeuwigheid; licht, groot en schoon, waarbij wij Jezus zien, als onze Heiland, die alles voor ons heeft volbracht; die ook nu alle dingen regeert, die voor ons bidt en ons plaats bereid in het Vaderhuis, en alles stiert naar Gods raad.

En dat licht straalt in onzen zoo veelszins benauwendenden tijd volk bij volk in d'oogen. Het Evangelie volbrengt zijn loop en gaat juist in onze bange dagen snel voort van volk tot volk. Wellicht is er geen eeuw geweest na de dagen der Apostelen waarin de loop van het Evangelie sneller voortging dan juist nu.

De Kerk des Heeren heeft licht, het echte, onbedriegelijke licht. En bij dat licht verbaast ons niet wat we zien. Het is ons voorzegd.

En wij mogen medearbeiden opdat dat waarachtige licht, het licht van Christus, uitstrale in alle diensten in 's Heeren Kerk, en uitstrale over alle terrein van het leven en alle levensverhoudingen; en uitstrale door den arbeid der Evangelisatie over wie wegzinken in ontkerstening; en uitstrale door den arbeid der Zending over de volken die nog leven in duisternis en schaduw des doods.

En als men ons dan vraagt of wij beter zijn dan zij, dan willen we antwoorden en zeggen: neen, wij zijn niets beter. Maar als men vraagt: „*hebt gij wat beters*”, dan willen wij het uitroepen: ja, wij hebben wat beters, wij hebben het beste, want wij hebben het Evangelie der zaligheid, het licht des eeuwigen levens.

W. B.

Van Zendingaangelegenheden.

Kerkelijke zending.

In het beroemde rapport, dat in 1896 ter Generale Synode te Middelburg is uitgebracht door de commissie, die de Synode inzake de zending moest adviseeren, lezen we onder meer:

„Zoowel door den last van Matth. 28 : 19 als door de daad des Heiligen Geestes te Antiochië (Hand. 13 : 1) staat het alzoo vast, dat de Christus uit den hemel

thans zendt door de Zending van Zijn Kerk en dat alleen de Kerk hiertoe macht en autoriteit van Christus wege bezit.

„De vraag eindelijk, of hiermede de Kerk als gezamenlijk begrip of wel de geïnstitueerde plaatselijke Kerk bedoeld is, is hiermede tevens beantwoord. Niet de algemeene Kerk doopt, maar alleen de plaatselijk geïnstitueerde. En voorts volgt hetzelfde uit het begrip van Kerk als zoodanig. Volgens onze belijdenis is de Kerk een vergadering van geloovigen. Geloovigen nu zijn wel geestelijk over heel de wereld, maar instiutair alleen plaatselijk vergaderd.”

De hier gewezen grondlijn voor de Zending is door de Generale Synode aanvaard. En tot op den huidigen dag geldt in onze Kerken het beginsel, dat de Zending behoort uit te gaan van de plaatselijke Kerk.

Uitdrukkelijk bepaalt de Zendingsordening, zooals die te Sneek in 1939 is herzien en vastgesteld, in Artikel XIII:

„De zendingsarbeid geschiedt door de plaatselijke Kerk, al of niet in samenwerking met andere Kerken.”

De vraag zou kunnen worden gesteld of het in strijd zou zijn met de Heilige Schrift, wanneer eene meerdere vergadering, b.v. een Classe, de Zending ter hand nam. Wij gaan daarop niet in. Vast staat, dat in onze Kerken de regel geldt, dat de Zending moet uitgaan van de plaatselijke Kerk.

Naar dien regel is met meer of minder getrouwheid nu reeds bijna 45 jaar de Zending onzer Kerken gedreven. En ongetwijfeld heeft het beginsel, dat de Zending geschiedt door de plaatselijke Kerk, al of niet in samenwerking met andere Kerken, zijn levenskracht en vruchtbaarheid duidelijk bewezen. In die 45 jaren heeft de Zendingsactie onzer Kerken zich naar alle zijden meer dan vertienvoudigd en in sommige opzichten bijna vertwintigvoudigd. En terwijl tijaens de crisis onderscheidene Zendingen haar arbeid moesten inkrimpen, heeft de Zending onzer Kerken zich vrijwel nog overal min of meer kunnen uitbreiden.

Het goede beginsel van Kerkelijke Zending heeft allengs ook buiten onze Kerken ingang gevonden en wordt al meer als juist erkend.

Gelukkig staat bij ons dat beginsel wel zoo vast, dat niemand daaraan tornt.

De toepassing van dit beginsel is echter bij onze Kerken geenszins gelijk.

Er is geen enkele Kerk financieel zoo sterk, dat zij alleen een Zendingspost kan verzorgen. Ook de grootste Kerk is daartoe niet bij machte. Alle Kerken zijn dus aangewezen op samenwerking. Maar die samenwerking is zeer verschillend geregeld. Dat laat trouwens het groote beginsel van Kerkelijke Zending nog wel toe. Het is niet noodig, dat men overal de samenwerking der Kerken regelt op precies dezelfde manier. Zoo b.v. loopen de regeling voor de samenwerking van de Kerken in Noord-Holland en die voor de samenwerking van de Kerken in Groningen, Drenthe en Overijssel voor de Zending op Soemba, sterk uiteen. In Noord-Holland is de Kerk van Amsterdam ten volle zendende Kerk. Bij haar staat ten slotte de beslissing. En bij de Soemba-zending zijn de rechten der roepende Kerken zeer beperkt en hebben de deputaten nog al heel wat te zeggen.

Voor ons staat het echter vast, dat hoe zuiverder het beginsel, dat de Zending moet uitgaan van de plaatselijke Kerk, in de practijk toegepast wordt, hoe beter het gaat.

Wij vreezen wel eens, dat het beginsel onzer Zending hier en daar wel eens wat in het gedrang komt en niet voldoende in de practijk doorgevoerd wordt.

Is het b.v. juist, dat eenzelfde Kerk als zendende Kerk, in samenwerking met de met haar samenwerkende Kerken, twee of drie predikanten beroept en die uitzendt naar twee verschillende plaatsen, die beide zelf ook een eigen Zendingshospitaal hebben? Zou het dan niet meer in de lijn liggen van het beginsel, en in de practijk beter werken, wanneer die Kerken uiteengingen, twee groepen vormden, elk een met eigen zendende Kerk, en dat het terrein werd gesplitst in twee terreinen? Deze vraag mag in enkele ressorten wel eens met ernst worden gesteld en overwogen. Wij meenen, dat dit in het belang der Zending zou zijn.

Er zijn enkele terreinen, die moeilijk kunnen worden verdeeld, omdat er wel werk in overvloed is voor twee predikanten, maar er geen twee plaatsen zijn, die genoegzaam een middelpunt vormen, waar een missionair predikant zich kan vestigen, zoodat beide dienaren wel moeten wonen in dezelfde hoofdplaats. Deze terreinen zijn voor splitsing ongeschikt, ook omdat er maar één hospitaal is, dat dienst doet voor het geheele terrein, zooals b.v. Poerworedjo.

Maar er zijn ook terreinen, die zeer geschikt kunnen worden gedeeld en dit feitelijk al zijn, waar men meer dan één hoofdplaats heeft en ook meer dan één Zendingshospitaal, zooals Banjoemas, terwijl er toch maar één zendende Kerk is.

Als een groep van samenwerkende Kerken in haar midden meer dan één Kerk heeft, die sterk genoeg is om als zendende Kerk op te treden en die groep heeft een Zendingsterrein te verzorgen, dat zeer geschikt kan worden gedeeld in twee terreinen, dan mag men daar wel eens ernstig overwegen of het niet beter zou zijn, dat men uiteenging, twee groepen vormde, elk met een eigen zendende Kerk; en dat men het terrein verdeelde in twee terreinen.

Stellig zullen daarbij wel altoos eenige practische bezwaren rijzen. En daaronder kunnen er ook zijn, waardoor verandering zeer moeilijk wordt. Maar het is ook denkbaar, dat verkeerd conservatisme ons parten speelt en ons weerhoudt om het betere voor het bestaande in de plaats te stellen.

Het komt ons voor, dat er in de organisatie onzer Zending hier te lande, zoowel voor de Zending op Java als voor de Zending op Soemba, nog wel wat te verbeteren valt. En stellig zal het aan den arbeid der Zending ten goede komen, wanneer al meer het beginsel, dat de Zending door de plaatselijke Kerk behoort te geschieden, ook in de practijk wordt doorgevoerd en dat bij de regeling der samenwerking zoo weinig mogelijk centralisatie en zooveel mogelijk decentralisatie worde toegepast.

Dat is principieel het meest aanbevelenswaard. En practisch werkt het ook het beste. In een kleine kring wordt door ieder de verantwoordelijkheid meer gevoeld en de activiteit hooger opgevoerd dan in een groote kring. Naar verhouding doen kleine Kerken meestal meer dan groote Kerken. Ook voor de Zending is het van belang, dat de samenwerkende kring niet te groot zij.

Natuurlijk zijn er ook in de Zending onderscheidene belangen, die alle Kerken samen hebben te regelen, zooals de opleiding van helpers enz. Maar daarover hebben we het hier niet. Het is ons te doen om de doorwerking van het beginsel, dat door de Synode van

Middelburg in 1896 met zooveel nadruk is uitgesproken.

Hoe meer dat beginsel in de praktische regeling der samenwerking toegepast wordt, hoe beter de Zending wordt gediend.

De opening van den eersten Zendingscursus.

Donderdag 25 Januari is de eerste Zendingscursus geopend in één der kamers van het gebouw der Vrije Universiteit te Amsterdam. Op verzoek van Prof. Bavinck was deze kamer hiervoor bereidwillig afgestaan. De cursus is begonnen met 12 leerlingen. De meesten van hen waren verpleegsters, waarvan onderscheidenen later de Zending hopen te dienen. Behalve deze twaalf waren er nog verschillende personen, die zich wel hadden opgegeven, maar die dien middag verhinderd waren om te komen.

Voor sommigen van de aanwezigen was Amsterdam wel een zeer geschikte plaats, maar voor anderen zou Utrecht beter gelegen zijn. Met het oog hierop heeft Prof. Bavinck besloten twee cursussen te geven: één te Amsterdam en één te Utrecht.

Te Amsterdam Donderdag na afloop van zijn colleges van 4.15 tot 5.15 uur en te Utrecht Vrijdag 7.15 tot 8.15 uur in een der Kerkekamers van de Oosterkerk te Utrecht. Zoo althans was het afgesproken plan.

Ook hadden enkele personen uit Friesland en Groningen en zelfs uit Zeeland te kennen gegeven, dat zij gaarne den cursus zouden volgen, doch dat de afstand te ver was om elke week naar het midden van het land te komen. Men vroeg daarom of het ook mogelijk was den cursus schriftelijk te volgen.

Om hieraan tegemoet te komen is Prof. Bavinck voornemens een kort dictaat van hetgeen hij bespreekt te laten cyclostyleeren. Maar het spreekt vanzelf, dat het veel doeltreffender is den cursus zelf ook bij te wonen, dan alleen een korte schriftelijke samenvatting te gebruiken.

Gelijk gemeld is, omvat de cursus: Zendingsleer; Geschiedenis der Zending; eenige kennis van land en volk en van de valsche relegies op ons Zendings-terrein.

Prof. Bavinck is begonnen met de Zendingsleer. In enkele maanden hoopt hij de hoofdlijnen daarvan te hebben behandeld. Daarna komen de volgende vakken aan de orde. Daarbij kunnen dan ook weer opnieuw personen worden toegelaten, die den cursus wenschen te volgen. Dus drie of viermaal in het jaar is er toelating om aan den cursus deel te nemen.

Artsen, studenten en verplegend personeel kunnen toegelaten worden zonder voorafgaand examen. Men mag wel rekenen, dat deze genoegzaam zijn ontwikkeld om de lessen te kunnen volgen. Maar voor ouderen is een klein toelatingsexamen verplichtend gesteld. Voor „Zendingszusters” heeft de Generale Synode dit uitdrukkelijk voorgeschreven. Dit is ook wel te begrijpen. Men kan niet alles rijp en groen toelaten. Om met vrucht den cursus te kunnen volgen, heeft men een zekere mate van ontwikkeling noodig. Het examen omvat eenige kennis van de Bijbelsche geschiedenis, de Geref. Geloofsleer en de Kerkgeschiedenis. Het wordt afgenomen door Prof. Bavinck in tegenwoordigheid van een paar deputaten der Generale Synode voor de Zending.

Santpoort, 26 Januari 1940.

W. B.

Vraag om theologische boeken.

Telkens krijg ik uit Indië van de leerlingen, die op

het punt staan eindexamen te doen aan de Opleidings-school te Djokja, verzoeken of ik hen niet kan helpen aan theologische boeken. Deze jonge mannen verstaan uitstekend Hollandsch en ze gaan straks de gemeente in, waar ze week aan week zullen moeten optreden, maar lectuur bezitten ze niet of slechts heel weinig. Dat maakt hen moedeloos, temeer waar zij ook niet in staat zijn zelf boeken te koopen. Zijn er misschien lezers van het Zendingsblad, die geschriften op theologisch gebied voor dit doel willen afstaan? Bijzonder welkom zijn altijd commentaren, vooral de serie: Korte Verklaring. Verder ook Matthew Henry en andere commentaren. Voorts natuurlijk ook geschriften van anderen aard, over dogmatiek, Kerkgeschiedenis enz. Mocht U iets over hebben, dan houd ik me dringend aanbevelen. Er zal dan voor gezorgd worden, dat het spoedig naar Indië wordt verzonden, en ge dient er een uitnemende zaak mee. De jonge Kerken van Java hebben groote behoefte aan leeraren, die blijven studeeren.

Bij voorbaat mijn besten dank.

J. H. BAVINCK.

Soestdijkerweg 86 N, Bilthoven.

Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland

Schetsen uit Soemba.

No. 61.

Ama Kale zat diep treurig in het huis van zijn broer Mone. Hij had een moeilijken tijd achter den rug; want in korten tijd achter elkaar waren er vier van zijn kinderen gestorven. En hij kende niet den troost van Gods belofte aan de geloovigen en hun zaad.

Ama Kale was nog een heiden; wel een heiden, die door den nieuwen tijd was aangeraakt, en in het uiterlijke veel van den nieuwen tijd navolgde, zelfs oude gewoonten had vaarwel gezegd, maar zijn hart was niet veranderd. Hij was nog dezelfde heiden gebleven, ondanks zijn nieuwerwetsche gewoonten.

Dikwijls had de jeugd met hem gespot, omdat hij als man nog lang haar droeg. Vroeger droeg iedere man lang haar, en men wist niet beter of het hoorde zoo. Men had nog nooit een mensch gezien met korte haren, dan alleen die vreemde blanken. Maar de blanken deden ook alles anders dan een gewoon mensch. Zij kenden niet eens de gewone beleefdheidsvormen, maar gedroegen zich dikwijls als onbeschaafden.

Maar langzamerhand was het veranderd. Alle jonge mannen hadden zich het haar laten knippen; en de meeste oudere mannen ook. Het had ook verschillende voordeelen. Het was frischer, en zindelijker, en men leek er jonger mee. Maar het had ook na-deelen, want in de heete zon was men niet door een dikke laag haar beschermd. Daarom was men wel genoodzaakt nog verder mee te gaan met de nieuwerwetsche gewoonten, en een hoed te gaan dragen.

Maar van dat alles had hij spijt, innige spijt.

Terwijl hij daar zoo zat te denken, kwam de goeroe indijl binnen, op huisbezoek bij zijn broer, welke

Zendingcollectantjes Zevenhuizen.

De Zendingmeisjes van Evertswijk.

Evertswijk is een buurtschap van Zevenhuizen in den Zuid Westhoek van Groningen, niet ver van de plaats, waar Groningen, Drenthe en Friesland elkander ontmoeten. Natuurlijk doet Evertswijk ook meê, opdat de Kerk te Zevenhuizen het noodige bedrag voor de Zending op Soemba bijeenbrengt. Een

flinke groep meisjes te Evertswijk gaat daar geregeld rond met de zendingsbusjes.

En de Zendingcommissie te Zevenhuizen prijst den ijver dezer meisjes, die heel wat bijeenbrengen en den arbeid der commissie krachtig steunen.

En waar zijn te Evertswijk de jongens, die voor de zending wat willen doen? Die zijn er toch immers wel?
W. B.

Christen was. Maar die broer was een niet al te trouwe Christen. Hij bleef des Zondags graag thuis, een beetje luiierend, een beetje pratend, een beetje sirih kauwend. Daarom kwam de goeroe hem vermanen. Hij wees hem op het groote offer dat God gebracht had door Zijn eigen Zoon te geven om voor de zonden der menschen te sterven. En wij denken alleen om ons zelf en vinden het niet de moeite waard zelfs om naar Zijn Woord te komen luisteren.

Mone erkende zijn tekortkoming en beloofde voortaan trouw te komen.

Toen informeerde de goeroe natuurlijk ook naar Ama Kale, hoe hij stond tegenover het geloof. Want de goeroe laat niemand voorbijgaan, zonder hem van Christus te vertellen.

Ama Kale zeide eerst niet veel. Hij zeide de boodschap van den goeroe te zullen overwegen. Maar de goeroe kende dit wel. Dat beteekent op beleefde manier te zeggen: „praat maar, ik trek er mij niets van aan”. Onder de politici zouden deze menschen een goed figuur slaan.

Daarom ging de goeroe er verder op in. Hij hoorde van het verdriet dat Ama Kale pas getroffen had, en toen had hij meer houvast. Hij vertelde van de troost der Christenen, wier kinderen sterven. Want God had zijn belofte gegeven aan de geloovigen en hun zaad. Aan God den Vader gaven zij hun kinderen over, want zij wisten van Gods liefde voor hen en hun kinderen. De menschen leven slechts kort op aarde en de eeuwigheid duurt lang. Het is beter eeuwig zalig te zijn, ook voor de kinderen, dan een moeilijk en zondig leven op aarde te hebben.

Ama Kale was toch even geroerd. Hij wist van de verhalen van zijn ouders, dat er een Schepper was, welke Almachtig was. Maar volgens de gewoonte der heidenen had hij alleen geofferd en gebeden tot de doode voorouders, in de veronderstelling, dat die doode voorouders zijn gebeden wel verder zouden brengen tot God. Het was goed om die middelaars te vriend te houden, zooals het goed is een dienaar van den vorst te vriend te houden, want die vriend zou zijn zaak wel bij den vorst bepleiten.

Ama Kale vertelde, dat hij er wel voor gevoeld had om Christen te worden en den Schepper rechtstreeks te gaan eeren, maar hij was daarvoor gestraft. Hij had zelfs meegedaan met de nieuwe beweging onder de jeugd; en had zelfs zijn haar laten knippen. Maar toen werden de voorouders boos. Vier van zijn kinderen waren achtereenvolgens gestorven omdat hij zijn haar had laten knippen.

De goeroe trachtte hem duidelijk te maken dat dat niets met elkaar te maken had, maar dat God hem riep juist in dit verdriet om zijn hart aan God te geven. Het eeuwige leven is niet op deze aarde, maar alleen te vinden bij de bron van alle leven.

Ama Kale zeide weer, dat hij daarvan overtuigd was en dat hij er weer over denken zou.

Maar in zijn hart dacht hij: „ik zal er mij niet weer aan wagen, om het nieuwe te volgen, dan sterven mijn andere kinderen ook; het is goed praten, wat die Christenen kunnen doen, maar ik houd mij maar liever aan den veiligen kant, en volg de gewoonten der voorouders”.

En Ama Kale bleef heiden. P. J. LAMBOOY.

Een Evangelisatie-oefentocht in Kodi (W. Soemba).

I.

„Wat is dat nu weer?” zult u misschien zeggen bij het lezen van dit opschrift; „een Evangelisatie-oefentocht?”

Wel, ik bedoel daarmee de Evangelisatie-tocht, die wij in het laatst van October met de leerlingen van de Theol. Opleidingsschool op Soemba hebben gemaakt in het landschap Kodi, om hen practisch voor te bereiden voor de taak, die hun straks wacht. Zal de opleiding goed zijn, dan moet ze heel dicht aansluiten bij de praktijk van het zendingswerk hier op Soemba. Het mooiste zou het eigenlijk zijn, wanneer ik met de leerlingen telkens van de eene plaats naar de andere kon trekken om het theoretische onderwijs te geven in onmiddellijke aansluiting aan de praktijk, maar de geschiedenisvakken, die toch zoo heel noodig zijn, zouden dan waarschijnlijk te veel op den achtergrond komen, en van een systematische behandeling van al de vakken, een doorlopende exegese bijv., kon geen sprake zijn. Bovendien doen zich in de praktijk van het zendingswerk, zooals het later door de goeroe's zal moeten worden gedaan, allerlei vragen voor; waarmee wij op onze evangelisatie-oefentochten weinig of niet in aanraking komen. Misschien zijn wij echter in de opleiding nog te veel gebonden aan onze „Westersche” normen, hoezeer wij ook ons best doen om naar vorm en inhoud beide tenvolle rekening te houden met de behoeften van het zendingswerk op Soemba. Hoe het zij, voorloopig zullen we ons wel tevreden moeten stellen met een nauwe aansluiting aan de praktijk door van tijd tot tijd een Evangelisatie-tocht van enkele dagen te ondernemen en de daarbij opgedane ervaringen te benutten bij het les geven op de school.

Dit keer hadden we Kodi gekozen als operatie-basis. En wel om verschillende redenen.

De voornaamste reden was wel, dat de gemeenten in het landschap Kodi noodig versterking behoeven. Het geestelijk leven is er zeer ingezonken; de goeroe's daar hebben in verband daarmee voortdurend geestelijke steun en opwekking noodig; de weerstanden tegen de doorwerking van het Evangelie zijn er vele en groot; en last not least wordt dit landschap in den laatsten tijd steeds meer bedreigd door het verwarring stichtende binnendringen van de Roomsche Missie.

Een Evangelisatie-tocht zou in verband met dit alles, onder 's Heeren zegen, veel goeds kunnen uitwerken. Behalve dat velen met het Evangelie in aanraking zouden komen en de leerlingen en ik zelf heel wat practische ervaring konden opdoen, zouden de goeroe's van Kodi een stimulans ontvangen voor hun ijver en aanknoopingspunten voor een verdere bearbeiding; zou het geestelijke leven van de leden der gemeente, die werden opgeroepen om met de leerlingen in groepjes er op uit te gaan om in de verschillende kampongs het Evangelie te brengen, door deze evangelisatie kunnen worden opgewekt, verdiept en versterkt; en tenslotte konden allerlei contacten met de zending worden gelegd en versterkt, die even zoovele belemmeringen zouden kunnen vormen voor een verder binnendringen van de Missie.

Bovendien is het voor de leerlingen zelf zoo goed, dat ze de verschillende zendingsposten op Soemba leeren kennen, waar later hun collega's zullen arbeiden, opdat ze beter met hen kunnen meeleven, meebidden en -strijden in het gemeenschappelijke werk.

Zoo trokken we er dan verleden week 's Maandagsmorgens met zijn twee-en-twintigen op uit in een groote vrachtauto, die ons binnen een paar uur naar Kodi Bokol bracht, de hoofdplaats van het landschap Kodi, in het uiterste Westen van Soemba, ongeveer 50 K.M. van Karoeni gelegen. Vooraf hadden we in gemeenschappelijk gebed den Heere om Zijn zegen gevraagd, pleitende op de belofte, die Hij Zelf in aansluiting aan het zendingsbevel gegeven heeft.

In Kodi werd aanstonds de wel wat bouwvallige, maar voor ons doel toch zeer geschikte pasanggrahan (een logeergelegenheid, waarvan ook de op tournee zijnde gouvernementsambtenaren geregeld gebruik maken) door de leerlingen zelf voor een verblijf van enkele dagen in gereedheid gebracht. De goeroe's in Kodi zouden elken dag voor het eten zorgen.

Des middags kwamen wij, met vele leden van de gemeenten in Kodi, in het schoolgebouw bijeen om een program van actie op te stellen. Eén van de goeroe's hield een korte inleiding over Matth. 8 : 18—20, waarbij hij er den nadruk op legde, dat de Almachtige zelf ons oproept de volken van discipelen van Satan tot discipelen van Christus te maken, waarbij Hij ons Zijn belofte schenkt, die ons de eindoverwinning van Christus verzekert.

Na het gemeenschappelijk gebed trokken wij er in meer dan twintig groepjes van 3 of 4 op uit (volgens een tevoren vastgesteld schema) om in de omliggende kampoengs het Evangelie te gaan brengen.

* * *

Nu is dat op Soemba niet zoo eenvoudig als het oogenscheinlijk lijkt. Een groote moeilijkheid is bijv. het feit, dat Soemba zoo dun is bevolkt (slechts 15 per K.M.², terwijl er bijv. op Midden-Java ongeveer 450 en in Nederland bijna 250 per K.M.² wonen). De kampongs liggen er ver uiteen en de afstanden, die moeten worden afgelegd om de menschen te bereiken, zijn dus groot. Aan de groep, bij wie ik was ingedeeld, was een kampong aangewezen, die nog geen 5 K.M. van Kodi Bokol lag, maar er waren er, die eerst verscheidene uren moesten loopen, voor ze op hun bestemming kwamen. Sommige kampongs lagen zelfs zoo ver, dat men er te paard naar toe ging.

Een tweede moeilijkheid is, dat de Soembaneezen gewoonlijk niet in hun stamkampongs verblijf houden, maar in tuinhuzen, dicht bij de door hen bewerkte gronden, welke soms dagen loopens van hun stamkampong verwijderd liggen. In de kampongs zelf blijven dan alleen de oude menschen en een aantal kinderen wonen. Alleen ter gelegenheid van de groote offerfeesten (in Kodi wolekjo's geheeten) e.d. komen ook de anderen voor enkele dagen naar hun kampongs terug.

Een bijna nog grootere moeilijkheid was, dat geen van de leerlingen van de opleidingsschool uit Kodi afkomstig is, en er dus ook niemand van hen is, die Kodineesch spreekt, terwijl toch het Kodineesch zoo veel afwijkt van de beide hoofdtalen op Soemba, dat een Evangelieprediking, bijv. in het Waidjewasch, voor de Kodineezen vrijwel onverstaanbaar zou zijn. Met het oog daarop hadden we de evangelisatie-groepjes ook zoo ingedeeld, dat er zich bij elke groep telkens een of meer leden van een der gemeenten uit Kodi bevonden, die als tolk kon(den) optreden.

Met nog een andere moeilijkheid moest rekening worden gehouden. Afgezien van het bezwaar, dat ik

De leerlingen van de Opleidingsschool voor de „pastorie” van We'e Holo, waar Dr. Bergema den laatsten nacht logeerde. De Europeaan links is Dr. Onvlee, die met hem in We'e Holo was.

boven reeds noemde (het uitzwermen van de Soembaneezen uit hun stamkampongs naar hun respectievelijke tuinhuisen), treft men de kampongbewoners n.l. vrijwel alleen 's avonds thuis. En — 's avonds om 6 uur begint het op Soemba al donker te worden, terwijl „straatverlichting” op de wegen en in de kampongs van Soemba een „onbekende grootheid” is. Gelukkig voorziet de natuur zelf in dezen nood, althans op geregelde tijden, door het heldere maanlicht bij opkomende en volle maan. Wij hadden voor onzen evangelisatie-oefentocht dan ook zulk een „volle-maan-week” uitgekozen.

Zoo kon het gebeuren, dat toen ons groepje (buiten mij zelf bestaande uit den goeroe indjil van één van Kodi's gemeenten en twee leerlingen van de opleidingsschool) dien eersten avond de ons toegewezen kampong Parona Baroro naderde, heel het omringende land wel reeds in avondschemering was gehuld, maar de maan toch al hoog aan den hemel stond en ons voldoende licht verschafte om het smalle voetpad te kunnen onderscheiden, dat naar de kampong leidde. Wij klommen over de kampongmuur en met een gebed in ons hart begaven we ons naar één van de groote middenpleinen, waar zich enkele groote steenen graven en een offerpaal bevonden en waaromheen een tiental huizen stond gegroepeerd.

Reeds van verre hoorden wij duidelijk het geluid van vele stemmen, hetgeen er op wees, dat onze kampong zeker niet geheel verlaten was. Al spoedig bemerkten wij, dat er zelfs ongewoon veel menschen op het dorpsplein aanwezig waren, zeker wel een 30 à 40 volwassenen en bovendien nog heel wat kinderen. Wij zagen daarin een aanvankelijke gebedsverhooring en haastten ons naar het hoofd van de kampong om hem te begroeten. Van hem vernamen wij ook de reden van de aanwezigheid van zooveel menschen op dezen avond. Er was n.l. met een naburige kampong eenig verschil ontstaan over de betaling van een bruidschat

en nu waren een aantal afgevaardigden van die kampong naar Parona Baroro gegaan om over deze quaestie te spreken. Toen wij op het dorpsplein kwamen was de discussie juist in vollen gang. Het kamponghoofd verzocht ons op een matje, uitgespreid over de bamboe-latten van zijn „voorgalerij”, plaats te nemen en weldra luisterden wij naar het heftig bewogen debat, waarvan wij overigens vrijwel niets verstonden.

Na een kwartier of twintig minuten was men tot een blijkbaar allen bevredigende overeenstemming gekomen en deelde de goeroe indjil het doel van onze komst mee. Terwijl hij daarmee bezig was, zag ik naar de betrekkelijk groote groep van personen, die thans aandachtig luisterend voor ons zat, het meerendeel van hen tegen de groote steenen graven geleund. Het maanlicht vormde glanzende lichtplekken op hun naakte bovenlijven, en de helder gekleurde hoofd-doeken lichtten telkens fel op bij iedere beweging. Tegen den avondhemel teekenden zich de prachtige silhouetten van vele palmbomen af, en daar tusschen door de hooge punttaken van de Kodineesche woningen. Als even zoovele toranspitsen wezen deze daken naar den hemel, maar ik wist, dat het leven, dat zich onder deze daken afspeelde, allermint naar God was gericht, doch integendeel zoo diep van God was afgevallen als alleen in het heidendom mogelijk is. Meer in overeenstemming met deze geestelijke gesteldheid was dan ook het geheimzinnige licht van de maan, dat alles rondom, inzonderheid de dieren, die zich onder de huizen heen en weer bewogen, een spookachtig aanzijn gaf. De doffe dreuning van de branding, die hier, dicht bij de kust, duidelijk hoorbaar was, vormde de achtergrond van ons gesprek, waarvan de woorden wel meerendeels voor ons onverstaanbaar waren, maar waarvan de goeroe telkens de hoofdzaak voor ons in het Maleisch weergaf, zoodat wij het gesprek toch konden volgen en zelfs met zijn viereen telkens het antwoord konden opstellen, dat door den goeroe dan

weer in het Kodineesch werd vertaald.

Wij zijn hier gekozen, zoo zei de goeroe, gezonden door God, den Schepper van hemel en aarde, om een boodschap van Hem te brengen. Deze pandita is daarvoor uit Holland gekomen en deze beide goeroe's uit andere landschappen van Soemba. God, die ons gezonden heeft, is met ons en in ons midden. Vindt gij het goed, dat wij tot Hem bidden om onze woorden te zegenen?

„Parongo lijo”, was het antwoord, d. w. z. doe uw woord (tot God) maar hooren; wij vinden het goed.

De goeroe sprak daarna een kort gebed uit, waarop één van de beide leerlingen van de opleidingsschool een door hem zelf gemaakt lied zong op inheemsche wijze, waarin hij zingend vertelde van de ellende der menschen en van de verlossing door Jezus Christus.

Kort weergegeven (d. w. z. zonder de oorspronkelijke herhalingen) luidde dit lied als volgt:

„Ons leven hier op aarde is als dat van een hond,
die tijdelijk vertoeft in een vreemd huis.

Wij zijn als kippen, die, neergehurkt op den stok,
hun dood afwachten.

Wij gelijken op visschen, die, verdwaald,
van de eene kampong naar de andere zwemmen;

Op garnalen, die geen vaste woonplaats hebben,
maar van de eene stam naar de andere zwerven.

Wij zijn, door de zonde, allen aan den dood onderworpen,
gelijk bloemen, die schoon zijn, maar spoedig sterven.

Wij zoeken in deze wereld tevergeefs ons heil
bij onze voorouders.

Ook al offeren wij alles op aan onze afgoden,
zij kunnen ons de zaligheid niet schenken.

Onze Heer, dien wij met de oogen niet kunnen zien,
is God de Heere.

Hij is het, die hemel en aarde geschapen heeft;
Ook ons Soembaneezen en al de andere volken.

Keert toch weer tot Hem en aanbidt onzen God;
Want Hij heeft uit liefde tot ons, Jezus gezonden,
die zaligheid brengt.

Hij nu, Hij alleen kan ons schenken
het koele water, het eeuwige leven.”

(Wordt vervolgd.)

H. BERGEMA.

Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland.

Centrale Mededeelingen.

Uit het Maandblad de „Friesche Zending” nemen we het volgende over om het door te geven aan de lezers van „Het Zendingsblad”.

Ds. v. Rennes doet van eene vergadering, die is gehouden voor de „Vrouwen-Zending” de volgende mededeeling.

„Er was groote belangstelling. Bijna alle dames, die een circulaire hadden ontvangen, hadden aan de uitnoodiging gevolg gegeven. Na de inleiding van Dr. Goslinga volgde een breede bespreking. Een van de punten uit deze bespreking was, dat een voor dien arbeid te vormen comité vooral niet den arbeid van het bestaande Zustercomité, dat de Medische Zending steunt, moest in den weg staan.

Staande de vergadering werd nu 'n comité gevormd. Uit iedere Classis heeft één zuster in het comité zitting genomen:

Uit de classis Bolsward: Mej. IJ. Dijkstra te Bolsward.

Uit de classis Dokkum: Mej. F. de Jong te Wouterswoude.

Uit de classis Drachten: Mevr. F. M. L. Nawijn—van Dijk te Bergum.

Uit de classis Franeker: Mej. A. G. Wagenaar van Minnertsma.

Uit de classis Hallum: Mej. A. Dijkstra te Hogebeintum.

Uit de classis Heerenveen: Mej. G. H. Ruiter te Kniipe.

Uit de classis Kollum: Mevr. F. Goslinga-Bramer te Buitenpost.

Uit de classis Leeuwarden: Mej. T. Andringa te Beetgummolen.

Uit de classis Sneek: Mej. F. van der Woude te Sneek.

Uit de classis Workum: Mej. T. Bakker te Gaastmeer.

De bedoeling is nu, dat na een vergadering met het bestaende Zuster-Comité, de dames zich met de onderscheidene Kerkeraden in haar classis in verbinding stellen, opdat in iedere plaatselijke Kerk een actieve correspondentie kome. Moge God dezen arbeid zegenen.”

Ds. K. v. Dijk schreef d.d. 5 September l.l. onder meer ook dit mooie bericht.

„Den laatsten Zondag had ik een blijden dag in Kalimadé. Ik mocht daar 8 volwassenen en 8 kinderen doopen, die allen uit den Islam tot de Gemeente kwamen. 't Waren menschen uit Karangmalang en Balékambang, ten Z. van Kalimadé. Eigenlijk hadden 9 volwassenen in Karangmalang belijdenis gedaan, maar er was een oude vrouw bij, die de reis naar Kalimadé niet meer kan doen. Ik ga nu Zondag naar Karangmalang, om dat mensch te doopen in een vergadering, die we in het huis van een daar wonend gemeentelid zullen houden.

Het ligt in de bedoeling de Kerk van Kalimadé over te brengen naar Balékambang, op de helft tusschen Kalimadé en Karangmalang. Daar heeft de nieuwe helper (Soewardi), die deze week gaat trouwen, een huis gekocht, en de Gemeente kocht daar reeds een erf voor het Kerkje. We zijn zeer verheugd over den zegen, dien God daar geeft.

Met het huishoudschooltje, dat wij hier (buiten bezwaar voor de zendingskas) hebben opgericht, gaat het aanvankelijk uitstekend. Wij hebben reeds 12 leerlingen, waarmee het lokaal, waarover wij beschikken (we huren er een huis voor) geheel bezet is. We hebben door Gods gunst een zeer geschikte onderwijzeres, die de Heere in dat werk met blijdschap dient. Ik zelf geef eens in de week aan de meisjes godsdienstonderwijs, evenals aan de leerlingen in de hoogste klassen van de H. C. S.”

De directeur van het Zendings-Ziekenhuis te Wonosobo, Dr. D. Verveen heeft d.d. 7 November l.l. van zijn hospitaal het volgende gemeld:

„Zoals ik reeds in mijn vorig schrijven meedeelde, zou per 1 October de tweede (Inheemsche) arts overgaan naar het Regentschap. Dit is ook inderdaad zoo

geloopen. Is op zichzelf het feit, dat ik nu geheel ongebonden ben en zelf een tweeden Christen-collega kan zoeken, zeer verblijdend en ons jegens God vervullend met dankbaarheid, mijn werk is met ingang van dien datum aanzienlijk verzwaaard.

Voorloopig komt de Inheemsche collega nog 's morgens mij helpen met de polikliniek en is hij ook bereid mij te assisteeren bij operaties waarvan juist vorige week ik ruim gebruik moest maken. Dat is wel verblijdend, doch deze toestand is, zooals ik reeds aangeeff, slechts voorloopig. Het zal zóólang duren, totdat zijn taak als Regentschaps-Indisch-Arts nader vastgesteld is en hij dus al zijn tijd besteden moet aan zijn nieuwe functie.

Wat de subsidieering aangaat van een tweeden Europeeschen arts, heb ik op 11 September een schrijven van het Hoofd van den Dienst van Volksgezondheid gekregen, waarin subsidie wordt toegezegd en tevens gevraagd of ik reeds een Europeeschen arts op het oog heb.

De subsidie is dus verzekerd.

Hiermede komt vanzelfsprekend het financieele gedeelte verder ter sprake. Waar, gezien het schrijven van Deputaten d.d. 8 Juni de limiet voor Wonosobo met f 2000.— omhoog gaan zal, een bedrag, dat ik hard noodig zal hebben, heb ik gepoogd om hier ter plaatse een gunstiger contract met de thee-ondernemingen aan te gaan. Helaas kwam de oorlogstoestand hierin verandering brengen. De beraadslaging met de administrateurs werd tot verleden week opgeschort. Deze vergadering is in zooverre geslaagd, da de administrateurs allen beloofden mijn voorstel over te nemen en bij hun Directie voor te leggen. In November wordt hierover beslist, doch daar de toestand zoo onzeker is, verwacht ik nog geen succes.

Overigens heb ik financieel tot nog toe niet te klagen.

Het voordeelig exploitatie-saldo bleef tot nog toe f 3000.—, ondanks gemaakte grootere uitgaven aan geneesmiddelen.

Als de situatie blijft zooals nu, zullen de kosten van een tweeden Europeeschen arts het ziekenhuis wel niet overbelasten.

Met een definitief advies en vraag om aanstelling van een vaste arts wacht ik nog even. Wel wilde ik gaarne van Deputaten machtiging krijgen tot in dienstneming van een tijdelijk Europeeschen collega, als ik dezen in Indië vinden kan. Gaarne per omme-gaande hierover bericht. Let wel, subsidie is verzekerd.

Laat ik tenslotte meedeelen, dat een tweede collega zeer gewenscht is, wil ons werk op peil blijven. 't Is voor mij alleen nu al eigenlijk te druk om mijn werk goed te doen, en slechts tijdelijk vol te houden.

Zoo maakt ons werk goeden voortgang en ontvangen wij kennelijk Gods zegen. Hem komt dan ook alleen de lof en de dankzegging toe voor al het goede, dat we hier in ons medisch zendingswerk ontvangen en mogen kunnen verrichten."

En in een brief van Dr. L. W. Korvinus, de missionaire predikant van Heeg te Keboemen, lezen we onder meer aldus:

„Met ingang van Januari 1940 wordt aan de Opleidingsschool te Djokja weer een nieuwe Jav. cursus geopend voor goeroe-Indjil. Helaas zijn er van het

Zendingsterrein Keboemen maar heel weinig jonge mannen, die zich hebben aangemeld en geschikt geacht kunnen worden. Helaas, want zij zijn broodnodig. Van den laatsten cursus hebben wij er slechts 2 gekregen, op den aan den gangzigen den Hollandschen cursus hebben we niet een, en nu zullen het er 1, 2 en hoogstens 3 worden.

Misschien kan in de toekomst de oplossing van deze brandende kwestie daarin gezocht worden, dat enkele goeroe's sekolah via een korten cursus goeroe-Indjil worden. Dat kan echter alleen, wanneer Keboemen in de Volksscholen meer volksonderwijzers krijgt in plaats van de hooger gediplomeerde en gesalarieerde normalisten. In die richting hoop ik te arbeiden om ook den Schooldienst op den duur goedkoop te maken en voor den Hoofddienst voldoende krachten te krijgen. Over een paar jaar kunnen we daarmee een aardig eind op weg zijn.

Tenslotte moet ik nog tot u komen met een verzoek van anderen aard dan de vorige. De Predikant van de Kerk van Palembang, Ds. Sybesma, is tot het voor van 1940 met verlof naar Holland. Om hem eenigszins te vervolgen heeft hij aan 3 missionaire predikanten van Midden-Java verzocht voor de Kerk van Palembang een verstrooiden-reis te willen maken, waarin dan tevens opgenomen is een tocht langs enkele kolonisatieterreinen in Zuid-Sumatra, waar Javaansche Christenen van Midden-Java wonen, om onder hen ook Javaansche diensten te houden en eventueel de Sacramenten te bedienen. Daarvoor heeft hij gevraagd: 1e. Ds. Keuschenius, die in de Octobermaand zijn reis gemaakt heeft; 2e Ds. Pos, die in December gaan zal. En ten 3e. heeft hij mij gevraagd om D.V. vanaf 26 Januari tot 16 Februari een tournee te maken via het eiland Bangka naar Palembang, vandaar Westwaarts tot Benkoelan daarna Zuidwaarts tot Oosthaven. Voorloopig heb ik reeds toegestemd, vooral om het bezoek aan de Javaansche kolonisaties, maar ik zou gaarne ook uw toestemming ontvangen voor deze reis, die uiteraard op kosten van de Kerk van Palembang wordt gemaakt (zonder verdere vergoeding).

Ik moge eindigen met u des Heeren zegen toe te bidden op al uw arbeid, inzonderheid ook voor wat aangaat de Zending, tevens met broedergroet."

Van het hospitaal te Keboemen is niets vermeld.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland.

Mej. E. Postema.

Een paar maanden geleden kwamen er in den kring der Europeesche verpleegsters van het Petronella-hospitaal te Djokjakarta vrij onverwachts twee vacatures.

Mej. Muylwijk trad in het huwelijk met Ds. Lie en Mej. Westendorp moest wegens ongesteldheid repatrieeren naar Holland.

Het spreekt van zelf, dat het voor de andere zusters

te Djokja nu veel te druk werd. Er moesten weer een tweetal verpleegsters worden benoemd.

Gelukkig was Mej. E. Postema, met wie vroeger reeds connectie was aangeknoopt en die al voor verblijf in de tropen was goedgekeurd, gaarne bereid, zoo spoedig dit mogelijk zou zijn, naar Java te gaan

Mej. E. Postema.

om den kring der verpleegsters in het Petronella-hospitaal te versterken.

Mej. E. Postema is geboren te Delft, 6 Nov. 1906. Haar ouders zijn reeds vroeg gestorven. Zij was nog jong, toen zij wees werd. Bij familie is zij groot gebracht.

Betrekkelijk al vroeg rees in haar de begeerte om in later jaren de Zending te mogen dienen. Toen zij als meisje van 18 jaar te Rotterdam als zendingscollectante meewerkte in de plaatselijke zendingsactie, ontwaakte die lust in haar hart.

Op twee en twintig jarigen leeftijd werd zij leerling-verpleegster in het Juliana-Kinderziekenhuis te Den Haag, waar zij haar diploma als verpleegster verwierf. De kinderaanteekening behaalde zij in het Haagsche Gem. Ziekenhuis. Haar bewijs voor kraamverpleging ontving zij in een ziekenhuis te Rotterdam. Vandaar ging zij naar Amsterdam om daar het diploma voor vroedvrouw te halen. En om nog meer volledig te zijn toegerust, heeft zij vervolgens te Arnhem

haar diploma voor Tuberculose-huisbezoekster verworven.

Vanaf 1 October 1937 is Mej. E. Postema als vroedvrouw-wijkverpleegster werkzaam geweest te Wanneperveen. Dit werk heeft zij eind Januari van dit jaar neergelegd.

Mej. Postema is alzijdig bekwaam, zooals blijkt uit haar diploma's en aantekeningen. Omdat men te Djocja verlegen is om hulp, moet haar vertrek spoedig geschieden. Er is geen tijd, dat zij vooraf de Zendingscursus volgt, wat voor haar wel jammer is. Er moest in dit noodgeval dispensatie van het volgen van dien cursus worden gevraagd. Deze dispensatie is verkregen. Zij mag dus vertrekken.

D.V. gaat zij 21 Februari te Genua aan boord van de „Christ. Huygens” tot vertrek naar Java. De vervulling van haar reeds jaren gekoesterde wensch is dus, naar het zich laat aanzien, dicht nabij. Make de Heere haar reis en arbeid voorspoedig! W. B.

Dr. en Mevr. Lie—Muijlwijk.

In het laatst van November 1939 zijn Dr. en Mevr. Lie Muylwijk uit Holland vertrokken naar N.-Amerika. Dr. Lie, één der missionaire artsen van het Petronella-hospitaal, wenschte zich tijdens zijn verlof nog nader te bekennen in de medische wetenschap en praktijk. Daartoe brengt hij enkele maanden door te New-York om vandaar naar Java terug te keeren, waar hij in April zijn arbeid hoopt te hervatten.

Thans werkt hij aan het Medical Center een complex ziekenhuizen, behorende tot de Columbia-Universiteit.

Hij en Mevrouw zijn daar zeer hartelijk ontvangen. Men toonde veel belangstelling voor Holland en in 't bijzonder voor Nederlandsch-Indië. De ziekenhuizen te New-York zijn geweldig groot en luxueus ingericht. Daarbij vergeleken komt het Petronella Hospitaal, dat op Java een voortreffelijken naam heeft, nog veel te kort. Maar luxe past ook niet bij de Zending.

Dr. Lie heeft geen berouw, dat hij enkele maanden te New-York werkzaam mag zijn. Er valt nog veel te leeren. En natuurlijk kan dit de Zending straks ten goede komen.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord.

Solo, 12 December 1939.

Waarde Vrienden,

Deze brief brengt U onze hartelijkste wenschen voor 1940. Voor alles deze ééne groote wensch, dat God ons land en volk behoeft voor oorlog en voor binnenslandsche moeilijkheden, en ons allen geve met vertrouwen in Zijne liefde en Vaderlijke zorg, wat er ook gebeure, dit nieuwe jaar te beginnen. Wat hebben we, in vergelijking met de landen in Oost en West die in oorlog zijn, nog veel om innig dankbaar voor te zijn. Aan alle kanten staat de wereld in brand, en wij kunnen nog rustig in onze huizen en aan ons

werk blijven. Zóó rustig, dat het proefloeiën van de sirene's en de cursussen voor luchtbescherming, en de algemeene voorbereiding voor vrouwen-mobilisatie toch nog niet het gevoel kunnen wegnemen, dat het alles zoo ver weg is. Dat is ook een zegen, want voor ons werk hebben we al onze kracht noodig en al onze aandacht. Als Ds. Kuiper preekt, begint hij den dienst altijd met den zegen uit Openb. 1: 4b, 5a „den Overste van de koningen der aarde“.... Juist nu een noodige herinnering en groote troost, als we ons bezorgd zouden maken over de toekomst.

Wat we in dezen oorlogstijd hier meer dan anders missen is een Christelijk dagblad. Dat denk ik telkens, als er weer een pak Standaards komt, en we de hoofd-artikelen, soms ook het buitenlandsch overzicht lezen. Ze gaan, nadat wij ze gelezen hebben, naar een openbare leeszaal in de stad, waar velen „de krant van Colijn“ graag inzien. In dat verband denk ik wel eens, welk een groot stuk zendingswerk de Christelijke uitgevers zouden kunnen verzorgen, als ze van hun uitgaven één exemplaar wilden zenden aan deze openbare leerzaal. De inkomsten van zulk een onderneming onder een niet-welgestelde bevolking, waar vooral de jeugd komt lezen, zijn uiteraard gering, zoodat aan den aankoop van boeken niet veel kan worden besteed. En dan, nu ik het toch over wenschelijkheden op het gebied van lectuur heb, een goedkope, vooral goedkope, mail-editie van „De Standaard“. Dat zou onze „Banier“ het zorgenkind van de Protestantsch Christelijke pers, niet schaden of overbodig maken, misschien zelfs steunen, als men met de Banier tot overeenstemming kon komen over gezamenlijke expeditie.

Het uitbreken van den oorlog scheen eerst aan de kerstgeschenken voor de schooljeugd een eind te zullen maken. In een tijd, dat tegen hamsteren gewaarschuwd wordt, is het niet gemakkelijk veel tegelijk in te koopen. En door de prijsbepaling van de Regering geeft vanzelf de leverancier niet graag veel tegelijk af: mogelijk zijn immers volgende maand de prijzen iets hooger. De importeur, die ons verleden jaar geleverd had, was echter ook nu bereid om de 880 stukken gestreept keper van 20 el voor de jasjes van de jongens te leveren, tegen niet al te hoogen prijs. Voor de meisjes kunnen we op de Javaasche markt terecht: drie baadjes aan één stuk voor 21 cent per baadje, en voor de laagste klassen maken we dan van de drie er vier.

De maand November werd gebruikt om al die stukjes goed af te knippen en in rolletjes klaar te maken. Elke klasse heeft een eigen kleur van band, waarmee de rolletjes vastgebonden worden. Elke klasse heeft ook een eigen Evangelie, en de hoogste klasse de Handelingen, die ze om thuis ook voor te lezen, ten geschenke krijgen. We hadden dit jaar ruim 9000 kinderen. Per school wordt alles tweemaal nageteld en dan in matten verpakt, en alles wordt met de uitbetaling eind November door de schoolhoofden meegenomen. Het knippen gebeurt door mijn meisjes. Ik zet dan het meeste huishoudelijk werk stop, er worden geen kamers uitgehaald, geen koper gepoetst, alleen het noodigste verstelwerk gedaan. De heele maand knippen en vouwen ze elken morgen en elken middag. Ze krijgen er groote handigheid in. Het gebeurt alles op den grond, dat vinden ze het gemakkelijkst, en de tegels dienen voor maat. Het inpakken

is het werk van het kantoorpersoneel, dat is te zwaar voor meisjes handen.

Het jaar 1940 zal voor ons, zooals het zich nu laat aanzien, het laatste worden van actieven dienst in Solo. We kunnen ons het eigenlijk niet goed voorstellen: een onbekende toekomst. Eigenlijk waren we al aan verlof toe geweest in 1938, maar dit zou dan toch voor ons een afscheid voor goed zijn geweest. Daarom scheen het beter langer te blijven en eerst de collega's, die spoedig verlof zouden krijgen, te laten gaan, opdat er dan voor hen ná ons vertrek enkele jaren van rustig en ongestoord samenwerken zouden mogelijk zijn.

Wat daarna onze plannen zijn, weten we nog niet. Als het dan nog oorlog is, zou het niet veel zin hebben naar Holland te komen. Onze dochter is ook op Java. Ze slaagde begin December voor haar verpleegsters-examen, waaraan hetzelfde diploma als in Holland verbonden is. Ze heeft nu in elk geval nog 14 à 15 maanden dienst in het ziekenhuis, het Koningin Emma Ziekenhuis te Batavia. Tegen dat zij en wij zoo ver zijn, dat we moeten beslissen, zal het ook wel duidelijk zijn, welken kant we uit moeten.

Als we alles zouden doen, wat nu al genoemd wordt, dat we zouden kunnen doen als we in Indië zouden blijven, dan zou er van verlichting van arbeid moeilijk sprake kunnen zijn. In Indië ontbreken juist gepensioneerden, die zich gaarne aan Christelijk werk willen geven. Overal is daaraan gebrek. Misschien dat de oorlog daarin verbetering brengt, nu er hier veel minder menschen weggaan dan er terugkomen.

Een schaduwzijde, en wel een heel donkere schaduw, is bij het langer hier blijven de gedachte, dat het contact met de Hollandsche vrienden daardoor dreigt te verslappen. Als ik de adressenlijst voor dezen brief bezie, dan komt telkens bij het lezen van Uw namen bij mijn man en mij de gedachte op: eigenlijk zou ik persoonlijk willen schrijven. Maar het gaat niet: er is werkelijk geen tijd voor. Als ik ondeugend zou willen zijn, zou ik zeggen: velen Uwer weten uit eigen ervaring hoe moeilijk het is tijd voor dien éénen brief naar Solo te vinden, en kunnen zich dus indenken, dat wij geen tijd kunnen vinden voor de vele brieven naar Holland. Toch.... als we een brief ontvangen trachten we dien persoonlijk te beantwoorden. Misschien zijn daarin nog veel tekortkomingen, dan is het hier de plaats, vergeving te vragen en U te verzoeken: geef den moed niet op, schrijf nog maar eens. Als men ouder wordt zijn de vrienden, die ons nog overbleven, een kostbaar bezit. We zouden U allen graag weer eens ontmoeten: brieven zijn toch altijd maar gesprekken van één kant, en er blijft na een brief altijd veel te vragen over.

Ten slotte onze hartelijke dank van ons beiden, voor de vele bewijzen van meeleven, voor Uw voorbede ook.

God zegene U allen en Uw gezinnen in 1940.

J. C. VAN ANDEL-RUTGERS.

Comité voor de Vrouwen-Zending.

Naar wij vernemen hebben de deputaten van de zendende kerk te Delft en de met haar in de zending samenwerkende kerken van Zuid-Holland Noord een comité benoemd voor den Zendingszusterdienst te Solo, uitgaande van de Geref. Kerk te Delft. In dit comité hebben zitting de dames mej. B. Klapwijk te

Dr. Veen en Zuster v. d. Werff met eenige patiënten van het Sanatorium Pakem.

Sanatorium Pakem.

Het Sanatorium Pakem is, gelijk men weet, een Sanatorium voor de verpleging van t.b.c.-patienten. Uit Zendingsoogpunt is het bijzonder belangrijk omdat het zoo uitnemende gelegenheid biedt voor het bekendmaken van het Evangelie van Christus.

Zuster I. v. d. Werff is met de dagelijksche leiding van het Sanatorium belast. En Dr. Veen heeft hier een zeer belangrijk deel van zijn werk. Ofschoon het Sanatorium meer dan 130 bedden heeft en dus vrij groot is, is het toch reeds nu bijna geheel bezet. Er zal dit jaar nog een mannenzaal bijgebouwd worden.

De foto, die hierbij staat, laat ons Dr. Veen en Zuster v. d. Werff zien met eenige patienten van het Sanatorium. Deze kiek is genomen 1 Jan. 1940. Op den achtergrond ziet men het vrouwenpaviljoen en geheel achteraan rechts kan men nog vaag iets zien van den vulkaan „Merapi”, die tegenwoordig weer onrustig is. Enkele weken geleden waren de daken van het Sanatorium 's morgens grijs bestoven met vulkaanasch. Maar de zuidzijde, waar het Sanatorium is gebouwd, is niet gevaarlijk.

De verpleegde patienten zijn van verschillende nationaliteit. Chineezzen, Indo-chineezzen, Javanen en Indo-Europeanen. De man, geheel links met een muts op het hoofd, is een Arabier.

W. B.

Delft, voor de Kerk van Delft; mevr. Ten Brink, van Gouda, voor de classis Gouda; mevr. Pontier te Maasdijk voor de classis Den Haag; mej. M. Parmentier te Oegstgeest voor de classis Leiden en mevr. Colijn te Alphen a.d. Rijn voor de classis Woerden.

Het comité heeft als presidente aangewezen mej. M. Parmentier; tot secretaresse mevr. Pontier en tot penningmeesteresse mej. B. Klapwijk.

Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland.

Jaarverslag over Ziekenhuiswerk, Chineezzenwerk en de Colportage 1938/1939.

Zeër geachte Broeders,

Dit is de eerste maal, dat ieder van ons een apart

Jaarverslag indient. Dit is een zegen. Een zegen, dat wij ieder ons deel van het arbeidsveld mogen be-
arbeiden en de nooden daarvan overdenken.

Toch is het vooral den eersten keer moeilijk veel te zeggen, te meer daar de aparte bearbeiding van mijn arbeidsgedeelte ook nog niet zoo lang kon plaats hebben. Zoo begin ik dan met den arbeid in ons ziekenhuis.

Dit kan een veelomvattende arbeid worden wanneer langzaam aan alle gelegenheden systematisch worden benut.

Wij hebben een proef genomen met het aanstellen van een leerling-verpleger die eens per week met den Goeroe Indijl van het hospitaal de belangstellende patienten bezocht.

Er is vrucht op deze arbeid gezien, maar jammer genoeg voldoet deze man niet in het ziekenhuis. Deze combinatie wordt per 1 Oct. a.s. dan ook be-
eindigd. Dit is echter geen reden om deze proef niet nog eens te nemen, doch dan door een goed onder-

Ds. en Mevr. Fijn van Draat—Smith.

Bandoeng's bloeiende kerk is het vorig jaar wel wat teleurgesteld. Eén van haar predikanten, Ds. R. C. Harder, was met verlof naar Holland gegaan. En te Bandoeng rekende men er op, dat hij weer terugkomen zou om zijn gewaardeerden arbeid weer voort te zetten. En dat zou hij ook stellig hebben gedaan, indien hij niet ware geroepen om opvolger te worden van Ds. J. Verkuyt als missionair predikant voor den arbeid onder de hier te lande studeerende Indonesiërs. Toen de kerk te Leiden hem riep voor dit zeer belangrijke werk nam Ds. Harder dit beroep aan. En de kerk te Bandoeng moest een ander in zijn plaats beroepen. En zij is daarin spoedig en gelukkig geslaagd. Zij beriep Ds. W. Fijn van Draat, die dit beroep aannam en thans reeds op weg is naar Java.

W. Fijn van Draat is geboren 16 October 1910. Hij bezocht het Lyceum te Harderwijk, waar hij het diploma verwierf, dat hem toegang gaf tot de Universitaire studie. Hij studeerde theologie aan de Vrij Universiteit, waar hij in April 1936 de kandidaatsbul in de theologie verwierf.

Fam. Ds. W. Fijn van Draat.

In de kerk te Middenmeer-Wieringerwerf heeft hij als hulpprediker gewerkt van Dec. 1936 tot Mei 1937. Vandaar is hij gegaan naar Mechelen, waar hij eerst als hulpprediker werkzaam was en later tot predikant is beroepen. Hij werd 6 October 1938 bevestigd als predikant. De kleine kerk te Mechelen was zeer ingenomen met zijn arbeid. Maar zij heeft niet lang van zijn dienst mogen genieten. De kerk te Bandoeng beriep hem en Indië trok hem aan zoodat hij dat beroep aannam.

Ds. W. Fijn van Draat is 13 Juli 1938 gehuwd met Mej. J. Smith. En hun huwelijk is gekroond met één kind, de kleine Willem Peter, die nog maar drie maanden oud was, toen de reis naar Indië werd aanvaard.

Het echtpaar Fijn van Draat-Smith is in Januari met de „Marnix van St. Aldegonde” van Genua vertrokken en hoopt 19 Februari te Bandoeng te komen om daar met Ds. Fernhout de kerk te dienen en ook onder de verstrooiden te arbeiden. En ook voor de Zending is het

van belang wanneer de Gereformeerde kerken in Indië een deugdelijke bearbeiding ontvangen.

W. B.

legde mantri of leerling-verpleger, die tegelijk de gepaste vrijmoedigheid heeft met de menschen over het Evangelie te spreken, eens per week vrij te stellen en met den Goeroe Indjil mee te sturen.

Doordat ik den laatsten tijd minstens eens per week zaalbezoek doe, voel ik een band groeien met de zieken, die daar langen tijd moeten liggen. Dat doet mij met vreugde daarheen gaan.

Doordat Goeroe Indjil Soekadi tijdens het verblijf van onzen Jav. predikant Ds. Darmoatmodjo te Makassar veel meer gemeentewerk heeft gekregen, wordt de intensivering van zijn arbeid in en aan het hospitaal opnieuw vertraagd.

Het werk onder de Chinezen.

A. Koetoardjo.

Over de groei van het werk te Koetoardjo werd meermalen in de kerkelijke pers geschreven zooals b.v. de bouw van een eigen kerk.

Hier is bezig een kerk te groeien die in de Chineesche gemeenschap gaat wortelen, waarmede ge-

rekend wordt door de anderen. Daarbij komt, dat onze ongesubsidieerde Christel. Holl. Chin. School alle leerlingen heeft, die in het Holl. wenschen onderwezen te worden (de andere Holl. Chin. School is opgedoekt) ook hiervan is veel goeds te verwachten.

Zeër verblijdend was dat op Zondag 10 September Hr. Oey Gwat Siang belijdenis des geloofs aflegde en zijn vrouw met haar jongste kinderen en 2 andere volwassen Chin. vrouwen gedoopt konden worden.

B. Poerworedjo.

De foestand in Poerworedjo kan het best worden vergeleken met wat op het oogenblik in Europa gaande is ten opzichte van Ruslands binnenrukken in Polen. Niemand weet hoe het zal afloopen. Zoo is het ook hier.

Een verblijdend teeken is, dat na ruim 2 jaar a.s. Zondag weer het H.A. kan worden gevierd. Ook is de Christenkring wel aangewakkerd door de prediking van Dr. John Sung, een welbekend Evangelist uit China. Maar wat dit beteekent voor de goede samenwerking tusschen kring en Zending, is nog niet te zeggen.

Zendingscollectantjes te Bennekom.

Bennekom's Zendingscollectantjes.

Men behoeft niet te vragen waarom al deze meisjes en jongens met elkander op deze foto staan. Als men maar weet, dat zij wonen te Bennekom, dan weet men dadelijk, dat het Bennekom's zendingscollectantjes zijn. Want heel wat meisjes en jongens hebben hun zendingsbusjes in de hand. En die busjes

zeggen het wel, dat zij allen hun best doen om stuivers, dubbeltjes en kwartjes voor de Zending bijeen te brengen. En zij doen het met plezier. Dat kan men best zien aan de lachende gezichten. En zij hebben er ook wel schik van dat zij eens met elkander worden gekiekt. En in de groote Gemeente van Bennekom is men over het werk van de collectantjes best tevreden.

W. B.

Hier zal van den grond op moeten worden gebouwd, als men ten minste naar goeden raad wil luisteren. En nu deze geestelijke verwakking is er wel hoop, dat ze zich zullen laten leiden en raden.

Hier zijn de Christelijke voormannen lang niet zulke invloedrijke personen als te Koetoardjo.

De toename in zielental kunt U vinden in het gezamenlijk overzicht van den Hoofddienst voor alle gemeentes.

Colportage.

Deze arbeid is helaas ook dit jaar sober moeten worden gehouden doordat de verkoop van boeken en het aantal kranten nog niet kon worden uitgebreid.

Door de reeds geruimen tijd geleden door mij aangevangen intensivering van de verspreiding van Mardi Rahardjo is het getal van 6000 per maand reeds lang niet meer voldoende.

Dit getal zou dan ook reeds zijn uitgebreid tot

7000, als niet plotseling binnen het begrootingsjaar de prijs van Mardi Rahardjo voor ons ressort per maand moest gebracht worden van 30 op 40 gulden. Ook de boekenvoorraad moet veel vergroot worden. Daarom bereikten U reeds voorstellen tot verhooging van het bedrag van f 600.— per jaar voor de aankoop van kranten en boeken. Wij begrijpen dat dit moeilijk zal zijn gezien de internationale situatie, maar wij hopen toch, dat U tot verhooging zult kunnen besluiten.

Serèn kreeg een colporteur. De school aldaar werd opgeheven. Om nu deze post niet geheel van bearbeiding te ontblooten, plaatste ik er een colporteur. Dit is geen overbodige weelde, immers, deze hoek van ons arbeidsveld werd middels colportage tot dusver nog slechts spaarzaamelijk verzorgd.

Wij ondervinden den laatsten tijd tegenstand van den kant der openbare onderwijzers tegen het verspreiden van Mardi Rahardjo op sommige openbare Jav. scholen van het ressort.

Deze zaak is met den Assistent Resident besproken; wij zullen voorloopig trachten de moeilijkheid op te lossen door de colporteurs aanstellingsbrieven te geven, mede onderteekend door den Assistent Resident en voorzien van hunne photo's.

De verkoop van Jav. Evangelieën gaat gestadig voort. De volgende maand zal weer een begin gemaakt worden met de verkoop van de Christ. Jav. wandkalender, uitgegeven te Solo.

Tegenover de tegenstand van sommige onderwijzers aan een pl.m. zestal openbare Jav. scholen tegen de verspreiding van de Mardi Rahardjo op hun scholen staat dit verblijdende, dat er enkele openbare desavolgscholen zijn, waar Mardi Rahardjo echt wordt gewaardeerd. Waar ze er zelf om vragen.

Wij hebben in onze colportage-arbeid een uitnemend middel tot verbreiding van het Evangelie en daarom ben ik zoo dankbaar, dat onze vergadering van Mission. Dienaren besloten heeft om de systematische uitgave van Christelijke lectuur voor heel Midden-Java-ten-Zuiden ter hand te nemen in samenwerking met de Holl. Geref. kerken in Indië.

Moge de synode de bij haar ingediende plannen daartoe, krachtig ondersteunen. Het is voorts mijn ideaal, dat wij in Poerworedjo een Christelijke leeszaal krijgen. Helaas zal dit nog wel eenigen tijd op vervulling moeten wachten. Met de bede, dat God de Heere onzen arbeid bij den voortduur moge zegenen en ons de wijsheid en het inzicht steeds vermeerderen.

gaarne de Uwe in Chr.

w.g. A. F. KEUCHENIUS.

Poerworedjo, September 1939.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid.

Zaaiwerk in Sidaredja.

Een ooggetuige verslag kan ik U van dit Zaaiwerk niet geven. Want een lichte ongesteldheid verhinderde mij aan deze zaaitocht deel te nemen. Ook Dr. Esser was daartoe niet in de gelegenheid. Jammer vonden wij het. Overigens heeft het niet in het minst de organisatie en de uitvoering van het werk geschaad. En daar verheugen wij ons over.

Daarmede is metterdaad bewezen, wat wij wel wisten, maar wat velen die wat verder opstaan nogal eens betwijfelen: dat namelijk dit Evangelisatiewerk rust in het sterker wordend roepingsbesef van onze Javaansche broeders zelf. En nog wat anders is opnieuw bewezen: organiseren, dat kunnen zij. Zij doen het gelukkig overigens op hun wijze, dat maakt de onervaren toeschouwer wel eens benauwd en hij vraagt: „hoe loopt dat af?” Hij doet voorts verstandig

dat niet overluid te zeggen, en zijn handen thuis te houden, en kalm af te wachten. Het valt mee. Het is vaak beschamend goed.

Dit Zaaiwerk is georganiseerd door de Classis van de Javaansche gemeenten. Het is zeer verblijdend dat zij het initiatief door de Zending eenige jaren geleden genomen, hebben gevolgd.

Hoewel de methode ook in hoofdzaak gelijk is aan die welke de Zending invoerde, is er wel eenig verschil.

Opvallend is vooral, wat trouwens ook wel voor de hand ligt, dat minder Zendingsarbeiders aan de actie deelnemen.

Het „leeken-element” is sterker vertegenwoordigd.

Onder de 30 deelnemers waren dit jaar 2 predikanten, 3 goeroe's, 3 colporteurs en 3 verplegers; de overigen waren niet in Zendingsdienst.

Dat vooral is van zoo groote waarde voor de actie-veering van de gemeenten.

Sidaredja was ditmaal het terrein van actie.

Sidaredja vertegenwoordigt een belangrijk stuk zendingsgeschiedenis van ons terrein.

Het heeft de volle aandacht en liefde van ieder van de missionaire predikanten. Het heeft me dan ook heelmaal niet verbaasd, toen Ds. Kuiper die als geheel onbevooroordeeld en onpartijdig man van buiten toch wel met gezag oordeelen kan mij zeide: „Ik kwam het liefst in Sidaredja”.

Waarom eigenlijk? Sidaredja is heusch geen aantrekkelijk oord. Het is er eigenlijk nooit aangenaam. Het is er als het nat is, onaangenaam nat. Als het droog is, onaangenaam droog. Te veel of te weinig water. Hitte, malaria, onbegaanbare wegen, slechte verbindingen, slechte woningen. Als wij in de Zending het systeem van strafoverplaatsingen toepasten, dan zou Sidaredja in aanmerking komen.

Maar dat is maar de onbelangrijke buitenkant.

Sidaredja is een plaats van veel zegen en van sterke groei en van nog groote mogelijkheden. Wij hebben daar nu een regelmatig, groeiende gemeente, die het middelpunt is van verschillende groepen van Christenen, voorts twee scholen en een polikliniek.

Al langen tijd stond Sidaredja op het program voor Zaaiwerk. Maar de Zending heeft het eigenlijk nooit goed aangedurfd. 't Was zoo ver, zoo warm, zoo duur en zoo riskant, omdat eenige regenbuien eigenlijk een onoverkomenlijke handicap zouden vormen.

Maar de Classicale Commissie heeft de knoop doorgehakt. Wij gaan naar Sidaredja! En de bezwaren zijn er om overwonnen te worden.

Het vertrouwen is niet beschaamd.

De regens die, ondanks de zoogenaamd droge tijd, onverminderd bleven aanhouden, eindigden juist op tijd. De wegen waren behoorlijk begaanbaar.

Met dankbaarheid hebben wij naar de enthousiaste verslagen gehoord. Doodmoe waren zij, de medearbeiders. Geen wonder. Haast alles moest te voet gedaan. Maar geen klacht werd gehoord.

En nu ligt voor mij het zorgvuldig opgestelde verslag, nuchter en zakelijk. Want dat zaaiwerk is wel uit een warme geloofsbezieling geboren, maar het blijft met beide beenen op de grond. Zulk een zaaiactie is begin, de eerste bazuinstoot die de nieuwe aanval inleidt. Wij weten heel goed, dat wij niet klaar zijn met zulk een geconcentreerde zaaiactie één of tweemaal per jaar.

Daarom wordt alles zorgvuldig genoteerd. Het aantal hoorders; de plaatsen, waar samenkomsten werden gehouden en door wie; het aantal verstrekte bijbelgedeelten en boeken; de namen van hen met wie persoonlijk contact verkregen werd.

Dit verslag ligt nu voor mij; het is werkprogramma voor de komende maanden.

Het is welsprekend in zijn soberheid.

O, er zijn wel eens zaaiweken geweest, waarin veel grootere aantallen werden bereikt. Maar dat was in de omgeving van Sidaredja niet te verwachten.

In ongeveer 35 openbare samenkomsten zijn bijna 1900 hoorders bereikt. Daar worden getallen genoemd van 2, 3, 4, 6 en 11 hoorders. Ook van 10, 100, 250, 400. Maar het getal beteekent zooveel niet.

Telkens lees ik opmerkingen als: moet noodzakelijk weer bezocht; geeft goede verwachtingen; belooft weer openbare samenkomst te beleggen; de prediking werd met vreugde ontvangen.

Daarover waren de deelnemers het eens: Nergens staan de deuren zoo open als daar.

Gisteren kreeg ik een brief van den Kerkeraad.

Bijna vanzelfsprekend is de vraag, waarmee de Kerkeraad nu tot ons komt: „Er is hier nu zooveel arbeid meer, dat de goeroe-Indijl en de colporteur het onmogelijk afkunnen. Geef ons een arbeider meer.”

Dr. Esser en ik zijn het er al lang over eens, ook vóór deze vraag kwam, dat het werk in het zoo ontzaglijk uitgestrekte ressort Sidaredja te omvangrijk is voor één goeroe. Maar nu moeten er spoedig maatregelen genomen worden. Dat heeft de Zaaiweek in Sidaredja buiten alle dispuut gesteld. R.

„Uit Poerbolingo.”

Ds. A. F. J. Pieron.

Ds. A. F. J. Pieron, beroepen Miss. Dienaar des Woords door de Kerk van Rotterdam voor den arbeid onder de Chinezen op Midden-Java, speciaal in de Res. Banjoemas, deed 17 Jan. l.l. intrede en heeft zich aan deze Kerk verbonden, na vóóraf bevestigd te zijn door Dr. A. Kuyper, oud-lid van het Moderamen van de Zending van Zuid Holland ten Zuiden.

De bevestiger had tot tekst Openb. 6 : 2.

Ds. Pieron bedienende bij zijn intrede het Woord uit Joh. 20 : 21.

Aan het slot sprak Ds. Pieron nog een persoonlijk woord.

Na den dienst werd door velen gebruik gemaakt van de gelegenheid om Ds. Pieron te groeten en vaarwel te zeggen.

Zr. Gazendam.

Zr. G. Gazendam, hoofdverpleegster aan ons Zendingziekenhuis te Poerwokerto, is in de vorige maand met verlof naar Holland gekomen. Eigenlijk had zij recht om reeds in October j.l. te gaan, maar door den ingetreden oorlogstoestand is er eenige vertraging gekomen.

Zr. Gazendam heeft een voorspoedige reis gehad. Misschien komt ze nog wel in Rotterdam om, evenals zr. Scheffer, iets over haar werk te vertellen.

Er is helaas een donkere schaduw over haar verlof

gevallen. Denzelfden dag, waarop zij zich inscheepte in Indië om met verlof te gaan, liep de boot, waarop haar broer zich bevond, nabij Engeland op een mijn. De heer Gazendam kwam daarbij om het leven. De Heere trooste onze zuster Gazendam en haar familie in haar rouw en leed! De rampen van den oorlog gaan ook al aan onze Zendingarbeiders en -arbeiders niet geheel voorbij!

Laten wij in onze gebeden gedenken aan de rouwdragenden en aan hen, die op zee zijn.

Mej. Velders vertrok 3 Januari j.l. uit Indië.

„Rott. Kerkbode.”

G. B.

Ds. en Mevr. Oranje-Guillaume met hunne kinderen.

Bij het begin der tegenwoordige eeuw waren er in geheel Ned.-Indië slechts 2 Holl. Geref. Kerken. Alleen in de beide grootste steden, te Batavia en te Soerabaja, hadden de Gereformeerde Hollanders een eigen kerkelijk leven. En overigens was er in dat ontzaglijk groote Indië niet één Geref. Kerk.

Thans zijn er 11 Hollandsch Geref. Kerken, die met elkander omstreeks 6000 zielen tellen en te samen een eigen classis vormen, die de rechten eener particuliere Synode heeft en geregeld op de Generale Synode onzer Kerken zijn vertegenwoordigd. Bij het begin dezer eeuw heeft zeker niemand verwacht, dat het Geref. Kerkelijk leven zich zoo krachtig zou uitbreiden als het geval is geweest.

Die uitbreiding van het Hollandsch Gereformeerd kerkelijk leven heeft ook voor de Zending beteekenis. Nergens leven de kerken zoo krachtig met de Zending mede en doen zij zoo veel aan de Zending als juist in Indië. Ook uit zendingsoogpunt is het daarom wel van belang, dat de Hollandsche Kerken in Indië kunnen beschikken over jonge, begaafde predikanten, die zich geven voor het buitenwerk.

Daarom juichen we het steeds van harte toe, wanneer er van onze jonge predikanten naar Indië gaan, om daar te arbeiden in den dienst der kerken. Het is daar veel meer noodig dan hier.

Ook thans gaat weer een jonge dominé naar Indië. De Kerk te Batavia heeft Ds. J. J. Oranje beroepen tot haar predikant; naast Ds. Ubels, en Ds. Oranje nam die beroeping aan.

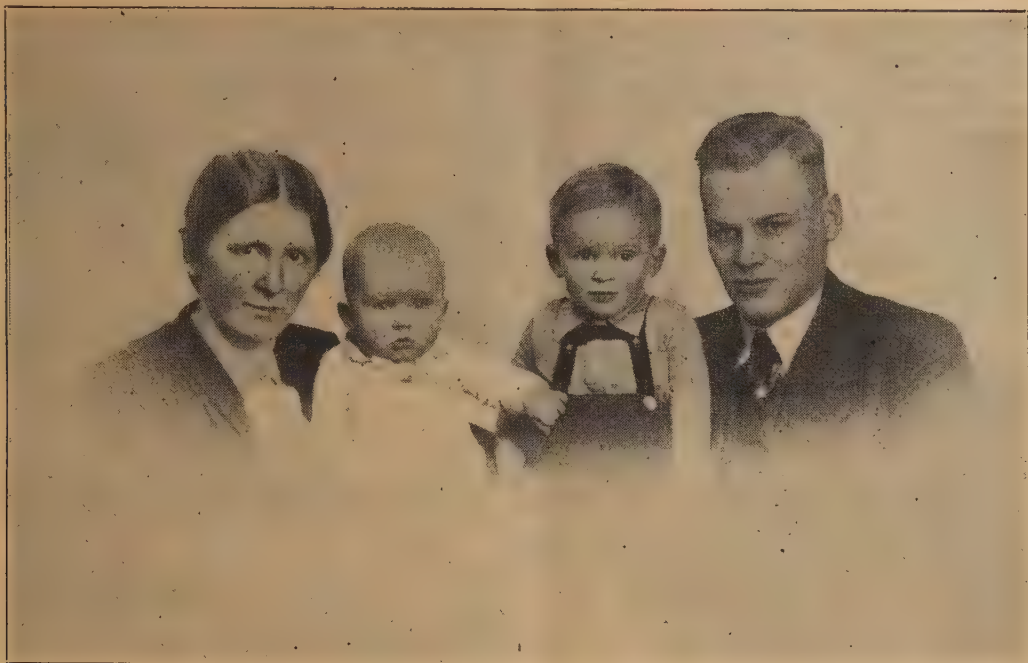
Johannes Jan Oranje is geboren 28 Nov. 1908. Hij had lust om predikant te worden, studeerde aan de Vrije Universiteit en deed 10 Maart 1933 zijn candidaatsexamen. Van 1 Dec. 1933 tot 1 Jan. '36 was hij hulpprediker te Wieringen. Intusschen beriep hem de Kerk te Paesens en Moddergat. Deze Kerk heeft hij vier jaar gediend. Zij was zeer ingenomen met haar talentvollen prediker.

Maar toen de Kerk van Batavia kwam en Ds. Oranje beriep, moest Paesens's kerk haar dominé missen. Den 14en Jan. l.l. nam Ds. Oranje afscheid van zijn eerste Gemeente.

Ds. Oranje is gehuwd met Mej. Elisabeth Guillaume, geb. 29 Maart 1908.

De Heere heeft hun echt gezegend met twee lieve jongens: Leendert geb. 9 Juli 1937 en François Guillaume geb. 19 Mei 1939.

Het echtpaar Oranje is 7 Februari met hunne kin-

Ds. J. J. Oranje-gezin.

deren te Genua aan boord gegaan van de „Dempo” tot vertrek naar Java. Worde de arbeid van Ds. Oranje in Indië voor ons kerkelijk leven ten rijken zegen.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam Zuid en de met haar samenwerkende Kerken in den arbeid onder de Chineezzen hier te lande.

De Kerk te Rotterdam Zuid (Katendrecht) heeft reeds eenige jaren in samenwerking met onderscheidene andere Kerken zending gedreven onder de hier in Nederland verblijvende Chineezzen. Gelijk bekend is, heeft Ds. Pieron, die thans naar Java gaat om onder de Chineezzen in Banjoemas te arbeiden, geruimen tijd als miss. predikant onder de Chineezzen hier in Nederland gewerkt. Doordat in de laatste jaren het aantal Chineezzen hier te lande, vooral in Rotterdam, beduidend verminderde, kromp dat zendingswerk daar wel wat in. Maar zooals het thans nog staat is het toch nog veel te belangrijk om er geheel mede op te houden. Elders ontving het uitbreiding.

Enkele weken geleden is nu voor dit werk cand. J. M. van Minnen benoemd.

Hij is de zoon van den bekenden Em. pred. van 's-Gravenzande, Ds. A. H. van Minnen.

De datum zijner geboorte is 4 Aug. 1913. Nadat hij het Christ. Gymnasium te Den Haag had doorloopen, ging hij naar Kampen om theologie te studeeren. Zijn cand. examen heeft hij aan de Theol. Hoogeschool afgelegd 4 Maart 1938.

Toen Ds. Pieron het beroep had aangenomen tot miss. predikant voor Banjoemas, zagen de deputaten voor de zending om naar iemand die het werk onder de Chineezzen hier in Holland zou kunnen overnemen. De aandacht viel op cand. van Minnen. Men durfde echter met het oog op de onzekere toekomst van dit werk hem hiervoor niet te beroepen tot missionair predikant. Cand. v. Minnen was echter wel bereid dezen arbeid op zich te nemen als hulpprediker. Gedurende eenige maanden heeft Ds. Pieron hem ingeleid tot dit moeilijke werk, dat reeds nu zijn volle ambitie heeft en waaraan hij zich wijdt met al de gaven waarmede de Heere hem heeft toegerust.

W. B.

Zending onder de Chineezzen in Nederland.

Eerste indrukken.

Evenals ds. Pieron dit nu en dan deed wil ik, nu ik ds. Pieron op ga volgen in het Zendingswerk onder de Chineezzen in Nederland, — ook gaarne U telkens eens iets vertellen van dit werk.

Van z'n moeiten en vreugden. Want die zijn er beide.

Toen ik de eerste keer met ds. Pieron meeinging en we enkele chineesche huizen bezochten, wist ik niet in welke wondere wereld ik nu wel verzeild was. Om mij heen ratelden levendige gesprekken met ds. Pieron zonder dat ik ook maar iets van hun inhoud kon vermoeden. — Eén ding bleek echter duidelijk: haast overal werd ds. Pieron als een goede bekende en vriendelijk ontvangen. — En dat was de eerste vreugde al.

Dan de vergaderingen waar ik niets van begreep. Ook hier werd de weg geblokkeerd door de groote moeite in dit werk — de taal; die onbegrijpelijke taal.

En toch kon ik hier ook zien — iets wat wel verschildte van sommige evangelisatie-samenkomsten, die

ik wel eens zag — de meelevende belangstelling van bijna allen in wat gelezen, gesproken en gezongen werd. Wat een vreugde!

Ja, we zingen ook samen. Veel van de geestelijke liederen, die U allen kent, zingen onze chineesche vrienden nu ook in hun eigen taal; sommige liederen zijn zelfs zeer geliefd. Mocht 't ook zijn omdat hun inhoud troost en rijkdom biedt voor hun verslagen hart. — maar dit is weer een moeite.

Want afgezien nog van 't taalverschil: we verstaan elkander zoo moeilijk, we denken zoo anders, we begripen zoo anders.

En dat er nu toch *vrucht* is en *zegen*: de belangstelling zich hier en daar verdiept. De vergaderingen iets zijn geworden waar de chineesche kolonie mee rekent. De groote plaats, die ds. Pieron persoonlijk — zooals ik, nu ik vaak alleen bezoeken afleg telkens weer merk, bij velen inneemt — dit geeft toch moed en hoop.

En toch zou ik misschien nog niet weten of 't nu hopeloos of heerlijk was dit werk, wat meer was de *moeite* of *vreugde*. Als de Koning niet zeide: Gaat heen, predikt, verkondigt. Nu is 't heerlijk en *vreugde*.

J. M. VAN MINNEN.

Zending van de Geref. Kerk te Soerabaja en de met haar samenwerkende Kerken te Malang en Semarang.

Het Zendingswerk in Makassar.

In Amsterdam werd opgericht een Vereeniging tot Steun van het Medische Zendingswerk in Makassar en Zd. Celebes.

Zooals bekend is, gaat het zendingswerk in Zd. Celebes uit van de Geref. Kerk te Soerabaja, in samenwerking met die te Semarang en Malang.

Hoewel dit medische werk op buitengewoon sobere wijze opgezet is, en het gesteund wordt door enkele subsidies van buiten, moet er jaarlijks nog een paar duizend gulden bij. Deze op zich zelf zeker niet hooge som bleek echter voor het raam en de opzet van deze Zending te zwaar te worden. Het zijn ook slechts drie kerken, die achter dit geheele werk staan. De nieuwe Vereeniging wil nu probeeren in Holland op veel plaatsen kleine bijdragen te verzamelen.

Het dagelijksch bestuur bestaat thans uit Ds F. J. Jonkhof van Malang (thans met verlof, woonplaats Groningen); G. M. A. Laernoës, H. Tollensstraat 4, Utrecht, en Ds H. v. d. Brink (verlofadres Weesp).

De beide predikanten met verlof zullen direkt na hun vertrek door andere vermoedelijk oud-Indisch-gasten vervangen worden.

Voor al deze actie voor het Makassar zendingswerk heeft zich een Comité van aanbeveling gevormd van de volgende personen:

Prof. Dr J. H. BAVINCK.
Mr. A. J. L. v. BEECK CALKOEN.
Ds W. BREUKELAAR.
Dr W. G. HARRENSTEIN
Ds D. POL.
Ds A. RINGNALDA.
Ds P. v. d. SPEK.
Ds P. VEENHUIZEN.

Preeken in de Kampong.

Hoe doet U dat nu, met dat preeken tot die Makassaansche menschen in de Kampong? Gebruikt U dan ook een gewone preek?

Zoo vraagt men mij dikwijls in de bespreking op zendingsavonden, die ik in deze maanden op zoo vele plaatsen in ons goede vaderland mag houden.

Toen wij in 1933, uitgezonden door de Gereformeerde Kerk te Soerabaja (in samenwerking met die te Semarang en Malang) bij de Makassar en Zd Celebes aankwamen, was er van preeken natuurlijk nog heel weinig sprake. Ten eerste zijn daarvoor noodig belangstellende menschen. En ten tweede is het noodig, dat men de taal van deze menschen spreekt.

Ongetwijfeld begrijpt ge, dat het heel wat moeite gekost heeft, voordat er een begin van echte belangstelling was en wij de Makassaarsche taal eenigszins als voertuig bij het spreken konden hanteeren.

Veel heb ik daarbij geleerd op mijn eigen schooltjes.

Wij hebben nu een drietal z.g.n. zendingsschooltjes. Natuurlijk hebben we daar nog geen Makassaarsche onderwijzers voor. Maar in Indië is daar dat oude Christenvolk der Ambonneezen en dat der Minahassers, waarvan er velen verspreid in Indië wonen en waaronder velen ook met het diploma voor volks-school. Zoo'n volksschooltje bestaat uit drie klassen, waarin de Inheemsche bevolking leert rekenen, schrijven, lezen en de algemeene omgangstaal in Indië, n.l. het Maleisch.

Door zoo'n schooltje hebben wij natuurlijk een bepaald werkcentrum in de kampong. In zoo'n schooltje vertoon ik 's avonds ook lichtbeelden.

Behalve allerlei plaatjes over Europa en Holland, vertoon ik daar ook plaatjes, die de verschillende bijbelsche verhalen voorstellen.

Als ik daar dan bij vertel, kennen de schoolkinderen dikwijls al groote stukken van die verhalen.

Dat hebben ze dan op school geleerd.

Laat me U daar nog wat van vertellen.

Intertijd ontving ik steeds die mooie bijbelsche platen in de verschillende uitgaven van de Bijbel Kiosk Vereeniging (Keizersgracht 756).

Ik zat al eens te piekeren over de vraag, hoe ik deze platen ook zou kunnen gebruiken voor het werk in de kampong en op mijn schooltjes. En toen kwam ik op het volgende idee. Een aantal van deze platen, die met elkaar een verhaal of een stuk van de Heilige Historie vormden, plakte ik op een groot vel bordpapier. Een paar bamboe-latjes er omheen. En zoo werden ze dan op school opgehangen. Zoo waren het als het ware blinde platen geworden. De kinderen moeten dan de Bijbelsche verhalen naar aanleiding van de platen terug vertellen.

Ja, de Goeroe neemt zoo'n groote plaat ook dikwijls mee, als hij naar belangstellende ouders van kinderen op bezoek gaat, om ook daar thuis zelf of door de kinderen van die platen te laten vertellen.

Zelfs laat de goeroe, als de menschen er geen bezwaar tegen hebben, de plaat wel bij de menschen thuis een poosje hangen.

En zoo komt er zoo langzamerhand in de kring van de schoolkinderen, maar ook onder enkele belangstellenden in de kampong (het dorp) een begin van kennis over de bijbelsche verhalen.

Natuurlijk zijn er, wanneer ik 's avonds in de

school lichtbeelden vertoon, behalve de kinderen, zoo langzamerhand ook wel ouderen, die hun vrees voor de Christen-pandita (zendeling) wat verliezen en ook wel eens graag zoo'n plaatje zien uit dat wonder avondsland (het Westen).

En steeds meer merk ik, dat als ik daarna nog een korte toespraak en toepassing houdt, naar aanleiding van de geziene bijbelsche plaatjes, de namen van onze meest bekende bijbelsche figuren niet meer heelmaal vreemd voor deze menschen zijn. Zoo is ons preeken in de kampong dus wel degelijk ook (zooals men dat in Holland nog al eens uitdrukt) Woordprediking of Woordverkondiging, al is de voorbereiding daartoe en de inleiding en de toepassing daarvan meest wel een beetje anders weer dan in een goed onderlegde Hollandsche Gemeente!

Weesp.

H. v. d. BRINK.

Van andere Zendingen en van voor de Zending belangrijke dingen.

China.

China's Westen.

Het is vandaag October 10, 1939, in China. Deze dag is de geboortedag van China's republiek, in 1911. De vooruitgang, die dit land heeft gemaakt in die acht-en-twintig jaar, is merkwaardig in de geschiedenis der wereld.

Taal wordt Nationaal.

Men moet niet vergeten dat China tienmaal zoo groot is als Japan, dat zij een bevolking heeft tienmaal groter dan Engeland, dat zij acht-en-twintig jaren geleden vele talen sprak, dat er weinig nieuwsbladen waren, noch spoorwegen, noch telegraaf, noch telefoon, dat het groote meerendeel van de bevolking in armoede leefde. En thans is dat veranderd. Vroeger moest een zendeling eigen dialect leeren; thans is dat geheel anders. Thans leert de nieuwe zendeling vooral de nationale spreekwijzen, die door geheel China gebruikt en langzamerhand verstaan wordt. Die thans slechts een dialect spreekt is alleen van lokale beteekenis. Ik ben nu twee jaar in Shanghai en heb weinig last gehad van niet verstaan te worden, daar ons zendingsveld in een streek is waar de nationale taal geleerd wordt. In Shanghai had men vroeger een dialect onverstaanbaar voor ons zendingsveld.

Voor al in de laatste twintig jaren is China verenigd onder een centrale regeering en Chiang-kai-shek is nog de centrale figuur waarom geheel China zich groepeerd. Het is schier ongelooflijk welke verreikende modernisatie China in deze laatste jaren heeft ondergaan.

Christendom in China. Soong Family.

En niemand kan ontkennen dat het Christendom een geweldige kracht is geweest in China's ontwikkeling. Langzamerhand drong het zuurdeesem van het Christendom door. Sun-yat-sen en zijne vrienden waren Christenen. Geleid door de Christelijke beginselen, zonden zij hunne zonen naar Engeland en Amerika, waar die Christelijke principieën al die-

per ingang vonden. Dat er vele oppervlakkige Christelijke ideeën waren, erkennen we, maar waar vindt men de volkomenheid? Onder Gods voorzienigheid kwam de Soong Family, christelijk tot in 't diepst van hun bestaan, aan 't roer in China. The Sun-yat-sen, en een krachten invloed ook op de Sun-yat-sen, een krachten invloed gehad op de tegenwoordige ontwikkeling van Japan. We hopen daar later iets over in druk te geven.

In China Kerk beschermd; in Japan onder 't Kruis.

China is in de laatste acht-en-twintig jaren nimmer meer toegankelijk geweest voor het Evangelie als thans; Japan is daarentegen nimmer minder toegankelijk geweest in deze jaren als tegenwoordig. In China zoowel als in Japan heeft de Christelijke Kerk wortelen die diep ingang vinden in het leven van het volk, in China echter wordt deze Kerk beschermd door de tegenwoordige regeering, voorzover de regeering daartoe in staat is; in de Japansch bezette streken van China gaat die kerk „onder 't kruis.” In Japan is er een sterke neiging van regeeringswege tot terugkeer van het Shintoïsme, en waar Japan in China de regeering in handen heeft, is dit eveneens merkbaar, terwijl in China vele regeeringspersonen volgelingen van den Heere Jezus zijn en 't Chineesche volk aanmoedigen om de afgoden te verlaten en zich tot God te keeren.

Dat God in den hemel de zucht van Zijn duurgekochte Kerk in China hoorde!

Hoorde!

Hij hoort. En op Zijn tijd zal die Kerk triomfeeren.

„De Heidenwereld”. L. S. HUIZENGA.

Korte berichten

Ds. C. Mak.

De predikant van de Holl. Geref. Kerk te Medan, Sumatra, Ds. C. Mak, keert D.V. met de „Christ. Huygens”, die 21 Februari a.s. van Genua vertrekt, terug naar zijn Gemeente.

Ds. F. J. Jonkhof.

Voor Ds. F. J. Jonkhof, predikant van de Holl. Geref. Kerk te Malang, Java, is de tijd van verlof bijna weer voorbij. Hij is voornemens met zijn gezin 21 Februari van Genua te vertrekken naar Indië.

Ds. H. v. d. Brink.

Ook voor Ds. H. v. d. Brink breekt de tijd van terugkeer naar zijn Zendingsveld te Makassar weldra weer aan. Naar thans het voornemen is, denkt hij 21 Maart van Genua te vertrekken om zijn arbeid in den zendingsdienst van de kerk te Soerabaja weer te hervatten. Zijn verlof was een tijd van drukken arbeid voor de Makassar-zending.

Ds. G. J. Sybesma.

De predikant van de Holl. Geref. Kerk te Palembang, die zeer ijvert voor de zending onder de talrijke Javanen op Zuid Sumatra, gaat D.V. 7 April van Genua terug naar Sumatra.

Mevrouw, die wat zwak was, blijft met de kinderen nog enkele maanden in Holland om nog wat meer aan te sterken.

Ds. P. J. Lambooi.

De Missionaire predikant van Pajeti, Soemba, Ds. P. J. Lambooi komt weer met verlof naar Holland. Hij zou reeds eer recht op verlof hebben gehad, maar is nog op Soemba gebleven, omdat Ds. W. v. Dijk nog niet terug was. Naar het voornemen was, zal hij nu in Maart van Soemba vertrekken. Wij hopen, dat hij ook tijdens het verlof zijn mooie „schetsen uit Soemba” voor het Zendingsblad zal blijven leveren.

M. v. d. Bosch.

Cand. M. v. d. Bosch, die eenigen tijd de Kerk te Batavia als hulpprediker heeft gediend, komt, naar we vernemen, weer naar Holland terug.

Het quaestoraat der Generale Kas.

Met 1 Januari 1940 is als eerste quaestor van de Generale Kas der Zending opgetreden Dr. Th. Ruys Jr., te Lisse.

Het postrekening No. van den quaestor van de Generale Kas van de Zending der Gereformeerde Kerken is 370600. Men lette hierop wel.

Mej. I. C. J. van Mansum.

Mej. J. C. J. van Mansum, die door de kerk te Amsterdam is benoemd tot Zendingszuster, heeft met gunstigen uitslag het examen afgelegd, dat toegang geeft tot den Zendingscursus, die Dr. Bavinck houdt. Dit examen is afgenomen door Prof. Bavinck, waarbij de deputaten van de Generale Synode voor de Zending waren vertegenwoordigd.

Abessynië.

In de lijst van Waldenzer kerken, welke La Luce in Italië uitgeeft, vinden wij voor het eerst officieel vermeld de Waldenzerkerken te Addis Abeba en in Erithrea, samen met 3200 doopleden en 1400 belijdende leden. De predikdiensten worden in het Italiaansch en in het Amharisch gehouden. Een getal van 18 inheemsche hulppredikers werkt in den zendingsarbeid aldaar mede.

Bijbels voor China.

Ondanks het feit, dat China verscheurd wordt door oorlog, koopt het bijbels. In 1938 werden door het Britsche bijbelgenootschap 2.093.274, door het Nationale bijbelgenootschap van Schotland 1.484.399, door het Amerikaansch bijbelgenootschap 1.395.315, in totaal 4.972.988 exemplaren geleverd.

Leestafel

De zelfrechtvaardiging Gods, zeven preeken uit het boek Job, door Dr. K. Sietsma, bij S. J. P. Bakker, Amsterdam. Geb. f 1.50.

Op verzoek van eenige hoorders heeft Dr. Sietsma deze preeken uitgegeven. Dat was zeer goed. Want het zijn uitnemende preeken, goed doordacht, helder in voorstelling en zeer leerzaam.

De Bijbel het licht voor de Kunst, door Ds. B. Wielenga, bij Kok te Kampen. f 3.50, geb. f 4.50.

Een prachtboek van zeldzame schoonheid en rijk-

dom van gedachten. In de inleiding zegt de schrijver: „Wat wij allereerst noodig hebben, om uit de verwarring en verarming ten opzichte van de kunst te komen is terugkeer tot den Bijbel, als uitdrukking van den wil, als instrument van de kracht Gods voor ieder deel van de universeele Christentaak, ook voor het groote werk der dankbaarheid: de kunst.”

Dat beoogt dit boek.

Jaarboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland, bij Oosterbaan en Le Cointre te Goes. f 1.—, gecart. f 1.25.

Het Jaarboek is er weer. En het is weer best in orde. Wat zouden we verlegen zijn als we het niet hadden. Wie kerkelijk wat wil meeleven kan het niet missen. Het zielental onzer kinderen ging 7384 vooruit. Het meest N.-Holland met 1700 zielen. Het aantal kerken steeg met 3 en dat der predikanten met 6.

Onze Geloofsbelijdenis, door Ds. J. G. Feenstra, bij Kok te Kampen.

Ds. Feenstra heeft vroeger reeds een toelichting gegeven van de Dordtsche leerregels en van den Heidelbergischen Catechismus. Thans laat hij volgen een verklaring van de Geloofsbelijdenis. Dit werk verschijnt in 10 afleveringen van f 0.40 met gratis stempelband. Ds. Feenstra schrijft vlot en duidelijk. Ook dit werk zal wel aftrek vinden.

Bolle, door Joh. Vis, bij Voorhoeve, Den Haag. f 1.90, geb. f 2.50. Voor leden van den E. B. f 1.40 en f 1.90.

Dit boek biedt een mooi verhaal over den Zuidereevisscher Bolle, die, na een moeilijk leven leert zien, dat een *Ander* op zijn levensschip kapitein zijn wil.

De strekking is goed.

Voor Evangelisatie zijn bij dezen uitgever ook goede traktaten te krijgen per 100 ex. f 0.95.

Paraphrase Heilige Schrift.

In de serie Paraphrase Heilige Schrift, die bij Weyer te Franeker verschijnt en reeds een goede bekendheid verwierf, zijn weer twee deeltjes verschenen:

Dr. A. de Bondt: Prediker. Gec. f 0.90 en geb. f 1.25, bij teekening resp. f 0.75 en f 1.10.

H. Veldkamp: Amos en Obadiah. Gec. f 0.90 en geb. f 1.25, bij teekening resp. f 0.75 en f 1.10.

Men moge over Schriftparaphrase verschillend oordeelen, stellig zijn dat twee beste boekjes, geschreven door twee mannen, wier namen een uitnemende klank hebben. Zij zijn zeer geschikt om de gedachte der Schrift beter te doen verstaan. Het is goed werk.

De Zondagsschool. Tijdschrift en bespreking van de belangen der Gereformeerde Zondagsschool. Jachin's Uitgeversbureau (Meinema N.V.), Delft. Per jaargang f 1.25.

Dit zeer goed geredigeerd Maandschrift begon zijn 38ste jaargang.

Wanneer we zeggen, dat Ds. Dondorp redacteur is en Prof. Dr. F. W. Grosheide, Ds. J. Douma, Ds. J. A. Tazelaar, A. Boot en Dr. D. J. van Katwijk vaste medewerkers zijn, is verdere aanbeveling overbodig.

Het jaloersche kind, door Dr. J. v. d. Spek.
Het stotterende kind, door J. van Klinken.

In de serie: Moeilijke kinderen, uitgegeven door Kok te Kampen, zijn weer twee mooie boekjes verschenen. Deze boekjes zijn bijzonder goed en leerzaam. Niet duur. Per stuk f 0.45.

De vrouw met het eene talent.

Van „De vrouw met het eene talent”, door A. van Hoogstraten-Schoch, verschenen bij H. A. van Botenburgh N.V. te Amsterdam, is een uitgaaf in de Duitsche taal bij „Buchhandlung des Erziehungsvereins” te Neukirchen, ter perse.

Nieuwe boeken op komst.

Bij den uitgever J. H. Kok te Kampen zullen in dit voorjaar verschillende mooie en belangrijke boeken verschijnen.

Van prof. Dr. J. H. Bavinck verschijnt: „*Het Raadsel van ons leven*”, (een tweede geheel herziene en veel vermeerderde druk van 's schrijvers „Levensvragen”). Op het terrein der Gemeentepolitiek komt een voorlichtend werk van Dr. J. W. Noteboom: „*Leidraad voor Anti-revolutionair Gemeentebeleid*”. Ds. J. M. Spier's werk: „*Inleiding in de Wijsbegeerte der wetsidee*” verschijnt in tweeden vermeerderden druk.

In de serie „Kerk en Wereld” zullen drie actuele nummers uitkomen, namelijk: „*Kerkgang*” door Prof. Dr. F. W. Grosheide, „*Ambt en Gebed*” door Ds. E. A. van Es, en „*Moreele en Geestelijke herbewapening*” door Dr. E. D. Kraan.

Giften

Ontvangen van de Generale Zendingskas.

Giro No. 370600.

Ontvangen van Ds. M. A. v. Pernis: restant van de 10 % van de ontvangsten over 1939 in de Classis-Zutphen: f 184.44; idem over 1938: f 40.95; van Ds. W. H. Bouwman: 10 % van de ontvangsten over 1939 in de Classis-Tiel: f 137.43; totaal f 364.82.

Dr. Ph. RUYSS Jr., 1e Quaestor.

Lisse, 24 Januari 1940.

Door T. F. ter Hart 10 % der ontvangsten van de Pl. Zend. Comm. te Utrecht f 422.76. Door Mej. A. A. Klein Hellinga van de schoolkinderen voor theelood f 4.—. Door J. Breekveldt te Benschop van de leerl. Chr. Sch. Benschop f 2.—. Door Ds. J. Krüger van Ds. Wouters 10 % ontvangsten Classe Amersfoort f 870.—. Door S. v. d. Berg uit het busje der Chr. M.U.L.O. Sch. te Voorburg f 10.—. Door J. P. Meyer, Bloemendaal Loosduinen f 3.—. Door Ds. H. L. Both 10 % der ontvangsten in de Classe Arnhem f 86.20, f 180.—, f 270.—, samen f 536.20. Gravin van Limburg Stirum geb. van Sminia f 25.— voor het Zendingsblad.

Santpoort, 24 Jan. 1940.
 Giro No. 32806.

W. BREUKELAAR.

Van Mej. M. v. d. Water, Amsterdam, voor de „Vrouwenzending” f 2.50.

W. BREUKELAAR.

Van de kinderen der Christ. School te Krimpen aan de Lek f 15.54½ voor de Zending.

E. BRUNSTING.

Ontvangen uit de busjes December 1939 van Wim Burggraaff f 5.95; Henk Bijkerk en Bertus Vreden f 0.97½; Rietje Batelaan en Nel Dekker f 4.53; Nelly Bareman en Jopie Batelaan f 4.28; Rytie en Frans Bloemendaal f 2.25½; Hans Buma en Co Dekkers f 1.50; Ali Drexhage f 4.52½; Richard en Neeli Drexhage f 3.77; Kees en Miep Karssen f 6.09; Cor van Egmond f 2.63; Bas Nederhof en Jan Visser f 3.87; Annie en Mientje Schmidt f 3.48; Marietje en Jopie Vlaanderen f 2.29; Mientje en Arie v. d. Velden f 2.47; Jannie Huizing en Mieke Dijk f 2.71. Samen f 52.95.

Uit de busjes Januari 1940, van Jan Visser f 1.91½; Rietje Batelaan en Nel Dekker f 1.51; Rytie en Frans Bloemendaal f 1.—; Bas Nederhof f 3.22½; Wim Burggraaff f 3.33½; Nelly Bareman en Jopie Batelaan f 2.97; Mientje en Arie van der Velden f 2.14; Miep en Kees Karssen f 5.06; Mientje en Annie Schmidt f 0.59½; Cor van Egmond f 2.40. Samen f 24.15.

Namens de Kinder-Zendings Vereen.,
 Bussum, Spoorlaan 15. Mej. M. VAN NORREN.

Eerste verantwoording van ontvangen giften voor het afgebrande Schooltje te Mata (Soemba).

Amsterdam: Collecte Waalkerk lett. A. E. f 1.—; F. L. v. d. B. f 2.50; J. H. f 0.50. Assen: Zr. P. K. f 2.50. Baarn: F. S. f 1.—; Mej. S. H. f 10.—. Bleiswijk: P. T. f 1.—. Bredendroek: H. L. (in postzegels) f 1.—. Ermelo: F. B. f 25.—; J. J. f 2.—. W. B. f 2.50. Ferwerd: Sij. v. d. K. f 1.—. 's-Gravenhage: D. D. f 0.50; H. B. f 1.—; H. M. W. f 1.—. Groningen: Fam. A. f 1.—. Heemstede: H. C. v. d. S. f 0.50. Hilversum: N. N. f 10.—. Huizen: M. G. f 2.—; Kampen: Families de W. f 2.50; Katwijk: Mej. L. v. d. B. f 1.—. Leens: Ds. F. B. f 10.—. Leiden: School Hoogl. Kerkgr. f 10.—; Fam. S. f 5.—. Leiderdorp: Wed. M. v. d. B. f 0.50. Lobith Tolkamer: Van een ouder broeder f 1.—. Midwolda: Mej. E. M. f 1.50. Moerdijk: Mej. C. R. f 2.—. Nunspeet: H. J. O. f 2.—. Oegstgeest: Dr. D. J. v. K. f 5.—. Oosterbeek: P. V. f 0.50. Rijnsburg: J. K. f 1.—. Santpoort: Mej. v. d. B. f 2.—. Spijk: D. H. f 2.50. Tinte bij Brielle: A. E. f 1.—. Utrecht: Mej. F. J. v. B. C. ff 5.—. Veenendaal: D. D. f 1.—. Vlaardingen: D. L. f 5.—. Wassenaar: L. J. S. f 1.—. Zeist: G. F. f 1.—. Zuidland: F. L. f 2.—. Zuidlaren: Mej. Tj. K. f 3.—. Zuilen bij Utrecht: J. R. f 2.—. Zwolle: H. B. f 1.—, Z. ?? Fam. N. f 1.—.

Totaal per 10 Januari 1940 f 135.50.

Fam. ERKELENS,

Duivenvoordestraat 32, Oegstgeest

„De Zaaier”.

Onder vriendelijken dank bericht ik de goede ontvangst van onderstaande giften voor „De Zaaier”:

Geref. Kerk te Oosterwolde f 1.—, Hilversum f 2.50, Zuilichem f 1.—, Souburg f 2.—, Zuidwolde f 2.—, Koeckengen f 1.—, Zend. Comm. Cl. Zutphen f 20.—, Giessen O. en N. Kerk f 2.10, Den Bosch f 2.—, Overschie f 1.—, Rijswijk Z.H. f 1.50, Vreeswijk f 1.—, Oudega (Sm.) f 2.50, Dronrijp f 1.—, Renkum-Heelsum f 3.—, Koog-Zaandijk f 3.—, Amstelveen f 2.50, N. N. te E. f 1.—, Giften voor ontvangen Zaaiers uit Nijeberkoop f 6.50, en ten slotte de jaarlijks weerkerende gift uit Hillegersberg, opgespaarde halve centen van br. P. v. d. B. f 9.50.

Voor de Christelijke Persvereeniging: Geref. Kerk Santpoort *f* 5.—, H. I. Ambacht *f* 1.—, Breda *f* 2.—, Rotterdam-Charlois *f* 1.50, Zendingscommissie Gereformeerde Kerk te Heemstede *f* 100.—.

Voor de Zending te Makassar.

Mej. C. H. te W. *f* 1.—, P. de Z. D.B. *f* 2.50, C. M. te 's-Gr. *f* 1.—.

Voor de Medische Dienst: B. M. te U. *f* 10.—, Geref. Kerk te Dwingelo *f* 1.—, Hoofddorp *f* 2.50, Emmer Compascuum *f* 1.—, R. H. te N. *f* 1.—, Geref. Kerk Waddinxveen *f* 2.50, Vianen *f* 1.—, Haulerwijk *f* 2.50, Barendrecht *f* 2.50, Duurswoude *f* 2.50, Gorredijk *f* 1.—, Andel *f* 1.—.

Onder vriendelijke aanbeveling,

G. M. A. LAERNOES,

H. Tollensstraat 4, Utrecht. Giro 289929.

Gratis verspreiding van de „Elisabethbode“ onder de militairen.

J. V. W. te Kampen *f* 1.—; per Mej. P. te Schagen *f* 1.—; Officiëren van I-III-31 R. I. *f* 2.—; G. Kr. v. d. B. te Woerden *f* 2.—; J. E. M. te Loosduinen *f* 2.—; C. R. te Hilversum *f* 2.50; N. N. te Apeldoorn per Ds. A. *f* 0.50; E. J. v. d. Br. te Bennekom *f* 2.50; Mej. V. te Hellendoorn *f* 0.65; J. E. te Rotterdam *f* 0.85; A. V. te Lent *f* 1.—; van de Geref. kerken te Santpoort, *f* 5.—; Bergentheim *f* 2.50; Uithoorn *f* 10.—; van de Geref. Evangelisatie-Commissie te Opende Gr. *f* 1.—; te Naaldwijk *f* 3.60; te Akkrum *f* 2.10; te Oostburg *f* 4.—; te Harderwijk *f* 5.—; te Dieren *f* 2.50.

Uit dit korte lijstje kan een ieder opmaken met hoeveel genoeg wij deze giften op onze giro ontdekten. Aan allen hartelijk dank, vooral ook twee Evangelisatie-adressen die hierbij vermeld staan.

Adres voor giften: Postrek. 331812 van „Elisabethbode“ te Woerden.

Elke week worden nog 2000 ex. gratis verzonden.

De directie van de Elisabethbode.

Deputaten van de Generale Synode van de Geref. Kerken voor de geestelijke belangen van onze militairen.

Zevende verantwoording van giften en collecten
(tot en met 26 Januari 1940).

Van de Geref. Kerk te: Montfoort *f* 5.17; St. Jans-klooster *f* 18.50; Zaandam *f* 75.—; Nigtevegt *f* 7.93; Sloten (Fr.) *f* 5.95; Hallum *f* 24.45; Reitsum *f* 17.05; Rossum *f* 6.75; Schettens *f* 8.70; Velp *f* 34.50; Aardenburg *f* 8.66; Metslawier *f* 12.87; Ouddorp *f* 3.—; Heij Tuindorp *f* 17.86; Twijzel *f* 2.—; Bergschenhoek *f* 8.24; Den Haag-Zuid *f* 50.06; Rotterdam-C. *f* 109.—; Driebergen *f* 50.26; Oosterwolde *f* 7.72; Vlaardingen *f* 49.40; Schouwerzijl *f* 13.14; Vledder *f* 4.98; Genemuiden *f* 18.44; Opende *f* 5.52; Vinkeveen *f* 13.69; Nieuwlande *f* 13.59; Heinenoord *f* 12.80; Waddinxveen *f* 53.35; Glanerbrug *f* 13.06; Gerkesklooster *f* 34.85; R'dam-Charlois *f* 42.—; Genderen *f* 12.50; Oldehove *f* 32.24; Achlum *f* 8.48; Steenwijk *f* 49.36; Wissekerke *f* 10.73; Echten *f* 10.12; Wollega *f* 16.85; Overschie *f* 27.67; Kootwijkerbroek *f* 3.74; Emm. Erfsch.veen *f* 6.79; Roermond *f* 3.38; Lunteren *f* 14.96; Aduard *f* 39.79; Tilburg *f* 12.98; Dussen *f* 8.06; Meeuwen *f* 6.22; Renkum en Heelsum *f* 24.92; Borne *f* 10.92; H. I. Ambacht *f* 6.25; Rouveen *f* 40.05.

Van de M.V. Gelooft en Kennis I, Amersfoort *f* 3.—; Esther en J.V. Wateringen *f* 2.35; Ger. M.V. Gramsbergen *f* 2.—; Onderz. d. Schr. Schiedam *f* 3.35; Bidt

en Werkt Midwolda *f* 2.50; Meisjesroeping Sloten *f* 1.—; Ger. M.V. Niezijl *f* 3.25; Naomi Bolnes *f* 2.40; Priscilla Leeuwarden *f* 4.70; Onze Hulp Rotterdam *f* 3.—; Ruth Aardenburg *f* 2.—; Meisjesvreugd Middeburg *f* 2.50; Monica Berlikum *f* 2.—; O. tijd e. o. Roeping Zuilen *f* 5.27; Ger. M.V. Aalten *f* 3.60; Priscilla R'dam Zuid *f* 5.—; Bidt en Werkt Cappele (IJssel) *f* 4.—; Roeping en Plicht Aalsmeer *f* 2.65; Hebt elk. lief Koekange *f* 10.—; Ora et Labora Giesse *f* 1.—; Ger. M.V. Nieuwveen *f* 1.50.

Van de J.V. Trofinus Oosterbeek *f* 2.60; Obadja Tzummarum *f* 7.—; Mosterdzaadje Badhoevedorp *f* 2.30; Ger. J.V. Zwartemeer *f* 4.—; Samuël B Alphen *f* 2.50; Philadelphia (+ M.V.) Nieuw-Buinen *f* 10.58; Joh. Bogerman R'dam West *f* 2.01.

Van Particulieren: N. N. (via Ds. ten Hove) te Gees *f* 2.50; A. v. d. M. te Alphen *f* 5.—; G. J. d. R. te Numansdorp *f* 3.—.

Totaal: kerken	<i>f</i> 1.084.50
M.V. en J.V.	„ 98.06
particulieren	„ 10.50

f 1.193.06

Correctie 6e Verantw.: „Geref. Kerk Goes *f* 1.—“, moet zijn: Geref. Kerk Gees *f* 1.—; Geref. Kerk Goes *f* 18.23.

Nog ontvangen van Geref. Kerk Nieuw Vennep collecte ad *f* 51.89, samen met de classic. bijdrage opgezonden en daarom hier niet vermeld.

Met hartel. dank,

Namens Deputaten voor de Militairen,

Ds. A. H. VAN MINNEN, Bergen, praeses.

Ds. T. J. HAGEN, Delft, scriba-quaestor.

Girorek. 35595.

Suriname

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden ontvangen ten bate van het Zendingswerk Suriname, over het tijdvak 12 December 1939 tot en met 5 Januari 1940.

Giften. Gevonden in collecte Geref. Kerk van Den Haag-West twee giften resp. *f* 2.— en *f* 1.—; P. V. te O. *f* 1.—; „Kring Kollum en Omstreken“ van Geref. M.V., collecte jaarverg. *f* 15.75; N. N. te O. *f* 50.—; Mej. M. L. te W. *f* 2.50; giften uit Roden (Dr.) *f* 2.50; uit Aalten-Barlo *f* 13.15; Aalten-Dale *f* 7.75; Lichtenvoorde *f* 5.—; Winterswijk *f* 12.25; Bredevoort *f* 3.50; uit Wijhe *f* 1.25; uit Kielwindeweer *f* 4.—; J. J. R. te B. *f* 2.50; door Ds. A. P. H. te R. *f* 2.50; Geref. Meisjes Ver. „Dorcas“ te Ezinge (Gr.) *f* 2.50; A. v. d. M. te A. R. *f* 5.—; T. van P. te IJ. *f* 1.75; Mej. C. B. te A. *f* 2.50; N. N. te H. *f* 10.—; giften uit Zaandam *f* 2.—; opbrengst zilverpapier leerl. Geref. School te Harlingen *f* 4.—; F. V. te Sl. (Fr.) *f* 2.50; van het Kerstfeest schoolkinderen te Zierikzee *f* 10.—; en op 18 Nov. 1939 uit Zonnemaire 320 halve centen.

Contributies: uit Zeist *f* 9.—; Rotterdam *f* 2.—; Krimpen aan de Lek *f* 3.—; Amsterdam *f* 7.—; Aerdenhout *f* 1.—; Hoofddorp *f* 2.25; Drachten *f* 0.75; Duurswoude *f* 7.90; Bakkeveen *f* 1.60; Zwijndrecht-Gr. Lindt *f* 0.50; Aalten-Barlo *f* 7.—; Aalten-Dale *f* 2.50; Lichtenvoorde *f* 1.—; Winterswijk *f* 15.—; Bredevoort *f* 5.50; Zuidwolde (Gr.) *f* 18.75; 's-Gravenhage *f* 2.75; Vlaardingen *f* 2.—; Bilthoven *f* 2.—; Dordrecht *f* 0.50; Olst *f* 5.—; Deventer *f* 4.75; Holten *f* 0.50; Rijssen *f* 8.—; Goor *f* 7.—; Wijhe *f* 14.50; Zwartebroek *f* 9.—; giften en contr. Voorthuizen *f* 13.—; Apeldoorn *f* 2.50; Breda *f* 3.—; Zaandam *f* 12.75; Driebergen *f* 0.50; Hilversum *f* 0.25.

Giften van Geref. Kerken. Nieuwer-Amstel-Noord

f5.—; Apeldoorn f2.50; Doorn f2.50; Baarn f2.50; Rijswijk (Z.H.) f2.—; Ommen f5.—; Oudemirdum (Fr.) f1.—; Bedum f2.50; Wetsinge-Sauwerd f2.50; Jutrijp-Hommerts f2.—; Murmerwoude f1.—; Enter f1.—; Spijk f5.—; Edam f2.—; Oude- en Nieuwe Wetering f1.—; Westeremden f1.—; Molenaarsgraaf f1.—; Pernis f1.—; Sliedrecht f2.—; Kampen f2.50; Hardenberg f2.50; Donkerbroek f10.—; Hoogeveen f5.—; Uithoorn f5.—; Ouddorp f2.—; Maasdijk f2.—; Zaltbommel f1.50; 's-Hertogenbosch f2.50; Muiderberg f1.50; Nijkerk f2.50; Zutphen f2.50; Heer-Hugowaard f2.—; Dinxperlo f2.50.

Zendingscommissies Geref. Kerken. Loosduinen (jaarl.) f5.—; Alphen aan den Rijn jaarl. f35.—; Purmerend f2.50; Amsterdam-Zuid, resultaat van de jaarlijksche rondgang in de gemeente f569.55; Bodegraven f10.—; Heerjansdam f5.—.

Collecten Geref. Kerken. Wieringerwerf f1.69; Winschoten f48.30; Tinte (bij Brielle) f8.27; Dwingelo f12.43; Reitsum (½) f6.55 en Surhuisterveen f18.31.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist: L. M. O. te H. f5.—.

Zal dit zendingswerk met alle moeite welk het heeft, den strijd kunnen voortzetten? Ja, het kan, maar alleen dan wanneer ook wij allen dit werk betrekken in onze bijzondere belangen.

Groote belangen staan op het spel.

K. R. HUMMELEN,

Penningmeester van het Idenburgfonds.

Kampen, 20 Januari 1940.

Fernhoutstraat 24.

Postrekening no. 196921.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

12e verantwoording van 23 Dec.—31 Dec. 1939.

Prov. Groningen:

H. Timmer, Niezijl, busjes f26.33; idem, oversch. kalenders f7.—; K. Gunnink, Zevenhuizen, div. ontvangsten f106.19; Ds. K. Holwerda, Houwerzijl, busjes f41.—; J. Bakker, Winschoten, extra bijdrage f1.—; O. Smith, Musselkanaal, kind. Geref. School, f11.37; W. Kloppenburg, Valthermond, busjes K. M. V. f14.—; idem, A. en E. Kloppenburg f5.38; idem, E. v. d. Veen f13.92; K. Schuitema, Schouwerzijl, Kl. Meisjesver. „Mirjam” f6.—; idem, Zendingskas f25.—; Ds. R. Middelveld Hoogkerk coll. giften f7.—; idem, h.ct. Jans Jansma f1.—; Geref. Kerk, Scheemda, kalenders f11.43; O. v. d. Wal, Groningen, bijdragen f319.46; Geref. Kerk, Grootegast, film f26.95; J. Sterkenburg, Zoutkamp, Z.comm. f35.—; W. Wubs Musselkanaal f12.76; O. Oosterhoff Thesinge, kalenders f16.—; M. Evers, Nw. Schans, kerstcoll. f13.25; D. A. Koubrugge, Onstwedde, Zend. kas f50.—; idem, busjes f22.02; Per H. Boer, Winschoten busjes f219.22; H. Wegener, Wildervank, Schoolbusje f32.51; F. Klaassen, Sappemeer, contrib. f57.40; idem, busjes Schoolkind. f105.92; P. Teune, Onderdendam, busjes School van den heer Hendriks f34.82; G. Rozendal, Haren, Schoolbusje Dec. f2.45; Ds. W. Reinders, Sellinger busjes f24.72; W. Pool, Marum, Zendingskerkje Chr. School f41.55; Geref. Kerk, Gerkesl. Stroobos, kerkbussen f34.40; H. Witkop, Ter Apel, busjes f39.84; idem, saldo kalenders f6.65; J. L. Zijlman, De Wilp, busjes f18.—; idem, zend.bl. en kalenders f20.—; A. Kasper, Winsum, div. inkomsten f200.—; J. Boersma, B.Bedum, Kerstcoll. f117.65; H. Kuiper Nieuwe Pekela busjes f100.—; F. H. Visser, Stroobos, Zend.bl. f55.—; P. Winter, Ten

Post, bijdr. Geref. Kerk f15.—; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, busjes f17.—; P. Timmermans Zuidhorn, busjes kinderen f21.78; E. Stamhuis, Loppersum, busjes f22.78; F. Klaassen, Sappemeer, contrib. f9.25; Geref. Kerk, Harkstede, busjes f3.—; L. Menninga, Delfzijl, busjes f100.—; K. v. d. Heide, Hoogkerk, busjes f72.57; W. Mulder, Sellinger, kalenders f3.91; A. Algra, Staddskanaal, zend.kas en extra collecte f417.92; Mej. A. Bloem Sauwerd, 2-cents-fonds f6.26; Ds. F. Boonstra Leens voor tekort f15.—; J. Jansma, Ten Boer, kalenders f15.75; J. Emaar, Siddeburen, Zend.comm. f130.—; D. Smits, Zuidwolde, Gr. Catech. bus f7.10; idem, busje in de kerk f25.88; M. v. d. Veen, Houwerzijl, Nikk. Geref. School f30.—; K. Kladder, Leens restant '39 f156.—; D. Boelema, Uithuizermeeden, zend.comm. f289.26; O. v. d. Wal, Groningen, contrib. f334.03; K. Meijer, Munnekezijl, Schoolbusje f26.91; E. Warringa, Jr., Nw. Buinen, kalenders f8.74; idem busje school hr. Dijkstra f5.04; idem, busjes f79.13; idem, verschil in telling f1.—; K. Gunnink, Zevenhuizen, div. inkomsten f24.—; D. Boerema, Midwolde, Old. bijdragen f78.48; P. Pilon Pzn., Stedum, Zend.ver. f39.—; idem, Schoolkinderen f22.66; K. Grasdijk, Oldekerk, Meisjesver. B. en W. f5.58; idem, collectanten f23.04; H. Huizinga Woldendorp, f5.45; Ds. J. A. Gravestein, Leek, busjes en bijdr. 4e kwart. f45.—; idem, 150 h.ct. van A. S. f0.75; F. Berghuis, Helpman, busjes Oct./Dec. f35.—; idem, kalenders f14.97; idem, bijdragen 1939 f193.—; H. Bode, Groningen 1 ct. per dag over 1939 f3.65; Per. I. S. Oosterhoff Aduard, van een zuster der gem. 1 ct. per dag f3.65; idem, 160 h.ct. van Brechtje Joh. V. f0.80; A. van Hemmen, Onnen, div. inkomsten f56.51½; N. Lubberts, Zuidbroek, Verjaardagbusjes f30.21; Ida v. Til, Hoogkerk, busje van de Meisjesverenigingen f11.14; F. Berghuis, Helpman, Zend.comm. f61.24; K. Bosma Jr., Middelstum, coll. gift f10.—; idem, Zend.comm. f200.—; Y. Groeneveld, Wagenborgen, Zend. comm. f140.—; W. Kloppenburg, Valthermond, busjes f29.01; Geref. Kerk Oldehove f98.86; K. Meijer, Munnekezijl, M.V. Dorcas f7.50; idem, Zend.kas f2.50; Ds. J. H. Lammertsma, Appingedam, gift van een zuster der gem. f1.—; L. Menninga, Delfzijl, busjes en coll. gift f16.—; K. ter Laan, Schilwolde, Nikk. School f12.—; Geref. Kerk, 2e xlmond busjes f41.98; idem, Meisjesver. Eb. Haez. f4.76; A. Algra, Staddskanaal, f119.53; Ds. J. A. Winter, Wielwindweer, kal. f5.60; W. Kloppenburg, Valthermond f22.77; O. v. d. Wal, Groningen, Zend. comm. f87.85; A. v. Hemmen, Onnen f56.75 (waarvan f21.03 naar Ver. „S. Hosp.” blijft f35.72; O. v. d. Wal, Groningen, Zend.comm. f307.80; idem, Zend. comm. f17.20; I. S. Oosterhoff, Aduard, busjes f52.35; Per Ds. D. v. Dijk, Groningen, halve ct. en ander kleing. f14.65.

Prov. Drenthe:

Geref. Kerk, Dwingelo, coll.gift f2.50; Per Ds. D. Drenth, Zuidlaren: collectee Appelscha f61.55; idem, busjes Appelscha f15.76; idem, huwel. J. H. en A. M. Buinen f1.50; idem, busjes Vries f45.—; A. Wildeman, Berghuizen-Ruinerw. Ger. School f10.—; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, Zend.comm. f702.75; idem, M.V. Lydia II f4.70 idem, Z. School Noord f8.55; H. Katerberg Sleen, busjes f47.75; Geref. Kerk Dwingelo, coll. gift f2.50; Geref. Kerk, Hoogeveen, kerstcoll. f296.55; Ds. J. ten Hove, Gees, Geref. School f11.57; idem, busjes f32.25; P. v. Rotterdam, Klazinaveen, busjes langs de huizen f100.—; B. J. Scharff, Roden, busjes f31.21; idem, kalenders f15.—; H. Blanken Wzn., Hoogeveen, Zend.comm. f25.90; B. Nijmeijer, Nieuweroord, bijdragen f75.—; idem, Kerstcoll. f37.69; W. v. Veen, Beilen, Zend. kas f12.50; Geref. Kerk, Hoogeveen, extra gift f10.—; Geref. Kerk Ruinerw.-Koe-

kange kerstcoll. f176.30; Ds. N. van Haeringen, Zweelo, gift, f2.50; Per H. Seubring, Hooghalen f70.—; Ds. S. Hania, Schoonoord gift N.N. f10.—; Ds. N. Duursema, Nw. Amsterdam, coll.giften f10.50; Ds. Joh. Ribbe-rink, Borger, kaelnders, f10.34; idem, spreekb. Ds. W. van Dijk f10.50; H. ter Napel, Borger, 2e halfj. f63.—; Geref. Kerk, Borger, coll.gift voor School Mata f1.—; Geref. Kerk Dwingelo f5.—; A. Slikers Nieuwlande, busjes f19.77; Mej. H. J. Krans, Coevorden Zend.busjes f86.59; idem, kalenders f5.10; W. v. Veen, Beilen, gift, f12.50; idem, coll.gift f5.—; idem, kalenders, f5.62; J. Mulder, Emmercompascum, laatste licht. '39 f27.45; Mej. J. H. Mulders, Meppel, halve inh. coll.bussen catech. f13.49; Mej. J. H. Mulders, Meppel, div. inkomsten f127.43.

Prov. Overijsel:

S. Malda, Lutten, Geref. School f95.—; Per Ds. J. H. Broek Roelofs: busjes Geref. Kerk, Dalfsen f92.60; P. E. Visser, Zwolle, contrib. f150.—; Geref. Kerk, Holten, busjes Chr. School f65.—; Per H. Strijker Oldenzaal, busjes f18.62; T. Oegema, Dedemsvaart, Zend. comm. f110.—; idem, Meisjesver. D. d. H. f5.36; idem, Knap.ver. Obadja f1.93; Zendingscomm. Wierden, schoolkind. Geref. School f9.99; idem, kerstcoll. f59.18; Ds. M. B. Parlevliet, Enter, busjes f17.67; J. Klumpje, IJsselmuiden, f16.52; L. Oosterhof, Daarle, collec-tantjes f40.87; Geref. Kerk Cadoelen, extra gift f5.—; Geref. Kerk Genemuiden collecte f40.18; J. A. v. Kla-veren Rijssen f140.—; D. de Vries Steenwijk kasg. f20.—; H. Bolhuis, Vroomshoop, kalenders f11.83; Geref. Kerk, Enter, busjes f20.—; Geref. Kerk En-schedé f300.—; Per J. A. Vos, Olddemarkt, busjes f57.55; D. Z. v. d. Vegte, Langeslag, zend.busjes f90.95; idem, zend.comm. f29.20½; Ds. S. Dwarshuis, Balk-brug div. inkomsten f161.74; H. Munneke, Ommen, gift f25.— D. Ypma, Den Ham, Zend.comm. f75.—; Geref. Meisjesver. Dalfsen, coll. f2.—; J. Olthoff, Har-denbergh, Kerstcoll. f173.63; D. de Vries, Steenwijk, f140.46; H. Hopman, Deventer, Zend.kas f54.—; W. Tempelman, Mariënberg, busjes f140.—; Geref. Kerk, Borne, busjes en blaadjes f21.30; W. van Zanten, Kampen, div. inkomsten f180.—; W. F. Eugster, Hen-gelo, div. inkomsten f107.59; Ds. K. Bakker, Kampen, voor schoolopbouw Mata f2.50; Hiek v. Dieren Wil-sum, Ov. Zend. busjes f57.19; J. Olthoff, Hardenbergh, Zend.comm. f100.—; J. W. Groeneveld, Witharen Ommen, Nikk. Geref. School f9.50; D. de Vries, Steen-wijk, f54.42; R. Wijma, Glanerbrug, busjes f41.70; Geref. Kerk, Lemelerveld, busjes f46.80; Ds. A. v. d. Ziel, Cadoelen div. inkomsten f103.—; Per H. Hofsink, Bergentheim f25.27; Geref. Kerk, Goor, div. inkom-sten f23.70; L. v. d. Berg, Vriezenveen, Zend. comm. f19.—; D. Visserman, Blokzijl, Zond.sch. Jachin f7.50; Zend.comm. Wierden f69.71; E. Namink, Bruchterveld, Zend.comm. f50.—; J. Keizer Ommen, div. inkomsten f197.95; S. Malda, Lutten, bijdr. f75.—; W. van Zan-ten, Kampen, div. inkomsten f150.—; Ds. J. J. Verleur, Zalk, contr.busjes f47.76; Geref. Kerk, Blokzijl f26.39; H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zend.comm. f80.—; Ds. J. J.—. Verleur, Zalk, Pinkstercoll. f36.84.

Soembaweken Groningen:

Niezijl f56.65; Meeden f23.34; Winschoten f169.18; Aduard f195.—; Sellingen f127.85; Ten Boer f223.10; Siddeburen f417.50; Sappemeer, nagiften f16.75; Hark-stede f57.—; Aduard, nagift f10.—; Overschild f80.50; Uithuizen f500.—; Nieuw Buinen f48.68; Wildervank f193.75 Enumatil f108.85; Siddeburen, nag. f2.50; Groo-tegast plus nagift f251.32; Westerlee f55.33; Schild-wolde f200.—; Stadskanaal (Pekelderweg) f58.24; Musselkanaal f30.—.

Soembaweken Drenthe:

Sleen f74.35; Gees f82.93; Zwartemeer f24.85; Emmen f260.—; Borger f164.35; Emmen, nag. f12.75.

Soembaweken Overijsel:

Zwolle (gedeeltel.) f400.—; Gramsbergen f129.—; Genemuiden f30.—; Haaksbergen f22.85; Borne f32.30; Lutten f113.30; Rouveen f206.85; Lemelerveld f40.05; Dalfsen f60.60; Zalk f45.40.

2e Algemeene Collecte Groningen:

Valthermond f13.47; Appingedam f55.34; Uithuizen f57.95; Kielwindeweer f19.86 Baflo f80.—; Thesinge f27.74; Nieuwe Schans f3.08; Sellingen f81.30; 't Zandt f131.38; Kommerzijl f25.—; Delfzijl f113.71; Veendam f10.—; Stadskanaal f132.08; Zuidbroek f42.37; Zeven-huizen. Gr. plus nagift f62.14; Midwolde. Old. f61.68; Oostwold. Old. f222.30; idem nagift f5.—; 2e Exloër-mond f248.76; Bellingwolde f11.85; Stadskanaal (Pe-kelderweg) f6.38; Musselkanaal f27.48; Groningen f688.20.

2e Algemeene Collecte Drenthe:

Zuidlaren f47.16; Nieveen f46.83; Vledder f4.33; Beilen f41.22; Meppel f174.41.

2e Algemeene Collecte Overijsel:

Enter f19.89; De Krim f58.39; Staphorst f18.30; Lan-geslag f49.73½; Den Ham f129.10; Steenwijk f52.04; Deventer f56.02; Mariënberg f60.—; Bergentheim f39.68; Bruchterveld f19.75; Lemelerveld f7.23; Daar-lerveen f23.60; Nieuwleusen f31.45; Kamperveen f7.25; Blokzijl f11.88.

Diverse ontvangsten:

Per Ds. S. Hania, Schoonoord, Classic Zendingsdag Classis Coevorden f100.—; Mej. C. Bruin, Amsterdam f10.—; Per Ds. J. Meijer, Hoogeveen van kinderen Geref. Scholen in Drenthe voor Vrije Schooltjes op Soemba f93.20.

Totaal 12e verantwoording f 19.180.20½
1ste tot en met 11e verantwoording „ 89.291.67

Totaal op heden f 108.471.87½

Na het afsluiten van deze verantwoording zijn nog enkele bedragen binnengekomen, met het verzoek er bij, om deze nog te boeken op 1939. Daaraan zal worden voldaan, terwijl deze bedragen in een afzon-derlijke staat zullen worden verantwoord.

Mag ik deze laatste verantwoording afsluiten met een woord van hartelijken dank voor zooveel mede-werking in 1939 ondervonden?

Het bedrag in het afgeloopen jaar voor de Soemba-Zending bijeengebracht moge opzichzelf reden tot dankbaarheid zijn; het is meer dan in 1938 werd opgebracht; echter het is niet voldoende om de uit-gaven voor 1939 te dekken. Ik zal hierover niet uitvoeriger schrijven, omdat over het groote te-kort einde 1939 binnenkort een brief van Deputaten aan de Kerkeraden zal worden verzonden.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 15 Januari 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. W. Breukelaar, Santpoort.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „V a d a”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

INHOUD: Een veld bij Anathoth. — Het Zoeklicht. — Van Zendingsaangelegenheden: Dr. B. J. Esser ontvangt emeritaat; Zendingsarbeid door vrouwen onder vrouwen; Iets over „Het Zendingsblad”. — Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Bij ons vertrek.....; Schetsen uit Soemba; Een Evangelisatie-oefentocht in Kadi (W. Soemba). — Zending Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland: Pawyatan Mardi Rini; Weest blijde met mij. — Zending van de Geref. Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland: Behouden terug; Ds. en Mevr. Jonkhoff-Rolt. — Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid: Dr. en Mevr. Zwaan-van Dalen en hunne kinderen; Een mooie dag te Poerbolingo; Ds. A. F. J. Pieron en gezin. — Zending van de Geref. Kerk te Middelburg en de met haar samenwerkende Kerken in Zeeland en Noord-Brabant: Kerstfeest te Magelang. — Zending van de Hollandsch-Gereformeerde Kerken te Medan en te Pemantang Siantar: Jaaroverzicht Ds. C. Mak. — De Lectuurdienst. — Van andere Zendingen en van voor de Zending belangrijke dingen: Oegstgeest. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

EEN VELD BIJ ANATHOTH

Koop u mijn veld, dat bij Anathoth is.

Jeremia 32 : 7.

Dat was wel een wonderlijk voorstel, hetwelk aan den profeet Jeremia gedaan werd door zijn neef Hanameël. Het was in den tijd, dat Jeruzalem rondom door de Chaldeënen ingesloten werd. De toestand was benard. Jeremia, die tot overgave aanmaande, was in hechtenis gesteld. En nu openbaart de Heere hem, dat zijn neef tot hem zal komen en een stuk land bij Anathoth, een familiebezit, te koop zal aanbieden. Daarin ligt voor Jeremia den wenk opgesloten: ge moet dat doen, hoe vreemd u dat voorstel ook schijne. En wanneer straks de koop tegen den normalen prijs van dien tijd is gesloten en het contract is opgemaakt, dan wordt het een daad van Gods openbaring tot bemoediging van de geloovigen. Het lijkt dwaas: een veld te koopen, dat reeds in handen is van den vijand, die straks het geheele land overmeesteren zal. Maar alsof er niets aan de hand is, wordt de gewone prijs betaald. De Heere wil daarmede zeggen: Maak u niet ongerust Mijn volk, in deze donkere tijden, over de toekomst. Het zal alles weer terecht komen. Israël gaat niet ten onder en Gods raad gaat door. Men behoefde daarmede den nood der tijden niet te ontkennen. Het volk zou in ballingschap gaan. Maar daarom moesten ze niet met de handen in den schoot gaan zitten en alle werkzaamheden staken, alsof er nu geen toekomst meer voor Gods volk zou zijn. Er zullen nog huizen en akkers en wijngaarden in het land van Juda worden gekocht.

Daarom moet het koopcontract zelfs in een aarden vat worden bewaard, opdat men straks, wanneer het alles zoo geschiedt, zal kunnen zien, dat het woord des Heeren waarheid was. Er breken weer betere tijden aan, waarin het leven zijn normalen loop zal hebben.

De prediking gaat er ook tot ons uit van die koopbrieven in het aarden vat. Gods volk zet zijn arbeid voor het Koninkrijk Gods voort, ook al heeft de vijand het land bezet.

* *
*

Voor Israël was die arbeid: rustig volharden in zijn volksbestaan. Het had als volk een belofte van God en daarin een taak en roeping voor de wereld. Het leefde niet alleen voor het heden maar ook voor de toekomst. En daarom gingen diegenen, die aan Gods belofte vasthielden, rustig door met hun arbeid. Zoolang ze gelooven, dat Gods raad zal bestaan, blijven ze arbeiden voor de toekomst, want ze arbeiden voor de eeuwigheid.

Ook wij leven in donkeren, zorgvollen tijd. Maar ook wij hebben als Kerk een belofte van God en

daarin een taak en roeping voor de wereld. Die taak is: arbeiden aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk door de prediking van het Evangelie.

Dat is de taak, ons door den Heere Jezus opgelegd. Wij doen Zijn werk in de wereld en daardoor heeft de Kerk altijd een toekomst. En evenals in Jeremia's dagen, mogen we thans niet zeggen: het wordt toch niets meer, laat ons den moed maar opgeven en den arbeid staken. Integendeel, we hebben te volharden in de kracht des Heiligen Geestes, wetende, dat onze arbeid niet ijdel is in den Heere.

Zoo licht komen we ertoe, te denken: laat ons maar geen nieuwe dingen ondernemen in het maatschappelijk leven; of: laat ons den arbeid voor Gods Koninkrijk maar niet uitbreiden. Geen nieuw Zendingsterrein. Geen nieuwe kerken en scholen. De toekomst is zoo donker. Maar dat mag juist niet de taal zijn van 's Heeren Kerk. Wij weten toch dat ons levensbestand niet afhankelijk is van de tijdelijke omstandigheden. Wij gelooven dat we werken voor de eeuwigheid en dat onze God door alles heen zijn Koninkrijk tot heerlijkheid zal brengen.

Indien de wereldlingen zeiden: laat ons niets meer bouwen en ondernemen, zou dat meer zin hebben. Hun levensheerlijkheid zal straks vergaan. Maar zij zijn juist zeer actief. Laat ons, die op den Heere vertrouwen, dan toch anders spreken en daarmede toonen, welk een rijk bezit wij hebben als kinderen Gods.

* *
*

De koopbrieven in het aarden vat te Jeruzalem, aangaande een land, dat in handen van den vijand was, mogen ons leeren, wat de Heere ook van ons verlangt: geloof aan de toekomst, die in Gods hand is; rustig voortarbeiten aan het werk der eeuwen; en niet verschrikt worden door het ruineren der tijden.

Wij hebben die geestkracht toch ook door het geloof? Laat ons dan koopen het veld, dat bij Anathoth is. Laat ons triomfeeren over den nood der tijden door het geloof en zeggen: In God zullen wij kloekke daden doen.

A.

de B.

Het Zoeklicht

Het is onze bedoeling in deze rubriek „Het Zoeklicht” telkens een bepaald verschijnsel van het zendingsveld een oogenblik in beschouwing te nemen, als het ware te belichten, opdat we ons meer en beter rekenschap geven van wat er gebeurt en van wat we verwachten mogen.

Dit keer wil ik graag iets zeggen over den aanwas op het zendingsveld. Wij, menschen, zijn rekenende

wezens, wij rekenen altijd en overal. Ook als onze gedachten gaan naar het zendingsveld hebben we onze rekensommen bij de hand. We denken b.v. dat er moet zijn een geregeld toenemende vermeerdering van hen, die tot het geloof komen, en als de werkelijkheid aan onze verwachtingen niet beantwoordt, gevoelen we ons teleurgesteld. Wanneer op een of andere post in één jaar 10 menschen gedoopt zijn, het volgend jaar 15 en daarna 22, nemen we aan, dat het dan volgend jaar zeker een oogst van 30 menschen geven moet, die door de prediking tot het geloof komen. Het moet voortgaan als een lawine. Elk jaar neemt de aanwas toe. Alleen op die wijze laat zich denken, dat het miljoenenvolk nog eens geheel voor Christus gewonnen zal worden.

Deze rekensom gaat in tal van opzichten feil. De practijk leert ons namelijk iederen dag, dat er telkens stagnaties optreden, dat op eenmaal in een bepaald gebied de aanwas in beteekenis gaat afnemen, dat er soms jaren lang een zekere stilstand intreedt. Die stilstand kan allerlei oorzaken hebben. Het kan wezen, dat in die bepaalde streek zeer ernstige economische moeilijkheden beginnen op te treden, van dien aard, dat de menschen geheel in beslag genomen worden door de zorg voor het dagelijksch voedsel. In zulk een toestand van diepe armoede en ellende is soms plotseling de aandacht voor geestelijke vragen geringer, en daalt de belangstelling voor het evangelie. Toen het vorige jaar op Java zendings-visitatie gehouden werd, werd op verschillende posten gezegd, dat juist door armoede de aanwas verminderde. Een andere oorzaak kan gelegen zijn in plotseling optredende tegenacties. Het is mogelijk, dat in zulk een streek een bekend godsdienstleeraar is opgetreden, of dat er een krachtige Mohammedaansche actie begonnen is, waardoor op eenmaal de groei gehinderd wordt.

Een derde mogelijkheid kan liggen in den toestand der gemeente. Het doet zich telkens voor, dat een of andere zonde, die in de Christelijke gemeente leeft, een zonde die ergernis verwekt, ook buiten den kring der gemeente zelf, zeer belemmerend werkt op de verbreiding van het evangelie. Daarom is van zoo groot belang voor het zendingswerk, dat in de gemeenten de tucht op waardige en echt Christelijke wijze beoefend wordt. Ook is het mogelijk, dat een gemeente in enkele jaren zoo gegroeid is, dat zij als het ware even op adem komen moet. Dan moet alle kracht worden ingespannen om in de gemeente zelf meer kennis en inzicht te wekken, en moet als vanzelf de aandacht even van de buitenwereld worden afgetrokken. Wij zien op ons zendingsveld telkens, dat snel opgroeiende gemeentes soms jaren noodig hebben om zich innerlijk te consolideeren, en dat pas daarna nieuwe aanwas verwacht mag worden.

Er zijn dus allerlei redenen, die onverwacht een streep halen door onze lawine-gedachten. Het gaat naar Gods wijs bestel alles anders, dan wij zouden denken. En dan is er desniettemin nog niet de minste reden om ongerust te worden of zich te beklagen over de weinige vruchten, die gezien worden.

Drie punten zijn er, waarop wij al onze aandacht concentreeren moeten. Ten eerste of de jonge Kerken zelf trouw verbonden blijven aan Gods Woord en in dat Woord telkens weer de kracht vinden, die zij behoeven. Ten tweede of de jongere generatie, die in het geloof is opgegroeid, dezelfde hartelijke liefde jegens den Heiland blijft betoonen, als hunne ouders

gekend hebben, toen zij den grooten overgang maakten. En het derde punt is dit: of de Kerken in levend rapport blijven met hun omgeving, zich niet verschuilen achter muren, maar werkelijk zijn een stad, boven op een berg gelegen, die niet verborgen kan zijn.

J. H. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

Dr. B. J. Esser ontvangt emeritaat.

Eén onzer oudste missionaire predikanten, Dr. B. J. Esser te Poerbolinggo, gaat den actieven dienst der Zending verlaten. Reeds een paar jaar lang vreesden we, dat zijn allengs inzinkende krachten dezen vriendelijken en bekwamen Zendingsarbeider zouden nopen den arbeid geheel neer te leggen. Maar hij bleef nog steeds aan het werk, zij het ook, dat hij dit niet meer kon doen met de volle krachten van weleer.

Thans is het er echter van gekomen, dat hij emeritaat heeft aangevraagd. En in de Classicale vergadering van Rotterdam, gehouden den 6 Februari i.l., is hem dit emeritaat op de meest eervolle wijze verleend. Dit emeritaat gaat in 1 April a.s.

Er ligt altoos iets weemoedigs in, wanneer mannen, die iets hebben beteekend in den arbeid van het Koninkrijk Gods, hun werk, dat zij met zooveel toewijding hebben verricht, niet meer kunnen voortzetten en aan anderen moeten overgeven. Maar anderzijds stemt het tot dank aan God, dat men zoo tal van jaren een eerste plaats heeft mogen innemen in den bijzonderen dienst des Heeren, zooals met Dr. B. J. Esser het geval is.

Dr. Bernard Jonathan Esser is geboren 16 Sept. 1876 en telt dus thans 63 jaar. Hij is één der zoons van wijlen den bekenden Oud-Resident van Timor en Haagschen Straatprediker J. Esser, die gehuwd was met M. W. Hovy. In het gezin zijner ouders is bij hem de liefde voor de Zending krachtig gewekt en meegegeven het leven in.

Twee van de andere kinderen hebben eveneens de Zending gediend. Een halfbroer van Bernard, Dr. J. T. Esser, ging reeds in 1879 als Zendeling naar Indië in dienst van het Java Comité, dat mede door zijn vader was opgericht. En een andere broeder van hem, S. J. D. Esser, heeft als arts de Zending gediend.

Dr. B. J. Esser heeft gestudeerd aan de Vrije Universiteit en is daar gedoctoreerd op een proefschrift, getiteld: „Zending en polygamie”, en heeft eerst als predikant de Kerk van Reeuwijk gediend. Den 28sten Mei 1908 deed hij zijn intrede te Rotterdam als missionair predikant voor Banjoemas. Wanneer men de Indische dienstjaren dubbel telt, dan heeft hij meer dienstjaren dan levensjaren, want hij heeft bijna 32 jaar de Zending gediend.

Tot driemaal toe is Dr. Esser met verlof in Nederland geweest. Toen hij de laatste maal in Januari 1933 weer terugging naar Java, werd wel gevreesd, dat hij niet veel meer zou kunnen doen. Maar zijn laatste arbeidsperiode is nog de meest gezegende geworden.

Van het arbeidsveld van Dr. Esser en van zijn werk schrijft Ds. Bouwmeester het volgende, dat we gaarne aan onze lezers doorgeven:

„In de Residentie Banjoemas arbeidde tevoren zending A. Vermeer namens de Nederl. Geref. Zendingsvereniging (1867—1891). Na 10 jaar zond Rotterdam, aan wie Banjoemas als Zendingsterrein was toege-

wezen, *Ds. G. J. Ruysseenaers* uit (1901), die nog geen volle zes jaar heeft mogen arbeiden en op 't onverwachts midden uit zijn arbeid werd weggeroepen (5 Juni 1907). 28 Juni 1908 kwam *Dr. B. J. Esser* in Indië aan. Hij stond voor een moeilijke taak. *Ds. Ruysseenaers* had eenige orde weten te brengen in de chaotische toestanden, die ontstaan waren gedurende de tienjarige vacature (1891—1901), maar ook de eerste tien jaren van *Dr. Essers* werkzaamheid in Indië waren jaren van pionierswerk. De grond moest nog te beereid worden. In 10 jaren werden slechts 43 bekeerlingen toegedaan tot de Gemeente. Maar de actie werd toch van het Noordelijke gedeelte der residentie al meer uitgebreid naar het Zuiden en het Westen en er kwamen steeds meer belovende perspectieven. *Dr. Esser* stichtte ook onderscheidene Christelijke Inlandsche Scholen, leidde helpers op en breidde den colportagedienst meer en meer uit. In 1910 werd *Dr. M. van Stokkum* uitgezonden als eerste miss. arts op ons terrein, die te Trenggiling eerst een bamboe ziekenhuis bouwde, daarna een permanent hospitaal. Zijn werk werd in 1922 voortgezet door *Dr. L. W. Vogelesang*, later door *Dr. J. J. Miedema* (1931).

Van lieverlede neemt dan de belangstelling voor het Evangelie toe. In 1926 worden reeds 90 bekeerlingen gedoopt. Onderscheidene gemeenten kunnen geïnstitueerd worden. Grendeng, Adiredjo, Poerwokerto, Tjilitjap en Sidaredja. Poerbolinggo en Poerwokerto hebben thans een eigen Javaanschen predikant, resp. *Ds. Soedarmadi* en *Ds. Misael*. In 1931 wordt door Rotterdam een tweede miss. predikant uitgezonden, *Ds. J. A. C. Rullmann*. Nieuwe scholen worden overal geopend. *Mevr. Esser* ziet haar ijver en toewijding bekroond door de opening van een Chr. Huishoudschool (Mardi Kenja) in Augustus 1931. Jaren met rijken oogst volgen. In 1933 krijgt de Zending de „Kliniek Poerwokerto” in voorloopig beheer. Na 3 jaar wordt het ziekenhuis overgenomen. Hier is *Dr. A. C. Zwaan* sedert 1933 Geneesheer-Directeur. Het getal Christenen in de Res. Banjoemas klom ultimo 1938 tot 2730, waarvan 1371 belijdende leden. Het hoogste getal gedoopten werd in 1937 bereikt: 355.

Dr. Esser kan dan op een welbesteed leven terugzien. Hoe is het werk gegroeid sedert zijn komst op Java (1908)! Welke heerlijke vruchten zag *Dr. Esser* rijpen! De Heere heeft hem het voorrecht gegeven zeer lang te mogen arbeiden. *Dr. Esser* heeft een diensttijd van 34 jaar en 10 maanden. Volgens Gouvernementsregeling tellen echter de Indische jaren dubbel. Zóó berekend heeft *Dr. Esser* op 63-jarigen leeftijd bijna 63 dienstjaren.

Dr. Esser blijft in verband met den oorlogstoestand voorloopig op Java wonen. Hij wil nog gaarne eenige hand- en spandiensten verrichten en de jonge missionarissen (*Ds. Verkuyl* en *Pieron*) met zijn jarenlange ervaring dienen.

De Heere geve hem en zijn vrouw, die zich steeds met dezelfde toewijding gegeven heeft, nog één rijk gezegenden levensavond en doe hun nog meer de komst van Gods Koninkrijk in de Residentie Banjoemas en op geheel Java aanschouwen.

Met dien wensch van *Ds. Bouwmeester* vereenigen we ons van harte.

Zendingsarbeid door vrouwen onder vrouwen.

Reeds tal van jaren heeft het Zendingsblad gewezen op de leemte in den Zendingarbeid onzer Kerken,

doordat er zoo weinig onder de vrouwen en meisjes op het Zendingsterrein door vrouwelijke krachten gewerkt werd. Bijna alle andere Zendingen hebben naar verhouding veel meer vrouwen in dienst dan de Geref. Zending.

Onze in veel opzichten uitnemend georganiseerde Zending kwam in dit opzicht veel te kort.

Ook van uit Indië is meermalen op dit tekort gewezen.

Maar het pleiten voor Zendingsarbeid door vrouwen onder de vrouwen vond in het eerst maar weinig weerklank.

Dat is trouwens een zeer gewoon verschijnsel in heel ons kerkelijk leven en ook in de Zending, dat men niet gauw en niet gemakkelijk overgaat tot de uitvoering van iets, dat nieuw is of althans nieuw schijnt.

Maar de laatste jaren is er toch wat schot gekomen in deze belangrijke zaak. Dat is vooral gebeurt sinds de roep uit Indië om vrouwelijke hulp in de Zending weerklank vond in den kring van onze Gereformeerde Meisjesverenigingen.

De Gereformeerde Meisjesverenigingen hebben in 1938 een prachtige jubileumgave verzameld en bestemd voor het Zendingswerk door vrouwen onder de vrouwen en meisjes op het Zendingsterrein. Op den Bondsdag te Rotterdam werd een som van f 7000.— afgedragen aan de kerken. Sinds is er wat meer voortgang gekomen om in het bestaande tekort te voorzien. Niet alsof het nu reeds overal met volle kracht wordt aangevat. Maar er is toch bijna bij alle zendende Kerken en de met haar samenwerkende Kerken meer of minder actie gekomen.

In Zuid-Holland-Noord is onlangs *Mej. Hoeksema* benoemd en uitgezonden om als Zendingszuster naast *Mej. Goemaat* in Solo te gaan arbeiden. Er is een damescomité opgericht om de belangstelling voor het Zendingswerk door vrouwen onder de vrouwen te wekken en te sterken. En naar we vernamen is dit comité zeer actief. Daar gaat het dus bij aanvang zeer goed.

Ook in Friesland zit men niet stil. Ook daar is er een damescomité in het leven geroepen om in deze provincie voor deze belangrijke zaak te werken. En geleet op de samenstelling van het comité is wel te verwachten, dat men zeker actief zal zijn, zoodat het ook in Friesland komt tot het benoemen en uitzenden van een Zendingszuster.

In Noord-Holland gaat het ook goed. De zendende Kerk heeft *Mej. van Mansum* benoemd tot Zendingszuster. Deze is thans onder de leiding van *Prof. Bavinck* bezig zich voor te bereiden voor het werk onder de vrouwen in Djokjakarta. Ook is men in Noord-Holland bezig om een Damescomité te vormen tot het wekken en sterken van belangstelling voor dit werk.

Naar we vernamen is men ook in Zuid-Holland-Zuid voor deze zaak wel actief. Er is al of er wordt althans een damescomité opgericht om voor dit doel werkzaam te zijn. Het beduidend finantieel tekort, waarvoor de Zending in dit gewest staat, zal echter wel beletten om reeds spoedig tot het benoemen van een Zendingszuster over te gaan. Maar er is belangstelling. En als die levendig blijft, dan komt het ook hier wel in orde.

Zeeland heeft reeds een zeer bekwame Zendingszuster in *Mej. C. Baarbe*, die met rijken zegen te Magelang werkzaam is.

Van de Kerken in Utrecht en Gelderland hoorden we nog niets. Het schijnt, dat hier in dit opzicht het

land nog stil is. En ook in Groningen, Drenthe en Overijsel, waar men de Soemba-zending verzorgt, schijnt er voor deze zaak nog weinig actie te zijn ontwaakt.

In het algemeen komt het ons voor, dat het vrij goed gaat met de actie voor Zendingsarbeid door vrouwen onder de vrouwen. Telkens blijkt ons, dat er in den kring van de Gereformeerde Meisjesverenigingen veel belangstelling is voor dit tot nu toe nog zoo veelzins verzuimde deel van het Zendingswerk. Die belangstelling is veel waard en geeft goede hope.

Natuurlijk moet ook dit Zendingswerk uitgaan van de Kerken. Maar er is, zal deze arbeid behoorlijk kunnen gebeuren, zonder al bestaand ander werk te schaden, nieuw geld noodig. Alle vermeerdering van arbeid vraagt vermeerdering van inkomsten.

Maar als onze Vrouwen en Meisjes er warm voor zijn en zich er voor gaan inspannen, dan komen de noodige gelden ook stellig bijeen. We hopen van harte, dat dit zoo mooie en zoo noodige deel van het Zendingswerk flink worde aangepakt op alle terreinen.

Iets over „Het Zendingsblad“.

We kunnen ditmaal een paar dingen betreffende het Zendingsblad mededeelen, die ons genoegen doen.

Vooreerst dit, dat onze Zendingshoogleraar Prof. Dr. J. H. Bavinck op ons verzoek zich bereid heeft verklaard geregeld een stukje te zullen plaatsen in het Zendingsblad. We zijn hem daarvoor zeer dankbaar. Stellig zal dit aan het blad zeer ten goede komen en zullen de lezers dit met blijdschap vernemen. Er is hier te lande niemand, die onze Zending beter kent en daarover bekwaam kan schrijven dan onze Zendingshoogleraar met zijn rijke kennis en zijn bijzonder fijne pen. In dit nummer is het eerste stuk van Prof. Bavinck geplaatst.

Misschien zal de medewerking van Prof. Bavinck aan het Zendingsblad wel bevorderen, dat het getal lezers onder onze heele en halve „intellectueelen“ wat gaat toenemen. Meermalen is ons gebleken, dat juist in den kring der intellectueelen, of die zichzelf althans daartoe rekenen, het Zendingsblad heel weinig gelezen wordt. En tevens blijkt ons telkens, dat juist in dien kring — gunstige uitzonderingen, die er gelukkig ook zijn, daargelaten — de kennis van onze Zending zoo ontstellend gering is. We zouden daarvan wel zeer frappante staaltjes kunnen noemen.

Onder het eenvoudige volk staat het meestal veel beter. Gedurig kunnen we opmerken, dat er juist onder de eenvoudige leden onzer kerken vrij wat kennis van en ook warm medeleven met de Zending gevonden wordt en dat het Zendingsblad daar ook wel gelezen en nog wel gewaardeerd wordt.

Wellicht staat daarmee ook in verband het tweede, dat we even willen mededeelen.

Jarenlang stond het ons voor het oog, dat het Zendingsblad, dat na de vereeniging van Mosterdzaad en Heidenbode bij het begin slechts een oplage van 12000 exemplaren had, moest komen tot een oplage van minstens 80.000 exemplaren. Tot nu toe konden wij echter dat cijfer nimmer geheel bereiken. Wel zijn we er dicht bij geweest. Maar in de crisisjaren daalde de oplage met een paar duizend. Nooit heeft voorheen het Zendingsblad de 80.000 ten volle gehaald. Vanaf 1 Januari i.l. is de oplage echter de 80.000 overschreden. Zij bedraagt nu 80.500.

We hopen, dat we in die toename één der teekenen mogen zien van de groeiende belangstelling voor de Zending. En dat is verblijdend. De Zending is het zoo waard, dat men ze kent en liefheeft.

Santpoort, 24 Febr. 1940.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijsel, Bentheim en Oost-Friesland

Bij ons vertrek

Na een verlofsperiode van elf maanden in het vaderland doorgebracht te hebben, staan we nu weer op het punt naar onzen arbeid op Soemba terug te keeren.

Hoewel deze tweede periode van rust in het vaderland gekenmerkt is door beroering en ónrust in meer dan één opzicht, was het voor ons, en dat ook in meer dan één opzicht, toch een goede tijd.

We hebben ons weer mogen onderdompelen in het verfrisschende bad van dat, niettegenstaande zijn eigenaardige gebreken, zoo nuchtere, krachtige en kerngezonde Nederlandsche kerkelijke leven, waarvan we zoolang verstoken waren op het verre zendings-terrein.

Het was ons een vreugde, wanneer we door onzen arbeid hier menigeen de Zending wat dichterbij hebben mogen brengen en, wat onszelf betreft, door het levend contact, dat we weer met zooveel van de Kerken, vooral in de noordelijke provinciën, mochten hebben, zijn we niet weinig gesterkt in de wetenschap, dat we daar straks, in den strijd tegen het machtig heidendom, werkelijk staan als gezonden der Kerken van Christus, die overwonnen heeft, — gedragen door het gebed der gemeente.

We hebben zeer veel hartelijk medeleven en blijken van warme vriendschap ook weer gedurende de maanden van dit ons tweede verlof mogen ondervinden. Oude vriendschapsbanden werden gesterkt en nieuwe vrienden vonden we. Ik denk daarbij vooral ook aan de vele familie's, waar ik in den loop van het jaar, bij het waarnemen van spreekbeurten, mocht logeeren.

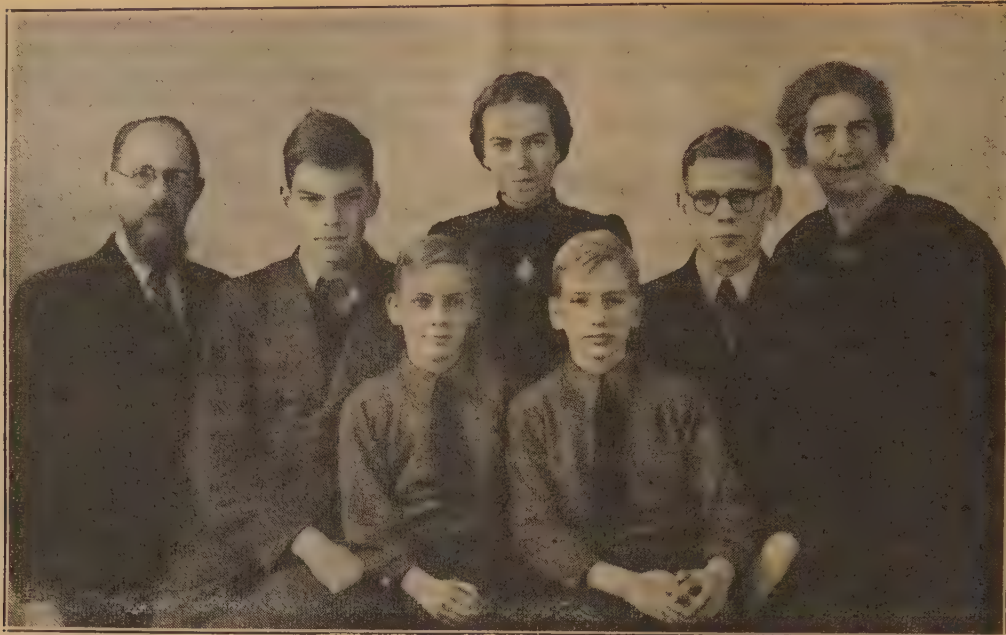
Met afgevaardigden en gedeputeerden der Kerken hebben we gedurende dit verlofjaar herhaaldelijk mogen samenwerken, met veel zendingscommissie's, zendingsarbeiders en arbeidsters kwamen we in contact — en het was altijd en overal weer de meest hartelijke kennismaking en het meest prettige samen-arbeiden.

Dit alles heeft ons bijzonder goed gedaan: we zullen dit niet licht vergeten. U allen roepen we, nu we gereed staan om weer te vertrekken, een hartelijk vaarwel toe. De Heere onze God zij U allen nabij en goed.

De arbeid op ons terrein roept ons nu weer krachtig. Ds. Lambooy is reeds van Soemba vertrokken, zoodat Ds. Luyendijk daar thans alleen is als actief miss. predikant.

We zullen vier kinderen hier achter moeten laten. Alleen de jongste, Klaas Gerhard, die 28 Augustus j.l. 10 jaar werd, gaat met ons naar Soemba terug.

Moge de Heere U en ons samen, U hier en ons daarginds, sterken tot het vervullen van de opdracht aan

Ds. W. van Dijk en gezin.

Zijn gemeente gegeven: de prediking van het Evangelie aan alle creatuur, — opdat de volken, die Hem niet zoeken, Hem vinden en Hij openbaar worde den-genen, die naar Hem niet vragen.

U allen groeten zeer hartelijk

Uw broeder en zuster in Christus,

W. VAN DIJK.

K. VAN DIJK-SWEERS.

Bijgaande foto laat ons zien Ds. en Mevr. van Dijk-Sweers met hunne kinderen: Wybe Kuno, Klaas Gerhard, Johanna Sweerta, Sweer Sweers en Jan.

Schetsen uit Soemba.

No. 62.

De zon was ondergegaan: de laatste lichtschijs aan den Westelijken hemel was gedooft. Een vaag licht van een beginnende maan viel op de aarde. In het duister stond de groote warmginboom met dicht gebladerte. In het geheimzinnige donker onder den boom lag de offersteen „Katoda pamelingoe”. Het was alles stil en eenzaam. Slechts eenig geschuifel werd tusschen de bladeren gehoord.

In angst en eerbied naderde S. Oma, gevolgd door zijn zoontje. Het kind droeg een schaal gekookte rijst; de vader een kuikentje en een mandje sirih-pinang. Vol eerbied en spanning keek het kind op naar zijn vader.

De stappen der bloote voeten werden bijna niet gehoord. Bij den offersteen gingen beiden gehurkt zitten. De schaal met rijst, het kuiken en de sirih pinang werden bij de Kotada geplaatst. Oma begon te bidden. Hij deelde aan den Marapoe mede, dat de oogsttijd was aangebroken.

Plotseling schrokken beiden op, zij keken elkaar verschrikt aan. Was het waar of niet, dat zij hadden hooren antwoorden? Zij meenden „Djia ja”, „Zoo is het”, gehoord te hebben. Maar misschien hadden zij zich vergist.

De vader ging door met bidden: „de Marapoe had hem gezegend met een goede oogst en daarom boden zij nu rijst en een kippetje aan.

Weer keken zij elkaar verschrikt aan; want nu hadden zij toch wel goed gehoord, dat de groote boom antwoordde „Djia ja”. Zou het de Marapoe zelf zijn, die de gaven in ontvangst kwam nemen?

Bevende van stem zette Oma zijn gebed voort en vroeg nog om een zegen.

En ten derde male, nu heel duidelijk, hoorden zij het „Djia ja”.

Nu werd het Oma toch te machtig. Hij liet rijst en kuiken in de steek en zette het op een loopen. Het uit angst schreeuwende kind achter hem aan.

Met bonzend hart kwamen zij terug in de kampong; en vertelden hijgend hun wedervaren. Nu hadden zij de stem van den Marapoe toch werkelijk gehoord!

Een paar ondernemende jongelui wilden er het hunne van weten. Een bezat zelfs een electriche lantaarn; want deze treft men tegenwoordig in alle kampongs aan.

Voorzichtig naderde men de offerplaats. Niets werd gezien. Maar toen men naar de offerrijst keek, bleek de schaal leeg te zijn, het kuiken was verdwenen en de sirih pinang ook. Voetstappen werden om den offersteen waargenomen. Zou het toch een Marapoe geweest zijn, die de offergave in ontvangst had genomen? Maar de voetstappen, blijkbaar van twee personen, voerden naar den anderen kant van de vlakte. Men volgde het spoor en kwam bij een alleenstaande woning. Daarbinnen hoorde men lachen en praten: „Wij hebben een goeden avond, wat zullen wij smullen: die sirih pinang smaakt lekker”.

Toen begreep Oma, dat hij bedrogen was.

Zoo ondergraven de heidenen hun eigen godsdienst.

De heidenen maken geen ernst met hun godsdienst.

P. J. LAMBOOIJ.

Een Evangelisatie-oefentocht in Kodi (W. Soemba).

II (Vervolg).

Al de aanwezigen luisterden met groote aandacht naar dit lied; ook naar de vertaling van den goeroe en de toespraak, die hij daaraan vastknoopte.

In naam van al de kampongbewoners beantwoordde de ratoe, de inheemsche priester, deze toespraak. Hij zeide, dat ze in Parona Baroro allen verheugd en dankbaar waren, dat de Hollandsche pandita met enkele leerlingen tot hen was gekomen om het Evangelie van Maramba Jesoes te brengen. Daaruit bleek liefde tot hen en gehoorzaamheid aan Maramba Jesoes. Zij zouden dan ook zeker gaarne nadenken over hetgeen gezongen en gesproken was. Maar, zoo zeide de ratoe, bij het luisteren naar Uw woorden, kwam steeds sterker bij mij de gedachte op, dat wij dien God, over wien gij gesproken hebt, ook kennen en dienen, en ook dien Maramba Jesoes, van wien gij verteld hebt. Wij noemen hen wel met andere namen, maar in wezen zijn zij toch dezelfde. Want *Ina Bokolo Ama Bokolo*, dien wij vereeren, is de Schepper, en *Marapoe Matoe* is de god, die door hem telkens weer naar de aarde gezonden wordt, en die ook telkens weer tot hem terugkeert om hem mede te deelen, wat er op aarde gebeurt. Als wij leven naar de voorschriften, die *Ina Bokolo Ama Bokolo* ons gegeven heeft, zal het zeker goed met ons gaan.

Ongetwijfeld, antwoordde de goeroe, is er ook op Soemba nog wel iets overgebleven van de oorspronkelijke kennis van den waren God, den Schepper van hemel en aarde. In de schepping zelf kunnen wij allen wel Zijn majesteit opmerken. Maar wat ik u zoeven vertelde van Gods toorn en liefde, en van Maramba Jesoes, is toch heel wat anders, dan wat er in Uw verhalen gezegd wordt over *Ina Bokolo Ama Bokolo* en *Marapoe Matoe*. *Marapa Matoe* is toch niet voor de zonden van de menschen gestorven? Maramba Jesoes heeft de straf van God jegens de menschen, die van Hem afgevallen waren, gedragen en zoo de gemeenschap met God weer hersteld. Dat heeft God zelf ons meegedeeld in Zijn Woord. Wilt u daarnaar luisteren?

Zeker, dat willen wij wel, antwoordde de ratoe. Naar alles, wat de Schepper tot ons spreken wil, willen wij luisteren. Maar gij moet niet denken, dat wij in dat opzicht zonder kennis zijn. Wij hebben de traditie, die van geslacht op geslacht is overgeleverd. Ook vragen wij telkens weer Gods wil door het afspannen van de lans en door het raadplegen van de ingewanden der geofferde dieren.*) De lans is a. h. w. ons boek van God, waaruit wij zijn wil kennen. Ook brengen wij offers, wanneer wij eten, dat de goden vertoornd zijn, en nemen daardoor hun toorn weg. En wat gij gezegd hebt over het gebed, dat was heel mooi; maar de litanieën, die wij bij onze godsdienstige plechtigheden reciteeren, kunt u als onze gebeden beschouwen. Zoo weten wij dus Gods wil en handelen daarnaar, opdat er verzoening kome.

Zoeven heb ik reeds gezegd, antwoordde de goeroe, dat ik het niet onmogelijk acht, dat er eenige kennis omtrent den waren God hier op Soemba is blijven leven. Maar gij weet ook wel, dat door het mondeling overbrengen van allerlei verhalen gemakkelijk fouten ontstaan; er komen stukken bij en er vallen gedeelten

af. Ik heb dat vaak ondervonden, wanneer ik jullie vroeg naar de verhalen uit het verleden. De één vertelde het dan weer wat anders dan de ander. Wij zijn zondige menschen, die gemakkelijk de dingen verkeerd begrijpen en overbrengen. En vooral wanneer dat zoo voortgaat van de eene generatie op de andere, is het gevaar groot, dat er van de oorspronkelijke verhalen niet veel meer overblijft. Daarom heeft God ook gezorgd, dat Zijn openbaring in een boek werd opgeteekend. Dat boek is de bijbel. Daaruit kennen wij Gods wil. Dat Woord wordt niet veranderd, maar blijft eeuwig zichzelf gelijk. Dat Woord brengt de zending ook op Soemba. En er zijn overal scholen opgericht, opdat de kinderen dat Woord zouden kunnen lezen en zouden weten wat Gods wil is voor ons leven, ook voor het leven van de Soembaneezen. Als gij zegt, dat bij u alles reeds gevonden wordt, wat ook de christenen hebben, alleen maar onder andere namen, dan lijkt gij op menschen, die valsch geld bezitten, dat wel veel op echt geld lijkt misschien, maar er toch wezenlijk van verschilt en waarmee men niets koopen kan. Uw valsch geld zal u, juist als het er op aankomt, teleurstellen. Daarom moet gij nu onderzoeken, of uw geld wel echt is. Gods Woord alleen kan u daarover licht geven, want bij het licht van Gods Woord wordt zichtbaar wat echt is en wat valsch is. Wilt gij dat doen?

Wij hebben al veel gedaan, zeide de ratoe, van hetgeen de Hollanders ons hebben gezegd te doen. Wij hebben wegen aangelegd in heerendiensten. En wij erkennen, dat daarin veel goeds is, want het is nu veel gemakkelijker om van hier bijv. naar Waikaboebak of naar Waikelo te gaan. Wij hebben ook onze belasting zooveel mogelijk op tijd betaald, wanneer dat van ons gevraagd werd. En wij hebben onze kinderen naar de school gestuurd, toen de Zending dat vroeg. En wij zullen dat blijven doen en niet naar den pastoor luisteren, wanneer die onze kinderen vraagt naar zijn scholen te gaan en onze kinderen medaillons aanbiedt en ze wil doopen om ze voor ziekte en onheil te vrijwaren, ook al lokken zijn voorspiegelingen ons wel aan. Want wij weten, dat de Zending het goede met ons voor heeft, wanneer ze scholen opricht of de zieken helpt. Ook beschouwen we de scholen van de zending als onze eigen scholen, omdat we ze mee opgericht hebben. En onze kinderen leeren daar de wil van God kennen uit het boek, waarover gij gesproken hebt, en hooren daar van Maramba Jesoes. Dat vinden wij ook wel goed. Maar wij zelf zijn oud en grootgebracht bij den godsdienst onzer voorouders. Wij zijn overtuigd, dat wij ook op de wijze van onze voorouders Gods wil kunnen leeren kennen, althans voldoende voor ons, Soembaneezen. Ook onze ouders en voorouders hebben nooit behoefte gehad aan wat anders naast hun eigen godsdienst. Het komt ons voor, dat wij door onze kinderen te sturen naar de zendingscholen, aan uw verlangen reeds zeer veel zijn tegemoet gekomen. Zou dat niet voldoende zijn?

Wij zijn dankbaar, luidde het antwoord van den goeroe, voor de goede woorden, die gij over de zending hebt gesproken. Ook, dat gij uw kinderen naar de zendingsscholen zendt. Maar het Evangelie van Maramba Jesoes is niet alleen voor de kinderen, maar ook voor u. Zonder Maramba Jesoes kunt gij niet zalig worden. Daarom prediken wij ook u den eenigen weg tot God. En als gij niet luistert naar Gods Woord en den weg gaat, dien God zelf u wijst, zult gij aan het

*) Men zie over deze gebruiken nader „Soemba” van Dr. D. K. Wielenga, blz. 66 v.v.

Zendingscollectantjes te Zuidwolde (Dr.).

De Zendingscollectantjes te Zuidwolde (Dr.).

Zuidwolde's Gereformeerde Kerk is niet zoo bijzonder groot. Nog geen 700 zielen. Maar zij is ver uitgestrekt. Daarom heeft zij een groot getal collectantjes die voor de zending werken. Hebben we goed geteld, dan zijn het er 18 in het geheel: 6 jongens en

12 meisjes. En als zij rondgaan komt er toch ook de fiets nog bij te pas. Maar zij doen het met plezier. En hun ijver is voorbeeldig. Men is te Zuidwolde met den arbeid der collectantjes zeer ingenomen. En nu hun foto in het Zendingsblad komt, zullen zij wel zorgen, dat zij hun besten naam behouden.

W. B.

oordeel van God niet ontkomen. Bovendien, als wij u goud of rijst of vleesch aanboden, zoudt gij dan volstaan met uw kinderen te zenden? Zoudt gij dan ook zelf niet komen? Waarom weigert gij dan de eeuwige schatten aan te nemen, het brood en het water des levens, dat wij u aanbieden, zonder prijs?

Uw woorden zijn goed, zeide de ratoe daarop. Wij stemmen daarmee in. Wij willen er over nadenken. En als ons kamponghoofd het goed vindt, willen wij ook wel in Kodi eens samenkomsten bijwonen. Ook de goeroe van Kodi zullen wij gaarne ontvangen, wanneer hij tot ons komt om ons meer te vertellen van Maramba Jesoes en hetgeen Hij gedaan en gezegd heeft. Ook zullen wij trachten daarnaar te leven, voor zoover dat voor ons Soembaneezen mogelijk is.

Niet lang na deze woorden namen wij afscheid. Na nog eenige cigarettens en wat tabak te hebben gepresen-

teerd, keerden wij terug naar Kodi Bokol. En terwijl wij door het maanverlichte land achter elkaar over het smalle voetpad voortgingen, leefde in ons de bede, dat God onze woorden, in *Parona Baroro* gesproken, zegenen mocht.

Tegen tien bereikten wij het huis van den goeroe indjil van Kodi. Enkele andere groepen waren ook al terug. Maar de meesten kwamen toch pas later. De laatsten 's nachts om 1 uur. Wij waren intusschen reeds begonnen met den avondmaaltijd en daarna met de besprekingen van hetgeen wij in de verschillende kampongs hadden ondervonden, welke vragen er waren gesteld, hoevelen er met het Evangelie in aanraking waren gebracht, hoe op de prediking was gereageerd enz. Er was zooveel te vertellen, dat het 's nachts 3 uur werd, eer we naar bed konden gaan. Maar ons hart was met dankbaarheid vervuld, want bijna overal

De eerstelingen van onze nieuwe Chr. Jav. Huishoudschool.
Geheel links: Mej. Salamak, hoofd der school.

waren de boodschappers vriendelijk ontvangen, velen hadden beloofd over het gesprokene te zullen nadenken en de Zondagsche samenkomsten wel eens te willen bijwonen. Het bleek, dat dien eenen avond aan bijna 600 Soembaneezen de blijde boodschap van de verlossing door het geloof in Jezus Christus was gebracht.

Heel graag zou ik u nog meer willen vertellen van ons verblijf in Kodi; van de merkwaardige gesprekken, die wij een der volgende avonden hadden met den Radja (zelfbesturend vorst) van Kodi; van onzen tocht (op één der laatste dagen) naar We'e Holo, waar een nieuwe (ongesubsidieerde) school was opgericht door de zending; van onzen zangavond in de Mohammedaansche kampong van Kodi enz., maar dit artikel zou dan zeker veel te lang worden. Misschien vinden wij later nog eens gelegenheid daarover meer te vertellen. Maar waarschijnlijk zal een volgende Evangelisatie-oefentocht dan wel weer zooveel nieuwe stof hebben geleverd, dat we aan het schrijven over de ervaringen van deze excursie niet meer toekomen. Hoe het zij, voor ons zelf zal deze tocht onvergetelijk blijven en wij hopen en bidden, dat zij blijvende vruchten moge hebben opgeleverd voor het Koninkrijk Gods.

H. BERGEMA.

Karoeni, Hervormingsdag 1939.

Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland.

Pawijatan Mardi Rini.

Een druilende regendag! Maar toch blijdschap in veler harten. Het is feest in onze huishoudschool, want het jongere zusje van de Prinses Beatrix School, gelijk

de Presidente deze nieuwe school niet onverdienstelijk noemde, krijgt haar doopjurk aan, zal haar naam ontvangen.

Wij mogen meemaken het in gebruik nemen van het nieuwe gebouw van onze per 1 Augustus 1939 gestichte Chr. Jav. Huishoudschool, waarbij tevens de naamgeving door de Raden Ajoe, echtgenoot van onzen Regent, plaats heeft.

Mevrouw Hooijsma, Presidente van het bestuur der Prinses Beatrix-School opent de vergadering en geeft een kort en duidelijk overzicht van de geschiedenis der beide scholen.

Daarna geeft zij het woord aan Ds. Wirjatenaja, die in een gedegen voordracht, zooals wij dat van hem gewoon zijn, doorkruid met geestige opmerkingen, het doel van de school uiteenzet en duidelijk laat uitkomen hoe deze school beoogt de opvoeding van het Jav. meisje, zoo de Heere het geeft, tot Christen-huisvrouw.

Hij dankt namens het bestuur de Regent en de Raden Ajoe voor de eer, die zij het bestuur hebben willen aandoen, niet alleen omdat zij beiden er in hebben gewilligd, dat de Raden Ajoe beschermvrouwe zal worden van deze nieuwe school, maar ook, omdat de Raden Ajoe aan deze school een naam heeft willen geven.

Daarop volgt een rij van sprekers, die allen uiting geven aan hun blijdschap over het tot stand komen van dit gebouw, vergezeld van de beste heil- en zegenwensen voor de nieuwe school.

Het is inderdaad een zeer verblijdend iets, dat wij zulk een school rijk mogen zijn, en het bestand dezer school in vertrouwde handen weten, zoowel wat betreft het bestuur als degenen, die er als leerkrachten hun arbeid aan geven.

Het begin is nog klein; er zijn nu elf leerlingen, maar moge het plantje, dat nu is uiteengezet, spoedig uitgroeien tot een boom.

Nieuwe Kerk te Plono.

Over de beteekenis van deze school heeft Mevrouw Swaan-Koopman een zeer mooi stukje geschreven in het Zendingsblad van November j.l., wat ik U allen zeer ter lezing kan aanbevelen.

Tusschen de sprekers door mogen wij de stemmen der leerlingen hooren, die ons driemaal vergasten op eenvoudige, mooie Christelijke liederen, zeer toepasselijk voor deze gelegenheid.

Na de verschillende sprekers is de daad aan de Raden Ajoe, die den naam van de school zal onthullen; het gordijn wordt weggeschoven en wij zien zwart op zilver in duidelijke letters:

Pawijatan Mardi Rini, wat beteekent: *school ter opleiding tot huismoeders*, terwijl daaronder, ook in het Javaansch, volgt: Christelijke Javaansche Huisoudschool met internaat.

De Regent vraagt nu het woord om in een korte, hartelijke toespraak van zijn medeleven te doen blijken.

De Presidente draagt dan de school over in handen van Mej. v. d. Schee en Mej. Salamah, welke laatste het hoofdschap heeft gekregen over deze nieuwe school, nadat zij reeds geruimen tijd haar beste krachten aan de Prinses-Beatrix-school heeft gegeven.

Ten slotte aanvaardt Mej. Salamah het hoofdschap over *Pawijatan Mardi Rini*, terwijl zij het bestuur dankt voor de onderscheiding en het vertrouwen haar daarin geschonken.

Dan is het tijd over te gaan tot de opening van het nieuwe gebouw, gelegen naast het hoofdgebouw van de Beatrix-School.

De sleutel op een kussen wordt der Raden Ajoe aangeboden door een der jongste leerlingen van de school en de Raden Ajoe opent het nieuwe gebouw, waarop een rondgang door de lokalen volgt.

Doordat de school van 1 Augustus j.l. reeds heeft bestaan (tijdelijk in een huurhuis ondergebracht), liggen in de leslokalen de eerste resultaten van het onderwijs reeds uitgesteld.

Vele uitroepen van bewondering hoort men over de handwerken.

Dat geeft goeden moed! Hiermede is deze blijde morgen ten einde!

Moge Gods zegen in ruime mate rusten op deze jongste loot van onze schoolstam, en ons ook doen zien, dat er voor *Pawijatan Mardi Rini* niet alleen bestaansruimte, maar ook bestaansnoodzaak is.

A. F. KEUCHENIUS.

Poerworedjo, Januari 1940.

Weest blijde met mij.

In de laatste drie weken heb ik getuige mogen wezen van de in-gebruik-name van twee gebouwen voor openbare samenkomsten: de kerk van Plono en het „Evangelisatiegebouw” van de gemeente te Djenar te Krendetan.

Op 26 December was het de groote dag in Plono. Jammer, dat zoo weinig Europeanen, kringleden, meegegaan zijn, want het werkelijk een blijde dag.

De kerk was versierd met rood-wit-blauw guirlandes en palmbladeren. Het geheel gaf een vroolijken indruk.

De plechtigheid werd door den Zendingsonderwijzer geopend met Schriftlezing en gebed, waarna door den Ass.-Wedono het gebouw werd geopend. (Ass.-Wedono is de titel van een Jav. bestuursambtenaar).

Wij kwamen een ruim gebouw binnen. Toen allen gezeten waren, hoorden wij eerst een Kerstpreek aan van den Goeroe-Indjil uit Pati-Ombo; daarna een zangnummer van de schoolkinderen; waarna een heele rij sprekers werd geopend door den Ass.-Wedono, die zoowel de Jav. burgerlijke gemeente als de kerkelijke gemeente gelukwenschte met dit kerkgebouw, en het gebouw aanbeval aan de hoede der dorpsoverheden en het geheele dorp.

Telkens tusschen twee sprekers werd er een lied gezongen, waardoor het gesprokene goed kon worden verwerkt.

Toen ik zelf ook een kort woord sprak en wees op de wonderlijke leiding Gods ten opzichte van den gang van het Evangelie naar Plono en vandaar weer naar

Paras, en mij ook gedrongen gevoelde den Ass-Wedono dank te betuigen voor zijn vriendelijkheid om te willen toonen, dat ook dit gebouw onder zijn bescherming stond. antwoordde hij dadelijk met een korte toespraak. Hij was-blijkbaar in een goede spreekbui, daar hij, door telkens te antwoorden met een korte toespraak, wel zevenmaal het woord heeft gevoerd.

Ook de pauze met ververschingen ontbrak niet, en aan het eind viel, zooals gewoonlijk, de feestmaaltijd.

Het was een-blijde dag! Een dag van volheid en ruimte, van zichtbaren zegen en groei!

Nu — de in-gebruik-name van het gebouwtje in Krendetan (bijpost van Djenar).

Daar was alles veel kleiner; niet de ruimte van een ruim kerkgebouw, maar de nauwe ruimte van een gebouwtje van 2½ bij 4 M.

Ginds in Plono was het een bijeenkomst van dichtbij 300 menschen. Hier in Krendetan slechts hoogstens 30.

Dáár was overvloed in het onthaal, hier slechts het toedienen van een eenvoudige versnapering met een kopje thee.

In Plono het resultaat van maanden en maanden plannen maken, sparen en herhaalde opwekking van Zendingswege om voort te varen; hier in Djenar meer de spontane drang om het Evangelie gestadig door uit te dragen in deze nog vrij spaarzaamelijk bewerkte streek, terwijl deze drang geheel uit het hart der Jav. broeders is gekomen; omdat hier de belangstelling voor het Evangelie is ontwaakt. Het is de durf des geloofs, de verwachting van vrucht op de Evangelieprediking in dit uitgestrekte deel van ons ressort, waar tot nog toe incidenteel werd gearbeid.

Zeker — ook in Plono sprak de durf des geloofs in het ruime kerkgebouw, dat aanvankelijk zeker veel te groot zal zijn voor de gemeente.

Er was dus tegenstelling genoeg; maar bij beide — en dit was de treffende overeenkomst — overheerschte blijdschap!

Wij zijn allen geneigd om de groote dingen te tellen en de kleine voorbij te gaan. En daarom wil ik nu eens de volle nadruk leggen op dit klein gebeuren in een klein hoekje van ons ressort. Ook hier veel sprekers; een duidelijke uitlegging der gelijkenis van den verloren zoon.

Een goede Evangelieprediking van den Goeroe-Indijl en een geloofsgetuigenis van een gewoon gemeentelid.

En als waardig slot een duidelijke uiteenzetting door onzen kort geleden benoemden colporteur te Djenar over den Naam: Jezus Christus. De vrijmoedigheid van dezen man is in één woord benijdenswaard.

Zegene de Heere deze kleine stek en doe Hij het uitgroeien tot een boom: Zijn grooten Naam tot eer.

A. F. KEUCHENIUS.

Poerworedjo, Januari 1940.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland.

Behouden terug.

We zijn reeds weer een maand te Jogja. Gedurig denken we terug aan het mooie verlof, dat we hadden en vooral aan de reis, die we hadden te maken om

weer hier te komen. Op een van de eerste dagen, dat we hier weer waren — we waren reeds in eigen huis getrokken (nu Klitren-Lor 25), maar we aten nog bij de familie Bakker — kwam het, vooral voor de familie Bakker, zoo schokkende bericht van het vergaan van de „Tajandoen”. Dit deed ons te meer beseffen, hoe dankbaar we moesten zijn, dat wij behouden door alle gevaren waren heengekomen. We hadden dit ook reeds gevoeld, toen wij bij de Kaap waren en het bericht ons bereikte van het vergaan van de „Simon Bolivar”. Onze reis ligt in onze herinnering omsloten door 2 Zondagen: aan onze vertrekdag ging vooraf de Zondag, dat we in de Keizersgrachtkerk te Amsterdam afscheid namen en we ons met al de Kerken van Noord-Holland verenigden in gebed; — op onze aankomstdag te Jogja (Zaterdagavond 2 Dec.) volgde direct de Zondag, waarop we samen met de Javaansche Gemeente het Avondmaal vierden en God konden danken, terwijl we 's avonds dien Zondag met de Hollandsche Gemeente saam waren. Deze beide Zondagen blijven ons herinneren aan het veilig geleide, dat God ons wilde geven.

De reis heeft lang geduurd: 7 weken in plaats van 3 weken, maar we kunnen gelukkig aanstonds hieraan toevoegen: het heeft ons niet lang geduurd. We hebben den geheelen tijd rustige zee gehad. Toen we de gevaarlijk zône door waren — we zagen op de Noordzee op korten afstand van onze boot een mijn drijven — gingen we meer oog krijgen voor het interessante van zulk een lange reis langs een andere route en we hebben hiervan dan ook veel genoten. Maar dit genieten begon toch pas nadat we het Kanaal door waren. Voor dien tijd herinnerde aan boord veel te veel aan de gevaren, waar we door heen moesten. Al de patrijsporten waren geblinddeerd, zoodat er in de hutten geen daglicht kwam; vele waterdichte schotten in de gangen waren gesloten, zoodat de weg aan boord niet gemakkelijk te vinden was; bij de Downs, waar we een nacht stil lagen, mocht geen licht naar buiten dringen, zoodat in de deksalons ramen en deuren met verduisteringspapier waren voorzien en aan dek alles donker was; intuschen belichte de maan dit alles met een helder schijnsel, waaruit gelukkig blijkt, dat de mensch toch niet alles donker kan maken.

Er zat veel spanning in deze reis. Van te voren was niet bekend, hoe het verder verloop zijn zou. Toen we Zaterdagmorgens in Lissabon aankwamen, werd ons gezegd, dat we dienzelfden dag op de „Mar-nix” zouden overgaan. Alle koffers moesten dus gereed gemaakt. Alles stond klaar en toen kwam in eens het bericht, dat we eerst den volgenden dag zouden overgaan. En zoo ging het ook met het bepalen van den vertrekdag uit Lissabon. Het zou eerst dienzelfden dag zijn als we aankwamen, maar het werd tenslotte 5 dagen later. De ongedachte gelegenheid, die zodoende ontstond, om een en ander van Lissabon en Portugal te zien, hebben we niet ongebruikt laten voorbijgaan. We behielden ons verblijf aan boord en konden zoo vaak van boord gaan als we zelf wilden. Met de taal was het natuurlijk wat behelpen, maar de gebaretaal bewees telkens goede diensten. De dierentuin met de daaraan verbonden kinderspeeltuin vormde een groote attractie voor de kinderen. Lissabon is een aantal mooie kerkgebouwen rijk. Een daarvan was geheel uit marmen op-

getrokken. Er was een doopkapel bij, waarin de belichting zoo gemaakt was, dat het geheel een watertint had gekregen, zoodat het bij het binnentreden precies was, alsof men in het water kwam. Dit was indrukwekkend. Maar het was bedroevend te zien, hoe in al dit schoone enkel kunstgenot werd nagestreefd en de geestelijke diepte ervan aan het oog van de massa voorbijging. Ver buiten Lissabon zagen we ook nog zulk een prachtmarmeren Kerkgebouw te Mafra. In deze kerk waren zes orgels. En deze kerk was omgeven door een groot gebouwencomplex, dat als klooster had dienst gedaan. Een tijdlang heeft de vorstelijke familie hier verblijf gehouden. Thans was een gedeelte in gebruik voor militairen. Een enorme zaal met schitterend ingerichte bibliotheek troffen we in een van deze gebouwen aan. Helaas maakte deze kerk met al wat er bij was den indruk, dat het leven hier versteend was tot een museum.

Zoo was er gedurende het verblijf te Lissabon veel moois te zien, maar we waren toch ook weer blij, dat er een eind kwam aan dat ongewoon lang stil liggen in deze haven. Met zorg dachten velen er aan, hoe Indië ooit bereikt zou worden; als er zooveel oponthoud kwam. Ook kwam de vraag op: wanneer zullen we weer eens land zien, als we eenmaal goed en wel op zee zijn, want het werd heelemaal in het onzekere gelaten, of we Kaapstad zouden aandoen. In elk geval lag een lang traject voor ons.

Het uitvaren uit de haven van Lissabon beteekende meteen voor ons het verlaten van Europa en dit viel te moeilijker, omdat er zulke donkere wolken zich dreigend samenpakten boven het werelddeel, waarin ons vaderland ligt. Maar heel eigenaardig: bij het wegvaren teekende zich boven Europa een regenboog af en werden we bepaald bij de trouw van God. Eveneens mochten we een regenboog zien, toen we aan het eind van de reis Java naderden. Dit teeken van Gods verbond was voor ons veelzeggend.

Op de lange trajecten eerst van Lissabon tot Kaapstad (16 dagen) en daarna van Kaapstad naar Colombo (13 dagen) kwamen we meermalen onder den indruk ervan, dat zulk een groot oppervlak van de aarde door zeeën wordt ingenomen. Een groote boot als de „Marnix” is dan maar nietig klein. Intusschen had deze boot in totaal 1200 menschen aan boord. We hebben ons meermalen verwonderd over de keurige wijze, waarop heel de verzorging aan boord geregeld was voor zulk een lange reis, en dat, terwijl deze boot sinds Juli niet meer in Amsterdam was geweest.

Op deze lange reis passeerden we driemaal de Evenaar. Ten Westen van Afrika werd het bij het naderen van de Evenaar enkele dagen tropisch warm, maar daarna werd het al gauw weer koeler, zoo zelfs, dat we in Kaapstad nog met een jas aan liepen. Na Kaapstad werd het al spoedig regelmatig warm. Deze afwisseling brak het lange van de reis wat. We hebben Kaapstad dus tenslotte toch aangedaan.

Zondags hebben we geregeld Godsdienstoefening kunnen houden. De Kapitein was ons hierbij zeer genegen en woonde zelf ook telkens de samenkomst bij. Gelukkig waren we met zijn tweeën als Predikanten aan boord (Ds. Fernhout van Bandoeng was er ook), zoodat we bij afwisseling de Diensten konden leiden. Eenmaal hebben we een gemeenschappelijke Dienst gehouden met de Engelschen, die aan boord waren. Er was ook een Engelsche bisschop aan boord. Deze

Dienst werd door een 130 menschen bijgewoond. Uit den kring der passagiers kwam het verzoek om ook voor de kinderen een samenkomst te beleggen. Hiervoor werd door Mevr. Droop gezorgd. — Het mooie van deze godsdienstoefeningen aan boord is, dat men als Christenen meer met elkander bekend raakt. Zoo kwamen we in aanraking met enkele mariniers en enkele leden van de bemanning.

Na Colombo werd de reis weer meer gewoon. Tusschen Colombo en Sabang passeerden we van heel dichtbij de „Johan van Oldenbarnevelt”, waar we de familie Van Eijk, en de familie Fernhout van Semarang, Zr. Westendorp van Jogja en anderen aan boord wisten. Dit passeeren was een heele gebeurtenis, want voordien hadden Hollandsche schepen elkander niet van nabij mogen passeeren.

Te Sabang werden we op Indischen bodem begroet door de familie Vegter en vanuit Belawan konden we even naar Medan, waarvoor Ds. De Jong ons kwam ophalen. We brachten ook een bezoek aan de Javaansche pastorie te Medan.

De lang verbeide aankomst daagde tenslotte Vrijdag 1 December. De trein naar Jogja was reeds vertrokken, zoodat we dien dag naar Bandoeng gingen en daar bij familie één nacht logeerden. Zaterdagavond was het eindpunt bereikt en konden we aanstonds vele bekenden aan het station ontmoeten.

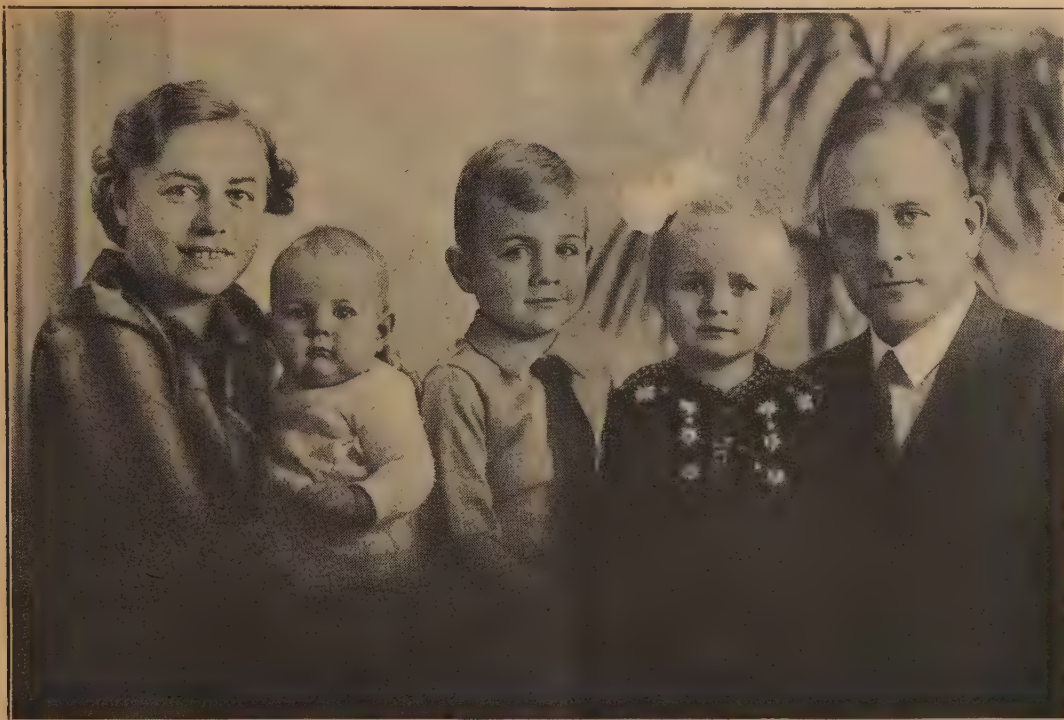
De reis was lang, maar we kunnen er met groote dankbaarheid op terugzien.

We wonen nu voorloopig in het huis, dat door Prof. Bavinck is verlaten en waar in Juli Ds. Rullmann hoopt in te trekken.

Al heel spoedig zaten we in de volle drukte van de Kerstfeesttijd en konden we ons van allerlei weer op de hoogte stellen. Het is opvallend, hoe in een jaar tijd het werk zich al weer heeft uitgebreid.

Een cursus van de Opleidingsschool was intusschen gereed gekomen en de leerlingen hadden een plaats gekregen. De schoolarbeid had zich uitgebreid door groote toevloed van leerlingen. Het aantal onderwijzers was hierdoor ook toegenomen. Enkele scholen hadden subsidie gekregen, wat de schoolarbeid niet weinig veraangenaamt. Kortom alles is weer gegroeid. Dit merkte ik ook heel sterk in het Sanatorium te Pakem. Toen ik met verlof ging, waren er 68 patiënten en nu zijn het er 110 geworden. Het is een heel werk op zichzelf met allen eerst kennis te maken, maar dat is nu gelukkig ook al weer gebeurd. Van de 68, die er waren, toen ik wegging, vond ik een vierde deel: dus 17 nog terug. Het is wel aangrijpend er aan te denken, hoe deze patiënten een heel jaar lang maar geduldig hun lijden moesten dragen. Hiertegenover staat ook, dat op een bruiloft opeens iemand voor me kwam staan en vroeg: wie ben ik? Ik kon mijn oogen haast niet gelooven, want ik had deze man als heel ernstig achtergelaten met de gedachte hem niet weer terug te zullen zien. En nu stond hij gezond voor me en was aan het werk. Hij is in het bouwvak. Vroeger had hij het Sanatorium mee helpen bouwen, en nu kan hij, na er zelf verpleegd te zijn geworden, weer meehelpen aan de verdere uitbouw ervan.

Zoo stemt veel, dat teruggevonden en teruggezien wordt, verblijdend. Ten aanzien van de verschillende Gemeenten duurt het iets langer om van allerlei weer op de hoogte te komen, omdat dit bij voorkeur

Ds. en Mevrouw Jonkhoff—Bolt met hun kinderen.

op den Zondag moet geschieden, wanneer ik er meteen kan preeken. Maar voor elke Gemeente is de Zondag reeds bepaald, zoodat ik hiermee regelmatig verder kom. Waar ik zoo kom, vertel ik na den Dienst iets van Holland en breng de groeten van de Kerken over met het verzoek om voorbede, vooral in deze ernstige tijden.

We hopen met vernieuwde kracht onder Gods zegen weer te kunnen voortwerken met Ds. Van Reenen en de andere arbeiders hier. En hierbij houden wij ons verzekerd van de trouw der Kerken van Noord-Holland, met wie wij de band der gemeenschap weer hebben mogen oefenen en versterken.

Januari 1940.

D. J. B. ALLAART.

Ds. en Mevr. Jonkhoff—Bolt.

Het is voor de kerken in Nederland niet zoo heel erg, wanneer de domine's in den zomer een week of vier met vacantie gaan. De tijd duurt niet zoo heel lang. En er zijn Candidaten in overvloed, die gaarne des Zondags willen voorgaan en als het noodig is ook in de week met alle genoegen eenigen arbeid willen waarnemen.

Maar in Indië is het voor de Gemeenten heel wat anders, wanneer de predikanten met verlof gaan. Dat is niet maar voor een week of wat, maar duurt minstens acht of negen maand eer de dominé er weer is. En daar zijn geen Candidaten om als hulp-prediker de Gemeenten te dienen of men zou ze uit Holland moeten laten komen, wat natuurlijk heel wat kosten zou meebrengen. Het is dus wel te begrijpen, dat de kerken in Indië er tegenopzien wanneer de dominé eens met verlof naar Holland gaat. Zoo was

het ook te Malang, de kerk op Oost-Java, die Ds. F. J. Jonkhoff als predikant bezit en vanaf 1933 door hem gediend wordt.

Het spreekt echter van zelf, dat minstens om de zes à zeven jaar, een predikant in Indië dringend noodig een maand of acht met verlof naar Europa moet. Een predikant in Indië, die zijn werk ernstig opvat, heeft daar veel zwaarder arbeid dan een dominé in Holland. Onder tropische hitte zwaar moeten arbeiden en veel te moeten reizen, mat op den duur zeer af, zoodat een tijd van verlof in Europa voor de meesten dan wel terdege noodig is.

Voor Ds. en Mevr. Jonkhoff—Bolt is de tijd van hun eerste verlof al weer voorbij.

De eerste maal gingen zij uit in 1933 als jong echtpaar. De kerk te Malang telde toen in totaal 295 zielen. In het begin van 1939 was de Gemeente gegroeid tot een kerk van 401 zielen, waarvan er 189 in Melang wonen en 212 in de verstrooing.

Te Malang verlangt men zeer naar de terugkomst van Ds. Jonkhoff. Wel is de Gemeente al die maanden van het verlof niet geheel zonder verzorging geweest.

De beide predikanten van Soerabaja Ds. Meynen en Ds. Plomp hebben zooveel doenlijk hulp verleend. Maar men had toch geen dienaar des Woords die geregeld de Gemeente kon verzorgen.

Ds. en Mevr. Jonkhoff-Bolt hebben een zeer genotvol verlof mogen genieten. Maar zij verlangden toch ook weer zeer naar hun Gemeente en zijn met vreugde 19 Februari vertrokken om te Genua aan boord te gaan van de „Christ. Huygens”, waarmee zij 13 Maart te Batavia hopen aan te komen.

De eerste maal gingen zij samen uit. Thans nemen zij dat drietal schatten van kinderen mede waar-

Dr. en Mevr. Zwaan—van Dalen en gezin.

mede God hen verrijkt heeft. Op de foto zien we Margerietje die 11 maanden oud is en zeer verge-noegd op Moeders schoot zit. In het midden staat Peter, een flinke jongen van 5½ jaar. En naast Vader ziet men dat lieve vriendelijke meisje van 3 jaar. Zij heet Annebientje.

Moge de Heere dit gezin in welstand brengen te Malang en den zegen over Ds. Jonkhoff, zijn gezin en zijn arbeid bestendigen. W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid.

Dr. en Mevr. Zwaan—Van Dalen en hunne kinderen.

Dr. A. C. Zwaan en zijn gezin zijn al weer terug naar Java om te Poerwokerto zijn bijzonder gewaardeerden arbeid als directeur van het zendingshospitaal te hervatten.

Antonie Cornelis Zwaan is de oudste zoon van wijlen Ds. C. Zwaan, de eerste missionaire predikant te Djokjakarta. Hij was nog maar anderhalf jaar oud, toen hij met zijn ouders naar Java ging.

Zijn jeugd heeft hij doorgebracht te Djokja, waar hij is opgegroeid met de kinderen van Dr. Scheurer, Dr. D. Bakker en Dr. Pruys. Tot in 1915 heeft hij in Djokja gewoond.

De liefde voor Java en het werk op Java is bij hem in zijn jongensjaren ontwaakt en is hem bijgebleven tot den huidigen dag.

Na een voorspoedig volbrachte studie, heeft hij eerst als arts gewerkt te Zuidland. In 1933 werd hij benoemd door de Kerk te Rotterdam tot missionair arts en vertrok hij naar Banjoemas. Hij was daar de eerste directeur van het door de zending

overgenomen hospitaal te Poerwokerto. Onder zijn bekwame leiding is dit hospitaal in korten tijd aanzienlijk uitgebreid en gekomen tot grooten bloei.

Van dit hospitaal schrijft J. v. d. R. in de Rotterdamsche Kerkbode:

Met circo 70 man verplegend personeel en 2 doktoren komt de exploitatie op rond f 65.000. — per jaar, waarvan ruim f 20.000. — als subsidie wordt terugontvangen. De overige 45 mille verdient onze dokter grootendeels terug met zijn particuliere praktijk. En zoo kost dit ziekenhuis aan de Zendingskas totaal niets.

Prachtig: een flink hospitaal uitbreiden en exploiteeren en geheel in dienst stellen van de Zending zonder dat het aan de zendingskas iets kost. Dat kan ieder niet, Die bijzondere gave heeft Dr. Zwaan.

Maar als we dat hooren of lezen, rijst wel even de vraag: zal later een opvolger dat ook kunnen? En indien niet zal dan de zendingskas het ontbrekende kunnen voldoen? Dat is echter voor later. Thans loopt het met dit hospitaal best.

Dr. Zwaan is het vorige jaar begin Augustus in Holland gekomen. En 21 Februari is hij met zijn gezin uit Genua met de Chr. Huygens weer vertrokken. Hij kan als alles goed gaat half Maart weer te Poerwokerto zijn. Dat is juist in omstreeks acht maanden uit en thuis.

Dr. en Mevr. Zwaan—van Dalen hebben een genotvolle vacantie gehad en van de rust wel genoten. Dat was ook wel noodig. Want Dr. Zwaan had in Indië zeer hard en met groote energie gewerkt. Samen gaan zij nu met lust terug tot het belangrijk werk, dat te Poerwokerto hem wacht.

Zij kunnen gelukkig hun drielal lieve kinderen nog weer medenemen. Corrie, Tom en Kees, resp. 10, 9 en 7 jaar oud, behoeven voor hun opleiding nog niet in Holland te worden achtergelaten. Zij gaan met Vader en Moeder mee.

Moge de Heere de tweede arbeidsperiode van Dr. Zwaan evenzeer als de eerste met zijn zegen in rijke mate kronen!

W. B.

Een mooie dag te Poerbolingo.

Op 5 November l.l. werden in de Javaansche Gemeente te Poerbolingo 13 volwassenen en 11 kinderen door den Heiligen Doop in de Gemeente opgenomen, terwijl twee jonge mannen en een meisje, die reeds gedoopt waren, na het doen van belijdenis des geloofs tot de deelneming aan het Heilig Avondmaal werden toegelaten. Een mooie dag aldaar! W. B.

Ds. A. F. J. Pieron en gezin.

Het gebeurt niet vaak, dat een missionair predikant, die voor het eerst uitgaat naar Indië, reeds zoo goed voorbereid is voor het wachtende werk als het geval is met Ds. Pieron.

De kerk te Rotterdam heeft Ds. Pieron beroepen en uitgezonden voor den Zendingsarbeid onder de Chinezen op haar zendingsterrein in Banjoemas.

Ds. Pieron heeft echter reeds eenige jaren onder de Chinezen hier te lande gewerkt, eerst als hulpprediker en sinds 4 October 1934 als missionair predikant van de kerk te Rotterdam-Zuid. Hij is dus in dien arbeid geen vreemdeeling en is in dat werk al behoorlijk ingeschooten, ook al zal de arbeid op Java wel wat anders wezen, dan hier te lande zijn werk was.

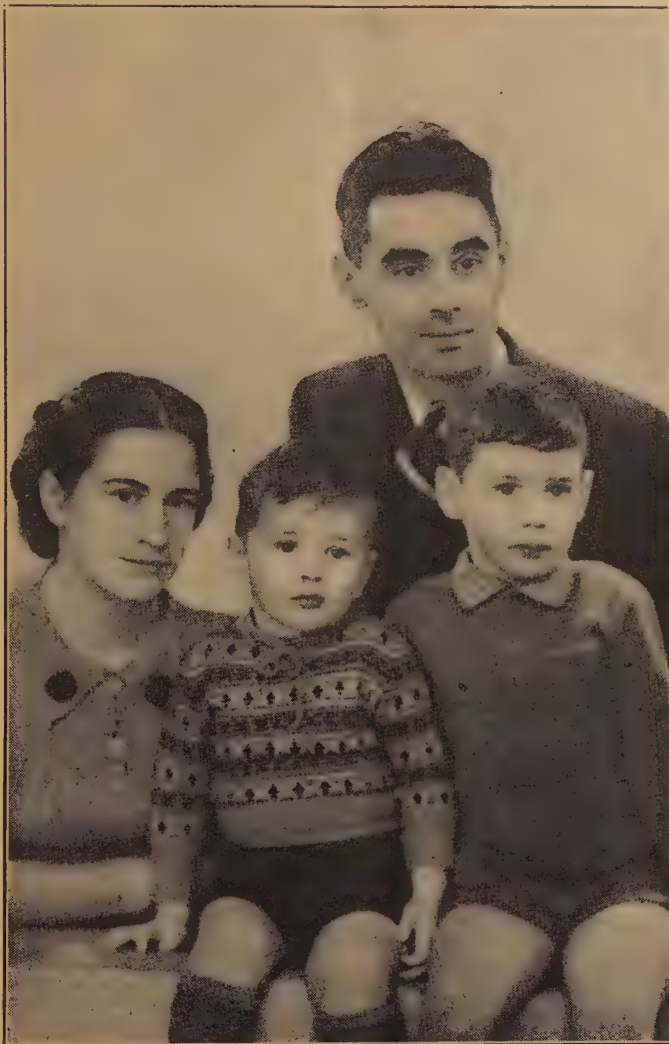
Ds. A. F. J. Pieron is geboren 25. Januari 1908, bezocht het Geref. Gymnasium te Amsterdam, werd in 1926 student in de Theologie aan de V. U., en deed zijn candidaatsexamen in 1932.

Toen de kerk te Rotterdam-Zuid hem vroeg om als hulpprediker te gaan arbeiden onder de Chinezen, die toen ten getale van enkele duizenden in Rotterdam woonden, heeft Cand. Pieron zich daarvoor bereidwillig gegeven. En het mag gezegd, dat hij dat zendingswerk met zeldzame toewijding, energie heeft aangevat en voortgezet. En het ging heel goed met dat werk. In 1934 werd hij, toen het gebleken was, dat dit werk een miss. predikant behoefde, tot miss. predikant beroepen en heeft hij het werk onder de Chinezen in Holland niet minder krachtig voortgezet.

De laatste jaren verminderde het werk onder de

Chinezen te Rotterdam sterk, doordat tal van Chinezen mede ten gevolge van de maatregelen der Regeering Nederland verlieten. Maar elders b.v. in Amsterdam breidde het werk zich weer uit.

Ds. Pieron is gehuwd met Mej. M. E. Bronkhorst.

Ds. en Mevr. Pieron—Bronkhorst met hun gezin.

Een tweetal flinke jongens in wie de trekken van Vader en Moeder heel duidelijk zijn te zien, sieren hun echt. De oudste, Ale Christiaan, is geboren 17 Januari '36 en Johan Arnold 3 Sept. '37. Zijn alledaagsche naam is Hans.

Ds. Pieron had lust in zijn werk hier te lande. Maar zijn sympathie lag toch het meest in de richting van Indië. Eenigen tijd geleden is hij reeds voor Indië aangezocht. Maar toen werd Mevrouw wegens ongesteldheid afgekeurd en moest Ds. Pieron er van afzien om naar Indië te gaan. Later herstelde Mevrouw en werd zij geschikt gekeurd voor verblijf in de tropen.

Toen daarna de kerk te Rotterdam hem riep tot missionair predikant voor de zending onder de Chinezen in Banjoemas, nam hij die beroeping gaarne aan.

Met het oog op zijn voorbereidende studie is hij 15 April 1939 gaan wonen in Oegstgeest, terwijl hij ook zoo lang hij dit kon, de colleges van Prof. Bavinck te Amsterdam heeft gevolgd.

Van de kerk te Rotterdam-Zuid nam hij afscheid den 3den Jan. l.l. Ds. A. Kuyper Jr. heeft hem den 17den Januari bevestigd als miss. predikant te Rotterdam, terwijl Ds. Pieron dienzelfden avond zijn intrede gedaan heeft, waarbij hij het woord bediende uit Joh. 20 : 21.

Ds. Pieron is 7 Febr. met zijn gezin van Genua vertrokken naar Java met de „Dempo”.

Moge de Heere dit sympathieke echtpaar met zijn gunst vergezellen en hen ten rijken zegen stellen voor de komst van zijn koninkrijk onder de Chinezen op Midden Java!

W. B.

Zending van de Geref. Kerk te Middelburg en de met haar samenwerkende kerken in Zeeland en Noord-Brabant.

Kerstfeest te Magelang.

Broeders en Zusters in den Heere Jezus.

De wereld zegt: Men kan in Indië geen echt Kerstfeest vieren. De „sfeer” is er niet. Er zijn geen besneeuwde denneboomen, er is geen winterkou, die het gezin gezellig om den haard vereenigt. Wij Christenen zeggen, die het Licht hebben zien komen en overwinnen in duistere heidenharten: „Nergens kun je zoo goed Kerstfeest vieren als in Indië.” Ik zelf leer ieder jaar beter den zin van ons Christusfeest verstaan, nu ik ieder jaar meerder aandeel heb in de overwinningen van het Evangelie. „Maak u op (o Java!) wordt verlicht, want uw Licht komt, en de Heerlijkheid des Heeren gaat over u op!”

Ik wil U iets over onze kampong- en dessa-Kerstfeesten vertellen.

U weet, dat zijn geen Kerstfeesten voor Christen-Javanen, maar voor niet-Christenen. Een Javaan houdt van feesten en met dien „feestelijken” aanleg kan hij het verstaan, dat zijn bureu die Christen zijn, ook zoo eens een keertje de „bloemetjes buiten zetten”. En het zou nu toch wel heel on-sociaal, ja onheusch zijn, wanneer je je op zoo'n Christelijk feest niet liet zien. Je vormt toch één volk, en dan dien je toch in elkaars blijdschap en droefheid te deelen. Zoo denkt de doorsnee-Javaan op Midden-Java....

Het is ongeveer half December.

Op een donkeren avond schuifelen eenige rustige mannengestalten langs het stille weggetje naar de pastorie van den Javaanschen Dominee.

Het zijn leden van de „Badan Kasepohan” of „Raad der Ouden”.

U zoudt wel nooit raden, wat die eigenaardige aanduiding van een kerkelijke commissie zeggen wil.

Javanen houden van geheimen.

Je moet maar niet zoo ineens laten weten aan Jan en Alleman, wat het diepste en teerste van je zieleven raakt.

Dat vindt een Javaan „ruw”.

Je moet naar die diepe dingen, die op den godsdienst betrekking hebben, de menschen leeren vragen, leeren vorschen.

En dat zullen ze zeker doen, wanneer er echte belangstelling is.

Toen ik met mijn Evangeliewerk onder Javanen begon, sprak een oudere Javaansche Christen, die zijn volk kende, in dezen geest tot mij: „Denk er om, als U met het Evangelie komt onder mijn volk, val dan nooit met de deur in huis. U is geen „bakoel” (koopvrouw) die allerlei snuisterijen te koop aanbiedt, die étaleert en daar direct de prijs van noemt. U brengt een heilige Boodschap, wier waarde niet te peilen is. Een juweel toont men ook niet aan den eersten den besten. Daar komt men pas langzaam mee voor den dag, wanneer de ander de waarde toont te begrijpen en het kleinnood niet voor een stuk glas houdt. Dan opent men voorzichtig het étui en dicht bij het venster, terwijl men den ander wenkt wat naderbij

te komen, vangt men een straal zonlicht in één der facetten. In één, verstaat ge? De schittering van het geheel zou de oogen des anderen verblinden, en dan zag hij immers niets meer. Wanneer hij een tweeden keer naar Uw kleinnood vraagt, dan vergunt ge hem een langeren blik op Uw schat. Eerst langzamerhand, terwijl zijn oogen aan de flonkeringen gewinnen, groeit zijn innerlijk mee, tot hij de diepte des rijkdoms beide der wijsheid en der kennis Gods verstaat. Dan kunt ge hem Uw juweel toevertrouwen, en hem zelf tot schatbewaarder maken.”

Maar nu, om tot onze kerkelijke commissie terug te keeren, wanneer ik U niet hielp, dan zoudt U er wel nooit achter komen, dat de „Badan Kasepohan” of „Raad der Ouden” de Evangelisatie-Commissie van de Javaansche Gemeente van Magelang is.

Waar op dien donkeren avond wel over gesproken worden zal?

't Moet wel iets gewichtigs zijn, want de „Raad der Ouden” maakt het nooit te druk met zijn vergaderingen. De leden werken meer, dan dat ze praten.

Iedereen, die zich ter vergadering spoedt, weet het, dat het allerbelangrijkste tijdstip van heel het jaar aangebroken is voor de Commissie, de tijd van het plannen beramen voor de Kerstfeesten. December is de zaaitijd bij uitnemendheid geworden de laatste jaren.

Met een kort gebed wordt begonnen. Allen weten ook: vóór de reeks der Kerstfeesten begint, zal er nog een bijzondere bidstond uitgeschreven worden, waarin alle werkers en werksters tezamen hun zielen zullen opheffen om een overvloedigen zegen van God te begeren.

Op het zwarte bord groeit een schema, er komen notities van de plaatsen, waar men vermoedt, dat het Kerstevangelie ingang zal kunnen hebben. Er komen begroetingen van de aantallen te verwachten gasten. De leiders worden aangewezen.

Plaats: Kalimalang. Aantal gasten: 150. Leider: Siswawasana, Pramoeaja, Jonathan

Plaats: Nambangan. Aantal gasten: 100. Leider: Atma, Sastraroena, Djasman.

Plaats: Kranggan. Aantal gasten: 100. Leider: Siswawasana, Martasendjaja.

Plaats: Menawa. Aantal gasten: 200. Leider: Siswawasana, Benjamin, Sastra.

Plaats: Tandjoeng. Aantal gasten: 100. Leider: Wirakiswaara, Johannes, Moersid.

Het lijstje groeit tot 16 en meer plaatsen. Aantal gasten een kleine 2000.

Ik bestudeerde de gezichten. Wat was daar een bereidwilligheid op te lezen, een overgave om zich geheel in den dienst des Heeren te stellen.

Wat was daar achter het masker van rust en onbewogenheid een heilig enthousiasme om de Boodschap te brengen.

Bezwaren van afstanden, modderige wegen, nachtelijke tochten werden eenvoudig niet gezien.

Men gaf zich, men stelde zich beschikbaar.

De vrouwelijke Evangelisten waren ook ter vergadering genoodigd. Dat is in de laatste jaren iets, dat van zelf spreekt.

Er is in de vier afgelopen jaren, waarin wij vrouwen in het Evangelie medearbeiden, een prachtige samenwerking gegroeid tusschen de mannelijke en vrouwelijke Evangelisatie-ploeg.

De Javaansche Christen-Gemeente heeft ons ten

volle geaccepteerd. Ons werk als onmisbaar leeren zien.

Rondom de Evangelisatie-naaicursussen van de vrouwelijke „ploeg” zijn maandelijksche samenkomsten, „koempoelans” ontstaan. De vaders en moeders van de leerlingen zijn de toehoorders en toehoorders.

Bij „lichte maan” groepen de menschen bijeen in één der groote huizen van het dorp, meestal dat huis, ’t welk ook beschikbaar is voor de naaicursus. Bij maanlicht, zeide ik, want in de dessa bestaat nog niet zoo iets als straatverlichting. Men is nog tevreden met „Gods lichten aan den hemel”.

Op zoo’n maanavond kun je buiten ook haast lezen en schrijven. De Javanen vinden het dan zoo mooi in de natuur, dat ze den halven nacht opblijven, ook de kinderen. Wat die maan in het Oosten beteekent, daar komen wij Westerlingen nooit achter.

Op een „propaganda”-Kerstfeest, zooals de Javanen zoo’n feest voor niet-Christenen noemen, gaat het ook in dezen trant, d.w.z. op de wijze van zoo’n Evangelisatie-koempoelan bij maanlicht.

De mannen zitten op de ambèn, een verhooging die zoowel als massa-zitplaats, als massa-bed kan dienen. Die ambèn vult één derde van het voorhuis, men kan er wel met zijn dertigen op plaats nemen.

De vrouwen zitten een verdieping lager, d.w.z. matten op den vloer. De vrouwelijke Evangelisten verzorgen den zang en vertellen het Kerstevangelie aan de kinderen. Bij dat laatste is het de stille bedoeling, dat iedereen luistert, ook de volwassenen. Want dat is het Evangelie in onbewimpelden vorm, zooals het kinderhart maar ook het kinderlijke hart het noodig heeft en het alleen verstaan kan.

Die opgeheven gezichtjes van de kleinen, die klare kinderoogen, die hartjes die aannemen wat gepredikt wordt — ik heb het nog nooit gehad, dat een kind het Evangelie niet aannam, tenzij het van te voren door de familie met moedwil afkeerig gemaakt was — die scheppen de vertrouwensfeer, waarin ook voor de ouders het heilig zaad een plaats kan vinden.

De mannen worden o.a. toegesproken door den Javaanschen predikant. Die zit onopgemerkt tusschen de gasten, met gekruiste beenen als de anderen.

Men weet vaak niet, dat hij de Dominee is.

Op een gegeven oogenblik, wanneer er reeds allerlei stemmen vernomen zijn, begint hij, zacht en bescheiden. Al spoedig is iedereen vol aandacht. Men herkent in hem den „Kjai” (een oude wijze man, die veel meer dan zijn dorpsgenooten van godsdiensten en levensleer op de hoogte is).

Hij spreekt van het leven, en zijn moeiten. Hij spreekt van de behoefte van het menschenhart aan troost.

Hij spreekt van het menschelek lichaam en zijn wondere symboliek, zijn heenwijzing naar betere dingen. Hij komt op het zonde-leven en de noodzaak op bekeering van een leven der wedergeboorte.

De Javanen zitten met gebogen hoofd.

Ze stemmen toe.

Als éénmaal de uitwendige tegenstand gebroken is en men „wil” luisteren, wanneer de Heilige Geest het oor geopend heeft, dan toont de Javaan een bereidheid tot opnemen en gewilligheid om te buigen onder Gods Woord, die ons Westerlingen wonderlijk voorkomt.

Een Javaan gelooft in God. En een Javaan heeft besef van den eerbied, dien hij aan de Allerhoogste

Majesteit verschuldigd is. Hij weet, dat hij den heiligen tempel van Gods tegenwoordigheid niet kan binnentreden dan in den diepsten ootmoed, in gebogen afhankelijkke houding.

Alleen: een Javaan kent God niet in Christus. Hij weet van zonde en genade niet. Hij loopt over het kwaad heen. „Ik had de begeerte niet geweten zonde te zijn, wanneer de ~~wet~~ niet zeide: gij zult niet begeeren!” zegt Paulus.

Vandaar die nadruk, dien de Pandita legt, op het leven der wedergeboorte, het leven naar Gods eisch.

„Aangezien Gods toorn tegen de zonde alzo groot is, dat hij die eer Hij ze ongestraft liet blijven, aan Zijn lieven Zoon met den bitteren en smadelijken dood des kruises gestraft heeft”.

De vrouwen luisteren ook.

In de pauzen hebben de vrouwelijke Evangelisten gelegenheid, het gesprokene nader te verklaren.

In de pauzen — ja, die zijn er vele. Javanen hebben nooit haast. „Haast” is ook al weer zoo’n ruw artikel, dat de Westerlingen er op na houden. Haast hebben is onbeleefd zijn. Dan komt men immers niet aan zijn eerbewijzen toe („Groet niemand op den weg!”)

De „nazorg” rust ook voor een groot deel op de vrouwelijke Evangelisten. Welke oogst is er gewassen tijdens zoo’n Kerstviering? Is het Evangelie, is Christus, de menschen nader gekomen? Dreigen heidensche invloeden ons de geestelijke winst niet te benemen? Is de begeerte gewekt naar een geregelde „koempoelan” na de Kerstfeestviering? Voor vrouwen? Voor mannen en vrouwen gezamenlijk? Beginnen de menschen daar uit zich zelf om te vragen? Want men moet niet meer spijs geven, dan de menschen verteren kunnen. Men moet ze honger laten hebben, opdat ze om eten leeren vragen....

Dit is een greep, broeders en zusters, uit het verhaal van de worstelingen der jonge Javaansche Gemeente, in den zaaitijd. Moge het Zendingswerk U er door nader gekomen zijn. En moge het U tot verheuging wezen, dat in deze bange tijden het Evangelie zijn loop volbrengt. En nu wij in het rumoer der volken de voetstappen van den naderenden Koning hooren, moge het ons een eere wezen mede te arbeiden, dat Zijn Boodschap onder alle volken gepredikt wordt, hun tot een getuigenis! Ligt Java en zijn nood U op het hart? C. BAARBÉ.

Zending van de Hollandsch-Gereformeerde Kerken te Medan en te Pematang Siantar

Jaaroverzicht.

Het jaar 1939 bracht in ons Zendingswerk geen gebeurtenissen, welke van zoo groot belang waren als die in het jaar 1938.

In laatstgenoemd jaar werden de Predikanten Raden R. S. Tjokrosoesito en M. Dhanoepuranoto aan de Holl. kerken van Medan en Siantar verbonden ten behoeve van het Zendingswerk.

Eerstgenoemde verhuisde in de maand Januari van het verslagjaar naar Pematang Siantar, om speciaal op de ondernemingen in de omtrek het Zendingswerk te behartigen.

Ds. M. Dhanoepnoto werd de herder en leeraar van de Javaansche gemeente Medan.

Te samen met drie colporteurs werd getrouw gearbeitet en daarbij mag in het bijzonder gewezen worden op de vooruitgang van het colportagewerk.

In het afgelopen jaar werden gemiddeld per kwartaal bijna evenveel boeken verkocht als vroeger in een heel jaar.

Toch mogen we daarbij niet vergeten de geestelijke vooruitgang van de Javaansche gemeente te Medan. Er is een geregeld medeleven, getrouw kerkbezoek en broederlijke eensgezindheid.

De predikanten konden in het algemeen regelmatig hun arbeid voortzetten.

Zoo werden te Medan wekelijks catechesatie's gehouden, voor kinderen, vrouwen en mannen afzonderlijk, terwijl behalve de beide diensten op Zondag met gemidd. 30 tot 40 bezoekers, regelmatig op Donderdagavond een catechesatie-godsdienstoefening plaats vond.

Bij bijzondere gelegenheden werd daarom in de plaats een bidstond gehouden, waarbij hartelijke deelname werd getoond.

Evenals verleden jaar werd ook dit jaar een Kerst-samenkomst georganiseerd voor de Jav. bedienden, welke onder leiding stond van beide Javaansche predikanten.

Hierbij was de opkomst niet zoo talrijk als vorig jaar, maar met meer belangstelling werd geluisterd naar de prediking van het Evangelie.

Bijzondere samenkomsten vonden plaats op onze Christelijke feestdagen, waarvan het Kerstfeest wel het hoogtepunt vormt, terwijl ook op Hari Raja een ontmoetingsdag werd gehouden, waarop zowel het Woord als het H.A. werden bediend.

In Pematang Siantar staat het Zendingswerk nog aan het begin. Gemakkelijk gaat het in die plaats niet. Op de ondernemingen echter is groote belangstelling voor het Evangelie.

De oprichting eener Javaansche Volksschool te Pematang Bandar kon — ofschoon dit in de bedoeling lag — nog niet plaats hebben, omdat een geschikte goeroe niet op tijd kon worden verkregen. Meer te betreuren valt echter dat wegens ernstig geldgebrek ook dit jaar die oprichting zeer waarschijnlijk niet zal plaats hebben, terwijl toch de toekomstige omgeving van die school een kolonisatieterrein zooveel goeds schijnt te beloven.

Toch behoeven we niet ontmoedigd te zijn. Ver-rassend zijn soms de ervaringen der predikanten waarvan hier wel een merkwaardig geval gememo-reerd mag worden.

Van een zekere onderneming kwam via een Christen Batak het verzoek van enkele Moham. Javanen, of de Predikant wilde komen. De verzoekers waren slechts oppervlakkig bekend bij de colporteurs.

Toen Ds. Mardojo aan dit verzoek gevolg gaf, werd om uitleg gevraagd van het Evangelie. De vragers hadden uit zichzelf maar vast de „Tien geboden" en het „Onze Vader" uit het hoofd geleerd!

Trouwens hoe meer gewerkt wordt, hoe meer openbaar komt, dat er is een vragen naar het Christendom, waar dit nooit vermoed werd.

Niet met bijzondere sprongen, maar toch gestadig groeit het ledental. Voor Medan bedraagt dit 96 volwassenen en 42 kinderen.

Voor Siantar 30 volwassenen en 23 kinderen. In

dooponderricht zijn te Medan 15 kandidaten terwijl dit aantal voor Siantar 26 kandidaten bedraagt.

In het verslagjaar werden te Medan 6 volwassenen en 8 kinderen gedoopt. Te Siantar 2 volwassenen en 4 kinderen.

Ook te Siantar wordt elke Zondag Godsdienst-oefening gehouden ten huize van Ds. Samuel, terwijl dit een maal per maand geschiedt in de Prot. Kerk.

Behalve deze, worden elke maand regelmatig in Belawan en Loeboek Pakam Kerkdiensten gehouden, terwijl dit op de Verstrooiden reizen op ongeregelde tijden geschiedt.

Verbinding werd gezocht met de Jav. kring te Palembang, terwijl een goede verstandhouding met de Batakkerken, Methodist Mission e.a. bestaat.

Ds. C. Mak.

Voor de derde maal is Ds. C. Mak, de predikant van de Gereformeerde Kerk te Medan van uit Holland uitgegaan naar Indië.

De eerste maal ging hij als jong predikant uit in Maart 1928. Het Zendingsblad heeft toen een en ander van hem medegedeeld, dat we thans niet zullen herhalen.

De tweede maal vertrok hij naar Medan in October 1933. Het vorige jaar kwam hij weer met verlof naar Holland. De tijd van zijn verlof was echter voor hem geen tijd van rust alleen. De Kerken der Classis Batavia, die de rechten eener Particuliere Synode heeft, had hem afgevaardigd naar de Generale Synode van Sneek. Onderscheidene weken heeft Ds. Mak in Sneek doorgebracht en deelgenomen aan den Synodalen arbeid.

Thans is zijn verloftijd reeds weer enkele weken voorbij. Ds. Mak is 19 Februari uit Nederland vertrokken en 21 Februari te Genua aan boord gegaan van de „Chr. Huygens" tot vertrek naar Medan.

Er was geen geschikte foto voor het Zendingsblad. Anders zouden we die gaarne hebben geplaatst. Misschien kan dit later nog wel eens.

Te Medan verlangt men zeer naar zijn terugkomst. En Ds. en Mevr. Mak—v. d. Molen verlangden ook naar de Gemeente te Medan.

Maar over hun vertrek lag ditmaal een donkere schaduw, dezelfde schaduw, die zoo vaak ligt over Hollanders, die in Indië hun arbeid hebben. De oudste twee kinderen moesten zij achterlaten in Holland. Dat viel hun ouderharten natuurlijk zwaar, ook al was het, dat zij voor die kinderen een zeer goed tehuis hebben gevonden bij Dr. J. C. Flach, de gepensioneerde miss. arts van Poerworedjo te Zeist.

Ds. Mak is zeer nauw betrokken bij een belangrijk Zendingswerk. De Kerken van Medan en Pematang-Siantar verzorgen den Zendingsarbeid onder de 300.000 Javanen in Deli op Oost-Sumatra. Het spreekt van zelf, dat Ds. Mak, ook al is hij predikant voor de Holl. Gemeente te Medan, met dit werk onder de Javanen veel bemoeienis heeft.

Schenke de Heere over de derde arbeidsperiode van Ds. Mak in rijke mate zijn zegen!

W. B.

De Lectoraardienst.

Een belangrijk voorstel.

De deputaten van den Lectoraardienst voor Kerk en Zending in Ned. Indië hebben de volgende belang-

rijke circulaire gericht tot de leden der Gereformeerde Kerken in Indië.

Waarde Broeders en Zusters.

Wij vragen een oogenblik uw volle aandacht voor een zeer belangrijke kwestie.

U kent de *geschiedenis*.

Op de classis in 1939 te Djocja gehouden, zijn twee deputaten benoemd om met de miss. predikanten te overleggen over de mogelijkheid van een *gemeenschappelijke lektuurdienst voor kerk en zending*.

Reeds jaren hangt deze vraag in onze kerken en we hebben aan alle kanten een oplossing gezocht tot we bijna de moed opgaven. Maar de *wereldconferentie te Tambaran* legde weer met zooveel aandrang de *lectuurvraag* voor onze gewetens, dat we de zaak opnieuw onder de oogen hebben gezien.

Verscheidene keeren hebben de deputaten der classis vergaderd met de dep. door de vergadering der miss. predikanten hiervoor aangewezen.

We kwamen tot een *gemeenschappelijk rapport*, dat aan de kerken bekend gemaakt is via het Kerkblad.

Het werd ook ingediend bij de vergadering der miss. predikanten.

Nadat het daar aangenomen was, is het doorgezonden naar de *Generale Synode te Sneek*.

Zooals u bekend is, heeft de Generale Synode zich er mee accoord verklaard en tegelijkertijd 5000 gld. per jaar voor dit werk beschikbaar gesteld.

De steen is aan het rollen!

Er is nu werkelijk een kans om het probleem waar onze kerken al meer dan tien jaren mee worstelen tot oplossing te brengen.

Er is nu een kans om een *Lectuurcentrum* te stichten van waaruit Indië overstroomd kan worden met goede lectuur.

Als wij maar die kans grijpen!

Met grooten ernst hebben de dep. van kerk en zending alle vragen onderzocht. Straks komt op de classis een uitgewerkt voorstel, dat ook tijdig aan alle kerken zal worden rondgezonden om het van te voren te bespreken.

Maar wij voelden in al onze besprekingen, dat de voornaamste beslissing niet ligt bij de classis als ze straks weer bijeen is, maar bij u, als leden onzer kerken.

Indien achter de classis niet de leden onzer kerken staan in volle bereidheid om voor dit werk een bijdrage te geven, dan betekent het beste voorstel nog niets.

Ja, indien we van te voren niet weten, dat we op uw aller volle medewerking kunnen rekenen, dan zal de classis wel misschien een mooi principe kunnen aanvaarden, maar men zal weer moeten wachten tot de classis van 1941 om een definitief besluit te kunnen nemen. En dit nu achten wij ongeoorloofd. God eischt van ons, dat we in deze rampzalige wereld luide Zijn boodschap brengen. En we kunnen dit niet zonder een goede pers.

En wij mogen dat niet uitstellen van jaar tot jaar.

De methode om ons doel te bereiken is ook reeds breed besproken, toen verschillende afgevaardigden op de classis te Djocja er op aandrongen toch *HET PERSKWARTJE te organiseren*.

Welnu broeders en zusters, op die gronden komen we tot u.

Stel ons in staat straks een definitief besluit te nemen.

Dat kan, wanneer uit de kerken der classis jaarlijks een bedrag van 6000 gld. bijeengebracht wordt.

Dat kan, wanneer ieder gezin of alleenwonend persoon per maand een kwartje voor dit werk bijdraagt.

Het spreekt vanzelf, dat er zijn voor wie ook dit kwartje te veel is. Maar er zijn er ook die van ganser harte twee kwartjes per maand willen bijdragen. En natuurlijk zijn er ook, die dit werk nog niet begrijpen en daarom nog niet uit liefde kunnen geven, maar we weten, dat er ook een groot deel zal zijn, dat zeker bereid is om 1 gld. per maand te geven.

Toen in 1937 een eerste poging gedaan werd voor zulk een persdienst waren er reeds enkele broeders, die bereid waren 10, 20, 30, 40 gld. per jaar hiervoor bij te dragen.

Zoo zullen er toch nu ook nog wel zijn.

Nu weet u, wat we bedoelen met het *PERSKWARTJE*.

Daar hanb. nu, menselijkerwijze gesproken zoo heel veel van af.

Laat ieder mee doen, die maar eenigszins kan, dan zijn we er.

En God van den hemel doe het ons gelukken!

Deputaten voor den lektuurdienst
voor kerk en zending:

Voor de zending:

Dr. F. L. BAKKER.

Ds. A. POS.

J. D. WOLTERBEEK.

Voor de classis:

Ds. Th. KUIPERS.

Ds. J. H. SILLEVIS SMITT.

Van andere Zendingen en van voor de Zending belangrijke dingen.

Oegstgeest.

De ontvangsten voor de Zending van de Zendingscorporaties, die samenwerken in het Zendingsbureau te Oegstgeest, bedroegen in 1939 f 710.122.75. In 1938 waren de ontvangsten f 715.608.49. Dus f 5000 meer.

De begroting der uitgaven, die zeer sterk waren besnoeid, raamde f 800.000. Gelet op de groote en belangrijke Zendingsterreinen, die de samenwerkende organisaties hebben te verzorgen, was de begroting der uitgaven metterdaad laag geschat. De ontvangsten zijn echter omstreeks f 90.000 beneden de raming der uitgaven gebleven.

Het is wel zeer jammer, dat de samenwerkende organisaties, die zoo groote en veelal belangrijke zendingsterreinen hebben te bearbeiten, in zoo zware financiële moeilijkheden garaken. Naar de geruchten gaan, kunnen de salarissen, die reeds beduidend zijn ingekort, niet meer ten volle op tijd worden betaald. Het is te hopen, dat de Christenen in Nederland, inzonderheid in de Ned. Herv. Kerk, waar deze zendingen in hoofdzaak hun voedingsbodem hebben, krachtiger hulp zullen bieden. De nood dringt.

Geschiedenis der Finsche kerk.

De geschiedenis der kerk van Finland begint in het midden der 12e eeuw. Toen werd onder leiding van den koning van Zweden de eerste kruistocht vanuit Zweden naar Finland ondernomen. De toen gestichte kerk was voor Rome een belangrijke voorpost. In de 14e en 15e eeuw bloeide er de kerk. Ze stond onder de diocese van Upsala. In den reformatietijd ging ook Finland tot het Lutheranisme over; de Deutsche invloed was daarbij in wezen nog grooter dan de Zweedsche. Toch werd de reformatie er voorzichtig doorgevoerd; wat behouden kon blijven van het oude bleef intact. De vertaling van den bijbel in het Finsch werd in 1642 voltooid. In de 17e en 18e eeuw hadden de groote bewegingen van den tijd natuurlijk ook hun invloed op Finland, maar de ligging van het land hield hier toch meer de continuïteit in het kerkelijk en geestelijk leven in stand. De tijd van 1809—1918, toen Finland als zelfstandig groothertogdom in het Russische rijk was ingelijfd, was kerkelijk zeer moeilijk, daar in het Russische rijk het Grieksch-Katholicisme overheerschte en Finland de zware taak had haar Zweedsch-Deutsche Luthersche erfenis in dezen tijd trouw te bewaren. Het is aan de Finnen gelukt. En deze strijd kweekte ook kerkelijk en religieus een stoer en vasthoudend volk. In 1919 kwam de nieuwe grondwet, die de Luthersche staatskerk met de andere (vrije) kerken gelijkstelde; practisch bleef echter de positie der staatskerk dezelfde, daar 96 pCt. van het volk tot haar behoort.

Atheïstische decaloog.

Volgens den Zwitserschen Evangelischen Persdienst ontvingen de Russische soldaten, die naar Finland gezonden werden, de volgende instructie: „1. Herinner U dat gij niet slechts voor de Sovjets, maar ook voor het Finsche volk vecht; 2. De strijd gaat om de schepping van een nieuwen staat die voor 100 pCt. atheïstisch zal zijn, daar Finland de grootste hulp voor de atheïsten in het noorden zal zijn; 3. Iemand die in deze dagen nog aan religie denkt is een vijand van zijn land en van Stalin; 4. Herinner U dat landmijnen alle op bevel der priesters zijn gelegd; 5. In den strijd moet gij een soldaat zijn, in de rust een propagandist; 6. Schiet ieder neer die een kerk tracht te plunderen, doch verdedig hen die van de kerk te lijden hebben gehad; 7. Maak ieder priester dien gij vindt, gevangen, daar gij anders bij een latere ontmoeting hem als Uw vijand zoudt ontmoeten; 8. Houd Uw hoofddekseel op als ge een kerk binnengaat opdat men zie dat gij tegen de kerk zijt; 9. Uw wachtwoord is: religie is opium voor het volk; 10. Herinner U dat gij sterft voor de overwinning van het atheïsme in de wereld”.

Deutsche zendelingen.

In onderscheiden Britsche gebieden mogen Deutsche zendelingen aan het werk blijven, aldus wordt officieel door de kerkelijke afdeeling van het Britsche ministerie van informatie meegedeeld, mits zij den volgende eed afleggen:

„Ik,, zweer in de tegenwoordigheid van God, dat ik getrouw de belofte zal nakomen die ik door middel van den Internationalen Zendingsraad

te Londen aan het Britsche gouvernement doe, voordat ik naar Indië ga, om niets te zullen doen tegen de wettige in Indië gevestigde regeering, en ik sluit in deze belofte in, dat ik nauwgezet zal gehoorzamen aan alle regels, die door Zijner Majesteits vertegenwoordigers worden vastgesteld en eveneens mij er van onthouden zal om iets te doen, te zeggen of te schrijven, hetzij publiek of privé, ten nadeele van het Britsche gouvernement in Indië.”

Herrnhutter zending.

De Herrnhutter zending deelt mede, dat 8 zendelingen met hun gezinnen, die eerst te Das-es-Salaam geïnterneerd waren door de Engelschen, thans in Deutschland terugkeerden.

De Bazeler zending deelt mede, dat te Ahmednagar in Indië eenigen harer zendelingen geïnterneerd waren, doch thans werden vrijgelaten.

Korte berichten.

M. v. d. Bosch.

De heer M. v. d. Bosch, Theol. Cand., die zich niet in vasten dienst, maar slechts tijdelijk aan de Holl. Geref. Kerk te Batavia als hulpprediker verbonden had, is thans weer naar Holland teruggekeerd.

Met groote toewijding heeft hij omstreeks drie jaar de Kerk te Batavia gediend. Zijn arbeid werd in breeden kring hartelijk gewaardeerd, wat bij zijn vertrek uit Batavia wel heel duidelijk bleek. Zijn adres in Holland is Stationslaan 128, Harderwijk.

Dr. J. S. Wiersma.

Dr. J. S. Wiersma, die eenige jaren als missionair arts op Java werkzaam is geweest in dienst van de Kerk te Delft en in 1936 naar Holland is gekomen tot voortzetting van zijn studie en te Groningen is gepromoveerd, werkt thans om zich nog nader te bekwamen als arts in het Gemeente-ziekenhuis, Coolsingel te Rotterdam. Het ligt in zijn bedoeling later weer de Zending op Java te dienen.

Ds. P. J. Lambooy.

De missionaire predikant van Pajeti op Soemba, Ds. P. J. Lambooy, is op weg naar Holland. Mogelijk is hij reeds in het land, als dit nummer verschijnt. Hij komt wat vroeger dan gedacht werd.

Ds. H. v. d. Brink.

In verband met enkele gewijzigde omstandigheden en het verder organiseren van de Vereeniging tot steun van het Medische Zendingswerk in Makassar, is het vertrek van Ds. H. v. d. Brink naar Indië voorloopig uitgesteld tot Juli. Zijn adres blijft: Hoogstraat 67, Weesp.

Mej. H. M. R. Hangelbroek.

Naar we vernemen is Mej. H. M. R. Hangelbroek, hoofdverpleegster in het Zendingshospitaal te Wonosobo, een dochter van den scriba der Friesche Zendingsdeputaten, Ds. H. Hangelbroek, met verlof naar Holland gekomen.

Dr. G. Hoekstra.

Het adres van den missionairen arts Dr. G. Hoekstra,

die als Res. officier van gezondheid in militairen dienst is, is thans: Staf I L. K. Sectie 3 A, Veldpost.

Dr. S. U. Zuidema.

Dr. S. U. Zuidema, miss. pred. van Delft te Solo, die door de Holl. Geref. Kerk te Solo was beroepen, heeft voor die beroeping bedankt.

Zendingssynode der Geref. Kerken van Friesland.

De Raad der Geref. Kerk te Sneek roept de Classes der Geref. Kerken van Friesland op ter Zendingssynode op D.V. *Woensdag 29 Mei 1940*. Hij verzoekt de Classes eventuele punten voor het agendum, de namen en adressen der afgevaardigden in te zenden vóór of op 23 April a.s.

De Kerk van Zwolle beroepende Kerk.

De Geref. Kerk te Appingedam was tot nu de beroepende Kerk voor het Zendingsterrein Melolo op Soemba. Op haar verzoek wordt deze Kerk hiervan ontheven. De Kerk te Zwolle heeft zich bereid verklaard om, zoodra de zaak Goossens zal zijn afgehandeld, op te treden als beroepende Kerk voor dit terrein.

Het tekort van de Soemba-Zending in 1939.

Blijkens het verslag van den quaestor is er over 1939 voor de Soemba-Zending een tekort van f 25.000.

Aan alle Kerken in Groningen, Drenthe en Overijsel, die hun quotatie niet opbrachten, zal worden geschreven of zij nog vóór April het tekort den quaestor willen toezenden.

De raad zal aan de Kerken worden gegeven om dit bedrag bij elkaar te brengen door een extra collecte.

Java-Soemba-Film.

Het adres voor onze Zendingsfilmen is: Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening No. 184489.

A. Zendingsbusjes.

- Zendingsnikkertjes (z.g.n. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40. Bijpassende hangslotjes f 0.25 per stuk.
- Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.
- cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f 0.30 per 100 stuks.

(Toezending van de busjes sub. d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij vóór portokosten f 0.25 extra gezonden wordt).

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zend-

kosten. De catalogus met supplement is verkrijgbaar tegen f 0.25 (franco per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover mogelijk — gratis verstrekt. — Men gelieve echter steeds postzegels voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve de Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinschede 111, Den Haag.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels verzamelt, zende dit s.v.p. niet aan de redactie van dit blad, maar aan P. J. Schreuder, Zestienhovensstraat 34a, Rotterdam.

Leestafel

Historisch document. Referaat van wijlen Professor Dr. A. Kuyper over Zending. Bij J. Bootsma, Utrecht.

Het is een zeer goede gedachte geweest, die opkwam bij den Uitgever Bootsma te Utrecht, toen hij besloot dit „Historisch document” uit te geven.

Dit referaat is door Dr. A. Kuyper Sr. uitgesproken op het Zendingcongres te Amsterdam op 28, 29 en 30 Januari 1890. Dat Zendingcongres is gehouden volgens besluit der Voorloopige Synode van Nederl. Gereformeerde Kerken, te Utrecht in 1889 samengekomen.

Uit historisch oogpunt is dat congres voor de Zending van veel belang geweest. De grondlijnen voor den Zendingdienst zijn op dat congres reeds helder naar voren gebracht. Wie de geschiedenis onzer Zending wil kennen en verstaan moet studie maken van wat op dat congres gerefereerd en besproken is.

Zakelijk heeft de bekende Generale Synode van Middelburg zich aangesloten bij de uitspraken van het Zendingcongres. Het was daarom ook volkomen juist gezien, dat de Uitgever bij dit document ook de besluiten van Middelburg in 1896 heeft opgenomen.

Prof. Dr. Bavinck schreef een warm gesteld, zeer waardeerend voorwoord voor deze uitgave.

Gaarne bevelen wé de lezing van dit „Historisch document” aan.

Natuurlijk heeft zelfs Dr. Kuyper in zijn referaat wel

enkele dingen gezegd, die rectificering behoeften, zooals in stelling XXIII, waar hij over het ambt van den Zending een gedachte uitspreekt, die hij later ook zelf heeft geredificeerd. Maar dat doet niet te kort aan onze groote waardeering voor het voorbereidend en grondlijnen trekkend werk, dat door het referaat van Dr. A. Kuyper en de behandeling daarvan op het Amsterdamsche Congres is gegeven.

De Erfgenaam van „Boekenhagen”, door Artur Brausewetter. Bij H. A. van Bottenburg, Amsterdam. f 2.25, geb. f 2.90.

Op pakkende wijze teekent de schrijver in dit boeiend verhaal den strijd van Horst Braunschweig, den erfgenaam van Boekenhagen. Het is een boek van goede strekking.

Janus Krul en Zoon, door Jaap Kolkman. Bij Gebr. Zomer & Keuning te Wageningen. f 2.90, maar voor abonne's van de Spiegelserie f 1.40.

Dit mooie boek is het tweede, dat in de Spiegelserie van dezen jaargang verschijnt. Jaap Kolkman weet smakelijk te vertellen en de werkelijkheid heel raak te tekenen. Dat doet hij ook in dit boek.

Naar 's Levens Rijpheid, door Jèhanna Breevoort. Bij H. A. van Bottenburg, Amsterdam. f 2.25.

In dit vlot geschreven boek laat de schrijfster een jong meisje vertellen, hoe zij van kind rijpte tot vrouw en moeder.

Het is een mooi, boeiend, Christelijk boek, dat we gaarne aanbevelen.

Akoeba, een noodkreet om medische hulp uit het donkere boschland van Suriname, door P. M. Legène. f 0.45.

Dit warm gestelde Zendingsboekje is No. 4 van de serie Lichtstralen op den akker der wereld, uitgegeven door den Zendingsstudie-Raad.

Traktaatjes van Filippus.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op de goede, zeer gevarieerde en voor Evangelisatie-doel-einden uitnemend geschikte traktaten van Filippus, uitgegeven bij J. B. v. d. Brink te Zutphen.

De Bijbel, toegelicht voor het Nederlandsche Volk. De goedkoopste Bijbelverklaring van dezen tijd.

Naar wij vernemen is na een langdurige voorbereiding bij den Uitgever J. H. Kok te Kampen thans een zeer belangrijke uitgave ter perse gelegd. Dit werk zal verschijnen onder den titel: „*De Bijbel toegelicht voor het Nederlandsche Volk*” en staat onder Redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide, Prof. Dr. J. Ridderbos, Ds. P. N. Kruyswijk, Ds. A. Ringnald en Ds. J. A. Schep, terwijl vele bekwame Theologen voorts hun medewerking verleen.

Aan een uitgave als deze toch is reeds langen tijd groote behoefte; de verschijning van deze Bijbeltoelichting is een zaak van dringende beteekenis.

De Elizabeth-Bode.

Van de „Elizabeth-Bode”, ons mooie Evangelisatieblad, zijn het Paasch- en Pinkster-nummer al gereed.

Mooi werk, zooals men verwachten kon. Door stijging der prijzen van papier enz. moesten de prijzen iets worden verhoogd. Deze zijn thans: 50 ex. voor f 1.25; 100 ex. voor f 2.—; 200 ex. voor f 3.75; 300 ex. voor f 5.50; 400 tot 1000 ex. voor f 1.75 per 100 ex.; 1000 en meer f 1.65 per 1000 ex. en meer f 1.65 per 100 ex.

Het administratieadres is: v. d. Valk Boumanlaan 4, Woerden.

Giften

Ontvangen voor de Generale Zendingskas.

Giro Nr. 370600.

Ontvangen van Ds. S. van Dijken: 10 % van de ontvangsten in de Classis Harderwijk 3de en 4de kwartaal 1939: f 285.—; van Ds. W. Breukelaar: overdracht kas-saldo f 2956.21; van L. Luyendijk te Maassluis f 2.50; van P. Moolhuizen te Rotterdam-Kralingen: ged. saldo eener gehouden Zento f 20.— (welk bedrag is overgeschreven op de postrekening van het Zendingsbureau); van P. van der Werff te Ferwerd (Fr.) f 15.—; van J. de K. te G. voor het Chr. Perswerk in Indië f 5.— (doorgezonden).

Verbetering: In de vorige verantwoording stond: Ontvangen uit de Classis Zutphen f 184.44; dit moest zijn: f 186.44.

Dr. TH. RUYS Jr., 1ste Quaestor.

Lisse, 22 Februari 1940.

Door Mevr. K. Neijens uit het busje van het Juliana-ziekenhuis te Amsterdam f 18.07; door Ds. H. L. Both 10 % van de ontv. in de Classis Arnhem f 100.— en f 170.— en laatste storting over 1939 f 113.48, samen f 383.48; door Th. de Ruyg van de Ned. Geref. Zendingsvereniging f 28.24; uit de liquidatie der Oude Christ. Holl. Inl. Kweekschool te Solo f 2799.90; door J. C. Kuntz van de leerl. Christ. School te Nigtevecht f 10.—; van N. N. te Z. f 100.—; van N. N. te B. 3½ % Pandbrief Ned. Hyp. Bank te Veendam f 200.—.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 22 Februari 1940.

Giro No. 32806.

Ontvangen voor de Huishoudschool te Poerworedjo.

December 1939.

N. N. te Zetten f 2.50; een andere N. N. te Zetten f 1.—; Zendingskrans Harderwijk f 5.—; Mej. N. N. te Zeist f 10.—; Geref. M.V. „Sursum Corda”, Winterswijk f 5.60; N. N. te Apeldoorn f 2.—; Zend. Naaikrans „Poerworedjo” te Nijkerk f 2.50. Bovendien van den Zendingskrans Harderwijk voor het werk onder vrouwen en meisjes te Poerworedjo f 5.—.

Voor alles hartelijk dank.

Bijzonder aangenaam is de medewerking van de M.V. „Sursum Corda” te Winterswijk. Men collecteert daar op de vergaderingen voor de school. En vele kleintjes maken een groote.

Waarom zouden niet alle M.V.'s dit prachtige voorbeeld volgen? De Zendingssynode kon dit jaar geen bijdrage voor de school toezeggen. Met te meer aandrang moge ik allen opwekken, de zorg voor deze school te helpen dragen.

Gaarne tot uw dienst,

J. F. NETELNBOS-CHEVALLIER.

Hilversum, 26 Januari 1940.

Postrekening 263829.

Tweede verantwoording van ontvangen giften voor het afgebrande schooltje te Mata (Soemba).

Epe, Mej. C P. M. K. f 1.—; Geesteren, Wed. G. Vl. f 1.—; 's-Gravenhage, T. M. f 1.—; Haarlem, J. D. f 2.—;

Hilversum, P.v. St. f 25.—; Lopik, G. v. M.f 1.—; Nijmegen, H. H. J. f 2.50; Rilland, S. H. f 1.—; Rotterdam, W. J. D. f 1.—; Sexbierum, S. St. f 2.—; Slootdorp, fam. M. f 5.—; Smilde, Mej. A. S. f 1.—; Urk, C. H. f 2.—; Wieringerwerf, H. K. f 2.50.
2e Verantwoording f 48.—
1e Verantwoording „ 135.50

Totaal per 19 Februari f 183.50
J. ERKELENS.

Oegstgeest, Duivenvoordestraat 32.

Kerstfeestviering Solo.

In dank ontvangen van de Zendingscommissie van de Geref. Kerk te V. f 25.—.

H. DE LANGE.

Zwanenlaan 17, Den Haag. Postrek. 245952.

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak 6 Januari 1940 tot en met 2 Februari 1940.

Giften. Kinderen E. B. te L. f 2.50; giften uit Groningen f 1.—; uit Monster f 4.—; uit Wassenaar f 1.—; uit Friezenveen f 1.—; uit Vlaardingen door Dr. Kr. f 1.50; uit 's-Gravenzande f 2.—; van de leerl. Chr. U.L.O. School, Prinsesgracht te Groningen f 2.50; idem Chr. School te Buitenpost f 10.—; idem Crr. U.L.O. School te Zaandam f 15.—; idem Chr. School te Nieuwerkerk a. d. IJssel f 12.40; idem der Roelof Venema-school te Amstelveen f 18.—; idem der Chr. Nat. School te Witmarsum f 5.—; N. N. te M. f 1.40; lezers Leeuwarder Kerkbode f 4.33; afd. Bloemendaal Geref. Zending f 7.50; door de Zendingscommissie te Workum, gift van N. N. f 5.—; door de Zendingscommissie te De Lier, gift gevonden in collecte f 25.—; personeel Chr. School Boerg. Vliet 18 te Rotterdam f 2.50; J. A. J. te St. f 1.—; M. P. te O. f 1.—; giften uit Den Dolder f 5.—; uit Utrecht f 9.50; uit Vleuten f 3.75; uit Zeist f 1.—; Wed. B. G. v. d. S. te 's-Gr. f 1.—; J. v. R. te St. f 1.50; L. van L. te S. f 2.—; H. W. te B. f 1.—; C. V. te H. f 5.—; S. v. d. K. te F. f 1.—; R. v. D. te K. f 5.—.

Contributies uit: Hilversum f 1.—; Groningen f 8.75; Voorburg f 1.50; Zoetermeer f 5.50; Den Haag-West f 8.50; Monster f 12.—; Baarn f 1.—; Kampen f 2.—; Steenwijk f 0.75; Amsterdam f 4.50; Raamsdonkveer f 2.25; Lisse f 2.75; Boskoop f 1.75; Oegstgeest f 14.50; Wassenaar f 11.25; Nieuwerkerk a. d. IJssel f 1.25; Apeldoorn f 1.—; Zutphen f 5.—; Driebergen f 2.50; Utrecht f 1.—; Vleuten f 7.—; Zeist f 33.—; Meppel f 4.50; Hoogeveen f 1.50; Nieuwoerd f 4.75; Haarlem f 32.—; Enschede f 13.55; Almelo f 2.50; Friezenveen f 22.—; Harderwijk f 5.—; Gorinchem f 15.—; Leerdam f 2.30; Hardinxveld f 12.50; Giessen-Nieuwkerk f 0.50; Den Haag-Oost f 5.—; Rotterdam f 5.— en De Bildt f 1.—.

Giften van Geref. Kerken. Uithuizen f 2.50; Giessendam-Hardinxveld f 2.50; Westerbork f 2.50; Bussum f 5.—; Harderwijk f 4.—; Heerenveen f 5.—; Dronrijp f 2.—; Wildervank f 1.50; Honselersdijk f 1.50; Schiebroek-Hilligersberg-Centrum f 2.50; 's-Gravenzande f 5.—; Watergraafsmeer f 2.50; Emmer-Compascuum f 1.—; Gorredijk f 1.—; Beilen f 1.—; 2de Exloërmond f 1.50; Idskenshuizen f 2.—; Oosterend (Fr.) f 2.—.

Zendingscommissies Geref. Kerken. Borsselen f 1.—; Ede f 10.—; Katwijk a. d. Rijn f 5.—; Berlikum f 15.—; Moerdijk f 2.50; Hilversum (voor 1939) f 60.— en Breukelen f 2.50.

Collecten Geref. Kerken. Zunderdorp f 5.21; Echten

(Fr.) f 9.—; Vrijhoeve-Capelle f 9.61 en Nieuw-Weerdinge f 7.42.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist. B. F. te P. f 0.50.

K. R. HUMMELEN,

Penningmeester van het Idenburgfonds.

Postrekening no. 196921.

Kampen, 21 Februari 1940.

Fernhoutstraat 24.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

70e Verantwoording van 22 December 1939 tot 22 Februari 1940.

Met hartelijken dank ontvingen wij van: J. G. H. te B., G. S. te J., 2 giften van f 0.50 is f 1.—.

T. M. te O., Ds. P. N. K. te H., W. G. Sch. te 's-Gr., Zr. J. L. te Z., T. v. d. K. te 's-Gr., J. B. Rz. te Den H., T. K. te D., Ds. IJ. K. V. te M., P. M. te A. a. d. R., C. J. v. d. P. te G., Geref. Kerk te G., Ds. R. H. te N., Mej. M. P. V. te 's-Gr. (jl.), R. B. te 's-Gr., J. v. d. B. te 's-Gr. (jl.), G. v. W. te A., Dr. J. H. te 's-Gr., Mevr. de Wed. F. B. S. te A., D. F. te 's-Gr., K. S. te 's-Gr., fam. M. te H., J. R. te Z., Ir. H. S. te W. (jl.), J. A. H. te N. P., 24 giften van f 1.— is f 24.—, waaronder 3 jaarlijksche.

Geref. Kerk te M., W. H. v. H. te Z., Ds. J. S. te B., W. B. te H., E. F. te O., fa. W. v. d. B. te A. a. d. R., M. H. M. te Z., 7 giften van f 1.50 is f 10.50.

A. B. te 's-Gr., Ds. G. W. v. H. te T., N. N. te 's-Gr., P. R. te A., J. J. C. L. te R., J. de B.-Q. te B., M. M. Jr. te Z., B. W. W. te R., 8 giften van f 2.— is f 16.—.

J. H. v. d. W. te 's-Gr., Ds. G. E. te 's-Gr., Geref. Kerk te K. a. Z., Mej. M. de Str. te 's-Gr., Mr. Dr. S. de V. te 's-Gr., Mej. A. C. K. te H., Mej. H. P. te H. (jl.), J. R. S. te A., N. N. te W., M. v. d. L. te Sch., Ds. E. V. J. J. te W., J. V. te den H., Mej. J. V. te H., C. A. J. de Gr. te K. (jl.), J. B. te V., leerl. Geref. Sch. te O., Geref. Kerk te G., C. ten B. te H. (jl.), H. E. V. te 's-Gr., Mevr. de Gr. te Z., 21 giften van f 2.50 is f 52.50, waaronder 3 jaarl.

Geref. Kerk te U., A. v. d. M. te A. a. d. R., C. J. v. d. M. te O., J. S. te A., J. v. d. Sch. te R., A. v. R. te O. a. d. IJ., J. D. Sch. te S., Mevr. D. de G. v. N. te 's-Gr., Zend.Com. te N., Zr. E. K. te Z., 10 giften van f 5.— is f 50.—.

U. G. te Z., D. B. te M., D. G. J. B. te A., O. A. P. te A., Zend.Com. Geref. Kerk te E., Mej. S. te A., Mej. M. C. P. te A., Dr. T. B. te H., Mevr. C. A. L. K. te A., Mej. J. F. E. te A., 12 giften van f 10.— is f 120.—.

Zend.Com. te de L., Zend.Com. Geref. Kerk te V., G. v. d. W. te D., Zend.Com. Geref. Kerk te V., 4 giften van f 25.— is f 100.—.

Geref. Kerk te H. f 100.—; coll. bidst. te N. f 7.—; N. N. te O.B. f 20.—; J. v. D. te H. f 2.45; Geref. Kerk te B. f 7.50; Dr. H. N. te 's-Gr. (mnd.) f 1.67; Cl. Zend. Com. te A. f 60.—; Bar. v. H. te A. f 3.—; J. J. W. te D. (mnd.) f 0.25; K. M. F. te A. f 3.—; Zend.Com. Geref. Kerk te H. f 30.—; H. v. W. Jr. te L. (mnd.) f 0.25; Geref. Kerk te A. f 70.—; J. C. G. O. te Z. f 15.—; Mej. te V. te A. f 3.50; Dr. H. N. te 's-Gr. (mnd.) f 1.67; J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25; F. G. H. te Z. f 4.—.

Diverse giften tezamen f 329.54.

Totaal f 677.54.

Het jaar 1940 zet goed in met giften, waaronder ook groote giften.

In Mei herdenkt de Nias-zending haar 75-jarig bestaan. Moge dit aanleiding zijn de Rijsche zending eens extra te gedenken.

Namens het Steuncomité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistraat 139.

Postgiro 339337.

Gratis verspreiding van de „Elisabethbode“ onder militairen.

Verantwoording van ontvangen giften van
van 22 Jan. 1940 t/m. 22 Febr. 1940.

J. L. K. te Urk f 1.—; Ds. D. L. te Nieuwerbrug f 5.—; G. S. te Borger f 1.—; Wed. K. per S. H. de Vr. te Bergum f 1.—; Wachmeister N. N. f 1.—; J. J. te Oostkapelle f 0.65; L. P. te Heenvliet f 0.30; van de Geref. Kerk te: Hantum f 1.50; Berkum f 2.—; Brielle f 2.—; Daarlerveen f 1.50; Soest f 1.—; Hoek van Holland f 2.50; van de Geref. Evang. Commissie te Den Helder f 2.50; van den heer Moen te Diemen f 6.14 als bijdrage van militairen aan wie hij per week 20 ex. uitdeelt.

Onzen hartelijken dank.

Er komen ook geregeld aanvragen van militairen, die ons blad zoo graag ontvangen voor hun leestafel, kamer of om er mee te werken in een omgeving, waar zij vaak de eenige Gereformeerde zijn.

Denkt U nog eens aan ons?

Adres voor giften: postrekening 331812 van „Elisabethbode“, Woerden.

De directie van de Elisabethbode.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

Eerste verantwoording 1940.

Provincie Groningen:

Geert en Jan Hoekstra, Groningen, 100 halve ct. f 0.50; E. v. d. Veen, Ulrum, leerl. H. de Cockschool f 38.—; W. Brons, Ten Boer, van de Geref. Kerk f 17.58; E. v. d. Veen, Ulrum, halve ct. van Aaltje en Karel Mollema f 1.—; A. de Haan, busjes Pieterburen f 17.26; idem, saldo kalenders f 9.10; H. Blaak, Marum f 100.—; P. Kieft, Enumatil, busjes schoolkinderen f 18.23; idem, halve ct. J. M. f 0.50; idem, busje Geref. J.V. f 7.—; G. J. Paamstra, Marum, M.V. Bidt en Werk f 5.—; D. Smits, Zuidwolde (Gr.), saldo kalenders f 72.08; idem, busjes in de kerk f 10.—; idem, busje kl. M.V. In Lente's Bloei f 5.17; idem, Harry Koopman, 150 halve ct. f 0.75; J. Emaar, Siddeburen, Kerkcoll. 21 Jan. f 44.95; A. Algra, Stadskanaal, Zend.kas f 80.—; B. Vrolijk, Vlagtwedde, busjes f 43.—; P. Timmermans, Zuidhorn, busjes f 22.47; idem, kalenders f 23.49; J. de Boer, Grootegast, Nikk. Chr. School f 26.—; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, busjes kinderen langs de huizen f 36.32; K. I. Dijkema, gift uit coll. bus M.V. Ten Boer f 7.—; J. A. Roukema, Harkstede, Nikk. Chr. Sch. f 7.—; O. v. d. Wal, Groningen, contr. etc f 267.42; S. v. d. Veen, Ten Post, Zend.comm. f 20.—; Mej. N. Busz, Zend.comm. Bierum, kalenders f 11.77; idem, busjes f 43.79; M. de Jonge, Grootegast, kalenders f 9.87; Geref. Kerk, 2e Exl.mond, bijdr. kl. M.V. Lydia f 5.26; S. C. Eldering, Hoogkerk, coll. gift 3/2 f 2.50; N. Ottens, Musselkanaal, coll. gift f 2.50; L. Oldewarris, Kommerzijl, busjes f 13.—; G. Rozendal, Haren, busje School f 5.—; J. Luttjeboer, Westerlee, kalenders f 8.90; A. Nienhuis, Ulrum, Zendingscomm. f 170.—; Mej. I. Bultje, Musselkanaal, busjes M.V. f 55.—; D. A. Koebrugge, Onstwedde, Zend.kas f 40.—; idem, busje J. Siebring f 1.62; idem, kl. Meisjesveren. f 3.45; H. Wegener, Wildervank, f 54.11; P. v. d. Kooi, Overschild, Nikk. Ger. School f 11.03; E. Mulder, Gerkeskl. Stroobos, Nikk. Chr. Nat. Sch. f 17.50; J. de Boer, Oude Pekela, bijdragen f 40.—; Ds. J. Schelhaas, Roodeschool, dankgift in coll. 18/2 f 2.50; P. Kruizinga, Kantens, Zend.ver. f 21.—; idem, Schoolbusje f 4.—; N. N. te Oldekerk f 5.—; J. Kremer, Uithuizen, Nikk. Geref. School f 26.—; J. de Boer, Oude Pekela f 40.—; Mej. G. Haan, Groningen, busjes Nov. en Dec. f 305.—; Ds. D. van Dijk, Groningen, Zr. H. 1 ct. per dag f 3.65; O. van der Wal, Groningen f 8.62½; Matter van Deijl, Ten Boer, Nikk. Chr. School f 35.—.

Provincie Drenthe:

Zend. comm. Hijken-Hooghalen, voor School Mata f 8.84; A. Feitsma, Nijensleek, busjes f 17.76; H. Blanken Wzn., Hoogetveen, Zend.comm. f 100.—; K. Kraal, Ruinerwold, busje J.V. f 6.—; P. J. Hof, Nieuw-Amsterdam, Geref. School f 75.—; idem, bruiloft fam. K. R. f 5.—; L. Matter, Nijeveen, busjes f 23.15; idem, Zend.comm. f 11.54; G. Heerspink, Dwingelo, Geref. M.V. f 4.70; A. Feitsma, Nijensleek, restant busjes over 1939 f 1.82; Geref. Kerk, Dwingelo, coll. gift f 5.—; Sj. v. d. Kooi, Kerstcoll. Geref. Kerk, Drijver f 10.70; Ds. D. Drenth: busjes Zuidlaren f 114.71; idem, coll. gift Zuidlaren f 5.—; Geref. Kerk, Assen, coll. gift f 0.25; Ds. N. v. Haeringen, Zweelo, coll. gift f 2.50; J. Joh. Leijssenaar, Alteveer, Zend.comm. f 125.—; S. O. Roosjen, Diever, Schoolkinderen f 8.84; J. Lopers, busje J.V. „Nath.“ Berghuizen-Ruinerwold f 7.60; Geref. Kerk, Hoogetveen, bussen ker Pesse f 2.05; Geref. Kerk, Hoogetveen, gift f 3.—; per Ds. D. Drenth: 4e kw. '39 Haulerwijk f 75.—; idem, gift Smilde f 5.—; idem, Zend.comm. Hoogersmilde f 70.—; Mej. A. Klingenberg, Schoonebeek, restant kalenders f 3.85; H. Blanken Wz., Hoogetveen, Zend.comm. f 74.—; idem, Zondagssch. f 26.—.

Provincie Overijsel:

J. F. Fleurke, De Krim, v. d. collectantjes f 4.92; J. Mulder, Bergenheim, School Mata f 1.25; H. Hopman, Deventer, Zend.comm. f 68.—; J. Kassies Azn., Daarlerveen, Zend.comm. f 30.—; P. de Liefde, Blokzijl, kalenders f 20.49; T. Oegema, Dedemsvaart, Zend.comm. f 150.—; W. Pieltsjes, Nijverdal, Zend.comm. f 300.—; H. A. Beukenkamp, Den Ham, Nikk. School f 3.50; H. Hopman, Deventer, busjes f 75.08; W. van Zanten, Kampen, restant 1939 Jonge Garde f 20.72; D. de Vries, Steenwijk, Zend.comm. f 45.43; J. F. Fleurke, De Krim, kalenders f 7.93; H. Scholten, De Krim, schoolkinderen f 4.50; H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zend.comm. f 125.—; J. Olthoff, Hardenberg, coll. gift f 10.—; idem, Zend.ver. f 50.—; P. E. Visser, Zwolle, vaste bijdr. f 225.—; Mej. R. A. van Delden, Rouveen, 1e en 2e kl. Geref. Sch. f 10.—; G. Bolhuis, Vroomshoop, div. ontvangsten f 55.44.

Soembaweken Groningen:

Bierum f 148.05; Bellingwolde, 1e ged. f 31.25; Uithuizen, restant f 43.30; Woldendorp f 11.76; Boerakker f 11.14; Oude Pekela f 78.25; Spijk f 325.05; Haren f 278.80.

Soembaweken Drenthe:

Schoonebeek f 113.15; Dwingelo f 238.—.

Soembaweken Overijsel:

De Krim f 204.85; Zwolle, restant '39 f 87.45; Nijverdal f 557.50.

Diverse ontvangsten:

G. Krale, Rotterdam-Oost, voor School Mata van 2 vriendinnen f 3.—; J. Roest, Deventer, uitkeering inz. legaat Korteling f 212.97; Z. Klinkert, Veenwouden, f 1.50; Per fam. Erkelens, Oegstgeest, verzameld voor School Mata f 200.—; Johanna Hoff, Rotterdam f 5.—; Geref. Kerk, Geesteren-Gelsenaar, voor School Mata f 1.—.

Totaal eerste verantwoording 1940 . . . f 6377.48½

Met hartelijken dank voor bovenstaande eerste geldzendingen in 1940.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 26 Februari 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. W. Breukelaar, Santpoort.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „V a d a", Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

INHOUD: Paaschfeest voor de Heidenen. — Het Zoeklicht: Jeugdwerk. — Van Zendingssaangelegenheden: De Zendingscursus; De Theol. Opleidingsschool te Djokja; Een prachtig legaat; De Zendingsskalender van 1940. — Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Zendingssynode; Mej. G. Zigterman; Schetsen uit Soemba. — Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland: Verslag Hospitaal te Keboemen over 1939; Zendingcommissie te Arum. — Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid: Vierde kwartaalverslag van 1939; Eerste indrukken. — Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland: De Christ. Javaansche Huishoudschool. — Zending van de Geref. Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland: Jaaroverzicht Hoofd- en Schooldienst 1939. — Zending van de Geref. Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord: Mej. M. Kombrink. — Zending van de Geref. Kerk te Middelburg en de met haar samenwerkende Kerken van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: Een dringend verzoek. — Zending van de Geref. Kerk te Palembang: Kerk- en Pastoriebouw voor de Kolonisten-gemeenten; Ds. en Mevr. Sybesma—v. 't Slot met hun gezin. — Zending van de Geref. Kerk te Soerabaja en de met haar samenwerkende Kerken van Malang en Semarang: Waar voor zijn geld; Indrukken van de laatste missionaire vergadering. — Korte berichten. — Leestafel. — Giften.

PAASCHFEEST VOOR DE HEIDENEN

Hand. 17 : 31 v. „....dewijl Hij Hem uit de dooden opgewekt heeft”.

Christus' Kerk op aarde heeft haar Paaschfeest weer gevierd. Temidden van het geweld der oorlogs-machten, die dood en verderf verspreiden, hebben weer de Psalmen van leven en zaligheid geklonken. Want al het ongeloof en de bestrijding der booze wereld kan het feit van den Paaschmorgen niet wegnemen: God heeft Christus Jezus uit de dooden opgewekt!

Zoo predikte Paulus voor de heidenen op den Areópagus in Athene, om hen te roepen tot geloof in Christus en God. Want God had zich ook aan de heidenen niet onbetuigd gelaten, opdat ze Hem zoeken zouden. Maar nu de tijd naar zijn raad gekomen is, om hen uit hun onwetendheid te brengen tot de kennis zijner waarheid, nu verkondigt Hij door zijn gezanten allen menschen, dat zij zich bekeeren.

Want God zal de wereld oordeelen door den Rechter, dien Hij daartoe ordeneerde; en daarvan heeft Hij allen de zekerheid gegeven, dewijl Hij Hem uit de dooden opgewekt heeft.

Jezus' opstanding is voor alle menschen bewijs, dat Hij aller Rechter zal zijn, en roept daarom allen tot bekeering, opdat ze door dezen Rechter niet veroordeeld worden en naar hun zonden en onbekeerlijk hart gestraft worden.

Paaschfeest roept dus de heidenen ook, om het dreigende oordeel te ontvlieden en behoud te zoeken.

Het Evangelie der opstanding van Christus Jezus roept ook de heidenen tot bekeering.

En het roept niet alleen met een dreiging van het naderende oordeel, dat de rechtvaardige Rechter zal vellen. Maar het roept ook met het blijde aanbod van genade, die vrij spraak belooft en eeuwig leven waarborgt.

Een prediking, die alleen kon dreigen met gericht en straf, zou immers nutteloos zijn tot zaligheid. Het zou den armen heiden alleen kunnen beangstigen en benauwen, als het hem de wrake Gods deed kennen over zijn zonden. Want waar is de mensch, die zichzelf bekeeren kan? Niemand kan zijn eigen hart veranderen, om met waarachtige bekeering God te zoeken en te dienen.

Hoe vreeselijk ware het werk van den zending, die de heidenen slechts kon verkondigen, dat Christus Jezus als Rechter zou komen! en hoe arm zou hij het heidenvolk verlaten, dat alleen verschrikt was door de aankondiging van het oordeel! Dan ware het Paasch-evangelie hun slechts een boodschap van verschrikking.

Maar neen, Christus' Kerk mag haar boden tot de heidenen zenden met een blij Evangelie, een

prediking van leven door den opgestanen Christus ook voor de heidenen.

Heeft de Heere Jezus niet door Zijn opstanding uit de dooden het leven geopenbaard voor zondaren, die den eeuwigen dood hadden verdiend door hun zonden?

Daarom kan Hij roepen tot bekeering, want nu kan Hij het leven en de bekeering aanbieden als gaven Zijner genade. De prediking van Zijn opstanding is het Evangelie des levens, ook voor de heidenen, opdat zij het komende oordeel ontvluchten door de geloovige aanvaarding van de genade der bekeering des levens.

En zoo kunnen de gezanten van Christus in blijde hoop gaan tot de heidenen, hun brengende de heilsboodschap van het Paaschfeest: Christus Jezus zal als Rechter komen om een iegelijk te oordeelen naar zijn werken! Laat dan de vrees voor dat heilig gericht u bewegen, om Zijn aanbod van genade te aanvaarden en in geloofsvertrouwen op Zijn beloften u te bekeeren en door Hem bij God eeuwige zaligheid te vinden!

Het zal Paaschfeest worden ook voor de heidenen, ook op Java en Soemba! in de geloofs-genieting van het leven der gerechtigheid, dat Jezus Christus door Zijn sterven verwierf en in Zijn opstanding openbaarde.

DUURSEMA.

Het Zoeklicht

Jeugdwerk.

Het werk onder de Jeugd is een van de zeer belangrijke takken van het zendingswerk. Dat spreekt wel vanzelf, wanneer we ons een oogenblik reken-schap geven van het feit, dat onze Zending op Mid-den Java tusschen de 150 en 200 scholen bezit, en dat deze scholen bezocht worden door ruim 20 duizend kinderen. Uit zendingsoogpunt ligt daar een onbegrij-pelijke mogelijkheid. Al die kinderen komen met het evangelie in aanraking, verkrijgen een zekere kennis van Jezus Christus en van Zijn werk. Zoolang zij nog op de school zijn, zijn ze veelal nog te jong om tot een besliste keus te komen. Bovendien zijn ze in de school uiteraard meer passief, ze ontvangen het onderwijs, maar er wordt geen beslissing van hen gevraagd. Maar wat zou dat alles kunnen worden, wanneer wij eens kans zagen, rondom die scholen een jeugdwerk op te bouwen, dat in staat was hen te boeien en vast te houden, en waarin ze ook actief zich zouden kun-nen uitspreken en zouden kunnen kiezen! Ik geloof niet dat er veel verbeelding noodig is, om te begrij-pen, dat een dergelijk jeugdwerk in het geheel van het zendingswerk een zeer aanzienlijke taak zou kun-nen verrichten.

Ook voor de Javaansche Kerken zelf zou zulk een vorm van jeugdwerk van beteekenis zijn. Het is voor de Javaansche Kerken van eminent belang, dat de opgroeiende jeugd wordt vastgehouden en geleid, dat

zij mogelijkheid verkrijgt, om in clubs en vereenigen zich voor te bereiden voor de roeping, die straks op haar te rusten komt. Er moet nog zoo veel gebouwd en gedacht worden, er zijn nog zoo veel dingen te ondernemen, en het is van niet te onderschatten waarde, wanneer reeds de kinderen daarin worden ingeleid.

Het opbouwen van zulk een jeugdwerk is geen eenvoudige zaak. In de eerste plaats reeds daarom niet, omdat de rijpere jeugd, althans op Java, reeds eigen organisaties bezit, waarin wij als Zending moeilijk kunnen indringen. Er gaan in den laatsten tijd allerlei stroomingen door de Inheemsche wereld, en het ligt in den aard der zaak, dat de rijpere jeugd daar het sterkst in betrokken is. Zij leeft mee en voelt ook mee met de nationale bewegingen, zij wil zichzelf wegen banen. Niet dan met groote moeite kunnen wij daarin een zekeren invloed uitoefenen, alles berust daar op vrouwen, dat eerst langzaam gewonnen moet worden.

Anders zijn de mogelijkheden ten opzichte van de iets jongere jeugd, de leerlingen en oud-leerlingen van onze scholen. Daar kunnen wij wel terdege zelf actief aanpakken en naar mogelijkheden zoeken. Daarbij kwamen wij nu echter te staan voor een moeilijke keus. Moeten wij ons naar binnen keeren of naar buiten? Moet ons voornaamste streven zijn de eigen jeugd, d.w.z. de kinderen der Kerk, te organiseren en hen vast te houden? Of moeten we veel meer onzen blik naar buiten slaan en denken aan de vele duizenden jonge lieden, met wie wij door de school aanraking gehad hebben, maar die stammen uit niet-Christelijke gezinnen? Wat moet voorop staan, het zendingsmotief of het verlangen om te bewaren wat we bezitten? Dat was de groote vraag, waarmee het Jeugdwerk op Java van den aanvang af geworsteld heeft. Deze vraag was daarom zoo urgent, omdat van de 20 duizend leerlingen onzer scholen slechts een klein procent Christen kinderen zijn. Zouden we ons daarop concentreeren, dan zouden wij dus eigenlijk de ontzaglijke zendingsmogelijkheid, die juist in die andere kinderen ligt, veronachtzamen. Met andere woorden, het werd duidelijk, dat wij in geen geval deze zendingsmogelijkheid ongebruikt mochten laten, zij het ook, dat wij voor onze eigen jeugd naar nieuwe en eigen wegen zullen moeten zoeken.

Op die overweging is toen opgebouwd het Tri-Dharma-werk (Tri-Dharma beteekent: drievoudige levensplicht), dat uiterlijk vrij veel doet denken aan de Padvinderij, waarin ook sport en lichamelijke ontwikkeling een belangrijke rol spelen, maar dat toch tracht door en door Christelijk te zijn. In dat Tri-Dharma-werk wordt ook veel gedaan aan studie, aan bestudeering van den Bijbel en van allerlei vragen die in Indië urgent zijn.

De leidende figuren in het werk zijn vooral de Javaansche en Chineesche onderwijzers, zelf jonge menschen, die zich met hart en ziel aan den arbeid geven. Hoe sterk deze jonge menschen zien de noodzaak om zich geheel te laten leiden door de Christelijke beginselen, is vooral duidelijk uitgekomen op de laatste leidersconferentie, aan het einde van het vorige jaar gehouden. Daar kwam even de vraag aan de orde, of het aanbeveling verdiende, om als een soort Christelijke Padvinderij zich aan te sluiten bij den Wereld-Advindersbond. Op deze vraag werd

toen, tot mijn innige blijdschap geantwoord: „De Tri-Dharma bedoelt te zijn een vorm van jeugdwerk, opgezet in volledige vrijheid naar eigen Christelijk beginsel. Christelijk Jeugdwerk moet in vrijheid opgebouwd worden in eigen Christelijke stijl, op het eigen Christelijk fundament.”

J. H. B.

Van Zendingsaangelegenheden.

De Zendingscursus.

De Zendingscursus is nu reeds enkele maanden aan den gang. Wellicht stellen sommige lezers van het Zendingsblad er wel belang in eens te hooren, hoe het met deze nieuwe instelling gaat. Het moest natuurlijk worden afgewacht of er wel voldoende deelname zou wezen en of het zou blijken, dat men dezen cursus wel getrouw zou volgen.

Het doet ons veel genoegen te mogen zeggen, dat de zendingscursus bij aanvang uitstekend loopt. Ofschoon we wel dachten, dat er genoegzame deelname zou zijn, overtreft deze toch verre onze verwachting. Om het de cursisten wat gemakkelijk te maken wat betreft het reizen, houdt Prof. Bavinck, zooals we vroeger reeds mededeelden, twee cursussen; één te Utrecht en één te Amsterdam.

De cursus te Utrecht wordt gevolgd door 22 deelnemers en de cursus te Amsterdam door 11; dat is samen dus 33 cursisten.

De meeste cursisten zijn verpleegsters, waaronder er onderscheidenen zijn, die later de zending in Indië hopen te dienen; een enkele van haar heeft reeds een benoeming ontvangen.

Het is voor de zending wel van belang, dat er een behoorlijk getal verpleegsters deze cursus volgt. Gelijk men weet heeft de Generale Synode besloten, dat geen verpleegsters meer mogen worden uitgezonden, die niet „in het bezit zijn van een testimonium, afgegeven door den Zendingshoogleeraar, waaruit blijkt, dat men met vrucht zijn onderwijs heeft gevolgd, alsmede van een testimonium waaruit blijkt, dat behoorlijk studie is gemaakt van de taal, die men in Zendingdienst zal moeten gebruiken”.

Met deze studie is minstens een jaar gemoeid. Maar een directeur van een Zendingshospitaal kan slechts zelden ruim een jaar te voren bepalen, dat hij over een jaar een verpleegster uit Holland zal moeten hebben. Meestal weet een directeur slechts enkele maanden te voren, dat er een vacature komt, die van uit Holland moet worden bezet. Vooral in geval een verpleegster in Indië ziek wordt, moet er soms dringend noodig spoedig iemand worden uitgezonden, zoodat er dan onmogelijk tijd is eerst nog een jaar lang zich voor te bereiden door het volgen van den zendingscursus en wat studie te maken van de taal.

Nu heeft de Generale Synode wel de gelegenheid geopend om in zulke dringende gevallen vrijstelling te krijgen van het bezit der genoemde testimonia. Maar dit moet toch uitzondering blijven en mag geen regel worden.

Nu doet zich echter de gelukkige omstandigheid voor, dat een flink getal verpleegsters dezen cursus volgt. Als zij nu ook tegelijk nog wat studie maken van de taal, die men later in zendingdienst zal moeten gebruiken, dan zullen er over eenigen tijd wel verpleegsters zijn, die in het bezit zijn van de noodige

testimonia en die dus, als er een vacature komt, kunnen worden benoemd en spoedig kunnen uitgezonden worden.

Het is te verwachten, dat de zendende Kerken in het vervolg als er een verpleegster moet worden benoemd, zullen trachten iemand te benoemen, die de noodige testimonia reeds bezit. En stellig zullen verpleegsters, die daarvan in het bezit zijn, bij sollicitatie voorkeur genieten boven verpleegsters, die de voorbereidende studie nog moeten maken. Het is voor de Zending dus wel van belang, dat er verpleegsters komen, die genoemde testimonia bezitten. En die verpleegsters genieten natuurlijk voorkeur.

Behalve verpleegsters, volgen ook eenige dames den zendingscursus, die later hopen uitgezonden te worden voor den arbeid onder vrouwen en meisjes op het zendingsterrein. Eén van haar is reeds benoemd en zeven hebben het toelatingsexamen afgelegd.

Ook zijn er enkele cursisten, wier doel niet is later de zending te dienen, maar die enkel uit belangstelling voor de zending den cursus volgen. De cursisten wonen zeer getrouw de lessen bij. Ofschoon sommigen nog al vrij ver van Utrecht en Amsterdam af wonen komen zij toch zeer getrouw. Van onderscheidene zijden vernamen we dat men met heel veel genoegen de lessen volgt, die zeer geschikt zijn om wat kennis van de zending op te doen.

De Theol. Opleidingsschool te Djokja.

Gewoonlijk zijn er aan de Opleidingsschool te Djokja twee cursussen: een Holl. cursus, waar het onderwijs hoofdzakelijk in de Hollandsche taal gegeven wordt, en wat breeder van omvang is, en daarom ook wat langer duurt, en een Javaansche cursus, waar de leerlingen geen Hollandsch behoeven te kennen en al het onderwijs in de Javaansche taal wordt gegeven.

In het begin van het jaar is er weer een nieuwe Javaansche cursus begonnen. Meestal gebeurt dit in het begin van de maand Augustus. Ditmaal kon dit echter niet, omdat Br. Wolterbeek, die een groot getal lessen geeft, met verlof in Holland was.

Den zesden December is het toelatingsexamen voor den nieuwen Javaanschen cursus gehouden. Er was veel aanbod van leerlingen. Niet minder dan 25 candidaten zijn aangenomen geworden. Dat getal is bijzonder groot. De leslokalen zijn er nauwelijks op berekend om zooveel leerlingen te bergen.

En het internaat is meer dan vol. Het bergt thans 16 leerlingen van den Hollandschen cursus en ook 16 leerlingen van den nieuwen Javaanschen cursus. De negen andere leerlingen van den Javaanschen cursus zijn gehuwd. Deze wonen natuurlijk niet in het internaat, maar in eigen huisjes.

De Opleidingsschool heeft echter maar zeven huisjes voor gehuwde leerlingen. Dit noodzaakte om in de twee grootste huizen elk twee van de kleinste gezinnen onder dak te brengen.

Vroeger werden de leerlingen, die gezonden werden om opgeleid te worden tot helpers bij den dienst des Words, vaak gekozen uit de onderwijzers. Ditmaal zijn er echter van de 25 leerlingen, die zijn aangenomen, slechts drie welke onderwijzer geweest zijn. Dat teekent hoe groot het gebrek aan onderwijzers is en hoe moeilijk zij kunnen worden gemist om aan de

Theol. Opleidingsschool opgeleid te worden tot Goeroe Indijl. Er zijn echter bij de aangenomen leerlingen wel heel wat verplegers, die vroeger bij den medischen dienst werkzaam zijn geweest.

De nieuwe cursus is 8 Januari l.l. begonnen. Gewoonlijk duurt een cursus drie jaar. Er is echter met het oog op de groote behoefte aan helpers besloten dezen cursus te doen afloopen in Mei of Juni 1942, zoodat de duur van dezen cursus slechts 2½ jaar zal zijn.

Het stemt altoos tot blijdschap wanneer er een flink getal jonge mensen in opleiding zijn om in den hoofddienst te arbeiden in de prediking van het Evangelie. Dit soort helpers is in den dienst der zending het meest noodzakelijk.

Een prachtig legaat.

Onlangs ontvingen we een bericht van Ds. H. C. v. d. Brink, executeur testamentair der nalatenschap van wijlen Mej. H. Houtman, dat deze zuster legateerde aan de zending van de Gereformeerde Kerken in Nederland vrij van rechten een bedrag van f20.000 uit te keeren of af te dragen uiterlijk binnen zes maanden naar haar overlijden. Het spreekt van zelf, dat dit bericht met blijdschap vernomen werd. Het wordt op hoogen prijs gesteld, dat deze zuster der Gemeente op zoo vorstelijke wijze de zending onzer Kerken heeft bedacht. De staat der Generale Zendingskas, waarvan veel gevergd wordt, begon reeds eenige zorg te wekken. Het stond te vreezen, dat zij weldra zou staan voor een tekort. Door het uitzicht op de ontvangst van dit legaat is die zorg voorloepig afgewend.

Het is zeer te wenschen dat dit prachtig voorbeeld andere broeders en zusters opwekke om bij het maken van hun testament ook de zending te gedenken.

Te weinig wordt bij het bespreken van legaten aan de zending gedacht. Het gebeurt betrekkelijk maar weinig, dat de zending een legaat ontvangt.

Natuurlijk kan niet iedereen een deel van zijn nalatenschap aan de zending vermaken. Maar er zijn toch ook onder ons heel wat broeders en zusters, die de opbrengst van hun vermogen bij hun leven wellicht niet gaarne missen, maar die bij testament zeer geschikt een deel van hun nalatenschap aan de zending zouden kunnen legateeren inplaats van wellicht alles aan hun neven of nichten na te laten.

Waarom zal men beter een deel van zijn vermogen kunnen legateeren, dan aan het mooie en in onzen tijd zoo rijk door God gezegende werk der Zending?

Onze zending groeit uit van jaar tot jaar. De Heere geeft onze Kerken de verhooring harer gebeden te aanschouwen vooral in den zegen op het zendingsveld. Maar die zegen, dien we dankbaar willen ontvangen, brengt mede, dat er van jaar tot jaar ook meer voor de zending noodig is.

Mogen de broeders en zusters, die overgaan om hun testament te maken, wat meer dan tot nu toe aan de zending gedenken en het mooie voorbeeld volgen van wijlen Mej. Houtman. Wie een deel van zijn nalatenschap voor de zending onzer Kerken bestemmen wil kan dit geschikt doen door in zijn testament een bedrag te legateeren „aan de Zending van de Gereformeerde Kerken in Nederland onder Heidenen en Mohammedanen”.

De Zendingskalender voor 1940.

Onze eenvoudige Zendingskalender is in onze kerken geen vreemde. Hij is er goed in. Dat is ook weer gebleken met den Kalender voor het jaar 1940. Het vorige jaar was de oplage 80700. Er waren er toen echter wat te kort. Aan enkele laat ingekomen aanvragen kon niet worden voldaan. Voor 1940 is de oplage daarom wat verhoogd. Zij is gebracht op 86200. Deze flinke oplage is echter niet geheel geplaatst. Wellicht mede in verband met den toestand, ten gevolge van den oorlog, bleef de aanvraag iets. zij het slechts weinig, beneden de verwachting. Maar wij zijn toch met het bereikte resultaat volkomen tevreden. Er zijn slechts 700 exempl. over.

Onze Zendingskalender verschijnt in zeer eenvoudige vorm. Meermalen hooren we, dat hij wat flinker voor den dag komen moest; meer modern, zooals onze tijd dat wil. Maar terecht hebben o.i. de redactie en de deputaten van de Zending geoordeeld dat de Kalender zijn eenvoudige, goedkoope vorm moest behouden. Het zou zeer te vreezen zijn, dat de prachtige oplage van over de 80.000 exemplaren beduidend zou dalen, als de kalender wat rijker, maar daardoor ook kostbaarder werd uitgevoerd. Dat zou uitloopen op schade voor de Zending.

Blijkens de groote oplage, die wellicht alle andere Christelijke kalenders overteft, is de Zendingskalender bij ons eenvoudige volk wel gewild.

En de beteekenis, die de kalender voor de Zending heeft beduidt meer dan velen denken. Hij komt in tienduizende eenvoudige gezinnen, waar hij gedurig aan de Zending herinnert en elke maand iets van de Zending meedeelt. Dat heeft wel degelijk zijn beteekenis. De zending heeft noodig, dat men aan haar denkt. Dat sterkt voor haar de belangstelling, de liefde en het gebed. En op bescheiden wijze helpt de kalender, dat men aan de Zending denkt. Er zit een stukje propaganda in.

En daarbij biedt de kalender door zijn saldo aan onze gemeenschappelijke Zendingskas een niet te versmaden inkomst. Het saldo, dat na betaling van alle kosten in de kas kon worden gestort, bedroeg f 4396.74. Het vorig jaar was dit f 4260.14½. Het saldo is dus iets hooger dan van den kalender voor 1939.

Onze kalender is zeer goedkoop. Slechts 11 cent per exemplaar. En dat hij nu toch voor de Zendingskas een zoo belangrijk saldo opbrengt, geeft aan den redacteur Ds. D. Pol en aan de deputaten voor de Zending, die den kalender bezorgen, veel voldoening.

Het gaat goed met onzen Zendingskalender.

Santpoort, 26 Maart 1940.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijsel, Bentheim en Oost-Friesland Zendingsynode.

Weleerw. en Eerw. Broeders.

In opdracht van het Moderamen van de Zendingsynode der Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe en Overijsel, c.a., gehouden te Assen in Juni

en September 1939, noodigt de Kerk van Hoogeveen U uit tot het zenden van twee afgevaardigden naar de aanstaande Zendingsynode, die D.V. gehouden zal worden te Assen, op Woensdag 26 Juni 1940. Aanvang des voormiddags om 10 uur.

Punten voor het agendum, alsmede de volledige namen en adressen van de afgevaardigden en hun secundi gelieve men in te zenden bij de samenroepende Kerk vóór 1 Juni 1940.

Namens den Raad der Geref. Kerk te Hoogeveen,
Ds. J. MEIJER, Praeses.

J. BUIKEMA, Scriba.

Hoogeveen, 15 Maart 1940.

Mej. G. Zigterman.

Onder de zendingsarbeiders en arbeidsters op Soemba neemt Mej. G. Zigterman een belangrijke plaats in. Zij is in den dienst der zending al ver-grijd.

Mej. G. Zigterman.

Nadat zij zich eerst op Midden-Java voor haar arbeid op Soemba had voorbereid, is zij reeds in 1920 naar Soemba gegaan, om daar aan het hoofd te staan van het jongens en meisjes internaat te Karoeni. Bij het begin was het getal der jongens en meisjes, die aan haar ter opvoeding en vorming waren toebe-trouwd, nog klein. Het bedroeg omstreeks een dertigtal. Wel was dat getal op zich zelf niet zoo gering. Het was groot genoeg om het verblijf van Mej. Zig-

terman op Soemba ten volle te rechtvaardigen. Maar vergeleken bij wat het later werd, was het nog slechts een klein getal. Mej. Zigterman won echter het vertrouwen bij de Inlandsche bevolking. Steeds meer werden haar jongens en meisjes toebetrouwd. Het aantal internen in haar internaat bedraagt thans 90 jongens en 60 meisjes, die daar onder de zeer bekwame leiding van Mej. Zigterman hun opvoeding ontvangen.

Onberekenbaar is de invloed, die van dit internaat in breeden kring is uitgegaan. Mej. Zigterman wordt zoowel door de Zendingsmenschen op Soemba, als door de Zendingsdeputaten zeer gewaardeerd. Eén der oude Zendingsdeputaten schreef ons van haar: „Een kranige juffrouw; stil, bescheiden en met vaste hand leidend; een juweeltje van de Soemba Zending.”

Ofschoon zij reeds 20 dienstjaren op Soemba heeft en natuurlijk niet jong meer is, is zij toch nog weer met zelfovergave aan den Heere en met nieuwen moed, na haar verlof teruggekeerd, om haar moeilijke, maar ook mooie zendingswerk op Soemba te hervatten. Zij is den 23 Maart weer van Genua vertrokken. Moge de Heere haar blijven sterken en zegenen in haar werk, opdat de nieuwe arbeidsperiode nog rijker voor Soemba ten zegen zij, dan haar werk in het verleden reeds was. W. B.

Schetsen uit Soemba.

No. 63.

Remoe had bezoek gekregen van den Goeroe, die er hem op gewezen had, dat wij menschen altijd maar God vergeten, die toch de Schepper en Onderhouder is; en dat wij meestal om ons zelf denken en daarvoor dan de Marapoe's en de dooden te hulp roepen.

Remoe moest wel de waarheid erkennen van de woorden van den goeroe; en hij besloot Zondag naar den goeroe te gaan luisteren in de kerk. Het trok hem bijzonder aan. Sinds lang reeds had hij nagedacht over de Marapoe's en nooit was zijn ziel tevreden geweest. Soms was de macht van den Marapoe wel eens gebleken; maar andere keeren niet.

Zij die zich niet stoorden aan de Marapoe's leefden net zoo goed en zoo kwaad als zij, die veel aan de Marapoe's offerden.

Maar toen hij naar de kerk was geweest, brak de storm los. De Radja had juist een groot Marapoe-feest georganiseerd voor heel het Landschap, en niemand durfde thuis blijven. Toen de Radja hoorde, dat Remoe naar de kerk was geweest en niet op zijn feest was verschenen, werd hij geroepen. Hij moest buiten in de zon blijven zitten, en moest de heftigste scheldwoorden aanhooren; met veel argumenten werd hij bewerkt. De christenen vernielden de oude volksadat; geen enkele zelfbestuurder was christen geworden, alleen een paar oudschooljongens, verscheidene goeroe's van de Zending hadden zich zóó slecht gedragen, dat zij ontslagen waren; het gedrag der Christenen was ook niet altijd overeenkomstig hun woorden, enz. En de Radja voorspelde hem, dat de Marapoe's wraak zouden nemen op hem.

Thuisgekomen, overdacht Remoe al deze woorden en de schande, die hij zich op den hals had gehaald. Het was wel waar, dat geen der Radja's die hij kende, christen was geworden: en dat de christenen vaak in zonde leefden. Maar de Schepper dan, den Almachtigen,

mocht men die zóó maar voorbijgaan? Hij kon niet inzien, dat hij verkeerd deed met te bidden tot God. Maar ook menselijke overwegingen hadden plaats in zijn hart. De Radja had hem openlijk te schande gemaakt, terwijl hij toch geen slaaf was. Hij zou nu laten zien, dat hij niet bang was, er een eigen meening op na durfde houden: ze zouden hem niet klein krijgen!

Daarom ging hij den volgende Zondag weer naar de kerk; en als hij de menschen van den Radja zag, deed hij alsof zij lucht voor hem waren.

Toch was hij in zijn hart wel bang voor de vervloeking van den Radja.

Na een paar weken werd hij erg ziek: daar lag hij in zijn donker huisje, vol rook van het vuur midden in het huis, waar het eten op gekookt werd, op een dun matje, uitgelegd op ongelijke, knobbelige bamboe's. Het was donker in zijn huis, en het was donker in zijn ziel. Nu ondervond hij de macht van den Radja en van de Marapoe's, welke hij verloochend had? Zou hij, om zijn leven te behouden, maar niet terug keeren tot de Marapoe's? Maar God dan? Was God dan niet de Almachtige Schepper? Was God dan niet machtiger dan alle goden en alle dooden?

Remoe deed, wat de goeroe gezegd had, dat hij moest doen: hij ging bidden tot God om hulp en licht. Toen werd het hem duidelijk, dat hij verkeerd gedaan had met vol trots en gekrenktheid niemand meer te groeten. Het waren toch zijn stamgenooten? Maar God wilde en kon hij niet meer loslaten; bij Hem ging hij hoe langer hoe meer rust vinden voor zijn ziel. Hij kon niet meer erkennen de macht der Marapoe's.

Remoe werd beter; maar toen werd zijn kind ziek, zeer ziek. Het at en dronk niet meer en lag maar doodstil met gloeiend hoofd. De heidenen spotten met hem: „daar heb je de toorn van den Marapoe, straks sterft je kind.”

Weer was er groote strijd in 't hart van Remoe; weer bad hij tot God. En toen zeide hij: „ook al sterft mijn kind, ik blijf toch trouw aan God, ik kan niet anders meer.” Hij bracht zijn kind naar den goeroe, welke het kind kininepillen gaf. De koorts daalde, en na drie dagen ging het kind weer spelen.

Remoe dankte God voor Zijn groote hulp. De heidenen uit de kampong stonden verbaasd, en hier en daar werd gefluisterd, dat God blijkbaar machtiger was dan de Marapoe's.

P. J. LAMBOOY.

Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland.

Dr. A. H. Vonk zond een verslag van het ziekenhuis te Keboemen, dat iets verkort hieronder volgt. W. B.

Beknopt verslag betreffende het Zendingsziekenhuis te Keboemen over het jaar 1939.

Het totaal aantal verpleegden op 1 Januari 1939 bedroeg: 104 mannen en 113 vrouwen. Tezamen 217 patiënten.

In den loop van het jaar 1939 kwamen onder be-

Zendingcommissie Arum.

handeling: 1475 mannen en 1009 vrouwen. Tezamen 2471 patiënten.

Het totaal aantal verpleegden in het jaar 1939 bedroeg dus: 1579 mannen en 1122 vrouwen. Tezamen 2701 patiënten.

Het restant op 31 December 1939 bedroeg: 126 mannen en 104 vrouwen. Tezamen 230 patiënten.

Het totaal aantal ziektegevallen bedroeg 3127.

Het totaal aantal verpleegdagen bedroeg voor de mannen: 40442; voor de vrouwen: 35713; totaal 76155, waarvan 72054 verpleegdagen werden gesubsidieerd.

De exploitatie bedroeg:

aan ontvangsten over 1939:	f 75.565.67
aan uitgaven over 1939:	f 74.219.88

batig saldo f 1.345.79

Het aantal verrichte normale en abnormale verlos-singen (eerstgenoemde voornamelijk in de dessa, laatstgenoemde in de kliniek) bedroeg: 302.

Het Ziekenhuis bestaat uit:

3 mannenzalen, elk met 36 bedden.

1 vrouwenzaal met 36 bedden.

1 vrouwenzaal met 18 bedden.

(aan de groote vrouwenzaal zijn vier en aan de kleine vrouwenzaal twee kamertjes verbonden, die ondermeer als kraamkamer dienst doen).

1 kinderzaal met plaats voor 20 zuigelingen.

1 besmettelijke afdeeling met 12 bedden.

Het totaalaantal operaties over 1939 bedroeg: 446 (groote operaties 189 en kleine operaties 257).

De toestand der gebouwen is heel goed te noemen. Geregeld wordt met het verven van het ziekenhuis-complex doorgegaan.

Scheen in het begin van het jaar een zeer lang ge-koesterde wensch te worden vervuld, namelijk het bouwen van een zesde zaal, om aan de overbezetting van het Ziekenhuis tegemoet te komen, door de sterk

gewijzigde tijdsomstandigheden moest de uitvoering van dit plan helaas tijdelijk worden uitgesteld.

Het geneeskundig personeel bestaat uit: 2 Eur. geneeskundigen. Het verplegend personeel bestaat uit: 3 Eur. gedipl. verpleegsters. Verder een Eur. Admini-strateur.

Het Inlandsch personeel bestond ultimo December uit: 14 Mantri-verplegers; 4 Mantri-verpleegsters; 2 vroedvrouwen; 1 assistent-apotheker; 37 leerling-verplegers(sters); 1 schrijver; 10 bedienden; 12 koelies.

De Geneesheer-Directeur,

A. H. VONK.

Zendingcommissie te Arum.

Ook de Gereformeerde Kerk te Arum heeft een Zendingcommissie, die in deze Kerk de belangen der Zending behartigd. Zij doet dit met liefde en trouw. De meisjes zorgen voor het ophalen der gel-den. Deze foto werd aan het Zendingsblad gezonden met verzoek om plaatsing. En natuurlijk wordt dit niet geweigerd, ook al is het dat de opname wegens plaatsgebrek wel een tijdje moest wachten, zoals vaak het geval is.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid.

Vierde Kwartaalverslag 1939.

Hierbij bied ik het laatste kwartaalverslag aan van de arbeid in dat gedeelte van de Residentie Ban-joemas, waarin de Kerk van Rotterdam en saamwer-kende Kerken zending onder Javanen en Chineezzen

drijven. Het is tevens het laatste verslag van mijn hand, gelijk het eerste kwartaalverslag van 1940 wel het laatste zal zijn dat collega Rullmann D.V. zal opstellen.

Dit beteekent dus, dat er in de bezetting van de Hoofddienst belangrijke veranderingen op til zijn.

Zulks heeft zich echter in het afgelopen tijdperk slechts in Holland getoond, waar Ds. Verkuyl zich eind December inscheepte naar Indië en Dr. Pieron in die maand slaagde voor zijn examen in de zendingsvakken, waardoor de mogelijkheid geschapen werd, dat hij spoedig zal volgen naar Indië.

Op het Zendingsveld zelf deed het verloop der gebeurtenissen nog weinig de zóó op handen zijnde veranderingen vermoeden. Alleen herinnerde het feit, dat de oudste der beide predikanten in November weer een 10 dagen naar de kou van Bandoeng vertrok, dat de pensionneering niet verre meer verwijderd kan zijn.

In de Hulpdienst en in de nauw met de Kerkelijke zending verbonden Schooldienst greep ook in deze maanden het komen en gaan plaats, waaraan wij in Indië zoo gewend zijn.

Wij hebben twee Huishoudscholen: in Poerbolingo één voor Javaansche en Chinese meisjes, die geen Hollandsch kennen. In Poerwokerto één voor meisjes, die wél onze taal machtig zijn, maar in de regel van die zelfde landaarden zijn, doch uit hogere kringen gesproten. Een enkel Hollandsch meisje loopt er ook wel onder door.

Het Hoofd van Panti Rini, de School in Poerbolingo, dochter van een gepensioneerde Wedono (districtshoofd), wonende te Banjoemas, Mejuffrouw R. Adj. Hariati, onze gewaardeerde huisgenoot, werd door haar ouders thuis geroepen. Noode zagen wij haar gaan.

Vervangen werd zij door Mejuffrouw Rr. Soepadmi. Deze een oud-leerlinge van de bekende Juliana van Stolbergsschool, de Chr. Huishoudschool in Jogjakarta, heeft al jaren geleden de beslissende stap gedaan. Zij is lid van onze Hollandsche Gereformeerde Kerk, hoewel gelijk haar naam aanduidt, een Javaansche. In vroeger jaren is zij ook al bij ons in huis geweest. Toen stond zij reeds in dienst van het damescomité, waarvan Panti Rini uitgaat en had in opdracht handwerklessen te geven in de namiddagen aan een ruim honderd meisjes, die nog op de lagere school zijn. Ook gaf zij 's morgens kookles aan gehuwde Javaansche dames. Thans nu door de goede zorgen van dat Comité naast die middagcursus ook bedoelde Javaansche Huishoudschool wordt geëxploiteerd, was het haar en ons tot blijdschap dat ze tot haar eerste liefde: het werk onder de meisjes te Poerbolingo, teruggekeerd is.

Mejuffrouw H. M. King, het Hoofd van Mardi Kenja, de Hollandsche Huishoudschool of Lagere Nijverheidsschool (zooals de officiële naam is) keerde in de laatste helft van October van buitenlandsch verlof naar Poerwokerto terug.

Dat was ook wel noodig. Want haar plaatsvervangster Mejuffrouw W. Wielenga, dochter van den bekenden Missionair van Soemba, Ds. D. K. Wielenga, was 17 October, met Dr. H. Oosterveen, zoon van den pastor in Barendrecht, in het huwelijk getreden. Men weet, dat deze Dr. Oosterveen, uitgekomen als tweede arts aan ons Zendingziekenhuis „Kliniek Poerwokerto

to", gedurende het verlof van Dr. Zwaan als wnd. Directeur opgetreden is. In het pas voltooide tweede doktershuis werd het huwelijksdèjeuner gehouden. Het ligt aan de andere kant van het Ziekenhuis als de directeurswoning, maar in één lijn met deze, zoodat de inrichting door de beide doktershuizen geflankeerd wordt.

Nu wij toch over een bruiloft het hebben, wil ik even aanstippen, dat Joesoep Marmajoewana, de verpleger, die in April 1939 van de theologische cursus in Jogja afgekomen is en J. Martasoedana, de tweede administrateur van onze Inheemsche Coöperatie „Djasmani" (Spaar- en Credietbank) in Poerbolingo, huwden met meisjes van de plaats. De laatste met een dochter van den bekenden gepensioneerde Jozua Dangin, die na de dood van Zendeling Vermeer het toen nog kleine kuddeken in Poerbolingo bijeen hield. Op de bruiloft sprak deze vader van de bruid van zijn dertien kinderen, zestig kleinkinderen en vier achterkleinkinderen. Dat zijn getallen om eerbied voor te hebben. Op zijn 67ste jaar zijn zijn nakomelingen dus nog meer in aantal dan die van Vader Jakob op een dubbel zoo hooge leeftijd!

Zuster Gazendam van het Ziekenhuis Poerwokerto is met verlof vertrokken. Zij zag met het oog op de bezwaren in de oorlogstijd zeer tegen de reis op. Had zij een voorgevoel ervan dat iets vreeselijks dreigde? Nauwelijks in Holland gearriveerd, vernam zij, dat haar broeder, in Holland geen broodwinning kunnen vinden, zich had laten monstren voor de equipage van de Simon Bolivar, maar op deze zijn eerste reis verongelukt was.

Vreeselijke tijding voor haar, wie niet lang geleden sinds haar vertrek uit Holland naar Poerwokerto reeds hare ouders ontvallen zijn! Moge zij in Holland geestelijken troost en bemoediging vinden, die haar in het verre Java moeilijk op die wijze zouden kunnen verleend zijn.

Het jaar was nog niet ten einde gespoed, of wij moesten alweer afscheid nemen. Ditmaal te Poerbolingo. Juist een jaar geleden was de jongste dochter van onzen zoo zeer betreunden Zendingsecretaris Ds. Velders van Rotterdam tot ons overgekomen om zich te wijden aan de zorg voor de apotheek en de huishouding van het Ziekenhuis Trenggiling. Helaas, de drastische bezuinigingen, waartoe de nood van de tijd dwingt, maakten haar zoo spoedige terugkeer noodzakelijk. Wij hadden haar anders in dit jaar leeren waardeeren en liefhebben. De verwachtingen waren zoo vele. Waarlijk, dit offer, aan de tijdsomstandigheden gebracht, viel zwaar.

Het afscheid van Dr. Samallo had op dezelfde avond plaats als dat van Mejuffrouw Velders, maar droeg een meer opgewekt karakter.

Dr. Samallo, van Ambonese landaard, maar geboren op Java, waar zijn nog geen half jaar geleden overleden Vader ook arts geweest is, kwam gedurende het verlof van Dr. Miedema tot ons als tweede dokter op Trenggiling. Hij voelde zich in onze Kring geheel thuis. Ook dit afscheid had dus een droevige kant: het afbreken van aangename omgang.

Maar al te tragisch willen wij het niet opvatten. In Jogja, waar hij een benoeming kreeg aan het Petronella-Ziekenhuis, krijgt hij gelegenheid om zijn uitnemende gaven nog verder in de dienst van het Koninkrijk te stellen. Beiden, Mejuffrouw Velders en

Dr. Samallo, brengen wij hier onze hartelijke dank, voor wat zij in korte tijd aan toewijding en liefde ons geschonken hebben.

De terugkomst van Dr. Miedema, die eigenlijk ook in dit tijdperk had moeten vallen, is even uitgesteld (tot 2 Januari) terwille van de vaderplicht, die hem dwong voor de opleiding zijner twee oudste kinderen in Bandoeng huisvesting te zoeken en vanwege een lichte ongesteldheid van één der jongsten.

Ik kan nog niet afstappen van de personalia zonder vermeld te hebben, dat de heer Swanborn, die sedert Augustus was ingevallen in een vacature op de Schakelschool te Poerbolinggo, sedert October zich naar de begeerte van zijn hart weer geheel aan het zendingswerk onder de Chinezen kan wijden, doordat een Inlandsche onderwijzer, oud-leerling van de Christelijke Kweekschool te Solo, uit Poeloe Laoet de gelederen onzer onderwijzers kwam versterken.

Overgaande tot de eigenlijke zendingsarbeid, vermelden wij de Doop van een twintigtal Chineesche broeders en zusters te Poerwokerto.

Op de tweede Kerstdag had de plechtige opening plaats van de nieuwe Kerk in het van ouds bekende Grendeng (bij Poerwokerto), een zichbaar bewijs van de opleving, die in de gemeente aldaar in de laatste tijd dankbaar is op te merken als vrucht vooral van de energieke toewijding van den goeroe-Indjil Ahas Martosoewito.

Eindelijk heeft in de laatste maand van het jaar ook de beroeping plaats gegrepen van een predikant in de gecombineerde Kerken van Tjilatjap en Adired. In den goeroe-Indjil van Sidaredja, Sadjan Darmosoemarto vonden deze beide gemeenten den man, die bereid is het werk voort te zetten van Ds. Misaël, welke juist een jaar vroeger naar Poerwokerto was vertrokken. Vóór zijn bevestiging als zoodanig moet hij eerst nog enkele maanden zich voor zijn Kerkelijk examen voorbereiden.

Ik sluit dit overzicht met te vermelden, dat de jaarlijksche statistiek uitwees, dat op heel het arbeidsveld (de volledig geïnstitueerde Kerken inbegrepen) gedurende het jaar 1939, 93 volwassenen en 124 kinderen van inheemsche landaard gedoopt zijn. Voor de Chinezen zijn die getallen 19 volwassenen en 18 kinderen.

Moge de Heere ook in het sedert ingetreden jaar 1940 de arbeid in Banjoemas rijkelijk met Zijn zegen bekronen!

P.

E.

Eerste indrukken.

Men heeft mij verzocht om iets te schrijven over onze eerste indrukken van Indië en het Zendingswerk in Indië. Het is niet gemakkelijk om aan dat verzoek te voldoen. 't Aantal indrukken, dat men ondergaat bij 't betreden van den Indischen bodem en bij 't eerste rondkijken in dit land is zoo groot, dat 't onmogelijk is om eenigszins volledig aan 't bovenstaande verzoek te voldoen.

Wij vertrokken uit Holland: 28 December. Terwijl ik dit schrijf is 't 8 Maart. Op den 28en December namen wij op 't station in den Haag afscheid, omringd door vele Hollandsche vrienden en familieleden.

Nu ik dit schrijf woon ik tijdelijk in 't huis van een Goeroe-Indjil, midden in 'n kampong, op 'n

plaatsje, waar ik, behalve de chef van het station, de eenige Europeaan ben.

Wellicht kunnen deze eenvoudige feiten U ervan overtuigen, dat er tusschen 28 Dec. en dezen dag een veelheid van overgangen, indrukken, gevoelens en ervaringen ligt, die niet geheel is weer te geven.

Ik zal me dan ook maar beperken tot 't belangrijkste.

Het was voor mijn vrouw en mij een eigenaardige gewaarwording om met Indië kennis te mogen maken. Wij waren door den arbeid onder de Oostersche studenten reeds lang innerlijk op Indië voorbereid.

Dagelijks kwamen wij in Holland in aanraking met Oosterlingen. Dagelijks hoorden we gesprekken over Indië. Dagelijks was ik bezig met studie in betrekking tot Indië. Met ons gevoel en onze fantasie leefden wij reeds lang in Indië.

Daarom ondergingen wij op de reis naar Indië en bij de eerste aanraking met land en bevolking een typisch, tegenstrijdig gevoel van vreemdheid en vertrouwdheid.

Een gevoel van vertrouwdheid, omdat natuur en volk en heel 't aspect van 't Indische leven ons bekend voorkwamen. 't Was telkens of wij allerlei herkennen, alsof wij reeds veel eerder hier geweest waren.

Maar toch ook een gevoel van vreemdheid, omdat de kennis, die alleen door fantasie en wat studie verworven is, toch nooit ten volle klopt met de werkelijkheid.

Nooit zal ik vergeten, hoe wij op Sabang voor 't eerst geconfronteerd werden met de tropische natuur. Eén van onze Oostersche vrienden bracht ons naar 't prachtige meer op Sabang en daar kwamen wij voor 't eerst diep onder den indruk van de overwelldigende vegetatie van den Oosterschen bodem, van de prachtige bergformaties en dat wonderlijke totaalbeeld, dat land en lucht en water en planten hier tesamen geven.

Daarvan kan men zich eigenlijk geen voorstelling vormen door studie en fantasie.

Toen pas begreep ik voor 't eerst, hoe in deze natuur de mensch zich vaak niet meer gevoelt dan een klein, passief onderdeel in een geweldig geheel, waarvan hij toch heimelijk deel uitmaakt, terwijl in het Westen 't accent veel meer valt op de menscheijke daad en de producten door menschenhanden gemaakt en menscheijke gedachten uitgedacht. Iederen dag doet men hier nieuwe indrukken op van deze natuur.

Voor al nu ik met een Goeroe-Indjil dag in dag uit — voor taalstudie en ter kennismaking — er op uit ga, ga ik deze natuur steeds meer liefhebben en is 't een vreugde om zoo nu en dan ergens de fiets achter te laten en langs smalle boschpaden de huizen van enkele ver verwijderde Christenen op te zoeken.

Behalve van de natuur, zijn wij sterk onder de indruk gekomen van de sociaal-economische ellende, die hier geleden wordt.

In Belawan werden wij door Ds. de Jong van de boot gehaald en reden wij naar Medan. Onderweg zagen wij voor 't eerst de paalwoningen van de In-

heemsche bewoners van Sumatra en kregen wij reeds eenige indruk van de sociaal-economische ellende, die hier bij duizenden heerscht.

Die indruk werd telkens verdiept, toen wij op Java kwamen. 't Was juist de tijd vóór de oogst. Overal waar wij kwamen om kennis te maken met de dessa-gemeenten, klonk — zonder opstandigheid, maar wél geboren uit reële nood — de klacht over de ernstige „patjeklik”, de voedselschaarschte, die in de residentie Banjoemas de menschen dreef voor het gebruik van minderwaardig voedsel.

En niet alleen klachten waren de bewijzen van ernstige armoede, de meest-overtuigende bewijzen daarvoor ontvingen wij, toen wij in de ziekenhuizen „Trenggilling” en 't ziekenhuis te Poerwokerto de honger-eudeem patiënten zagen, letterlijk en figuurlijk zwart van ellende en armoede en toen wij hoorden 't binnenkomen van „vergiftigingsgevallen” vanwege het gebruik van onbruikbaar voedsel. Veel hadden wij reeds over deze dingen gehoord en veel gelezen. De werkelijkheid te zien is echter anders, pijnlijker, overtuigender. En ook wordt in deze wereld de vraag dringender: Hoe kunnen wij 't beste helpen?

Bij onze entré in Indië zijn wij ook getroffen door de groote *lichamelijke ellende*. 't Viel ons in Batavia reeds op, hoeveel wrakken van menschen men daar ziet loopen op de straten, die gebukt gaan onder allerlei ziekten en kwalen. En als men dieper 't leven van de allereenvoudigsten leert kennen, dan hoort men a.h.w. het zuchten van duizenden onder zwaar lichamelijk leed, terwijl er geen handen genoeg zijn om te helpen.

Niet alleen van de sociaal-economische en van de lichamelijke nood der bevolking hebben wij in deze eerste weken een indruk gekregen, maar ook reeds eenigszins van den *geestelijken nood*.

Wanneer men in de rust van een studeerkamer in Holland lectuur leest over de Javaansche „ilmoe's” (de geheimleer), over „goena-goena” (magie) en „goegon-toehon” (bijgeloof), dan kan men zich wel eenigermate inleven in de werkelijkheid van het Javaansche geestesleven, maar fungeert men toch nog veel te veel als geïnteresseerde toeschouwer. Anders wordt het, als de werkelijkheid van het Javaansche geestesleven zich in levende personen aan ons presenteert. Hier in de kleine plaats, waar ik logeer, kom ik er iederen dag mee in aanraking.

De werkwaardigste representant van deze geesteswereld is een oud mannetje, die telkens bij de goeroe komt.

Hij is een bekend man in de omgeving, op de hoogte van allerlei ilmoe's, van de geheime wegen naar verlossing, uitgedacht door zoekende en tastende menschen. Gisteren kwam hij met een groote plaat vol met verwarde, troebele symbolen, die hem vroeger tot leidster hadden gediend naar vrede en verlossing.

Hij weet ook veel te vertellen van de witte magie en werd tot voor kort herhaaldelijk geraadpleegd om bepaalde tooverkunsten aan te wenden ten gunste van de bewoners van 't plaatsje. In hem krijg ik aanraking met de angst, die op den achtergrond van deze denkwereld rondspookt, met de verwarring en verdwaaldheid van 't menschlijk tasten naar verlossing.

In hem is 't als 't ware in levenden lijve te zien, dat de „god dezer eeuw” de oogen verblindt en duizenden in slaafsche dienstbaarheid aan zich onderwerpt. Eerlijk erkent hij het, dat hij in dit alles de vrede niet gevonden heeft.

En als de goeroe bij stukjes en beetjes hem 't Evangelie vertelt, dan luistert hij gretig en dan breken telkens de tranen open op zijn oude, vermoeide oogen.

Ik zou zoo kunnen doorgaan met indrukken weer te geven van de *ellende*, die ons trof bij 't binnen komen in Indië. Maar ik zal dat niet doen. Ik zou 't zoo samen willen vatten: Indië is een land, als alle landen, misteekend door armoede, ziekte, zonde, nood en dood. Indië heeft, als alle landen, Jezus Christus noodig.

Er wordt in Indië veel gedaan om de nooden weg te nemen, bewonderenswaardig veel, maar Indië heeft vóór alles noodig, Jezus Christus, de Verlosser der wereld.

Wij hebben niet alleen ellende gezien in Indië, wij hebben Gode zij dank ook gezien, dat Jezus Christus bezig is Zijn Heerlijkheid te openbaren en dat Hij daarvoor gebruiken wil de arbeid der Zending.

Onvergetelijk zal voor mij blijven het eerste Avondmaal, dat ik in Indië vierde. 't Was op een Zaterdagmiddag op een tournee van Ds. Rullmann, waarbij ik hem begeleidde. Langs een smal voetpad bereikten wij eindelijk een zeer eenvoudige, open bamboehut in een kleine dessa. 't Was er bijna geruischloos stil. Een klein groepje Christenen wachtte; arme menschen, wien men van 't gezicht kon lezen, dat 't leven zwaar voor hen was. Tevoren zaten ze met elkaar wat te praten, over de voedselschaarschte, over de vooruitzichten van de oogst, over het verzet van de Mohammedaansche dessa-genooten, over het geloof in Jezus Christus.

Toen begon Ds. Rullmann den dienst en met diepen eerbied aten deze menschen het brood en dronken zij de wijn ter gedachtenis, aan Hem, die Zijn lichaam en bloed gaf tot een volkomen verzoening.

Daar zag ik iets van het wonder, dat God doet, door den dienst der Zending, n.l. dat de Heerlijkheid van Christus ook in Indië geopenbaard wordt, vol genade en waarheid.

Van dat vreugdevolle wonder heb ik in deze maanden veel mogen zien.

Onder leiding van Ds. Rullmann en zoo nu en dan ook van Dr. Esser, die thans tot herstel van krachten in de bergen verblijft, heb ik kennis mogen maken met het Zendingswerk in al z'n onderdeelen.

In heb kennis mogen maken met het werk der vele Goeroe's Indjil, van de Colporteurs, van de Ziekenhuizen, van de poliklinieken, van de Volks- en Vervolgscholen, van de inrichtingen voor Westersch Onderwijs.

Ik heb iets mogen zien van den arbeid der Missionaire predikanten en der Javaansche pandita's, enz. enz.

Er zouden over dit alles vele bladzijden te vullen zijn. Ik kan er natuurlijk niet aan denken om daar aan te beginnen.

Nu ik in deze dagen logeer bij een Goeroe-Indjil, leer ik zijn werk eens zeer van nabij kennen. Alleen reeds daarover zou een opstel geschreven kunnen

Chr. Javaansche Huishoudschool.

worden! Ik wil echter mijn indruk van 't geheel kort trachten te formuleeren.

Mijn eerste indruk is deze: Wat wordt er véél gedaan in de residentie Banjoemas! Wat heeft God wonderlijk het werk gezegend. Wat is er in de laatste decennia hier verbazend veel gegroeid en wat wordt er in 't algemeen met trouw en ijver en hartelijke toewijding gewerkt!

Mijn tweede indruk is deze: Wat wordt er nog weinig gedaan!

De Kerken van Zuid-Holland Zuid hebben de verantwoordelijkheid voor de Residentie Banjoemas op zich genomen.

Dat beteekent dus, dat God aan die Kerken in den dag des oordeels vragen zal: Geef rekenschap, wat hebt gij met dit zendingsgebied en de u daarin toevertrouwde verantwoordelijkheid gedaan? Hoe hebt gij uw taak vervuld?

Als wij met die vraag gaan rekenen, dan schrikken wij. Want in dat licht gezien, is er nog maar weinig gedaan. In het geheel der Residentie is nog slechts een betrekkelijk gering aantal plaatsen bezet. Veel gebieden zijn nog totaal onbearbeid. In talloze plaatsjes ontbreken nog de eerste sporen van de activiteit der Zending. 't Javaansche volksleven is hier nog bij lange na niet aangeraakt. 't Christendom wordt door 't geheel van 't volksleven nog niet ernstig genomen. Er is nog veel, zeer veel te doen.

Daarom is mijn eindindruk deze:

Grootsch is Uw roeping en heilig Uw taak,
En de uren zijn weinig, ontwaak dan, ontwaak!

Voorzoover een deel van deze taak ook op mij rust, is er bij mij eenerzijds een gevoel van groote blijdschap, dat ik mee mag werken bij de volvoering van deze taak, anderzijds een gevoel van machteloosheid en hulpeloosheid. Maar dit is onze troost

bij de aanvaarding van onze taak:

Hij, die ons geroepen heeft, is getrouw.

Bovendien is dit ons tot steun: dat er hier in de Residentie Banjoemas een groep van meelevende Gereformeerden is, die ons niet alleen hartelijk heeft verwelkomd, maar die ook met woord en daad er getuigenis van aflegt, dat ze ons ten allen tijde helpen wil en met ons meewerken zal.

En tenslotte is dit ook ons tot een sterke troost, dat de Javaansche Christen-gemeenschap, waarin wij leven, een gemeenschap is, die ook onderwezen is in het gebed voor de Missionaire predikanten en hun gezinnen. Elke vergadering, die ik in de eerste maand meemaakte met de Javaansche medewerkers, eindigde in een bidstond. Geheel spontaan kwam op deze vergadering de wensch naar voren, dat ook de nieuwe pandita in het gebed zou worden opgenomen.

Gesteund door Gods beloften en door de hulp van onze Europeesche en Javaansche broeders en zusters mogen wij nu, dankbaar en afhankelijk, beginnen met de voor de menschen onmogelijke, maar bij God mogelijke taak van Missionair predikant in dit gewest.

J. VERKUYL.

Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland.

De Christ. Javaansche Huishoudschool.

In het Maartnummer van het Zendingsblad is een stukje opgenomen van Ds. A. F. Keuchenius, waarin hij een en ander vertelt van de ingebruikneming van het nieuwe gebouw van de Christ. Jav. Huishoud-

school, die op 1 Augustus is gesticht. Thans biedt ons blad een foto van deze school aan.

Haar naam is: *Pawijatan Mardi Rini*. In het Hollandsch vertaald beteekent die naam: *School ter op-leiding tot huismoeders*.

De foto laat ons de school zien van de voorzijde. Als men goed kijkt ziet men den naam op het dak boven de deur.

Onder den naam staat in het Javaansch: *Christelijk Javaansche Huishoudschool met internaat*.

Men is te Poerworedjo met deze school heel blij.

W. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland.

Jaaroverzicht Hoofddienst en Schooldienst in 1939.

Den Eerw. Kerkeraad der Geref. Kerk te Amsterdam.

Hooggeachte Broeders, —

Der gewoonte getrouw moge ik U hierbij aanbieden een overzicht over het Zendingswerk gedurende het jaar 1939. Gaf ik U het vorig jaar een gedetailleerd verslag over het leven der Javaansche gemeenten en de ontwikkeling van het werk op de verschillende zendingsposten, deze keer wil ik trachten een meer algemeene indruk te geven van het kerkelijk leven hier, om alleen indien daartoe aanleiding bestaat van de afzonderlijke gemeente's en posten iets mee te deelen.

Vergeleken bij het vorige verslagjaar was 1939 een stil jaar. Evenwel geen jaar van stilstand. Het aantal geïnstitueerde kerken bleef gelijk. Zoo ook het getal der Javaansche predikanten. Maar in de bestaande gemeenten ging, hier krachtiger, daar minder krachtig, de groei door: groei in zielen aantal, maar ook groei in geloof en kennis en gehoorzaamheid. De jaarlijksche classicale vergadering, die in dit jaar in Medari gehouden werd, spreekt van allerlei dingen, die wijzen op ontwikkeling en verdieping in het leven der Javaansche kerken. 'k Denk hierbij aan de zaak der Zending in de Lampons, welk terrein, zooals U bekend is, door de Javaansche kerken als zendingsveld is aanvaard. Deze zaak viel een zeer breede bespreking ten deel, waarbij duidelijk uitkwam hoe groot de moeilijkheden zijn voor jonge kerken bij het aanvaarden van haar zendingstaak, maar waarbij ook in even sterke mate het accent viel op de roeping tot zending, zelfs voor jonge en nog zwakke kerken, zooals de Javaansche kerken hier. En algemeen bleek de bereidheid om in geloof deze zaak aan te pakken en in de gemeenten het zendingsbesef wakker te maken.

Een ander belangrijk onderwerp was het visitatierapport, dat melding kon maken van groote zegeningen van God; van verdieping van het geloofsleven, van groeiende offervaardigheid, maar dat ook spreken moest van andere dingen: van lauwerheid, van zonden, die in de gemeente waren binnengedrongen, van gebrek aan kennis van het Woord van God. Hoezeer deze dingen ook te betreuren zijn, verwondering behoeven

ze niet te wekken, gezien het nog jonge christendom hier, en evenmin vermogen ze ons neerslachtig te maken zolang deze dingen onder het oog worden gezien met een ernst en een ootmoed als dit op onze classicale vergadering geschiedde.

Van groei spreekt ook de gang van zaken in de verschillende afzonderlijke gemeenten. Zoo kwam in de gemeente Djokja al meer het besef, dat de omvang der gemeente de beroeping van een tweeden predikant noodzakelijk maakte. Wegen werden hiervoor gezocht, en hoewel deze plannen mede door de moeilijke tijdsomstandigheden nog niet konden worden uitgevoerd, toch toonde de gemeente zelf door een zeer aanzienlijke verhooging der kerkelijke bijdragen, die toch al hoog te noemen zijn, zich bereid te doen wat noodig was voor een goede ontwikkeling van het gemeentelijk leven. Het is zeer te hopen, dat deze zaak spoedig een oplossing vindt. temeer daar het hoe langer hoe duidelijker wordt, dat Ds. Sopater, hoewel hij vrij geregeld in het afgelopen jaar zijn werk kon verrichten, toch niet meer bestand is tegen de eischen, die een zoo omvangrijke gemeente aan haar predikant stelt. Zeer verheugend is ook de zich al meer in de gemeente ontwikkelende zendingsijver, de drang om het evangelie in de omgeving te doen hooren. Het is uiteraard slechts een deel der gemeente, dat hieraan meedoet, maar dit deel wordt steeds grooter, terwijl liefde tot dit werk steeds nieuwe wegen weet te vinden om meerderen de boodschap der verlossing te doen hooren. Vermelding verdienen de jaarlijksche Kerstfeestvieringen voor huisbedienden, die zoo druk worden bezocht, dat de groote Javaansche Kerk hier geen plaats kon bieden aan allen, die opgekomen waren. Voorts de bijeenkomsten, maandelijks belegd met de armsten onder de armen, waar op zeer eenvoudige wijze het evangelie wordt gebracht, en waar steeds meerderen komen luisteren. Tenslotte het persoonlijk bezoeken van menschen, die op de een of andere manier met het evangelie in aanraking zijn geweest. Het is een vreugde te zien, hoe de kring dergenen, die zich tot dat werk geroepen gevoelen, zich uitbreidt. Was er vroeger wel eens bezorgdheid, dat deze gemeente teveel op zichzelf was gericht, thans gaan de oogen hoe langer hoe meer open voor den nood der niet-christelijke omgeving. En dit laatste kan van het meerendeel der andere geïnstitueerde gemeenten ook worden gezegd. Hier openbaart het zich in een actie gericht op een bepaald punt, daar weer in een zoo veel mogelijk contact zoeken met de naaste omgeving, al naar gelang de plaatselijke toestanden zijn, maar vrijwel algemeen is het zoo, dat naast de nood van eigen gemeente ook de omgeving binnen den kring der christenen komt.

Wat betreft de in het vorige verslag tot zelfstandigheid gekomen gemeenten Wates, Kalipenten en Ngoelakan kan nog gemeld worden, dat de situatie zich hier geheel naar wensch heeft ontwikkeld. Hier is wezenlijke zelfstandigheid, terwijl toch het contact met de zending niet abrupt is verbroken. Eigener beweging houden ze in belangrijke zaken voeling met de zending, waardoor een ongedwongen samenwerking mogelijk wordt, die aan gemeente en zending beide ten goede komt. De nieuwe kerk te Pandjattan, onder Wates behoorend, kon in het begin van 1939 in gebruik worden genomen. De belangstelling daar is nog steeds groeiende.

Ook de gemeente Wonosari met de onder haar sorteerende groepen maken melding van verblijvende dingen. In Poegeran kwam de gedachte aan institueering op, terwijl in Kemadang, dicht bij de nieuwe polikliniek Bintaos, een groep belangstellenden ontstond. De eerstelingen van deze groep zullen eerstdaags den doop ontvangen.

De gemeente Ngenta-Enta kwam tot samenwerking met de groepen Rewoeloe, Kebon Agoeng, Paras en Soendi. Vooral deze twee laatsten mogen zich verheugen in een groeiende belangstelling voor het evangelie bij de bevolking.

Tenslotte kan nog worden meegedeeld, dat Goentoergeni institueering heeft aangevraagd. Deze zaak zal waarschijnlijk in den loop van dit jaar wel haar beslag krijgen.

Het totaal aantal gedoopten in al de gemeenten en groepen op het terrein bedroeg in 1939: 235, waaronder 73 volwassenen. Vergelijking met het vorige jaar toont een vermindering in het aantal volwassenen, dat den doop ontving, terwijl het aantal kinderen iets steeg. Hoewel het moeilijk is de oorzaken van dezen teruggang na te gaan, toch moet het feit zelf ons een prikkel zijn tot nadere bezinning op ons werk en het werk onzer helpers. Dit geldt ook van het aantal leden, dat geloofsbelijdenis aflegde, en dat in het afgelopen jaar 30 bedroeg. Verblijvend is de toename van het aantal ongedoopte catechisanten, dat boven de 800 uitkomt. Van U en ons zal veel gebed gevraagd worden, of God deze zoo veel belovende oogst zal willen doen rijpen, zoodat ze in Zijn schuren kan worden binnengehaald.

Wat onze helpers in den hoofddienst betreft, zij konden in het afgelopen jaar allen ongehinderd hun werk verrichten. In den loop van het jaar steeg hun aantal met zes: drie abiturienten van de opleidingsschool, twee goeroe's van andere terreinen en één colporteur, die tot goeroe-indjil bevorderd werd. Over het algemeen kan gezegd, dat zij allen hun werk met toewijding verrichten. In veel gevallen blijken de in het vorig jaar bewerkte overplaatsingen een goed effect te sorteeren. Op den duur minder gewenscht, maar door de omstandigheden noodzakelijk is de toestand, dat sommige goeroe-indjil met onderwijzersdiploma thans een deel van hun tijd aan schoolarbeid geven. Zoodra nieuwe toevoer van nieuwe onderwijzers dit mogelijk maakt, zullen deze mensen weer geheel tot hun eigenlijke werk moeten terugkeeren. Thans echter voorkomt hun tewerkstelling bij het onderwijs een inkrumping van onzen schooldienst, terwijl uitbreiding juist zoo dringend noodzakelijk is. Voor de uitbreiding van den Hoofddienst, die ook steeds meer krachten gaat vragen, hebben we trachten te zorgen door voor den Javaanschen cursus een zestal leerlingen aan te nemen.

Afzonderlijke vermelding verdient voorts het werk in de Hospitalen en Poliklinieken. Ten eerste verblijdde ons het bericht, dat speciaal met het oog op den nood van dit werk besloten werd tot het beroepen van een derden Missionair-Predikant, waardoor dit zeer belangrijke werk meer dan tot nog toe de aandacht zal kunnen krijgen. Een aanvankelijke verbetering kon echter in het afgelopen jaar ten dezen opzichte reeds verkregen worden, doordat zr. Heidema het werk, waarvoor zij was vrij gemaakt, na volbrachte voorbereidende studie, kon beginnen. Tevens werd de

goeroe-indjil R. M. Besar geheel beschikbaar gesteld voor het werk in het hoofdhospitaal. Voorloopig resultaat van de getroffen schikkingen was, dat en aan de patiënten en aan het personeel meerdere aandacht kon worden besteed. Er werd een begin gemaakt met nazorg van de vrouwelijke patiënten, waar zooveel mogelijk worden ingeschakeld de christenvrouwen ter plaatse. Ook de nazorg der mannelijke patiënten kon meer systematisch worden opgezet. Voorts zijn voor vele groepen verplegers en verpleegsters en leerlingen, naast de vaste catechisaties, verschillende bijbel- en evangelisatiecursussen ingesteld, onder leiding van Zr. Heidema en R. M. Besar, terwijl de ouderen een cursus volgen, die door de miss. predikanten geleid wordt. Ondanks zijn drukke werkzaamheden op ander gebied, heeft ook Dr. Bakker hieraan zijn zeer gewaardeerd aandeel. Het spreekt vanzelf, dat dit nog maar een begin is, en dat een waarlijk intensieve bearbeiding van dit uitgestrekte arbeidsveld pas kan ter hand genomen worden, wanneer een van Uw predikanten zich hieraan geheel kan wijden. Het is niettemin verheugend, dat het afgelopen jaar reeds dezen vooruitgang bracht.

Moedgevend zijn ook de voorloopige resultaten van de colportage in de hulpziekenhuizen en poliklinieken, waarover ik in mijn vorige verslag U schreef. Een enkele daargelaten, vinden de hoofden dezer inrichtingen dit middel een verlichting in de vervulling van wat hun zwaarste taak is, n.l. met patiënten contact te zoeken, zoodat ze willen luisteren naar de boodschap van Christus.

Ook den Colportagearbeid door onze colporteurs gaf reden tot tevredenheid. De eenigszins gewaagde raming van den verkoop werd gemakkelijk gehaald, wat voor een niet gering deel ook te danken was aan het werk der nieuw aangestelde colportrice en van den Chineeschen colporteur, die op kosten van de Holl. Geref. Kerk hier, bij ons in dienst kwam. Ongetwijfeld zou de vrucht van dit werk nog grooter zijn, wanneer we niet chronisch worstelden met een tekort aan goede christelijke lectuur. Met ongedeelde blijdschap wordt dan ook begroet het plan tot oprichting van een Lectuurdienst, waardoor we althans eenigermate zullen kunnen voldoen aan de gewichtige taak, die we op dit gebied hebben. Moeilijkheden bracht ook mee het feit, dat eerst het Javaansche Nieuwe Testament uitverkocht was, en daarna, toen hiervan de nieuwe uitgave verscheen, het Oude Testament uitverkocht bleek. Op de verschijning van den nieuwen druk zullen we nog minstens twee jaar moeten wachten.

Gretige aftrek, vooral onder de Christenen, vonden nieuwe uitgaven als de „Babad Zending ing tanah Djawi" van den heer Wolterbeek, en verschillende commentaren van de hand van Ds. van Dijk. Een paar jeugdboekjes, uitgegeven door Solo en Djocja, ter gelegenheid van het Kerkfeest, vlogen weg. Onze oplage van 10.000 ex. was in een paar weken tijds verdwenen.

Een probleem is altijd nog het vinden van goede colporteurs, en de vraag hoe we onze colporteurs hoe langer hoe meer bezielen en geschikt kunnen maken voor hun werk. Hieraan wordt wel iets gedaan door de maandelijksche bijeenkomsten, die met hen gehouden worden. Maar bevredigend is dit niet. Nu is het plan in overweging om van de verschillende terreinen een paar der flinkste colporteurs voor een korten tijd in Djocja bijeen te brengen, waar ze een

eenvoudigen cursus, te geven door de Docenten der Opleidingschool, zullen volgen, en tegelijk onder leiding van een missonair-predikant, practisch werk zullen moeten doen. Deze menschen kunnen dan de opgedane ervaring en kennis doorgeven aan hen, die op het terrein achterbleven. Persoonlijk heb ik veel verwachting van dezen als proef bedoelden cursus. Goede colporteurs als verkenningss- en contactmannschappen zijn aan ons front even drigend vereischt als goede lectuur.

De Schooldienst komt langzamerhand den druk, waaronder ze vooral tengevolge van de bezuiniging leefde, te boven. De mogelijkheden hiervan worden steeds ruimer, deels tengevolge van de mogelijkheid om voor nog ongesubsidieerde scholen subsidie te verkrijgen, deels ook door de nieuwe toevoer van nieuwe leerkrachten, te verwachten van de Normaalschool te Solo en onzen eigen cursus tot opleiding van Volks-onderwijzers. Maar hiervoor moeten we nog wachten tot medio 1941. Hoe moeilijk dit is moge U blijken uit het feit, dat per Augustus 1939 het aantal leerlingen aan onze scholen rond 3400 bedroeg tegen rond 2700 een jaar daarvoor. Dank zij de in het verslagjaar afgekomen subsidie voor de vervolgschool Semin en de Volksscholen te Toengkak, Demangan en Mokol, kon zonder verhooging van uitgaven voor Holland worden overgegaan tot het overnemen van de vervolgschool te Djongrangan, die tot nu toe bij Poerworedjo in beheer was, en tot opening van een volksschool te Kemadang en te Tegalredjo. Evenwel was het, ondanks de vermeerdering van het aantal onderwijzers, niet mogelijk voor alle scholen een voldoende bezetting te krijgen, zoodat aan sommige ongesubsidieerde scholen tijdelijk onbevoegde krachten moesten worden tewerk gesteld, terwijl aan sommige andere scholen de bezetting zeer positief onvoldoende is. Het onderwijspeil wist zich, ondanks deze ongunstige omstandigheden, te handhaven, zoodat het mogelijk werd voor het nu ingetreden jaar weer voor eenige volksen vervolgscholen subsidie aan te vragen. Wanneer hierop gunstig wordt beschikt, dan zal verder kunnen worden gegaan met den uitbouw van onzen schooldienst, wat ook met het oog op de groote uitbreiding van het gouvernementsonderwijs en dat van Missie en Mohammedijah, dringende noodzaak is. Er is hier nog ruimte voor nieuwe zendingsscholen. Van die kans moeten we gebruik maken, voor het te laat is. En dat te meer, waar ook in het afgelopen jaar duidelijk bleek hoe belangrijk de school als zendingsmiddel is. Ook in dat opzicht stemde het werk van onze onderwijzers tot dankbaarheid. Helaas werd in de maand October één onzer onderwijzers, Atmosoemarta, hulponderwijzer aan de volksschool te Selo, door den dood ons ontnomen. Aan een ander, in tijdelijken dienst, moest ontslag worden gegeven.

Ook het Westersch onderwijs, dat niet rechtstreeks van de zending uitgaat, mocht zich in een voorspoedige ontwikkeling verheugen. Als dochterschool van de H.J.S. Wetan kregen we een ongesubsidieerde school, in de omgeving van de Kraton. Deze school heeft nu reeds 200 leerlingen. De K.W.S. werd omgezet in een gemengde H.J.S., hetgeen een grooten toevloed van leerlingen tengevolge had. Voorts werd met steun van de Schoolvereniging een Chin. huishoudschool geopend, uitgaande van een Comité van Chineesche Christenen. Plannen zijn in wording voor een Huis-

houdschool met Javaansch als voertaal, voor abiturienten van meisjesvervolgscholen. Ook deze school zou uitgaan van een Javaansch Comité.

Zoo is ook hier groei, en een steeds ruimere gelegenheid om de jeugd van dit land te wijzen op Jezus Christus. Allerlei vormen van jeugdwerk ontstaan en trekken veel belangstelling. Op dit gebied is nog zeer veel te doen. En in het bijzonder voor de eigenlijke zendingsscholen zoeken we nog steeds naar middelen om het eens gelegde contact met de vroegere leerlingen te behouden. Maar we zijn ook dankbaar, dat bij het weinige, dat nog op dit gebied wordt gedaan, de zegen vaak zoo rijk is, en dat geregeld jonge menschen tot Christus komen, die door het christelijk onderwijs Hem hebben leeren kennen.

En hiermede heb ik U weer iets laten zien van de ontwikkeling van Uw werk hier. Daarin is veel gebrekkigs. En in het afgelopen jaar waren er verschillende dingen, die door de afwezigheid met verlof van een Uwer predikanten niet die aandacht konden krijgen, die ze noodig hebben. Maar ondanks dat alles heeft God Zijn zegen niet aan het werk onthouden. We moeten Hem dankbaar zijn, dat Hij 't werk deed voortgaan. Dat Hij ook Zijn arbeiders hier en in Holland heeft gespaard en gesterkt. Dankbaar ook, dat Hij tegen het einde van het jaar Ds. Allaart en zijn gezin weer veilig hier bracht.

En zoo kunnen we, ook al zijn er veel zorgen, en weten wen iet welke gevolgen in het bijzonder de oorlogstoestand voor ons werk zal hebben, toch met nieuwen moed en geloof ons werk in dit nieuwe jaar voortzetten, omdat onze Zender alle macht bezit in hemel en op aarde, en wij weten, dat wat er ook gebeurt, niets de Komst van Zijn Rijk zal kunnen keeren.

Met hartelijke groeten, ook namens Ds. Allaart,

Uw dw.,

(w.g.) G. J. VAN REENEN.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord.

Mej. M. Kombrink.

Reeds in het begin van Maart is Mej. M. Kombrink weer teruggekeerd naar Java. Zij is 6 Maart met de „Indrapoera" van Genuë weer vertrokken om te Klaten in het „Dr. Scheurer's hospitaal", dat onder leiding staat van Dr. D. Bakker, haar gewaardeerden arbeid als verpleegster te hervatten.

Mej. Kombrink is haar verpleegsters loopbaan begonnen te Zeist in het Christ. Sanatorium voor zenuwleiders.

Later ging zij naar Amsterdam, waar zij gewerkt heeft in het Wilhelmina Gasthuis. Hier heeft zij haar diploma voor ziekenverpleging en kraamverzorging gehaald.

In 1932 ging zij naar Sumatra, waar zij zich vestigde te Taroetoeng. Ruim een jaar heeft zij daar als particulier verpleegster gewerkt.

Van Sumatra is Mej. Kombrink vertrokken naar

Mej. M. Kombrink.

Java, waar zij een benoeming tot verpleegster in dienst der Zending van de Geref. Kerk te Delft in het Zendingsziekenhuis te Klaten aanvaardde. Na hier eenige jaren in Zendingsdienst te hebben gearbeid, kwam voor haar een tijd van verlof.

Haar verlof is nu weer voorbij. En met opgewekt-
heid is zij teruggekeerd tot het werk, dat haar te
Klaten weer wacht. W. B.

Zending van de Geref. Kerk te Middelburg en de met haar samen- werkende kerken in Zeeland Noord-Brabant en Limburg.

Een dringend verzoek.

Langs dezen weg wenden we ons tot U, met het
beleefde, doch dringende verzoek, om steun voor een
bijzonderen nood.

Er zijn alleen op Midden-Java, waar de Zendings-
terreinen liggen der Geref. Kerken, 30.000 (dertig
duizend) blinden.

Zoolang ze nog niet blind waren hebben velen van
hen hulp gezicht in de klinieken en polyklinieken der
Ziekenhuizen, maar sedert ze ongeneeslijk blind
geworden waren sleepten ze hun ellendig bestaan
voort, zooals beschreven wordt in het pas uitgegeven
boekje „Pak Ibrahim de Blinde”. Dan zijn ze men-
schen, die geen helper meer hebben.

Tot hiertoe namen we voorzover de ruimte zulks
toeliet blinde mensen op in de armenkolonie Blondo
bij Magelang, waar geregeld een 300 arme stumperds,
waaronder 70 blinden, aan geregelden arbeid gewend
worden.

Deze opname bracht eenige verlichting, omdat ze
opgenomen werden in een gemeenschap van lotgenoo-
ten, van ellendigen, die ook blind waren en omdat
ze nu opgenomen waren in een plaats waar hen het
Evangelie werd verkondigd.

Maar we hebben ook gevoeld, dat deze blinden
aparte verzorging en aparte leiding noodig hebben.

Daarom zal er D.V. in 1940 aan die armenkolonie
te Blondo, een aparte Blindeninrichting verbonden
worden, waar ze leeren lezen en allerlei werkzaam-
heden leeren verrichten, die zich bijzonder eigenen
voor blinde mensen, maar bovenal moet er uit-
breiding komen van de gebouwen, zoodat er van die
30.000 blinden, wat meer in onze blindenkolonie
kunnen opgenomen worden en er aan wat meer
blinden uit die 30.000 het Evangelie kan gebracht
worden.

Hun bestaan is zoo droevig.

Wat beteekent een blinde in de Javaansche maat-
schappij?

Hij is er niet meer dan een opzij geschoven wezen,
die geacht wordt, een nutteloos leven te leiden, waar
niemand meer naar omkijkt, die 's morgens de woning
verlaat met zijn stokje, om tastend den weg te vin-
den, of zich door een arme vrouw of kind laat leiden
naar de plaatsen, waar veel mensen zijn, om daar
bij elkaar te bedelen, wat hij in zijn ellendig bestaan
noodig heeft.

Voor zulke mensen zal er D.V. in Blondo gelegen-
heid gemaakt worden voor opname, om overeen-
komstig hun toestand behandeld te worden, om ze
te leeren lezen, om ze te leeren arbeiden, om ze te
leeren kennen den Heere Jezus.

Helpt ons dezen arbeid uit te voeren.

Er is ongeveer een f 20.000 voor noodig.

Dit werk is van beteekenis voor alle Zendings-
terreinen van Midden-Java, waar telkens geklaagd
wordt over het lot der blinden.

't Is van bijzonder belang voor 't Zendingswerk in
een land, waar zoo weinig barmhartigheidsbetoon
gevonden wordt.

Het geeft zoo'n goede gelegenheid, om aan deze
mensen, die arm zijn en ellendig, het Evangelie
te verkondigen.

We vragen Uw bijdrage voor een noodzakelijk werk
en voor een arbeid, die voor de komst van het
Koninkrijk Gods van bijzondere beteekenis kan zijn.

Indien 't niet mogelijk is te geven voor dit werk,
wil dan deze circulaire als niet gezonden beschouwen,
maar, als 't enigszins mogelijk is, en 't ook U aan-
grijpt, dat voor die 30.000 (dertigduizend) blinden
van Midden-Java zoo heel weinig gedaan wordt, helpt
ons dan, om in dezen noodtoestand eenige verande-
ring te brengen.

Ds. C. VAN NES, Missionair-Predikant in
Magelang.

Mevr. N. VAN NES—DE PUTTER, Magelang.

Ds. A. MERKELIJN, Emeritus Missionair-
Predikant van Magelang.

Bijdragen kunnen worden gestort op het giro-
nummer van Ds. A. MERKELIJN, Lorentzkade 36,
Leiden.

Zijn gironummer is 141811.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Palembang.

Kerk- en Pastoriebouw voor de Kolonisten-gemeenten.

Sinds de eerste verantwoording van ontvangen collecten en giften in Het Zendingsblad van Januari j.l. werden we van verschillende zijde weer verblijd door de bewijzen van hartelijk meelevens met de christen-kolonisten op Zuid-Sumatra.

Zoo ontvingen we door middel van de Zendings-commissie te Heemstede een gift van N.N. groot f 150.—. Met het reeds verantwoorde bedrag hebben we nu de gelden voor het bouwen van een kerkje en pastorie voor de gemeente te Belitang bij elkaar.

Voor al het ontvangene, de groote zoowel als de kleine giften, zijn wij den gevers en geefsters oprecht dankbaar.

Maar zooals ik voor enkele maanden reeds geschreven heb, met dit bedrag zijn we er nog niet. Immers als Palembang straks een miss. predikant ontvangt, kan terstond worden overgegaan tot het institueeren van acht, misschien wel van negen kerken, n.m.l. te Palembang en te Tandjong Karang (de hoofdplaats van de residentie de Lampongsche Districten) en op de kolonisaties Belitang, Koeroengan Njawa, Mergodadi, Wonosobo, Metro (hier waarschijnlijk op twee plaatsen omdat te Metro binnenkort 1 miljoen Javanen zullen zijn) en Toegoemoelia.

De kolonisten, die uit armoede naar Zuid-Sumatra komen, zijn zelf niet in staat om iets voor hun kerkbouw bij te dragen. Wel helpen ze alle mee aan den bouw. Vandaar ook dat we slechts voor f 250.— een kerk en pastorie kunnen neerzetten. Hout is er volop te krijgen. De voornaamste uitgaven zijn voor steen, dakbedekking, teer en gereedschap. Te Toegoemoelia staat reeds een kerk en pastorie, voor Belitang ontvingen we dan reeds de benodigde gelden en zoo staat de Zuid-Sumatra-zending dus nu nog voor de bouw van 5 kerken en pastorieën op de kolonisaties, benevens twee in de beide genoemde hoofdplaatsen waar het bouwen veel duurder is en waarvan ik het benodigde bedrag nog niet weet.

Wij moeten dus voortgaan met onze actie en daarvoor uw hulp blijven inroepen. Palembang durft dit met temeer vrijmoedigheid doen omdat het gaat voor christenen van uw zendingsterrein op Midden-Java. Ge zoudt toch ook niet willen dat deze menschen, die uit armoede zich moesten losmaken van hun land en hun plaatselijke kerken, nu maar aan hun lot werden overgelaten? En dat mag toch ook niet? Als we zien op wat de Roomschen reeds voor hun gemeentelieden hebben gedaan, dan moeten wij ons schamen. Het aantal missionarissen is reeds zoo groot, dat elke kolonisatie intensief bearbeid kan worden. Doordat er tot 1936 vrijwel niets voor de protestantsche christenen werd gedaan, waren verschillende van hen uit vertwijfeling Roomsch geworden. En als wij niet spoedig een miss. predikant krijgen, dan vreezen we 't ergste. Onze zendende kerken mogen dan daadwerkelijk erkennen dat God, door 't overplanten van Zijn zegen, hun een taak heeft gegeven voor Zuid-Sumatra. En onze kerken zijn daar niet vrij van met een beroep op hun tekorten. Daarmede is deze zaak niet afgedaan. Gelukkig dat onze kerken ook deze

nood aan God mogen zeggen in het geloof dat Hij, die ons allen tot de verzorging van onze Javaansche kolonisten en tot het vermeerderen van Christus' Kerk in het nieuwe vaderland der Javanen heeft geroepen, ons ook helpen zal.

Nu gaat 't er voorloopig alleen maar om dit werk op gang te helpen. Immers, gezien de welstand op de oudere kolonisaties, kunnen we, althans naar Javaansche maatstaf gemeten, er welgestelde kerken verwachten, die, indien staande onder goede leiding, op den duur zelf de kerkelijke arbeid kunnen bekostigen. 't Gaat dus nu om de eerste hulp; de kerken moeten er op gang geholpen worden. En hoe langer we daarmee wachten, hoemeer er straks verholpen moet worden. Bovendien heeft God ons laten zien in wat reeds gebeuren mocht dat de begintijd van de kolonisaties de menschen 't meest ontvankelijk maakt voor het evangelie. Voor het Rijk van Christus liggen nu op Zuid-Sumatra de grootste kansen. En hierop mogen onze kerken slechts één antwoord geven: aanvatten!!

De nu volgende bedragen willen we dan besteden voor kerk- en pastoriebouw te Koeroengan Njawa. Deze kring wordt tot nu toe verzorgd door Wirokardio van Belitang, een arbeid die deze volijverige christen zonder een cent vergoeding verricht. K. Njawa ligt op 43 K.M. afstand van Belitang (afstand Rotterdam—Leiden) en daar gaat Wirokardio elke Zondagmorgen heen per fiets om er voor te gaan in een leedienst, op 't heetst van den dag fietst hij terug om dan tegen 5 uur ook nog te Belitang een dienst te leiden. Ook in de week brengt Wirokardio nog een bezoek aan K. Njawa om er te catechiseeren. Mochten we hem reeds bemoeiden met de bouwgel-den voor Belitang, straks zullen we hem mogen zeggen dat ook de bouwsom voor K. Njawa gereed ligt. Immers we ontvingen aan halve collecten: te Sliedrecht f 50.84, te Koudekerk (Z.-H.) f 15.—, te Rotterdam-Zuid f 11.45, te Deventer f 6.45, te Harlingen f 32.33½, te Burum f 12.50, te Rotterdam f 22.25 en de collecten te Zweeloo f 14.77½ en te Bodegraven f 143.—. Totaal: f 308.60.

Aan giften ontvingen we: fam. L. te Woerden f 1.10, van een zendingsvriend te Spakenburg f 2.50, door middel van R. K. te V. te Linschoten f 4.55, van zendingscomm. te Delft f 5.—, van S. F. te Bussum f 3.—, door middel van Dr. G. te Buitenpost 3 giften f 0.50, van H. te Rotterdam-Zuid f 1.—, van 6 kinderen M. te Dedemsvaart uit hun spaarpot f 1.50 en verder uit Dedemsvaart: van A. A. M. S. f 1.—, van H. M. f 2.50, van N. N. f 0.50, fam. R. f 0.50, Wed. A. v. H. f 10.—, A. v. H. f 2.50, M. v. H. f 2.50, M. v. H. f 2.50, Wed. H. v. H. f 2.50, fam. N. f 2.50, fam. H. W. f 1.—, N. N. f 1.50, fam. U. S. f 25.—, door middel van Ds. Neerken f 14.78, fam. N. te Rotterdam-Zuid f 2.50, van „Bergenaar" f 2.50, Wed. B. te Sliedrecht f 1.—, van D. K. te G. f 5.—, van v. d. R. te Baarn f 2.50, van een zr. te Harlingen f 1.—, van 2 zusters te Harlingen „voor spijkers" f 2.—, van een Herv. zr. te Harlingen f 1.—, van K. te Kralingen f 1.—, van fam. K. te Vlaardingen f 50.—. Totaal: f 157.43.

Mag ik hier nogmaals allen, die ons vaak op zoo verrassende wijze met hun giften hebben bemoeid, hartelijk dankzeggen? Nog één ding wil ik van u vragen: vergeet ook in uw gebed het werk op Zuid-Sumatra niet!

In correspondentie werd mij enkele malen de vraag

Ds. en Mevr. Sybesma—v. 't Slot met hun gezin.

gesteld of men ook per giro giften voor de Zuid-Sumatra-zending kon overmaken. Mijn zwager, de Heer C. W. Kok, Bergsingel 127, te Rotterdam, heeft zich nu gaarne bereid verklaard om op die wijze giften voor ons werk in ontvangst te nemen; diens giro-nummer is: 17 84 85. Wanneer u nu op het strookje even het doel van uw geldzending invult, dan zal de Heer Kok voor verdere doorzending zorgdragen en natuurlijk volgt dan later de verantwoording in het Zendingsblad.

Wanneer u dit artikel onder oogen krijgt, ben ik reeds weer op weg naar Indië. 't Stemt mij tot groote dankbaarheid dat er zooveel in onze kerken zijn die met warme belangstelling het werk op Zuid-Sumatra volgen. God geve u allen dat ge moogt blijven zien wat 't eigenlijke is van alles wat er ook in onze dagen gebeurt, n.m.l. de komst van Gods Koninkrijk. En laten we samen in het meeleven met hetgeen God werkt, onze dankbaarheid uitleven voor Zijn genade, waardoor Hij ons heeft willen inschakelen in Zijn allesbeheerschenden arbeid.

Mijn adres is van nu voortaan weer: Regentesse-laan 1, Palembang.

G. J. SYBESMA.

Juist had ik dit artikel beëindigd, toen ik nog uit Dedemsvaart door middel van Ds. Neerken in totaal f 20.90 aan giften ontving. Heel veel dank!

Ds. en Mevr. Sybesma—van 't Slot.

De predikant van de Hollandsche kerk te Palembang, Ds. G. J. Sybesma, is al weer terug naar Sumatra. In September is hij met verlof hier aangekomen. Veel rust heeft hij niet genoten. Op tal van plaatsen heeft hij gepreekt en gesproken en met warmte de belangen der Zending op Zuid-Sumatra bepleit. En met bijzonder genot heeft men dezen bezielenden prediker en welsprekenden pleitbezorger van het Zendingswerk op Zuid-Sumatra in onze Kerken gehoord.

De tijd van verlof was echter in Maart al weer voorbij. En Ds. Sybesma moest zijn werk in Holland afbreken om terug te keeren naar zijn Gemeente te Palembang, die naar zijn terugkomst zeer verlangde.

En gezien de noodzakelijkheid van het werk op het uitgestrekte terrein van de kerk te Palembang verlangde Ds. Sybesma ook zeer om zijn arbeid in Indië weer te hervatten.

Gemakkelijk is zijn werk daar niet. De verzorging der verstrooide Gereformeerden op zijn terrein eischt, dat hij van de twaalf maanden in het jaar er zeven doorbrengt op reis. Natuurlijk heeft hij ook de kerk te Palembang zelf te bearbeiten. En dan vraagt het Zendingswerk op Zuid-Sumatra onder de meer dan 300.000 Javanen, waarvan er omstreeks 1000 tot het Christendom behooren, nog heel wat van zijn tijd en kracht.

Ds. Sybesma heeft ontzettend veel te doen. Maar de Heere gaf hem een gezond en krachtig gestel en bij veel werkkraft ook veel werklust.

Over zijn vertrek, dat plaats had 23 Maart van Genua, viel een bijzondere schaduw, doordat Ds. Sybesma alleen moest gaan en Mevr. en de kinderen nog moest achterlaten. Mevrouw is wat zwak. Het werd voor haar beter geacht, dat zij nog enkele maanden tot verder herstel van haar krachten in Holland bleef.

Mevrouw hoopt in October a.s. met de kinderen haar man te volgen. Zij blijft dus D.V. nog een half jaar hier.

Ds. Sybesma is geboren te Ulrum 2 Jan. 1902, zijn vrouw is van geboorte een Arnheemsche. Zij wordt D.V. Juli a.s. 34 jaar. De oudste van de twee kinderen, Dietje, telt 7 jaar. Zij is geboren te Vinkeveen, de eenige standplaats van Ds. Sijbesma hier in Holland; en Jan, een jongen van 4 jaar, is van geboorte een Sumatraan.

Ds. Sybesma is maar kort in Holland dominee geweest. In 1931 werd hij predikant te Vinkeveen. Maar in 1934 ging hij al naar Indië, waar hij zeer gezegend heeft gewerkt.

W. B.

Zending van de Geref. Kerk te Soerabaja en de met haar samenwerkende Kerken te Semarang. en Malang

Waar voor zijn geld.

Hoeveel heb je daar nu voor aan den doekoen (een inlandsche kampong kwakzalver) betaald??

Deze vraag stelde ik aan een man, terwijl hij wat vuile bladeren van een groote wond op zijn arm, afweekte.

Hij keek mij even aan, als of hij wilde vragen: meen je dat nu serieus of zit daar een strikvraag achter! Maar te voren had ik zoo geduldig en ernstig alles aangehoord, wat hij over de doekoen verteld had en ook toen had ik zijn verhalen niet met een spotwoord of spotlach beantwoord, dus ik zou deze vraag ook wel ernstig meenen.

En toen zei hij: ik moest er één gulden voor betalen! Doch, zoo voegde hij er zacht aan toe: de doekoen moest ver loopen en veel kennen (vermoedelijk sloeg dit op een geheimleer) om deze obat (medicijn) voor mij klaar te maken.

Nu had deze man geen geld meer. Maar zijn wond deed hem nog zoo'n pijn en... werd steeds erger. Daarom had hij dan ook tenslotte mijn hulp maar aanvaard.

De wond werd goed gewasschen en de jodoform-zalf met een schoon verband zouden nu de rest wel doen, onder Gods zegen.

Nog enkele malen herhaalde ik deze behandeling.

Wat was hij blij, toen hij mij, een poosje daarna, op een pasar (markt) weer ontmoette en de geheel genezen arm vertoonde! En aan de vele omstanders vertelde hij met veel ophef wie hem zoo goed geholpen had en dat hij daar maar tien cent voor betaald had. De menschen liepen daarna weer door, maar keken mij toch wel weer anders aan.

En 's avonds in hun dorp spreken zij er over... En ik werd weer des te meer overtuigd van de groote waarde van het Medisch Zendingswerk.

Om contact te krijgen met de menschen.

Om de weg te banen tot hun hart.

Vandaar, dat wij dan ook zoo ernstig hopen, dat onze Vereeniging tot steun van ons Medisch Zendingswerk in Makassar hier in Holland veel steun zal ontvangen.

Deze Vereeniging tot steun van het Medische Zendingswerk in Makassar (Zuid Celebes) heeft tot doel in Nederland gelden te verzamelen, opdat het Zendingsziekenhuisje in Makassar zijn gezegend werk onder de Makassaren en Boegineezen kan voortzetten.

Ons Devies luidt:

Met Uw *regelmatige, kleine, maandelijksche bijdrage*, bereiken wij groote dingen op ons Zendings-terrein in Makassar (Zuid Celebes).

Op zooveel mogelijk plaatsen in Nederland probeert deze vereeniging nu haar correspondenten te krijgen.

Deze correspondenten zoeken desgewenscht 2 of 3 jeugdige medewerkers. Deze kleine groep werkers probeert, ieder in eigen kring zoo mogelijk maandelijks bij kennissen en vrienden een rijstbon te verkoopen voor 5 cent of 10 cent.

Eén bon van 5 cent door U gekocht, maakt het ons mogelijk aan een izeke Makassar, die in ons ziekenhuisje opgenomen is, een bord rijst te verstrekken.

Eén bon van 10 cent door U gekocht, maakt het ons mogelijk aan die zelfde zieke Makassar behalve een bordje rijst ook nog de voor hem benodigde medicijn te geven.

Ieder die *regelmatig* iedere maand zoo'n bonnetje van 5 of 10 cent koopt, ontvangt door middel van den correspondent *gratis* het Zendingsblaadje „Stemmen uit Makassar”, dat éénmaal in de twee maanden de laatste berichten over het Zendingswerk in Makassar geeft.

Het Makassar-Zendingswerk gaat uit van drie van onze Gereformeerde kerken. Deze drie Gereformeerde kerken liggen in Oost Java, n.l. Soerabaja, Semarang en Malang.

Ieder gevoelt, dat nu dit Zendingswerk uitgroeit, het te zwaar wordt voor die drie Gereformeerde kerken in Indië.

De Synode van onze Gereformeerde kerken, in Augustus 1939 te Sneek bijeen, sprak dan ook haar groote waardeering voor dezen Zendingsarbeid uit en adviseerde om de zoo hoognoodige gelden voor deze uiterste voorpost van de Zending onzer Gereformeerde kerken, in Nederland te verzamelen.

De opzet van den arbeid van onze Medische Vereeniging is al 't ware het antwoord op dit synodale advies.

Ook gij: Waar voor Uw geld!

Met Uw *regelmatige, kleine, maandelijksche bijdrage*, bereiken wij groote dingen op ons Zendings-terrein in Makassar (Zuid Celebes).

Zendingsziekenhuis „Laboeang Badji” (Schoone Havens) Makassar

De beste methode om een zieke Makassar te helpen aan een bordje rijst en een flesch medicijn is, zoo mogelijk, maandelijks een kaartje van 5 of 10 ct. koopen.

Voor U een kleine uitgave. Voor het werk in Makassar een groote steun.

Algemeene adres voor midden en Zuid Nederland: de Heer G. M. A. Laernoës, H. Tollenstraat 4, Utrecht, Giro 289929.

Algemeen adres voor Noord-Nederland: de Heer E. Laninga, Roodeschool (Gr.), Giro 327313.

Bij deze adressen zijn de rijstkaarten aan te vragen en ook het benodigde aantal „Stemmen uit Makassar”.

Weesp.

Ds. H. v. d. BRINK.

Enkele indrukken van de laatste misslonaire vergadering.

Het werk gaat door!

Wel nooit heeft de wereld voor een grootere catastrofe gestaan dan nu dreigt. De verwarring en onzekerheid neemt steeds toe. Wat de dag van morgen brengen kan, wie zal het zeggen? Temidden hiervan wordt de Zending geroepen tot haar taak. Zij weet zich geroepen. Haar uitgangspunt ligt niet in de steeds wisselende situatie van het oogenblik. Daardoor mag zij zich geen oogenblik laten beheerschen. Alleen immers omdat God Zijn plan heeft met deze wereld, met de volkeren van deze landen, daarom is er de Zending. Dat moet alles beheerschend zijn. Daarom mag zij zich ook door niets laten ophouden.

Dat was kenmerkend voor de laatste missionaire vergadering. De oorlogsdreiging werd niet genoemd, maar op de achtergrond van alle besprekingen was ze aanwezig, maar en dit was het merkwaardige, ze werkte alleen maar stimulerend. Ook nu werd het verstaan, dat de eisch van het oogenblik, alleen maar is, werken, gehoorzaam werken, zoolang het dag is.

Het Koninkrijk van Jezus wordt niet opgehouden, het komt. Dus gaat het werk door!

Heenwerken naar de eenheid.

Tot een van de belangrijkste verschijnselen, die in de Protestantische Zendingswereld opvallen, behoort zeker het streven naar eenheid. Smartelijk wordt gevoeld, vooral tegenover de geweldige ge-centraliseerde macht van Rome, de verdeeldheid van het Europeesche en Angelsaksische Christendom. Dit streven kwam sterk uit op de laatst gehouden wereld-Zendingconferentie. De eischen van de dagelijksche zendingspraktijken brengen ook steeds meer de zendingen van verschillende denominatie's bij elkaar ter bespreking van gemeenschappelijke moeilijkheden.

De behoefte aan een blijvende vorm van samenwerking heeft hier in Indië geleid tot de pogingen om te komen tot een Raad van Kerken en Zending, waarin zoowel de zending als de jonge kerken vertegenwoordigd zullen zijn. Hiermee werd het vraagstuk der verhouding tot andere zendingen voor de Geref. Zending weer acuut. Reeds vroeger heeft men pogingen gedaan om tot een samenwerking te ko-

men, maar deze zijn toen afgestuit.

In het volstreckte isolement meende men toen de ander het best te kunnen dienen.

Intusschen is er wel veel veranderd. Tegenover de zich steeds hechter consolideerende fronten van racialisme, nationalisme enz. gaat men voelen het gemis aan een eenheid die alle krachten ook in de wordt in de jonge kerken zeer sterk gevoeld.

Zending samentrekt. Dit verlangen naar eenheid

In Holland hebben onze kerken een oplossing getracht te vinden in hun toetreden als buitengewone leden tot de Nederlandsche Zendingsraad.

Zoo stonden de zaken toen de vraag om samenwerking in de Raad van Kerken en Zending ook tot de missionaire vergadering kwam en om een oplossing vroeg. De tijd drong, want ook de medewerking der jonge Javaansche Kerken was gevraagd en deze vroegen op hun beurt het advies der vergadering om zoo eenigszins mogelijk te komen tot eenzelfde gedragslijn.

Wie nu de ontwikkeling der Gereformeerde theologie in de laatste tijd van dichtbij heeft gevolgd, weet hoe van verschillende zijden juist in de formulering van het Kerkbegrip het accent zeer sterk is gelegd op de doorgaande werkzaamheid van Hem, die tot op Zijn groote dag Zijn Kerk bezig is te vergaderen, dus tot eenheid te brengen. Hier worden duidelijke lijnen getrokken, waarlangs ook het oecumenisch streven der Geref. Kerken en dus van de Zending zich heeft te bewegen.

Hierover bestaat hier wel geen verschil van gevoelen. Wel over de wijze waarop in de practijk moet worden heengewerkt naar de eenheid. Nu zijn er tegen samenwerking in de Raad van kerken en Zending wel bezwaren in te brengen. De zaak staat hier nog even anders dan in Holand. In de Indische Raad neemt een niet kleine plaats de Protestantische Kerk in. En terecht werd er op gewezen, dat deze Kerk nog lang niet toe is aan de grondslag waarop de Indische Raad van Kerken en Zending zich wil stellen. Zal de gezochte eenheid dan tenslotte toch geen illusie blijken?

Daartegenover voelde men, dat de Geref. Zending op dit generaal appel van heel de Zending in Indië niet mocht ontbreken, dat zij niet het minst tegenover de jonge kerken een roeping heeft, die ze moet vervullen en men meende zoo het voorbeeld der Hollandsche kerken te mogen volgen en straks als buitengewone leden voorloopig te kunnen toetreden.

'n Forsche aanpak.

Holland heeft geantwoord. De Synode in Sneek heeft f 5000 per jaar beschikbaar gesteld voor een op te richten lectruur-bureau.

Temidden van de oorlogsdreiging was er in Sneek geen spoor van defaitisme. Het werk moet voortgang hebben ondanks alles!

Holland heeft gesproken.

Nu is het woord aan de Kerken in Indië. Het gaat immers om een Lector-Bureau voor Kerk en Zending.

Welk een geweldig terrein ligt hier nog braak. Het gaat om een miljoenenbevolking. Welke eischen worden daar gesteld..

Denk U het onderscheid tusschen den ontwikkelenden Javaan, die zijn denken geheel georiënteerd

heeft naar het Westen en de eenvoudige dessa-man. En beide zullen we toch moeten bereiken, Beide zullen toch moeten worden aangesproken.

Om in deze tak van arbeid te komen tot concentratie van alle krachten is haast een organisatie-talent noodig een grondige kennis van land, volk en taal.

Waar zou deze twee-eenheid wel te vinden zijn?

Wat het wonder, dat de vergadering een bepaalde kant uitkeek?

Het wachten is nu alleen maar op wat de Classis Batavia zal doen. Wat ieder van ons, ieder belij-dend lid van de Indische Kerken zal doen.

Hebben we nog oogen om te zien, wat hier ge-vraagd wordt? Durven we nog eens met inzet van alle krachten, de handen ineen slaan? En nu eens niet klein voor de dag komen?

Zullen we de miljoenen van dit land willen be-reiken en dat moet! — dan wordt hier een opzet ge-vraagd, waarbij alles wat tot nu toe werd gedaan op lectrur-gebied kinderspel is geweest! Zoo vraagt het dit land! De miljoenen zullen het moeten hoo-ren. Het is nu de tijd!

Problemen der liturgie.

De liturgie van de Javaansche Kerken zal een eigen stempel moeten dragen. Daarover zijn we het allen wel eens.

Maar nu de uitwerking?

De formulieren nu in gebruik bij de Javaansche kerken, bevredigen niet. Zij dragen teveel het stem-pel van vertalingen der Hollandsche, die Westersch zijn in stijl en gedachtengang.

Aan de vergadering was een proeve aangeboden van nieuwe formulieren in het Javaansch, nieuw in stijl, nieuw in vorm.

Bij de opstelling ervan had de gedachte voorge-zeten, hoe sluiten we ons het nauwste aan bij het geloofsbezit der jonge kerken. Maar nu deed zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat bij de verge-lijkende bestudeering van de oude en de nieuwe, hoe langer hoe sterker de rijkdom van de oude for-mulieren ons ging toespreken. Welke schatten liggen daarin opgesloten. Hoe kan de Kerk haar geloofsin-houd daaraan ook steeds weer oriënteren en verdie-pen.

En het werd steeds duidelijker, daar moeten ook de Javaansche Kerken heengroeien. Niet dan tot eigen schade zullen zij deze schatten kunnen missen. De proeve zooals die er lag zal weer opnieuw wor-den bekeken. Liever nog een paar jaar met een eenigszins gebrekkige uitgave der formulieren voort-gewerkt, dan onszelf vast te leggen op formulieren, die aan de eisch tot aanpassing de dogmatische be-zinnig hebben opgeofferd.

Geen geheimgenootschap.

De arbeid onder vrouwen en meisjes vormde na-tuurlijk een punt van het programma. Tot groote vreugde van de vergadering hadden twee zendings-zusters hun schroom afgelegd en het in hun oogen stoute stuk bestaan om een deel der vergadering te komen bijwonen.

Toen bleek dat velen de vergaderingen beschouwen als een soort geheimgenootschap, waar niemand be-halve zeer ingewijden toegang wordt verleend. Het mag misschien hier wel worden gezegd, dat juist

belangstelling van buitenaf zeer welkom is. Vraagt U het de beide zusters uit het P.H. maar. 'k Geloof hun stoutste verwachtingen zijn overtroffen.

Natuurlijk het programma waarborgt niet altijd een interessante bespreking, maar voor wie meeleeft is hier altijd wel iets te hooren. En zoo wil het de ver-gadering zelf.

Daarom worden altijd de agenda van de missionaire vergaderingen in het Kerkblad afgedrukt. De Zen-ding kan, immers niet zonder het meeleven ook der Indische Kerken.

Daarom is ook de Zendings- en Schooldag die dit jaar weer zal worden gehouden expres zoo vastge-steld, dat degenen die wil ook de missionaire verga-deringen kan bijwonen.

Zoo zeer waardeerde de vergadering de tegenwoor-digheid der beide zendingszusters, dat direct beslo-ten werd om aan alle arbeiders in die tak van dienst een uitnoodiging tot bijwoning der vergadering te zenden, dan, wanneer een onderwerp behandeld wordt, dat met hun arbeid in verband staat.

Op deze vergadering hield Dr. van Andel een inlei-ding over de plaats en het karakter van het werk der Zendingszusters. We staan met deze arbeid nog maar aan het begin. Maar de oogen gaan ook in Hol-land open voor de groote achterstand die hier valt in te halen. Het prachtige initiatief van de Bond van Meisjes-Vereenigingen heeft zijn uitwerking niet ge-mist. Maar er moet ook op dit terrein nog veel, veel meer gebeuren!

Vijf-minuten-verslagen.

Het was weer bont allerlei!

Een van de Javaansche evangelisatie-bladen heeft met groote moeilijkheden te kampen. Er zijn maar weinig goede schrijvers onder onze Javaansche broe-ders en goede redacteuren zijn onder hen net zoo zeldzaam als onder ons.

De organisator van het Pers-Bureau kan werk krij-gen, te over!

Dr. van Andel gaf een pracht aanbod door. Alle Ja-vaansche Pandita's zullen een volledig stel der Korte Verklaring ontvangen. Doeltreffender geschenk kon moeilijk worden gegeven.

Waar zij steeds maar moeten uitgeven en niet over middelen beschikken om een groote bibliotheek aan te schaffen, is iedere aanvulling daarvan zeer welkom. Zij geven het wel verder aan de gemeente's en de vrucht daarvan zal, als God het zegent, in wijde omtrek zichtbaar worden.

De rondvraag leverde teveel om alles hier te memo-reeren. Toch kon de voorzitter Ds Kl. van Dijk de vergadering sluiten op het vastgestelde uur. De nieuwe zakelijkheid heeft ook hier intrede gedaan. De ouden onder ons verhalen van missionaire ver-gaderingen die heel een week duurden en waar uit lange pijpen gerookt en zwaar geboomd werd. Ze hadden toen misschien meer tijd. Of waren de pro-blemen zwaarder? Wie zal het beoordeelen. In elk geval de oude voorzitter wist met zijn tijd mee te gaan.

Zoo werd de vergadering gesloten. Maar het werk gaat door. Want Hij, Die Zijn Kerk vergadert in deze landen haast Zich om het Koninkrijk Zijn Vader te geven.

Pwr.

J. v. d. L.

Korte berichten.

Ds. P. J. Lambooy.

Het adres van den missionair-predikant van Pajeti, Soemba, Ds. P. J. Lambooy, tijdens zijn verlof is: v. d. Helstlaan 42, Hilversum.

Ds. P. H. van Eyk.

Ds. P. H. van Eyk, missionair-predikant van de Kerk te Delft voor de Zending in Solo, is met verlof hier te lande. Zijn adres is: Eikenbosschenlaan 200, Hilversum.

Ds. J. Verkuijl.

Het adres van Ds. J. Verkuijl, de missionaire-predikant van de Kerk te Rotterdam in Banjoemas, is: Zendingskantoor Poerwokerto, Banjoemas, Java.

Mej. J. Bijl.

Mej. J. Bijl, verpleegster in het Petronella-hospitaal te Djokja, die met het oog op den toestand in Europa haar verlof had uitgesteld, is voornemens in Mei met verlof naar Holland te komen. De reisgelegenheid is thans van uit Indië minder gevaarlijk dan enkele maanden geleden.

Dr. B. J. Esser.

Naar we vernemen zal Dr. B. J. Esser, die emeritaat ontving, blijven wonen te Poerbolingo.

Mej H. M. R. Hangelbroek.

Het adres van Mej. H. M. R. Hangelbroek, verpleegster in het Zendingshospitaal te Wonosobo, thans met verlof hier te land, is: Pastorie Geref. Kerk te Wirdum (Friesland).

Dr. H. A. van Andel.

Het verslag van de vergadering van den Kerkeraad der Hollandsche Geref. Kerk te Solo deelt mede, dat Dr. H. A. van Andel op medisch advies in April zal aftreden als predikant der Hollandsche Gemeente aldaar.

Ds. Th. Kuipers.

In de laatste helft van April hoopt Ds. Th. Kuipers, predikant van de Holl. Geref. Kerk te Djokja, met verlof naar Holland te gaan.

Leestafel

Het Raadsel van ons leven, door Dr. J. H. Bavinck. Bij J. H. Kok te Kampen. f 1.25, geb. f 1.90.

Een fijn gestileerd boek, dat met ons spreekt over de geweldige raadselen van ons leven, waarvoor elk denkend mensch komt te staan. En Dr. Bavinck bespreekt die vragen helder als glas.

Het is een tweede vermeerderde druk van het boek, dat de eerste maal verscheen onder den titel „Levensvragen”. Laten vooral jonge mensen dit zeldzaam mooie boek lezen en herlezen.

Het Koningschap van Christus, door Ds. A. Ringnalda. Bij J. H. Kok te Kampen. f 5.40, geb. f 5.90.

Bij de verschijning van de eerste aflevering hebben we reeds op dit belangrijke werk gewezen. Het is in de pers zeer geprezen. En terecht. Ds. Ringnalda biedt

in dit meesterwerk een verklaring van de Openbaringen. Hij geeft zijn eigen visie op dit Bijbelboek. Telkens verrast hij den lezer met fijne gedachten en treffende opmerkingen. Een boek voor onzen tijd.

Noodlanding, door N. van Sillevoldt-Haasse. Bij H. A. van Bottenburg te Amsterdam. f 2.25, geb. f 2.90.

In dit boek wordt mooi verteld van de „noodlanding” van een jong weduwnaar en zijn drie kleinen. De noodlanding is uit nood geschied, maar brengt het gezin waar het wezen moet.

Een boeiend boek van goede strekking.

Kerk en wereld.

In de bekende serie „Kerk en wereld”, die onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide, Ds. J. Overduin en Dr. G. Brillenburg Wurth verschijnt bij J. H. Kok te Kampen, zijn weer drie deeltjes uitgekomen.

No. 20. *Moreele en Geestelijke Herbewapening*, door Dr. E. D. Kraan.

No. 21. *Ambt en gebed*, door Ds. E. A. van Es.

No. 22. *Onze kerkgang*, door Dr. F. W. Grosheide.

Dr. Kraan laat een vast, principieel geluid hooren. Ds. van Es ontwikkelt enkele goede gedachten over ambt en gebed, en Prof. Grosheide bespreekt op de hem eigene leerzame, heldere wijze zijn practisch onderwerp, dat vooral tegenwoordig van veel belang is.

In de bekende V.C.L. Bibliotheek van J. H. Kok te Kampen zijn reeds nu twee zeer mooie boeken verschenen.

Ouwe Jutte, door Mini van den Iessel. Een zeer boeiend verhaal, waarbij Ouwe Jutte in het middelpunt staat. Zij is zoo genoemd naar de juttepeer, die op het oog niet veel is, maar van binnen kostelijk. Men leest dit boek met genot.

Jij meisje, door Anna Ferwerda-van den Berg. Ook een pakkend verhaal van goede strekking, dat stellig aftrek vindt.

Weldra volgen er in de V.C.L. Bibliotheek nog drie nieuwe boeken.

Het lidmaatschap van V.C.L. kost per jaar slechts f 6.—. Daarvoor krijgt men 5 mooie boeken. En dan heeft men bovendien nog het recht voor f 5.— andere boeken uit den rijken Catalogus uit te zoeken, waarvoor men niets betaalt. Dat is dus wel goede waar voor weinig geld.

Papoea's in de branding, door Albert Zaaier. Bij J. N. Voorhoeve te Den Haag.

Dit is, zooals vanzelf spreekt, een Zendingsboek. Albert Zaaier weet boeiend te vertellen. Zendingsboeken hebben vaak niet heel veel aftrek. Maar met dit zal het wel gaan. Het is het althans waard, dat het veel lezers trekt.

Leidraad voor Antirevolutionair Gemeentebeleid, door Dr. J. W. Noteboom. f 2.—, geb. f 2.75.

We wagen ons aan eene beoordeeling van dit boek niet. Maar het komt ons voor, dat Dr. Noteboom, de directeur der Dr. Kuypers-stichting, in dit boek voortreffelijke voorlichting biedt in zaken van Gemeentebeleid.

Dooventroost, door A. Goeman.

Dit boekje is heel geschikt een rechten indruk te

geven betreffende het onderwijs aan doofstommen. Het is zeer de moeite waard het te lezen. Het is niet in den handel, maar voor f 0.75 verkrijgbaar bij „Effatha” te Voorburg.

Het Evangelie en de Hindoe's, door P. M. Legêne.

De secretaris van het Zeister Zendingengenootschap gunt zijn pen geen rust. En hij schrijft zeer goed.

Dit boekje verschijnt als eerste aflevering in 1940 (dubbel nummer) van de mooie serie „Licht in Duisternis”, waarin ieder jaar 4 boekjes worden uitgegeven voor den prijs van f 1.—.

Calvinistisch Weekblad. Uitgave van N.V. W. D. Meinema te Delft. Per halfjaar f 2.25.

Gaarne vestigen we nog eens de aandacht op dit zeer goed geredigeerde, nooit prikkelend, naar zijn inhoud rijk gevarieerde en vaak zeer leerzaam weekblad, dat ons met allerlei vragen van heden op de hoogte houdt.

Moeder. Practisch tijdschrift voor de vrouw in het gezin. Adres voor redactie en administratie: Bureau „Moeder”, Wageningen.

Dit voortreffelijk tijdschrift biedt ten volle, wat de naam belooft. Door en door practisch. Door alle moeders ten zeerste geroemd.

Een belangwekkend boek op komst.

Naar wij vernemen zal binnenkort bij N.V. Gebr. Zomer & Keuning's Uitgevers Mij. te Wageningen een belangwekkend boek verschijnen, over *Het geloof en zijn moeilijkheden*, geschreven door Prof. Dr. J. H. Bavinck, Prof. Dr. Joh. de Groot en Prof. Dr. M. J. A. de Vrijer. De inhoud van dit werk is: De onbekende God. Gebedsmoeilijkheden. Het raadsel: mensch. Vragen aangaande het Godsbestuur. De roep naar bevrijding.

Giften

Ontvangen voor de Generale Zendingkas.

Giro Nr. 370600.

Van Ds. P. J. O. de Bruyne: 10 % van de ontvangsten in de Classis Breukelen; tekort 1938: f140.—, restant 1939: f60.—; van Ds. W. Breukelaar: nog door hem ontvangen gelden: f5622.58; van het Zendingsbureau te Oegstgeest: aandeel collecte Chr. Nat. Zendingseest: f100.—.

Dr. TH. RUYS Jr.
1ste Quaestor.

Lisse, 25 Maart 1940.

Uit de onderlinge steunverleening voor de pensioenen f2229.10. Door Dr. A. Schweitzer gedeeltelijke storting van de 10 % der ontvangsten in N. Holland f3000.—. Van Mej. de Wed. G. Bos te Haarlem f10.—. N.N. te A. voor de Generale kas f200.—. Uit het nikkertje van S. v. d. Bij te Sleen f10.—. Door R. Potse van leerl. en personeel der Chr. School te Ter Apel f7.50. Door P. J. Schreuder te Rotterdam voor verkocht theelood enz. f11.35.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 23 Maart 1940.
Giro No. 32806.

Zending te Makassar.

Voor het Medische werk in Makassar ontving ik onderstaande giften:

Geref. Kerk te Borger f1.—, K.V. te Hilversum f2.50, Geref. Kerk Wilnis f1.—, C. v. G. de A'dam f5.—, Geref. Kerk Goes f5.—, Exmorra f1.—, Ter Aar f1.—, Opperdoes f5.—, Ouderkerk a.d. IJssel f1.—, Alphen a. d. Rijn f2.50, Oldehove f1.—, Mej. M. W. v. E. te Zeist f2.—, J. S. te Z. f2.50, Geref. Kerk Bergambacht f10.—, J. H. te V. f2.50, Geref. Kerk Roden f2.50, Bennebroek f5.—, K. D. te Z. f2.50, Geref. Kerk Dedemsvaart f2.—, Van de Leerlingen der Chr. Nat. Sch. te Gaastmeer f2.—, Geref. Kerk 's-Graveland f1.—, O en N. Biltwijk f5.—, Nederhorst den Berg f2.—, L. N. te H. f1.—, Geref. Kerk Aduard f2.50, Hazerswoude f2.50, Aarlanderveen f1.—, Colijnsplaat f2.—, Oudega Sm. f3.—, Loppersum f2.—, Mijdrecht f2.50, Sloten Fr. f2.50, Zuidwolde Dr. f1.—, Witmarsum f2.—, Mevr. K. te Z. f3.—, Geref. Kerk Lemmer f1.50, Zevenhuizen Gr. f5.—, Wassenaar f2.50, Den Ham O. f1.—, Onstwedde f5.—, Oosterland f1.—, Spijkenisse f1.—, Tzum f1.—, Wierden O. f1.—, Winsum f5.—, Tienhoven U. f1.—, Twijzel f1.—, Rijsburg f2.—, Gramsbergen f2.—, Wons f1.—, Workum f2.—, Overschie f2.50, Oud Beyerland f2.50, Leiden f10.—, Serooskerke W. f2.—, Diever f2.—, Groningen f2.50, N. Amstel f10.—.

Van de Geref. Kerk te Schoonebeek f3.—, Coevorden f1.—, Hillegersberg-Terbregge f2.50, Berkum f1.50, Lisse f5.—, Marken f1.—, Heerjansdam f5.—, Ooster Hesselens f1.—, N. Biltzijl f2.50, Wollega f1.—, Pernis f1.50, Nijverdal f1.—, Hardenberg f3.—, Tiel f1.—, Mevr. J. K.—R. te Den Haag f1.—, Geref. Kerk te Oudemirdum f1.—, Suawoude f5.—, Stadskanaal f1.—, Doorn f1.—, Tijnje f1.—, Oude Pekela f1.—, O. de M. te Den Haag f1.50.

„De Zaaier”.

Voor „De Zaaier” ontving ik:

Van de Geref. Kerk te Badhoevedorp f2.—, Haren Gr. f1.—.

Christelijke Persvereeniging.

Hiervoor noteerde ik van de Geref. Kerk te Soest f1.—, door tusschenkomst van Dr. Ruys te Lisse van J. de K. te G. f5.—.

Met zeer vriendelijke dank en voortdurende aanbeveling,

G. M. A. LAERNOES,

H. Tollensstraat 4.

Utrecht, Giro 289929.

Blondo.

Met veel dank kan ik reeds de volgende bijdragen voor onze Blindenvereeniging op Blondo bij Magelang verantwoorden. Bij de verantwoording heb ik alleen de initialen genoemd, zonder titels; ook wordt niet gemeld of de gift gegeven is door een br. of zr. Ieder zal dus zijn eigen naam gemakkelijk kunnen vinden, maar voor anderen is het minder makkelijk. Deze verantwoording is de tweede. De eerste geschiedde in Calvinistisch Weekblad.

Van de Gereformeerde Kerken te Ottoland en Giesse f0.50. Van de Gereformeerde Kerken te Tiel, Zwammerdam, Schoonoord, Barchem, Kielwindeweer, Achlum, Hazerswoude, Idskenhuisen, Drogeham, Oosterbierum, Kockengen, Loppersum, Herwijnen, Woubrugge, Hoofddorp, Wirdum, Oldehove, Gameren, Piam, Spijkenisse, Hoogersmilde, Vianen a/d Lek, Metslawier, Haulerwijk, Echten, Vleuten, Heer Hugowaard, Ameide, Oosterbeek, Ter Aar, Scherpenzeel, Anjum, Heerjansdam, St. Pancras, Vries, Haarlemmermeer O., Oude en Nieuwe Biltwijk, Britsum, Warfum, Suawoude, Genemuiden, Niezijl, Loosdrecht, Rilland Bath, Blokzijl, Kommerzijl, Lemelerveld, Aarlanderveen, Doesburg, Wieringerwerf, Dussen, 't Zandt (Gr.), Zuidwolde (Dr.), Zutphen, Den Ham, Vroomshoop, Oosterland, Tzum, Dalfsen, Tienhoven, Oost-Kapelle, 's-Gravenpolder, Rossum, Asperen, Lut-

ten, Dwingelo, Diever, Marken, Workum, Westermenden, Tjerkwerd, Schermerhorn, Woerden, Surhuisterveen, Oosterzee, Hoedekenskerke, Gaast, Vinkeveen, elk f1. Van de Geref. Kerken te Roden, Emmen, Leidschendam, Wildervank, Wommels, 2e Exloërmond, Oudega, Strijen, Ten Oost, elk f1.50. Schipluiden f1.83. Ferwerd, Lemmer, Amersfoort, Wezep, Ouddorp (Z.H.), Waddinxveen, Kollumerpomp, Rhenen, Gaastmeer, Geesteren-Gelselaar, Steenwijk, Pingjum, Kollum, Nieuweroord, Brussel, Dedemsvaart, Brouwershaven, Doorn, Barneveld, Gramsbergen, Opeinde-Nijega, Vrijhoeve-Capelle, Veenwoudsterwal, elk f2. Van de Geref. Kerken te Westerbork, Harenkaspel, Beetgum, Ureterp, Neuzen, St. Laurens, Alblasserdam, Voorst, Lutjesgast, Amerongen, Venlo, Badhoevedorp, Roodeschol, Alkmaar, Oudewater, Veere, Wierden, Nijmegen, Wissekerke, Daarle, Beverwijk, Eibergen, Ten Boer, Pieterburen, Hilversum, Hilligersberg, Terbrugge, Santpoort, Heerde, Neede, Sappemeer, Klundert, Naaldwijk, Giessendam, elk f2.50. Van Kapelle-Biezellinge f3. Van Amstelveen f3. Winsum, Obergum, Zuidwolde, elk f4. Zierikzee, Middenmeer, Vrouwenpolder, Landsmeer, Bithvoen, Stedum, N.-Amstel, Zaamslag, Haarlem, Lisse, Lioessens, Wolfaardsdijk, Gerkesklooster-Stroobos, elk f5. Van Grijskerk, Rijsoord, elk f7.50.

A. MERKELIJN.

Leiden, Gironummer 141811.

(Vervolg in een volgend No.).

Verantwoording van collecten en giften voor de militairen tot en met 24 Februari 1940.

Van de Geref. Kerk te Borssele f4.81; Nieuwendijk N.B. f6.35; Luttén a/d Dedemsvaart f29.34; IJsselstein f10.25; Oudshoorn f1.—; Oudega f9.22; Portugal f21.35; Nieuwdorp f3.52.44; Bergum f28.05; Grijskerke f9.—; Musselkanaal f7.—; Tilburg f3.02; Hazerwoude f36.98; Garrelswier f40.05; Daarlerveen f6.64; Putten f24.14; Sprang f3.23; Driebergen-Rijsenburg f61.—; Schipluiden f15.03; Doorn f44.38; Schoonenbeek f20.—; Dokkum f10.—; Nieuw Lekkerland f35.80; Amsterdam-N. f39.17; Grootegast f62.60; Hoek Z. f2.50; Kockengen U. f9.55; Kralingen f123.06; Gorinchem f51.46; Aalst f2.42; Lutterade f7.06; Hijken f8.28; Amsterdam Z. f261.59; Totaal van kerken f1029.57.

Van de Geref. M. V. te Wolphaardsdijk f2.80; Hillegersberg f2.50; Hallum Fr. f4.30; St. Jacobi Parochie f2.75; Scheveningen f3.—; Leidschendam f2.75; Koudekerk a/d Rijn f3.92; Wouterswoude f5.—; Wasdom te Sneek f5.—; Munnekezijl f1.60; Heerjansdam f2.25; Breukelen f2.50; W. en L. te Utrecht f3.—; Rottevalle f17.—. Totaal M. V. f58.37.

En van F. N. L. uit B. f2.50.

Totaal 9e verantwoording f1090.44.

Deputaten zijn al weer hartelijk dankbaar voor dit resultaat. De nooden zijn echter groot en daarom blijven ze bij de kerken, die nog niet collecteerden, aandringen dat spoedig te doen. Eveneens vragen ze de steun van de J. V. en M. V.

Verantwoording van collecten en giften voor de militairen vanaf 24 Febr. tot en met 20 Maart:

Van de Geref. kerk te Hengelo f32.98; Nieuwerbrug a/d Rijn f8.01; Rotterdam-Delfshaven f120.—; Cubaard f3.63; Gorkum f53.79; Goenga (Sneek) 4.38; Den Bommel f3.25; Neede f18.09; Selligen f10.10; Sexbierum f35.85; Treebeek f22.48; Ede f34.52; Suawoude f19.59; Hoofddorp f38.66; Nunspeet f10.51; Pernis f5.—; Grijskerk f45.16; Wartena f5.03; Huijsum f44.38; Meliskerke f22.—; Makkum f8.45; Zwartsluis f67.93; Amsterdam f133.52. Totaal Geref. kerken f747.31.

Van de M. V. op G. G. te Gouda (B. en W.) f5.—;

Oud-Loosdrecht (Maria en Martha) f1.50; Middenmeer f5.—; Amsterdam (Roeping en Plicht) f3.75; Id. (Tirza) f5.—; Heemstede (Maria 1) f1.40; Hoogkerk (B. en W. Afd. A) f6.—; Amsterdam (Debora) f2.20; Dordrecht (J. v. S.) f3.50; 's Gravezande f2.50; Groningen (In 's Konings dienst) f5.—; Leeuwarden (Priscilla) f6.40; Heurne f2.65; Amersfoort (G. en K.) f1.50; Krommenie (Ruth) f5.—; Utrecht (Soli) f2.44. Totaal M. V. f58.84.

Van de J. V. op G. G. te Heer-Jansdam f5.75; Nieuw-Vennep (Spr. 23 : 23a) f13.35; Totaal f19.10. Van M. te L. f10.—. Totaal-generaal f835.25.

Hartelijk dank. Vooral ook aan de jeugd. Er zijn verenigingen, die regelmatig een bus voor dit doel plaatsen. Deputaten verwachten nog veel kerkcollecten en giften.

A. H. VAN MINNEN, praeses.

T. J. HAGEN, scriba-quaestor.

(giro 35595)

Bergen,

— 20 Maart 1940.

Delft,

Gratis verspreiding van de „Elisabethbode" onder militairen.

Verantwoording van ontvangen giften van 22 Febr. 1940 t/m 20 Maart 1940.

Van Mevr. K. te Almelo f1.—; N. N. te N. f5.—; Verg. K. Veldpostkantoor 10 f1.—; Mej. J. B. te Leiden f1.—; J. v. d. M. te Delft f1.—; Gevonden in de collectie van de Geref. kerk te Oudshoorn f2.50; Van de Geref. Evangelisatie-Commissies te Zandvoort f2.—; Dieren f2.50; Krimpen aan de Lek f1.—; van de Geref. kerk te Coevorden f2.50.

Onzen hartelijken dank.

Adres voor giften: postrekening 3313812 van Elisabethbode te Woerden.

IDENBURGFONDS.

Verantwoording van gelden ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak 3 Februari 1940 tot en met 5 Maart 1940.

Giften: T. van P. te IJ. f1.50; giften uit Wieringerwerf f1.—; uit Raamsdonsveer f3.65; uit Laren (N.H.) f3.—; uit Aalten en Aalten-Haart f28.50; uit Eefde f2.50; uit Dinxperlo f3.70; uit Zutphen f8.—; van de leerlingen der Geref. School te Dedemsvaart f15.—; van die der Chr. Nat. School, H. W. Mesdagstraat 72 te Groningen f10.—; door Ds. de V. te St. van A. v. d. V. Sr. f2.50; P. A. V. te B. o. Z. f5.—; Mr. v. d. B. te A. f10.—; Geref. Vrouwenvereniging „Tryfosa" te Surhuisterveen f40.—; Geref. Zendingsclub te Ferwerd f15.—; J. T. te B. f1.—; J. de G. te S. f0.50; Mej. J. H. te R. f5.—; J. A. W. te V. f1.50; Geref. Evangelisatie-verein. te Oisterwijk f2.50; Mej. E. H. M. te M-O. f1.50; Mej. A. M. v. d. L. te Z. f5.—; G. P. te B. f1.—; L. en C. B. te Z. B. f1.—; A. R. te S. f1.—.

Contributies: Uit IJmuiden f42.70; Zandvoort f3.50; Amsterdam-West f11.75; Ouderkerk aan den Amstel f1.75; Aalsmeer f0.75; Roden f4.—; den Dolder f1.—; Zeist f0.25; Wieringerwerf f1.—; Opperdoes f0.50; Andijk f14.75; Apeldoorn (Mej. B.) f12.75 plus f0.25 gift; Apeldoorn f19.25; Hasselt f3.25; Amsterdam-Z. f5.50; Driebergen f1.—; Assen f7.25; Baarn f29.75; Veenendaal f1.25; Spakenburg f2.50; Halfweg f20.75; Voorburg f1.—; 's-Gravenhage f2.—; Voorst f10.50; Hilversum f16.60; Laren (N.H.) f12.—; Bussum f3.25; Naarden f2.25; Muiden f0.25; Nederhorst den Berg f3.—; Weesp f2.—; Huizen f4.—; Amsterdam f5.—; Wartena en Eernwoude f6.50; Aalten f18.50; Aalten-Haart f5.25; Winterswijk f1.— en Kampen f6.25.

Giften van Geref. Kerken: Noordeloos f1.—; Haren (Gr.) f2.—; Venlo f1.—; Amsterdam-West f2.50; Veenendaal f5.—; Maarssen f2.—; Aalten f30.—; Luttén

aan de Dedemsvaart f2.50; Hoogersmilde f2.50; Mepel f5.—; Ouderkerk a/d IJssel f5.—; Heemstede f5.—.

Collecten Geref. Kerken: Veenhuizen f2.30; Koudekerke (Zld.) f16.82 en Oosterbierum f20.45.

Zendingscommissies Geref. Kerken. Ureterp f2.50; Lollum (jaarl.) f10.—; Loenen aan de Vecht f5.—; Nijkerk f20.—; 's-Gravenhage-West f25.—; Oude- en Nieuwe Bildtzijs f10.—.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist: Geref. Kerk van Rottevalle f2.50; idem van Marrum f10.— en van L. O. te R. f1.—.

Blijft deze zending steunen. De nood is groot en Suriname roept!!

K. R. HUMMELEN

Penningmeester van het Idenburgfonds
Postrekening no. 196921.

Kampen, 22 Maart 1940.

Fernhoutstraat 24.

Comité tot steun der Rijsche Zending.

In de Bataklanden.

71e Verantwoording v. 22 Febr. tot 22 Maart 1940.

Met hartelijken dank ontvingen wij van: C. v. D. te Ter A., Mej. A. S. te ten B., Mej. W. J. E. V. te E. (j.l.), Mevr. C. J. A. W. de M. F. te B., Mej. M. H. W. te U. (j.l.), Mevr. J. M. V. te C. a. d. IJ., P. D. te G., J. R. R. te W., Mej. C. J. de G. te Z., 9 giften van f1.— is f9.—; Mevr. B. te Z. f1.50; Ds. K. v. d. M. te K. f2.—; A. v. d. B. te D. f2.50; J. S. te A. f2.50; Dam. v. B. te Sch., Mej. A. H. te Sch., Mevr. A. E. S. te A., leerl. Chr. S. te U., G. B. te H., 5 giften van f5.— is f25.—; Ds. H. A. V. te A., Zend. Com. te M., 2 giften van f10.— is f20.—; leerl. Chr. U. S. te A. f30.—; Mej. M. V. te B. o. Z. f11.—; D. H. N. te 's-Gr. f1.67 (mnd.); J. W. W. te D. f0.25 (mnd.); H. v. W. Jr. te L. f0.25 (mnd.), tezamen f43.17. Totaal f103.17.

De giften in deze maand zijn niet velen, wij hopen dat de volgenden het goed zullen maken om weer spoedig duizend gulden naar het Batakland te kunnen zenden. Moge het Paaschfeest, dat achter ons ligt, en het komende Pinksterfeest ons nopen tot veel en blijmoedig geven tot eer van Gods naam en tot uitbreiding van zijn Koninkrijk.

Namens het Steuncomité,

J. N. MUNNIK, Penningm.

Den Haag, Galileistr. 139.

Postgiro 339337.

Zending van de Gereformeerde kerken op Soemba.

2e Verantwoording van 25 Febr. tot 25 Maart 1940.

Provincie Groningen:

J. Bakker, Winschoten, 2 md. extra f1.—; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, busjes f16.10; idem, coll. Ouderaavond f11.42; J. Knol, Overschild, busjes f22.43; idem, saldo kalenders f7.91; idem, coll. Jaarverg. f4.46; idem, busje Knapenver. f4.20; D. Smits, Zuidwolde, Gr., busjes in de huizen f19.45; G. Rozendal, Haren, busje School Febr. f3.40; Geref. Kerk, 2e Exloërmond f10.—; F. Stamhuis, Loppersum, busjes f20.55; P. Timmermans, Zuidhorn, busjes kinderen f20.97; idem, kl. 3 en 4 Chr. Sch. Zuidhorn f13.50; W. Kloppenburg, Valthormond, saldo zend.bl. f1.42; idem, coll. gift f5.—; H. Witkop, Ter Apel, kalenders f14.76; L. Menninga, Delfzijl, Nikk. Geref. Sch. f17.25; A. de Haan, Geref. Sch. Westernieland f6.57; M. de Jonge, Grootegast, kalenders f3.76; Ds. H. de Zwart, Warffum, kalenders f16.77; idem, busje den Andel f16.21; M. van Esch, Grijskerk, kalenders f50.29; idem, busjes f55.65; A. Kaspers, Winsum, Zend.comm. f80.—; idem, spreekbeurt Ds. W. v. Dijk f159.08; C. Berg, Winschoten, Jaarverg. M.V. „Tab. en Lyd.” f18.—; Ds. T. Klein, Woldendorp, busjes f16.68; H. Hazenberg, Boerakker f37.—; W. Boer, Hoogkerk, busjes langs de huizen f43.54; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, kring van

M.V. Grijskerk en omstr. f5.50; K. Kladder, Leens, coll. gift f25.—; idem, schoolbusje f8.60; Betsy Winter, Roodeschool, M.V. Oorcas f8.90; L. Oldewarris, Kommerzijl, Zend.comm. f40.—; S. C. Eldering, Hoogkerk, gift in de bidstondcollecte f10.—; H. Uytterwijk, Groningen, busje cursus Ds. D. van Dijk f11.99; L. Muschenga, Kloosterburen, coll. gift f10.—; idem, busje f40.—; L. Menninga, Delfzijl, Nikk. Geref. Sch. Delfz. f30.30; idem, Farmsum f28.—; J. Klooster, Scheemda, Nikk. Chr. Sch. f6.—; Mej. G. Haan, Groningen, busjes Jan. en Febr. f310.—; plaatselijke predikanten, Groningen f5.20; per Dr. L. v. d. Zanden, Groningen f7.52½.

Provincie Drenthe:

Geref. Kerk, Hoozeveen, dankoffer f5.—; Ds. J. van Arkel, Diever, coll. gift f10.—; J. Mulder, Emmercompascum, saldo kalenders f9.26; per Ds. Drenth: Zend.-comm. Gasselternijveen f60.—; idem, busje A. R. de W., Oosterwolde f10.55; idem „Voor Soemba” van Oosterwolde f4.71; idem, huwelijk H. L. en J. L. te Borger f0.85.

Provincie Overijsel:

W. Pieltjes, Nijverdal, kerkcoll. brand Schoolgebouw Mata f76.21; H. A. Beukenkamp, Den Ham, Nikk. Geref. School f8.50; per F. v. Mulligen, Hasselt f75.—; H. J. Pen, Blokzijl, Zondagsschool te Wetering f6.04; H. J. Pierik, Berkum, rest 1939 f189.10; D. de Vries, Steenwijk, Jonged. v. M. en M. f5.—; idem, kasgeld f31.—; Geref. Kerk, Rouveen, gift f2.50; idem, collecte f146.70; H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zend.comm. f75.—; Geref. Kerk, Dalfsen f21.20; B. Brouwer, Wijhe, Zend.-comm. f50.—; S. Malda, Lutten, tweem. bijdr. f50.—; L. Burger, Enschede f500.—; W. van Zanten, Kampen, Jonge Garde f108.07½; idem, giften f41.92½.

Soembaweken Groningen:

Bellingwolde, 2e gedeelte f6.50; Oldehoeve f164.25; Nieuwe Pekela f24.05; Stedum f157.75.

Soembaweken Drenthe:

Emmercompascum, 2e gedeelte f33.70; Westerbork f162.25; Diever f141.03; Nijveen f101.25; Zuidlaren f82.02.

Soembaweken Overijsel:

Nijverdal, nagift f2.50; Genemuiden f15.—.

Van Groningen voor tekort 1939:

Oude Pekela f40.—; Kielwindeweer f4.41; Appingedam f2.50.

Van Drenthe voor tekort 1939:

Meppel, gift van „onbekende” voor aanvulling tekort 1939 f100.—; Nieuw Amsterdam f152.34; Diever f11.22; Emmen f80.—.

Van Overijsel voor tekort 1939:

Berkum, van laatste geldzending nog bij 1939 gevoegd f35.90.

Per Ds. J. Meijer, Hoozeveen, voor Vrije Schooltjes op Soemba van schoolkinderen in Drenthe f30.20; Ds. H. A. Munnik, Zwolle, bijdrage van Comité Maatsch. Onderwijs f750.—; Ds. P. J. Lambooy, coll. preekdienst Mailboot f8.30.

Totaal 2e verantwoording f 4836.17½
Totaal 1e verantwoording „ 6377.48½

Totaal tot op heden f 11213.66

Met hartelijken dank voor de toezending van het bovenstaande.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Postrekening 138000.

Groningen, 27 Maart 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIE ADRES: Ds. W. BREUKELAAR, Santpoort.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „V a d a”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Aan de Gereformeerde Kerken in Nederland. — De Heere der Zending. — In Memoriam Ds. W. Breukelaar 6 Juni 1865—3 Juni 1940. — Het Zoeklicht. — Van Zendingsaangelegenheden: Dr. H. A. van Andel 1900—1940. — Zending en Oorlog. — Jaarverslag van het Petronella Hospitaal over 1939. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

MEI EN JUNI 1940
No. 5 en 6

AAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

Hooggeachte Broeders en Zusters!

Het doet ons innig leed, dat we u het volgende moeten mededeelen.

Zooals u bekend is, wordt „Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken in Nederland” uitgegeven bij Gebr. Zomer en Keuning, Drukkerij Vada te Wageningen. Een paar jaar geleden hebben deze heeren hun steeds zich uitbreidende zaak gevestigd in nieuwe gebouwen en alles geheel ingericht naar de eischen des tijds. Helaas is ook deze groote en zeer goed opgezette inrichting ten offer gevallen aan de geweldige verwoesting, die de oorlog op sommige plaatsen in ons land heeft aangericht. Heel het complex gebouwen van Vada en al de machinerieën en de gansche inventaris zijn verwoest. Ontzettend is de ramp, die hierdoor den heeren Gebr. Zomer en Keuning heeft getroffen.

Ook „Het Zendingsblad”, het orgaan uwer zending onder Heidenen en Mohammedanen is door deze ramp ernstig in moeite gekomen. Het Zendingsblad van Mei was vrijwel geheel gereed om dadelijk na Pinksteren verzonden te worden, toen het oorlogswee ook over Wageningen kwam en de drukkerij Vada totaal verwoestte. Heel de oplage van meer dan 80.000 exemplaren is een prooi der vlammen geworden. De hierdoor veroorzaakte schade loopt in de duizenden guldens.

Het spreekt vanzelf, dat het Mei-no. van het Zendingsblad nu onmogelijk op tijd verschijnen kon.

Wij vertrouwen, dat niemand der lezers van het blad dit ook maar in het minst euvel duiden zal.

In de maand Juni laten we nu een Mei-Juni-no. verschijnen. De uitgevers hebben getracht, door hulp van collega's, dat no. zooveel mogelijk op tijd en in gewonen vorm te doen uitkomen.

In dit no. wordt ongeveer alles opgenomen wat voor het no. van Mei bestemd was. De lezers zullen wel zoo vriendelijk willen zijn er mede te rekenen, dat de meeste stukken, die in dit no. geplaatst zijn, reeds in April l.l. of zelfs eer, dus voor den oorlog, waren geschreven.

Ook ligt het voor de hand, dat er geen berichten of stukken van de Zendingsterreinen uit Nederlandsch-Indië voorloopig kunnen worden gepubliceerd. Wij hopen van harte, dat deze toestand slechts kort duren zal en de gemeenschap tusschen Holland en Indië spoedig moge worden hersteld.

Ten volle vertrouwen we, dat de droeve mededeeling die wij moesten doen, aan geen enkele Kerk, Zendings-commissie of lezer aanleiding zal geven tot opzegging van Het Zendingsblad. Geпоogd zal worden om zooveel als maar eenigszins mogelijk is, ook in deze tijden het blad aan zijn doel te doen beantwoorden.

W. BREUKELAAR.

DE HEERE DER ZENDING

En Hij zeide tot hen: Volgt Mij na en Ik zal u visschers der menschen maken.

Matth. 4 : 19.

Jezus wandelde aan de zee van Galilea. Daar zag Hij twee visschers, Simon en Andreas, het net in de zee werpen. Tot hen zegt Hij: „Volgt Mij na en Ik zal u visschers der menschen maken.”

Hij is de Heere der Zending. Hij roept tot den Zendingarbeid.

Wie roept Hij? Geloovige menschen. Simon en Andreas waren broeders, vleeschelijke broeders, maar ook broeders in 't geloof. Zij geloofden in den Christus. Geloof is noodig voor het Zendingswerk. En nu roept Christus hen tot de Zending.

Wij worden allen geroepen tot den arbeid. Er is een roeping ook voor het gewone, dagelijksche

werk. Soms kan er een bijzondere roeping zijn. Iemand kan een geboren zeeman zijn, en dus door aanleg en bijzonderen drang tot dat werk zich geroepen voelen. Zoo kan 't ook zijn ten opzichte van de verpleging, van het onderwijs, en ook voor de prediking en voor de Zending. De Heere geeft wel een bijzondere lust voor het Zendingswerk, bijzonderen aanleg en goede gaven daarvoor, en leidt soms ook heel kennelijk tot dien arbeid. De Heere der Zending roept om het Evangelie aan heidenen en Mohammedanen te brengen. Die roep moet gehoord worden en opgevolgd. En wij allen, als christenen, moeten onze roeping verstaan. Al kunnen wij niet allen naar de heidenwereld gaan, we hebben toch wel een roeping om den Heere te dienen

IN MEMORIAM Ds. W. BREUKELAAR

6 JUNI 1865 — 3 JUNI 1940

In dit Mei-Juni-nummer van het Zendingsblad, dat door wijlen Ds. W. Breukelaar nog verzorgd werd, moet een woord ter nagedachtenis geschreven worden, met name over de groote beteekenis, die de zoo plotseling overledene voor de *Zending* gehad heeft.

Sinds 1899, dus meer dan veertig jaren, gaf Ds. W. Breukelaar, bij zijn veelvuldigen anderen arbeid, óók zijn krachten voor de actie der *Zending*. Het was hem, zooals hij dat in de laatste tijden meermalen betuigde, een kostelijk voorrecht, dat hij, de eenige nog overgeblevene van de in 1899 door de Generale Synode benoemde deputaten, zoo langen tijd ook in dezen dienst voor den Heere der *Zending* werkzaam blijven mocht. Gewerkt heeft Ds. W. Breukelaar voor de *Zending*, zoo lang het dag voor hem was, en dat met al zijn macht.

Er brandde in zijn hart warme liefde voor de *Zending* in het algemeen, en zeker niet 't minst voor al die Zendingsbelangen, wier behartiging de Generale Synode haren deputaten toevertrouwde.

Een paar grepen:

Eerst nam Ds. W. Breukelaar zijn aandeel aan den wederopbouw der Zendingsactie in ons land en daarmee aan de ontplooiing van de *Kerkelijke Zending*; men sprak destijds van het driemanschap Ds. H. Dijkstra, Dr. J. Hania en Ds. W. Breukelaar. Daarna kreeg Ds. W. Breukelaar in het college van de „Generale” Zendingsdeputaten de zaken van de scholen voor zijn rekening: Keucheniuschool, Theol. School, Holl. Inl. Kweekschool. De voorliefde voor de opleiding, ook hier te lande, is hem altijd bijgebleven; wat ook hieruit blijkt, dat hij in het Zendingsblad jaren aaneen gepleit heeft voor een Zendingsprofessoraat; en het was hem een bijzondere vreugde, toen in 1938 Dr. J. H. Bavinck tot Zendingsprofessor benoemd werd.

Na het verscheiden, eerst van Ds. H. Dijkstra en daarna van Dr. J. Hania, doch vooral na het verkrijgen van emeritaat, is Ds. W. Breukelaar al meer in de leiding der Zendingszaken op den voorgrond getreden. Het liep zóó, dat hij, die één der quaestoren der Generale Zendingkas was, de redactie van Het Zendingsblad op zich nam, en daarbij ook nog geheel het scribaat voerde; het laat zich goed verstaan, dat hij, die zóó in- en samengroeide met al het werk in die onderscheiden functies, de „ziel” werd in het college der Generale Zendingsdeputaten.

Wat al brieven, correspondentie-stukken, rapporten etc., zijn er van zijn hand uitgegaan!

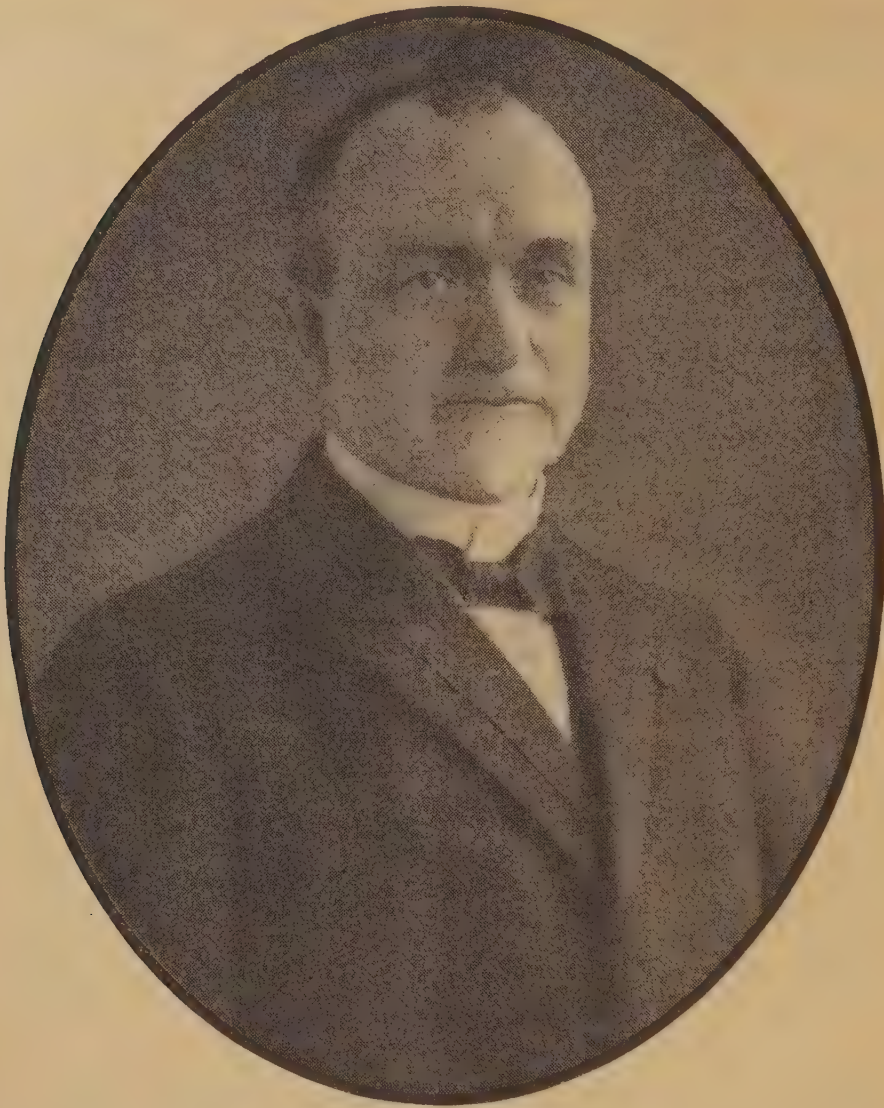
Voor den rijken zegen, dien God zoo lange jaren in den persoon en in dit werk van Ds. W. Breukelaar schenken wilde, willen wij van harte dankbaar zijn; doch... het gemis wordt daarom te dieper gevoeld; vooral ook nog, omdat door het uitbreken van den oorlog de *Zending* in zoo'n moeilijke positie geraakt is; hoe gaarne hadden wij juist thans willen profiteeren van zijn zoo gedegen, wijze en voorzichtige adviezen!

Zoo oordeelen zeker niet alleen de Generale Zendingsdeputaten, doch ook zij, die namens de verschillende Zendende Kerken in hun deputaatschap de Zendingszaken leiden. Zij weten immers, hoe in de half-jaarlijksche te Amsterdam gehouden vergaderingen der afgevaardigden van Zendende Kerken en verschillende Deputaatschappen, Ds. W. Breukelaar als scriba en rapporteur trouw op zijn post en van al de voorkomende zaken zoo uitnemend op de hoogte was; en dus ook, welk een vooraanstaande plaats hij in het geheel van de *Zending* der Geref. Kerken innam.

Aangestipt worde nog, dat Ds. W. Breukelaar, hoezeer man van vaste principieele overtuiging, zooveel mogelijk samenwerking begeerde en zocht met anderer *Zending*. Zitting had hij, met Ds. H. Dijkstra, jarenlang in de Commissie van Advies, en daarna ook in den Nederlandschen Zendingsraad; lid van het Bestuur der Algemeene Zendingsconferentie was hij, en op zijn beurt nam hij in de conferenties te A'dam het praesidium waar; in die kringen, gelijk ook nog in menig andere, luisterde men met groote belangstelling naar zijn woord, dat het merk droeg van groote kunde en van diepe liefde voor de komst van Gods Koninkrijk. Als zoodanig heeft Ds. W. Breukelaar meegewerkt aan de ontwikkeling der geheele *Nederlandsche Zending*.

Van de hand van Zendingsdirector D. Crommelin kwam bij Generale Deputaten het volgende schrijven in:

„Het is ons een behoefte uiting te geven aan onze deelneming in het verlies, dat Uw vergadering geleden heeft door het heengaan van Ds. W. Breukelaar. Gedurende den langen tijd, dat ook onze Zendingsdirectie met den overledene telkens in aanraking kwam, hebben wij hem leeren waardeeren en hoogachten als een wijs en vroom man, die zich een getrouw rentmeester betoonde van de

gaven, die hij van God had ontvangen en die zichzelf ten volle gaf aan den arbeid, die hem was toevertrouwd Wij behouden aan Ds. Breukelaar en zijn arbeid voor de Zending een goede gedachtenis en spreken den wensch uit, dat de Zendingsarbeid der Gereformeerde Kerken nog lang zal kunnen voortbouwen op de grondslagen, die mede door hem zijn gelegd. God neemt Zijn dienaar weg, maar Zijn arbeid gaat voort".

Dit alles is voorbij! God nam Ds. W. Breukelaar in dezen moeilijken tijd uit al dat Zendingswerk weg! *Midden* uit al dat Zendingswerk. Zacht is hij ontslapen, in den slaap!

Gunst van God is er in op te merken, dat hij zóó mocht heen gaan; 't zou voor hem een kruis geweest zijn, als een langzame aftakeling al meer tot overgeven en neerleggen van al zijn arbeid hem zou genoodzaakt hebben. God nam hem de taak, met zooveel trouw en stiptheid volbracht, uit de handen, om een heel andere, een veel betere, hem te schenken; nu volkomen kunnen genieten en dienen zijn Heiland en Koning.

De gedachtenis aan hem zal voor wie hem kenden, meer uit de verte of van nabij, in zegening zijn.

D. POL.

VRIENDELIJK VERZOEK.

De ondergeteekende verzoekt vriendelijk, dat alle voor de Redactie van Het Zendingsblad be-

stemde bescheiden en stukken, etc. voortaan gezonden worden aan zijn adres:

Ds. D. POL — Rijsoord.

ook voor dat werk voorzoover het ons gebed en onze belangstelling en gaven vraagt.

De Heere der Zending bekwaamt ook tot de Zending.

Zij waren visschers, die Simon en Andreas. Maar Jezus zegt: „Ik zal u visschers der menschen maken.” Jezus Zelf zal 't hun leeren, door Zijn woord en voorbeeld, hoe zij menschen moeten brengen tot het Koninkrijk der hemelen. Dat is geen werk van liefhebberij, dat men zoo eens voor de aardigheid doet, maar is een moeilijke arbeid, die heel den mensch met al zijn krachten en gaven opeischt. Veel tegenstand moet overwonnen worden. Veel teleurstelling gaat er mee gepaard.

Het heidendom is sterk en verzet zich tegen den Christus en Zijn Evangelie. Het Mohammedanisme eveneens. Hoe spant het, tegenwoordig vooral, alle krachten in om zich te verdedigen tegen het Christendom! Openlijk wordt gewaarschuwd tegen het lezen van den Bijbel; het Islamisme zoekt zijn kracht ook in hooger onderwijs en strijdt fel-antithetisch tegen de cultuur van het Christendom van het Westen. En de Satan doet wat hij kan, om Christus en het Koninkrijk Gods tegen te werken.

Wat vermogen nu de visschers der menschen, de arbeiders der Zending? Staan ze er niet machteloos tegenover? Maar Jezus, de Heere der Zending, zegt: „Ik zal u visschers der menschen maken. Hij zal ze bekwaamen en sterken.”

Een visscher gebruikt als middel een net. Jezus zag deze twee mannen ook het net uitwerpen in de zee. 't Is maar een slap net, een eenvoudig vischtuig. En toch is 't geschikt en doet goede diensten. En onze Zendingmenschen? De visschers der menschen? Och, zij gebruiken ook maar een eenvoudig middel: het Evangelie. Zij prediken het Woord, brengen de boodschap des heils. Maar Jezus zegt: „Ik zal u visschers der menschen maken.” Dat is genoeg. Zoo gaan zij in gehoorzaamheid voort, in vast geloofsvertrouwen. De Heere der Zending, die hen roept en bekwaamt, zal het werk zegenen. Hij Zelf zal het doen.

De visschen trachten te ontkomen aan het net en spartelen tegen zooveel zij kunnen. Zoo is het ook bij de menschen, die met het Evangelie in aanraking komen. Heidenen en Mohammedanen geven zich zoo maar niet gewonnen, laten zich zoo maar niet vangen door het vischnet van het Woord. Maar Jezus is de Heere der Zending en Hij zegt: „Ik zal u visschers der menschen maken.” Zou dat dan tevergeefs zijn? Neen toch! Hij heeft immers ook gezegd: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.” En: „Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld.”

Ga voort dan, visscher der menschen, met uw moeizaam werk. In de kracht van Hem, die u geroepen heeft. Heb geduld dan bij alle tegenheid en teleurstelling. De Heere der Zending zal u bekwaamen en op Zijn tijd ook vrucht geven. De

vangst zal niet uitblijven. Daar zal Hij voor zorgen, die gezegd heeft: „Ik zal u visschers der menschen maken.”

En wij, als gemeente van Christus, zullen voortgaan in het werk der Zending zoover het onze roeping is. Laat ons die menschen-visschers steunen door onze liefde, onze belangstelling, onze gaven en gebeden. En alzoo daarin dienen den Heere der Zending.

N.

R. H.

Het Zoeklicht

Vragen van zendingsmethode.

Een van de moeilijke vragen op het zendingsveld is de vraag, hoe wij het evangelie te brengen hebben. De missionair predikant en zijn helpers zijn er immers altijd op uit aan ieder die het maar hooren wil, de boodschap van Jezus Christus te verkondigen. Daarbij doet zich echter de moeilijkheid voor: hoe moeten zij dat doen? welke middelen en wegen kunnen zij het beste aanwenden?

In vroeger tijd was men geneigd deze vraag aldus te beantwoorden, dat in het algemeen drie methodes gevolgd kunnen worden, de antithetische, de synthetische en de thetische. Deze drie methodes zijn geheel verschillend, ze hebben ook een zeer verschillenden ondergrond. Voor ons Gereformeerde zendingswerk is het van het hoogste belang, deze methodes zuiver te toetsen en te zoeken naar zulk een wijze van werken, die tegelijk principieel verantwoord en in de practijk uitvoerbaar is.

De antithetische methode komt in het kort hierop neer, dat men begint het zondige van het heidendom of van het Mohammedanisme bloot te leggen. Men begint niet met de verkondiging van het evangelie, maar men gaat met volle kracht in tegen het valsche geloof. Men poogt het onhoudbare, het door en door onlogische van dat valsche geloof aan te toonen, men tracht de oogen ervoor te openen, dat dat geloof de consciëntie verzwakt, het leven verarmt en het hart nimmer bevredigen kan. Op die wijze wil men zijn hoorders in het geweten raken en hen overtuigen van de zonde van hun valschen godsdienst.

Deze wijze van evangelieprediking is in vroeger tijd vooral tegenover het Mohammedanisme menigmaal toegepast. Dat Mohammedanisme immers gebruikt in zijn dogmatische bezinning tal van uitdrukkingen, die sprekend gelijken op die van het Christelijk geloof. Het leert ook dat God Almachtig, Alwetend, Barmhartig is, de Schepper van hemel en aarde. Het spreekt ook over Adam en Abraham, Mozes en Jezus en erkent hen als profeten. Maar boven alle andere profeten stelt het Mohammed, als den laatsten en hoogsten profeet,

den gezant van den Almachtige. Wat lag er meer voor de hand dan dat de Christelijke zendelingen in Mohammedaansche landen gingen pogen de fouten en zonden van deze dwaalleer aan te toonen.

Geheel zonder vrucht waren dergelijke pogingen niet. Zij wekten in alle geval levendige interesse, ze riepen fel verzet wakker, maar dat felle verzet kan ook wel eens leiden tot theologische verdieping. Toch waren in het algemeen de resultaten weinig bevredigend. Het gesprek dat men langs dien weg met zijn Mohammedaansche hoorders verkreeg, verliep maar al te gemakkelijk in spitsvondigheden en ontaardde soms in een vinnig debat, dat niemand overtuigde en niemand bevredigde. Wat alles nog veel moeilijker maakte, was dat men geen gemeenschappelijke grondslag had, waarop men bouwen kon. De Mohammedaan week niet terug voor het gezag van den Bijbel, en wanneer men hem trachtte aan te toonen dat zijn eigen heilig boek, de Koran, vol onjuistheden en tegenstrijdigheden zat, gevoelde hij zich ten diepste gekrenkt.

Deze en dergelijke ervaringen hebben in zendingskringen over de geheele wereld het vertrouwen in de antithetische, de aggressieve zendingsmethode verzwakt. De gedachte rees, of we niet noodeloos of nutteloos hartstochten wakker roepen, wanneer wij onze kracht zoeken in zulk een aanvallend betoog. De vraag kwam op, of wij op die wijze wezenlijke toenadering tot de harten niet onmogelijk maakten. En bovendien, men begon er aan te twifelen of het wel noodzakelijk was in dien heiden of Mohammedaan eerst door sterke aanvallen het oude geloof stuk te breken en hem dus in een soort luchtledig te drijven, voordat men hem de boodschap van Christus kon brengen. Geen wonder dat hoe langer hoe meer de gedachte veld won, dat wij, welke verdiensten deze antithetische methode ook bezitten moge, verstandiger en zuiverder doen, wanneer wij langs andere wegen tot onze hoorders trachten door te dringen.

J. H. B.

Van Zendingsaangelegenheden

Dr. H. A. van Andel.

1900—1940.

Het was 29 April 1900 een blijde dag in Zuidland's Kerk. Zij had een candidaat beroepen tot haar predikant. En die candidaat, de jonge bijzonder begaafde van Andel, had die benoeming aangenomen en werd dien dag haar dominé.

De talentvolle prediker van Gorinchem, Dr. J. van Andel, in de verte, naar we meenen, nog in de familie van den jongen van Andel, bevestigde hem en dienzelfden dag deed de 24-jarige prediker zijn intrede.

Dat is nu veertig jaar geleden. De rijke verwachting, die van Zuidland's dominé werd gekeesterd, is niet beschaamd. Dr. van Andel mag door Gods genade terugzien op een zeldzaam rijk leven.

De hoofdmoot van zijn leven en werken ligt in Indië. Nadat hij in 1908 van Zuidland naar Baarn was vertrokken, werd hij reeds in 1911 door Amsterdam beroepen voor den missionairen dienst te Solo. Den 14den Mei van dat jaar deed hij zijn intrede in Amsterdam's kerk met een prediking uit Matth. 6: 9—10 over „Een hemelsch ideaal”.

Na eerst te zijn gepromoveerd tot doctor in de theologie met een proefschrift over: De zendingsleer van Gijsbertus Voetius, ging hij in 1912 naar Java, waar hij in het laatst van het jaar zijn arbeid te Solo aanving.

Dr. van Andel heeft in Indië met zijn rijke gaven en verbazende arbeidskracht gewoekerd als weinigen.

Toen hij in Solo kwam, was er nog slechts een zeer kleine Christelijke kring. Met groote energie en wijs beleid heeft Dr. van Andel het werk aangevat. Krachtig werd hij daarbij gesteund door zijn zeer begaafde vrouw, de oudste dochter van wijlen Prof. Dr. Rutgers. Nooit zou Dr. van Andel al het werk hebben kunnen doen dat hij gedaan heeft, indien Mevrouw hem niet zoo krachtig had bijgestaan. Mevrouw van Andel is niet alleen de vrouw van een zeer bijzonder zendingeling, maar zij is ook zelf een vrouw van groot formaat, een zendingsarbeidster eerste klas.

En de Heere heeft beider arbeid wel zeer bijzonder gezegend. Van al de zendingsterreinen van Midden Java, staat wat den hoofddienst en den schooldienst betreft Solo geheel bovenaan. De statistiek zegt het ons in sprekende cijfers hoe verbazend het werk in Solo zich heeft uitgebreid. De eerste tien jaar heeft Dr. van Andel in Indië gewerkt als missionair predikant van Amsterdam. Maar door de krachtige uitbreiding van den Zendingsarbeid moest er een betere werkverdeling komen. Na heel wat overleg heeft Delft toen van Amsterdam Solo overgenomen, terwijl Djokja aan Amsterdam ter bewerking bleef. Dit was op den tweeden Kerstdag van 1922, zoodat van toen af Dr. van Andel in dienst stond van de Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland ten Noorden.

Sinds dien hebben Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers hun arbeid ongestoord en onder het voortdurend genot van Gods zegen voortgezet, terwijl zij allengs een breeden staf van medearbeiders hebben verkregen.

De arbeid van Dr. van Andel was echter niet alleen tot Solo beperkt. In den kring der zendingsarbeiders op Java neemt hij een vooraanstaande en leidende positie in. Van hoeveel verenigingen, bonden en commissies Dr. van Andel voorts nog

voorzitter of lid is, zullen we maar niet optellen, want lichtelijk zouden we er wel eens enkele vergeten te noemen. Daarbij heeft hij tal van boeken, brochures en artikelen geschreven en preeken uitgegeven. Het is een zeer respectabele lijst van geschriften, die van zijne hand zijn verschenen.

Met velen in Indië en in Nederland danken wij God voor wat Hij aan ons en aan het Zendingswerk in Dr. en Mevr. van Andel—Rutgers zoo tal van jaren heeft geschonken.

Thans is de levensavond voor hem gekomen. Op medisch advies heeft hij zijn arbeid in de Holland-sche Gemeente te Solo neergelegd en neemt hij ook emeritaat als missionair predikant.

Naar wij vernemen blijft hij echter in Indië wonen. En stellig zal dit echtpaar, dat in het verleden zoo actief is geweest, ook in het vervolg nog arbeiden zoo veel het kan. Van Zendingszijde is Dr. van Andel aangewezen om de verzorging van het te stichten Lectuurbureau op zich te nemen, een arbeid waarvoor zijn organisatorisch talent hem bijzonder geschikt maakt en waaraan hij en Mevrouw stellig gaarne hun resteerende krachten zullen geven.

Bestrale de Heere beider levensavond in rijke mate met het licht Zijns aanschijns!

Zending en Oorlog

Ook de Zending onzer Kerken deelt in de ontzettende gevolgen, die de oorlog over land en volk heeft gebracht. En zij niet het minst.

Vooreerst is alle correspondentie tusschen Nederland en Indië voorloopig geheel verstoord. Het is thans, terwijl we dit schrijven, volstrekt onmogelijk om op eenigerlei wijze uit Holland eenig bericht, hetzij per telegraaf of telefoon, hetzij per post te zenden aan onze zendingsarbeiders op Java en Soemba. En zij kunnen vanuit Indië evenmin eenig bericht aan ons doen toekomen.

Dat is wel zeer pijnlijk, zoowel voor ons in Holland als voor de broeders en zusters in Indië. Maar wij hebben het Woord onzes Gods. En uit dat Woord weten we, dat de Heere regeert en Hij met ons en met onze zendingsarbeiders is en blijft.

Het ligt voor de hand, dat nu ook alle geldzendingen uit Holland naar Indië stil staan en het dus niet mogelijk is thans de traktementen en salarissen voor het Europeesch en Inheemsch zendingspersoneel vanuit Holland over te maken. Van een enkele zending weten we, dat er met het oorlogsgevaar eenigszins is gerekend, en er gezorgd is, dat er in Indië gelden aanwezig zijn, waaruit gedurende omstreeks drie maanden de traktementen en salarissen, die door die zending daar moeten worden betaald, kunnen worden voldaan. Maar wij vreezen zeer, dat dit geenszins door al de onderscheidene zendingen onzer Kerken is gebeurd.

Het is wel te verwachten, dat er op de zendings-terreinen, hier en daar, wel ernstige moeilijkheden zullen ontstaan, indien er niet spoedig weer geld uit Holland kan gezonden worden. De meeste missionaire arbeiders, inzonderheid het Inheemsche personeel, dat op onze zendingsterreinen eenige honderden belooft, kunnen onmogelijk zonder salaris enkele maanden leven. Wij vertrouwen echter wel, dat er in Indië iets op gevonden zal worden om in de meest dringende behoeften te voorzien. De Heere zal wel zorgen, dat het werk niet geheel ondergaat.

Als van zelf rijst de vraag hoe het met onze Zending verder zal gaan, nu eerst zolang de oorlog duurt, en daarna, wanneer er vrede zal zijn gesloten. Dat hangt natuurlijk samen met tal van andere hoogst ernstige vragen, die ons aller hoofd en hart vervullen, maar waarop niemand thans nog eenig antwoord kan geven. Niemand is reeds nu in staat met zekerheid te zeggen, hoe het met ons land en volk en met Nederlandsch-Indië gaan zal. En in verband daarmee, kan ook niemand ons zeggen, wat aan onze zending in de naaste toekomst te wachten staat. Nooit was de onzekerheid, waarin wij verkeerden, ook wat de Zending betreft, grooter dan thans.

Maar het werk in Indië gaat voort. In den gewichtigen en heerlijken arbeid van onze broeders en zusters op het zendingsveld is tot heden, voor zoover wij weten, geen groote verandering gekomen. Ook thans hebben zij, elk op zijne wijze en in zijn deel van het groote zendingswerk, steeds te arbeiden in de verbreiding van het Evangelie van Christus Jezus. Dat werk gaat door, ook nu, ook op Midden Java en Soemba.

En te midden van al de bange onzekerheden, waarin wij leven en van al de geweldige vragen, waarvoor wij staan en waarop niemand nu nog een antwoord kan geven, hebben we toch één zekerheid, die volkomen vast staat. Die zekerheid is, dat het Koninkrijk des Heeren komen zal en ook de arbeid der zending voortgang zal hebben.

Als de Heere in Matth. 24 ons de teekenen meldt, die aan den dag Zijner toekomst zullen voorafgaan, en de angstwekkende weeën noemt, die de wereld zullen beroeren, laat Zij het woord volgen: „en dit Evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken.”

Dat woord staat vast, wat gevolgen de groote wereldoorlog met al zijn verwoestingen ook moge hebben — zij kunnen niet beletten, dat het Koninkrijk des Heeren voortgaat te komen. Ja ook de ontroerende feiten, die in onze spannende dagen gebeuren, zullen moeten medewerken tot de komst van het Koninkrijk des Heeren. De Heere regeert, ook nu, ook al begrijpen wij zijne gangen niet en al woont zijn wijsheid voor ons oog in het donker.

En onze roeping gaat voort. Het oorlogsweer, dat wij beleven, heeft die roeping ook wat de Zending betreft, geenszins afgeheven. Voor de leeken hier te lande en de Zendingarbeiders in Indië is de gemeenschap met elkander voorloopig geheel gestoord. Maar de weg tot den troon des Heeren staat open voor de leeken hier en voor de broeders en zusters in Indië. Dáár kunnen we elkander ontmoeten. Voor alle dingen heeft de Zending thans noodig ons gebed. Laat er in deze zoo veelzins donkere tijden in onze persoonlijke gebeden een ruime plaats wezen voor de Zending. En laten onze Kerken in deze bange dagen zoo vaak zij samenkomen, nimmer vergeten het werk der Zending in de openbare gebeden te bedenken.

Voorts denke men niet, dat het thans niet meer noodig zijn zou voor de Zending te offeren, omdat op heden het geld toch niet weg kon. Het is dringend noodig alle inzamelingen voor de Zending geregeld voort te zetten. Op tal van plaatsen kon de bekende Pinkstercollecte niet worden gehouden, omdat men, helaas, op Pinksteren niet samenkomen kon. Laat men toch niet nalaten die collecte, waar dit niet gebeurd is, alsnog te houden. En laat men toch overal, hoe moeilijk het zij, voor deze zaak des Heeren niet vertragen, maar in tegendeel de inspanning vermeerderen, opdat als straks de gelegenheid weer open is om gelden naar het Zendingsveld te zenden, aan de broeders en zusters in Indië voor hun gezegende zendingswerk den toegezegden steun en de noodige hulp te kunnen doen toekomen. Laten we steeds in gedachten houden, dat de Zending zeer bijzonder de zaak des Heeren is. En die zaak gaat nooit onder.

Santpoort, 29 Mei 1940.

W. B.

Jaarverslag van het Petronella Hospitaal over het jaar 1939.

Het jaar 1939 moge voor de wereld een veelbewogen jaar zijn geweest, voor het Petronella Hospitaal was het een jaar van rustig voortwerken en van gestadige uitbreiding van werkzaamheid.

In vrijwel alle onderdeelen van het veelyvertakte medische werk viel groei te constateeren.

Het totaal aantal mensen, dat gemiddeld per dag op de verschillende poliklinieken behandeld werd, steeg van 2862 tot 2973; d.w.z. dat op iederen werkdag ongeveer 3000 mensen werden behandeld.

Ook het aantal patiënten, dat gemiddeld per dag in het ziekenhuis of zijn neveninrichting werd opgenomen, steeg van 1131 tot 1153.

In het hoofdziekenhuis ging het aantal patiënten, dat gemiddeld per dag was opgenomen, terug van 517 tot 475.

Deze inkrimping was opzettelijk. Daar het Regeeringssubsidie, dat verhoogd zou worden, op

hetzelfde niveau bleef, moest het aantal patiënten wel ingekrompen worden, daar ook nu nog ruim 130 patiënten werden opgenomen, waarvoor geen subsidie werd verleend.

Daartegenover stond, dat het in 1932 gesloten hulphospitaal Tjebongan, met steun van het Gouvernement en van de gelijknamige Suikerfabriek weer kon worden geopend en daardoor 30 tot 40 patiënten dagelijks konden worden opgenomen.

Ook werd met steun van het Sultanaat een nieuwe polikliniek geopend te Bintaos, in het afgelegen en vrij ontoegankelijke Zuiden van het gewest.

Het hulp-hospitaal Sewoe-Galoer werd aangekocht van de Cultuurmij. der Vorstenlanden, daar de suikerfabriek gesloten werd en deze maatschappij derhalve in deze streek geen belangen meer had.

Hetzelfde was het geval met het hulp-hospitaal Randoe-Goenting, dat van de Koloniale Bank werd overgenomen.

Het hulp-hospitaal te Wates — een van de oudste inrichtingen van het Petronella Hospitaal — werd uitgebreid en verbeterd, de zalen werden van tegelvloeren voorzien en kregen een eternieten plafond. Verder werd een besmettelijke afdeling en een kraam-afdeeling bijgebouwd. Aan het eind van het verslagjaar was nog een priaji-afdeeling in aanbouw.

Door deze uitbreidingen wordt het aantal bedden van 70 tot 90 verhoogd.

Feitelijk is dit hospitaal sinds 1934 geen hulphospitaal meer, daar er sedert Februari 1934 een Javaansch arts, Dr. Soenoesmo, te Wates gevestigd is, die de geneeskundige verzorging van Wates, het hulp-hospitaal Sewoe-Galoer en een drietal poliklinieken in de omgeving tot taak heeft.

Aan het eind van het verslagjaar werd ook voor Wonosari een zelfde toestand geschapen. Dr. Picauly, reeds 1½ jr. aan het hoofdziekenhuis werkzaam, werd te Wonosari belast met de leiding van het hulp-hospitaal en 4 poliklinieken in de omgeving.

Hierdoor wordt bereikt, dat de geneeskundige verzorging van deze streek veel intensiever kan worden ontlast, daar minder patiënten naar Jogja behoeven overgebracht te worden.

Personeel.

Gedurende het verslagjaar waren aan het ziekenhuis verbonden de geneesheeren:

Dr. K. P. Groot, directeur; Dr. M. G. Muller; C. L. Zwaan; W. M. Pruijs; R. Veen; Mej. J. G. Hörchner; Ds. P. J. Zuidema; Lie Hing Dhiam Soenoesmo Prawirohoesodo; J. O. Picauly.

Dr. K. P. Groot keerde eind Juni van buitenlandsch verlof terug, terwijl de arts Lie Hing Dhiam in Augustus met verlof naar Europa ging. Tegen

Het begin van de waterkracht-centrale van het Sanatorium Tohen.

het eind van het jaar werd de arts Samallo, als elfde arts aan het Petronella Hospitaal verbonden. Hij werd voorlopig tewerk gesteld aan het Petronella Hospitaal en voor een deel van zijn tijd toegevoegd aan den arts R. Veen, die belast is met de geneeskundige behandeling van de patiënten in het sanatorium „Pakem”. De student Soemardi, die op kosten van het Petronella Hospitaal aan de tandartsenschool te Soerabaya studeert, maakt goede

vorderingen en hoopt in Juli 1941 het eindexamen te doen en alsdan als tandarts hier zijn werk te beginnen.

De behoefte aan een neus-, keel- en oorarts doet zich dagelijks gevoelen. Het zou ons zeer verblijden, indien spoedig een jong Gereformeerd arts zou gevonden worden, die dit onderdeel van het werk op zich wil nemen.

Als hoofdverpleegsters waren werkzaam: Zr. J.

De ijzeren pijpleiding van de waterkracht-centrale van het Sanatorium Tohen

Prins, hoofd v. d. Kraamvrouwen- en Kinderkliniek Lempoejangan; Zr. J. Bijl; Zr. A. de Graaf; Zr. P. F. ten Kate; Zr. J. A. Muylwijk; Zr. A. C. Sander; Zr. A. Westendorp; Zr. I. v. d. Werf.

In de maand Mei vertrok Zr. J. A. Muylwijk met buitenlandsch verlof. Zij zal wegens huwelijk niet meer als hoofdverpleegster naar het ziekenhuis terugkeeren, evenmin als Zr. A. Westendorp, die in November wegens ziekte repatrieerde.

Zr. I. van der Werf was belast met de leiding van het Sanatorium „Pakem”. Door de groote uitbreiding van het aantal patiënten, werd het noodzakelijk geacht haar taak te verlichten. Aanvankelijk was het voornemen een 2e verpleegster voor Pakem uit te zenden. Gezien den onzekeren tijd werd daarvan afgezien en werd Mevr. Hulskers-Baan, vroeger hoofdverpleegster van het Zendingsziekenhuis te Solo, bereid gevonden gedurende de morgenuren als verpleegster aan het Sanatorium „Pakem” te werken.

Op verzoek van den geneesheer-directeur van het Zendingsziekenhuis Modjowarno, werd de Javaansche verpleegster Loeloes Gadroen, die bestemd is om als hoofdverpleegster in genoemd ziekenhuis op te treden, tijdelijk voor een jaar aan het Petronella Hospitaal gedetacheerd om zich onder leiding van onze verpleegsters voor haar toekomstige taak te bekwamen.

Zr. A. J. Heidema had zich gedurende het 1e halfjaar van '39 gewijd aan de studie van de Javaansche taal. Zij deed met goed gevolg examen voor de acte Javaansch.

Na 1 Juli werd zij belast met de geestelijke verzorging van de vrouwelijke patiënten en van het Javaansche personeel.

In overleg met den kerkeraad van Amsterdam werd in principe besloten tot uitzending van een 3en missionairen predikant, met de bedoeling, dat een van de drie predikanten zich bijzonder zal wijden aan de geestelijke verzorging van het hospitaal en de neveninrichtingen.

Gehoopt wordt, dat op deze wijze het Zendingsziekenhuis meer aan zijn roeping, het Evangelie uit te dragen onder het Javaansche volk, zal beantwoorden.

Verloskunde.

De werkzaamheid op verloskundig gebied breidt zich van jaar tot jaar uit.

Het aantal gevallen waarin verloskundige hulp werd verleend, steeg van 1816 in 1938 tot 2140 in '39. Er werd dus gemiddeld per dag in 6 gevallen verloskundige hulp verleend. Deze geschiedt in het Petronella Hospitaal, de Kraamvrouwen Kliniek en de hulp-ziekenhuizen, maar ook in sommige gevallen in de woonhuizen der patiënten.

Tot in de verste uithoeken der residentie werden daartoe door de vroedvrouwen en doktoren zoowel bij dag als des nachts tochten ondernomen.

Hoewel deze verloskundige hulp op groote geldelijke offers komt te staan, daar de bevolking meestal niet in staat is om een belangrijk deel van de daaraan verbonden kosten te vergoeden, werd deze dienst toch onverflauwd gehandhaafd.

Het zou niet dan zeer te betreuren zijn, indien niet verder gebouwd werd op het na jaren van inspanning verworven vertrouwen der bevolking.

Door het plaatsen van vroedvrouwen en vroedmeesters in de dessa, wordt getracht deze hulp meer en meer te decentraliseeren en de betrekkelijk hooge kosten aan dezen dienst verbonden, te verminderen.

Chirurgie.

Het aantal operatieve ingrepen nam ook dit jaar weer beduidend toe.

Het totaal bedroeg 2243, waaronder 655 groote operaties.

De chirurgische behandeling van de patiënten van het Sanatorium „Pakem” werd, voor zoover deze patiënten met longtuberculose daarvoor in aanmerking kwamen, in het Petronella Hospitaal verricht.

Sanatorium.

Gedurende het verslagjaar waren in het Sanatorium opgenomen gemiddeld per dag 102 patiënten, waarvan 64 in het ongesubsidieerde sanatorium en 38 in het gesubsidieerde volkssanatorium.

Bij dit volkssanatorium is een z.g. tuberculosedorp gebouwd, een complex van 24 woningen waar de patiënt met een familielid — meestal zijn vrouw, moeder of zuster — een woning betreft. De patiënten staan onder dagelijksche contrôle van de zuster en van den geneesheer van het sanatorium.

Hiervoor komen uitsluitend in aanmerking patiënten, die in een vergevorderd stadium van genezing zijn.

Daar een strenge selectie werd toegepast, konden deze huisjes pas geleidelijk aan worden bewoond. Aan het eind van '39 waren 22 van de 24 huisjes betrokken.

Op 1 November werd de waterkrachtcentrale, waarvan de machines juist vóór den oorlog waren aangekomen, in werking gesteld. Het heele complex is nu uitstekend verlicht en in de keuken wordt nu electrisch gekookt.

Ook het Röntgenapparaat werd in bedrijf gesteld, zoodat vervoer van de patiënten van het sanatorium naar het hoofdziekenhuis van röntgen-onderzoek niet meer noodig is.

Een aanvang werd gemaakt met den bouw van het mannenpaviljoen bij het gesubsidieerde volkssanatorium, volgens de daartoe getroffen overeenkomst met het Gouvernement en met den bouw van een kerk, tevens vergaderzaal, die plaats zal bieden aan 200 personen.

Dit kerkgebouw zal f 6100 kosten, waarvan

f 5600 door ondergeteekende in Holland en Indië als giften werd gecollecteerd.

In den loop van 1940 zal het aantal beschikbare bedden tot 160 worden uitgebreid.

De aanvraag voor plaatsing van patiënten is nog steeds zeer bevredigend.

Met de Centrale Stichting tot Bestrijding der Tuberculose in Ned.-Indië werden de meest aangename betrekkingen onderhouden.

In den loop van het jaar 1940 zal het driedaagse Congres ter bestudeering van de Tuberculose in Jogja gehouden worden. Dit congres wordt gemeenlijk bijgewoond door 120 tot 150 artsen.

Een bezoek aan het sanatorium „Pakem” staat mede op het programma, waardoor in breder kring belangstelling voor dit belangrijke onderdeel van het medisch werk zal worden gewekt.

De waterkrachtcentrale.

Het water voor de waterkrachtcentrale van het Sanatorium wordt op eenigen afstand, op een beduidend hooger gelegen gedeelte van de berghelling vergaderd en van daar naar het terrein van het Sanatorium gevoerd.

De eerste foto laat ons het begin van de waterkrachtcentrale zien. Dit kiekje, dat bij den aanleg is genomen, toont ons hoe het water in een goot wordt verzameld. Door die goot loopt het naar een ruime bak. En uit die bak wordt het door een ijzerpijpleiding verder afgevoerd naar het Sanatoriumsterrein. Zooals men ziet loopt die pijpleiding vrij steil naar beneden. Op het terrein valt het water in een turbine, die den stroom opwekt.

Op de tweede foto zien we de pijpleiding. Op den achtergrond laat deze foto ons nog zien den bekenden vulkaan „de Merapi”, die vaak vrij sterk werkt, maar naar de zijde van Pakem geen krater heeft en niet gevaarlijk is.

W. B.

Kraamvrouwen- en Kinderkliniek Lempoejangan.

De Kraamvrouwen- en Kinderkliniek Lempoejangan mocht zich ook dit jaar in een toenemenden groei verheugen.

Per dag waren gemiddeld 33 patiënten opgenomen.

Een in het jaar 1938 aangekocht huis, dat naast de Kraamvrouwenkliniek is gelegen, werd in bedrijf gesteld voor het wijkwerk. Onder leiding van Zr. Prins worden verpleegsters uitgezonden om patiënten thuis te verplegen en tegen vergoeding verplegingsartikelen ter beschikking gesteld.

Dit is een werk in den geest van het Witte Kruis hier in Holland. Hoewel het nog in het begin is, laat het zich aanzien, dat op den duur ook deze tak van arbeid zich meer en meer zal uitbreiden.

Klasse-Afdeeling.

De in het jaar 1934 geopende Klasse-Afdeeling heeft zich een groote plaats verworven in de Jogjasche samenleving. De aanvragen voor opname zijn dikwijls grooter dan het aantal beschikbare bedden, zoodat ernstig gedacht moet worden over uitbreiding van dezen tak van arbeid. Een uitbreiding die te meer is aangewezen, daar deze inrichting ruim rendeert.

Tevens doet zich de behoefte gevoelen aan een inrichting in den trant van de Klasse-Afdeeling, maar met lagere verpleegkosten. Plannen zijn in overweging om aan de uitbreiding van de bestaande Klasse-Afdeeling, tevens den bouw van een Middenstands-Afdeeling te verbinden.

Opleiding.

De opleiding van onze inheemsche verpleegkrachten is de hoeksteen, waarop het gebouw van onzen medischen zendingsarbeid rust. Niet alleen voor het hoofd-ziekenhuis, maar meer nog voor de hulp-ziekenhuizen en poliklinieken, waar uit den aard der zaak het geneeskundig toezicht minder intensief is, zijn goed opgeleide en voor hun taak berekende verpleegkrachten levensvoorwaarde.

Geregeld worden dan ook door de geneesheeren en door de Europeesche verpleegsters lessen gegeven, zoowel theoretisch als praktisch, om onze leerlingen voor hun taak te bekwamen.

Er werd cursussen gegeven ter opleiding voor verpleger en verpleegster voor het laboratorium, voor vroedvrouw en voor mantriverpleger 1e klas.

20 leerlingen deden examen voor mantri-verpleger(ster), waarvan 18 het diploma verwierven. De 11 mantri's, die het examen voor aantekening laboratorium aflegden, konden allen het diploma behalen.

Er zijn 22 verpleegsters in opleiding voor vroedvrouw.

Daarnaast worden door Dr. F. L. Bakker, docent aan de Theologische Opleidingsschool, door Dominee G. J. van Reenen en door Zr. Heidema cursussen gegeven om het personeel ook in geestelijk opzicht beter toe te rusten tot de taak, die hen wacht in dienst der zending.

Ondanks de vele moeiten en zorgen, die onafscheidelijk aan een zoo groot werk verbonden zijn, mogen wij toch met dankbaarheid terugzien op den velen zegen, die in het afgelopen jaar op den medischen zendingsarbeid in Jogjakarta mocht rusten.

De Geneesheer-Directeur van het
Zendingsziekenhuis „Petronella” te Jogjakarta.

K. P. GROOT.

Korte berichten.

Ds. H. v. d. Brink.

Het adres van Ds. H. v. d. Brink, die, naar het voornemen is, 23 Juli weer naar Indië terugkeert, is thans Boonstraat 3, Oegstgeest.

Mej. D. van Esch.

Mej. D. van Esch, die is benoemd tot verpleegster in het Petronella-hospitaal en deze benoeming aannam, heeft thans haar adres Santpoortenstraat 11, Haarlem.

Dr. B. Allaart.

Omstreeks vier jaar geleden is Dr. B. Allaart, een broer van Ds. Allaart te Djokja, als missionair arts in tijdelijken dienst uitgezonden door Delft. Thans is hij in vasten dienst benoemd door Heeg voor Wonosobo. Hij heeft echter ook een vaste benoeming ontvangen voor Solo's terrein. Welke beslissing hij neemt weten we nog niet.

De Macedoniër.

De Zendingscommissie te Nijverdal heeft een paar honderd exempl. van de „Macedoniër” over compleet, o.a. de geheele jaargangen van 1926, 1934, 1936, 1937 en 1938 en verder heel wat nummers van andere jaargangen. Tegen verzendkosten is de commissie bereid deze aan belangstellenden af te staan. Men kan zich wenden tot Ds. R. Hamming te Nijverdal.

Leestafel.

De Bijbel, toegelicht voor het Nederlandsche volk, onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide, Prof. Dr. J. Ridderbos, Ds. P. N. Kruyswijk, Ds. A. Ringnalda en Ds. J. A. Schep, met medewerking van vele theologen, bij J. H. Kok te Kampen.

Tal van Schriftverklaringen zijn de laatste jaren verschenen. In dit opzicht zijn we de laatste veertig jaren met reuzenschreden vooruitgegaan.

Toch ontbrak nog een eenvoudige korte Bijbelverklaring voor het Nederlandsche volk.

Hierin bedoelt deze uitgave te voorzien. Er is een redactie, die alleszins bekwaam is. En bij Kok is dit werk in uitnemende handen.

Het eerste deeltje verscheen.

Dit behandelt de brieven van Jacobus, Petrus, Johannes en Judas, bewerkt door Ds. S. Wouters, Ds. P. N. Kruyswijk en Ds. J. A. Schep, f 0.70 bij teekening, anders f 0.85.

Zeer goed werk: Kort, duidelijk, populair en op de hoogte van onzen tijd.

Een zoon die zijn vader terugvond, door K. Jonkheid, bij Voorhoeve te den Haag.

Dit is het eerste boek van de Evangelisatie Bibliotheek, uitgegeven door Voorhoeve. Het doel van deze bibliotheek is goede Evangelisatielectuur te brengen.

De leden ontvangen voor f 3.90 drie pakjes boeken ter waarde van f 6.50.

Ook dit eerste boek van den nieuwen jaargang biedt een spannend verhaal uit den tijd van den Belgischen opstand. Het heeft een goede evangelisatiestrekking.

Bij het eerste pakket ontvangt men ook nog: **In het vuur**, door H. Houtink, een aardig verhaal, en vier goede traktaatjes.

Augustinus' Belijdenissen, uit het Latijn vertaald en ingeleid door Dr. A. Sizoo, bij N.V. Meinema, Delft. f 2.90, geb. f 3.90.

Van dit werk is thans de vijfde druk verschenen. Dat zegt heel veel. Stellig is het een gunstig verschijnsel, dat een werk als dit een vijfde druk beleefd. Deze druk is echter niet slechts een herdruk, maar tevens een niet onbelangrijke herziening. Het is een kostelijk boek, dat altoos zijn beteekenis en waarde behoudt.

Bij Meinema zijn voorts verschenen:

Het jonge boerenknechtje f 0.70.

Haantje de voorste f 0.40.

Naar 't Nieuwe Vaderland f 0.90.

De drie en het eenzame huisje f 0.60.

Het eerste is geschreven door H. Hoogeveen; het tweede door Meta Visser-Gorselink; het derde door J. Snoep en het vierde door A. van Hulslen.

Alle vier mooie boeken voor onze jeugd. Goed en goedkoop, zooals we dat van Meinema gewoon zijn. Men kan ze alle vier aan de jeugd gerust in handen geven. En de jongens en meisjes zullen ze met smaak lezen.

Het groote geluk, door Willem Kramer, bij Zomer en Keuning, Wageningen.

De naam van Willem Kramer als een zeer talentvol schrijver is gevestigd. Heel Christelijk Nederland weet, dat Kramer schrijven kan zooals slechts weinigen. Het blijkt ook weer in dit bijzonder mooie boek.

Ofschoon dit werk geheel op zichzelf staat, zoo is het toch het laatste deel van Willem Kramer's trilogie over Roelie. De beide vorige deelen: „Roelie” en „Over den drempel” hebben een warme ontvangst genoten. En terecht, stellig zal het ook zoo gaan met „Het groote geluk”.

Philip Jacob Spener, de vader van het Piëtisme, door Dr. O. Norel.

Dr. J. Th. v. d. Kemp, een zendingspionier in Zuid-Afrika, door Dr. J. R. Callenbach.

Deze twee mooie, warm geschreven boekjes zijn verschenen in de serie: Lichtstralen op den akker

der wereld. Het eerste is Afl. 5 van 1939 en het tweede Afl. 1 van 1940.

De prijs per jaargang is slechts f 1.65.

Daarvoor krijgt men vijf boekjes van elk omstreeks 40 bladzijden.

Trouw-, Verlovings-, Huwelijks- en Gezinsmoeilijkheden. Uitgave van N. V. de Graafschap, Aalten. f 1.20 geb. f 1.90.

Een uitnemend boek, waarin bekende, deskundige en betrouwbare mannen over onderscheidene kiesche en teere onderwerpen voortreffelijke voorlichting geven.

Geboortebeperving en Geboorteregeling, door H. Nicolai, bij S. Kleefsma en Co., Sappemeer, f 0.50.

Terecht zegt Ds. W. Tom in het inleidend woord, dat dit boekje dienst wil doen: *Ter waarschuwing. Ter voorlichting. Ook ter sterking in den strijd dien velen te strijden hebben.* Daarvoor is het zeer geschikt.

Giften.

Ontvangen voor de Generale Zendingskas.
Giro No. 370600.

Van Ds. W. Breukelaar: nog door hem ontvangen gelden (w.o. saldo Zendingskalender f 4375.07; f 4625.59; f 1016.14 en f 10301.17. Van P. v. d. B., Amsterdam-West f 10.—.

Dr. Th. RUIJS Jr.
1ste Quaestor.

Lisse, 28 Mei 1940.

Collecte Geref. Kerk te Antwerpen f 14.47. Door J. A. Bleek uit het busje der Christ. School te Varsseveld f 7.50. Door Hummelen's Electr. drukkerij te Assen saldo Zendingskalender 1940 f 4375.07. Gecollecteerd op de „Dempo”, gezonden door H. Happee te Rotterdam f 16.14. Door Ds. Feenstra van N. N. f 1000.—.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 2 April 1940.
Giro No. 32806.

Door Ds. v. Alphen gedeelte 10% der ontvangsten in de classis Apeldoorn f 179.80. Van N.V. Gebr. Zomer en Keuning, Vada, Wageningen saldo Zendingsblad 1939 f 31971.54. Door Ds. A. Schweitzer laatste gedeelte der 10% van de ontvangsten in Noord-Holland over 1939 f 3000.—.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 27 Mei 1940.
Giro No. 32806.

Zending Zuid Sumatra.

Door de zendingscommissie te Haarlem van een broeder voor de zending op Zuid Sumatra.

W. BREUKELAAR.

Santpoort, 29 Mei 1940.
Giro No. 32806.

Blondo.

Ontvangen voor Blondo van:

C. J. de R. te R. f 2.50; J. S. te H. f 1.—; A. Z. te G. f 2.50; J. O. D. te D. f 2.50; D. J. H.-S. te R. f 3.—; J. v.

H. te H. f 2.50; A. C. v. O. te V. f 5.—; L. v. d. H. te A. f 2.—; B. A. te M. f 2.50; D. H. O. te L. f 5.—; I. de G. te Z. f 1.—; P. J. T. te A. f 4.—; R. J. D. te K. f 1.—; C. W.-C. te H. f 2.50; R. B. te M. f 2.—; A. H. te B. f 5.—; D. W. O. A. S. te A. f 2.—; S. B. te G. f 10.—; G. F. te A. f 1.25; B. M. te O. f 1.—; J. C. G. O. te Z. f 25.—; B. S. te W. f 2.50; J. S. te B. f 2.50; J. C. H. te V. f 5.—; W. S. G. A. v. L. te Z. f 1.—; C. W. S. te Z. f 2.—; J. D. te H. f 2.50; J. W. F.-G. te H. f 5.—; H. J. M. te M. f 1.50; J. K. te A. f 2.50; P. v. d. S. te M. f 1.—; A. M. de J.-S. te R. f 1.—; T. G. C. R. te G. f 2.—; H. A. te St. J. P. f 2.50; S. G. te K. f 2.50; G. J. G. B. te G. f 5.—; H. T. D. te N.S. f 1.—; J. J. S. te E. f 2.50; C. J. H. te A. f 1.—; P. L. de G. F. te Z. f 5.—; A. M.-D. te Z. f 2.50; M. K. te R. f 0.50; G. v. d. P. te V. f 5.—; S. H. te B. f 1.—; A. C. B. te A. f 1.—; P. H. V. te H. f 2.50; G. D. J. te G. f 2.—; G. H. P. de J. te A. f 0.50; W. B. te D. f 2.50; C. E. te V. f 1.—; J. B. te R. f 1.25; J. W. K. te H. f 1.—; P. J. M. te H. f 2.—; A. v. d. W. te H. f 2.50; H. M. O. te K. f 2.—; D. v. K. te B. f 2.50; J. S. te H. van zijn kinderen f 21.— + f 4.—; H. J. K. te A. f 2.50; B. W. L.-C. te H. f 2.50; H. C. G. v. S. te V. f 10.—; J. M. H. v. S. te V. f 10.—; E. H. J. H. te R. f 2.—; S. G. W. te L. f 2.50; J. H. B. R. te V. f 1.—; H. V. te Z. f 2.—; R. K. te A. f 2.50; F. A. v. D. te H. f 1.—; M. C. v. d. E. te M. f 2.50; W. H. te G. f 1.—; L. C. M.-M. te K. f 3.—; D. H. te S. f 10.—; W. F. v. d. H. te M. f 5.—; J. J. v. d. H. te M. f 5.—; W. F. v. d. H. te M. f 5.—; G. v. B. te D. f 10.—; G. R. K. te R. f 2.—; J. v. d. D. te W. f 2.50; L. S. te A. f 2.50; H. A. B. te G. f 7.50; J. R. te D. f 2.50; A. C. D. te D. f 2.50; S. C. S.-M. te D. f 2.—; A. J. H. te D. f 2.50; A. C. G. v. P. te A. f 1.—; J. H. L. te R. f 2.50; A. I. H. te O. en W. S. f 2.50; M. C. v. d. P. te R. f 1.—; D. N. te A. f 2.50; S. C. te M. f 2.50; T. F. de J. te G. f 10.—; T. N. te Z. L. f 2.—; J. S. te G. f 2.50; J. v. d. B. te Sch. f 7.50; Jb. S. te W. f 1.—; W. J. v. d. K. f 1.—; J. J. v. M. te Z. f 1.50; Th. G. D. te Sch. f 5.—; J. H. te H. f 1.50; P. v. T. te D. f 1.—; Gebr. D. te H. f 1.—; J. W. O. te H. f 2.50; H. S. te S. f 1.50; G. S. f 2.50; R. W. te G. f 2.50; R. E. W. te G. f 2.50; P. B. te R. O. f 2.50; D. R. te D. f 2.50; G. J. v. L. te R. f 2.50; O. E. te B. f 1.—; A. Z. te D. f 2.—; H. J. B. D. M. f 2.—; B. H. te B. f 100.—; J. de F. te Z. f 2.—; F. te H. f 10.—; C. A. de R. en G. te H. f 3.—; S. te K. B. f 5.—; J. E. te V. f 2.50; J. R. E.-J. J. K. te H. f 1.50; C. G. N. te H. f 1.—; J. M. te H. f 2.50; H. C. te H. f 10.—; F. A. P. te H. f 2.50; H. F. te H. f 10.—; P. V.-O. te Sch. f 2.50; J. D. te H. f 5.—; W. H. te H. f 2.—; D. P. te L. f 25.—; K. J. v. D. te L. f 2.—; H. H. M. te L. f 2.—; S. D. de V. te H. f 1.—; K. B. te R. Z. te E. f 2.50; Gr. L. te Z. f 2.50; L. S. te H. f 2.50; L. v. M. te R. f 2.50; I. W. te I. f 5.—; C. v. R. te L. f 2.50; S. G. te E. f 5.—; J. de J. f 5.—; N. de G. te Z. f 1.—; E. M. v. H. te H. f 2.—; G. M. d. H. te K. f 1.50; J. H. H. te A. f 2.50; J. D. te Z. 1.50; J. S. te R. f 5.—; E. C. v. d. L. te W. f 25.—; P. A. D. te A. f 2.50; S. A. Z. te W. f 1.50; D. J. K. te O. f 2.50; B. J. R. te R. f 2.50; L. J. te M. f 2.—; C. J. W.-W. te B. f 2.—; C. V. te H. f 1.—; G. C. V. te A. f 1.—; A. B. te E. f 1.50; H. J. M. te A. f 2.50; C. G. T. D. te A. f 2.50; P. W. te H. f 2.50; P. W. te Z. f 1.—; C. M. v. M. te W. f 5.—; J. D. te M. f 2.50; E. E. te S. f 5.—; J. G. H. te H. f 2.50; J. J. de K. te O. en W. S. f 2.50; J. R. te K. f 2.50; L. B. te D. f 2.50; A. T. te H. f 2.50; Chr. Sch. te O. en W. S. f 10.—; J. v. D.-K. te M. f 2.50; C. v. d. T. te A. f 3.—; C. K. te A. f 25.—; G. I. te A. f 5.—; T. v. d. H. te D. f 1.—; A. U. L. C. te M. f 2.—; W. A. v. H.-W. te H. f 2.50; A. W. te G. f 10.—; H. v. W. te L. f 0.50; I. A. V. te M. f 5.—; H. v. M. te S. f 5.—; M. G. te D. f 2.—; M. M. te Z. f 10.—; P. L. te H. f 1.—; de L. te L. f 1.—; C. v. L. S. te A. f 10.—; G. J. N. te A. f 10.—; J. G. v. D. te A. f 10.—; H. S. te H. f 2.—; J. D. te S. f 5.—; L. v. O. te R. f 10.—; J. M. v. L. te G. f 1.—; J. H. O. Dzn. te R. f 5.—;

H. M. te B. f2.50; J. M. Jr. te R. f2.50; N. N. te W. f100.—; H. E. W. te G. f3.—; G. v. d. W. te D. f3.—; J. J. v. L. te V. f1.50; C. M. E. te H. f1.—; H. U.—H. te M. f2.50; Door J. S. v. d. W. van N. N. te Z. f2.70; P. v. d. B. te H. f1.—; P. R. — Nienhuis te W. f2.50; K. R. te B. f2.50; J. D. F. v. H. te A. f2.50.

A. MERKELIJN,

Leiden. Gironummer 141811.

Giften, ontvangen voor de Huishoudschool te Poerworedjo.

Januari 1940: Van de Kind, Zend. Vereen. te Utrecht f100.—; Geref. Kerk Utrecht f10.—; Contributies uit Veenendaal f24.—.

Februari 1940: Van N. N. te Apeldoorn f8.75.

Maart 1940: Van Wed. M.—S. te Zutphen f5.—; Contributies uit Apeldoorn f11.—; Wed. N. N. te Zutphen f2.50; Contributies uit Bennekom f9.75.

Voor alles zeer hartelijk dank. De school in uw blijvende belangstelling aanbevelend (moge ons propaganda-boekje een voorspoedigen loop hebben).

Gaarne Uw dw.,

J. F. NETELENBOS-CHEVALLIER

Hilversum, 24 April 1940.

Postrekening 263829.

Kerkje te Karangdjoso.

Ondergeteekende publiceerde iets uit een brief van Ds. Wirjotoenojo te Koeto-ardjo.

Het ging over de noodzakelijkheid om de kerk van Karangdjoso (waar wijlen Sadrach de zijnen om zich heen vergaderde) te repareren. De gemeente, die zich voor het grootste deel bij onze zending heeft aangesloten, kwam door de reparatie-kosten in grooten nood.

Zeer tot mijn verrassing mocht ik onderscheiden giften ontvangen tot steun van de broeders en zusters te Karangdjoso.

Zie hier de verantwoording:

Van Gebr. W. te Hilversum f2.—; Mej. A. M. B. te Arnhem f5.—; G. O. te Landsmeer f1.—; A. de J. te Zaltbommel f2.50; F. S. te Schiedam f1.—; A. Ph. te Arnhem f1.—; Ds. B. te Kampen f1.—; Wed. M.—S. te Zutphen f10.—; Mevr. V.—S. te Arnhem f1.50; de G. te Kampen f2.50.

Recht hartelijk dank voor deze gulle medewerking.

Hilversum, Heuvellaan 10.

L. NETELENBOS.

Postrekening 166605.

Onder vriendelijke dankzegging bericht ik de goede ontvangst van onderstaande giften:

„De Zaaier”.

Mevr. H. te H. f1.—; Geref. Kerk Nieuw Vennep f2.—; Tinte f1.—; Tienhoven f1.—; Vrouwenpolder f1.—; Waddinxveen f1.—; Koudekerk Z.H. f1.—; Overschie f1.—; Diever f1.—.

Zending te Makassar.

Geref. Kerk te Urk f5.—; Delft f10.—; Bilthoven f2.50; Boksum f2.50; Zend. Comm. Haarlem van Br. W. I. f1.—; Geref. Kerk De Glind f2.—; Driebergen f1.—; H. v. W. te L. f0.50; Ds. K. B. te K. f2.50; Geref. Kerk Willemstad f1.—; Zwijndrecht f5.—; S. G. te E.

f5.—; Geref. Kerk Amsterdam f10.—; Mevr. H. te H. f1.—; Geref. Kerk Heemse f2.—; Heerde f2.50; Ds. Veenhuizen van br. B. f1.50; Geref. Kerk Hoogeveen f2.50; Souburg f2.—; H. A. G. te 's-G. f1.—; Geref. Kerk Reitsum f1.—; Schoonoord f1.—.

Chr. Persweek Ned. Indië.

Van de Geref. Kerk te Amsterdam f10.—.

Onder vriendelijke aanbeveling,

G. M. A. LAERNOES.

H. Tollensstraat 4, Utrecht.

Giro 289929.

Verantwoording van giften en collecten van
20 Maart—23 April 1940.

Van de Geref. Kerk van: Naaldwijk f10.—; Ezinge f32.48; Bergen N.H. f24.57; Nieuw Lekkerland f9.—; IJsselmuiden f19.67; Oud-Beijerland f19.50; Berlikum f34.71; Middelburg f105.63; Kralingscheveer f25.87; Grouw-Irsum f3.06; Ermelo f76.73; Duurswoude f11.48; Hoene-Driel f1.78; Koudekerke W. f22.68; Bergum f28.05; Krabbendam f4.—; Baflo f56.—; Eibergen f25.19; Almelo f64.25; Wierden f16.43; Moordrecht f15.90; Vlaardingen f32.41; Midwolda O. f19.64; Lemelerveld f10.56; Oosterland f5.83; Ureterp f22.30. Totaal f697.67.

Van de M.V. op G.G. te: Koog-Zaandijk f6.25; Serooskerke f1.63; Middelburg f3.81; Groningen f3.10; Loppersum f2.50; Zuilen f2.35; Utrecht f3.—; Lopik f2.04; Rotterdam f2.50; Schipluiden f3.85; Achterveld U. f1.57; Heerlen f1.50; Den Haag f1.20; Dokkum f4.10; Schouwerzijl f7.—; Brielle f3.65; Amsterdam f3.37; Hilversum f5.23; Uithuizermeeden f4.13; Lemmer f4.—; Zalk f3.65. Totaal f70.43.

Van de J.V. op G.G. te Bloemendaal f6.—; Bolnes f5.50. Totaal f11.50. Totaal-generaal f779.60.

Deputaten zijn hartelijk dankbaar en binden bij vernieuwing de belangen van onze militairen aan de kerken en jeugdverenigingen op het hart.

In April steunden zij den Ned. Mil. Bond met f1000.—, het A.P.C. Comité voor tijdelijke tehuizen met f500.—, enkele tehuizen met f300.—, gaven ze voor de verspreiding van Geref. lectuur enkele honderden guldens uit, en eveneens voor hulpdiensten in de prediking, auto-vervoer op Zondag naar kerkdiensten, enz.

A. H. v. MINNEN, praeses.

T. J. HAGEN, scribea.

Delft.

Bergen, N.H.

April 1940.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

72e Verantwoording van 22 Maart tot 22 April 1940.

Met hartelijken dank ontvingen wij van: A. B. te Z., G. C. te A., H. A. M. te Z., Geref. Kerk te W., P. H. te 's-Gr., W. v. d. B. te N., Ds. K. B. te K., Mej. A. V. te E. (j.l.), A. J. de B. te Z., W. H. v. H. J. Lzn. te Z., N. S. te N., Ds. P. R. te L. 12 giften van f1.— is f12.—. Mej. R. te R.V. f1.50, Mej. M. v. K. te W., H. v. d. W. te V. 2 giften van f2.— is f4.—. L. Ch. v. d. Sch. te A., Dr. J. G. te A., Mevr. G. S. B. S. te W., G. H. P. te S. 4 giften van f2.50 is f10.—. H. W. S. te N., leerl. Chr. U. Sch. te F., Zend. Comm. Geref. Kerk te O. en N. B., J. v. d. Sch. te R., J. D. te U., Mevr. C. A. L. K. te A. (j.l.) 6 giften van f5.— is f30.—. M. Th. S. te Sch. f10.—, M. A. de L. te G. f1.30, G. V. te R. f20.—, H. v. W. Jr. te L. f0.25 (mnd.), Dames

S. te L. f 6.—, Ds. P. N. K. te H. f 25.—, Dr. H. N. te 's-Gr. f 1.67 (mnd.), leerl. Dr. de M. Sch. te 's-Gr. f 4.02, J. W. W. te D. f 0.25 (mnd.), Zend. bussen N. H. K. te E. f 60.—. Totaal f 185.99.

Dank zij de mooie gift van f 60.— is deze maandverzameling nog van eenige betekenis geworden.

Overigens heeft het 17e boekje dat nu verzonden is nog niet veel winst opgeleverd. Moge het Pinksterfeest, dat wij tegemoet gaan, de Rijnsche Zending een rijke oogst brengen.

Namens het Steuncomité,

J. N. MUNNIK, penningm.

Den Haag, Galileïstr. 139.
Postgiro 339337.

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak
6 Maart 1940 tot en met 12 April 1940.

Giften: T. van P. te IJ. f 1.50; Ds. W. O. te R. f 2.50; J. V. op G. G. te H. f 4.—; giften uit Koudum f 11.50; uit Workum f 2.50; uit Apeldoorn door Mej. B. f 3.75; uit Doorn f 4.50; uit Den Dolder f 4.25; Geref. Vrouwenvereniging te Workum f 10.—; H. van E. te S. f 1.—; uit Haarlemmermeer-Oostzijde f 0.25; J. A. te D. f 1.—; L. J. S. te W. f 2.50; K. J. K. te G. f 10.—; door bemiddeling van K. M. Reitsma te Berlikum „een dankoffer” voor de Surinamezending f 20.—; leerlingen Chr. U.L.O. School te Franeker f 5.—; idem klasse I Groen van Pr. school te Den Helder f 1.50; L. B. te O. f 1.—; gift uit Beesterzwaag f 1.—; naaivereen. „Ken Hem in al Uw wegen” te Vlaardingen f 3.90; S. J. te Gr. f 1.—; J. K. te G. f 1.—; S. G. te E. f 10.—; J. D. te U. f 5.—; Mej. L. R. te B. f 1.—; K. B. te Gr. f 1.—; M.V. „Zuster der Barmhartigheid” te Beldum f 3.—.

Contributies: Uit Koudum f 25.—; Workum f 1.50; Boskoop f 24.25; Sassenheim f 6.75; Leiderdorp f 8.30; Amstelveen f 28.25; Ouderkerk a. d. Amstel f 4.—; Ermelo f 1.—; Stadskanaal f 1.—; IJsselmuiden f 3.50; Vlaardingen f 2.25; 's-Gravenhage f 2.25; Dieren f 0.50; Apeldoorn door Mej. B. f 18.25; Arnhem f 2.—; Sneek f 1.—; Blokzijl f 2.—; Rijnsburg f 11.25; Leeuwarden f 1.50; Nunspeet f 3.—; Oosterwolde (Fr.) f 1.—; Amsterdam f 6.—; Beilen f 0.50; Badhoevedorp f 6.—; Beverwijk f 3.25; Voorthuizen f 25.90; Haarlemmermeer-Oostzijde f 15.25; Hilversum f 1.25; Drachten f 5.75; Beesterzwaag f 9.50; Zalk f 2.25; Leiden f 12.25; Bilthoven f 3.50; Den Dolder f 2.—; Doorn f 1.50; Driebergen f 10.75; Linschoten f 3.55; Zeist f 9.50; Velsen-Noord f 11.27; Vijfhuizen f 1.—; Hoofddorp f 6.50.

Giften van Geref. Kerken: Sleeswijk f 1.—; Stadskanaal f 2.50; Urk f 2.50; Leiden f 4.—; Zwijndrecht f 2.50.

Collecten Geref. Kerken: Wageningen f 26.02; Uithoorn (½ coll.) f 21.38.

Zendingscomm. Geref. Kerk van Veenendaal f 25.—; Zendingcomm. en evangelisatiecomm. te Winterswijk f 5.—.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist: Nihil.

Een werkelijk korte lijst voor een tijdvak van ruim een maand.

En dan te weten dat „de omstandigheden zoo critiek zijn als nooit te voren”.

Helpt allen mee, opdat dit werk voortgang mag hebben. Laat ons het woord, de belofte van Idenburg gestand doen, d.w.z. laat ons helpen, het zien als een eere-zaak.

K. R. HUMMELEN,

Penningmeester van het Idenburgfonds.

Postrekening no. 196921.

Kampen, 23 April 1940.

Fernhoutstraat 24.

Zending van de Gereformeerde kerken op Soemba.

3e verantwoording van 25 Maart—24 April 1940.

Prov. Groningen:

G. Rozendal, Haren, busje Schoolkinderen f 2.75; Per J. Sterkenburg, Zoutkamp f 35.—; H. Boer, Winschoten, busjes f 108.—; H. Hazenberg, Boerakker, Meisjesver. f 7.70; W. Brinkma, Meeden, busjes f 63.04; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos, busjes f 37.69; P. Timmermans, Zuidhorn, busjes f 22.15. Per Koebrugge, Onstwedde, busjes f 29.81; Geref. Kerk, Hoogkerk, dankoffer in de collecte f 15.—; Geref. Kerk, Gerkeskl. Stroobos f 150.25; K. Meijer, Munneke-zijl, busjes collectantjes f 52.—; T. Postma, Kornhorn, busjes langs de huizen f 20.44; Per B. G. Bolhuis, Garrelswear f 40.—; Per Zendingcomm. Schouwerzijl f 115.—; W. G. Dop, Westerlee, Schoolkinderen f 7.—; K. Gunnink, Zevenhuizen, div. inkomsten f 49.96; Per H. Timmer, Niezijl, busjes f 20.—; Per H. Timmer, halve ct., Paulina Z. f 0.50; E. ter Laan, Schildwolde, Nikk. Geref. School f 10.—; Mej. S. Westerhof, Lutjegast, busjes langs de huizen, busjes school en verg. lokaal f 12.76; Ida Bultje, Musselkanaal, busjes f 50.—; Ida Bultje, Musselkanaal, halve ct., Tine Vos f 0.72; K. Meyer, Munnekezijl, halve ct., Kl. de Vries f 0.74; H. Blaak, Marum, van de Meisjesver. voor arbeid onder Vrouwen en Meisjes f 5.17; K. Grasdijk, Oldekerk, huwel. collecten catech.- en schoolbusjes f 48.11; Mej. Tr. Bos, Spijk, busjes f 59.48; Idem Spreekbeurt Ds. Van Dijk f 4.54; Per Jac. v. Beilen, Nw. Buinen f 30.—; L. Menning, Delfzijl, busjes f 60.—; A. de Vries, Schouwerzijl, J. Ver. f 1.25; E. v. Huizen, Roodeschool, halve ct. Aukje Z. f 1.30; idem, Zend. comm. f 73.70; Geref. Kerk, 2e Exloërmond, Kalenders f 2.31; idem, Verloving J. H. P. en J. P. f 4.17; P. Pilon Pzn., Stedum, Zend. ver. f 30.—; idem v. d. Jong. Ver. f 5.77; B. Vrolijk, Vlagtwedde, f 14.12; J. B. te W. 2 maand extra bijdrage f 1.—; Per Renkema, Enumatil, bijdragen f 100.—; K. Eisses, Haren, bijdragen f 64.—; idem, gift f 2.50; Ds. D. van Dijk, Groningen, kleing. f 2.30; idem, halve ct. f 5.50; Ds. P. Deddens, Groningen, 50 halve ct. f 0.25.

Prov. Drenthe:

H. Strijker, Nijveveen, collecte f 37.10; R. Nijmeijer, Nieuweroord, f 75.—; G. Koops, Berghuizen-Ruinerw. Geref. M.V. f 7.50; H. J. Meinen, Meppel, f 162.57; A. Wildeman, Berghuizen-Ruinerw. Nikk. Chr. Sch. f 5.—; J. Mulder, Emmercompascuum, busjes f 15.18; Ds. Van der Laan, Sleen, Jaarfeest Knapen- en Meisjesveren. f 10.20; Ds. Van Arkel, Diever, coll. gift f 10.—; Geref. Kerk, Ruinerw. Koekange, gift Zondag 7 April f 2.44; W. v. Veen, Beilen, busje Knapenver. f 5.—; idem, kl. Meisjesver. f 5.35; G. Engberts, Schoonebeek, gift f 20.—; J. Wassens, Zuidwolde, Dr. collecte f 63.92; Per Ds. D. Drenth: busjes Vries f 16.—; idem, van Appelscha f 14.85; W. v. Veen, Beilen, coll. gift f 2.50.

Prov. Overijsel:

J. Ijspeert, Stad Vollenhove, Paaschcoll. f 13.72; idem, Schoolbusjes f 5.50; idem, Kerkbusje f 4.91; D. de Vries, Steenwijk, kasgeld f 14.77; J. F. Fleurke, De Krim, collectantjes f 48.52; Ds. A. v. d. Ziel, Cadoelen, zendingsbusjes f 42.83; P. E. Visser, Zwolle f 150.—; H. J. Schoonhoven, Kamperveen f 28.33; H. Paes, Dalfsen f 75.—; J. Olthof, Hardenberg, coll. gift f 10.—; Geref. Kerk, Haaksbergen, coll. f 5.07; Geref. Kerk, Blokzijl f 22.73; H. J. Ribberink, Bruchterveld f 60.—; S. Malda, Lutten f 82.—; Geref. Kerk, Avereest, bijzondere giften in collecte f 8.90; L. Schrotenboer, Den Ham f 25.—; idem coll. gift f 2.50; H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zend. comm. f 100.—; P. E. Visser, Zwolle, v. d. Meisjesver. M. en M.: voor het jeugdwerk f 3.—, voor den hoofddienst f 3.—, idem v. d. Zend. comm. f 294.—, samen f 300.—; J. Kassies Azn., Daarlerveen,

Zend. comm. f 37.50; Zend. Comm. Wierden, restant Zend. bl. 1e kwart. f 31.44; idem, Kinderen Geref. School f 6.46; W. van Zanten, Kampen, „De Jonge Gardé” f 103.50.

Soembaweken Groningen:

Kielwindeweer f 73.50; Roodeschol f 321.—; Lutjegast f 60.30; Houwerzijl f 50.—; Hoogkerk f 194.50.

Soembaweken Drenthe:

Zweelo f 115.50; Beilen f 180.—; Vries f 47.55; Oosterwolde f 36.15; Hoogesmilde f 144.—.

Soembaweken Overijsel:

Steenwijk f 217.66; idem, nagekomen f 12.45.

2e Algemeene Collecte Groningen:

Winschoten f 130.06; Houwerzijl f 19.39.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Groningen:

Ten Boer f 90.31; Kornhorn f 48.65; 't Zandt f 71.68; Aduard f 20.—; Scheemda f 71.42; Bedum f 177.41; Zevenhuizen f 71.22; Oldehove f 125.30; Roodeschol f 22.—; Musselkanaal f 40.04.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Drenthe:

Assen f 401.52; Schoonebeek f 54.24; Een f 33.75.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Overijsel:

Enter f 57.50; Bergentheim f 55.80; Glanerbrug f 34.32; Vriezenveen f 22.74; Ommen f 394.07; Hardenberg f 132.20.

Diverse ontvangsten:

Mej. A. C. Dijkstra, Assen, voor school Mata f 2.—; G. Luijendijk, 's-Gravenhage, gift f 2.50.

Totaal 3e verantwoording f 6528.—

Totaal t/m 2e verantwoording f 11213.66

Totaal tot op heden f 17741.66

Met hartelijken dank voor de toezending van het bovenstaande,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Postrekening 138000.

Groningen, 24 April 1940.

4e verantwoording van 25 April—24 Mei 1940.

Prov. Groningen:

S. v. d. Veen, Ten Post, zendingscommissie f 57.—; id. id., busje Meisjesver. f 14.50; Penningm. Geref. Kerk Beltingwolde, zendingscommissie f 5.40; W. Brons, Ten Boer, bijdragen f 62.80; id. id., busjes f 21.48; A. de Haan, Westernieland, gift in kerkezakje Pieterburen f 10.—; A. Vischer, Bierum, Javaantje Geref. School f 18.50; H. Witkop, Ter Apel, busjes langs de huizen f 37.12; E. Stamhuis, Loppersum, busjes Rieka v. Weerden, Greetje Timmer, Reina Kadijk en Elly v. d. Munnik f 30.31; G. Rozendal, Haren, busjes schoolkinderen April f 3.—; W. Brandsma, Thesinge, kinderen Chr. School f 85.—; A. R. Rijzebol, Zijldijk, zend. busjes laagste kl. Geref. School f 6.75; K. Wubs, Mussel, busjes f 22.84; Max Geersema, Veendam, bijdragen f 10.—; S. T. U. te V., gift f 300.—; Mej. G. Haan, Groningen, Kinder Zendingver. Maart, April f 400.—; Ds. Lammertsma, Appingedam, Zondagsschoolcomm. f 20.—; id. id., uit de busjes f 210.40½; id. id., Jantje Larkens, 100 h. c. f 0.50; Dr. L. van der Zanden, Groningen, Kleuters Prinses Beatrix-Kleuterschool f 3.50; Nettie Nuiver, 100 h. c. f 0.50; Ds. van Strien, Groningen, losse centen en halve stuivers f 0.48½; id. id., partij halve centen.

Prov. Drenthe:

Mej. H. J. Krans, Coevorden, uit de busjes 1e kwartaal f 119.28; Jac. van Beilen, Nieuw Buinen, bijdragen f 6.43; id. id., Geref. M.V. f 8.—; id. id., Geref. J.V. f 5.64; W. van Veen, Beilen, Zendingcommissie f 56.18; Bj. Scharft, Roden, busjes 1e kwartaal f 51.16; id. id., schoolbusjes

f 10.81; H. Beekman, Emmer Erfscheidenveen, busjes f 33.02; id. id., Nikk. Geref. School; f 4.40; Měj. J. H. Mulder, Meppel gift voor Soemba f 1.—; id. id., halve centen f 0.73; id. id., bijdragen f 46.66; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, bijdragen f 103.97; H. Blanken, Hoogerveen, Zendingcommissie f 200.—; K. Metselaar, Hollandsche veld, Paaschcollecte f 29.95; id. id., gift f 2.50; id. id., busjes f 103.65; B. Nijmeijer, Nieuweroord, Paaschcollecte f 29.95.

Prov. Overijsel:

Zendingcommissie Oldemarkt, busjes Antje Lös en Geertje Wierda f 18.51; J. Keizer, Ommen, bijdragen 1e kwartaal f 127.65; E. Linde, Hengelo, Huwelijk van der Goôt—Olthof f 2.30; id. id., Huwelijk Bokhove—Van Dalen f 2.89; id. id., bijdragen f 80.—; Ds. B. Geuchies, Daarlerveen, gift f 1.—; W. Tempelman, Mariënberg, bijdragen f 62.56; H. N. Beukenkamp, Den Ham, Nikk. Geref. School f 8.—; J. J. Beukenkamp, Den Ham, gift f 25.—; Zend. Comm. Nieuw Leusen, busjes f 127.—; Zend. Comm. Dalfsen, bijdragen f 125.—.

Soembaweken Groningen:

Marum f 177.90

Soembaweken Overijsel:

Enter f 111.21; De Krim f 10.75.

Pinkstercollecte Groningen:

Baflo f 124.23; Zuidwolde f 86.75; Enumatil f 103.57; Wetsinge—Sauwerd f 88.—; Appingedam f 116.26½.

Pinkstercollecte Overijsel:

Kamperveen f 5.27.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Groningen:

Schildwolde f 147.06; Enumatil f 70.76; Pieterburen f 6.—; Warffum f 188.24; Ter Apel f 80.21; Bierum f 10.47; Veendam f 337.40; Seltingen f 19.41.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Drenthe:

Zuidlaren f 130.59; Meppel f 428.95.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Overijsel:

Riisen f 70.—; St. Jansklooster f 105.59; Kampervveen f 9.94; Vroomshoop f 165.05.

Totaal 4e verantwoording f 5.306.94½

Totaal 1e t.m. 3e verantwoording f 17.741.66

Totaal tot heden f 23.048.60½

De ontvangsten gedurende de afgelopen 4 maanden zijn van dien aard, dat de bange vraag oprijst. „Moeten wij nu steeds met groote tekorten blijven kampen?” De oorlogsomstandigheden veroorzaken bovendien nog bijzondere moeilijkheden.

Broeders en zusters, dat gaat toch zoo niet! Laten wij de handen ineenslaan en onder biddend opzien tot onzen Almachtigen God en Vader, onze Zending door dezen moeilijken tijd heenhelpen.

Wij hebben na 10 Mei, den eersten oorlogsdag, pl.m. f 4000.— betaald hier in Nederland en verzoeken de Kerken, die nog gelden in hun bezit hebben, deze direct te storten.

Met hartelijken dank voor de toezending van de bovenverantwoorde gelden,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 24 Mei 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. D. POL — RIJSOORD.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „Vada”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post.
Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Meditatie. — Mededeelingen. — Het Zoeklicht. — Zending van de Gereformeerde Kerk te Heeg: Jaarverslag van den Medischen Dienst te Wonosobo. — Zending van de Gereformeerde Kerk te Utrecht: Geslaagd verplegend personeel met de dokters te Poerworedjo. — Zending van de Gereformeerde Kerk te Delft: Geref. Maleische Gemeente te Solo. — De Zendingsmeisjes van Wieringerwerf. — Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam: Aankomst van Ds. en Mevr. Pieron in Indië. — Ds. Rullmann naar Djogja. — Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim, en Oost-Friesland: Schetsen uit Soemba. — De Opleidingschool op Soemba. — Zending Zuid-Sumatra: De Christen-Javanen in de Lampongs. — Zending onder de Chineezzen in Nederland: „Alléén op de wereld.” — Generale Kas der Zending. — Giften.

MEDITATIE

RUSTELOOS BEZIG

En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge.

Luk. 9 : 58.

Tot wien zegt Jezus dat?

Tot iemand, die zich tegenover Hem bereid verklaart, om Hem te volgen, waar Hij ook heen gaat. Deze man, volgens het evangelie van Matthaeus een schriftgeleerde, is blijkbaar bij het zien van 's Heilands wonderen en het hooren van de schoonheid zijner woorden, dermate in verrukking gekomen, dat hij zijn voornemen te kennen geeft, om Hem te volgen op al Zijn tochten. En tot dezen man zegt Jezus nu: gij moet u eerst nog maar eens goed bedenken; geen onberaden stappen doen; de kosten berekenen, vóór gij dezen toren gaat bouwen. Want de vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des menschen, — de Messias, — heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge. Of m.a.w. voor Mij geen vaste woonplaats, geen plek om rustig te slapen.

Wat beteekent dat?

Het zegt ons, — daarover zijn allen het eens, — dat Jezus arm was. Want dat was Hij inderdaad. Wij lezen immers van Hem, dat Hij om onzentwil arm is geworden, daar Hij rijk was, opdat wij door Zijne armoede zouden rijk worden. De feiten wijzen dat trouwens ook uit. Want men heeft met recht van Hem kunnen zeggen, dat Hij geboren werd in den stal van een ander, gelegd in de kribbe van een ander, aanzat aan de tafel van een ander, voer en sliep in het schip van een ander en begraven in het graf van een ander.

Maar daarop wijst dit woord van den Christus ons toch niet alleen! Het spreekt ons óók van Zijn veelbewogen leven, van Zijn rustellozen, ambtelijken arbeid, van Zijn reizen van de ééne stad naar de andere, altijd bezig in het toebrengen van de verloren schapen van het huis Israëls, predikende het evangelie des koninkrijks, en generende alle ziekte en kwalen onder het volk. Voor Hem dus geen rust. Hij moet werken, zoolang het dag is, in Galilea, in Judaea, in Samaria, in Dekapolis. Nu eens slapende in een schip, dan weer overnachtende op een berg. Armer aan rust dan een vos en een vogel.

Wat predikt ons dat?

Dit, dat wij, als volgelingen, dienstknechten en dienstmaagden van Christus, niet moeten rekenen

op een leven vol rijkdom en eere, gemak en rust. Wij dienen veeleer bereid te zijn tot een leven vol soberheid, eenvoud en zelfverloochening. Bereid ook om rusteloos te arbeiden voor Hem, Zijn naam, Zijn zaak, Zijn eere, Zijn heerlijkheid. Want een discipel is nu eenmaal niet meer dan zijn Heer.

Een waarheid, te bedenken óók inzake den arbeid der Zending. Inzonderheid nu. De geeselslagen, de wonden, den volken van West-Europa, en onder hen ook het onze, toegebracht, zullen zich lang en diep doen voelen. Versoberingen staan voor de deur. Hinderpalen van velerlei aard zullen zich voordoen. Maar het bevel van den Heiland blijft: gaat dan henen, onderwijst alle volken, dezelve doopende in den naam des Vaders, des Zoons en des H. Geestes, leerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb.

Daarom, voorwaarts! achter en in de mogendheid van onzen Heiland en Heer, die zich geen rust gunde en niets had, waar Hij Zijn hoofd kon neerleggen, om te werken zoolang het dag is, predikende het evangelie Zijn's koninkrijks. En dat, staande in het geloof, dat onze Hemelsche Vader weet, wat wij behoeven, en dat Israels God krachten geeft. Krachten, om alles te gelooven, te hopen, te verdragen, ja, te zeggen zelfs op grond van ervaring:

„Als ik zwak ben, dan ben ik machtig!”

Wirdum (Fr.)

H. HANGELBROEK.

Mededeelingen

Het moderamen van de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

De deputaten der Generale Synode van de Gereformeerde Kerken voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen zijn Dinsdag 11 Juni in vergadering bijeengekomen; sinds jaren den eersten keer zonder den vroegeren scriba-penningmeester, Ds. W. Breukelaar, die zoo plotseling door den dood hun ontnomen werd.

De Voorzitter sprak een gedachteniswoord, waarin hij de groote verdiensten van wijlen Ds. W. Breukelaar voor de Zending in herinnering bracht, en gewaagde van het smartelijk verlies, dat het college der deputaten door het heengaan van dezen vaderlijken vriend geleden had.

Door allen werd de ontstane leegte diep gevoeld.

Maar deputaten moesten voort met hun werk. Eerst trachten in de „ledige plaats” te voorzien.

Tengevolge van de reismoeilijkheden waren sommige Broeders niet aanwezig; mede daarom werd besloten de benoeming van een eersten scriba nog niet te doen, doch die uit te stellen tot de D.V. in October te houden najaarsvergadering. Praeses en tweede scriba zullen tot zoolang de correspondentie voeren. Tot penningmeester werd de Assessor Ds. N. Duursema aangewezen.

Het moderamen is dan thans aldus samengesteld: Ds. D. Pol, Praeses; Ds. N. Duursema, Assessor en Penningmeester; Ds. P. C. de Bruyn, 2e scriba.

De redactie van het Zendingsblad.

Sinds 1922 voerde wijlen Ds. W. Breukelaar op uitnemende manier de redactie van het Zendingsblad. In al die jaren groeide het Zendingsblad in grootte en lezersgetal.

Als zijn opvolger benoemden de deputaten schrijver dezes, die de hem toevertrouwde opdracht aanvaardde, maar met een uitdrukkelijk beroep op den steun en de medewerking zijner collega's.

Hem werd een „commissie van uitvoering” ter zijde gesteld, waarin met hem zitting kregen de predikanten H. A. Wiersinga en G. van der Zanden. Tot het vormen van zoo'n commissie leidde de overweging, dat het ten nutte van het Zendingsblad zou komen, zoo niet bij één, doch bij drie personen de overlegging staan zou in al die dingen, die met de uitgave en de uitvoering van ons Zendingsblad verband houden. Deze commissie hield reeds een samenspreking met den uitgever, dhr. J. Zomer, met name over het door brand vergane Mei-nummer en over de verdere bezorging van het Zendingsblad in deze moeilijke tijden.

Ongetwijfeld is in de lijn van wijlen Ds. W. Breukelaar voort te gaan, in dezen zin, dat het Zendingsblad berichten biedt van de belangrijkste gebeurtenissen op onze Zendingsterreinen, alsmede van de gewichtigste vraagstukken, die zich daarbij voordoen. Maar houden de moeilijkheden in de verbinding met Ned.-Indië aan, dan zal de gewoonlijk zeer voldoende copie wel heel sterk gaan minderen. Daarom moge de wensch geuit worden, dat de op de Zendingsterreinen werkzame Broeders en Zusters, zooveel zij nog kunnen, hun Zendingsmededeelingen blijven zenden, en dat ook de thans niet verlof te lande vertoevende Zendingsmensen een artikel voor het Zendingsblad willen sturen.

De door wijlen Ds. W. Breukelaar al in het Mei—Juni-nummer uitgesproken verwachting moge nog eens herhaald worden, dat de door oorlogsschade veroorzaakte vertraging in de verzending geen aanleiding geve tot opzegging van

het Zendingsblad. Maatregelen zijn er getroffen, dat het Zendingsblad weer op tijd uitkomt.

Moge de Heere bij den voortduur het Zendingsblad gebruiken tot vermeerderde belangstelling in de Zending en daardoor tot verrijking van de kennis der Zending. Dan zal er ook een toenemen zijn te midden der zware tijden in liefde, in gebed, in ijver en in offervaardigheid.

Zendingscollecten en Zendingsbijdragen.

Uit ontvangen brieven blijkt ons, dat er bij enkele Kerkeraden en Kerkleden eenige twijfel over bestaat, of de Zendingscollecten nog gehouden worden en de Zendingsbijdragen nog gegeven behooren te worden. Men meent dan, dat er thans geen gelden naar Ned. Indië kunnen gezonden worden, en dat daarom geen gelden voor de Zending zouden bijeen te brengen zijn.

Daarom kan het goed zijn, hier mede te deelen, dat deskundige mannen heel het vraagstuk van geldverzending naar Ned. Indië, met al wat er aan vastzit, in studie genomen hebben. Hun oordeel en advies mag wel spoedig verwacht worden. Daarvan ontvangen dan de zendende Kerken ten spoedigste bericht.

Als de weg weer openkomt, zal het zaak zijn, niet dat de Zendingsgelden nog verzameld moeten worden, doch dat zij er zijn. Al zou het ook nog eenigen tijd duren, eer de zoo begeerde communicatie met Ned. Indië ingaat, dan dient toch nog het collecteeren en bijdragen voor de Zending gewoon door te gaan. Onze Zendingsmensen in Ned. Indië zullen zich wel tijdelijk weten te helpen; voor zooveel dat al noodig is, want sommige zendende Kerken deden de geldtransacties zóó, dat voor het oogenblik op hun Zendingsterrein het nog gaat als te voren. Doch bij intredende verandering dient er, niet nog gezorgd te moeten worden, doch voor gezorgd te wezen, dat zij terugontvangen, waar zij recht op hebben, en dat zij voor het vervolg voor die bijzonder moeilijke financiële dingen gevrijwaard blijven.

Bovendien — waarom zouden wij thans niet voor de Zending blijven collecteeren en bijdragen. Zij is toch een normale tak van ons kerkelijk leven.

Misschien komt die oude opvatting, als zou de Zending iets aparts naast ons kerkelijk leven zijn, in die aarzelende houding, ook thans te blijven bijdragen en collecteeren, toch nog weer om den hoek gluren!

Daarom: voortgaan en volhouden!

Het Zendingsblad.

Met groote dankbaarheid mogen wij vermelden, dat het met het Zendingsblad over 1939 heel goed gegaan is.

De oplaag — het werd reeds in een vorig nummer even genoemd — is nog weer iets hoger ge-

worden; zij steeg van 79.000 tot 80.000 exemplaren.

Toch zijn er nog altijd streken in ons land, waar het Zendingsblad niet of bijna nog niet komt. Zou daarin geen verbetering kunnen komen? Het zou toch eigenlijk zoo moeten zijn, dat in alle tot de Gereformeerde Kerken behorende gezinnen een exemplaar van het Zendingsblad kwam. Het Zendingsblad immers wordt uitgegeven op last van de Synode onzer Kerken, behoort aan de Kerken toe, heeft de Kerken te dienen, en behoort daarom ook bij haar leden een plaats in huis te hebben.

Het spreekt dan ook van zelf, dat het winstsaldo van het Zendingsblad geheel ten goede van de Kerken komt.

Daarover behoort bij niemand de minste twijfel te bestaan!

Ook dat saldo is over 1939 weer iets geklommen; het bedroeg f 31981,54; dat is f 1584,38 meer dan een jaar te voren. Dat saldo is geheel en ten volle in de Generale Zendingskas gevloeid; het komt ook geheel ten goede van de Zending.

Zulk een mooi finantieel resultaat was alleen te bereiken door het Zendingsblad zoo voordeelig mogelijk te exploiteeren.

Een enkelen keer is aan de deputaten voor de Zending wel eens in overweging gegeven het Zendingsblad wat royaler te laten verschijnen: een fleuriger omslag, beter papier, mooiere foto's etc. Zelfs meende men dan, dat het Zendingsblad daardoor meer zou gelezen worden en de oplage nog zou stijgen.

Nu zou het aan deputaten voor de Zending natuurlijk bijzonder aangenaam zijn, het Zendingsblad in zoo fraai mogelijk uiterlijk te doen uitkomen; maar wanneer dat gebeurde, zou dat minstens f 15.000 per jaar kosten, en de vrees zou gewettigd wezen, dat het getal lezers niet zou stijgen, doch eer zou dalen wegens verhooging van den prijs.

Op de in April l.l. gehouden vergadering der vertegenwoordigers van alle zendende Kerken en deputaatschappen voor de Zending hebben deputaten de vraag ter sprake gebracht, of het gewenscht zou zijn, het Zendingsblad op hooger peil te voeren. Na eenige bespreking was het eenparig oordeel, dat het Zendingsblad zijn eenvoudig karakter moest behouden. Niemand achtte het gewenscht in de uitgave verandering te brengen, daar dit op schade zou uitloopen. Deputaten hebben dan ook besloten, in de uitgave geen verandering te brengen.

Toch is de finantieele winst — zonder welke heel wat Zendingswerk ongedaan zou moeten blijven, of de Kerken minstens tweemaal in het jaar een extra collecte voor de Generale Zendingskas zouden moeten houden — de hoofdzaak niet.

Hoofddoel voor het Zendingsblad is te pogen, de kennis van de Zending te bevorderen en daar-

door het meeleven van al onze Kerkleden in de Zending te stimuleeren.

D. POL.

Zendingskalender.

Aan de Kerkeraden is de volgende circulaire verzonden:

L. S.

Evenals vorige jaren wordt ook nu weer Uw aandacht gevraagd voor onzen Zendingskalender (1941).

De toestanden zijn zoo anders dan voorheen, doch de uitgave van onzen Zendingskalender gaat gewoon door.

Wij vragen vriendelijk doch dringend, dat ook Uw bestellingen gewoon doorgaan zullen; ja, dat bestellingen komen mogen vanwaar men dit nog niet deed.

De moeilijkheden in de verbinding met Indië mogen immers de Zendingsactie hier te lande niet verminderen; want onze Koning in de hemelen blijft er toe roepen.

Al de baten van onzen Zendingskalender vloeien in de Generale Zendingskas. En die kas heeft ook die inkomsten zeer noodig!

Daarbij kan onze Zendingskalender in onze woningen dagelijks de belangstelling voor ons Zendingswerk gaande houden, en meehelpen tot volharding in het gebed, dat ook voor onzen Zendingsarbeid tot God moet opgaan.

Te hopen is dan ook, dat de tijdsomstandigheden geen daling in de oplage zullen brengen, doch dat er nog eenige stijging komen zal.

De prijs van den Kalender blijft dezelfde: f 11.— per 100 exemplaren; bij bestelling na 1 Nov. f 12.—.

Bestellingen, liefst zoo spoedig mogelijk aan G. F. HUMMELEN's Boekhandel en Electr. Drukkerij N.V. te Assen.

Vertrouwende op Uw aller medewerking,

Namens de Deputaten der Generale Synode voor de Zending:

D. POL, Redacteur.

Rijsoord, Juni 1940.

Het Zoeklicht

Geen tegenstelling maar bekroning.

Er zijn in de laatste tijden zendingsmensen opgestaan, die meenden, dat wij op het zendingsveld vooral geen tegenstelling moeten scheppen tusschen dat wat wij prediken, en dat wat in de harten van die heidenen of Mohammedanen leeft. Wij moeten geen antithese stellen, wij moeten niet beginnen met te zeggen: gij hebt altijd in leugen geleefd, nu zullen wij U de zuivere waarheid verkondigen! Neen, integendeel, wij moeten

met groote sympathie staan tegenover het geloof van die menschen, en wij moeten pogen bruggen te bouwen vanuit hun geloof naar het evangelie, dat wij hun prediken willen.

Deze methode van zendingsarbeid is dus niet antithetisch, maar juist sympathetisch, zij schept geen tegenstelling maar tracht te verzoenen.

Zij wil b.v. op deze wijze te werk gaan: gij, heidenen, hebt eeuwen lang geloofd in goden. Die goden hebt ge u gedacht als wonende boven de wereld, als vervuld van krachten, die alle menschelijke kracht verre overschrijden. Ge hadt het geloof, dat die goden het zijn, die den mensch hebben geschapen en die hem van zegeningen vervullen. Gij hebt die goden gezocht en gediend, ge hebt ze liefgehad en ge hebt gepoogd met hen in gemeenschap te komen. In alles wat gij dacht, is veel waars en goeds, maar er zijn toch ook allerlei dwalingen in uw gedachten ingeslopen. Het evangelie, dat wij u brengen, zal u leeren, dat alles anders, hooger, dieper is, dan gij ooit vermoed hebt, ge zult zien, dat dit evangelie de bekroning is van uw oude geloof, dat het al het goede van uw oude geloof in zich bevat, maar dat het zuiverder en in edeler vormen al deze dingen uitzegt. Ge zult zien dat het evangelie de voleinding is van het oude, dat al het goede, wat in uw oude geloof leefde, als het ware uitloopt op en, heenwijst naar het evangelie. Hier is de kroon op uw oude gedachten.

Gij hebt aan uw goden geofferd, uw vee, uw bezit, misschien zelfs ook menschenlevens. Nu komen wij tot u met de boodschap van een ander Offer, het Offer van Christus. Ge zult zien, dat al uw oude offers niet anders zijn dan afschaduwingen, flauwe symbolen van wat Zijn Offer inhoudt. Ook in dat opzicht is het evangelie de bekroning van het oude, de voleinding van uw eigen offeranden.

Ge hebt gebeden, op de wijze, waarop uw vaders het u geleerd hadden. In het evangelie zult ge ook leeren bidden. Ge zult bemerken dat dat bidden in het evangelie anders is, het zal u eerst vreemd voorkomen. Maar als ge dieper erin doordringt, zult ge ervaren, dat dit bidden de voleinding is van wat gij zelf bidden hadt genoemd. In elk opzicht is de boodschap die wij u nu gaan brengen, het antwoord op al uw vragen, de voltooiing van al uw denken, de diepste waarheid die achter al uw zoeken en tasten verborgen was.

Op deze wijze zijn in de laatste tientallen van jaren verschillende zendelingen te werk gegaan. Ze hebben de heidenen niet van zich afgestootten met woorden van afkeuring en bestrijding, maar zij zijn hen met sympathie tegemoet getreden. Soms hebben zij hun meening aldus onder woorden gebracht: uw eigen oude geloof is als het ware het Oude Testament, dat God u gegeven had. Daarin lag veel moois, maar veel was toch nog

duister en verward. Wij brengen u nu het Nieuwe Testament, waarin alle raadselen worden opgelost, alle oneffenheden worden gladgemaakt, kortom, waarin alles, wat gij in beginsel hadt, tot zijn voleinding komt.

De vraag is echter: mag dit alles wel? Mogen wij de andere godsdiensten zoo tegemoet treden? Mogen wij wel zeggen, dat zij alle in het Christendom worden voleindigd, op dezelfde wijze als het Oude Testament in het Nieuwe voleindigd is? Mogen wij wel uitspreken, dat het evangelie „de bekroning” en de „voleinding” is van alle andere religies? Hier wordt wel duidelijk, dat achter de vragen van zendingsmethode zeer diepe vragen liggen van principiëlen aard. Hoe moeten wij, die in Christus gelooven, die andere godsdiensten beschouwen? Kunnen wij erkennen dat er ook in die godsdiensten, hoe verbasterd ook, nog iets goeds verborgen is, dat er nog zaadjes van waarheid in sluimeren? Mogen wij gelooven, dat God ook in die andere religies zich eenigermate geopenbaard heeft, ook al hebben de menschen die openbaring geheel verkeerd opgevat en haar vertroebeld met eigen gedachten? Al deze vragen liggen op den achtergrond van de vraag van de juiste zendingsmethode.

Welnu, op al die vragen, die wij boven stelden, geeft de Schrift ons kort en goed ten antwoord, dat wij nooit de andere religies op één lijn mogen stellen met het Oude Testament, dat wij nooit het evangelie mogen noemen de „bekroning” of de „voleinding” van het heidendom; het is niet de bekroning maar de voortdurende weerlegging en bestrijding van dat heidendom. Al ligt ook achter die heidensche religies ongetwijfeld de openbaring Gods, die uitstraalt in Zijn schepping, de menschen hebben die openbaring niet begrepen, zij hebben de waarheid in ongerechtigheid ten onder gehouden. Als dat zoo is, dan is daarmee ook alle sympathetische zendingsmethode in principe veroordeeld. Dan zullen wij andere wegen moeten zoeken, om de boodschap van Christus aan andere volken te prediken.

J. H. B.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van Friesland.

Wonosobo

Jaarverslag Medische Dienst

De directeur van het Zendingsziekenhuis te Wonosobo zond het volgende jaarverslag over 1939:

Aan Deputaten der Zending van de Gereformeerde Kerken in Friesland.

Hooggeachte Heeren en Broeders,

Zoo is dan weer een jaar verlopen en is het mijn taak U verslag uit te brengen van den verrichten arbeid. Evenals verleden jaar beperk ik mij tot de meer medische zijde van het werk om belichting van den geestelijken kant over te laten aan ds. van Dijk.

1. *Betreffende de arbeiders en arbeidsters.*

Met opgewektheid hebben we allen ons werk mogen verrichten. God heeft ons ernstige ziekten bespaard. Vrijwel onafgebroken kon de arbeid voortgang vinden. De verhouding onderling mocht steeds prettig en goed zijn. Het stemt mij dankbaar te ervaren dat christelijke levenswandel, gesteld onder de tucht van Gods Woord, waardoor wij telkens ons onzen plicht bewust worden en waartoe dagelijks ernstig gebed ons ook altijd weer brengt in een ziekenhuis een gezonde atmosfeer schept.

Tegenstellingen tusschen hoog en laag worden van hun koude zakelijkheid beroofd en er ontstaat een gemeenschap die ons de gelegenheid geeft tot volle uitoefening van onze dagelijksche taak. Het zoeken van de juiste werksfeer heeft niet tot ideaal een algemeene gemoedelijke stemming te kweken en iedereen in zekeren zin zijn eigen gang te laten gaan met angstig ontzien van elkaars gevoeligheden. Zulk een houding van karakterloosheid zou ons ziekenhuis zeker geen goed doen. Met name dient het jongere personeel als aankomende verplegers en verpleegsters goed geleid te worden. Ontslaan van ongeschikte en ongezeggelijke personen zal zoo nu en dan moeten plaats vinden, buiten de diensturen moet gezorgd worden voor voldoende bezigheden. Bijna dagelijks wordt in de avonduren bijvoorbeeld onderwijs gegeven. Wel worden daarmee de dokter en de zusters vrij zwaar belast, doch de winst daardoor verkregen weegt hier ruimschoots tegen op.

Een groote verandering in de personeelsbezetting kwam er per 1 October. Toen werd de Gouvernements-arts, tot nu toe toegevoegd aan het Zendingsziekenhuis, overgeplaatst naar het Regentschap Wonosobo, dat met ingang van dien datum zelf een eigen medischen en hygiënischen dienst begon. Het ziekenhuis kreeg van de Regeering voor deze geneesheeren altijd een zg. Indisch-arts-subsidie, waar tegenover wij verplicht waren 2/3 van diens salaris en pensioen aan de Regeering terug te betalen.

Per 1 October kwam er dus een gesubsidieerde 2e (Indisch)-arts plaats aan het ziekenhuis vrij. Van de Regeering kreeg ik toestemming deze Indisch-arts-plaats om te zetten in een voor een 2e Europeeschen-arts en de meerdere subsidie hier-

voor werd bij Regeeringsbesluit ingaande 16 December 1939 verleend.

Dr. Soekadis werd in Maart 1939 overgeplaatst en opgevolgd door dr. Soenarjo welke dus na 1 October niet meer op het ziekenhuis kwam.

Zoo kwam al het werk na 1 October geheel op mij te rusten. Gelukkig kreeg ik vanaf half December hulp van een jongen Gereformeerden Collega, die enkele maanden hier zal blijven. Wat de Europeesche zusters aangaat, zoowel Zuster Hangelbroek als Zuster Wiggers waren het geheele jaar op hun post en kweten zich met ijver en toewijding van hun taak.

Het Javaansche personeel had onder de ouderen geen mutatie's. Van de jongeren werden enkelen wegens ongeschiktheid en één wegens wangedrag ontslagen. Over het algemeen was de geest gezond en werd er met ijver gearbeid. Van de oudere leerling-verpleegsters gingen verscheidene wegens huwelijk ons verlaten. Hoe goed dat op zich zelf ook was, toch bracht dat voor de verpleging onzer patiënten moeilijkheden mee. Wij hebben nu tijdelijk gebrek aan oudere ervaren meisjes gekregen en hierdoor hebben de Zusters weer extra zorgen om de verpleging op peil te houden.

2. *Gebouwen en inventaris.*

Een groote aanwinst was de aanschaf van een Röntgen-installatie. Deze werd in een speciaal daarvoor gebouwde Röntgenkamer ondergebracht.

Zooals in het verslag van verleden jaar reeds stond, werd de financiering mogelijk gemaakt doordat verreweg het grootste deel der kosten gedekt werd door groote bijdragen van Simavi, de Thee-Ondernemingen en het Regentschap Wonosobo. Ook van particuliere zijde mocht ik giften ontvangen. Sedert 1 Mei is het in functie en bewijst het ons dagelijks belangrijke diensten.

Verder werden diverse verbeteringen aangebracht: aan den achterkant van het terrein werd een stevige prikkeldraadomheining geplaatst, een steenen talud werd aangebracht langs een zeer diep gelegen sloot achter het ziekenhuis loopend. Afvoergooten werden verbeterd terwijl ook in verschillende kamers de muren achter de wasch-bakken van spattegels moesten worden voorzien. Dit alles zijn zaken die bij den eersten bouw van het ziekenhuis om financiële redenen werden nagelaten.

Overigens kwamen geen belangrijke gebreken te voorschijn. Over de zalen valt mede te deelen dat een mannenzaal n.l. die achter het meisjes-internaat gelegen is, toch, ondanks de bezwaren hieraan verbonden, in gebruik werd gesteld als vrouwenzaal. Hierdoor kwam aan den vrouwenkant een kleinere zaal vrij voor opname van kraamvrouwen en zieke kleuters. De mannenkant is nu wel sterk overbezet. Een oplossing werd ge-

vonden, die hoewel niet ideaal, toch voorloopig voldoende is, n.l. het plaatsen van bedden in de dagverblijven. Alle bedden staan hier aaneengeschoven waardoor een groot aantal patiënten hierop plaats kan vinden. Liggen er dus op twee aaneengeschoven bedden 3 patiënten, hier ziet U op 6 bedden 10 tot 12 patiënten. Uit den aard der zaak alleen patiënten die niet zwaar ziek zijn, overdag buiten zitten en die eigenlijk als loopende patiënten konden behandeld worden, ware het niet dat zij hiervoor veel te ver van het ziekenhuis af wonen.

3. Behandelde patiënten op polikliniek en zaal.

Polikliniek. Behandeld werden 3823 mannen en 2550 vrouwen, samen 6373 patiënten. In 1938 3938 mannen en 2459 vrouwen, samen 6397 patiënten. De tendenz verleden jaar reeds opgemerkt dat het aantal mannen omlaag gaat en dat der vrouwen omhoog, zette zich in dit verslagjaar voort. Het totaal aantal consulten steeg van 30333 in 1938 op 31136 in het verslagjaar. Het gemiddelde aantal consulten bleef dus op ± 100 per dag. Van de plaats die het ziekenhuis bij de polikliniekbezoekers en bezoekers inneemt geeft het feit dat gemiddeld 1 persoon 5 keer op de polikliniek komt een goeden indruk.

Opname patiënten. In 1939 werden opgenomen 1535 mannen en 810 vrouwen, samen 2345 patiënten. In 1938 werden opgenomen 1325 mannen en 763 vrouwen, samen 2088 patiënten. Wat de opname betreft dus een vooruitgang zoowel voor mannen als voor vrouwen. Het getal van 1937 dat 2339 bedroeg werd hier mede weer bereikt en iets overschreden.

Het totaal aantal verpleegdagen was 57996 (in 1938: 58439) liep dus iets terug. De patiënten werden dus gemiddeld korter in het ziekenhuis opgenomen. De gemiddelde verpleegduren daalde dan ook van 28 tot 24,7 dagen en de gemiddelde dagsterkte van 160 in 1938 op 159 in 1939.

Operaties: Het aantal verrichte ingrepen bedroeg 424.

Opleiding: Aan de leerling-verplegers en verpleegsters wordt een opleiding gegeven voor mantri. De lessen worden gegeven door de zusters: Zr. Hangelbroek (Algemeene en bijzondere verpleegleer), Zr. Wiggers (verbandleer) en den Directeur (anatomie, physiologie, algemeene en bijzondere ziekteleer, hygiëne).

Enkele mantriverplegers en één mantriverpleegster ontvangen van dr. Verveen les in laboratoriumwerk en verder worden de beide Europeesche Zusters en één mantri-verpleegster door hem opgeleid tot vroedvrouw.

Ten slotte krijgen de mantriverplegers der buiten poliklinieken eens per maand les in verloskunde. Het doel is deze mantri's op verloskundig gebied eenigszins wegwijs te maken en hen kennis

bij te brengen van den normalen gang van zaken met de hierbij te verleenen hulp en ook herkenning abnormale gevallen. Hoewel in de Javaansche wereld verloskundige hulp door mannelijke rasgenooten nog niet populair is, is zulk een opleiding toch van veel belang. Alle cursussen worden geregeld gegeven. Daar er geen examenklassen waren, werd er dit jaar niet geëxamineerd.

Buiten poliklinieken. Hier zijn er 5 namelijk te Kedjadar, Kepil, Sapoeran, Wadaslintang en Garoeng. (Deze alleen op passar (markt) dagen geopend dwz. ongeveer $2 \times$ per week).

De polikliniek te Kedjadar, Kepil, Wadaslintang en Garoeng worden door het Regentschap gesubsidieerd. Het totaal aantal consultaties bedroeg 50711 dus vergeleken bij 1938 met 55822 is er een daling opgetreden.

Waar er van de buitenpoliklinieken geen gediplomeerde vroedvrouwen meer zijn — de mantri van Sapoeran wiens vrouw vroedvrouw was, werd overgeplaatst naar het hoofdziekenhuis — wordt verloskundige hulp regelrecht vanuit Wonosobo verleend. Daardat alle mantri's der poliklinieken op dit gebied min of meer thuis zijn, is het contact met de bevolking gebleven en zal in deze werkwijze wel toekomst zitten.

Overigens zijn de vanwege het Regentschap gesubsidieerde poliklinieken, van het toezicht door het ziekenhuis niet meer zoo zeker. Ik verwachtte dit jaar eigenlijk reeds overname dezer poliklinieken door het Regentschap. Ik stelde dit voor daar dan voor het ziekenhuis gelegenheid komt op andere plaatsen poliklinieken te openen. De Regent nam voor 1940 nog geen beslissing voornamelijk om financieele redenen.

De verhouding met het Regentschap is goed, getuige de belangrijke hulp die verleend werd bij den aanschaf van het Röntgenapparaat. Ik zou deze hulp gaarne uitgebreid zien tot een jaarlijksche subsidie voor het ziekenhuis, mocht daarin tot nu toe niet slagen.

Het verslagjaar is wel een zeer belangrijk jaar voor ons Zendingsterrein en in het bijzonder voor het ziekenhuis geweest, immers zijn wij nu volkomen zelfstandig geworden in de keuze van onzen tweeden dokter daar de verplichte werkgeving van een toegevoegd Indisch-Arts per 1 October werd opgeheven, zooals ik in het begin van dit verslag reeds meldde. Hierdoor kwam er een vacature die door een christen-arts bezet moet worden. Voor 1940 staat de voorziening in deze vacature op het programma. (Zal in voorzien worden door Dr. B. Allaart van Klaten D.P.)

Wat 't geestelijk werk betreft verrichten Ds. van Dijk en zijn beide helpers: Soegondo en Abraham geregeld hun arbeid. Ook de ouderlingen van de Javaansche Kerk geven hun krachten aan de geestelijke verzorging en bearbeiding van het ziekenhuis.

Geslaagd verplegend personeel met de dokters te Poerworedjo.

Ongetwijfeld mogen we met dank aan God spreken van toename van belangstelling voor en ook toename van bekendheid met het Evangelie tot in plaatsen ver van Wonosobo afgelegd. Deze arbeid is slechts zaaien en natmaken. Aan God blijft wasdom te geven.

Geve Hij ons allen getrouwheid, toewijding en ijver om elk naar zijn eigen gaven en talenten in Wonosobo te arbeiden tot eer van Zijn Heiligen Naam.

Geve Hij dat dit werk voortgang moge vinden en dat Zijn Koninkrijk ook in Wonosobo meer en meer tot openbaring kome. En ten slotte moge Hij U allen en ook de gemeenten van Nederland gelegenheid en lust geven het Zendingswerk blijvend te gedenken in gebed en in mildheid van gaven.

Met vriendelijke groeten en heilbede,

Uw dw. broeder in Christus:

D. VERVEEN.

Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland.

Geslaagd verplegend personeel met de dokters te Poerworedjo.

Bijgaande foto werd genomen te Poerworedjo, op het voor-erf van het Zendings-ziekenhuis.

We hebben een groep blijde en dankbare menschen vóór ons; ik wil ze u gaarne even voorstellen.

Allereerst de 4 Javaansche meisjes en 6 Jav. jonge mannen. Ze hebben pas examen gedaan voor verpleegster en verpleger. Geen kleinigheid. Het heeft enkele jaren hard werken gekost om zich voldoende voor te bereiden. Eindelijk kwamen de dagen der groote beproeving, 20 en 21 December. Een inspecteur en een arts van den Gouvernements-dienst waren voor het examen overgekomen. Toen kwam het er op aan.

Met hun twaalfen onderwierpen ze zich aan het examen. Twee werden helaas afgewezen. De 10, die u hier vóór u ziet, mochten het diploma ontvangen. Welk een vreugde!

En in de voorste rij vindt u ook al dankbare menschen, Dr. Veldstra, midden uit het werk even uitgebroken; naast hem zr. Strijker, en links van het tafeltje Dr. Slettenaar en Dr. Wardojo.

Het is nog de vraag, wie het hardst hebben moeten werken om het zoover te krijgen, de menschen van de eerste of van de achterste rij. Ze hebben allen hun best gedaan. En het behaagde den Heere hen voorspoedig te maken.

De pas geslaagden gelooven wel, als we het hun duidelijk maken, dat het zwaarste nog komen moet, n.l. dat ze de hun verleende bekwaamheid nu voor de volle 100 % zullen hebben aan te wenden in den dienst van Gods Koninkrijk; en dat dit van hen getrouwheid vraagt tot het einde, en zelfverloochnende toewijding, zoo lang God hen gebruiken wil.

Op het oogenblik overheerscht echter maar één gevoel, dat van den prijs behaald te hebben. We kunnen het begrijpen.

En verder — de Heere make hun arbeid overvloedig tot eere van Zijn Naam en tot zegen voor hun volk.

En allen, die ginds tot dienen geroepen zijn, schenke Hij kracht, wijsheid, volharding en ootmoedige, door liefde bewogen harten. L. N.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord.

Op het zendingsterrein van de Kerk te Delft is de arbeid breed ontwikkeld. In Solo heeft men ook een zeer gezegend zendingswerk onder de Chinezen.

In het Indisch Kerkblad vonden we een verslag van de vergadering, waarin o.a. ook de Chineesche helper bij den Dienst des Woords, de Goeroe-Indjil, Br. Kwee Tiang Hoe, mededeeling deed van dit werk in de Chineesche Gemeente, waar het Maleisch de taal is, die gewoonlijk in den dienst gebruikt wordt.

We lazzen daarvan het volgende:

Br. Kwee Tiang Hoe krijgt nu gelegenheid te spreken over het werk in de Geref. Mal. Gemeente. Hij mag gewagen van grooten bloei, speciaal in het jaar 1939. Het aantal toehoorders is gestegen tot gemiddeld 300 per Zondag. Het aantal catechisanten bedraagt ongeveer 160. Zeer veel wordt ook gedaan door de gemeenteleden zelf. De prediking van Dr. Sung heeft zeer stimuleerend gewerkt. De Maleische Gemeente is een predikende gemeente geworden. Het aantal leden buiten de toehoorders bedraagt thans 338. Vele koempoelans, catechisaties, Zondagsscholen, jongelings-, meisjes- en mannen-vereeningen worden gehouden. Het streven is, dat de toehoorders leden der Kerk worden. Een tweede goeroe-indjil wordt dringend nodig. Het nieuwe kerkgebouw biedt plaats aan ongeveer 700 personen; er wordt tweemaal dienst per Zondag gehouden, voortaan ook voor totok-Chinezen. De financiële bijdragen der gemeente loopen sterk omhoog. Buiten Solo is het werk nog gering, door gebrek aan tijd en werkkrachten. Hoewel er ook enkele schaduwzijden zijn, kunnen we niettemin spreken van rijke zegeningen, daar God een geopende deur geeft.

Een gewichtige mededeeling, die stemt tot blijdschap en dank.

D. P.

Zendingscollectantjes Wieringerwerf

De Zendingsmeisjes van Wieringerwerf.

Dit zijn de beide collectantjes voor de zending der jonge en nog kleine gemeente Wieringerwerf in het nieuwe land, die ook het hare voor de zending heeft bij te dragen. Dank zij mede den ijver en de trouw van deze meisjes wordt het benodigde bijeengebracht. Week aan week presenteeren zij het busje, en eens per maand bezorgen zij het Zendingsblad.

H. v. T.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland Zuid.

Aankomst van Ds. en Mevr. Pieron in Indië.

Van Ds. Pieron ontvingen de Deputaten voor de Zending der Geref. Kerken van Zuid-Holland (Zd.) een brief, waarin hij de eerste mededeelingen doet over zijn aankomst in Poerbolinggo. Ds. en Mevr. Pieron hebben een zeer voorspoedige

reis gehad. Zij werden zeer hartelijk in Indië ontvangen.

Op het station van Poerwokerto werden zij verwelkomd door de Miss. Predikanten Ds. Esser, Rullmann en Verkuyl, de Javaansche Dominées, de Chineesche goeroe Go Eng Tjioe, de Doktoren van de Ziekenhuizen, en vele leden van den Hollandischen Kring. Het was een blijde ontmoeting.

Aangekomen in de pastorie van Poerbolingo, die door de Fam. Esser ontruimd is, bleek tot verwondering van Ds. en Mevr. Pieron alles reeds geregeld te zijn. Het noodige huisraad was door verschillende gezinnen geleend, het personeel was aanwezig en de maaltijd stond al gereed.

Ds. Pieron schrijft, dat op het eerste gezicht de Javaansche steden en dorpen van Banjoemas niet door Javanen maar door Chineezzen schijnen bewoond te zijn. De middenstand wordt bijna zonder uitzondering gevormd door de Chineezzen.

Niet alleen in de grootere plaatsen, maar ook in de kleinste dorpjes vindt men langs de voornaamste straten of langs de wegen Chineesche toko's, de één naast de ander.

Onder deze Chineezzen is reeds mooi en gezegend werk verricht in Poerbolingo en omgeving door den Heer Swanborn en in Poerwokerto door den Chineeschen goeroe Go Eng Tjioe. Beide arbeiders spreken van groote mogelijkheden en geopende deuren voor de verkondiging van het Evangelie, vooral in den laatste tijd. De belangstelling voor het Christendom is allereerste onder de Chineezzen op Java ontwaakt. Van grooten invloed hierop is geweest het moedig voorbeeld van den Chineezzen Generalissimus Kai Sjek en zijn vrouw, maar ook vooral de Javaansche tournee van den bekenden Chineezzen opwekkingsprediker, Dr. Sung. Dr. Sung is weliswaar niet in Banjoemas geweest, maar o.a. wel te Soerabaja en te Djokjakarta.

Onderscheiden Christen Chineezzen uit Banjoemas zijn Dr. Sung te Djokjakarta gaan hooren en mede door zijn invloed opgewekt tot grootere activiteit voor de uitbreiding van het Evangelie onder hun Chineesche volksgenooten.

Met verwondering en dankbaarheid zien wij de groote mogelijkheden voor het nieuwe werk onder de Chineezzen op Java.

Ds. en Mevr. Pieron zijn zich bewust van de zware verantwoordelijkheid, die op hen rust, om aan dit snel groeiende werk leiding te geven. De eerste dagen hebben ze onderscheiden welkomstvergaderingen van Hollandsche, Javaansche en Chineesche kringen meegemaakt. Ds. Pieron heeft reeds zijn eerste toespraken in het Chineesch en Maleisch kunnen houden. Het Maleisch is in Banjoemas de eigenlijke voertaal der Chineezzen. Dat wil niet zeggen, dat Ds. Pieron niets heeft aan zijn kennis van het Chineesch, omdat de Chineezzen het zeer waardeeren als iemand op de hoogte is van hun eigen moeilijke taal, al spreken ze deze zelf

zeer gebrekkig. Vooral voor de groep van de Singkheh's (de niet op Java geboren Chineezzen) is de kennis van het Chineesch van bijzonder belang. Zoo waren bijv. op de ontmoetingsbijeenkomst in Bobotsari, bijna alle Singkheh-Chineezzen aanwezig, omdat zij bij de eerste kennismaking gemerkt hadden, dat Ds. Pieron het Chineesch machtig was. Anders kwamen zij nooit op dergelijke bijeenkomsten.

Met groote dankbaarheid aan den Heere, hebben wij van deze indrukken van Ds. Pieron gelezen. Sterke de Heere, onze God, Ds. en Mevr. Pieron tot hun gewichtigen arbeid en zegene Hij het groeiende en veelbelovende werk onder de Chineezzen op Midden-Java. G. B.

Ds. Rullmann naar Djogja.

Met ingang van 1 Mei j.l. is onze missionair predikant, ds. J. A. C. Rullmann, van Poerwokerto naar Djogja vertrokken en overgegaan naar den Schooldienst. Hij zal nu voortaan als docent aan de Opleidingsschool werkzaam zijn. Wel blijft er nog een band met de Zendende Kerk van Rotterdam-Centrum, zoodat wij eventueel een beroep op ds. Rullmann kunnen doen om nog eenige diensten in de Residentie Banjoemas te presteeren, maar ds. Rullmann zal toch niet langer, als in de laatste acht jaren, het werk van een miss. D. d. W. verrichten. Zijn plaats werd ingenomen door ds. J. Verkuyl, die tevoren door ds. Rullmann werd ingeleid tot zijn arbeid.

De tijd, waarin ds. Rullmann in de Res. Banjoemas als missionair predikant gearbeid heeft, was een voor de Zending rijk gezegende.

Ds. Rullmann komt uit een predikantsgezin, waar de Zending een groote plaats had. Zijn vader heeft zelf als evangelist het Evangelie onder de heidenen gepredikt en werd later Dienaar des Woords te Ermelo, de plaats waar eens de bekende ds. Witteveen zijn Zendingsgemeente stichtte.

Toen ds. Rullmann nog slechts dertien jaar oud was ontviel hem reeds zijn vader. Maar bij zijn afscheid van de Gemeente te Rotterdam (2 Juni 1931) zei onze missionaris: „welk een belangrijken invloed het geloof en gebed van mijn vroeggestorven Vader op mijn levensloop heeft gehad, ben ik mij hoe langer hoe meer bewust geworden.”

Na volbrachte studie trok zijn hart reeds aanstonds naar Java. Hij nam het beroep naar Batavia aan (1924), waar hij ook onder de verstrooiden gearbeid heeft tot 1930. Hier deed hij zich reeds kennen als een ijverig en trouw werker met groote capaciteiten. Rotterdam beriep hem toen als tweeden miss. D. d. W. naast Dr. Esser. 16 Nov. 1930 werd ds. Rullmann bevestigd en in Juni 1931 vertrok hij naar Midden-Java.

Velen in de Gemeente van Rotterdam zullen zich nog den mooien afscheidsavond in de N.W.K. herinneren op Dinsdag 2 Juni 1931, toen de Gemeente in zoo grooten getale was opgekomen. Ds. Velders sprak dien avond over Hand. 2 : 21, waarna Ds. Rullmann van Wassenaar namens de familie zijn neef toesprak en deze een warm en geestdriftig woord tot de samengekomen schare richtte. Met vreugde heeft ds. Rullmann zijn taak aanvaard. Eerst nam hij zijn intrek bij de familie Esser te Poerbolingo, van wiens rijpe ervaring en fijne kennis hij eenige maanden mocht profiteeren. Toen ging Dr. Esser met verlof naar Holland en kwam ds. Rullmann gedurende zijn verlof alleen te staan voor het geheele zendingswerk.

Na terugkeer van de fam. Esser (Febr. 1933) heeft ds. Rullmann *Poerwokerto* als centrum voor zijn arbeid gekozen, terwijl ds. Esser te *Poerbolingo* bleef werken. Hier, te *Poerwokerto*, is het werk snel gegroeid. Toen ds. Rullmann er begon was er nog slechts een kleine Javaansche Gemeente, een Maleische volksschool en een Hollandsch-Inlandsche school. Nu is het centrum van al ons werk te *Poerwokerto*! Begin 1933 kreeg de Zending hier van de Suikerfabrieken de „Polikliniek *Poerwokerto*” eerst in beheer en daarna in eigendom. De huishoudschool „Mardi Kenja”, waarvoor Mevr. Esser zoo haar krachten heeft ingespannen, werd ook van *Poerbolingo* naar *Poerwokerto* verplaatst. Evenzoo het zendingskantoor met colportage-boekhandel. De Gemeente breidde zich hierdoor eerst uit door import van buiten n.l. ziekenhuispersoneel en bedienden. Maar spoedig werden er ook uit de Mohammedanen velen toegedaan. Straks kon er een mooie kerk gebouwd worden, zooals die past voor een stad als *Poerwokerto*.

Jaren van ongedachten zegen volgden elkaar op. In 1936 klonk het getal gedoopten zelfs tot 355, van wie het meerendeel in de hoofdplaatsen *Poerbolingo* en *Poerwokerto*. Heerlijke vruchten werden ook geoogst te Klampok, te Grendeng en te Djatilawang. De Kerk van *Poerwokerto* kreeg in Dec. 1938 haar eigen Javaanschen D. d. W. ds. Misaël. Ook het werk onder de Chineezzen groeide in de laatste jaren verblijdend.

Te *Poerwokerto* werkt reeds enkele jaren de goeroe Go Eng Tjioe, oud-leerling van den heer Swanborn en opgeleid op den Hollandschen cursus in Djogja. Wij hebben kortgeleden nog in onze Kerkbode geschreven over de opleving, die onder de Chineezzen op Midden-Java valt waar te nemen. Thans heeft ds. Pieron de leiding over dit deel van het zendingswerk op zich genomen.

Ds. Rullmann is in 1938 met verlof in Nederland geweest. Toen heeft ds. G. D. Kuiper van Solo als zijn plaatsvervanger het werk waargenomen. Door ziekte van mevrouw Rullmann moest het Europeesch verlof gerekt worden, zoodat ds.

Rullmann eerst in Febr. 1939 naar Indië terug kon keeren. Tijdens zijn verlof werd op hem een beroep uitgebracht voor de Opleidingsschool te Djogja. Dit beroep, dat een groote eer voor onzen miss. predikant was, werd door ds. Rullmann aangenomen. Hij neemt in Djogja straks het werk van Dr. Bavinck over, die benoemd werd tot Hoogleraar in de Zendingswetenschappen hier te lande aan de Theol. Hoogeschool te Kampen en de V.U. te Amsterdam.

Zoo zou ds. Rullmann dus na zijn terugkeer in Indië slechts één jaar meer op ons zendingsveld in Banjoemas werkzaam zijn.

Wij zijn echter dankbaar, dat hij in ds. Verkuijl zulk een bekwaam een toegewijd opvolger ontvangen heeft.

Wij zeggen ds. en mevr. Rullmann nog hartelijk dank voor al het werk, dat zij in dienst der Zending op ons zendingsveld hebben verricht. Dat het werk in de laatste jaren naar alle kanten zoo uitgegroeid is, is middelijkerwijs voor een groot deel te danken aan den onverdroten ijver, de groote liefde en toewijding en het tactvolle optreden van ds. Rullmann.

Wij gedenken bij het heengaan van ds. Rullmann de zegeningen, die de Heere ons schonk, in het zendingswerk te *Poerwokerto* en omgeving, met groote dankbaarheid en bidden het echtpaar Rullmann des Heeren zegen toe in hun nieuwen werkring. Zij blijven toch in dienst der Zending!

Gods gunst ruste verder op hun gezin. De Heere sterke en bekwame ds. Rullmann ook als docent tot zijn gewichtvol werk en stelle hem nog verder tot grooten zegen voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk op Java.

Al woeden ook de volken, de Heere regeert en Hij zal Zijn almacht toonen. Hij gaat voort met de volken tot Christus te roepen en te brengen aan Zijn voet.

Amen! Jezus Christus! Amen!
Ja, Gij zult in 't groot heelal
't Rijk der duisternis beschamen,
Tot het niet meer wezen zal.

G. B.

Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Schetsen uit Soemba.

No. 64.

Si Penetoea is ouderling geworden. En hij is daar toch wel wat trotsch op, al laat hij het niet blijken.

Hij vindt, dat hij nu toch wel schoenen moet gaan

dragen, nu hij zoo voor in de kerk moet zitten en iedereen hem zien kan en nu hij moet gaan collecteren voor de kerk. Want op Soemba collecteren de ouderlingen zelf voor de kerk, evenals de diakenen voor de diaconie. Maar hij licht zijn voeten te hoog op als hij loopt, omdat hij niet gewoon is schoenen te dragen. En hij vindt ook, dat hij nu een boordje moet gaan dragen. Maar den eersten keer had hij zijn boordje binnenste buiten om, en den tweeden keer had hij zijn dasje buiten zijn boordje vastgemaakt. Maar nadien ging het goed.

Och, daarin maakt hij al niet zooveel verschil met den man in Nederland, die tot ouderling gekozen is en meent nadien een zwarte das te moeten gaan dragen, en die zijn zwarte jas door den kleermaker eens laat nakijken.

Want Si Penetoea weet wel, dat het niet op de uiterlijke dingen aankomt, al ziet hij er nu voortaan graag als een beschaafd mensch uit.

Vroeger leefde hij als een heiden.

Dat moet u niet al te erg voorstellen. Hij leefde zooals zijn vader en grootvader geleefd hadden: hij wist niet beter of het hoorde zoo. Hij was trouw in het naleven van zijn godsdienstplichten. Hij sloeg nooit over te bidden tot zijn Marapoe als er geplant zou worden; of om steenen en boomen offerde hij zijn sirih-pinang, en hij dacht na over het leven van de ziel na den dood. Want hij wilde niet alleen zorgen voor het tegenwoordige, maar ook voor het toekomstige leven. Hij had belangstelling voor de dingen van het hiernamaals.

Tot zijn jongere broer naar school ging. Hijzelf is daar nooit op geweest, want hij was al te oud daarvoor toen de school opgericht werd. Zijn broer kon goed leeren en werd onderwijzer en later zelfs Evangelist. Natuurlijk liet die jongere broer zijn ouderen broer niet met rust, en zoo leerde hij langzamerhand het Evangelie kennen. Hij wist wel van het bestaan van God, dien hij in zijn eigen taal „de Hoogste Heer” noemde, of „de Menschenmaker, de Menschevlechter”, of „Hij die alles ziet en alles schouwt”, maar hij had zich maar gehouden aan de vereering van de voorouders. Want deze voorouders brachten de gebeden over aan den Hoogsten Heer en het was daarom maar het beste, die voorouders te vriend te houden. Zooals de dorpsjongen er meer aan heeft vriend te zijn van den veldwachter dan van den burgemeester. Maar nu leerde Penetoea meer van God den Schepper, en het trok hem. Hij ging begrijpen, dat het verkeerd van hem was, dat hij altijd verzuimd had te bidden tot dien Almachtigen, die Heer is van dood en leven.

En daarom ging hij naar de kerk. En weer later begreep hij, dat hij niet zijn eigen zonden kon verzoenen, omdat hij door zijn daden niet vroegere zonden kon uitwischen, maar de schuld dagelijks te erger maakte. Hij moest iemand hebben, die hem van zonde en schuld verlost en daarom nam hij Christus gaarne aan als zijn Zaligmaker.

Zoo werd hij eenige jaren later gedoopt, en altijd was hij trouw. Toen de gemeente zich uitbreidde en er een kerkje gebouwd was, moesten er ook oudsten zijn, en hij werd als een der eerste Christenen verzocht oudste te worden. En toen de gemeente geïnstitueerd werd, werd hij gekozen tot ouderling. Hij had zichzelf in de avonduren, als hij thuis kwam van zijn akker, lezen en schrijven geleerd, voorgeleerd door zijn broer, en nu las hij iederen ochtend en iederen avond in den Bijbel, en ook andere boeken schafte hij zich aan. Zelfs heeft hij de vreemde Maleische taal geleerd, zoodat hij ook de boeken in die taal lezen kan. Komt hij woorden tegen, die hij niet begrijpt, dan vraagt hij naar de beteekenis. Zijn taak vat hij in vollen ernst op. Hij bezoekt iedere week al de leden van zijn wijk. Er wordt dan ook voor gezorgd, dat de wijken der ouderlingen niet al te groot zijn. Hij heeft de zorg voor 40 belijdende leden, dat zijn 18 huisgezinnen en 4 leden zonder gezin. Zijn huisbezoeken zijn niet lang, misschien een kwartier, maar iedere week weet hij toch wat er gebeurt in zijn wijk. Alleen voor het Avondmaal, als hij met den predikant of den Goeroe Indjil rondgaat, duren de bezoeken wat langer.

Hij heeft het dan ook niet druk met anderen arbeid dan alleen zijn akker. Maar die akker eischt den meesten tijd in het voor- en in het najaar. Daar tusschen in heeft hij het niet zoo druk. En kerkeraadsvergaderingen worden er nog maar eens in de maand gehouden, want meer is niet nodig.

Zoo werkt Si Penetoea tot eer van God, en hij vat zijn arbeid vol ernst op. Hij weet, dat hij in het ambt staat en hij laat niet met zich spotten.

Velen van deze mannen zouden een grooten steun zijn voor het groeiende kerkelijke leven op Soemba.

P. J. LAMBOOY.

Zending Zuid Sumatra.

De Christen-Javanen in de Lampongs.

In de maand December van het vorig jaar had ik het voorrecht om op verzoek van den Kerkeraad van Palembang een reis te maken door Zuid-Sumatra om de Javaansche Christenen op de kolonisatie-terreinen te bezoeken, en tevens iets te doen voor de Kerk van Palembang en de daarbij behorende kringen en verstrooide leden.

De residentie Lampongsche districten is officieel door de Javaansche Kerken van Midden-Java ten Zuiden (op haar vergadering in Synode in Keboemen 1938) als zendingsterrein aanvaard. De Kerk van Poerworedjo werd als zendende Kerk aangewezen. Om financiële redenen verklaarde echter de Kerk van Poerworedjo voorloopig nog niet in staat te zijn de zorg voor dit terrein op zich te nemen. Practisch heeft tot dusver de Kerk van

Terrein en gebouwen der Opleidingsschool op Soemba.

De Opleidingsschool op Soemba.

De Opleidingsschool op Soemba ligt zeer afgezonderd en eenzaam.

Deze foto laat ons het terrein zien met al de gebouwen, die er bij behooren en enkele huizen van Inlanders.

Dr. Bergema woont drie kwartier van Tenggo, waar het huis staat van Ds. W. v. Dijk. Behalve Ds.

v. Dijk zijn zijn naaste Hollandsche burens de pastoors van Soemba, vijf in getal. Deze wonen op ongeveer 12 kilometer afstand van de Opleidingsschool. Dan volgen op omstreeks 45 kilometer afstand de families Berg en Onvlee te Waika-boebak.

Op Soemba loopt men elkander nog niet in den weg.

D. P.

Palembang dit door middel van de Europ. zendingscomm. in Tandjoengkarang gedaan. Het gehele terrein der Lampongsche districten is voor de Javaansche Kerken waarschijnlijk te groot. Straks zal de Javaansche Synode in Overleg met Palembang een deel daarvan moeten kiezen dat de finantieele krachten der Kerken niet te boven gaat.

Bij aankomst in dit gebied ben ik ervan onder den indruk gekomen wat een werk hier reeds gedaan is door Jav. predikanten en ook Miss. predikanten, die dit terrein doorkruist hebben om de Javaansche Christenen op te zoeken.

Meer nog ben ik onder den indruk gekomen van wat de Europ. zendingscomm. in Tandjoengkarang voor dit werk doet. Niet alleen tijd en geld en arbeid wordt hieraan door de broeders ten koste gelegd, maar meer dan dat, belangstelling en meeleven en liefde. De broeders waren verschillende malen zelf op de kolonisatieterreinen geweest, hadden daar de Christenen ontmoet, kenden velen bij name, stelden hun huis voor ze open.

Na een kort oogenblik van ontmoeting met deze broeders in Tandjoengkarang, ben ik op reis gegaan naar de kolonisaties ten westen van Tand-

joenkarang in de omgeving van Gedong Tataan, waar het oudste kolonisatieterrein is. Vergis ik me niet dan koloniseeren er Javanen naar hier reeds van 1912 af. In deze omgeving ligt ook de Indo-Europeesche kolonisatie, de Giesting, waar onder de energieke leiding van den heer de Jong een aantal gezinnen in de landbouw bezig is. Op de Giesting heb ik voor den Geref. kring en een aantal belangstellenden koempoelan gehouden.

Drie kleine Jav. kringen heb ik hier bezocht.

In Margodadi is een kleine groep van Christenen. Er is hier een volksschooltje door de zendingscomm. van Tandjoengkarang opgericht, met een goeroe die behalve de zorg voor de school ook de geestelijke verzorging van de kringen in Margodadi, Padjaresoek (Gandjaran) en Wonosobo heeft, en ten deele ook nog die van de Jav. gemeente in Tandjoengkarang. Een zware last van leiding voor een jongen man die zelf nog zooveel geestelijke leiding noodig heeft.

Een andere kleine groep vindt men in Padjaresoek of Gandjaran. Hier mocht ik enkele volwassenden en kinderen doopen.

Het is een voorrecht eenige geestelijke sterking

aan deze menschen te mogen brengen. Een feest werd de reis naar Wonosobo. De zes Christenen die hier woonden waren kort geleden door den goeroe van Margodadi ontdekt. Hier is nog nooit een predikant geweest. Op reis daarheen bezocht ik een eenzaam Jav. Christen in Kota-Agoeng, die nu ook de reis meemaakte naar Wonosobo. Enkele malen huppelden we met onze auto door een kali. Wanneer de kali bandjirt, is het verkeer onmogelijk. Tenslotte rijden we de vlakte van Wonosobo binnen, een onafzienbare vlakte met overal vruchtbare sawahs, op den achtergrond de bergen.

Bij een der Javanen aan huis houden we koempoelan. Voor het eerst na vele jaren vierten deze zes menschen weer avondmaal. Ook een aantal belangstellenden is tegenwoordig. De goede Herder heeft deze schapen niet vergeten. Hij kent ze bij name en verliest ze niet uit het oog. Het is heerlijk daar van dien goeden Herder te mogen spreken.

Naar de andere zijde van Tandjoengkarang naar het Noord-Oosten, vinden we de kolonisatie Soekadana en Metro is het centrum van een groot kolonisatiegebied, waar in de toekomst honderduizenden Javanen zullen gebracht worden. In dit centrum is een kleine kota in de maak, een aloon-aloon is aangelegd, waar omheen huizen gebouwd zijn voor den controleur, den wedana, een pasang-grahan, enz. Allerlei straten loopen hier op uit. Hier heeft ook de zendingscomm. van Tandjoengkarang een behoorlijk stuk grond voor allerlei zendingswerk, eventueel ook geschikt voor den bouw van een woning van een Miss. predikant, indien de te beroepen Miss. predikant van Palembang zich in Metro zou willen vestigen.

In deze kolonisatie wordt op drie plaatsen koempoelan gehouden, met elkaar zijn er hier ongeveer 200 Christenen. Een vroegere colporteur van Midden-Java, thans kolonist, verzorgt voor een deel van zijn tijd ook de gemeente daar. Op twee plaatsen staat een eenvoudig kerkgebouw, het kleinste kost f 7.50. Het hout is hier goedkoop, de omwandeling is van boomschors, het dak van riet. Op een andere plaats willen de broeders een derde kerkgebouw zetten. Kosten begroot op f 13.—. Naar den indruk dien ik krijg, is hier eendracht en ijver. De broeders vragen een derde kerkgebouw omdat er ook veel belangstellenden komen.

Ik vond hier verschillende menschen van Midden-Java, ook uit Djokja, uit Wates, Pakem en Ngembes. Wat herinner ik me nog goed het ontstaan van de gemeente in Ngembes. Nu helpen de Christenen van Ngembes reeds mee om op het kolonisatieterrein den naam van Jezus aan anderen bekend te maken.

De Javaansche gemeente van Tandjoengkarang heeft een eigen kerkeraad, maar geen behoorlijke

geestelijke verzorging. Voor zoover hun werk op de kolonisatieterreinen het toelaat, doen de goeroes van Margodadi en Metro ook iets voor Tandjoengkarang. En de Javaansche gemeente van Tandjoengkarang is een gemeente die met haar vele mantriverplegers in het ondernemingshospitaal veel zorg noodig heeft.

Een van de belangrijkste dingen voor de toekomst is een goede goeroe-Indijl voor Tandjoengkarang, die tegelijk wat leiding kan geven aan het werk op de kolonisatie-terreinen.

Wat liggen hier een mogelijkheden voor de toekomst. De Lampongsche districten hebben een oppervlakte als de provincie Midden-Java. In Midden-Java is een bevolking van 12 miljoen menschen, hier slechts 360.000. De uitbreiding brengt groote kansen van Evangelieprediking naast de verzorging van de Christenen. Waarom wachten tot de kans die juist in den eersten tijd het sterkst is, door actie van de zijde van den Islam, of van de Roomschen, voorbij is?

Palembang heeft dringend een Miss. predikant noodig.

A. P.

Zending onder de Chinezen in Nederland.

„Alléén op de wereld”.

't Was dien middag in Februari toen ik den trein, die ds. en mevrouw Pieron meenam, weg had zien rijden en toen ik weer, nu op m'n eentje, naar Rotterdam ging, dat 't mij zoo sterk overviel: nu sta je er alléén voor; nu kan je niet meer bij iedere moeilijkheid om raad gaan vragen; nu kan je je beslissingen eerst niet meer overleggen — nu ben je alléén op de wereld.

Zoo ging ik dan naar Katendrecht toe.

Maar ik was 't station nog niet uit of ik stond voor een dame, die jarenlang van zeer nabij met dit Zendingswerk meegeleefd heeft; ze zei me toen dit „Dagelijks bid ik nog veel voor de Chineesche vrienden; ik bid heel veel voor hen — en ook voor de zending; dat moet U weten.”

Toen ging ieder weer verder.

Werkelijk zoo „alléén op de wereld”?

Even later zat ik aan het bed van een zieken Chinees, in één der ziekenhuizen. Een man, die ik nog maar één keer bezocht had en die ik daarvoor niet kende.

M'n belangstelling in zijn ziekte en beterschap brak hij af ineens met de vraag: „In 't verhaaltje, dat U laatst gaf, wordt gesproken van Jezus. Wie is Hij? Wilt U mij ook vertellen van Hem? In China noch in Holland hoorde ik ooit van Hem spreken. Vertelt U mij eens wie is Hij en wat Hij doet, wat Hij wil!”

Daar zat ik nu. Met m'n mondje gebrekkig Chi-

neesch. En nu één gedachte: „Wàs ds. Pieron er nu nog maar!”

En toen dacht ik aan dat korte gesprek bij 't station. — Niet alléén!

En ik begon te vertellen: iets van wat Jezus doen wil voor zondaars, iets van de vreugde, die Hij ons wil geven. — Een klein eenvoudig boekje liet ik achter toen ik dan vertrekken moest.

Na enkele dagen een brief; een moeilijke Chi-neesche brief; de inhoud was dit: „Mijnheer, — Mijn lichaam is erg ziek; en ik ben zoo moe. Ach, nu kan ik dit alles niet begrijpen. Maar als ik beter ben, dan wil ik bij U komen en van U hooren van Jezus. Nu is mijn lichaam erg ziek en ik ben zoo moe.”

Zou dit nu 't laatste zijn?

En neen, dat was 't niet. Ik schreef hem terug Jezus' woord voor wie *vermoeid* en belast is.

En de dunne draad van 't gesprek spinnen we voort. Heel langzaam gaat 't. En waarheen 't gaat? Ik weet 't niet.

Wel weet ik, dat m'n vriend daar in dat groote ziekenhuis, tusschen al die voor hem onverstaa-bare menschen, met dat vreemde Hollandsche eten, met die ziekte, die maar altijd en altijd gelijk blijft, zoo onzegbaar *alléén* is, zoo volkomen „al-léén op de wereld”.

En ook weet ik, dat daar een groote Vriend is. Die zijn taal verstaat en Dien hij verstaan kan en Die met hem wil meegaan, misschien terug naar China waarnaar hij zoo hartstochtelijk verlangt, of Die met hem wil meegaan naar dat andere land, nog verder dan China en dat toch zoo dichtbij is.

Hoe 't gaan zal is nog onzeker.

Maar het gebed vermag veel, dat staat vast.

J. M. VAN MINNEN

GENERALE KAS DER ZENDING

We herinneren er nog eens aan, dat met 1 Januari als 1ste Quaestor der Generale Zen-dingskas is opgetreden Dr. Th. Ruys Jr. te Lisse. Tot dusverre werden nog geregeld bijdragen voor deze kas overgemaakt op de Giro-rekening van Ds. Breukelaar. 'n Ieder neme er thans goede nota van, dat *alle* bedragen voor deze kas bestemd, dienen te worden gestort of overgeschreven op Giro Nr. 370600, ten name van den Quaestor van de Generale Kas van de Zending der Gere-formeerde Kerken, te Lisse.

Giften

Ontvangen voor de Generale Zendingskas.
(Giro Nr. 370600).

Van wijlen Ds. W. Breukelaar: f 3000.— (van Ds. A. Schweitzer: restant 1939 10% inkomsten Noord-Holland); van N.N. te H. H. W.: f 10.—

Dr. Th. RUYS Jr.
1ste Quaestor.

Lisse, 19 Juni 1940.

Blondo.

Met veel dank ontving ik de volgende bijdragen voor de Blindenvereniging te Blondo (Midden-Java):

Van de Geref. Kerk te 's-Graveland f 1.—; van F. L. v. d. B. te A. f 7.50; J. F. R. te R. f 2.—; J. M. te H. f 2.50; M. P. te O. f 2.50; P. R.-K. te 's-Gr. f 2.50; T. D. te Z. f 2.—; P. N. K. te H. f 1.50; B. d. K. te R. f 5.—; A. C. te M. f 2.—; M. R. B. te A. f 2.50; J. S. te O. f 2.—; Geref. Kerk te Anna Jacobapolder f 2.50; Geref. Kerk te Schiedam f 3.—; A. R. B. te H. f 2.50; Geref. Kerk te Pernis f 1.—; J. H. T. te W. f 2.50; J. F. te A. f 2.50; G. E. te H. f 2.50; J. W. de H. te O. f 2.—; J. R. K. te W. f 1.—; Geref. Kerk te Nunspeet f 2.50; N. N. door v. d. V. te G. f 25.—; Geref. Kerk te Delden f 2.—; Geref. Kerk te Capinge f 1.—; Geref. Kerk te Moordrecht f 2.50; Geref. Kerk te Muiderberg f 5.—; H. J. A. B. te R. f 5.—; Geref. Kerk te Hardenberg f 3.—; Geref. Kerk te Broek o. d. Akkerwoude f 1.—; A. R. te M. f 2.50; R. W. te Gr. f 5.—; O. K. te S. f 2.—; Geref. Kerk te Wirdum f 1.—; Geref. Kerk te Loenen a. d. Vecht f 2.—; Geref. Kerk te Veenendaal f 5.—; G. Ch. L. te D. f 2.50; Geref. Kerk te Watergraafsmeer f 2.50; C. C. H. B. S.-R. te S. f 2.—; Geref. Kerk te Reitsum f 1.—; J. v. A. te 's-Gr. f 2.50; D. V. te W. f 2.50; Geref. Kerk te Zuidland f 2.50; Geref. Kerk te Bozum f 5.—; A. K. V. en Co. te A. f 0.75; D. G. M. te A. f 1.—; Geref. Kerk te Oudemirdum f 1.—; C. R. M. te A. f 1.—; Geref. Kerk te Bergen op Zoom f 5.—; P. F. te Tz. f 1.—; Geref. Kerk te Enter f 1.50; Geref. Kerk te Stadskanaal f 2.—; J. H. K. te 's-Gr. f 2.50; Geref. Kerk te Nes f 1.—; Geref. Kerk te Helmond f 1.—; Geref. Kerk te Tilburg f 4.—; door bemiddeling van G. R. K. te R. f 1.25; Geref. Kerk te Filenoord f 2.50; Geref. Kerk te Tijnje f 1.—; Geref. Kerk te Urk f 5.—; Geref. Kerk te Schoondijke f 1.50; Geref. Kerk te Oude Pekela f 1.—; P. W. te L. f 2.50; L. v. d. S. te A. f 2.50; H. IJ. te B. f 1.50; H. J. v. L. te L. te A. f 2.50; Geref. Kerk te Delfshaven f 5.—; Geref. Kerk te Scheemda f 1.—; Geref. Kerk te Vriezenveen f 1.—; Geref. Kerk te Delft f 2.50; A. W. v. d. K. te D. f 5.—; Geref. Kerk te Boxum f 5.—; Geref. Kerk te Eindhoven f 5.—; P. P. B. te A. f 1.50; A. S. te L. f 1.50; Geref. Kerk te Den Helder f 2.50; Geref. Kerk te Kralingen f 5.—; Geref. Kerk te Naarden f 2.—; H. D. te A. f 1.—; B. A. B. te L. f 1.50; Geref. Kerk te Bommelerwaard f 1.—; P. v. N. te R. f 2.50; J. W. te U. f 5.—; E. O. te R. f 2.50; A. F. te H. f 10.—; Geref. Kerk te Koudekerke (Z.) f 5.—; Geref. Kerk te Willemstad f 1.—; W. v. L. te A. f 2.50; W. J. A. S. te A. f 1.—; Geref. Kerk te Bennebroek f 3.—; W. A. V. te M. f 1.—; Geref. Kerk te Heemse f 1.—; Geref. Kerk te Veenhuizen f 2.50; Geref. Kerk te Sneek f 5.—; Geref. Kerk te Culemborg f 1.—; Geref. Kerk te Driebergen f 1.—; Geref. Kerk te Berkel en Rodenrijs f 2.50; Geref. Kerk te Bloemendaal f 5.—; Geref. Kerk te Hoogeveen f 2.50; Geref. Kerk te Ankeveen f 1.—; F. S. te Z. f 1.—; Tj. P. D. te L. f 2.50; Wed. D. te L. f 2.50; M. J. B. te R. f 2.—; H. d. R. te R. f 1.50; A. W. te A. f 1.—; J. P. v. d. S. te 's-Gr. f 1.00; C. M. te 's-Gr. f 2.50; K. O. te 's-Gr. f 0.50; L. H. te A. f 5.—; Th. V.-K. W. te 's-Gr. f 2.50; V. H. W. te 's-Gr. f 1.—; A. B. te B. f 1.—; L. v. d. D. te A. f 1.—; J. D. te A. f 2.50; A. W. te 's-Gr. f 2.50; O. M. te 's-Gr. f 0.50; H. A. v. I. te A. f 0.50; M. J. H. te B. f 1.50; L. J. S. te 's-Gr. f 1.—; A. J. P. te M. f 1.—; B. N. te M. f 5.—; T. L. H.-L. te K. f 2.50; S. Th. v. d. Z. te S. f 0.50; I. C. C. te B. f 1.—; H. O. te S. f 2.50; L. G. te E. f 10.—; E. M. H.-v. W. te 's-Gr. f 2.50; C. v. d. Z. te 's-Gr. f 1.—; A. J. P. te H. f 1.—; W. P. W. te M. f 1.—; T. V. te 's-Gr. f 1.—; K. J. B. te 's-Gr. f 2.50; K. W. te A. f 1.—; L. C. v. Z. te 's-Gr. f 1.—; J. E. G. te E. f 1.—; A. de B.-B. te L. f 5.—; G. A. G. te A. f 1.—; M. v. d. P. te H. f 1.—; V. V. te Z. f 1.—; W. G. F. T. te P. f 1.—; J. B. te 's-Gr. f 1.50; A. J. R. te A. f 1.—; Sij. v. d. K. te F. f 1.—; N. N. te K. f 2.50; P. A. V. te A. f 1.—; J. T. te M. f 10.—; F. S. te B. f 1.—; J. S. te R. f 1.50; A. W. H. te S. f 5.—

R. H. te S. f 1.—; J. E. M. te G. f 1.—; R. T. te 's-Gr. f 0.50; Geref. Kerk te Woudsend f 2.50; Geref. Kerk te Vlaardingen f 2.50; S. v. d. B.-C. E. v. d. W. te 's-Gr. f 5.—; L. J. M. te Z. f 2.50; Geref. Kerk te Amsterdam f 10.—.

A. MERKELIJN,
Lorentzkaade 36, Leiden.
Gironummer 141811.

Zending van de Gereformeerde kerken op Soemba.

5e verantwoording van 25 Mei—24 Juni 1940.

Prov. Groningen:

Ds. Hommes, Zuidwolde, kerkbussen f 21.—; idem, busje T. Barkema f 6.95; idem, busje G. Veening f 2.05; Ds. H. de Zwart, Warffum, catech. bus f 21.02; idem, busjes f 28.97; Ds. J. H. Lammertsma, Appingedam, „Uit Dankbaarheid” f 5.—; H. Groeneveld, Wagenborgen, bijdragen f 163.31½; Geref. Kerk, 2e Exloërmond, busje Lina Warris f 4.67; idem, verlovings L. B. en G. V. f 3.—; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busje G. Wubs f 7.97; idem, busje J. V. f 4.08; idem, busje T. Johannes f 9.84; idem, bijdragen f 113.—; Ds. L. Praamsma, Nieuwolda, bijdragen f 17.50; A. Kasper, Winsum, zend. comm. f 80.—; idem, M.V. Mirjam f 6.71; O. van der Wal, Groningen, giften, enz. f 77.50; Ds. H. H. Schoemaker, Enumatil, gift van een zuster f 100.—; J. Laning, 't Zandt, bijdragen f 100.—; Geref. Kerk Gerkéskl. Stroobos, busjes kinderen f 37.05; H. van Dijk, Ulrum, bijdragen f 98.20; G. de Raad, Zuidbroek, bijdragen f 54.56; O. Oosterhoff, Thesinge, busje E. R. Bulthuis f 1.—; S. Westerhof, Lutjegast, busjes langs de huizen f 15.—; M. Bosma Jr., Middelstum, giften, 2xf 10.—, f 20.—; idem, H. J. Krijgsheld 50 h.c. f 0.25; H. Kuiper, Nw. Pekela, busjes, f 100.—; Ds. T. Klein, Woldendorp, M.V. „Dorcas” f 3.67; H. Boer, Winschoten, busjes, f 98.—; H. Wegema, Wildervank, „Uit Dankbaarheid” f 7.50; D. A. Koebrugge, Onstwedde, Geref. School f 4.50; idem, Knapenver. f 5.84; Ds. Stadig, Ezinge, saldo kalenders f 16.24; idem, gift U. W. f 2.—; J. Knol, Overschild, busjes f 21.70; Zend. Comm. Uithuizen, bijdragen f 100.—; G. Rozendal, Haren, schoolbusjes Mei 1940 f 2.80.

Prov. Drenthe:

Mej. J. Maat, Ruinerwold, M.V. Maria en Martha f 3.62; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, Hoogersmilde, gift f 5.—; idem, Haulerwijk, 1e kw. zend. comm. f 100.—; idem, Smilde, busjes f 115.15; Geref. Kerk, Assen, giften f 3.—; Geref. Kerk, Hoozevee, bijdragen f 171.29; Ds. S. Hania, Schoonoord, busjes, J. D. de Graaf, H. Reinink, J. Oldebeuving en J. Thijs f 34.41; idem, h.c.w. Schuiling f 0.86; W. van Veen, Beilen, collectegiften f 7.50; Ds. A. J. Noordewier, Westerbork, collectegift f 10.—; H. Homans, Klazienaveen, busjes f 75.—; H. Hiekers, Nieuwlande, bruiloft J. Marissen f 2.60; idem, busjes f 47.93; Geref. Kerk, Dwingelo, giften f 6.—; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, Vries, busjes f 13.50; S. V. Roosjen, Diever, busjes School f 10.57.

Provincie Overijsel:

A. H. de Croes, Goor, gift J. Buitenhuis, Markelo f 1.—; Ds. H. A. van der Munnik, bijdragen f 175.—; W. van Zanten, Kampen, Jonge Garde f 86.03; H. Bolhuis, Vroomshoop, busjes f 62.62; J. W. Groeneveld, Witharen, Nikk. Geref. School f 9.—; Jan Keizer, Ommen, extra rondgang f 62.63; idem, nagek. busje 1e kw. f 4.81; idem, giften f 11.—; idem, h.c. J. Schuldink f 0.29; P. de Liefde, Blokzijl, dank-offer f 20.—; Mej. M. Laning-v. d. Ploeg, Balkbrug, busjes April f 94.75; idem, gift zuster N.N. f 2.50; S. Malda, Lutten, 2e mnd. bidr. Maart/April f 50.—; R. Wijma, Glanerbrug, busjes f 40.—; J. Paes, Dalfsen, busjes 1e h.j. '40 f 86.87; J. van Mullingen, Haselt, bijdragen f 75.—; T. Oegema, Dedemsvaart, bijdragen f 168.63; idem, Jeugdverenigingen

f 25.75; J. Ijsper, Stad Vollenhove, schoolbusjes, f 5.—; idem, kerkbusjes f 9.88; P. de Liefde, Blokzijl, dankoffer f 10.—.

Soembaweken Groningen:

't Zandt f 206.52.

Soembaweken Drenthe:

Smilde f 170.80; Beilen (nagekomen) f 1.75; Nieuweroord f 74.60.

Soembaweken Overijsel:

Blokzijl f 39.—; Langeslag f 107.05; Deventer f 162.55.

Pinkstercollecten Groningen:

Woldendorp f 14.18; Meeden f 15.60; Warffum f 108.62; Appingedam, nagekomen giften f 5.—; Ter. Apel f 82.82; Garrelswier f 127.50; Sappemeer f 116.28; Wagenborgen f 61.68½; Leens f 133.87; Baflo, nagift f 10.—; Bedum f 150.60; Roodeschool f 59.05; De Wilp f 12.17; Hoogkerk f 95.54; Munnekeziel f 55.94; Westeremden f 68.76; Thesinge f 92.40; Lutjegast f 35.—; Schildwolde f 108.35; Middelstum f 190.47; Nw. Pekela f 40.63; Bellingwolde f 11.75; Helpman f 66.90; De Leek f 68.47; Loppersum f 203.11; Winschoten f 131.50; Onstwedde f 52.20; Midwolda f 230.—; Vlagtwedde f 9.68; Houwerzijl f 94.30; Wildervank f 217.49; Stedum f 110.39½; Ezinge f 101.66; Aduard f 171.67½; idem, nagift f 20.—; Overschild f 30.90; Haren f 123.36; Groningen f 906.05.

Pinkstercollecten Drenthe:

Ruinerwold-Koekange f 154.59; Beilen f 56.—; Schoonebeek f 87.89; Drijber f 11.62; Assen f 146.17; Coevorden f 55.95; Klazienaveen f 34.95; Zwartemeer f 32.77; Sleen f 34.14; Diever f 245.85; Schoonoord f 26.15; Nieuwlande f 15.55; Emmer-Compascum f 75.10; Zuidwolde f 140.—; Roden f 22.28; Borger f 23.67; Gasselternijveen f 36.25; Vries f 22.52; Hoogersmilde f 59.86; Zuidlaren f 64.57.

Pinkstercollecten Overijsel:

Goor f 9.76; Zwolle f 342.81½; Kampen f 316.44; Dalfsen f 46.02; Enter, nagift f 1.—; Hardenberg f 198.63; Vriezenveen f 26.85; Nijverdal 141.43; Ommen f 91.32; Delden f 79.07; Den Ham f 124.81; Staphorst f 29.—; Langeslag f 24.50; Glanerbrug f 13.26; Daarle f 50.—; Wilsum f 9.45; Dedemsvaart f 105.62; Stad Vollenhove f 43.98; Lemelerveld f 24.42.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Groningen:

Sappemeer f 35.88; Wetsinge-Sauwerd f 78.66; Ezinge f 30.—.

Voor aanvulling tekort 1939 Prov. Overijsel:

Zwolle f 722.12½; Zwartsluis f 50.—.

Totaal 5e verantwoording f 11.905.27

Totaal 1e t.m. 4e verantwoording f 23.048.60½

Totaal tot heden f 34.953.87½

Momenteel hebben van de 184 kerken er 70 hun Pinkstercollecten afgedragen. Waar blijven de andere kerken toch? Met elkaar is slechts 38 % van het begroote bedrag der Pinkstercollecten ontvangen. Mag ik de daarvoor in aanmerking komende kerken nogmaals vriendelijk, doch dringend verzoeken, de gelden, die zij voor de Zending onder hun berusting hebben, zoo spoedig mogelijk te storten op girorekening 138000? Daartoe genoodzaakt door het tekort 1939, heb ik gelden op moeten nemen, waarvoor rente moet worden betaald. Deze schuld moet nu zoo spoedig mogelijk worden gedelgd, waarom ik een beroep op bovenbedoelde kerken doe.

Met hartelijken dank voor de toezending van de hiërbij verantwoorde gelden,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor,
Postrekening 138000.

Groningen, 24 Juni 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. D. POL — RIJSOORD.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „Vada”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post.
Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Meditatie. — Het Zoeklicht. — Zendingsdagen (?) — Veertig-jarig ambtsjubileum van Ds. H. Hangelbroek. — Zending van de Geref. Kerk van Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken in Zuid-Holland-Zuid: Dr. B. J. Esser. — Vrouwenarbeid noodzakelijk. — Soemba-Zending: Reisverslag. — Zendingscollectantjes te Bunschoten-Spakenburg. — Schetsen uit Soemba, no. 65. — Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland: Een groot verlies voor de Zending. — Schetsen over den Islam. — Zending van de Geref. Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord: Ruïnen van een Kerkgebouw. — Van anderer Zending: de Batoe-eilanden; Halmahera. — Zending en Kind. — Zendingsconferenties te Lunteren. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

MEDITATIE

Staat vast, houdt de inzettingen

2 Thessal. 2 : 15—17.

Paulus vermaant de Thessalonicenzen: zoo dan broeders, staat vast en houdt de inzettingen, die U geleerd zijn, hetzij door ons woord, hetzij door onzen zendbrief. (vs. 15)

Met die inzettingen of overleveringen bedoelt hij het Evangelie, dat hij hun gepredikt had. Hij zelf had dat van God ontvangen en hun weer overgegeven.

De apostel ziet hier dus op de heele leer der zaligheid. Wat hij hun bracht was niet een vaag iets. Het bestond niet maar in het wijzen van een richting, die de menschen moesten inslaan, hij bracht hun het Evangelie in een welomschreven vorm, hij bracht hun een „leer”. Hij wees hun ook de dwalingen aan om te vermanen, dat zij zich door de dwaalleer niet zouden laten misleiden.

Een eigenaardigheid van de dwaalleer is dat men zegt dat het op de leer niet zoo aankomt, maar op wat er in het hart woont.

Zoo dacht Paulus er niet over. Hij put zich telkens uit, om in woorden aan te wijzen wat Christus voor de zaligheid beteekent en hoe wij in Hem de zaligheid hebben en genieten. Dat stelde hij hun voor, als Hij het Evangelie predikte, daar schreef hij over in de zendbrieven.

Met het oog op die overleveringen, op die leer der waarheid schrijft hij, dat ze daarin moeten standvastig zijn en die moeten vasthouden.

In vers 2 van dit hoofdstuk moest hij schrijven over zulken, die haastelijk bewogen werden van verstand, die spoedig zich het hoofd op hol lieten brengen.

Aan de Galaten moest Paulus verwijten, dat zij zich zoo spoedig hadden laten overhalen tot een ander Evangelie.

Daartegen waarschuwt hij hier. Geen oogenblik mochten zij de gedachte toelaten, dat het er eigenlijk niets toe deed of zij nog vasthielden aan wat de apostel hun geleerd had of dat ze dat loslieten.

Ze moesten standvastig vasthouden aan de waarheid, die hun geleerd was.

Bij dat vermaan voegt Paulus een bede.

En onze Heere Jezus Christus zelf en onze God en Vader, die ons heeft liefgehad en gegeven heeft een eeuwige vertroosting en goede hoop in genade, vertrooste uwe harten en versterke u in alle goed woord en werk (vs. 16, 17).

De roeping, die Paulus hun voorhield was niet een gemakkelijke. Meegaan met den grooten

stroom is gemakkelijker dan er tegen op te roeien. Zich laten verleiden door de verlokkingen des vleesches is voor den mensch, die een verdorven natuur heeft, gemakkelijker dan vast te houden aan een leer, die de werken des vleesches veroordeelt.

Daarom gevoelt de apostel behoefte aan een gebed tot den Heere Jezus Christus en tot God, dat zij tot de vervulling dezer roeping mochten bekwaamd worden.

Standvastig moesten ze blijven in alle goed woord en werk. De waarheid, die ze hadden ontvangen en geleerd moesten ze belijden in het woord. Maar dan niet alleen in het woord, maar ook in het werk, in geheel hun wandel.

Dan zouden ze wel verdrukkingen moeten lijden van degenen, die de waarheid tegenstaan. Maar de Heere mocht hen dan vertroosten in hun harten. Dan zouden ze kracht behoeven om te strijden tegen hen, die hen van de waarheid zouden willen doen afwijken, maar de Heere mocht hen dan versterken.

Niet wanneer ze in eigen kracht zouden staan, zouden ze daartoe bekwaam zijn, maar alleen dan, wanneer God in Christus hen bekwaamde en het goede werk in hen begonnen, ook in stand zou houden.

En als Paulus zoo bad mocht hij die bede opzenden in het vertrouwen, dat die verhoord zou worden.

Van dien God en Christus, tot Wien hij bidt, kan hij schrijven: die ons heeft liefgehad en gegeven heeft een eeuwige vertroosting en goede hoop in genade.

Als God hen liefhad en zijn genade had betoond door hun te geven een eeuwige vertroosting en goede hoop, dan mocht Paulus vertrouwen, dat zijn bede Gode aangenaam zou zijn en bij Hem verhooring vinden.

Dit vermaan van Paulus mag ook wel van toepassing gebracht worden op de roeping, het evangelie te brengen aan heidenen en Mohammedanen. Het bevel daartoe behoort ook tot de overleveringen.

Bijzonder nu is het noodig dat vermaan ter harte te nemen, nu zooveel bezwaren zich opdoen en er hier en daar twijfel begint te rijzen of dat werk nu nog wel moet worden voortgezet.

Leide de gehoorzaamheid aan dat bevel tot de bede, dat de Heere zelf bekwaame tot dat standvastig houden van de inzettingen. Dan zal de zendingsarbeid ook nu met kracht worden voortgezet.

HEIJ.

Het Zoeklicht

Eenvoudige Evangelie-verkondiging

Wij hebben in onze vorige artikelen gezien, hoe er in den loop der Zendingsgeschiedenis allerlei methodes gevolgd zijn. Sommige zendingsfiguren hebben hun kracht gezocht in een anti-thetische houding tegenover heidendom en Mohammedanisme, anderen hebben gemeend, dat zij het evangelie veel meer moesten voorstellen als de bekroning van het zoeken en denken der heidenschē volken.

We zouden onvolledig zijn, wanneer wij niet daarnaast gewag maakten van een geheel andere zendingsmethode, die wij gewoonlijk als thetische, dat is letterlijk „stellende” methode betitelen. Het is de methode van de rustige, eenvoudige evangelie-verkondiging. Zij polemiseert niet, zij doet geen aanvallen op het heidendom, zij lastert „Diana” niet (zie Handelingen 19:37), zij spreekt zelfs in het geheel niet over Diana, maar doet niet anders dan rustig en eenvoudig de boodschap brengen van Jezus Christus. Wanneer wij alleen maar vertellen van Jezus Christus en van wat Hij in de wereld gedaan heeft, dan zal de heiden langzamerhand zelf wel gaan gevoelen, dat al de goden, voor wie hij zich vroeger gebogen heeft, ijdelheid zijn, en dat alleen Jezus Christus als de Heiland der wereld moet aanbeden worden. Met andere woorden, wij behoeven het hem niet te zeggen, dat het heidendom leugen en afval is van God, maar hij zal het zelf wel gaan gevoelen, mits wij hem maar zonder eenigen opsmuk brengen den Christus der Schriften.

Wanneer wij komen in een heidensch land, om daar het evangelie te prediken, doen wij, aldus het oordeel van deze thetische methode, het beste, wanneer wij in het geheel niet ingaan op de gedachten die daar leven. Wij moeten ons er niet tegen kanten, want dan loopen wij gevaar eidelooze debatten te ontketenen, die geen vruchten dragen. Wij moeten ook niet zeggen, dat die vroegere, heidensche gedachten mooi en waar waren, want dat te zeggen, zou ons in strijd brengen met wat Gods Woord ons duidelijk over het heidendom geleerd heeft. Wij hebben niets anders te doen, dan positief uiteen te zetten, wat Christus voor ons gedaan heeft, en hoe wij alleen door Hem voor eeuwig kunnen behouden worden. Als wij ons zuiver en alleen tot die opdracht bepalen, roepen wij geen haat en vijandschap wakker, vleien we ook niet, maar brengen we datgene, wat wij, naar Gods duidelijk bevel, te brengen hebben. Natuurlijk kunnen er dan wel eens oogenblikken komen, dat wij wel geroepen worden, om ons te keeren tegen het heidendom en

tegen het bijgeloof. Zoo heeft Paulus b.v. in Lystre zich genoodzaakt gezien, met kracht te protesteeren tegen het bijgeloof van de menschen van die stad, die waanden, dat in Barnabas en Paulus de oude, heidensche goden, in mensche-lijke gestalten, op aarde verschenen waren. In zulke momenten moeten wij natuurlijk krachtig optreden. Maar evenmin als het Paulus' gewone werkwijze was, in de heidensche landen en steden door felle getuigenissen tegen het heidendom de onmiddellijke reactie van de publieke opinie wakker te roepen, evenmin moeten wij ons op die plaatsen, waar wij prediken, ons van meet af aan schrap zetten tegen het geloof van de menschen, tot wie wij ons richten. Wij moeten dat geloof veel meer negeeren, en zonder eenigen omhaal zeggen wat wij te zeggen hebben.

Deze thetische zendingsmethode heeft zonder eenigen twijfel ontzaglijk veel voor zich. Zij kan veel rustiger te werk gaan, zij verliest zich niet in debatten en tegenstellingen, zij kan ook veel klaarder en krachtiger de boodschap van Christus doen hooren. Neemt men die boodschap eenmaal aan, begint men de grootheid van Christus eenmaal te gevoelen, dan zal men zelf wel de gevolgtrekking maken, dat nu de heidensche gebruiken en gedachten moeten worden losgelaten. Maar dat komt pas later, dat komt pas in de tweede plaats. Eerst moeten wij zeggen wie Christus is, en wat Hij voor de wereld gedaan heeft. Al het andere volgt pas, wanneer eerst die eerste, die centrale boodschap verstaan begint te worden. Men moet, om de eigen woorden van den Heiland te gebruiken, beginnen met alle volken te onderwijzen, d.i. tot Zijn discipelen te maken. Dan komt pas in de tweede plaats de roeping, dat wij hen „leeren” moeten, om „te onderhouden alles wat Ik u geboden heb”. En onder die dingen, die Christus geboden heeft, behoort ook het loslaten van alle heidensche gewoonten en gedachten.

Hoeveel goeds deze thetische methode ook bevatten moge, ook zij wordt gedrukt door enkele bezwaren.

Het eerste en grootste bezwaar is, dat het onmogelijk schijnt, om eenvoudig het evangelie te verkondigen aan een niet-Christelijk volk, zonder elk oogenblik in te grijpen in zijn vroeger geloofsbezit. Toen de Zending nog slechts kort op Soemba werkte, gebruikte men voor „God” een woord, dat door de Soembaneezen wel begrepen werd, maar waaraan zij een geheel andere betekenis hechtten. Men gebruikte n.l. den naam van een van de stamvoorvaders van het Soembaneesche volk, wiens „ziel” nog als een soort godheid wordt vereerd. Toen het evangelie het eerst op Midden Celebes werd gepredikt, gebruikte men ook daar een eigen, Toradniasch woord, om God aan te duiden. Maar alras begreep men, dat

men, door zoo te doen, zich elk oogenblik in verbinding stelt met het geloof van de menschen, tot wie men predikt. Men gaat nu n.l. van zijn „god”, over wien hij allerlei gedachten heeft, dingen prediken, die in het geheel niet in overeenstemming zijn met zijn denkbeelden. Met andere woorden, men grijpt elk moment in in de gedachten van deze menschen, men wil wel alleen het evangelie prediken, maar, zonder het zelf te beseffen, is men aldoor bezig het oude weg te werpen en nieuwe dingen ervoor in de plaats te zetten. Het is onmogelijk ergens, onder eenig volk, het evangelie te brengen, zonder tegelijkertijd een streep te halen door het oude. Of, om het nog anders te zeggen: men kan onmogelijk thetisch zijn, zonder ieder oogenblik tegelijk antithetisch te zijn. Dit bewijst al, dat de thetische methode, wil zij op de zuivere wijze worden toegepast, toch belangrijke aanvulling en diepe bezinning vereischt.

J. H. B.

Zendingsdagen (?)

De vraag over het al- of niet houden van Zendingsdagen heeft de onderscheidene Zendingskringen bezig gehouden.

Het Moderamen van het Bestuur van het Christelijk Nationaal Zendingsfeest, had al een paar maanden geleden bericht, dat, gezien de bijzondere tijdsomstandigheden, het groote Zendingsfeest niet zou gehouden worden; doch tegelijk met te meer nadruk óók de aandacht gevestigd op de plaatselijke en classicale Zendingsfeesten, die nu mede de taak van het Chr. Nat. Zendingsfeest hadden te vervullen.

Maar was 't geraden, nu de oorlog was uitbroken en beëindigd met de bezetting van Nederland door de Duitsche weermacht, dat die meer beperkte Zendingsfeesten ook zouden doorgaan?

Bezwaren er tegen waren gemakkelijk bij te brengen: beperkte reisgelegenheden per trein en autobus, de goed te verklaren zucht der menschen om liever niet ver van huis te gaan, ja ook mogelijk gevaar tijdens de Zendingsbijeenkomsten zelf.

Toch bleef de begeerte sterk, de Zendingsdagen in de openlucht met hun rijke afwisseling van sprekers, óók van het Zendingsterrein, niet te missen. Al riep daar soms een stem vragend tegen in, of het de kosten wel dekken zou?

Geheel gelijk is er niet over gedacht en geoordeeld.

Wij lezen in Ons Suriname, het Zendingsblad

van de Evang. Broedergemeente: het jaarlijksche Zendingsfeest in de kerk der Evangelische Broedergemeente te Zeist zal, vanwege de tijdsomstandigheden dit jaar niet kunnen plaats hebben op dezelfde wijze als de vorige jaren. Waarschijnlijk zullen de avondvergaderingen moeten uitvallen, zoodat wij alleen des ochtends en des middags bij elkaar komen. Eveneens zal er waarschijnlijk ook geen liefdemaal met thee en krentenbroodjes kunnen plaats hebben. Maar dat zijn bijkomstige dingen. Wij willen bij elkaar komen om te spreken over het Koninkrijk Gods en over het gezegende werk der Zending, dat nu zulke moeilijke tijden doormaakt, en om ons onderling te sterken voor den arbeid, die God ons geeft te doen.

Uit de mededeelingen van „Uw Koninkrijk kome” (Maandschrift van de Christelijke Gereformeerde Kerk) blijkt, dat de Friesche Zendingsdag werd gehouden, doch dat in andere streken van het land de voorkeur gegeven wordt aan het hebben van een Zendingsbijeenkomst in het kerkgebouw van een centrale plaats, ja zelfs, dat geheel van een Zendingsdag is afgezien.

De Zendingscommissie in Zuid-Holland-Zuid (Rotterdam met de samenwerkende Kerken) besloot dat de Zendingsdag, zooals die te Rotterdam gebruikelijk was, wel zou doorgaan; zoo mogelijk in een ander gedeelte van de stad; en als dat niet mogelijk zou blijken, dan in een andere stad.

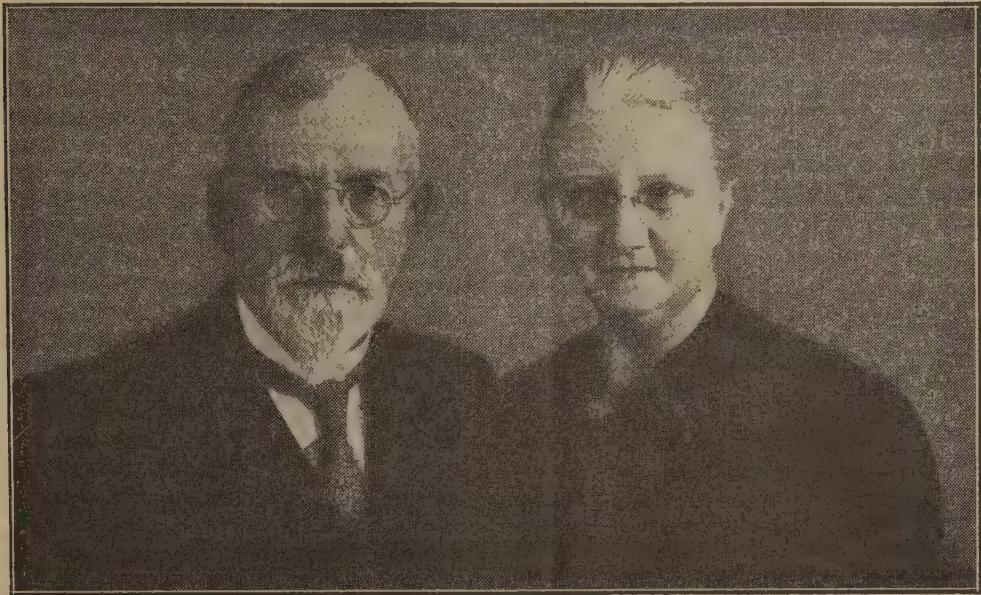
De Geref. Zendingsbond wenschte den sinds jaren gebruikelijken weg te blijven bewandelen, en heeft den Zendingsdag reeds gehad.

In de couranten staat te lezen van enkele hier en daar gehouden Zendingsdagen.

Het wil ons voorkomen, dat de Zendingsdagen niet dan door noodzaak opgegeven moeten worden. De bezwaren zullen misschien niet geheel doch wel grootendeels overwonnen kunnen worden. Juist in deze dagen is het zoo sterkend, als Broeders bijeen te mogen komen en dan saam door woord, gezag, gebed en offer in de dingen der Zending bezig te zijn. Het vertrouwen mag gewettigd heeten, dat onze menschen juist nu in nog grooter getale zullen opkomen, dan vroeger wel; wij hebben elkander meer noodig! Ook zal de offervaardigheid wel zoo groot zijn, dat de zendingskas geen schade lijdt. Nood leert óók offeren!

Evenals een vorig maal bij de vraag naar het nog houden van Zendingscollecten en het nog geven van Zendingsbijdragen, zeggen wij bij de kwestie van het al- of niet doorgaan der Zendingsdagen: laat ons voortgaan en volhouden!

Veertig-jarig ambtsjubileum van Ds. H. Hangelbroek

Het was 15 Juli l.l. veertig jaren geleden, dat Ds. H. Hangelbroek zijn ambtelijke loopbaan aanving te Haarlemmermeer (Vijfhuizen). Een feestelijke herdenkingsdag, naar de tijdsomstandigheden in allen eenvoud, zou het worden. Want de Heere had in al die veertig jaren zooveel zegen willen geven, zoowel in het gezinsleven als in al den ambtelijken arbeid. De couranten hadden enkele dagen tevoren reeds melding gemaakt van het komend jubileum en een overzicht gegeven van de plaatsen, waar Ds. Hangelbroek predikant was en zijn aandeel nam in de behartiging van het kerkelijk leven. Naar aloude gewoonte was er voor gezorgd, dat óók één der twaalf deputaten van de Gen. Syn. voor de Zending te Wirdum zou tegenwoordig zijn, om namens hen den jubilaris en de zijnen te complimenteren. Zijn vrienden, die hij er vele heeft, leefden in de gedachte, dat op 15 Juli in Wirdums pastorie de dankende blijdschap hoogtij zou vieren!

Maar de dag van blij en dankbaar gedenken werd een dag van diepe rouw. De Heere nam, na een lijden van enkele weken, Mevr. Hangelbroek tot Zich. Op den dag van zijn veertig-jarig ambtsjubileum verzond Ds. Hangelbroek de rouwkaarten, met de hiernaast staande tijding:

Zware slagschaduw wierp Gods alles besturende hand over den blij-lichtenden gedenkdag. En toch met zoo milde goedheid: Mevrouw had in haar lijden, geduldig gedragen, slechts nog één begeerte, één bede leefde er nog in haar hart, n.l.

Heden overleed onze lieve Vrouw,
Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

ELISABETH DUURSEMA
in den ouderdom van 67 jaren en bijna
11 maanden.

Zij wist, Wien zij geloofde en tot Wien
zij ging.

Onzegbaar veel had God ons in haar
gegeven.

Onzegbaar veel hebben wij in haar
verloren.

- In, stille smart,
H. HANGELBROEK v. d. m.	{	Wirdum (Fr.)
M. R. H. HANGELBROEK.		
Mr. J. J. HANGELBROEK.	{	Den Haag.
A. P. HANGELBROEK— FABERY DE JONGE.		
H. M. R. HANGELBROEK.	{	tijdelijk Wirdum (Fr.)
Mr. JAC. J. HANGEL— BROEK.		
H. I. A. HANGELBROEK— STALMA.	{	Batavia (N.O.I.)
N. J. HANGELBROEK.		
N. HANGELBROEK— NAUTA.	{	Magelang (N.O.I.)

Wirdum (Fr.), 15 Juli 1940.

den gedenkdag nog te mogen beleven, om samen
den Heere te danken — en dan sterven, naar
Jezus heen!

Die bede verhoorde God! Voor Ds. Hangelbroek en de zijnen verslagenheid en rouw, voor mevr. de aanvang van een eeuwig jubileeren.

Vóór het Zendingsblad enkele mededeelingen doet aangaande het werk, door Ds. Hangelbroek in en voor de Zending verricht, is er aan den jubilaris Hangelbroek met den gelukwensch tegelijk de deelneming in zijn smart te betuigen en de bede tot God om troost te richten. Het blijve bij hem, als hij verklaren kon: „De Heere gaf; de Heere nam; Zijn Naam zij geloofd.”

De liefde voor de Zending dateert bij Ds. Hangelbroek reeds uit zijn jeugd. Zijn vrome moeder leefde met haar hart mee in de dingen van de komst van Gods Koninkrijk, en mocht daarvan al vroeg bij den nog jongen Hangelbroek overbrengen.

Op wat later dan gebruikelijke leeftijd kwam Hangelbroek naar Kampen, om opgeleid te worden; zijn lang gekoesterde begeerte, predikant te worden, ging daardoor in vervulling. In zijn studententijd waren colleges in het vak Zending nog onbekend; doch hij deed toen reeds op zijn eentje wat aan Zendingsstudie, en hij verspreidde, op verzoek van Ds. Lion Cachet, onder zijn mede-studenten enkele exemplaren van de Heidenbode.

In zijn tweede standplaats, Borger, kwam hij in aanraking met Ds. H. Dijkstra te Smilde; daarvan vertelt hij altijd nog gaarne. Immers daaraan was het vooral te danken, dat hij de belangen van de Zending in de Classis Assen bepleiten en de Zendingsactie organiseeren ging, en eveneens, dat hij zich tot de Zendingsstudie weer zette.

Behalve artikelen in Kerkbode en Tijdschrift schreef hij een boek, onder den titel: „Soemba, Land en Volk”, en later, in samenwerking met Ds. W. W. Smit van Assen, nog één: „Heiden-dom en Evangelie”.

Geen wonder, dat de deputaten voor de Soemba-Zending zich tot hem richtten over een eventueel beroep voor Melolo; familieomstandigheden maakten het hem evenwel onmogelijk, zich beschikbaar te stellen.

In Friesland begon eerst de rechtstreeksche arbeid voor de Zending. De Zendingssynode van 1921 benoemde hem tot Deputaat voor de Classis Leeuwarden, in plaats van Ds. J. D. v. d. Munnik, die met emeritaat ging. Al spoedig daarop werd hem het scribaat van Zendende Kerk en Deputaten opgedragen, en hij voerde het zoo goed, dat er óók nog dat van de Zendingssynode bijgekomen is.

Het laat zich verstaan, dat Ds. Hangelbroek, stipt en trouw in de vervulling van die hem toevertrouwde functies, al meer een plaats van bijzondere beteekenis in de Zending der Friesche Kerken heeft ingenomen. Ongetwijfeld staat hij

in de Friesche Zendingsactie mee in het voorste gelid!

Toen dan ook in 1933 Ds. P. J. Klaarhamer overleden was, en in diens plaats een deputaat vanwege de Generale Synode moest benoemd worden, was het haast vanzelf sprekend, dat de keuze op Ds. Hangelbroek viel. Ook in het college van „Generale” Zendingsdeputaten kenmerkt Ds. Hangelbroek zich door de nauwgezetheid, waarmee hij de dingen beziet en beoordeelt; hij toont meermalen, hoe hij daar zijn eigen kijk op heeft, en dan voor zijn meening ook staat. Doch ook maar eenige „pauselijke” neigingen zijn hem vreemd. Ds. Hangelbroek is onder de „Generale Zendingsdeputaten” een gezien en gewild man, en geëerd als een trouwe Broeder, met een hart van goud.

Vermelden kunnen wij ook nog, dat Ds. Hangelbroek twee zoons op Java heeft: de ééne is thans werkzaam op het Departement van Binnenlandsch Bestuur te Batavia, en de andere woont te Magelang als bouwkundige; aan den laatste werden verschillende werken op het Gereformeerde Zendingsterrein ter uitvoering opgedragen. Zijn jongste dochter is sinds 1933, als verpleegster, werkzaam aan het Zendingsziekenhuis van Wonosobo; zij was met verlof thuis toen moeder ziek werd, kon haar moeder zorgvuldig en liefderijk verplegen; en in haar armen is moeder rustig ontslapen. Welk 'n voorrecht!

God geve Ds. Hangelbroek in de eenzaamheid Zijn gemeenschap en sterke hem, ook tot de vervulling van de taak — kon het zijn nog vele jaren hem in den Zendingsarbeid opgedragen; en stelle — hem tot een rijken zegen voor de komst van Zijn Koninkrijk.

D. P.

Zending van de Geref. Kerk van Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken in Zuid-Holland Zuid.

Dr. B. J. ESSER

Al gaf het Maart-nummer van het Zendingsblad reeds de mededeeling, dat Dr. B. J. Esser in de Classicale vergadering van Rotterdam, gehouden den 6den Februari i.l., op de meest eervolle wijze emeritaat werd verleend, en daarbij een kort overzicht van diens leven en Zendingswerk, toch is het geenszins overbodig, nog plaats te geven aan wat Ds. J. A. C. Rullmann over Ds. Esser schreef.

Ds. Rullmann heeft sinds 1931 samengewerkt met Dr. Esser op het Zendingsterrein van Rotterdam, en is daarom juist de man, om over den per-

soon en den Zendingsarbeid van Ds. Esser ons een waardevolle beschouwing te bieden. Hij zoekt het niet in vermelding van data en feiten, maar in aanwijzing van de groote lijnen, die in Essers meer dan 30-jarig Zendingswerk duidelijk te voorschijn kwamen; en hij laat tegelijk ook licht vallen op het geheel van de Zendingsgeschiedenis op Midden-Java ten Zuiden.

Zijn lezenswaardig artikel volgt hier:

Dr. B. J. Esser heeft den actieven dienst als missionair predikant van Rotterdam en de Kerken van Zuid-Holland (Zuid), voor de Residentie Banjoemas, per 1 April 1940 verlaten. Hem is op zijn verzoek op de meest eervolle wijze emeritaat verleend, en hij is daarmee naar zijn eigen woorden, „de laatste werkperiode van zijn leven ingetreden.”

Iemand als Dr. Esser, in wien de heilige ijver voor de zaak des Heeren zóó sterk vlamt, begeert geen rust, ook al dwingen de afnemende krachten bij het klimmen der jaren tot de vraag om ontheffing van de zware verantwoordelijkheid, die den actieven dienst als missionair predikant oplegt.

Wij jongeren zien met weemoed „de oude garde” heengaan. In deze reeks van mannen heeft Dr. Esser zijn eigen plaats gehad. En die zal ledig blijven, ook al wordt zijn werk door anderen overgenomen en voortgezet. Hij was een zoo gemarkeerde persoonlijkheid, dat wij, zonder daarmee in het minst een vleierij te bedoelen, zeggen mogen dat hij niet te vervangen is. Dat geldt dan natuurlijk allereerst voor Banjoemas, waar heel het werk het stempel draagt van die persoonlijkheid; maar dat geldt evengoed den veel breederen kring, waarin Dr. Essers invloed doorwerkte en zoo noode gemist worden zal.

Ds. Esser is in 1908 zijn werk in Indië aangevangen. Zijn belangstelling voor den Zendingsarbeid bleek reeds uit de keuze van het onderwerp zijner dissertatie: Zending en Polygamie, waarmee hij zijn academische studie afsloot. Een drietal jaren heeft hij toen de gemeente van Reeuwijk gediend, waarna het beroep van de Kerk Rotterdam voor Banjoemas werd aanvaard.

Het Rotterdamsche terrein was toen al meer dan een jaar vacant. Ds. Ruyssenaars was in 1907 overleden. Vóór deze zijn werk begon in 1901 was er een vacature geweest van niet minder dan 10 jaren. De toestand, waarin dit terrein verkeerde toen Dr. Esser zijn werk begon, was allerminst moedgevend. Enkele groepjes Christenen, trouwe, maar zwakke kernen; een paar schooltjes; en dat was ongeveer alles.

Het was toen al tientallen jaren geleden, dat de geschiedenis van de Banjoemasche Zending begonnen was. En toch kunnen wij zeggen, dat Dr. en Mevrouw Esser tot pionierswerk geroepen

werden; met al het mooie, maar ook het ontzaglijk zware daarvan.

De huidige generatie van Zendingarbeiders kan dit zich bijna niet meer indenken. Wij genieten de verhalen van die „oude tijden” als romantiek. Wij benijden die voortrekkers wel eens. Dat was nog eens Zending! Dan klagen wij over die administratieve en organisatorische beslommingen, over de talloze vergaderingen en conferenties, over de personeelszorgen en het schoolbeheer, die zulk een groot deel van onzen tijd en kracht verslinden en dan zeggen wij, dat wij het zóó druk hebben, dat wij aan de „Zending” te weinig toekomen.

Maar daarin is een groote onbillijkheid jegens God en jegens Zijn dienaren van dien vroegeren tijd.

Wat is dat een worstelen geweest voor de Essers, in die eerste moeilijke jaren. Nu staan wij in een weelde van mogelijkheden, de kansen dringen zich aan ons op. Wij kunnen onze helpers kiezen. Wij kunnen ons afwijzing en ontslag veroorloven. Een geweldig apparaat staat ons ten dienste.

Toen was het zoeken naar een mogelijkheid. Het tasten naar een kans. Toen was er het nijpend probleem van de medewerkers. Jarenlang was er maar uiterst schaarsche vrucht. Zelden maar werd de doop bediend.

Maar er werd gewerkt, rustig, ernstig en stelselmatig, in groote trouw en met gave toewijding, in diepe afhankelijkheid en ongeschokt geloofsvertrouwen.

God heeft Zijn zegen in overstelpende mate geschonken. Vooral in de latere jaren hebben Dr. en Mevrouw Esser en allen die met hen in den arbeid stonden, verrast gestaan over de wonderrijke vruchten, die God deed rijpen op dezen akker.

Het aantal gedoopten steeg tot bijna 2800; 21 scholen van allerlei soort worden geëxploiteerd; twee zendingsziekenhuizen met vier geneesheeren; 16 colporteurs en courantenbrengers; drie Inheemsche predikanten; 16 gemeenten en totaal 158 plaatsen, waar gearbeid wordt. In deze dorre opsomming klinkt de muziek door van Gods gunstbewijzen. Dat maakt dit neerleggen van den actieven dienst, ondanks de onvermijdelijke weemoed, toch tot een feestelijk gebeuren.

Wanneer ik trachten wil het werk van Dr. Esser, waarin ik sinds 1931 een plaats naast hem heb mogen bekleeden, te typeeren, dan zijn er enkele trekken die zich sterk opdringen. En dan is het ver van mij een hulde te willen brengen, die deze dienaar zelf verwerpelijk achten zou. Maar wij mogen en wij moeten Gods gave in dit leven dankbaar erkennen.

Essers kracht was allereerst gelegen in zijn groote en gave trouw. Het gevaar dat ieder

arbeider in Gods Koninkrijk bedreigt, dat hij namelijk zich spitst op ontwikkeling van het werk in de lijn van zijn specialen aanleg, heeft Esser radicaal vermeden. Hij wist wat dienen was en deed, wat zijn opdracht was, afgezien van de vraag „of het hem lag”. Van deze volmaakt juiste instelling draagt heel het werk de sporen. Als bepaalde takken niet of minder tot ontwikkeling gekomen zijn, dan vindt dat zijn oorzaak niet hierin, dat Esser ze niet heeft aangepakt. Scholen, ziekenhuizen, colportagewerk, evangelisatie, vrouwen- en meisjeswerk, alles heeft gelijkelijk in zijn belangstelling gedeeld.

Aan die trouw paarde zich zijn ootmoed. Voor overschatting van zijn werk en gaven is Esser zoo bevreesd geweest, dat hij wel eens in het andere uiterste oversloeg en ons vaak een glimlach ontlokte: „Het is overal beter dan in Banjoemas”. Toen ik in 1929 het beroep naar Banjoemas in overweging had, ben ik door Esser meegenomen naar de 3 kleinste gemeenten. Nog hoor ik hem zeggen: Heusch, het is nog maar zoo onbeduidend. Maar deze bescheidenheid heeft zijn kracht niet verslapt, maar integendeel geprikkeld. Want hij leefde en werkte van uit de binnenkamer. Daarvan droeg heel zijn optreden het gewijde merk. Dat gaf daaraan zijn groote bekoring. Het typisch geïntroverteerde van Esser's persoonlijkheid was zijn kracht en zijn zwakheid tevens. Hij kon zich wel eens moeilijk inleven in den gedachtengang van anderen. Hij werd wel eens niet begrepen en begreep soms niet. Maar in Esser's binnenkamer lag tevens de correctie en waar hij maar vermoeden kon gekwetst te hebben, herstelde hij met een beschamende ootmoed de verhouding.

Zooals Esser zichzelf niet ontzag, waar het ging om het vervullen van Christus' roeping in zijn leven, zoo min deed hij het anderen. Als het werk het eischte, kon de ootmoedige wel eens hard schijnen. Maar wie hem kende in de zuiverheid van zijn bedoelen en dit van binnenuit verstond, kon hem dit niet ten kwade duiden, maar accepteerde het dankbaar.

Het is moeilijk, terugziende op deze jarenlange periode van activiteit naar zooveel zijden, te zeggen wat het meest kenmerkende is geweest in Esser's werk.

Het komt mij voor, dat dit gelegen is in de geestelijke vorming van zijn medewerkers. Hij heeft zijn menschen bij de Schrift leeren leven en de knieën leeren buigen. Dat had al zijn aandacht en belangstelling. Al de vragen van organisatie en expansie waren daaraan ondergeschikt. Esser heeft geworsteld met de vraag van den opbouw van het jonge Inheemsche kerkelijk leven en heeft daarin baanbrekend werk gedaan. Hij heeft op de goeroe-vergaderingen veel tijd besteed aan de bespreking van de preek; elke vergadering ein-

digde met een bidstond. Op het laatst nog van zijn loopbaan heeft hij het initiatief genomen tot het oprichten van een cursus tot zeer eenvoudige theologische scholing van gemeentelieden, om op deze wijze in de kleine gemeenten menschen te krijgen, die hulpdiensten bij gemeente-arbeid en Evangelisatie kunnen verrichten.

Esser heeft nooit op succes gewerkt en heeft de breedte minder gezocht dan de diepte. Daarom reikt zijn invloed zoover en nog in lange jaren zal de gemeenschap van Banjoemasche Zendingssarbeiders de sporen van dien invloed dragen.

Zeer nadrukkelijk moet hier melding worden gemaakt van Mevrouw Esser, die naast en met haar man, ondanks haar wankelende gezondheid en haar zwakke kracht, een bewonderenswaardige hoeveelheid werk heeft verzet. Hoe zeer ze zich op den achtergrond hield, het is een publiek geheim welk een groot aandeel zij heeft gehad in het levenswerk van haar man. In vroeger jaren was dat vooral het administratieve werk van zending en scholen. Later toen wij het voorrecht van een Zendingkantoor kregen, heeft Mevrouw Esser zich meer gericht op de leniging van den maatschappelijken nood en de sociale opheffing van de Inheemsche Christenen en het huishoudonderwijs. De Coöperatie „Djasmani”, een spaar- en voorschotbank heeft zij in het leven geroepen, en aan de Huishoudscholen „Mardi Kenja” en „Panti Rini” zal haar naam verbonden blijven.

Het is voor Dr. en Mevrouw Esser een groote voldoening geweest dat eenige jaren hun dochter Mej. C. C. H. Esser met hen samen in Zendingdienst heeft mogen staan, speciaal voor het werk onder vrouwen en meisjes.

Zoo is er bij dit afscheid veel reden tot dank.

De eenige schaduw is deze, dat de financiële moeilijkheden van Rotterdams Zending uitstel hebben nodig gemaakt in de uitzending van den derden predikant, waartoe besloten was, en dat eveneens daardoor de benoeming van een vaste kracht voor het vrouwen- en meisjeswerk vertraagd werd.

Moge God Dr. en Mevrouw Esser het scheiden gemakkelijk doen vallen en hun in den levensavond die nu is aangebroken, Zijn licht en kracht in rijke mate schenken en Moge Hij ons jongeren geven de les uit deze gewijde levens te putten en daarmee winst te doen voor Zijn Koninkrijk.

Vrouwenarbeid noodzakelijk.

In de *International Review of Missions* van Juli 1939 wordt er in verband met de groepsovergangen in Engelsch-Indië op gewezen, dat er groot gevaar bestaat, dat één factor in deze beweging onderschat wordt en wel het groote be-

lang van goed opgeleide Britsch-Indische vrouwelijke krachten. Van den aanvang van het tegenwoordige Zendingswerk af is gebleken dat Britsch-Indische vrouwen nimmer bereikt kunnen worden op de gewone wijze van evangeliseeren en onderwijzen, maar dat, wil men eenigen toegang tot haar hebben, rekening gehouden moet worden met haar voorschriften en bepalingen, die haar reeds eeuwen binden. Niettegenstaande in de laatste 50 jaar haar positie aanmerkelijk verbeterd is, beperken ongeschreven wetten toch in hooge mate haar vrijheid. Verbodsbepalingen beheerschen het leven van de vrouwen, zelfs van die der laagste, buitengesloten gemeenschappen. Minderwaardigheid en onderwerping worden door haar gewoonlijk aanvaard als een noodlot. Ongevraagde onderdanigheid karakteriseert de houding der vrouwen t.o.v. de mannen. Dit alles heeft een diep religieusen achtergrond. Daar komt nog bij, dat juist de vrouwen zeer nauwgezet de dagelijks weerkerende ceremoniën vervullen en hardnekkig vasthouden aan de speciale riten, verbonden aan leven en dood, gezondheid en ziekte. Al die feiten hebben hun bijzondere betekenis voor de Groeps-overgangen en kunnen niet ontkend worden. Vragen nieuwe groepen om dooponderricht, dan wil men hen toch niet alleen voorbereiden voor een persoonlijke overgave aan Jezus Christus, maar voor een persoonlijk aannemen van Hem. Dit is ten eenen male uitgesloten voor vrouwen, die in haar plichtmatige onderdanigheid haar man volgen.

Hebben deze opmerkingen over de toestanden in Engelsch-Indië ook voor Java iets te zeggen?
En voor de Zending in Nederland?

D. P.

Soemba-Zending.

De heer Goedhart, Missionair arts te Balige, Sumatra, zond voor het Zendingsblad een interessant *reisverslag* van zijn tocht over Soemba. Wij geven het gaarne een plaats.

LEWA (Soemba).

L.S.

Na ons werk in Magelang en Wonosobo, mochten wij het genoegen smaken Soemba te zien.

Na onze tocht van 3 dagen brengt de K.P.M. ons van Soerabaja naar Soemba, waarvan we het eerst de Noordkust zien. Nu in den regentijd is het heele bergland groen begroeid, maar de kapitein weet ons te vertellen dat het in de andere maanden van het jaar alles dor en droog er uitziet en dan zeker niet aanlokt om op het eiland zelf ook eens een kijkje te nemen.

Het is geen drukke passagierslijn, terwijl de

meeste inkomsten moeten komen uit het vervoer van paarden, karbouwen en koeien naar Java en Sumatra. Vooral de Soembaneesche paardjes (Sandelwoods) zijn erg gewild, terwijl door strenge fokcontrole het ras op hoog peil blijft, zoodat ze, hoewel klein, zeer sterk zijn en veel uithoudingsvermogen bezitten. Meer dan 2000 paarden worden dan ook per jaar uitgevoerd. De „afhalers” komen in Waingapoe, de grootste haven- en handelsplaats van Soemba, aan boord om ons te verwelkomen. Het weerzien van de ons bekende Zendingarbeiders en de kennismaking met nieuwe vrienden is als vanzelf het groote moment. Het centrum van Zendingactie van Oost-Soemba, waar we nu aangeland zijn, ligt 4 K.M. verder, n.l. Pajeti, waar een ziekenhuis en een opleidingsschool voor goeroe sekolah (Inlandsche onderwijzers) is. Het eerste wordt beheerd door broeder Krijger, een Amsterdamsche verpleger, die sinds 18 jaar daar in dienst van zijn Zender dat werk met opgewektheid doet, iets wat onmisbaar is bij zulk een pioniersarbeid. Naast het dagelijksche polyclinische werk zijn er steeds meer dan 60 patiënten opgenomen, terwijl door samenwerking met den eenigen officier van gezondheid die Soemba bezit, de efficiency verzekerd is. Zoo'n ziekenhuis met buitenpolycliniek te beheeren en daarbij nog de opleiding van personeel goed te doen verlopen, is een krachtprestatie van den eersten rang! Door den verblijdenden uitbouw van het werk, een zichtbaar teeken van den groei van den invloed der Zending, zal dit als vanzelfsprekend in de toekomst het arbeidsveld van een arts en een Europeesche verpleegster moeten worden, zoodat ook Oost-Soemba dezelfde verzorging op medisch gebied ontvangt als momenteel door het ziekenhuis te Waikaboebak voor West-Soemba het geval is, temeer daar de onderlinge afstand, gelet op de verkeerswegen, minstens 7 uur autorijden vordert.

De Heer Mobach heeft reeds meer dan 20 jaar de leiding van de normaalschool waar jongens, na 3 jaar volksschool (gewone desso school) en 3 jaar vervolgschool, nog 2 jaar lang opgeleid worden om als onderwijzer later een Christelijk centrum te vormen in de kampong en contactpunt te zijn voor den missionair predikant, zoodat deze zich snel kan oriënteren over de geestelijke behoeften van een bepaalde streek.

De consequentie van zoo'n school is, dat alle jongens intern zijn door de groote afstanden, wat extra werk beteekent naast de verantwoordelijke taak hen rijp te maken, zoowel geestelijk als verstandelijk, voor hun werk.

Mevrouw Mobach heeft uiteraard ook haar taak, evenals alle andere Zendingarbeidersvrouwen, daar zij haar eigen kinderen lager onderwijs moet geven en daarnaast opvoedend werk door het anakpiara stelsel, d.w.z. dat elk minstens een tiental oud-

leerlingen in huis heeft om die in te leiden in alle huisvrouwelijke deugden. Op deze manier blijft ook een gedeelte van de vrouwelijke opgroeiende jeugd onder beslag van het leven als Christen om dit later in hun stamkampong of door een huwelijk met een goeroe indjil (Inlandsche evangelist) of goeroe sekolah door te geven.

Na van het plaatselijke Zendingswerk kennis genomen te hebben, gaan we met onze gastheer, den heer Erkelens, schoolbeheerder voor al het onderwijs op Soemba, verder om zijn eigen standplaats Lewa te bereiken. Dwars door Oost-Soemba volgen wij de eenige „heirbaan”, die er is en wat men in Holland een slecht berijdbaar binnenpad zou noemen. Hier op Soemba is men er erg blij mee, nu men per auto, waarvan de eerste nog geen 15 jaar geleden zijn intrede deed op dit eiland, althans de voornaamste plaatsen, op efficiënte wijze kan bereiken. Tevoren moest alles per paard gedaan worden, wat, naast het feit, dat het zeer vermoeiend is, niet vlug opschiet. Het berglandschap lijkt op versteende golven, waar zoo af en toe eens een boom op staat of een kebon (tuin) op aangelegd is, maar toch gaat er een zekere bekoring van uit.

Wat het allermeeft opvalt als men van het overbevolkte Java komt, is het feit dat men alleen af en toe een paar kamponghuizen bijeen ziet en kilometers kan rijden zonder ook maar een sterveling tegen te komen, af en toe eens een Soembaan op zijn pittig paardje gezeten. Langs den weg ziet men groepen van „boeimensen” en heerendienstplichtigen, daar hier het systeem bestaat dat langer dan een jaar gestraften op een ander eiland voor gouvernementsdiensten gebruikt worden en de laatstgenoemden in plaats van belasting in geld te betalen, eenigen tijd per jaar voor wegenverbetering en dergelijken arbeid moeten opkomen. In tijden van rijst- en maisschaarste is de gevangene in zekeren zin beter af dan de vrije kampongbewoner, daar deze laatste niet steeds zeker is van zijn rijst en zijn rust.

In het gastvrije Pameti Karata (Lewa) wordt onze komst met vreugde begroet en oude vriendschapsbanden worden weer verlevendigd in een land waar maar luttele tientallen Europeanen wonen temidden van ongeveer 200.000 inheemsen.

In dit landschap Lewa is één van de drie vervolgscholen, die Soemba rijk is, gevestigd en wel één van een bijzonder type, uitgedacht door den vorigen schoolbeheerder, den Heer Tj. van Dijk. De heer Erkelens heeft, naast zijn werk van toezicht houden op allen schoolarbeid, bovendien de leiding van deze gemeenschap, want dat bedoelt deze te zijn, om zoo de Soembaan in zijn eigen milieu de mogelijkheden te leeren zien, die God aan land en volk van Soemba geschonken heeft om deze te gebruiken tot eere Gods, ook in economi-

schen zin. De jongens wonen in groepen van zes bij elkaar, elk in een apart huisje (waarvan de bouwkosten nog geen f 20,— per stuk bedragen!) met een aangestampten leemen vloer, gevlochten bamboewanden en met een dakbedekking van alang-alang (een soort gedroogd lang taai gras, wat overal op Soemba rijkelijk groeit). Ze moeten met elkaar zorgen voor hun gemeenschappelijke levensbehoeften onder leiding van hun inheemschen landbouwonderwijzer. Ze bewerken gedurende de drie jaar, die zij op school doorbrengen, hun eigen rijstveld, maisaanplant en koffietuin, waarvan de opbrengst moet dienen voor hun eigen onderhoud en van de geheele school.

Zoo kan deze school meehelpen, in organisch verband met den heelen Zendingsarbeid, om het Soembaneesche leven te vernieuwen en op den grondslag van dat nieuwe leven het geloof in Christus ook door dit middel verder uit te bouwen tot een hecht bolwerk dat hen, die nog niet gelooven tot heilige jaloerschheid kan verwekken.

Het werk van den heer Erkelens is van bijzonderen aard, daar hij over een oppervlakte van $\frac{3}{4}$ maal Nederland, het toezicht heeft over de drie vervolgscholen en de meer dan 70 volksscholen. Vele van deze scholen liggen ver van den hoofdweg, hoog in de bergen, waar men alleen per paard kan komen, het laatste stuk vaak alleen te voet, zoodat het voorkomt, dat de inspectie van één eenvoudig desaschooltje een dag kan kosten voor men er is en tournées van 14 dagen aan één stuk geen uitzondering zijn.

Deze moeilijke onderlinge bereikbaarheid laat zich pijnlijk gevoelen als er regelingen moeten worden getroffen als overplaatsing en dergelijke, daar op deze manier een bericht, door het wachten op een geschikte verzendgelegenheid, vaak 14 dagen noodig heeft en dan nog erbij gerekend de tijd noodig om het antwoord terug te sturen. De efficiëncy is soms wel eens zoek! Vóór de censuur ingesteld werd ging de correspondentie met Holland nog vlugger.

Uiteraard was het onze bedoeling ook de andere Zendingarbeiders te mogen ontmoeten of met hen kennis te maken. Daartoe volgden we weer verder de meergenoemde „heirbaan” en bereikten, lange einden door mooi bosch rijdend (West-Soemba is daar rijker aan dan Oost-Soemba) Anakalan, waar Ds. Luyendijk zijn post heeft. Deze is momenteel de eenige missionair predikant van Soemba, daar Ds. Lambooy juist met Europeesch verlof was vertrokken en Ds. W. van Dijk in den loop van de volgende maand zou terugkeeren¹⁾, terwijl Oost-Soemba nog geen nieuwen eigen missionair predikant mag welkom heeten.

In Waikaboebak was ons doel de Fam. Berg-Miedema en het Zendingenziekenhuis met haar Euro-

¹⁾ Is al op Soemba terug. D. P.

peesche staf van een 2en arts, Dr. Bedet, en Zr. de Jong, terwijl tot aan den terugkeer van Juffrouw Zigterman ²⁾ Zr. Vellenga uitgeleend was, om leiding te geven aan het internaat, behoorend bij de vervolgschool te Karoeni.

Als vanzelf sprekend werd het ziekenhuis met belangstelling en aandacht bezichtigd. Op Soemba is het, in veel sterkere mate dan op Java, vaak een behelpen, vooral met het vinden van goede vrouwelijke krachten ter opleiding tot verpleegster, vrijwel geen bouwmaterialen en slechts een enkele vakman.

Zooals wel te verwachten is, heeft Dr. Berg met zijn vooruitstrevenden geest reeds allerlei plannen tot uitbouw beraamd, daar zoo'n medische zendingspost bij uitbreiding der Zendingsactie vanzelf het sterkst meegroeit en zulk een heerlijke vruchten door haar zuiveren vorm van barmhartigheid kan afwerpen in organisch verband met het overige zendingswerk van hoofd- en schooldienst. Dat door het plan, waarvan de Heeren Jonkhoff en Zwartsenberg de voornaamste promotors waren, nu reeds een 2e arts gezonden kon worden, heeft Dr. Berg zijn werk aanmerkelijk verlicht. Noodzakelijke werkzaamheden, o.a. van organisatorischen aard, wat er vroeger bij in moest schieten en wat toch zoo dringend noodig was, ten bate van het geheel, konden nu weer geschieden. Dr. Bedet voelt zich zeer op zijn plaats en de arbeid kan nu intensiever gebeuren, o.a. doordat nu weer meer tijd voor het gaan op tournee beschikbaar is, zoodat ook afgelegener kampongs bezocht kunnen worden en zoo het Zendingswerk ook door dezen tak van arbeid haar bedoelingen door de daad aan de bevolking kan duidelijk maken. Een pas aangeschafte soort „bestelauto“, waarin ook een brancard kan worden meegevoerd, vergemakkelijkt het op tournee gaan, waarbij men met veel instrumentarium en kisten met obat (geneesmiddelen) „gewapend“ moet zijn, terwijl ernstige patiënten, waarvoor ziekenhuisopname noodig is, meteen naar Waikaboebak kunnen worden meegenomen.

Steeds verder gaand mochten wij in goeden welstand de familie Bergema—De Jong te Komi ontmoeten (landschap Karoeni), waar zij vanuit hun huis een wijsdich gezicht op de zee hebben. Hier heeft Dr. Bergema de leiding van de school tot opleiding voor goeroeindijl (Inheemsche evangelist) als voortzetting van het werk van Ds. Krijger.

Deze docenten-taak is hem wel toevertrouwd, waaraan hij zich met zijn heelen persoon kan geven. Ongeveer 20 jongens worden zoo in een cursus van een paar jaar afgeleverd, terwijl nu aanvulling met nieuwe krachten dringend noodig is, temeer doordat door een samenloop van omstandigheden, de opleiding een viertal jaren heeft stilgestaan.

Op onzen verderen tocht logeerden wij bij de fam. Onvlee—Miedema, die tijdens het verlof van Ds. W. van Dijk tijdelijk hun tenten in Tenggoë, ook

in het landschap Karoeni, opgeslagen hebben. Hoewel hij als taalgeleerde, uitgezonden door het Ned. Bijbelgenootschap, niet direct bij de Zendingsarbeiders inbegrepen is, is hij voor hen allen een groote steun door zijn veelomvattende en gedegen kennis, zoowel van de adat (gewoonten en gebruiken) als van de taal, welk eerste vooral van groot belang is, daar uiteraard de Christianisering van een vroegere heidensche gemeenschap iets anders inhoudt dan de fundeering en instandhouding van een Hollandsche kerkgemeenschap.

Met veel indrukken verrijkt over het werk hier verricht en overtuigd van een organische werkgemeenschap, waar elk op zijn terrein een verantwoordelijk en niet licht te achten taak heeft, keeren we weer naar onze gastvrouw terug.

Deze taak beklemmt wel eens als men bedenkt met hoe weinigen soms het werk moet worden gedaan, daar er vrijwel nooit een volledige bezetting van alle posten is en dit klemmt temeer nu Rome haar proselieten tracht te maken in streken waar onze positie verzwakt is of waar een meer intensieve bearbeiding van onzen kant noodzakelijk zou zijn, vooral daar waar de menschelijke zwakheden nog verre de overhand hebben boven de innige geloofs-overtuiging, Hem toe te behooren in leer en leven.

Rome's centrum ligt in West-Soemba in Weeta-boelâ, waar zij opleidingsinstituten heeft. De trappen, die toegang moeten geven tot een monumentale kerk, op een in het oog vallend punt, zijn reeds klaar!

Dankbaar voor den zegen, dien God op dit terrein wil geven, vermeerderde in de gemeente het gebed (zie 2 Thess. 3) voor allen zendingsarbeid hier verricht, ook voor de inheemsche medearbeiders in Zijn Koninkrijk, die temidden van een vijandige en bijgeloovige, vaak in onzedelijkheid levende gemeenschap, dag aan dag het Licht van Zijn Woord moeten uitdragen. Verlevendige bij U allen het besef dat de Zendingsactie te allen tijde is voortgekomen uit de spontane ervaring van Christus als levende werkelijkheid.

Doelbewust neme men bij den voortduur kennis van wat er op het zendingsveld zich afspeelt, te beginnen bij het eigen terrein, terwijl dit ook voor eigen persoonlijke vorming en geestelijke ontwikkeling van sterkende kracht zal blijken te zijn, omdat de worsteling daarginds in groote trekken ook onze dagelijksche worsteling op het pad der Heiligmaaking is.

Kennis kweekt liefde en de liefde moet zich noodzakelijk uiten. Ieder geve met blijmoedigheid naar de mate van zijn financieele draagkracht en om het eens met een Zeeuwschen boer te zeggen, toen hij een welgestelde koperen munt in het zakje zag werpen: „Denk erom, gij kunt nu ook maar op een koperen zegen rekenen.“ Hij make ons allen in het rentmeesterschap steeds meer getrouw.

GOEDHART.

²⁾ Ook al terug. (D. P.).

Zendingscollectantjes te Bunschoten-Spakenburg en Eemdijk met eenige leden der Zendingscommissie.

Een heel groepje vormen de Zendingscollectantjes van Bunschoten-Spakenburg en Eemdijk. Dat moet ook wel, omdat zij de Zendingscollecte-reizen hebben te doen over een heele uitgestrektheid. Zij doen dat werk met ijver. En zij brengen niet minder dan een vierde deel bijeen, van wat de Kerk van Bunschoten-Spakenburg als haar

bijdragen in de Zending van Utrecht heeft te storten.

Tegelijk laat de kiek zien, hoe de oude kleederdracht te Bunschoten-Spakenburg nog in eere blijft, al komt ook de nieuw-modische er al tusschen door kijken!

D. P.

Schetsen uit Soemba.

no 65.

Een van de hoogste kampongs op Soemba, niet te bereiken dan na een zeer vermoeienden tocht te paard of te voet over bergruggen.

In een laagte temidden van hoge bergruggen, maar zelf weer op een heuvel ligt het Soembaneesche dorp. Men is trotsch op zijn stamkampong, want het ligt bijna onneembaar, het is een groot dorp, en het huis van het hoofd, die zichzelf Radja noemt, is het grootste uit heel het landschap.

Inderdaad is het een groote ruimte van binnen, met zijn geheimzinnige donkere hoeken. En de voorgalerij is breed; daar zou een heel ameublement kunnen staan. Maar in den hoek bevindt zich slechts een verhooging waar de geëerde gasten op zitten.

Bij mijn eerste bezoek aan de Kampong, bracht ik ook een officieel bezoek aan het hoofd. Om

kennis te maken, en om te verzoeken dien avond een samenkomst te beleggen op zijn voorgalerij, daar die plaats vele menschen kon bevatten.

Zeër vriendelijk werd ik ontvangen, kreeg koffie met apenootjes, en onmiddellijk werd de toestemming gegeven tot de evangelisatievergadering. Hetgeen dien avond dan ook plaatsvond, en wel 80 menschen kwamen luisteren. Dat was het begin van een nieuwe gemeente, die zich steeds uitbreidt.

De buitengewone vriendelijkheid van het kamponghoofd was mij een raadsel. Maar dat raadsel werd dienzelfden avond nog opgelost.

Want na afloop van de vergadering werd ik uitgenoodigd binnen te komen en niet alleen buiten in de voorgalerij te blijven zitten. Daar werd mij nog een tros rijpe pisang (bananen) aangeboden; en konden wij wat verder praten.

Eindelijk nam de heer des huizes het woord, en deelde in officieele termen mede, dat hij zeer vereerd was met mijn bezoek en het op hoogen prijs stelde, want nu kon hij zijn dankbaarheid toonen. Het was mij weer een raadsel, waarvoor hij dank-

baarheid moest toonen, daar ik bij mijn weten den ouden man nog nimmer ontmoet had.

Vol plechtigheid liet hij zich een klein pakje brengen. Langzaam maakte hij de touwtjes los. Er kwam een lapje uit dat vroeger wit was geweest. In dat lapje zat een steentje.

Nieuwsgierig vroeg ik naar de beteekenis van dat steentje. En toen kwam het verhaal van den ouden man. Een jaar tevoren, toen ik niet op Soemba was, was hij ziek geweest, en dacht niet anders dan dat hij sterven zou. Hevige pijnen had hij geleden. De menschen van de kampoeng hebben hem toen vijf dagen lang gedragen naar het Ziekenhuis te Pajeti. Daar werd hij geopereerd door Dr. Veldstra aan een blaassteen. En sindsdien is hij geheel beter geworden. De steen mocht hij meenemen naar huis. Misschien had de dokter niet veel dankbaarheid opgemerkt bij den man. Maar het werk heeft zijn vruchten gedragen. Want zijn jongste zoon heeft hij sindsdien naar de school van Pajeti gezonden; en mij heeft hij ten aanzien van alle menschen met blijdschap ontvangen en hij staat zeer sympathiek tegenover de prediking van het Evangelie, ofschoon hijzelf geen Christen is geworden.

Zoo zien wij ook van de Ziekenhuizen, dat het zaad aldaar gestrooid, soms na langen tijd zijn vruchten nog oplevert, ook al is het niet bij den zieke persoonlijk. De oude man had wel degelijk begrepen, dat het werk van den dokter en van den zendeling eigenlijk hetzelfde was, zoodat hij mij de dankbaarheid betoonde die eigenlijk voor den dokter bestemd was.

P. J. LAMBOOY

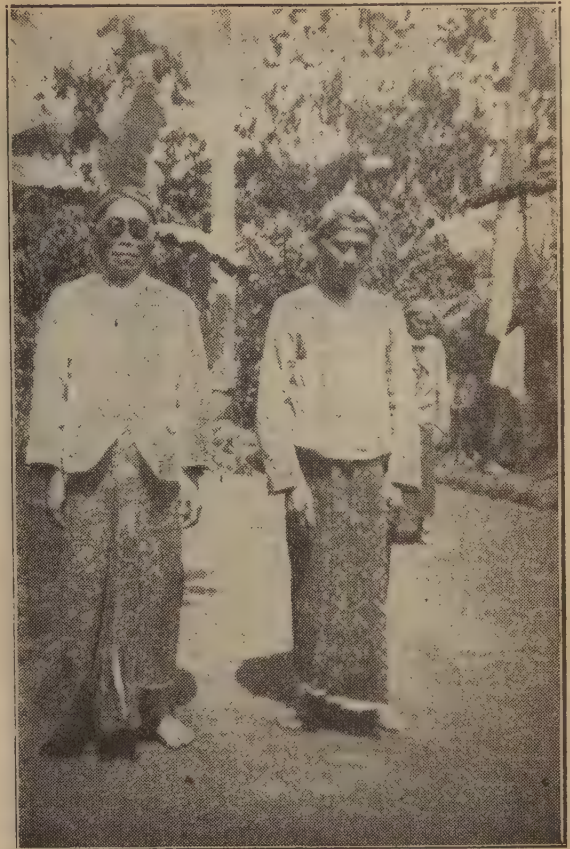
Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in Utrecht en Gelderland.

Een groot verlies voor de Zending.

Jotham Martaredja, een bouwer aan de ééne Javaansch-Christelijke Kerk.

Ditmaal moeten we naar Karangdjasa. Aldaar is Jotham Martaredja heengegaan. Hij scheen voor zijn jaren nog hecht. Sinds hij zich bij de Zending had aangesloten en de leiding van de Sadrach-kringen aan de Geref. Zending had overgedragen, leefde hij rustig en teruggetrokken in Sadrach's huis.

Het was een voorrecht dezen man te ontmoeten. In zijn leven was heel het oude conflict tusschen de Zending en de Sadrach-beweging uitgestreden. Reeds dadelijk na Sadrach's dood, toen de kloof,

Door vriendelijke bemiddeling van Ds. P. H. van Eyk kunnen wij bij het artikel van Dr. J. v. d. Linden deze photo plaatsen; links (met de donkere bril op): Jotham Martaredja, en rechts: Pak Loekas, de imam van de Sadrach-Gemeente te Kartasoera, die de samengroeiing met de Zending-Gemeente te Kartasoera tot stand wist te brengen. D. P.

door het drijven van Ds. Lion Cachet tusschen de Zending en Sadrach ontstaan, niet te overbruggen scheen, had Jotham, de schoonzoon en aangewezen opvolger van Sadrach getracht het contact met de Zending te bewaren.

Maar de geest in de Sadrach-kringen was toen zoo fel anti-Zending, dat deze kringen Jotham stellig in den steek zouden hebben gelaten, indien hij relatie's met de Zending had onderhouden. In de hoop, dat de tijd voor hem zou werken en hij intusschen gelegenheid zou hebben om op de geesten in de beweging te werken, heeft hij de leiding van de Sadrach-kringen op zich genomen.

Jaren heeft hij dezen zwaren last alleen gedragen. Toen heeft hij de kans gegrepen en hoewel hij in zijn verwachtingen is teleurgesteld (lang niet alle kringen gingen met hem mee) heeft hij toch een groot deel dezer kringen onder de leiding van de Zending kunnen stellen.

Een edelman, een dienaar.

Zelf trad hij daarbij geheel op den achtergrond. De Zending moest nu leiding geven. Voor hem was het genoeg, dat hij zijn menschen goed verzorgd wist. De stille dankbaarheid, dat God hem dit gegeven had, was een van de grondtonen van zijn leven nu.

Hij was geen sterke persoonlijkheid als Sadrach eens, maar de geestelijke adel van een gelouterd leven sprak tot ieder, die met hem in aanraking kwam. Groot was hij in de wijze, waarop hij ook met de armsten van zijn volk kon omgaan. Daar ging een hart vol liefde open, een liefde om zijn Heiland.

Steeds bleef hij denken aan hen, die nog waren achtergebleven en zich nog niet hadden aangesloten bij de Zending. Met hen zocht hij steeds weer contact. Heel sterk kwam dit uit bij de plannen tot restauratie van de oude kerk in Karangdja. Hij had toen maar één wensch. In den ouden stijl weer herbouwen. Daarover zouden de Sadrach's kringen zich het meest verheugen en de Zending danken, dat ze zooveel eerbied zou hebben voor al wat hun Kjai eens had gebouwd.

Inderdaad zijn talloze oude Sadrachianen bij Jotham geweest. Ze kwamen eens kijken naar „hun” kerk, nog altijd een middelpunt van hun beweging. Jotham was dan de gastheer, die maar één ding beoogde: de verbinding met hen te bestendigen en zoo voorbereidend te werken voor hun aansluiting.

Een profeet hoog vereerd in zijn vaderland.

Hij heeft helaas de voltooiing van het gebouw niet mogen zien. Een ernstige ziekte maakte opneming in het ziekenhuis noodzakelijk. Aanvankelijk luidden de berichten gunstig.

De zuster, die Jotham op de zaal verpleegde, vertelde, hoe er geen avond voorbijging, of ze moest met hem zingen een van de Javaansche kidoengs, een christelijk lied.

Het einde kwam zeer onverwacht. In Karangdja werd hij begraven. Honderden uit geheel Midden-Java waren gekomen om hun oude Kjai de laatste hormat ¹⁾ te bewijzen. De nieuwe Apostel der Sadrachianen was er en velen van hun voorgangers. Uit de Zendingsgemeenten waren er eveneens velen gekomen. De Assistent-Resident van Poerworedjo was tot zijn spijt verhinderd, maar zond als zijn vertegenwoordiger de Controleur. Hadji's waren er, felle Mohammedanen, tóch Jotham's vrienden.

Lang en veel is er gesproken. Zoo vraagt het de hormat. En hier gold het een grooten doode. In hun beeldrijke taal werd er uiting gegeven aan de groote liefde voor hem die heenging. Een van

de goeroe's van een Zendingsgemeente, die vroeger naast Jothan had gestaan in de Sadrach-beweging, vergeleek hem met de zoo hoogvereerde waringin-boom.

Hun waringin was nu ontworteld. Hij, die vroeger hen allen in de beschutting van zijn schaduw had gehouden, was niet meer. Waar zouden ze nu toevlucht kunnen vinden?

Vanuit de groote voorgalerij hadden we het gezicht op de half-afgebouwde kerk. Wat had hij verlangd naar de voltooiing daarvan. Onwillekeurig gingen onze gedachten naar het gebouw, niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen. Dat had ook Jotham gezien in geloof.

„Vergaderd tot zijn vaderen”.

De tocht naar de begraafplaats zal onvergetelijk blijven. Voorop en achter de kist schreden de speerdragers, dragend de teekenen van den adel, waartoe Jotham zich mocht rekenen. Daar achter volgde een groote schare. Zoo ging het naar de groeve.

In de onmiddellijke nabijheid van Sadrach's grafkelder bevindt zich die van Jotham. Daaromheen liggen anderen van Sadrach's helpers en familie. Bij hen is Jotham begraven, „vergaderd tot zijn vaderen”. Zij wachten den dag, waarop God hun aller werk in het licht zal brengen.

Zoo is Jotham heengegaan.

Hij heeft zijn werk gegeven in de handen van Hem, die ook Jotham op zoo wonderlijke wijze heeft willen gebruiken voor Zijn groote Werk. Achter dit leven licht het Beeld van Jezus Christus, Die heen werkt naar het groote ideaal: „dat zij allen één zijn”.

Poerworedjo.

J. v. d. LINDEN.

Schetsen over den Islam

I

Het ontstaan.

Europa kwam met het Mohammedanisme in aanraking door oorlogen. Eeuwenlang stonden strijdende Islamitische volkeren als de Turken en Moren in bloedigen strijd tegenover Christelijk Europa.

Kruis en Halve Maan hebben elkaar met het zwaard in de hand leeren kennen. Dat is niet de meest geschikte manier om elkander inderdaad te leeren kennen. Toch is dit laatste geen overbodige weelde.

Christendom en Islam komen zoo vaak met elkaar in aanraking en onze Zendelingen hebben in Indië zooveel met Mohammedanen te stellen, dat Christelijk Nederland zeer zeker wel wat van dezen wereldgodsdienst mag weten.

¹⁾ Eerbetoon.

In een serie schetsen willen we het Mohammedanisme behandelen, te beginnen met het ontstaan.

Omstreeks 600 was het Christendom in geheel Voor-Azië, Egypte en Ethiopië verspreid. Alleen Arabië, door zeeën en zandwoestijnen afgesloten, bleef heidens. In de steden, vooral in Medina, woonden veel Joden. De Arabieren leidden een primitief stammenleven en de meesten hadden een zeer armelijken godsdienst: zij vereerden heilige bronnen, boomen en steenen, slachtten schapen en kameelen voor de goden en bestreken met hun bloed den heiligen steen. De bloedwraak was heilige plicht, eed en verbond werden onverbrekkelijk geëerd en nooit verbroken de Arabieren den vrede gedurende de heilige maanden, waarin de groote reizen naar Mekka plaats vonden. In deze belangrijke handelsstad bevond zich het beroemde heiligdom, de Kaäba, waar de zwarte heilige steen werd bewaard. In dit voor een politieke leider rijpe, godsdienstig en zedelijk wegzakkende en van verwarring volle Arabië, trad Mohammed op, die zich door Allah tot profeet voor zijn volk geroepen achtte.

Mohammed werd in April 571 te Mekka uit behoeftige ouders geboren, die echter tot den aanzienlijken stam der Korasjieten¹⁾ behoorden.

Vroeg wees geworden, werd de arme jongen opgevoed door zijn oom Aboe Taleb, die hem voor den handel opleidde. Later kwam hij in dienst bij Chadidsjah, een weduwe, die een groot-handel in karavanan bezat. Hoewel zij veel ouder was dan Mohammed, huwde deze toch met haar. Door zijn huwelijk met de rijke vrouw had hij een onafhankelijke plaats gekregen. Als koopman deed hij verschillende reizen, waarop hij met veel menschen in aanraking kwam.

De godsdienst der Arabieren bevredigde hem niet langer. Na afloop van zijn dagtaak ging hij 's avonds naar de tenten der Joden en Christenen, om door hen in hun godsdienst onderwezen te worden. Helaas belandde hij bij Christenen, die hem met de verbasterde Christelijke leer bekend maakten. Wat hij er van vernam was tamelijk verminkt. Sommige dingen maakten evenwel indruk op hem, als de prediking van den oordeelsdag.

Met medelijden werd hij vervuld jegens zijn volk, omdat Allah — zoo noemen de Arabieren hun God — hun niet, zooals den Joden en Christenen, een openbaring en een Heilige Schrift als waarschuwing had gegeven. Hij geloofde deze openbaring zelf ontvangen te hebben, toen hij in

eenzame, woeste bergen bij Mekka rondzwierf. In het jaar 610, in de maand Ramadan, toen Mohammed zich op den berg Hira bevond, verscheen hem de Engel Gabriël, die hem toeriep: „Verkondig in den Naam van Uwen Heere, die de menschen geschapen heeft, dat uw God de Edele is, die den mensch met behulp van het schrijfstift onderrichtte en hem leerde, wat hij niet wist.”

Later is Gabriël hem, volgens het verhaal, nogmaals verschenen. Deze openbaringen werden daarop in een boek verzameld, de Koran.

Bij zijn openlijk optreden als profeet vond Mohammed weinig aanhang. Slechts zijn vrouw en eenige andere familieleden geloofden aan zijn zending. De andere stamgenooten maakten Mohammed belachelijk, door wonderen te eischen. Zij vreesden, dat hun handel er schade door zou lijden.

Plotseling daagde onverwachte hulp voor hem op. De inwoners van Jatrib, die in aanhoudende vijandschap met de Mekkanen leefden, hadden van den nieuwen profeet gehoord en verzochten hem naar hun stad te komen en hen met zijn nieuwe leer bekend te maken. Mohammed vestigde zich te Jatrib, dat voortaan Medina al-nabi d.i. stad van den profeet, heette.

Met deze z.g. Hidjrah begint een nieuwe periode in Mohammed's leven. De Hidjrah werd (en wordt nog steeds door velen) beschouwd als vlucht. Prof. Snouck Hurgronje heeft het onjuiste dezer beschouwing aangetoond. De Hidjrah, „de afsnijding der banden die Mohammed aan zijn stam verbonden, de voorbereiding der stichting van een voor Arabië nieuwe gemeenschap, waarbij banden des bloeds zouden onderdoen voor de eenheid in het geloof, is door den Islam terecht als beginpunt zijner jaartelling gekozen, want eerst nu kon zijn organisatie aanvangen.”

In Medina kreeg Mohammed de gelegenheid zijn leer verder te ontwikkelen, vooral onder invloed van het Jodendom. Uit hun tradities nam hij de z.g. profetenberichten over.

Van uit Medina streed hij tegen allen. Tegen de Mekkanen, die hij nu eens versloeg, maar door wie hij dan weer verslagen werd. De strijd eindigde in 630, toen hij Mekka kon binnendringen en de Kaäba zuiveren van afgodendienst.

Mohammed verwachtte ook toenadering van de Joden; maar hoewel zij over zijn bestuur niet te klagen hadden, wilden zij Mohammed niet als profeet erkennen, want het nieuwe was, in vergelijking met het hunne, minderwaardig. Hij vond een uitweg om zich onafhankelijk van hen te maken, door zijn openbaringen in nauwer verband te brengen met Abraham, die door Ismaël als stamvader der Arabieren gold. Mohammed begon tegen de Joden op te treden; door verbanning en vermoording werd hun invloed vernietigd. Eveneens streed hij tegen de Christenen,

¹⁾ Die stam moet volgens de Arabieren in rechte lijn afstammen van Ismaël. In de 5e eeuw had deze stam een groot overwicht gekregen, vooral in de buurt van Mekka. Tegenwoordig beweren sommige Arabische stammen nog tot de Korasjieten te behooren.

Ruïnen van het kerkgebouw te Delanggoe.

wiens geloof hij eerst in overeenstemming met het zijne bracht, terwijl hij later het groote verschil zag²⁾ en ook tegen de Arabische stammen, die den Islam niet wilden aannemen en die hij grootendeels onderwierp.

Als Mohammed op 8 Juni 632 ontslaapt, is bijna geheel Arabië aan den Islam onderworpen.

Mag Mohammed met recht den naam van Profeet van God dragen? Van Christelijke zijde wordt deze vraag verschillend beantwoord. De meesten ontzeggen hem dit recht en noemen hem den valschen profeet. Sommigen wijzen er op, dat de Islam tegenover het oud-Arabisch Heidendom een groote schrede voorwaarts beteekent, wat betreft de zuivering der Godsvoorstelling.

Hetgeen den profeet tot profeet maakt, is de roeping Gods; zij maken onderscheid tusschen eigen meening en 't woord Gods, dat zij brengen. Bij de Oud-Testamentische profeten zien we steeds een strekking naar de groote belangen van het Koninkrijk Gods, met loslating van allerlei kleine bijzonderheden des levens. Dit alles zien we bij Mohammed niet. Hij drukte het stempel van zijn persoonlijkheid op hetgeen hij gehoord heeft van een verbasterd Joden- en Christendom.

²⁾ „Het soms tot Tritheïsme vervalschte dogma der Drie-eenheid scheen hem terug te leiden tot het Polytheïsme en 't is vanuit dit standpunt, dat hij leerde, dat het Eeuwige Wezen niet gegenereerd heeft, geen Zoon kon hebben en die alzoo geheel dit grondstuk der Christelijke religie een vervalsching van de oude openbaring en een breuk met het Monotheïsme was". (Dr. A. Kuypers),

De Islamitische wereld vereert Mohammed niet alleen als den onvergelykelijken stichter van haar godsdienst, maar de Mohammedaan gevoelt een persoonlijke betrekking tot hem. Hij is in bijzondere mate voorspreker bij Allah. Ten opzichte van het Mohammedanisme in Ned.-Indië schreef eens iemand: „Mohammed is in het bewustzijn van den Indonesiër een halfgod. Niemand twijfelt aan zijn eenig middelaarschap. In den hemel toont hij zich de meerdere van Jezus. Als uitdeeler van de goddelijke bovennatuurlijke krachten, die hij in buitengewone hoeveelheid bezit, wordt hij bovenmate vereerd."

M. C. CAPELLE.

Zending van de Gereformeerde Kerk te Delft en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Noord.

Ruïnen van een kerkgebouw.

(Bij de photo).

We zijn in deze dagen van verschrikking gewend geraakt aan het zien van ruïnen. Er is in ons land heel wat verwoest. Zeker, het had veel erger kunnen zijn. De verwoestingen van den oorlog hadden veel ontzaglijker vorm kunnen

aannemen, en de puinhoopen veel talrijker kunnen worden.

Maar ook zoo is het reeds erg genoeg. En, wien het trof, voelt het leed diep.

Kijk, zoo staat het nu ook met de kleine Christengemeente van Delanggoe. Het is weinig vertroostend voor haar, dat er in de wereld veel grooter en veel mooier kerkgebouwen verwoest zijn. Want, wat deze foto te zien geeft zijn de ruïnes van haar kerkje, het mooie kerkje, waar de gemeente zoo trotsch op was.

Delanggoe ligt aan den grooten verkeersweg, tusschen Solo en Klaten. Toen het ziekenhuis in Klaten ter exploitatie aan de Zending werd overgegeven, kreeg de Zending ook de exploitatie van het groote hulpziekenhuis Delanggoe, dat onder Klaten ressorteert. Er kwamen een hoofdverpleger en enkele leerlingen-verplegers. Er woonde in de naaste omgeving reeds eenige Christenen, en zoo kreeg Delanggoe voor ongeveer 12 jaren zijn eigen koempoelan, zijn eigen kerkdiensten. Er kwam ook een eigen goeroe Indijl, en de gemeente groeide voorspoedig. Na enkele jaren konden de ambten geïnstitueerd worden.

Er zat leven in de gemeente. De hoofdverplegers, die afwisselend hier werkten, Mas Mintawilasa en Mas Darma, werkten vol ijver mee aan den opbouw van de gemeente. Er kwamen plannen, om een eigen predikant te gaan beroepen, maar de financiële krachten waren daarvoor nog niet voldoende. Er kwam ook een plan, om een eigen kerkgebouw te zetten. En dat plan kon worden verwerkelijkt. Bijna heelemaal zonder hulp van de Zendingskas werd een keurig kerkje gebouwd, vlak tegenover het hulpziekenhuis, tusschen de sawahs aan den grooten weg. Het werd een kerkje met een toren, en in den toren kwam zelfs een luidklok. Die klok had wel een zwakke stem, en zelfs een eenigszins gebarsten stem, maar ze luidde toch.

En het kerkje stond er als een getuigenis van den groei van het Christendom. En de gemeente was blij en dankbaar in het bezit van haar bedehuis.

Toen kwam de rampdag.

Neen, het waren gelukkig geen granaten en bommen, die vernieling en verderf zaaiden. Een hevige windhoos teisterde de omgeving van Delanggoe. Groote tabaksloodsen werden door den wervelwind aangegrepen en neergesmaakt. Groote, zware boomen knapten af. En ook Delanggoe's kerkje bezweek onder de kracht van het angstwekkend natuurverschijnsel.

De foto toont, hoe grondig de orkaan zijn werk heeft verricht. Alleen de toren met den voormuur is blijven staan, en een gedeelte van de consistoriekamer achter. De rest van het gebouw is weg, al het meubilair vernietigd.

Ieder gevoelt, welk een ramp dit voor de kleine

Christengemeente beteekent. Waar moet zij de middelen vandaan halen, om uit deze ruïne weer een kerk op te bouwen?

Hier moet de zendingskas helpen. Maar het kerkbouwfonds is leeg. Er zijn reeds zooveel kerkjes noodig geworden, om de vruchten van den oogst voor Christus te bergen. Telkens moeten nieuwe kerkjes worden gebouwd. Want God zegent het werk der Evangelie-verkondiging.

Ik had dan ook het voornemen, in mijn verlof te trachten, zooveel mogelijk gelden voor het kerkbouwfonds te verzamelen. Enkele honderden guldens heb ik bijeen. Maar nu is de oorlog over ons land gekomen, en er is zooveel nood te lenigen in eigen omgeving, dat het moeilijk geworden is, nog de aandacht te vragen voor het probleem van kerkbouw op het zendingsveld. De inkomsten daarvoor staan dan ook thans vrijwel stil.

Maar de nood van Delanggoe is toch ook zeer reëel. Die gemeente moet toch ook geholpen worden. Die kerk moet toch ook uit haar puin weer worden opgebouwd.

Wie helpt ons kerkbouwfonds aan de middelen, om Delanggoe weer een eigen kerkgebouw terug te geven?

Gaarne houd ik mij aanbevolen voor Uw bijdrage. Mijn adres is: Eikbosscherweg 200, Hilversum.

God zegene Uw gave.

P. H. VAN EIJK.

Van anderer Zending.

Het Nederlandsch Luthersch Genootschap voor In- en Uitwendige Zending heeft zijn Zendings-terrein op de Batoe-eilanden (ten Westen van Sumatra).

Het *begin* van het Jaarverslag gedurende het jaar '39 geeft de volgende mededeelingen:

Poeloe Tello.

In 1939 werden te Poeloe Tello (en op de meeste andere eilanden) geen heidenen gedoopt en ook geen catechisanten bevestigd.

Tot nu toe was het gewoonte dat dat steeds in den loop van September voor „Het Groote Feest” gebeurde. Reeds lang had ik het plan opgevat deze plichtigheid te verleggen tot omstreeks den tijd dat het H. Avondmaal gevierd wordt, waardoor de Avondmaalsviering dan in zekeren zin als een afsluiting van het onderwijs kan beschouwd worden. Nu was de tijd tusschen Kerstfeest en Goeden Vrijdag te lang, waardoor vele pas gedoopten of bevestigden er niet toe kwamen dan aan het H. Avondmaal deel te nemen.

De economische omstandigheden zijn in tweelei opzicht van invloed op ons werk. Ten eerste maken de lage copra-prijzen dat vele menschen er toe overgaan groente- en rijstvelden aan te leggen, om ten minste te eten te hebben, daar de copra niet voldoende oplevert om van te leven. Hoe verblijdend het is dat de menschen nu noodgedwongen werkelijk moeten werken, zoo is het helaas niet mogelijk dat zij die velden aanleggen op eilanden die vol met cocospalmen staan; zoodat zij wel genoodzaakt zijn daartoe naar andere eilanden te gaan. Het gevolg is, dat het kerkbezoek over het algemeen minder wordt, daar men vaak op zijn veld op het andere eiland achterblijft om op de gewassen te passen, opdat die niet door apen of anderszins worden verwoest.

Ten tweede gaan, door de verminderde inkomsten der menschen, ook de Zondagsche collecten en de jaarlijksche bijdragen achteruit. Voor 1939 bedraagt dat reeds f 90.— doch het zal, indien de toestanden niet verbeteren, voor 1940 nog wel minder worden. Dat het verschil dit jaar niet nog grooter is komt in hoofdzaak doordat in het begin van het jaar, wat de jaarlijksche bijdragen betreft, juist een aanmerkelijke vooruitgang viel waar te nemen. Het bijna waardeloos worden der copra, bij het uitbreken van den oorlog, maakte daaraan een einde.

Intusschen mogen we, op het geheel gezien, niet ontevreden zijn, wanneer wij bedenken dat alle inkomsten van alle christenen neerkomen op een bijdrage van 18 cent per hoofd per jaar. Ik betwijfel of men dat in het vaderland haalt!

Halmahera.

De Utrechtsche Zendingsvereniging werkt sinds 1865 op het eiland Halmahera, gelegen ten Oosten van de Oostpunt van Celebes, (Halmahera = oorsprong of moeder van het land; een naam, gegeven met het oog op de vele eilandjes, die er als kinderen omheen liggen). Het is dus dit jaar juist 75 jaar, dat deze Zending daar haar werk begon.

Het Nederlandsch Zendingsblad van Juli wijdt aan dit 75-jarig Zendingsjubileum enkele artikelen, waarin o.m. als een slotsom voorkomt:

Een groote moeilijkheid bij de zending op Halmahera is evenwel dat het aantal „zonen des lands”, die voor het goeroe-ambt zijn opgeleid en in dat ambt gebleven zijn, nog gering is in vergelijking met die van Ambon en van de Sangir-eilanden gekomen zijn.

Vele jongens uit de bevolking zijn opgeleid. Hun capaciteiten waren voldoende en daarna werden zij in gemeenten geplaatst, maar na eenige jaren zochten velen hunner andere werkzaamheden of moesten ontslagen worden. Gelukkig zijn er ook die met eere den naam van brenger van de „Blijde Boodschap” blijven dragen en minstens even goede

goeroe's zijn als die van elders, doch hun aantal is nog te gering.

God heeft het Zendingswerk op Halmahera zeer gezegend en zal dat blijven zegenen. Daarom volhouden en vertrouwen, zooals de pionier der zending aldaar volgehouden heeft, ondanks de buitengewone moeilijkheden, waarmede hij te kampen heeft gehad.

Er werken daar nu 7 zendelingen en een zend. diacones. Het aantal Christenen bedroeg in December 1938 17.302. Scholen waren er 102. Gemeenten en plaatsen waar gewerkt wordt 148. Het aantal gedoopten in 1938 bedroeg 1450. De Opleidingsschool te Tobelo had 21 leerlingen. Het ziekenhuis te Tobelo heeft 60 bedden en had gemiddeld per dag in 1938 48 opgenomen patiënten, terwijl er op de polikliniek dagelijks gemiddeld 113 patiënten kwamen. Bovendien worden door alle zendelingen of hun vrouwen en door vele goeroe's een groot aantal patiënten poliklinisch geholpen. En in het ziekenhuis voor melaatschen waren van 70 tot 80 melaatschen opgenomen.

Zending en Kind.

De aandacht, waarmee de kinderen naar den onderwijzer luisteren, is een zeer goede maatstaf voor de bruikbaarheid der leerstof. Een van de eerste eischen, die men aan den onderwijzer moet stellen, is deze, dat hij de aandacht der kinderen bij het onderwerp zal kunnen houden.

Is Zendingsonderwijs voor kinderen ongeschikt? Men heeft er verschillende bezwaren tegen te berde gebracht. Hoe zou het kind iets van den zendingsarbeid verstaan, die ver buiten den gezichtskring ligt?

Men meende, dat het kind niets zou verstaan van het groote en mooie doel der Zending. Ze interesseeren zich voor hun tol, hoepel of pop, maar denkt U, dat het hen kan schelen of de bewoners van ons Indië Christenen of Mohammedanen zijn?

Dan nog dit groote bezwaar: het kind is in zijn geheele bestaan sterk egocentrisch; zijn eigen persoonlijc zet hij zoo graag in het middelpunt. Zou het ooit iets kunnen gevoelen van de zelfopoffering der liefde, die noodig is om Zending te doen slagen?

Veel andere bezwaren zijn tegen het Zendingsonderwijs op de school opgeworpen. Al die bezwaren kan men in enkele woorden samenvatten: het kind is nog niet rijp voor de Zending.

Is dat zoo? Als antwoord daarop zou ik U verzoeken de klas binnen te stappen als de onderwijzer zijn leerlingen een Zendingsverhaal vertelt; hoe zelfs de minst oplettende leerling met open mond toehoort.

Meermalen is in de praktijk bewezen, dat zendingsverhalen de meest oplettende toehoorders vinden. Wanneer b.v. in een aardrijkskundeles een zendingsverhaaltje verteld wordt, komt het

voor dat de onderwijzer na eenige weken, als hij de les terugvraagt, bemerkt dat van de aardrijkskundeles maar heel weinig is blijven hangen, doch dat ze het zendingsverhaal nog van a tot z kunnen oververtellen.

Zou dat ook het geval zijn indien het Zendingsonderwijs boven het bevattingsvermogen der kinderen ging?

Het is een bekend feit, dat talrijke groote mannen in het koninkrijk Gods in hun jeugd vaak getroffen zijn door zendingsverhalen.

Zendingsonderwijs is bij uitstek geschikt voor de jeugd.

De fantasie is een van de grootste krachten in het zieleleven van het kind. Welk een veld opent de Zending voor de kinderlijke fantasie! Daar zijn landen en volken, die het wel niet kent, maar die toch uitermate belangwekkend voor hen zijn. Als met magische kracht wordt de kinderziel naar het vreemde, naar het onbekende getrokken. Waarom houden ze zoo van sprookjes? Omdat ze op zoo goeden voet van bekendheid staan met dwergen en kabouters en draken? Het kind hoort ze zoo graag, omdat het zoo geheel anders is dan wat het iederen dag ervaart. Het onbekende trekt zoo aan.

De zending en het zendingsonderwijs kan dezen drang naar het onbekende bevredigen.

Het kind is een en al activiteit. En juist de zendingsverhalen bevredigen die drang naar beweeglijkheid ten volle. Ze hooren of lezen van mannen die hun land verlaten, om te gaan naar een ver, vreemd land. Ze zien de aankomst daar; ze helpen mee aan het bouwen van het huis en de kerk; ze doorleven de moeilijkheden van den zendeling om toegang te krijgen tot de heidenen. Ze gevoelen zich met den pionier in gevaar als ze lezen van diens tocht door de ontoegankelijke wouden. De jongen, die anders nergens oog voor had dan voor zijn hoogstijgende vlieger, krijgt nu ook belangstelling voor het emotievolle leven van den zendeling. Hij gaat er over nadenken wat hem tot dit werk drijft. Wat geeft die mannen moed in hun vaak moedontnemenden arbeid? Waar is de bron van hun geduld in het lijden?

Hij ziet, dat het liefde tot Christus is, die hen er toe drijft al die gevaren en moeiten te doorstaan.

De verhalen maken hem den zendeling sympathiek. Maar ze brengen hem ook in nauwere aanraking met het geloof, dat hij kan waardeeren, omdat het zich niet in de eerste plaats openbaart in woorden, maar in d a d e n. Het kan niet anders, of die aanraking is tot versterking van zijn eigen geloof. Hij ziet, dat het geloof is de bron der kracht van de zendelingen. Zooals de zendeling de heidenen helpt door zijn gebed en door zijn daad, zoo wil ook het kind niet alleen wat voor de heidenen doen, maar het gaat ook voor hen bidden. En zooals de liefde tot de zendeling de liefde tot zijn naaste verdiept, zoo verinnigt ook zijn gebed voor

de zending het gebed voor zijn omgeving en zijn persoonlijke behoeften.

De lees- en vertelstof, die zulke belangrijke voordeelen aan die kinderen biedt, mogen we hun niet onthouden. In plaats van boeken van Karl May e.a. geven we boeken over pioniers der zending, over Livingstone, over Nommensen.

We geven hun verhalen te lezen van het werk, dat over de geheele wereld in dienst der zending gedaan wordt.

Het stemt tot groote dankbaarheid dat er reeds jaren lang zoo'n blad voor de Gereformeerde jeugd bestaat, dat in elk Gereformeerd gezin, waar kinderen zijn, gelezen moet worden.

M. C. KAPELLE.

Zendingsconferenties van den Zendingsstudie-Raad te Lunteren.

In aansluiting aan en ter verbetering van vroegere persberichten kan thans nog worden medegedeeld, dat op de beide conferenties in de ochtenduren achtereenvolgens als sprekers zullen optreden:

- 1e. Prof. Kraemer over: „Hoe werd en wordt Zending geboren”.
- 2e. Prof. Bavinck over: „Hoe vindt de Zending haar weg”.
- 3e. Bsse van Boetzelaer van Asperen en Dubbel-dam over: „De jonge Kerken en wij”.

Prof. Kraemer zal dus het ontstaan van de Zending in het moederland behandelen en er op wijzen — juist in verband met de huidige tijdsomstandigheden — dat zij steeds in moeite en strijd is geboren.

Prof. Bavinck behandelt dan vervolgens de Zending op marsch, terwijl Mevr. van Boetzelaer een en ander zal mededeelen over de vruchten van den arbeid.

In de avonduren hoopt op de eerste conferentie Dr. Verdoorn (gevraagd) van Soekaboemi te spreken over: „Medische Zending”, en zal de heer Legêne, Voorzitter van het Z.Z.G., de nieuwe Surinamefilm demonstreeren, terwijl op de tweede conferentie Jhr. M. C. T. van Lennep, oud-directeur van den Centraal Bond v. I.Z. zal spreken over: „De oorsprongen der Inwendige Zending” en de heer Stufkens, oud-secretaris N.C.S.V., over: „Zending als belijdenis”.

Wat den duur der conferentie betreft, moet nog een rectificatie van het vorig bericht worden aangebracht, en wel deze: dat de eerste conferentie zal worden gehouden van Dinsdag 6—*Vrijdagmiddag* 9 (niet Zaterdag 10) en de tweede van Maandag 12—*Donderdagmiddag* 15 (niet Vrijdag 16) Augustus.

Voor verdere inlichtingen en toezending van het program wende men zich tot Ds. Boissevain, secr. v. d. Zendingsstudie-Raad, 2de Dorpsstraat 30 te Zeist.

Korte berichten.

Dr. G. J. Hoekstra.

De missionaire arts Dr. G. J. Hoekstra, als Res. officier van gezondheid in militairen dienst, is sedert 15 Juli uit den dienst ontslagen; zijn adres is thans weer: Overboschlaan 40, Bilthoven.

De Macedoniër.

Tot mijn blijdschap kan ik melden, dat op het „Korte Bericht” van de Zendingscommissie te Nijverdal, geplaatst in „Het Zendingsblad” van Mei-Juni, vele verzoeken zijn ingekomen. Ook heeft de commissie vele vragers kunnen blij maken met toezending van eenige nummers of van een geheel jaargang. Evenwel niet allen. Daarom zou ik den lezers van „Het Zendingsblad” er attent op willen maken, dat ze, voor bestudeering van eenig onderwerp, gratis, alleen tegen vergoeding van zendkosten, de noodige nummers van „De Macedoniër” kunnen ter leen ontvangen van Het Zendingsbureau, adres Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage, waarheen we ook een groot deel van de overcomplete „Macedoniërs” ter aanvulling, op zijn verzoek, hebben gezonden. Het Zendingsbureau verstrekt gaarne allerlei Zendingslectuur, zooals ook herhaaldelijk in „Het Zendingsblad” wordt gemeld.

Dat men er veel gebruik van make.

R. HAMMING.

Ter vervulling van de vacature-Breukelaar in het college van Gen. Zendingsdeputaten is benoemd: Ds. A. Schweitzer te A'dam; dezelfde werd tegelijk benoemd tot tweeden quaestor van de Generale Zendingskas.

Ter vervanging van wijlen Ds. Breukelaar is in het deputaatschap der Gen. Synode „Voor de Zendingsorde” aangewezen: Ds. D. Pol te Rijsoord.

Generale kas der Zending.

We herinneren er nog eens aan, dat met 1 Januari als 1ste Quaestor der Generale Zendingskas is opgetreden Dr. Th. Ruys Jr. te Lisse. Tot dusverre werden nog geregeld bijdragen voor deze kas overgemaakt op de Giro-rekening van Ds. Breukelaar. 'n Ieder neme er thans goede nota van, dat *alle* bedragen voor deze kas bestemd, dienen te worden gestort of overgeschreven op Giro Nr. 370600, ten name van den Quaestor van de Generale Kas van de Zending der Gereformeerde Kerken, te Lisse.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening No. 184489.

A. Zendingsbusjes.

- Zendingsnikkertjes (z.g.n. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40.

Bijpassende hangslotjes f 0.25 per stuk.

- Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje méér f 0.15.

- cartonnen busjes: per stuk f 0.10.

Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f 0.30 per 100 stuks.

(Toezending van de busjes sub. d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt).

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften, uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus met supplement is verkrijgbaar tegen f 0.25 (franco per post).

C. Zendingstentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatiedienst.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzover mogelijk — gratis verstrekt. — Men gelieve echter steeds postzegels voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Zendingsfilm.

Het adres voor onze zendingsfilmen is: Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada”, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels verzamelt, zende dit s.v.p. niet aan de redactie van dit blad, maar aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 34a, Rotterdam.

Leestafel.

Op occult gebied. Beschouwingen over hedendaagsche stroomingen. Samensteller Ds. N. Buffinga, Uitgeverij, Guido de Bres — 's-Gravenhage.

Beschouwingen over: Parapsychologie, Spiritualisme, Theosofie, Anthroposophie, Christian Science, Hedendaagsche Astrologie, Soefisme en Mazdaznan beweging. Na de teekening dezer eigenaardige richtingen volgt de critiek naar de Schrift (met een enkelen keer óók rake immanente critiek). Wie zich op dit gebied oriënteren wil, krijgt hier goede voorlichting. In ruimen zin genomen is het ook goede Zendingslektuur.

Prof. Dr. J. H. Bavinck-Ds. C. B. Bavinck. Inkeer en Uitzicht. Een woord voor dezen tijd. — J. H. Kok, Kampen.

Vijf text-beschouwingen: I, III en V van Prof. Dr. J. H. Bavinck en II en IV van Ds. C. B. Bavinck te Kampen, Echt-goede lectuur voor dezen tijd. Duidelijk en klaar en fijn geschreven. Op de levenspraktijk gericht. 'n Juweeltje!

De Bijbel, toegelicht voor het Nederlandsche volk. — J. H. Kok, Kampen.

Van deze eenvoudige korte Bijbelverklaring verschenen: Het Evangelie naar Marcus door Dr. W. Lodder, en De Openbaring van Johannes door Ds. A. Ringnalda. Uitnemend werk. Kort maar krachtig. Volge spoedig meer. Ons Nederlandsche volk zal er mee gebaat zijn.

Om het bezit, door Ignatia Lubeley.

De Watermolen, door J. W. Ooms.

Ik wil gelukkig zijn, door Nelly v. Dijk van Has.

Verschenen in J. H. Koks V.C.L.

Het eerste boek is een boeiend verhaal, spelend in den Franschen tijd, dat beschrijft, hoe de hang naar geldbezit toch echte liefde niet overwinnen kan. Munt uit door verbeeldingstalent en karakteruitbeelding. Uitnemende lectuur. Klein maar fijn!

Het tweede boek is een streek-roman; uit het land tusschen Lek en Merwede. Wat kent de heer Ooms die streek en bevolking goed! Hij had de predikanten er wat beter moeten doen afkomen, en de Kerk ook in het midden dienen te plaatsen.

Het derde biedt een nog al bont tafereel van allerlei levensgebeuren; waarbij het alles goed afloopt! Hoewel de levensloop der verschillende personen wel goed werd beschreven, is er toch, naar den maatstaf van een christelijken roman, wel een tekort. Overigens zeer lezenswaard.

Hoofddijnen in de Dogmatiek, door Ds. S. G. de Graaf. — J. H. Kok te Kampen.

Dit boekje is gegroeid uit een dictaat, dat Ds. de Graaf in de vijfde en zesde klasse van het Gereformeerd Gymnasium en voor een na-actecursus te Amsterdam gaf.

Hij bedoelde daarmee de leerstof te bieden voor „dergelijke doeleinden”.

Daarin is Ds. de Graaf ongetwijfeld geslaagd. Hij moge een enkele maal een ietwat ongebruikelijke terminologie bezigen, de lijnen zijn zuiver getrokken.

Giften

Giften, ontvangen voor de Prinses-Beatrix-School (Huishoudschool) te Poerworedjo

April 1940:

Van N.N. te Katwijk, bijdrage over 1939 f 4.—; Geref. Kerk Wapenveld f 2.50; M.V. Tabitha, Mijdrecht f 1.50; Geref. Kerk Kamerik f 1.—; M.V. „Bouwen en Bewaren”, Vorden f 2.—; Mej. B. A., Eefde, diverse giften f 3.65; W. B. Soest f 2.50.

Mei 1940:

Mevr. V., Arnhem f 0.50; N.N., Apeldoorn (honorarium penwerk) f 11.50; N.N., Apeldoorn f 4.—; Zendingskrans Nunspeet f 3.24; Zendingskransen Aalten f 10.—; Hr. K., Baarn f 1.—; Hr. R., Hilversum f 2.50.

Voorts nog voor kerkherstel te Karangjoso (zie het schrijven van Dr. v. d. Linden in dit blad over het sterven van Jotham Martaredja): van J. de V. te Kinderdijk f 1.—; Mevr. B., Utrecht f 10.—; N.N. te Utrecht (door bemiddeling van Ds. v. d. Vliet) f 0.75.

Voor al deze giften hartelijk dank.

We zullen maar weer gewoon voortgaan met dezen bescheiden arbeid. Wil ons ook met Uw gewone, gewaardeerde sympathie voor de school blijven steunen. Hoe zou

het daar nu wezen? Ongetwijfeld werken ze met energie voort. Want het is de zaak des Konings; die kan geen uitstel lijden.

J. F. NETELENBOS-CHEVALLIER.

Hilversum, Postrekening 263829.

Blondo.

Met hartelijken dank vermeld ik de volgende bijdragen voor blindenverzorging op Blondo:

G. B. v. d. S. te A. f 2.50; W. M. H. te B. f 2.—; G. v. V. f 1.—; Mevr. C. v. P. te B. f 5.—; N.N. te M. f 1.50; D. B. te A. f 1.—; H. te V. A. f 1.—; Mevr. t. V. D. R. te B.; v. N.; R. v. V. en V. te A. f 7.—; D. v. K. te B. f 2.—; Mevr. L. B. te H. f 1.—; Geref. Kerk te Nieuwerkerk f 2.—; Geref. Kerk de Lier f 2 en f 2.50; P. D. te G. f 0.75; W. d. V. te H. f 5.—; F. L. v. d. B. Jr. te 's-Gr. f 5.—; A. v. H. te 's-Gr. f 2.50; Geref. Kerk te Baarn f 2.50; J. H. K. te A. f 1.—; B. te W. f 2.50; Geref. Kerk te Exmorra f 1.—; C. v. d. S. te R. f 1.—; M. v. d. L. te S. f 4.—; Geref. Kerk te Oosterwold f 1.—; Geref. Kerk te Nederhorst ten Berg f 5.—; C. P. M. K. te E. f 1.—; G. d. R. te Dr. f 1.—; C. W. te 's-Gr. f 1.—; G. A. L. te A. f 1.—; P. S. te O. f 2.—; Geref. Kerk te Maassluis f 2.50; Uit collecte Amstelveen f 1.—; H. F. f 1.50; Geref. Kerk te Dinteloord f 2.—; Geref. Kerk te 's-Gravenhage O. f 10.—; P. B. te R. f 1.—; Geref. Kerk te A'dam Z. f 10.—.

A. MERKELIJN,
Lorentzskade 36, Leiden.

Ontvangen in Juni de inhoud der busjes van Bas Nederhof f 3.23½; Jan Visser f 1.68½; Rietje Batelaan f 3.15½; Jopie en Wouter Batelaan f 4.30; Hans Buma en Ko Dekkers f 1.30; Jannie Huizing en Mieke Dijk f 2.78; Richard en Neli Drexhage f 12.38½; Joop Bouma f 7.92; Miep en Corrie Karssen f 5.68½; Mientje en Arie v. d. Velden f 1.95. Tezamen f 48.57.

In de maand Juli van Bas Nederhof f 3.47; Jan Visser f 2.04; Annie en Mientje Schmidt f 1.90½; Miep en Corrie Karssen f 5.90; Jopie en Willy Vlaanderen f 2.64; Rijtje en Frans Bloemendaal f 2.37; Rietje Batelaan f 3.62½; Jopie en Wouter Batelaan f 4.77½; Wim en Ab Kamphuis f 1.90; Cor van Egmond f 3.86. Tezamen f 32.29½.

Namens de Kinder Zendingsvereniging,
Mej. M. VAN NORREN

Bussum.

Comité tot steun der Rijsche zending in de Bataklanden.

73e Verantwoording van 22 April tot 22 Juli 1940.

Met hartelijken dank ontvingen wij de volgende giften van:

G. J. W. P. te Z., Mej. A. H. te Z., Mevr. W. v. D. te Z., M. G. te Z., J. K. te Z., Mr. C. B. te Z., Mevr. M. te Z., J. M. P. D. te H., Ds. H. M. P. te C., J. Ph. W. te G., H. K. te G., W. d. B. te G., J. te H., Mevr. L. v. G. te H., Mevr. A. P. v. d. H. te H., Mevr. A. S. te H., Mevr. B. te H., Mevr. L. R. v. d. G. te H. 18 jaarlijksche giften van f 0.50 is f 9.—.

Geref. Kerk te W., G. K. te Z., Mej. G. G. te Gr., Mej. G. A. te Gr., B. G. te Gr., M. M. C. D. te Gr., Mej. J. D. te Z., Mevr. K. S. te Z., Mevr. S. te Z., P. M. A. H. te Z., H. J. M. te Z., Dr. H. J. C. te Z., D. J. C. te Z., H. D. J. B. te Z., W. R. te Z., Mevr. B. U. te Z., J. v. t. V. te Z., Mej. M. W. E. te Z., L. G. te O., G. G. L. te T. P. G. v. W. te A., Mej. S. M. te W., J. P. Th. te W., Ds. J. V. te N. L., J. G. D. te H., Ds. J. A. S. te B., J. K. te N., Mej. C. A. F. te O. H., W. v. d. B. te N., H. J. B. te H., D. H. te Th., Wed. P. F. V. te W., K. D. te S., W. O. te E., Mej. J. G.

T. te S., O. K. te S., P. M. te A., Ds. C. B. B. te O. W. S., W. K. te H., Wed. v. V. te A., J. v. d. M. te O., Ds. J. W. de J. te Z., Dr. P. v. d. M. te D., Wed. B. K. te D., J. A. te W., J. V. te D., G. v. d. P. te den H., C. W. F. te H., J. L. te A., S. C. B. te A., J. V. te E., D. v. L. te E., A. H. te E., Dames M. te E., H. W. S. de B. te S., Ds. B. v. H. te E., J. O. S. te E., Mej. E. K. te A. (½ j.), K. H. te E., J. L. G. v. H. te S., Ds. J. IJ. T. te B., H. K. te G., A. S. te G., N. M. te G., J. de H. te G., C. J. v. d. P. te G., H. W. te G., W. te O., S. te O., v. B. te O., N. N. te G., K. R. te E., T. v. d. B. te E., T. M. C. te C. a. d. IJ., Ds. P. N. K. te H. (½ j.), C. M. te 's-Gr., J. H. S. te 's-Gr., J. B. te 's-Gr., Mej. T. te 's-Gr., Mevr. B. te A.

84 giften, waarvan 79 jaarl. van f 1.—, is f 84.—.

K. de V. te Gr., D. J. de V. te G., Mevr. B. te A.

3 jaarl. giften van f 1.50 is f 4.50.

W. J. M. te 's-Gr., A. J. de K. te Z., J. P. te Z., Ds. G. B. te R., Mej. B. J. M. te L., J. V. te A., D. B. te A., A. V. R. te E., A. V. te G.

9 giften, waarvan 8 jaarl. van f 2.—, is f 18.—.

Dr. H. R. G. te L., Mej. G. J. E. te G., Dames L. te Gr., Dames S. te Gr., M. J. H. L. te Gr., K. F. te W., Jhr. C. v. P. te Z., C. D. D. te Z., Dames K. te Z., Mevr. Wc. L. Ds. A. M. te Z., L. A. te Z., D. J. C. te Z., A. H. te A., Dr. G. K. te O., Ds. U. U. te E., Mej. G. J. v. D. te K., W. H. v. K. te W., Mej. T. W. te F., Mej. C. v. W. te G., P. v. K. te A., de G. te Z., Zend. Com. Geref. Kerk te De L., A. v. L. te 's-Gr., J. W. G. B. te 's-Gr.

24 giften, waarvan 22 jaarl. van f 2.50 is f 60.—.

Mej. S. te Gr., Dr. H. C. te 's-Gr., S. G. Jr., te E., J. v. D. te T., A. M. de J. S. te R., Ds. J. W. te L., F. L. v. B. te A., Dr. T. W. te Z., J. S. te A., Prof. Jhr. Mr. B. C. de Sav. L. te U.

10 jaarl. giften van f 5.— is f 50.—.

F. v. K. te D., Mevr. Wed. C. v. E. te A., v. M.-S. te B., Hart. Rijw. fab. te Z., Mr. J. F. v. B.-C. te A., J. B. S. te A., M. S. te S., A. L. v. M. te G.

8 giften, waarvan 7 jaarl. van f 10.— is f 80.—.

H. v. W. Jr. te L. (mnd.) f 0.25, C. A. D. te A. f 3.—, J. V. te Z. (jl.) f 3.—, J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25, Dr. H. N. te 's-Gr. (mnd.) f 1.67, T. T. te G. f 0.75, Ds. W. K. te G. f 4.—, H. v. W. te L. (mnd.) f 0.25, J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25, J. M. Jr. te 's-Gr. f 2.16, Ds. C. P. B. te E. f 60.—.

Diverse giften, tezamen f 75.58. Totaal f 281.08.

De tijdsomstandigheden in aanmerking genomen is dit over 3 maanden een mooi bedrag, doch voor het zendingsterrein is meer noodig.

Mogen wij getrouw bevonden worden trots alle moeilijkheden te doen wat God ons voor de uitbreiding van Zijn Koninkrijk te doen geeft.

Den Haag, Galileistr. 139.

Postgiro 339337.

Namens het steuncomité,
J. N. MUNNIK, penningm.

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden, ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak 13 April 1940 tot en met 29 Mei 1940.

Giften.

Geref. M. V. te Midwolda f 1.50; uit 's-Gravenhage f 4.25; Oudega f 2.—; Heeg f 3.75; Workum f 3.75; Monster f 4.—; Andijk f 0.75; Gameren f 1.55; Zaltbommel f 5.85; Apeldoorn f 1.—; Beekbergen f 1.—; P. A. V. te B. o. Z. f 5.—; I. van D. te K. f 5.—; B. H. Jzn. te R. f 1.—; F. W. te O. f 25.—; de jeugd van Wolphaartsdijk (Zld.) door Zend.verg. f 5.—; Leerlingen der Geref. School te Twijzel

f 10.—; idem Oranjeschool te Alphen aan den Rijn f 7.50; personeel der Dr. A. Kuyperschool te Vlaardingen f 5.—; leerlingen Vrije Chr. School te Veenendaal f 2.50; gevonden in coll. Geref. Kerk van Oud-Beijerland f 20.—; gift uit Assen voor dokter op Ganzee in het Oerwoud f 3.50; giften uit Assen f 23.25; Mej. H. de H. te Gr. f 1.—; T. van P. te IJ. f 1.25; S. G. Jr. te E. f 5.—; H. P. te Gr. f 1.—.

Contributies uit:

Steenwijk f 15.75; Rijswijk f 3.25; den Haag-Oost f 10.25; den Haag-West f 15.—; Zoetermeer f 4.25; Nieuwerkerk aan den IJssel f 1.25; Ten Boer f 11.—; Kampen f 54.—; Enschede f 57.60; Almelo f 2.50; Friezenveen f 3.45; Wierden f 0.50; Monster f 10.25; Hilversum f 0.25; Voorburg f 1.—; Assen f 113.25; Lisse f 9.76; Leiden f 13.75; Boskoop f 2.25; Leiderdorp f 7.30; Sassenheim f 4.75; Kampen f 3.50; s-Heerenbroek f 6.25; Roden f 12.50; Drachten f 1.25; Andijk f 39.—; Utrecht f 2.—; Alkmaar f 0.50; Zwartsluis f 3.—; Amsterdam f 1.—; Westbroek f 1.—; Dordrecht f 1.50; Oldehove f 1.—; Badhoevedorp f 9.75; Vlaardingen f 1.—; Apeldoorn f 23.50; Beekbergen f 15.50; Hazerswoude f 1.50.

Gereformeerde Kerken van: Berkel en Rodenrijs f 2.50; Moordrecht f 2.50; Oost- en West Souburg f 1.50; 2e Exploëmond f 1.—; Alkmaar f 5.—.

De Zendingscomm. der Geref. Kerk van Wons f 10.—.
Rechtstreeks ontvangen door Zeist: B. F. te P. f 0.50; S. E. F. D. te H. f 2.—, en een gift van J. H. v. d. W. te 's-Gr. voor het zendingsonderwijs.

Wel leert ons deze verantwoording dat de inkomsten zeer belangrijk zijn verminderd. Dit zegt heel veel. Ook dit, dat er verandering moet komen. Het zendingswerk moet voortgang hebben. De liefde voor dit werk moet meer worden. Door de moeilijkheden van thans moet de liefde en het verantwoordelijkheidsgevoel sterker worden.

Laat een ieder doen wat in zijn of haar vermogen is naar het bevel van onzen Heiland.

Kampen, 20 Juli 1940.
Fernhoutstraat 24.

K. R. HUMMELEN,
Penningmeester van het Idenburgfonds.
Postrekening no. 196921.

Zending van de Gereformeerde kerken op Soemba.

6e verantwoording van 25 Juni—24 Juli 1940.

Prov. Groningen:

D. Boelema, Uithuizermeeden, zend. comm. f 102.49; K. E. Helder, Siddeburen, Nikk. Geref. School f 30.—; D. A. Koebrugge, Onstwedde, coll.gift f 5.—; W. Boer, Hoogkerk, langs de huizen f 41.06; E. Stamhuis, Loppersum, busjes Elly v. d. Munnik, Reina Kadijk, Henny Wieringa, Grietje Timmer en Jantje Molenkamp f 32.54; Gift N.N. te B. f 50.—; Ds. Reinders, Sellingen, busjes Juli f 86.29; T. Postma, Kornhorn, busjes f 11.22; Mevr. Bruins Slot, Sauwerd, contr. en busjes f 380.—; K. Grasdijk, Oldekerk, huw.coll. f 7.25; A. Bosma, Sebaldeburen, Nikk. Geref. School f 10.—; H. Timmer, Niezijl, zend.busjes f 25.—; K. Gunnik, Zevenhuizen, busjes kerk 2e kw. f 16.23; idem, Kinderzend-ver. Evertswijk f 11.66; idem., Nikk. School f 10.—; Geref. Kerk, Oldehove, vaste bijdrage f 79.85; idem, Dankoffer f 100.—; J. B. te W., 2 mnd. extra bijdrage in verband met „Smartelijke Brief” f 1.—; L. Menninga, Delfzijl, collecte f 208.25; idem, M. en A. Jonker, 100 h.c. f 0.50; idem, busjes f 77.—; W. Kloppenburg, Valthermond, div. busjes f 63.52; idem, coll. Geref. Kerk f 60.09; H. Hazenberg, Boerakker-Tolbert, bijdragen f 17.—; A. Algra, Stads-

kanaal, zend.kas f 85.—; Geref. Kerk, Sappemeer, bijdragen f 58.30; J. Boersma, Bedum, zend.comm. f 100.—; H. Reinders, Kommerzijl, Bijdrage f 5.—; Chr. Schipper, Losdorp, „cent”collecte f 8.95; S. Zwart, Winschoten, kinderen Chr. Ullo School f 30.—; D. Smits, Zuidwolde, gift f 10.—; idem, catech.bus f 5.48; idem, 104 h.c. f 0.52; Ds. Tom, Sappemeer, gift van een zuster f 0.85; H. Wegener, Wildervank, giften f 5.—; Ds. J. Gootjes, Baflo, ½ jaar busjes f 147.—; P. Timmermans, Zuidhorn, kinderbusjes April—Juni f 53.63; J. Sterkenburg, Zoutkamp, zend.comm. f 35.—; Mej. Tr. Bos, Spijk, busje M.V. Losdorp f 6.95; P. Kruijzinga, Kantens, busje schoolkinderen f 8.50; B. Vrolijk, Vlagtwedde, busje B.V. f 27.50; Ds. M. Stadij, Ezinge, Javaantje School m. d. Bijbel f 2.50; idem, gift Wed. K. f 1.—; idem, Vereeniging f 100.—; W. X. Y. te Z., gift f 500.—; v. Hemmen, Onnen, busjes f 21.15; G. Rozendal, Haren, schoolkinderbusje Juni 1940 f 3.—; Kleuters Pr. Beatrixschool, Groningen, heele en halve centen f 2.40.

Prov. Drenthe:

H. M. Rabbers, Emmen-Zuidbargo, vaste bijdrage f 140.—; Ds. Duursema, Nieuw Amsterdam, giften in coll. f 8.—; idem, Emmen, gift voor de zending onder de vrouwen f 2.50; Geref. Kerk, Assen, giften in collecte f 5.—; Geref. Kerk, Ruinerwold-Koekange f 0.94; K. Metselaar, Holl. Veld, zend-comm. f 11.25; A. Feitsma, Nijensleek, opbr. busjes f 10.—; Mej. Mulders, Meppel, busjes f 15.70; Geref. Kerk, Dwingelo, coll., gift f 1.—.

Prov. Overijsel:

G. Gerding, Oldenzaal, busjes en blaadjes 1e kw. 1940 f 30.—; W. van Zanten, Kampen, contributies f 350.—; J. H. Ebels, Oldenzaal, collecte f 8.98; idem, extra gift N.N. f 2.50; T. Oegema, Dedemsvaart, 1e Algemeene Collecte f 155.20; E. Smit, Heemse, bijdragen f 100; H. J. Kuiper, Zwartsluis, gift f 100.—; J. F. Fleurke, De Krim, zend.collectantjes f 55.66; H. Hopman, Deventer, busjes 1e halfjaar f 73.41; L. Schrotenboer, Den Ham, gift in collecte: „Uit dankbaarheid voor behouden terugkeer uit den oorlog” f 5.—; Mevrouw Kottier-Muller, Almelo, voorl. zending f 50.—; W. van Zanten, Kampen, Jonge Garde f 93.04; idem, schoolbusjes f 5.08; idem, contributies f 23.43; H. J. Ribberink, Bruchterveld, zend.comm. f 60.—; J. Olthoff, Hardenberg, zend.ver. f 200.—; Zend. Comm. Wierden, zend.blad 2e kw. f 31.62; Mej. D. P. Visser, Nieuwleusen, schoolbusje f 5.30; Geref. Kerk, Cadoelen, busjes f 46.20; Bolhuis, Vroomshoop, coll.gift f 2.50.

Soembaweken Groningen:

Stadskanaal f 6.45; Zuidhorn f 207.85; Bedum f 362.20.

Soembaweken Drenthe:

Beilen, nagekomen gift f 2.50.

Soembaweken Overijsel:

Vriezenveen, 1e bijdrage f 35.—.

Pinkstercollecten Groningen:

Oldehove f 86.41; Uithuizermeeden f 207.51; Stadskanaal f 42.18; Veendam f 291.77; Onderdendam f 55.51; Grootegast f 300.53; Gerkesklooster-Stroobos f 61.07; Nieuw Buinen f 82.56; Zuidhorn f 136.50; Siddeburen f 159.40; Winsum f 118.07; Bierum f 313.—; Sellingen f 41.68; Schouwerzijl f 130.—; Uithuizen f 194.27; Zoutkamp f 22.28; Oldekerk f 86.32; Niezijl f 33.14; Zevenhuizen f 65.—; Kloosterburen f 26.11; O. Pekela f 27.17; Spijk f 770.92; Westeremden, nagift f 10.—; Oostwold f 389.39; Kantens f 35.71; Musselkanaal f 236.45; Onnen f 28.66.

Pinkstercollecten Drenthe:

Vledder f 13.08; Dwingelo f 193.58; Westerborg f 76.35; Emmen-Zuidbargo f 201.88; Emmer-Erfscheidenveen f 20.30; Nieuweroord f 17.06; Alteveer f 40.—; Gees f 54.55; Hooghalen f 20.—; Meppel f 215.—; Zweeloo f 60.55.

Pinkstercollecten Overijsel:

Olst f 14.13; Vroomshoop (Sibculo) f 4.95; Den Ham f 7.50; Borne f 30.21; Zwartsluis f 50.—; Bruchterveld f 17.65; Genemuiden f 27.85; Haaksbergen f 11.30; Wijhe f 38.44; Steenwijk f 122.92; Rouveen f 228.—; Holten, voor-schot f 75.—; Wierden f 60.—; Cadoelen f 17.80.

Aanvulling tekort '39 Drenthe:

Oosterwolde 9.77; Emmer-Compascum f 5.50.

Aanvulling tekort '39 Overijsel:

Genemuiden, gift N.N. f 25.—.

Diverse Ontvangsten:

Bijdrage „Van andere kerken” f 1.392.60; J. Roest, Deven-ter, rente legaat Korteling f 221.49.

Totaal 6e verantwoording f 12.074.—

Totaal 1e t.m. 5e verantwoording f 34.953.87½

Totaal tot heden f 47.027.87½

Met hartelijken dank voor de toezending van het bovenstaande,

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.
Postrekening 138000.

Groningen, 25 Juli 1940.

Aanvulling 6e verantwoording van 25 Juni—24 Juli 1940

Prov. Groningen:

O. v. d. Wal, Groningen, diverse giften f 17.40.

Prov. Drenthe:

Per Ds. D. Drenth, Zuidlaren: Borger, Huwelijk O. J. en H. K., Buinen f 3.58; idem, gift f 5.—; idem, busjes 1e halfjaar f 59.—; Oosterwolde, busje A. en R. de W. f 12.50; Roden, bijdragen f 40.50; Appelscha, bijdragen f 8.47; Haulerwijk, 2e kwartaal 1940 f 150.—.

Prov. Overijsel:

H. Smit, Schokland, busje, f 25.—; Zend. Comm. Olde-markt, bijdragen f 24.76½; P. E. Visser, Zwolle, bijdragen f 240.—.

Pinkstercollecten Groningen:

Kornhorn f 44.44; Ten Boer f 180.08; Ten Post f 130.54.

Pinkstercollecten Drenthe:

Appelscha f 9.54½; Oosterwolde f 14.75; Een f 29.59; Nieuw Amsterdam f 259.86.

Pinkstercollecte Overijsel:

Oldemarkt f 14.21½.

Soembaweek Drenthe:

Appelscha f 129.32½.

Totaal aanvulling f 1398.56

Totaal 6e verantwoording was f 12074.—

Totaal 6e verantwoording is nu f 13.472.56

Totaal 1e t.m. 5e verantwoording f 34.953.87½

Totaal tot heden f 48.426.43½

ONTVANGEN VOOR DE GENERALE ZENDINGSKAS.

(Giro No. 370600).

Van N. N. te ? : f 2.50; van N. N. te B. (door bemiddeling van J. L. te H.): f 33.33; van fam. V. te V. (voor Solo-Zending: Hoofddienst f 5.—; Arbeid o. vr. f 2.50): f 7.50 (doorgezonden a. d. heer W. Boot te Delft); van Mw. Q. de Q., Bar. v. H. te B. (door bemiddeling van J. v. d. L. te B.) f 1.75; van P. J. Sch. te R. (voor verkocht zilverpapier, theelood en postzegels): f 10.65; van de kinderen v. d. School m. d. Bijbel te Benschop: f 1.90; van M. v. d. L. te Sch.: f 20.—.

Lisse, 5 Augustus 1940.

Dr. Th. RUIJS Jr.,
1ste Quaestor.

NAGEKOMEN BERICHT.

Wijlen Mej. Hendrika Houtman te Hilversum legateerde voor de Zending der Gereformeerde Kerken in Nederland de som van f 20.000.—.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. D. POL — RIJSOORD.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „V a d a”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Meditatie. — Het Zoeklicht. — Zendings-quæstuur. — De lectuurvoorziening in Indië. — Zending van de Holl. Geref. Kerken van Soerabaja en de met haar samenwerkende Kerken van Semarang en Malang te Makassar: Onze leeszaal in de Kampong. — Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken in de Provincie Friesland: Rapport van Zendende Kerk en Deputaten aan de Zendingssynode (I). — Zendingscommissie en collectantjes te Zeist. — Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in de Provincies Utrecht en Gelderland: Een brief van Dr. Wardojo. — Zendingscollectantjes te Putten. — Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Brief uit Soemba. — Schetsen over den Islam (II): De Verbreiding. — Korte Berichten. — Giften.

MEDITATIE

Evangelieprediking en wereldeinde.

En dit evangelie des Koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken en dan zal het einde komen. Matt. 24 : 14.

In dit woord legt onze Heere Jezus Christus verband tusschen de prediking van het evangelie des koninkrijks en het wereldeinde. Wanneer aan alle volken het evangelie zal gebracht zijn, wanneer het zendingswerk zijn voltooiing zal bereikt hebben, dan zal het einde komen.

De Heiland heeft hiermede aan zijn kerk een teeken willen geven, ter aanduiding van het naderend wereldeinde, van den dag waarop Hij zijn volle glorie zal toonen in de verschijning met zijn Engelen op de wolken des hemels.

Ook van andere teekenen gewaagt de Christus in dit tekstverband. Schrikwekkende teekenen somt Hij op, die aan de voleinding der wereld zullen voorafgaan. Oorlogen, geruchten van oorlogen, hongersnooden, pestilentiën en aardbevingen; verdrukking en vervolging om Zijns Naams wil; afval en verraad.

Nu is het opmerkelijk dat vele vrome Christenen alleen met deze teekenen rekening schijnen te houden. Men kan 't ook tegenwoordig vaak weer hooren zeggen: we zijn in 't laatste der dagen. Oorlogen worden gevoerd, waarbij alle voorafgaande kinderspel waren. De golven van het ongelooft verheffen zich hemelhoog; de afval van de waarheid neemt hand over hand toe, de liefde van velen verkoudt en dus — het wereldeinde moet wel vlak voor de deur staan!

Ongetwijfeld ligt in zulk zeggen iets, wat het christenhart toespreekt, omdat het bewijst dat er gelet wordt op de teekenen der tijden, die heenwijzen naar den grooten dag van de glorieuze verschijning van den Heer en Zaligmaker.

Toch mag de vraag worden gesteld of niet te veel wordt voorbijgezien dat Jezus bij 't opsommen van die schrikwekkende teekenen zegt: al die dingen moeten geschieden, maar *nog is het einde niet*.

Op de profetie in het tekstwoord: dit evangelie des koninkrijks zal in de geheele wereld gepredikt worden tot een getuigenis allen volken, laat de Heiland pas volgen: *en dan zal het einde komen*.

Kunnen we nu, als we met een nuchteren blik de zendingsvelden overzien, zeggen: 't einde van de wereldgeschiedenis ligt vlak voor de deur?

Werd het Evangelie des koninkrijks reeds ge-

predikt ongeveer in de heele wereld, bijna *allen* volken tot een getuigenis?

Och neen — hoe groote deelen van de wereld verkeeren nog ten eenen male in het nachtelijk duister van 't heidendom. Hoe vele millioenen bij millioenen van menschen hebben nog nimmer den naam van koning Jezus hooren noemen. Ontstellende cijfers zouden we kunnen laten spreken, ter aanduiding van de vele uitgebreide gebieden, waar de stem der evangelieprediking nog niet werd vernomen.

Trouwens, ook de andere bovengenoemde teekenen kennen we nog niet in hun volle beteekenis. Zoo heeft 't anti-Christendom dat eens in zijn Godonteerende werking zal optreden, nog niet zijn hoogtepunt bereikt. De groote afval moet nog komen.

Of dan de kerk van Christus ook in onze dagen, niet zou kunnen blijven leven bij 't Maranatha, de Heere komt? Indien dit zoo ware, dan zou dat het leven van de kerk zeer verarmen. Jezus' gemeente heeft door alle eeuwen heen geleefd bij de verwachting: onze Heiland komt eens, misschien spoedig, om Zijn glorie te toonen. In alle droefenis en vervolging heeft ze met opgerichten hoofde dien dag verbeid en daarmee zich getroost onder den druk van het tegenwoordige leven.

Dit mag zij blijven doen. Met besliste *zekerheid* zegt de Mond der waarheid: het evangelie zal gepredikt worden in de geheele wereld; 't zal *alle* volken bereiken en dan zal het einde komen.

Wanneer dit volle werkelijkheid zal worden, weet niemand te zeggen. Altijd geldt weer 't woord: het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft.

Alles hangt af van de vraag in hoe vlug tempo de ontwikkeling der verloochening en bestrijding van Christus eenerzijds en die der evangelieprediking anderzijds gaan zal.

Wat dit laatste betreft de geschiedenis der zending leert, hoe wonderlijk de gangen des Heeren zijn. Telkens deed zich het verschijnsel voor, dat op terreinen, waar de kerk de bazuin des evangelies was komen blazen, in de eerste tientallen van jaren het resultaat van den arbeid gering was. De zaaier ging al gaande en weenende. Maar daarna kwam opeens groei in het werk, zoodat steeds rijkere vrucht werd geoogst.

Zoo kan 't op groote schaal gaan tegen het einde der wereld.

Wie weet hoe spoedig de Heere, wien alle macht is gegeven in den hemel en op de aarde en die over alle middelen heeft te beschikken, dit profetisch woord in vervulling kan doen gaan.

Dit weten we zeker dat onze koning den tijd des wachdens gaat afkorten naarmate wij met meer ijver en geloof arbeiden tot de komst van zijn rijk. Bidt en werkt — dat blijve het wachtwoord der gemeente. Vooral ook in deze tijden. En dan geduldig Gods tijd afwachten, geloovende het woord des Heeren: 't evangelie zal overal gepredikt worden en dan zal het einde komen.

Delfzijl.

MEIJERING.

Het Zoeklicht

Hoe moeten wij prediken?

Daar staan wij ineens midden in de vraag, waarmee elk zendingsarbeider, zoodra hij zijn voeten zet op het zendingsveld, en waarmee ook elk werker in de evangelisatie in Holland, dag aan dag worstelt. Hoe moet ik het evangelie van Jezus Christus zóó prediken, dat het de menschen pakt, dat ze het verstaan en dat het indruk op hen maakt?

Het is uiterst moeilijk algemeene regels te geven, die onder alle omstandigheden kunnen worden toegepast. Bij alle evangelieprediking hangt zeer veel af van persoonlijken takt, van vriendelijkheid en innemendheid die de harten openen, kortom van allerlei omstandigheden die zich niet in woorden laten samenvatten. Maar er zijn toch wel enkele dingen, die wij hier als groote beginselen stellen kunnen.

De eerste regel bij alle evangelieprediking is, dat ik mijn gehoor moet raken. Mijn toehoorders moeten niet het gevoel krijgen dat ik over hen heen praat, maar ze moeten begrijpen dat het over henzelf gaat. Hun kring van belangstelling is slechts beperkt, hun gedachten bewegen zich in een vasten kring. Welnu, ze moeten onder mijn woorden gaan begrijpen, dat ik in hun kring kom, dat ik over henzelf spreek. Als voorbeeld zou ik hier willen noemen de prediking van den apostel Paulus in Athene. De apostel begint daar met te vertellen van het altaar aan „den onbekenden God”, dat hij in Athene gezien had. Dan gaat hij voort met te zeggen, dat hij over dien „onbekenden God” nu tot hen spreken wil. Door het zóó te zeggen, is hij ineens in den kring van gedachten van de Atheners binnengedrongen. Hij spreekt nu over iets van henzelf, over iets waarover zij ook hun gedachten hadden. Elk woord, dat hij nu verder zegt, raakt hen. Paulus handelt niet over iets nieuws, over iets waar zij geen idee van hebben, maar hij komt eerst vlak bij hen staan, hij gaat handelen over dingen waarover zij zelf ook menigmaal gehandeld hadden.

Deze regel is zeer belangrijk. Geen gevaar is grooter bij alle zendingswerk en ook bij alle evangelisatiewerk, dan het gevaar dat wij ons gehoor niet raken. Zij hebben heel andere levensverlangens dan de Bijbel aanwijst, hun problemen liggen in een heel andere richting dan ik misschien denk. Ik moet eerst weten wat hen innerlijk bezig houdt, waaruit ze leven, waar de knooppunten van hun levensvragen liggen. Als ik dat eenmaal weet, dan kan ik zóó spreken, dat zij het gevoel krijgen: hij spreekt over mij!! hij komt in het gebied van mijn eigen leven! Dan blijft het geen ver sprookje voor hen, maar dan kunnen ze er houvast aan krijgen. Dat is bij alle prediking van het allergrootste belang.

Nu is er gelukkig een groot gebied, waar wij menschen elkander kunnen ontmoeten. Ieder mensch, ook de blindste heiden, heeft wel zijn gedachten over leven en dood, over voorspoed en tegenspoed. Hij heeft ook wel eenig besef van goed en kwaad en zeker heeft hij ook een vermoeden van een andere wereld dan deze, een vermoeden ook van het bestaan van God of van goden. Ik kan dus op allerlei punten ingaan en over allerlei kan ik met hem spreken, maar ik moet oppassen het in het begin zóó te doen, dat hij me woord voor woord verstaat, en aldoor blijft beseffen dat ik bezig ben te praten over dingen die ook zijn belangstelling hebben. Het is mogelijk dat hij nog nooit heeft ingezien dat zonde schuld meebrengt en dat die zondes Schuld moet worden uitgedelgd. In dat geval kan ik heel moeilijk beginnen met hem te vertellen dat het kruis van Christus ons met God verzoend heeft. Dat begrijpt hij niet, dat gaat over hem heen, dat kan hij nog niet vatten, dat raakt hem nog niet. Ik zal dieper moeten afdalen, om eerst langzamerhand zijn hart daarvoor ontvankelijk te maken. Dan zal ik niet de fout maken, dat ik hem overstelp met woorden, die niet vasthaken kunnen in zijn gedachten.

De tweede regel, die nauw met de eerste samenhangt, is deze, dat ik niet te veel en ook niet te weinig van mijn gehoor verwachten mag. Niet te veel. Dat beteekent, dat ik goed in het oog moet houden, dat deze man tot wien ik spreek, heel veel dingen nog niet begrijpt. Ik noemde boven het begrip schuld. Er zijn tal van talen, waarin geen enkel woord bestaat, dat ook maar bij benadering weergeeft wat de Bijbel onder onze schuld verstaat. Dat komt omdat de volken de zonde nooit zoo bekeken hebben. Zij zagen de zonde meer als een zwakheid of als onwetendheid, of als een noodzakelijk ding, dat ieder mensch in zijn leven heeft en hebben moet. Ze begrepen vaak nog wel, dat op zonde vloek rust, maar ze zagen de onzegbare heiligheid van God niet, die het kwade niet zien kan. Ze voelden in de straffen, die kwamen als een mensch iets kwaads gedaan had, meer een vloek

van een of andere goddelijke macht, die zich beledigd voelde, maar het was alles anders dan het in den Bijbel is. Als we dat inzien, verstaan we ook hoe moeilijk het is, om te gaan spreken over het evangelie. Al heel gauw loopen we gevaar van ons gehoor meer te veronderstellen dan ze bezitten. We gebruiken een woord uit hun taal voor ons begrip „schuld” en we denken dat ze dat nu ook wel begrijpen, maar ze begrijpen het nog in het geheel niet. Ik moet ervan uitgaan dat elke stap zorgvuldig moet worden voorbereid, dat elk woord eerst moet worden ingehamerd in het geestelijk verstaan. Dat kan ik doen met voorbeelden en verhalen. Ik kan ook het leven van Jezus beschrijven en dan mag ik erop rekenen dat God door Zijn Geest de harten wel roeren zal. Maar bij alles moet ik heel langzaam en voorzichtig verder bouwen.

Maar ik moet toch verder! Ik mag ook niet te weinig van mijn gehoor verwachten. Ik moet vrouwen dat ook in hun geweten God spreekt, dat ook zij overtuigd kunnen worden van zonde, van gerechtigheid en oordeel. Ik moet wel diep tot hen afdalen, maar dan moet ik hen toch ook meenemen omhoog. En als God onze woorden zegent, dan zullen wij bemerken, dat zij langzamerhand oog krijgen voor den onmetelijken rijkdom van Zijn genade in Jezus Christus.

J. H. B.

Zendings-Quaestuur.

In Het Kerkblad voor de Gereformeerde Kerken van Haarlem en Omstreken sprak Ds. A. M. Boeyinga de wenschelijkheid uit, dat tot 1sten scriba van het college der Deputaten van de Generale Synode voor de Zending „een van de jongsten der deputaten zou genomen worden”.

Hij motiveerde dat aldus:

„Want er gaat zeker een heele tijd mee heen, eer iemand hierin geheel thuis is. Om dan zoo lang mogelijk te kunnen genieten van zijn dienst, is het noodzakelijk dat hij, menselijk gesproken, nog heel wat jaren voor de boeg heeft.

Ik maak deze opmerking met het oog op het feit dat Ds. Duursema werd benoemd tot penningmeester.

Hoe dit precies zit, weet ik niet, want de laatste maanden staat in het Zendingsblad onder de financieele verantwoording van de generale zendingskas de naam van Dr. Ruijs als 1ste quaestor. Waarschijnlijk is dit een functie en zal Ds. Duursema de officieel verantwoordelijke penningmeester worden.

Nu heb ik tegen de zeer verdienstelijke persoon van Ds. Duursema slechts het tegendeel van eenig bezwaar; maar wel voel ik bezwaar tegen zijn leeftijd. Hij heeft reeds 41 dienstjaren achter de rug en zal dus eer hij goed en wel

is ingewerkt, aan zijn emeritaat toe zijn. En dan zou al weer naar een nieuwen moeten worden omgezien.

Ik zou daarom aan de deputaten willen zeggen: bedenkt, dat de jeugd, zoo ze al de toekomst niet heeft, deze in elk geval voor zich heeft.”

Vermoedelijk zullen de Deputaten met Ds. Boeyinga's opmerking over een zoo mogelijk nog jongen scriba het zoo in het algemeen wel eens zijn. Doch mogelijk is het ook, dat sommigen van hen toch denken aan mede-deputaten, die klaar bewezen hebben in de Zending van het ressort, waarvoor zij zitting hebben, het scribaat op uitnemende wijze te kunnen voeren, en dus de vooroefening der jeugd nog noodig, reeds missen kunnen. Ook zou de herinnering haar woord kunnen bijbrengen, dat Dr. J. Hania 1ste scriba geweest is tot het eind van zijn leven (1929), en dat eerst daarna geheel het scribaat door Ds. W. Breukelaar werd waargenomen.

Maar dit slechts even in het voorbijgaan!

Wij willen komen tot wat Ds. Boeyinga zegt niet precies te weten inzake den penningmeester van „Generale” Zendingsdeputaten.

Er moet hierbij onderscheid gemaakt worden tusschen den penningmeester van „Generale” Zendingsdeputaten en de quaestores van de generale zendingskas.

Het moderamen van „Generale” Zendingsdeputaten heeft een penningmeester; diens beheer raakt alleen maar de onkosten, die Deputaten hebben voor reis en verblijf, correspondentie, drukwerk etc. etc. Hij wordt dan ook meestal de „huishoudelijke” penningmeester genoemd. En over maar heel weinig is hij gesteld!

Met de quaestores van de generale zendingskas staat het heel anders. Die worden benoemd door de Generale Synode en voeren de administratie van de generale zendingskas. De eerste quaestor int de gelden, die voor die kas inkomen; en de tweede voert de administratie en het beheer dier kas. Die Zendings-quaestores zijn over heel veel gesteld!

De relatie, waarin „Generale” Zendingsdeputaten tot die twee quaestores staan, is zóó, dat de quaestores hun instructie ontvangen van „Generale” Deputaten, dat die alleen op last van de deputaten uitbetalingen doen, dat die gehouden zijn aan deputaten zoo dikwijls deze dit verlangen, of aan iemand, dien zij daartoe machtigen, inzage van alle boeken en waarden te geven, dat die te allen tijde verplicht zijn alle onder hem berustende gelden, boeken en bescheiden op eerste aanvraag ter beschikking te stellen van deputaten of aan iemand door hen daartoe aangewezen, en dat die elk jaar rekening en verantwoording aan de deputaten doen. Die verhouding van deputaten en

quaestores brengt mee, dat in den regel tot tweeden quaestor één der deputaten wordt benoemd; de laatste jaren was dat Ds. W. Breukelaar.

Sinds Dr. W. G. Harrenstein om reden van overgang in 's lands dienst de functie van *eersten* quaestor neerlegde, trad Dr. Th. Ruys Jr. als zoodanig op; en, zooals in het vorig nummer van het Zendingsblad werd vermeld, is Ds. A. Schweitzer benoemd tot plaatsvervanger van Ds. Breukelaar, zoowel in het college van „Generale” Zendingsdeputaten als in de functie van *tweeden* quaestor der generale Zendingskas.

De voor de generale zendingskas te storten en binnenkomende gelden moeten dus gezonden worden aan Dr. Th. Ruys Jr. te Lisse. Deze doet daarvan verantwoording in het Zendingsblad.

Allicht zou Ds. Boeyinga, blijvend in de lijn van wat hij over Ds. N. Duursema, als penningmeester der deputaten zeide, iets dergelijks willen zeggen van Ds. A. Schweitzer, die immers ook al eenigen tijd emeritus is; doch ik heb er wat moed op, dat hij dit niet doen zal; want hij weet, al zou het alleen maar wezen uit de kerkelijke aangelegenheden zijner Provincie, welk een uitnemend financier Ds. A. Schweitzer is. 't Lijkt me nog niet zoo heel waarschijnlijk, dat één der jongeren, zelfs na eenige jaren van „inwerking”, hem zou evenaren.

Tevens moge uit deze toelichting duidelijk zijn geworden, hoe „Generale” zendingsdeputaten er naar gestreefd hebben de verschillende werkzaamheden zoo goed mogelijk te *verdeelen* en daardoor te beter te behartigen; gedachtig aan de maxime van het Spreukenboek, dat, „de behoudenis is in de veelheid der raadslieden”. —

D. P.

De lectuurvoorziening in Indië

Het was één van de belangrijkste besluiten, die de Generale Synode te Sneek het vorige jaar inzake de Zending nam, toen zij besloot:

„aan hare te benoemen deputaten voor de Zending op te dragen;

1e. inzake de lectuurvoorziening in overleg te treden met de Classis Batavia en de afzonderlijke vergadering van missionaire predikanten op Midden-Java en op Soemba om zoo mogelijk te komen tot eene regeling, die ook naar haar oordeel daarvoor geschikt zal zijn;

2e. indien eene geschikte regeling gevonden wordt, alle maatregelen te nemen, die voor de uitvoering daarvan noodig zullen blijken;

3e. voor dit doel te mogen beschikken over een bedrag uit de Generale kas der Zending voor zover deze het toelaat, tot ten hoogste f 5000.— per jaar.”

Het spreekt vanzelf, dat de Zendingsdeputaten der Generale Synode hierover geen gras hebben

laten groeien. De lectuurvoorziening is een Zendingsbelang van den eersten rang. Millioenen Inheemschen, die in vroeger jaren lezen noch schrijven konden, hebben thans die kunst geleerd. En zij lezen bijzonder graag. Maar goede Christelijke lectuur bestaat er tot heden in het Javaansch en het Maleisch nog maar zeer weinig. Ieder voelt van wat groot belang het daarom is, dat er geschikte Christelijke lectuur komt, waardoor die millioenen met het Evangelie kunnen worden bereikt. Uit Zendingsoogpunt is dit een zaak van niet licht te overschatten beteekenis.

Daarom hebben de deputaten voor de Zending met bekwamen spoed zich gewend tot de Classis Batavia en tot de Bizondere Vergaderingen op Java en Soemba, om aan deze instanties het besluit der Synode mede te deelen en met hen in overleg te treden.

Naar bleek, is in Indië het besluit der Synode zeer gewaardeerd. Dat besluit heeft medegewerkt, om een krachtige actie voor dit doel in het leven te roepen.

Van de Bizondere Vergadering op Java kwam bij de deputaten voor de Zending een schrijven in, waarin zij adviseerde, alvast tot het stichten van een leetuurdienst over te gaan en Dr. H. A. van Andel te verzoeken als leider van dezen dienst te willen optreden.

Van de Bizondere Vergadering op Soemba is tot op heden nog geen antwoord ontvangen. Maar ongetwijfeld zal men ook daar het plan van harte toejuichen, inzonderheid wanneer ook lectuur in het Maleisch wordt uitgegeven, waarmede dan ook op Soemba kan worden gewerkt.

Ook de Classis Batavia heeft breedvoerig over deze aangelegenheid gehandeld.

De deputaten ontvingen van haar geen mededeeling van de door haar genomen besluiten.

De Indische medewerker van „De Standaard” heeft echter eenigen tijd geleden aan dit blad een breedvoerig verslag van die Classicale vergadering gezonden.

Inzake de Oprichting van een Lectuurdienst deelde hij het volgende mede:

Ingevolge een opdracht van de vorige classicale vergadering hebben de Persdeputaten bij de classis een uitvoerig rapport ingediend met het voorstel over te gaan tot de oprichting van een Christelijk Lectuurbureau voor Kerk en Zending.

Bij haar besprekingen over dit onderwerp ging de vergadering in Comité-Generaal. Na breede discussie kwam de vergadering, in overeenstemming met de ingediende voorstellen en met groote eenparigheid van stemmen tot de volgende besluiten:

- a. De Classis besluit om samen met de Zending der Gereformeerde Kerken over te gaan tot de oprichting van een Christelijk Lectuurbureau.

b. Het doel van dit Lectoriebureau is, de bestaande lectrure redactioneel en commercieel zoo goed mogelijk te verzorgen en om verder op zoo ruim mogelijke wijze te voorzien in de behoefte aan Christelijke lectrure op het Hollandsche, Javaansche en Maleische taalgebied, om zoodoende mede te werken aan de uitbreiding van Gods Koninkrijk onder de volkeren van den Indischen Archipel.

c. Dit Christelijk Lectoriebureau wordt van den aanvang af gesplitst in twee afdeelingen: 1e. Voor de Evangelisatielectrure en 2e. Voor de Zendinglectrure. Deze twee afdeelingen moeten echter zoo nauw mogelijk contact met elkander houden.

Voor de verzorging van de Zendingzijde van het Lectoriebureau is door de vergadering van missionaire predikanten voorgesteld te benoemen Dr. H. A. van Andel, van Solo, welk voorstel door de Classis hartelijk werd toegejuicht. Voor de andere afdeeling werd door de Classis aangezocht Ds. Th. Kuipers, van Djokja.

Door deze besluiten is een uiterst belangrijke uitbreiding gegeven aan de arbeidssfeer van de Gereformeerde Kerken. Tot het nemen van deze beslissingen heeft zonder twijfel veel bijgedragen het feit, dat de plannen, toen zij nog in een stadium van voorbereiding verkeerden, zoo krachtigen bijval vonden in den boezem der Gereformeerde Kerken.

Het stemde de vergadering tot groote dankbaarheid, dat deze besluiten, die van verstrekkenden invloed voor de toekomst kunnen zijn, genomen kunnen worden in een zoo zorgvollen tijd als thans wordt beleefd.

Ds. Kuipers deelde, staande de vergadering mede, dat hij zijn benoeming gaarne zal aanvaarden. De nieuwbenoemde leider van de Evangelisatieafdeeling van het Lectoriebureau zou over enkele weken met buitenlandsch verlof naar Nederland vertrekken. Gedurende zijn verblijf in het vaderland hoopte hij dan belangstelling en steun te vinden voor dit nieuwe, door de Indische Kerken geëntameerde werk."

Deze besluiten zijn zeer verblijdend. De Geref. Kerken in Indië zijn zeer actief geweest. Aan bijdragen in Indië was er toen reeds meer dan f 6000.— toegezegd. En naar we vernamen, hebben de Kerken zich elk voor hun deel voor dit bedrag garant verklaard.

Natuurlijk is hiermede deze bijzonder belangrijke aangelegenheid nog niet geheel in kannen en kruiken. De regeling van één en ander moet nog worden uitgewerkt. Maar wij verwachten, dat, zoo de mogelijkheid daartoe er weer is, het nog nader te plegen overleg tusschen Holland en Indië wel slagen zal.

Ook is het beschikbare kapitaal van f 5000.— uit de Generale Zendingkas en f 6000.— aan

bijdragen in Indië allicht nog niet geheel voldoende. Maar een goed begin is het halve werk.

Moge de verbinding van Nederland met Indië en van Indië met Nederland spoedig weer hersteld worden!

D. P.

Zending van de Holl. Geref. Kerken van Soerabaja en de met haar samenwerkende Kerken voor Semarang en Malang, te Makassar.

Onze leeszaal in de Kampong.

Makassar, de groote haven- en handelsplaats, waar een 70.000 Makassaren en Boegineezen wonen.

Hier wonen echter ook een kleine duizend Hollanders. En onder deze groep zijn ook weer een 20, 30 leden van de Geref. Kerk. Deze werden van uit de plaats Soerabaja bezocht. Deze aanraking tusschen Soerabaja en Makassar was een van de aanleidingen, dat, toen de Geref. Kerk van Soerabaja een zendingsterrein zocht, men heel spoedig aan Makassar en naaste omgeving dacht. In vroeger jaren had hier gedurende zeer korten tijd de zending wel gearbeid, doch de ontijdige beëindiging van dien arbeid had betrekkelijk weinig vrucht nagelaten. Dus toen wij hier in 1933 aan wal stapten, konden wij geheel opnieuw beginnen.

Moeilijk zoo'n eerste begin!

Waar zal je beginnen?

Hoe moet het werk opgezet worden?

Vanzelf gingen wij eerst eens na, wat deze menschen in hun omstandigheden naar hun eigen maatstaf het meeste noodig hadden.

Nu is de ontwikkeling in de stad veel grooter dan in de bergstreken. In de stad Makassar is ook een vrij groot aantal Gouvernements volkschooltjes, waar de jongens en meisjes leeren lezen en schrijven en rekenen. Bij deze drie-klasige schooltjes sluit een z.g. vervolgschool aan, wat neer komt op de vierde en vijfde klas. Maar het aantal kinderen, dat deze school volgt is natuurlijk al veel minder dan dat van de eerste school. Daarna gaan de jongens of hun ouders helpen of verhuren zich in de haven als koelie of worden zelfs handelaar. Ze koopen dan voor een paar gulden vruchten en verkoopen die dan per stuk uit aan de deur bij de menschen en ontvangen dan bij elkaar bijv. een rijksdaalder. 's Avonds zitten ze dan vaak bij elkaar en graag verdobbelen ze dan hun winst weer.

Onze leeszaal in de kampong.

Anderen zouden best eens wat willen lezen, maar ze hebben natuurlijk geen geld of geen geld er voor over, om een boek of een krant te koopen.

Dit bracht ons op de gedachte om in de kampong een leeszaaltje te beginnen. Het is een bamboe gebouwtje, dat aan den voorkant 's morgens als polikliniek gebruikt wordt. In de achterruimte staan enkele tafels met banken er om heen. Voor den wand heb ik van stevige Singerkisten boekenkastjes gemaakt. In een anderen hoek staat een open plankenrek, waarop een serie boekjes liggen, die in de Maleische taal handelen over de voornaamste onderwerpen van den Mohammedaanschen godsdienst, door Mohammedanen zelf geschreven. Daarnaast en daartusschen liggen Maleische boekjes over die zelfde onderwerpen, maar dan door Christenen geschreven. Verder liggen hier ook enkele van de groote Indische Maleische dagbladen.

Al spoedig bleek, dat de opening van dit zaaltje, een goede gedachte was geweest, want iedereen avond kwamen er 15 tot 20 mensen. Natuurlijk bleven ze vaak ook samen zitten praten.

Uit den aard der zaak zit ik of mijn Goeroe hier 's avonds steeds om zelf de Maleische krant te lezen, maar meteen ook een gesprek te vinden met de aanwezigen.

Ook zijn wij hier begonnen met het houden van korte toespraken in kleinen kring over onderwerpen, die algemeen klinken en bijv. hier op neerkomen: „Wie wonen er alzo in een huis bij elkaar”, wat gelegenheid geeft om zoo eens deze menschen te laten zien, wat een gezin is, en wat het wezen kan, hoe het gezin zoo vaak verstoord

wordt en hoe bijv. in den Bijbel de lijnen getrokken worden tot verbetering daarvan.

En zoo is deze leeszaal ook weer een van de middelen om dat uiterst moeilijk te vinden contact te krijgen, om in diepere, blijvende aanraking met de bevolking te komen.

H. v. d. B.

Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van de Provincie Friesland.

Rapport van Zendende Kerk en Deputaten aan de Provinciale Zendings-Synode van de Gereformeerde Kerken in Friesland.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Kerkeraad van de Zendende Kerk en de Deputaten tot de Zending, door de vorige Zendingssynode benoemd, hebben het genoegen Uwe vergadering het volgende te rapporteeren:

I. Algemeene Opmerkingen.

Wij kunnen beginnen met de verblijdende mededeeling, dat de gezondheidstoestand, beide van het Europeesch en het Inheemsch personeel, in het afgelopen jaar bijzonder gunstig was. Aan Ds. en Mevr. Korvinus werd andermaal een dochter geboren. Weldaden, waarover wij ons gaarne verheugen.

Veranderingen, onder het leidend personeel althans, kwamen te Keboemen haast niet voor. Br. Antheunisse werd er als administrateur van den Hoofd- en Schooldienst door br. Dokter vervangen. En Zr. Klein zal weldra moeten repatrieeren, wegens gezondheidsredenen. Te Wonosobo daarentegen was de verwisseling groter. In plaats van den regeeringsarts Dr. Soekadis, benoemde het gouvernement Dr. Soenarjo. Deze diende echter slechts korten tijd, tot 1 October. In zijn plaats kwam gedurende enkele maanden Dr. Goedhart, tijdelijk in Indië aanwezig. Zr. Hangelbroek kwam met verlof naar het vaderland; 17 Februari j.l. vertrok zij van Batavia; 12 Maart bereikte zij haar ouderlijk huis te Wirdum. Moge haar rusttijd een aangename zijn. Te Wonosobo wordt zij tijdens haar verlof vervangen door Zr. Buwalda, dochter van Ds. Buwalda te Augustinusga.

Een groote spanning bracht het losbreken van den oorlog onder de broeders en zusters op onze zendingsterrein te weeg. De gevaren, welke het vaderland bedreigen, vervulden en vervullen hen met groote zorg. Met groote droefheid vervulde

hen het feit, dat één der Helpers, op het Wonosobosche terrein, moest worden geschorst, en dat zelfs een man als Soezena, den em. predt. van de Javaansche Kerken Glongong, Keboemen en Pamrian, moest worden afgezet van den Dienst des Woords en der Sacramenten. Beide wegens zonde tegen het 7de gebod. 't Was met ontroering, i.z.h. van dit laatste geval, dat wij dit vernamen en thans hiervan mededeeling doen. Brengende de Heere ook dezen man, die zoo veel heeft gedaan voor de Friesche Zending, en zulk een belangrijke plaats innam in de Javaansche Kerken, tot verootmoediging en waarachtig belijden van schuld. Bij bedoelden helper kwam het reeds daartoe. Dat deze dingen ons maar tot een prikkel mogen zijn, om niet alleen onze zendingsarbeiders en arbeidsters, maar ook onze Javaansche broeders en zusters veel te gedenken in den gebede.

Wat voorts de maatschappelijke vooruitzichten aangaat, deze bieden nog altijd geen grond voor optimisme. Dr. Vonk, en wij met hem, misten dan ook den moed om te besluiten tot den bouw van een kinderzaal tot uitbreiding en afbouw van het ziekenhuis te Keboemen. De Regeering, van de urgentie overtuigd, verklaarde zich bereid daarvoor subsidie te verleen. De tijden lijken echter te zorgvol, om daarop in te gaan. Een aangelegenheid, welke ons, ook terwille van Dr. Vonk, ten zeerste spijt. Wij hadden hem dezen afbouw van het ziekenhuis tijdens zijn directeurschap gaarne gegund.

Tegenover deze teleurstellende mededeelingen, sta hier echter het verblijdende bericht, dat Dr. Verveen, d.d. 26 Jan. j.l., de schriftelijke verklaring ontving, dat bij besluit van het Hoofd van den Dienst der Volksgezondheid, subsidie werd toegekend voor een 2den Europeeschen zendingsarts aan het ziekenhuis te Wonosobo. En wat ons mede verheugt, is ook dit, dat er weer een paar legaten werden ontvangen voor de zending. Een van wijlen Mej. J. K. Diemersen, Wedw. van J. T. Dijkstra, te Drachten, groot f 1000.—, en een van wijlen Mevr. Maaike Bouwes Rispens, Wedw. van Gosse Doekes Kloppenburg, te Kollum, groot f 2000.—. Het laatste vrij van successie-rechten; het eerste niet. Dingen, waarvan wij hier met dankbaarheid melding maken.

II. Op het Zendingsterrein.

A. Het Zendingsterrein Keboemen.

a. Hoofd- en Schooldienst.

Ds. Korvinus werd in zijn arbeid bijgestaan door de beide Javaansche predikanten Jochas Reksadihardja en Soepardi Sastrosoewirjo. Br. Dokter was hem tot hulp in de verzorging van de administratie. 't Werk vroeg ook nu weer al zijn tijd en krachten. Elke maand werden vergaderingen gehouden met de onderwijzers, de helpers en de colporteurs.

In al de gemeenten werd geregeld het H. Avondmaal bediend en dooponderricht gegeven. In plaats van een z.g.n. zaaiweek, waarin zooveel mogelijk openbare samenkomsten met toespraken werden gehouden, werd nu een evangelisatie-veldtocht ondernomen met Groedjoegan als centrum. Dit met het doel om meer in persoonlijk contact te komen met de menschen. Op Goeden Vrijdag werd te Keboemen een openbare evangelisatie-samenkomst belegd, welke door velen werd bijgewoond. En aan het eind van de vastenmaand, toen duizenden naar het strand gingen, werd ook het werk der strandzending, 't welk zich i.z.h. toelegt op lectuurverspreiding, weer ter hand genomen.

Of al die arbeid vruchten droeg? Wij weten het niet. De uitkomst ligt in Gods hand. Teleurstellingen waren er echter wel. Met name onder de Sadrach-christenen kwam het nog al eens tot afval en afsnijding. Iets, wat voor de hand ligt, gezien het feit, dat zij gewend waren aan een nog al vrije levensopvatting. En de diepe val van een man als Soezena, was natuurlijk ook niet bevorderlijk aan den groei van het werk. Maar toch hebben wij geen reden om ontmoedigd te zijn. Ook de lichtzijden ontbreken niet. Een zestal van hen, die afvielen, keerden weer terug tot de gemeenschap der kerk; twaalf menschen, uit den Islam, werden voor Christus gewonnen en gedoopt; negentig zijn in dooponderricht en zullen eerlang belijdenis kunnen doen, terwijl in de dessa Djeroek, waarmee men een goed jaar geleden, tijdens de zaaiweek, in aanraking kwam, de harten blijkbaar open staan voor het evangelie. Catechetisch onderwijs wordt er geregeld gegeven en kerkdiensten wekelijks gehouden. De oogst zal dus eerlang, zoo het Gode belieft, wel volgen.

't Aantal gemeenten bedraagt thans 19; 't aantal plaatsen, waar geregeld gearbeid wordt door evangelisatie en colportage, 46; 't aantal Christenen 1641.

De Christelijke scholen worden bezocht door 2556 leerlingen. De christelijke huishoudschool, waardoor te Keboemen een aanvang werd gemaakt met het werk onder vrouwen en meisjes, doet het aanvankelijk goed. Een welgeslaagde tentoonstelling van de aan deze school vervaardigde werkstukken, leverde daarvoor mede het bewijs. Met de leerlingen werd voorts een echt genoegelijk Kerstfeest gevierd. De naaclub eindelijk ging geregeld door, ondanks het feit, dat het bezoek langzamerhand wel wat verminderde.

b. Medische Dienst.

Dr. Vonk genoot ook nu weer den steun van Dr. van Koeverden-Brouwer en de Zrs. ten Kate, Muijs en Klein. 't Werk had een geregelde voortgang. 't Ziekenhuis lag bestendig vol, soms tot berstens toe. De poliklinieken werden druk bezocht. Verpleegd werden 2701 patiënten. 't Aantal ver-

Deze photo laat zien: Zendingscommissie en collectantjes voor den Medischen Dienst in Zeist. Velen zullen herkennen de heeren Harkema en In 't Veld, die na hun arbeid in den Schooldienst op Midden-Java, hier te lande nog hun krachten wijden aan de Zending, óók als leden der Zeister Zendingscommissie. Deze Zendingscollectantjes zijn wel bevoorrecht, dat zij onder leiding staan, van wie ult eigen aanschouwing over het Zendingswerk op Midden-Java hun allerlei mededeelingen kunnen doen.

D. P.

pleegdagen bedroeg 76155. Verloskundige hulp werd in 302 gevallen verleend. Het totaal der operaties bedroeg 446. Poliklinisch werden behandeld: te Keboemen 6550, te Klapasawit 7329, te Katoewinangoen 10942, te Premboen 9133, te Alijan 4389 en te Rowo 1456 patiënten, met in totaal 109900 consulten.

De geestelijke verzorging van het ziekenhuis, onder leiding van Ds. Korvinus, was voor de manenzalen toevertrouwd aan één der helpers, en voor de vrouwenzalen aan de bijbelvrouw Sadjem. Ook trachtte men met de ontslagen patiënten, zoowel vrouwelijke, als mannelijke, zooveel mogelijk in contact te blijven.

B. Het Zendingsterrein Wonosobo.

a. Hoofd- en Schooldienst.

Ds. van Dijk schreef ons, dat de Heere hem voortdurend had willen sterken, zelfs tot het schrijven van verklaringen van enkele Bijbelboeken en het leveren van preeksetsen. Het werk in de gemeenten, waarin hij werd bijgestaan door 8 helpers, bleef niet ongezegd: 't was met name te Kalimadé en te Wonosobo, dat het tot uitbreiding

kwam. Ondanks het feit, dat er afvielen, afgesneden moesten worden en verhuisden, was er toch een goede aanwas. 't Aantal Christenen, verdeeld over 8 gemeenten, steef tot 820.

Door middel van den colportagearbeid, ook hier, evenals te Keboemen, gesteund en mogelijk gemaakt door het Nederl. Bijbelgenootschap, werden maandelijks ongeveer 100 Bijbels en Bijbelgedeltes, 1500 ex. van het Javaansche maandblad Mardi Rahardja en 50 ex. van het maandblad Marga Joewana verspreid. Bovendien werden ook nog 1000 ex. van den Javaanschen wandkalender geplaatst.

Met de Scholen ging het naar wensch. I.z.h. is dit het geval met de Christel. Hol. Chin. School, onder leiding van den heer Giliam, welke steeds meer een zendingsmiddel van groote beteekenis bleek te zijn. En dat geldt naar verhouding ook van de huishoudschool. Door haar kwam men in contact met gezinnen, welke ver af stonden. Sommige der leerlingen bezoeken bovendien vrij geregeld de kerk. 't Aantal leerlingen, dat Christelijk onderwijs ontvangt, bedraagt 470.

b. Medische Dienst.

Dr. Verveen leed nog al aan verwisseling onder zijn personeel. Dr. Soekadis, die hem gedurende enkele jaren zoo trouw terzijde stond, ging heen. Dr. Soenarjo kwam in diens plaats. Ter vervanging van dezen zocht en vond Dr. Verveen den tijdelijken arts Dr. Goedhart, die echter niet langer dan tot ultimo Februari j.l. kon blijven. Sindsdien staat hij alleen voor het werk tot er een 2de zendingarts zal zijn gevonden. Voorts werd hij bijgestaan door de Zrs. Hangelbroek en Wiggers, en na het vertrek van eerstgenoemde, ook nog door haar plaatsvervangster Zr. Buwalda.

Ondanks al deze veranderingen kon Dr. Verveen schrijven: „Wij maken het door 's Heeren goedheid allen uitstekend, zijn gezond en vol werklust." En ook hier was het ziekenhuis meer dan vol. Het telt 120 bedden, doch de gemiddelde dagbezetting was 159. Op 6 bedden, aaneengeschoven, lagen meermalen 10 à 12 patiënten. Verpleegd werden 2345 patiënten. Het aantal verpleegdagen bedroeg 57996. Operaties hadden 424 maal plaats. Verloskundige hulp, in en buiten het ziekenhuis, werd verleend in 383 gevallen. Het aantal consulten aan de buiten-poliklinieken te Kedjadar, Kepil, Sapoeran, Wadaslintang en Garoeng, bedroeg 50711.

De geestelijke verzorging van het ziekenhuis werd behartigd door Ds. van Dijk en de helpers Abraham en Soegondo. Zoo bood ook het hospitaal voortdurend gelegenheid om niet alleen iets te laten zien en te doen ondervinden van de barmhertigheid van Christus, maar ook om het evangelie te verkondigen aan het arme en ellendige der wereld.

Dankbaar gedenken wij hier het vele werk en de toewijding van al de broeders en zusters op de beide terreinen. Sterke de Heere hen door Zijn Geest, en gebiedte Hij over hun doen Zijn zegen.

(Wordt voortgezet).

Zending van de Geref. Kerk van Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken der Provincies Utrecht en Gelderland.

In de Utrechtsche Kerkbode van 27 Juli lazen wij het volgende artikel:

Hieronder volgt een brief van onzen Javaanschen dokter Wardojo in 't hulp-zielenhuis te Koetoardjo. Het is een brief, waaruit we Dr Wardojo leeren kennen als een zeer sympathieken christen-arts. Men leze hem en verheuge zich over 't feit, dat God ons zulke menschen geeft.

Dr. Wardojo en gezin.

Batavia-Centrum, 20 Maart 1940.

Geachte Ds Wouters,

Mede namens mijn vrouw, moge ik U hierbij hartelijk dank zeggen voor den brief, die we van U namens de Zendingssynode hebben ontvangen. Elke brief die ik uit Holland krijg, doet me ontwaken uit de vergetelheid dat ik in dienst ben van de Kerken in Utrecht en Gelderland en dat er in Holland ook voor ons en ons werk gebeden wordt waarvoor we zeer dankbaar zijn. En elke brief uit Holland sterkt ons telkens weer in ons werk — het Zendingswerk. Het feit dat ik geen van de broeders in Holland ken en omdat ik Holland niet ken, is de reden, dat ik telkens weer vergeet om U melding te maken van de gebeurtenissen, hetzij die in verband staan met mijn werk, hetzij die in mijn huisgezin plaats hebben. Ook nu weer hebben we een grove fout begaan, om U niet te schrijven over een heugelijk nieuws. Ook in het jaar 1939 heeft God ons zijn milden zegen en gaven niet onthouden. Den 26sten October 1939 heeft Hij ons huwelijk gezegend met een dochter, waarmee we ons zeer gelukkig en rijk voelen en die wij noemen Wardani.

Gaarne wil ik aan Uw verzoek voldoen om een en ander over het werk op Koetoardjo te vertellen. Als ik dit schrijf, vertoef ik in Java's hoofdplaats Batavia, om mij bezig te houden in de oogheekunde. In de ruim 6 jaren praktijk die achter mij liggen, is mijn theoretische kennis in sommige vakken achteruit gegaan, omdat ik ze niet geregeld kan onderhouden. Daarom heb ik dikwijls de behoefte gevoeld om nu en dan een kijkje te nemen in een der groote klinieken om die kennis te verfrisschen. Met gretige handen heb ik dan ook het aanbod van Dr Veldstra aangenomen, toen hij mij vroeg of ik er voor voelde om voor 3 maanden in

de oogheekkundige kliniek van de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia, de menschen beter „in de oogen" te leeren zien. En nu ben ik met mijn vrouw en kind ruim 1½ maand te Batavia en ik ben er zeker van dat ik als ik straks op Poerworedjo terugkom, profijt zal trekken van mijn studie.

Over het werk te Koetoardjo het volgende: Het „Mardi-Oesodo" zooals ons hulpziekenhuis heet, bestaat uit 1 mannen- en 1 vrouwenzaal die samen een gelegenheid bieden voor opname van ± 40 patiënten. Meestal zijn beide zalen vol en in sommige tijden liggen er wel 60 patiënten. Het zijn menschen met volksziekten en niet ernstige ziekten die bij ons liggen. De ernstige patiënten, die nauwgezette verpleging noodig hebben, worden naar Poerworedjo gebracht.

Naast de 2 ziekenzalen is er een gebouw waaronder de polikliniek, apotheek en laboratorium zijn ondergebracht. Verder een woning voor de mantriverpleger. Het personeel bestaat uit 1 mantriverpleger en diens vrouw die tevens onze vroedvrouw is, 2 leerlingen verpleegsters en 3 leerlingen verplegers en de dokter. Op het gebied van de verloskunde wordt er veel en goed werk gedaan. Zooals U ziet is 't geen groote staf, maar het hoeft ook niet omdat het ziekenhuis niet groot genoeg is en wij kunnen het niet uitbreiden omdat 't ziekenhuis het eigendom is van het regentschap. Het is voor zeer ruime uitbreiding vatbaar, maar het ligt niet in onze handen om het te doen, hoe graag ik het ook zien zou. Toen ik op Koetoardjo kwam, was er naast het onze, ook een ziekenhuis van een Mohammedaansche vereniging. Ondanks dat en den Mohammedaanschen dokter die eraan verbonden was, mochten en mogen wij het vertrouwen genieten van het Mohammedaansche publiek en ook van het overige. Zelfs 't personeel van de missigiet (moskee) en Arabieren kwamen liefst bij ons. Ongeveer 1 jaar is dat ziekenhuis gelukkig verdwenen. Ik zeg gelukkig omdat het geen sociaal werk deed en m.i. was 't enkel te doen om ons Zendingswerk te beconcurreren. Wij hielden ons hart vast, toen een jaar geleden, geruchten de ronde deden dat de Roomschen op Koetoardjo een ziekenhuis zouden opzetten. Ook dat is ons gelukkig bespaard.

De samenwerking met den Hoofddienst laat niets te wenschen over. Elken morgen voordat de patiënten door den dokter onderzocht worden, wordt hun door een der Goeroe's Indjil het Woord gebracht. Het meest zien wij R. Soebali in ons ziekenhuis, die ook in de zalen met de patiënten gaat praten — een sympathieke man, die in de voetsporen treedt van onzen dominé M. Wirjotenojo. Elken Zondagmorgen en 's middags wordt er een dienst gehouden, geleid door een der leden van den Kerkeraad. Onzen Mantri Soekarno waardeeren we zeer. Behalve een goed mantriverpleger is hij ook een

goed Kerkeraadslid die een actief aandeel neemt in het kerkelijk leven. Voor onzen Ds. Wirjotenojo heb ik — en met mij ongetwijfeld alle Christenen — niets dan lof. Waarlijk, wij kunnen hem niet beter qualificeeren dan met wijs. Met wijsheid leidt hij de gemeente en kerkeraadsvergaderingen. En dit heeft onze jonge gemeente van Koetoardjo noodig. Bij die lof komt hem onze eerbied toe, waarvan wij weten, dat hij die ook buiten onze gemeente geniet. Voor menig een is hij dikwijls een vraagbaak. Soepel in den omgang en met zijn klein tractement en groot gezin een levenswijze leidend, aan welke velen van ons een voorbeeld kunnen nemen. Zoo is onze Javaansche dominee.

Wat ons verblijdt is ook, dat er een groote harmonie heerscht tusschen hem en kerkeraadsleden en gemeenteleden.

Wij (mijn vrouw en ik) vinden het dan ook een groote zegen van God en een groot voorrecht om in deze omgeving en sfeer te mogen arbeiden. Ik heb dan ook geen spijt dat ik met Dr. Veldstra uit Pati naar Poerworedjo ben meegekomen, integendeel, wij zijn zeer blij met dien stap. In de ongeveer 5½ jaar tijd dat ik met hem heb gewerkt, heb ik (ook mijn vrouw) hem en zijn vrouw, hoe langer hoe meer leeren waardeeren als een goed arts en nog meer als goede Zendingsmensen en als goede vrienden.

Ik geloof niet dat er tusschen ons ooit moeilijkheden van beteekenis zijn gerezen, waarmee ik niet zeggen wil dat onze verhouding volmaakt is, immers wij zijn allen zondige menschen. Wij kunnen echter tot ons groot genoegen zeggen dat onze verhouding uitstekend is wij hopen dat dit altijd zoo mag blijven.

Ook de andere collega's dragen ons een broederlijk hart toe. Met Dr. en Mevr. Slettenaar zijn wij beste vrienden. Zijn altijd vriendelijk gezicht waarover zich nimmer een wolk trekt en zijn constant goede humeur brengt vaak licht in menig donker oogenblik.

In Dr. en Mevr. Renes hebben wij goede kameraden gevonden. Hun leeftijd die niet veel van de onze verschilt, brengt met zich mee, dat we in den korten tijd dat we elkaar kennen, zeer vertrouwelijk met elkaar kunnen omgaan.

Uit bovenstaande merkt U dat wij — alhoewel wij de eenige Javanen zijn in het corps der doktoren — ons zeer thuis voelen tusschen de Nederlandsche broeders, hetgeen een voornaam factor is, willen we ons werk met liefde doen.

Ik eindig hierbij met de bede: „Moge God ons steeds willen gebruiken in Zijn Koninkrijk op Koetoardjo".

Met hartelijke groeten van ons beiden.

WARDOJO.

Dit zijn de Zendingscollectantjes van de Gereformeerde Kerk te Putten op de Veluwe. Merkwaardig, dat het te Putten meest jongens zijn, en maar een paar meisjes. Op andere plaatsen is dat veelal juist andersom. Wij willen er niet uit afleiden, dat de Puttensche meisjes minder liefde voor de Zending zouden hebben. Dat is ook zeker niet waar! Maar de hoofdzaak is, dat er Zendingscollectantjes zijn, die met hun busjes geregeld rondgaan, en door dat eenvoudige werk heel wat geld voor de Zending bijeenbrengen. Dát doen deze Zendingscollectantjes heel trouw.

D. P.

Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Brief uit Soemba.

Eén van de laatste brieven, die deputanten voor de Zending op Soemba van het Zendingsterrein ontvingen, is een schrijven van Ds. W. van Dijk van Karoeni, door hem verzonden enkele dagen nadat hij met de zijnen op Soemba was teruggekeerd. Het is gedateerd 26 April 1940. Wij laten een gedeelte ervan hier volgen:

Zeër geachte Heeren en Broeders.

Vóór de post vertrekt morgen nog gauw even een briefje, om u te melden, dat we in goeden welstand weer op ons zendingsterrein zijn aangekomen en we al weer met ons werk begonnen zijn.

Bij het afscheid van de onzen in het vaderland heeft de Heere ons wonderlijk gesterkt. We hadden een zeer voorspoedige reis. Donderdag 21 Maart vertrokken we uit Den Haag. Zaterdag 23 Maart, des avonds om een uur of vijf, vertrok de „Johan van Oldenbarneveldt” van Genua. De heele reis was de zee kalm en het was niet bijzon-

der warm. Er waren verscheidene geestverwanten aan boord, zoodat we iederen Zondag godsdienst-oefening konden houden, die heel goed bezet was. Goed bezet, d.w.z. van de 700 passagiers een 70—80. Alle havens konden we aandoen en overal mochten we aan land en nergens hadden we moeilijkheden. Zaterdag 13 April kwamen we te Batavia aan. We moesten dien dag en den daarop volgende Maandagvoormiddag nog al onze inkoop doen te Batavia, want Maandag 15 April vertrokken we al weer met de K.P.M.-stoomer „De Klerk” van Batavia rechtstreeks door naar Waikelo, zonder een enkele haven aan te doen. Zaterdagmorgen den 20sten April om een uur of negen stonden we al op het strand van Waikelo. Dat was dus binnen een maand van Den Haag naar Waikelo: zoo vlug zal nog wel nooit iemand het gedaan hebben. We zijn zeer dankbaar en blij, dat het zoo vlug kon en dat de reis zoo voorspoedig was.

Nu hebben we het werk al weer overgenomen van de familie Dr. Onvlee.

Alles was keurig in orde en we konden maar zoo weer met het werk beginnen. Verleden Zondag heb ik hier al weer voor de gemeente gepreekt. Het was voor de gemeente en voor ons een blijde dankstonde, dat we weer bij elkander mochten zijn. Overmorgen moet ik het Avondmaal bedienen te Wee-Baroe. Maandag begint onze Algemeene

Vergadering. Daarna neem ik het terrein van Ds. Luyendijk over en gaat deze naar het Oosten.

Soemba-deputaten zijn dankbaar, dat Ds. W. van Dijk met de zijnen na een zeer voorspoedige reis op het zendingsterrein is teruggekeerd en met zijn arbeid al weer begonnen is. God make dien arbeid in zijn derde periode voorspoedig!

Jammer, dat correspondentie van de broeders en zusters op Soemba met Holland en omgekeerd uit oorzaak van den oorlogstoestand thans niet mogelijk is. Wat zouden zij gaarne iets van ons en wij van hen willen vernemen! Voorloopig kan op vervulling van dezen wensch echter niet gerekend worden.

Zij er in ons midden veel gebed voor onze Zendingsmensen op Soemba! Daaraan hebben zij steeds behoefte, doch niet het minst nu.

De Koning der Kerk bescherm en beveilige hen allen en make hun arbeid in weerwil van de zorgvolle omstandigheden voorspoedig!

Gelukkig, dat onze broeders en zusters op Soemba en wij in het vaderland weten, dat de Zendingenzaak de zaak van Koning Jezus is, aan Wiens voeten alle dingen onderworpen zijn.

N.

B.

Schetsen over den Islam.

II

De verbreiding.

De uitbreiding van den Islam was enorm en de overwinningen grensden haast aan het wonderlijke: Syrië, Egypte en Perzië vielen na elkaar in handen van de veroveraars. Zeker is het, dat de Mohammedaansche propaganda groot voordeel heeft getrokken van het feit, dat de Oostersche Kerk in een allerjammerlijksten toestand van verval verkeerde.

Moeilijke dagen zijn toen voor het Christendom aangebroken. Duizenden zwoeren om huns levens wil hun geloof af en namen de leer van den valschen profeet aan. Aan meer dan een gemeente werden de waarschuwendende woorden van Openbaringen 2 : 5 vervuld.

In 711 drongen ze tot in Frankrijk door. Wel wist Karel Martel door zijn overwinning bij Tours hun vaart te stuiten en werden zij uit Frankrijk verdreven, maar toch handhaafden de Mohammedanen zich in Spanje.

Men heeft den zegetocht van den Islam lang voorgesteld als was hij uitgevoerd door benden van woedende fanatiekelingen, in de eene hand de Koran en in de andere het zwaard, hun slachtoffers slechts de keus latend tusschen den dood en de aanneming van het Mohammedaansche geloof. Zeker, dergelijke gevallen kwamen wel voor, maar

zijn belangrijkste triomfen heeft de Islam te danken aan de groote missionaire kracht. Het is onweersprekelijk waar, dat de Islam meer aandacht schonk aan uitbreiding van gebied, dan aan vermeerdering van het aantal bekeerlingen tot hun godsdienst. In de Middeleeuwen vond men in Mohammedaansche landen groote en welvarende gemeentes van niet-Mohammedanen (vooral Christenen en Joden).

In de 12e eeuw drong de Islam onze Archipel binnen. Mohammedaansche kooplieden uit Voor-Indië vestigden zich tijdelijk of voor goed in eenige kustplaatsen dezer eilanden ¹⁾.

Evenals later voor de Compagnie het Maleisch de taal was om in aanraking met de inlanders te komen, zoo werd ook het Maleisch de voertaal van den Islam.

De in de kustplaatsen gevestigde kooplieden huwden met inlandsche vrouwen en de kinderen namen den godsdienst van den vader aan.

De overlevering schrijft de Islamiseering van Java toe aan wali's of hoofdheiligen. Als eerste van deze acht wordt Malik Ibrahim genoemd. Hij vestigde zich in de buurt van Soerabaya en deed vergeefsche pogingen den vorst van Modjopait tot den Islam te bekeeren. Eerst ontstonden er in het Noorden eenige Mohammedaansche rijkjes, later werd onder leiding van Demak de vorst van Modjopait gedwongen den Islam aan te nemen en de hoofdstad van dit laatste Hindoe-rijk werd verwoest. Langzaam maar zeker zou geheel het overwonnen volk tot in alle geledingen van zijn leven ge-islamiseerd worden. De Mohammedaansche handelaren, die de landen in alle richtingen doorkruisen, weten tal van aanknoopingspunten te vinden bij de heidensche inlanders. Want de inlanders *willen* Mohammedanen zijn. Ze beschouwen zich als een deel der wijdvertakte Islamwereld. Men staat dan niet meer beneden den ongeloovige, doch men is er de meerdere van.

De toetreding tot het Mohammedanisme is ook zeer gemakkelijk; slechts enkele uiterlijke dingen zijn noodig: de geloofsbelijdenis moeten ze kunnen opzeggen, de gebeden duidelijk kunnen uitspreken en de vergaderingen bijwonen.

Er is geen sprake van eenigen eisch ten opzichte van heilig en rein leven. Met hun gebeden verdienen ze den hemel en God vergeeft hun zonden, omdat ze Mohammedanen zijn. Het is wel een zeer gemakkelijke godsdienst. De duizenden voorschriften en geboden van den ouden godsdienst der inlanders, worden vervangen door enkele zeer eenvoudige formules.

Hierboven schreef ik, dat de Islam zijn groote resultaten te danken heeft aan de missionaire kracht. Zoo ook in ons Indië. Ieder Mohammed-

¹⁾ Vergel.: Ds. D. Pol: Midden-Java ten Zuiden, 2e druk, blz. 55 v.v.

daansche handelaar is een zendeling. Zij dringen tot de meest afgelegen gebieden door, trachten eerst de stamhoofden te winnen door dezen mooie geschenken te geven.

„Dr. Snouck Hurgronje komt op tegen de bewering van vele Europeanen, die zeggen, dat Javanen, Boegineezen en andere Indische volken, die den Islam hebben aangenomen, geen goede Mohammedanen zouden zijn, omdat de meesten niets van hun godsdienst afweten. Het Mohammedaan-zijn, zegt Dr. Snouck Hurgronje, mag men niet afhankelijk stellen van de kennis omtrent den Islam, maar van den wil der menschen om Mohammedaan te heeten”¹⁾.

De overgang tot den Islam heeft groote gevolgen voor den Inlander. Niet in zijn levensbeschouwing, want als vroeger mag hij zijn animistische gedachten houden; hij blijft aan geesten en andere bijgevoeligheden gelooven. Maar door de Mohammedaansche geloofsbelijdenis te zeggen, is hij Mohammedaan geworden en eeuwige hellestraffen bedreigen hem, indien hij mocht afvallen.

In vele deelen der wereld is het a.h.w. een wedloop geweest tusschen Christendom en Mohammedanisme. En wie van beide zal het winnen? Met menschenlijke maatstaf gemeten, heeft het Christendom weinig kans. Het kan niet „concurreren” met het Mohammedanisme, dat komt met de belofte van een hemelsch paradijs, waar de mensch al zijn zinnelijke begeerten in vervulling ziet gaan. Daarbij komt, dat het Christendom de godsdienst is van het „blan-ras”, dat met bloed is beoedeld en met zonden is beladen.

Doch het Christendom zal het winnen van het Mohammedanisme. We behoeven daarover niet bezorgd te zijn. Tegenover al hetgeen de Islam belooft, staat Jezus Christus, de Heiland en Verlosser, die de vrede des harten schenkt. Hij geeft verlossing van alle zonden, eeuwige gemeenschap met Hem, een gemeenschap, die nooit of te nimmer meer zal kunnen worden verstoord.

Wij hebben de beloften, dat Jezus Christus het zal winnen van zijn vijanden. Dat mogen we bekennen met de lofprijzing uit het „Onze Vader”:

„Want Uw is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in der eeuwigheid.”

M. C. CAPELLE.

Korte berichten.

Het adres van Ds. H. v. d. Brink is thans weer: Ds. D. Ringnalda Jr., Hoogstraat 67 te Weesp (tel. 483).

Zuster G. Gazendam, die niet terug kan naar het Zendingsziekenhuis te Poerwokerto, heeft thans

als haar adres: Fam. Sevensma, 't Huijs ten Brink, Glimmen.

Op initiatief van Generale Zendingsdeputaten werd een commissie gevormd, die maatregelen zal treffen, om een grafsteen te kunnen aanbieden aan de Weduwe en de familie van wijlen Ds. W. Breukelaar. Deze commissie bestaat uit: Ds. D. Pol, voorzitter van Generale Zendingsdeputaten, Ds. C. J. Wielenga te Zaandam en Dr. W. G. Harrenstein te Santpoort. Als Penningmeester fungeert Dr. W. G. Harrenstein; diens gironummer is: 12899.

Nederlandsch-Bijbelgenootschap.

Het Nederlandsch-Bijbelgenootschap kwam in Algemeene Vergadering bijeen op 4 September te Amsterdam, in de Doopsgezinde kerk, Singel 452 bij het Koningsplein.

De beschrijvingsbrief bevatte ook een mededeeling over het Bijbelhuis te Bandoeng, die wij doorgeven:

„Reeds eenige tientallen jaren geleden had het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap ten behoeve van zijn arbeid in Nederlandsch Indië een huis in Bandoeng gekocht. Nu ongeveer tien jaar geleden verhuisde de agentuur van het Britsche genootschap van Bandoeng naar Malang. Daarop werd het huis te Bandoeng door het Nederlandsch Bijbelgenootschap gehuurd ten behoeve van zijn eigen agentuur. In 1937 werd de afzonderlijke agentuur van het Britsche genootschap te Malang opgeheven en smolt deze samen met die van het Nederlandsch genootschap, waardoor het gebouw aan de Burgemeester Kührweg 7 te Bandoeng het centrale Bijbelhuis werd voor de geheele bijbelvoorziening van Nederlandsch Indië. Dit bracht mede, dat het gebouw uitgebreid moest worden. Immers de jaarlijksche verkoop in Nederlandsch Indië van Bijbels en Bijbelgedeelten belooft thans heel wat meer dan honderdduizend exemplaren in ongeveer vijftig verschillende talen, waarbij er rekening mede gehouden moet worden dat ook in normale tijden aanvulling van den voorraad niet zoo spoedig gaat, zoodat het Bijbelhuis voldoende ruimte moet hebben om eenige honderdduizenden exemplaren op te slaan. Vandaar dat er een vorig jaar in den tuin achter het gebouw een ruim magazijn in twee verdiepingen gebouwd werd. In het huis zelf zijn in het voorhuis de winkel en de kantoorruimten, terwijl in het achterhuis de hoofdagent woont.”

Chineezenvending op Oost-Java.

Er is in de Christen-Chineesche Kerken op Oost-Java een verblijdende groei; haar zielenaantal neemt voortdurend toe; het klom van ± 200 in

¹⁾ Kruyt, Het Karakter der Heidenzending.

1930 tot 958 (dit laatste cijfer is van kort vóór het uitbreken van den oorlog).

Tot voor kort waren vijf Oostersche krachten werkzaam; een pandita (predikant Dei Soei Tjong) en vier goeroe's; met 1 Juli zou er nog een goeroe bijkomen.

De groote Evangelisatie-campagne van dr. John Sung was zeer gezegend; duizenden Chineezzen zijn met den Bijbel in aanraking gebracht.

De oppervlakte van het te bewerken terrein is ongeveer die van Nederland.

Werk dus nog te over!

Ds. C. W. J. van Lummel.

Op 24 Augustus is, na een langdurige ziekte, de emeritus-predikant van Zuidland, Ds. C. W. J. van Lummel, overleden. Vele jaren lang had de overledene zitting in het Moderamen van de Zendingscommissie in Zuid-Holland-Zuid; en hij was zoowel bij de andere Moderamen-leden als bij de overige Zendingsdeputaten een zeer gewenscht man, en om zijn vriendelijken omgang en om zijn klare inzicht in de dingen van de Zending. Op de Zendingsdagen te Rotterdam was hij een geliefd en gevierd spreker, tot op hoogen ouderdom toe. Ook gedurende de jaren van zijn emeritaat gaf hij steeds nog blijk van zijn meeleven in de Zending, en, zoo zonder eenigen ophef, deed hij uitkomen, hoe trouw hij de Zendingslectuur bij hield. Met hem is een bidder en strijder voor de Zending van ons heengegaan, wiens nagedachtenis wij dankbaar in eere willen houden.

Giften

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden, ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak 31 Mei 1940 tot en met 31 Juli 1940.

Giften.

W. H. te Gr. f 1.—; uit 's-Gravenzande f 1.50; de Bilt f 11.05; Apeldoorn f 0.25; Nijverdal f 1.—; Enkhuizen f 19.50; Groningen f 68.85; T. van P. te IJ. f 1.25; uit Ten Boer f 2.—; Hoorn f 19.55; Mej. C. M. te A. R. f 10.—; T. van P. te IJ. f 2.50; L. B. te O. op T. f 5.—; Mej. S. te Haarlem voor het Doktersfonds f 2.50; K. M. te A.-Zuid f 1.—; P. T. te B. f 1.—; afdeling Wonseradeel van Chr. Onderwijzers f 7.70; J. v. S. te S. f 0.50; A. S. te A. f 0.50; gevonden in collecte Geref. Kerk van Ten Boer f 50.—; R. W. P. te V. f 0.50; T. van P. te IJ. f 1.25; uit Zuidlaren, pers. Noorder-Sanatorium f 1.95; Linnenkamer f 1.50; Pav. 1 f 1.05; 2 f 1.00; 4 f 0.95; 6 f 1.00; 8 f 0.55; 10 f 1.50; 12 f 2.55; 16 f 1.35; 18 f 1.50; 20 f 1.45; 22 f 1.60.

Leerlingen Chr. School te Kerckwerpe (Zld.) f 6.54; Geref. School te Dedemsvaart f 10.—; Chr. School te 's-Gravenhage (hoofd Roozenbeek) f 20.—; Vrije Chr. School te Veenen-

daal f 2.50; Chr. School te Oosterwolde (Fr.) f 2.— en Oranjeschool te Alphen aan den Rijn, hoogste en laagste klasse f 20.—.

Contributies.

's-Gravenzande f 6.—; Loosduinen f 6.—; Hilversum f 0.50; Nieuw-Vennep f 19.75; Rijswijk f 1.—; De Bilt f 7.—; Driebergen f 2.50; Den Dolder f 9.—; Zeist f 77.25; Haarlem f 30.—; Steenwijk f 0.75; Genemuiden f 1.75; Apeldoorn (mej. B.) f 14.—; Veenendaal f 24.50; Hoofddorp f 2.25; Aalsmeer f 1.—; Amsterdam-West f 8.25; Ouderkerk aan den Amstel f 1.75; Amstelveen f 18.75; Bentveld f 2.50; Amsterdam-Zuid f 1.—; 's-Gravenhage f 2.75; idem West f 51.25; Voorburg f 0.50; Nijverdal f 6.50; Deventer f 11.25; Rijssen f 0.75; Rotterdam f 1.—; Enkhuizen f 20.50; Groningen f 5.25; Scharnegoutum f 1.25; Ureterp f 0.50; Soest f 3.—; Bloemendaal f 1.—; Zuidlaren f 36.50; Assen f 7.25; Ten Boer f 1.—; Bennebroek f 1.—; Scharendijke f 0.50; Almelo f 6.50; Enschedé f 10.80; Oldenzaal f 5.—; Vriezenveen f 5.75; Wierden f 0.25; Arnhem f 0.50; Schoonoord f 2.—; Dordrecht f 1.—; Vreeland f 1.—; Nieuwerkerk aan den IJssel f 1.25; Heinkenszand f 1.—; Opperdoes f 14.50; Hoorn f 13.50; Rhenen f 3.— en Baarn f 2.40.

Gereformeerde Kerken.

Geref. Evangelisatie te Oisterwijk (N.Br.) f 4.23; Zendingscomm. te De Lier f 2.50; Kerk van Tilburg f 1.—; Reeuwijk f 1.—; Dokkum f 25.— en Diemen f 2.50.

Collecten Geref. Kerken.

Emmen f 47.96 en Vries f 17.32.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist.

Van B. F. te P. f 0.50; Personeel Geref. School Vaartweg te Hilversum f 10.80.

Een goede lijst... maar van ruim twee maanden.

Er is een tijd geweest dat wij iedere maand zulk een lijst mochten publiceren. Dit wil dus zeggen dat onze inkomsten met ongeveer 50% zijn verminderd. Een ieder, die de zending, ook in ons Suriname, een goed hart toedraagt, kan hieruit zijn gevolgtrekkingen maken.

Wij hebben zooveel vrouwen, dat spoedig weder het oude hoogtepunt zal zijn bereikt, dat wij met dezen roep om spoedige hulp, willen volstaan.

Kampen, 3 Augustus 1940.

Fernhoutstraat 24.

K. R. HUMMELEN,

Penningmeester van het Idenburgfonds.
Postrekening no. 196921.

Zending te Makassar.

Onder vriendelijke dankzegging bericht ik de goede ontvangst van onderstaande giften:

Geref. Kerk Exloërmond f 1.—; C. F. M. K.-D. te Z. f 2.50; A. J. J. P. te H. f 1.—; Geref. Kerk A'dam-Z. f 25.—; F. S. te B. f 1.—; Geref. Kerk te Echten f 1.—; A. P. C. te A. f 0.40; Geref. Kerk Huizen (N.H.) f 1.—; Aalsmeer f 1.—; Santpoort f 3.—; G. de R. te D. f 1.50; Groningen door Mej. J. M. v. A. f 71.—; Geref. Kerk te Emmen f 5.—; N.N. te D. f 1.50; P. D. te G. f 0.75; Mevr. G. B. te H. f 5.—; J. C. C. te B. f 1.—; Geref. Kerk Zuidwolde f 2.50; P. J. L. te G.-N. f 7.60; Geref. Kerk Oosterwolde f 1.—; Mej. C. P. M. K. te E. f 1.—; H. v. W. te L. f 0.25; J. S. te Z. f 1.—; Weesp, door P. H. f 14.05; Geref. Kerk te Dokkum f 2.50; A. P. H. te R. (N.Br.) f 3.—; W. F. A. W. te B. f 1.—; A. P. C. te A. f 0.40; Geref. Kerk te Koudekerke f 1.—; Amstelveen door A. P. C. f 10.05.

„De Zaaier”.

Voor het Indische Evangelisatie-blad „De Zaaier” in goede orde ontvangen onder vriendelijke dankzegging:

Geref. Kerk te Barendrecht f 1.—; Heerjansdam f 1.—

Wilnis f 2.50; Anjum f 1.—; Lisse f 2.—; Wormerveer f 2.50; Nigtevecht f 1.—; Tzummarum f 1.—; Mijdrecht, Veere, Zaltbommel, Lollum, Helvoetsluis, Asperen, Drogeham, Warffum, Sappemeer, Gameren, Borger, Colijnsplaat, Herwijnen, Leidschendam, IJsselstein, Hijken, Exmorra, Vries, Dwingelo, Venlo, elk f 1.—; Roodeschool f 3.50; Hazerswoude, Dorp f 3.50; Ottoland f 0.50; Nieuw Amsterdam f 2.—; Amstelveen f 2.50; Dirksborn f 2.—; IJlst f 2.—; Urk f 5.—; Watergraafsmeer f 2.50; Ten Boer f 2.50; Klundert f 2.50; Tzum f 2.50; Delft f 10.—; Bennebroek f 4.—; Den Haag (O.) f 10.—; Molenaarsgraaf-Brandwijk f 1.25; Arnhem f 2.—; Lioessens f 3.50; Dokkum f 2.50.

Christelijke Persvereniging.

Hiervoor ontving ik van de Geref. Kerk te De Lier f 2.—. Ook hiervoor hartelijk dank.

Onder voortdurende aanbeveling,

G. M. A. LAERNOES,

H. Tollensstraat 4.

Giro 289929.

Zending van de Gereformeerde kerken op Soemba.

7e verantwoording van 25 Juli—24 Augustus 1940.

Prov. Groningen:

S. C. Eelderling, Hoogkerk, gift f 1.—; Ds. W. Tom, Sappemeer, gift van een zuster f 3.33; Geref. Kerk, Westerlee, busjes f 55.54; H. Blank, Marum, bijdragen f 100.—; J. Knol, Overschild, gift N.N. f 10.—; Geref. Kerk, Gerkesklooster-Stroobos, busjes langs de huizen f 31.90; Jac. van Beilen, Nw. Buinen, busjes f 13.25; O. Oosterhoff, Thesinge, busjes f 8.24; K. Meyer, Munnekezijl, busjes 2e kwartaal f 44.—; F. Berghuis, Groningen, busjes Jan./Mei f 64.02; id. id. bijdr. f 62.75; Penn. Geref. Kerk, 2e Exloërmond, busje J. Gnodde f 9.46; W. Brons, Ten Boer, busjes f 20.46; S. Westerhof, Lutjegast, School klasse 2 t/m 5 f 9.05; id. id., busjes f 18.90; E. J. Anneveld, Groningen, leerl. Geref. School Kraneweg f 30.—; K. Grasdijk, Oldekerk, busjes f 50.—; K. Bosma Jr., Middelstum, H. J. Krijgheld, 200 h.c. f 1.—, collectiegiften f 12.50, busjes J. V. en M. V. f 14.45, zend. comité f 130.—; D. A. Koebbrugge, Onstwedde: Busje G. van der Heide f 9.71; id. Tr. Wiersema f 12.23; id. J. de Roos f 11.46; Ds. J. R. Hommes, Zuidwolde, kinderen Geref. School f 25.—; H. Witkop, Ter Apel, giften f 6.—; A. Bijzitter, Boerakker, nagel. contributie f 6.75; S. van der Veen, Ten Post, coll. gift f 10.—; Mej. G. Haan, kinderz. busjes Mei/Juni f 310.—; A. B. C. te D., gift f 500.—; Dr. A. Kuyperschool, Groningen: busje 4e klasse f 6.14½; id. 5e klasse f 3.75; 6e klasse f 1.10; C. van der Wal, Groningen, zend. comm. f 78.50.

Prov. Drenthe:

Mej. H. J. Krans, Coevorden, opbrengst busjes 2e kwartaal f 99.97; W. van der Veen, Beilen, coll. giften f 10.— en f 1.—; f 11.—; id. id. busjes M. V. en K. V. f 11.82; id. id. busjes f 46.96; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, busjes 2e kwartaal f 105.49; N. van Haeringen, Zweelo, gift 28/7 '40 f 5.—; Ds. J. ten Hove, Gees, Nikk. Geref. School f 11.78; id. id. busjes f 80.—; M. Strating, Diever, zend. comm. f 5.87; P. van Rotterdam, Klazienaveen, bijdragen f 40.—; H. Blanken, Hoogetveen, zend. comm. f 100.—; G. Engberts, Schoonebeek, collecte f 49.79; Ds. Hania, Schoonoord, collecte f 12.27; B. Nijmeijer, Nieuweroord, busjes f 59.70; H. Hiekers, Nieuwlande, busjes f 30.33; Geref. Kerk, Ruinerwold-Koekange, bijdragen f 78.22; Ds. D. Drenth, Zuidlaren, Oosterwolde, schoolbusje f 2.91; id. id., Borger, R. B. „Uit dankbaarheid” f 50.—.

Prov. Overijsel:

E. Linde, Hengelo, Huw. E. Z.—J. v. K. f 3.63; id. id., Huw. H. P.—J. H. f 0.94; id. id., Huw. M. K.—J. B. f 2.69; id. id., School Beck. str. f 8.—; id. id., gift N.N. f 1.—; id.

id., driemaand. bijdragen f 90.—; M. Weys-van Rennes, St. Jansklooster, busjes 1e lichting f 26.56; L. Lolkema, Blokzijl, bijdragen f 28.43; D. de Vries, Steenwijk, busje Geref. School f 41.—; J. A. van Klaveren, Rijssen, 1e storting f 100.—; S. Malda, Lutten, bijdrage Mei/Juni f 50.—; Ds. D. Vreugdenhil, Hardenberg, collecte Gramsbergen f 16.—; W. van Zanten, Kampen, Kerkcollectes f 245.86; id. id., jonge Garde f 78.43; U. Pieltjes, Nijverdal, zend. comm. f 250.—; Zend. Comm. Wierden, kinderen Geref. School f 8.56; id. id. Balkbrug, busjes April/Juli f 27.70; G. Bolhuis, Vroomshoop, busjes f 48.03; id. id., gift collecte f 2.50; L. Burger, Enschedé, van de Geref. Kerk, bijdragen f 1000.—.

Soembaweken Groningen:

Bedum, nagift f 2.50.

Soembaweken Overijsel:

Genemuiden f 20.—.

Pinkstercollecten Groningen:

Westerlee f 48.34; 't Zandt f 131.82; Harkstede f 51.10; 2e Exloërmond f 84.31; Ten Boer, nagift f 2.—; Oostwold, nagift f 12.50; Kielwindeweer f 54.37; Boerakker f 30.87; Haren, aanvulling f 141.80.

Pinkstercollecten Drenthe:

Zweelo, nagift f 2.50; Gees, nagift f 10.—.

Pinkstercollecten Overijsel:

St. Jansklooster f 97.26; Nieuwleusen f 28.28; Lutten f 97.50; De Krim f 34.84; Vroomshoop f 134.32.

2e Algemeene Collecte Groningen:

Ter Apel f 41.22.

2e Algemeene Collecte Drenthe:

Nieuwlande f 29.21.

2e Algemeene Collecte Overijsel:

Haaksbergen f 4.15.

Aanvulling tekort 1939 Drenthe:

Coevorden f 58.40; Beilen f 38.83; Zweelo f 50.51.

Aanvulling tekort 1939 Overijsel:

Gramsbergen f 21.95; Cadoelen f 84.—; Wierden f 20.46.

Diverse Ontvangsten:

Opbrengst verkoop van zilverpapier en theelood f 37.22; Verkoop van twee zendingsbusjes f 2.—; Diverse kleine ontvangsten f 1.72; Partij halve centen van Ds. D. van Dijk, Groningen.

Totaal 7e verantwoording f 5874.91½

Totaal 1e t.m. 6e verantwoording f 48426.43½

Totaal tot heden f 54301,35

De inkomsten beginnen steeds langzamer te vloeien, ofschoon er nog vele kerken zijn, die hun Pinkstercollecten nog niet hebben afgedragen en evenmin hun tekorten over 1939 hebben aangezuiverd.

Al zijn deze collecten door de omstandigheden uitgesteld, dan mogen wij nu, eind Augustus, toch zeker aannemen, dat ze gehouden zijn.

Ik verzoek deze kerken derhalve en ook alle andere, die nog gelden van de Zending onder hun berusting hebben, deze te storten op girorekening 138000. Begin September moet ik een groot bedrag bij een Bank storten, waarvoor de gelden slechts gedeeltelijk aanwezig zijn.

Broeders en zusters, helpt toch allen mee aan de Soemba-Zending, onze Zending!

Met hartelijken dank voor de toezending van de hierbij verantwoorde gelden,

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.
Postrekening 138000.

Groningen, 26 Augustus 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. D. POL — RIJSOORD.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „Vada”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post.
Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Meditatie. — Het Zoeklicht. — Zendingsactie. — Zending van de Geref. Kerk van Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland—Zuid: Jaarverslag 1 April '39—31 Maart 1940. — Zendingsziekenhuis te Poerwokerto: Een Javaansche verpleegster met een Hollandsche baby. — Zending van de Geref. Kerk van Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland: 44ste Jaarverslag van de Vereeniging „Dr. Scheurers Hospitaal 1 Juli '39—30 Juni '40. — Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Schetsen uit Soemba no. 66. — Zendings-conferentie te Lunteren (bij de photo's). — Zending van de Geref. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van de Provincie Friesland: Rapport (II). „In Nederland”. — Zendingscollectantjes van de Geref. Kerk te Dieren. — Roomsche Missie en Zending. — Korte Berichten. — Giften.

MEDITATIE

Liefde-verbondenheid

1 Sam. 18 : 3: „Jonathan nu en David maakten een verbond, dewijl hij hem liefhad als zijn ziel.”

Door de glorieuze overwinning op Goliath heeft God Zelf David als Verlosser van Israël openbaar gemaakt.

Jonathan, Sauls oudste zoon, wiens diep weggezakt geloof weer krachtig tot opwaking kwam, eert David, niet maar als den held van den dag, maar als den zegevierenden *geloofs*-held; en hij is aan David verbonden met banden der liefde, niet van de aarde, doch door God zelf gelegd.

Dat toont hij op onderscheiden manier: hij maakt met David een verbond, d.w.z. hij zweert, gelijk ook David zijnerzijds, trouw aan elkaar voor Gods aangezicht; hij doet zijn mantel af en geeft dien aan David, ook zijn kleederen, ja tot zijn zwaard toe en tot zijn boog toe en tot zijn gordel toe. Hij bewijst daarmee, dat hij om Davids wil alles wil verlaten, zelfs al zou troon en kroon aan David ten deel vallen. Wat zijn vader Saul onrustig deed vragen naar herkomst en familie van David, is Jonathan al heel doorzichtig geworden, en daarom toont hij zich bereid, David als Gods Verkorene te erkennen en te eerbiedigen. 't Is de daad van zijn door het geloof gewekte liefde, die hem bij de verbondssluiting met David zóó zich houden en gedragen doet.

In die zoo bijzondere verhouding van Jonathan tot David hebben wij een type, een voorbeeld, te zien van de geheel eenige verhouding aller discipelen en discipelinnen tot hun Heere Jezus Christus. Die heeft den strijd opgenomen tegen een nog gansch anderen Goliath; tegen den Satan, die als Overste der wereld tengevolge van de zonde, het menschdom gevangen hield tot zijn wil, sterk en geweldig.

Wat geen krachten van menschen, zelfs tot één geheel vereenigd, bij machte waren, heeft Hij gedaan en volbracht, Hij de Held, bij Wien door God Zelf hulp is beschoren. Hij heeft met het wapen van zijn Kruis, gelijk de apostel Paulus het in Zijn Colossenser-brief zoo teekenachtig uitdrukt, de overheden en machten uitgetogen, in het openbaar ten toon gesteld en over hen getriomfeerd. Dáár bij zijn Kruis danken wij voor de verzoening onzer zonden, en roemen wij: Deze is de Koning van Israëls God gegeven; Jezus — de Heer, de Opperste Gezagdrager; Hij, Die de reinigmaking onzer zonden heeft teweeg-

gebracht, is gezeten ter rechterhand der majesteit Gods in de hemelen.

In dat geloof ligt ook de kracht voor allen Zendingsarbeid, die immers bedoelt het Koninkrijk van den verheerlijkten Christus Gods voort te planten en uit te breiden onder de volken der aarde, en daartoe, naar het gebod des Konings, Zijn Evangelie predikt en uitdraagt onder alle creaturen. Ook door de zware moeiten van wereld-rumoer en benauwing heen!

Doch dan kome dat geloof ook uit, naar het voorbeeld van Jonathan, in 3erlei: Dat ons geloof zóó den Heere Jezus, gekruist en gekroond, ziet in zijn algenoegzaamheid, volkomenheid, schoonheid en macht, dat wij Hem liefhebben, innig en diep, en boven alles. En daarbij, dat wij Hem, den Getrouwe onder alles en in alles, trouw houden ten allen tijde en onder alle omstandigheden, Hem liefde-trouw bewijzen. Om dat dan ook te toonen, door ons zelf te verloochenen, ons zelf aan Hem over te geven, en het onze Hem te wijden. Liefde-verbondenheid, van binnen en naar buiten.

't Is God, die in tijden van druk door verbrijzeling en vernedering des geestes heen tot weeropleving brengen wil *), óók tot weeropleving van de vurige en brandende liefde tot den Heere Jezus, die met vaste trouw Hem aanhangt en heel het leven, heel het eigen leven stelt in zijn dienst, tot de komst van Zijn Koninkrijk en tot Zijn lof.

R.

D. P.

Het Zoeklicht.

Zending en Nood.

Op de laatst gehouden conferenties van den Zendingsstudieraad in Lunteren, werd door Prof. Dr. H. Kraemer uit Leiden een lezing gehouden over het onderwerp: Hoe Zending geboren werd en wordt. Deze lezing maakte daarom ook zulk een diepen indruk, omdat met aangrijpende voorbeelden werd aangetoond, hoe, door de geheele geschiedenis der Christelijke Kerk heen, de zendingsdrang altijd in de Kerk ontwaakt is en ontwaakt in tijden van grooten nood. Niet minder dan zeven momenten uit het leven der Kerk werden in het licht gesteld, momenten waarin allerlei moeilijkheden en gevaren dreigden, en toch momenten waarin met groote kracht de begeerte om het Zendingsbevel van den

*) Jesaja 57 : 15.

Heiland op te volgen, in breeden kring boven kwam.

Het is niet onze bedoeling om al die zeven oogeblikken uit de geschiedenis hier weer te geven, maar wel willen wij hier herinneren aan een moment uit onze eigen, Vaderlandsche Kerkgeschiedenis, de periode n.l. van de Fransche overheersching. Aan die periode terug te denken heeft ongetwijfeld wel zeer groote waarde voor ons.

Wij moeten ons herinneren dat in 1795 de Franschen ons land waren binnengevallen en de Prins met zijn gezin was uitgeweken. Donkere dagen trokken toen over ons vaderland. De Franschen, eerst met groote vreugde begroet, en door sommige „vaderlanders” (de patriotten) als bevrijders verwelkomd, waren al spoedig gebleken harde meesters te zijn. De oorlog met Engeland bracht zware lasten mee, armoede en ellende bedreigden ons land. Welnu, in de groote donkerheid van dien tijd, was het dat de zendingsliefde bij velen opnieuw boven kwam. Den 19en December van het jaar 1797 kwamen op het Haringvliet in Rotterdam verschillende mannen samen, om met elkander te overleggen, wat er zou kunnen gedaan worden om Zending te drijven, daar waar God de kansen geven zou. Er waren 40 mannen uitgenoodigd, doch er waren dien avond slechts circa 20 bijeen gekomen. Maar ook deze twintig waren voldoende om den stoot te geven aan een verrassende opleving van den zendingsdrang in geheel Nederland. Op dien gedenkwaardigen winteravond in bangen tijd werd opgericht het Nederlandsch Zending Genootschap, het eerste zendingsgenootschap van het vasteland van Europa.

De pas opgerichte vereeniging wendde zich al spoedig met een algemeen „adres” aan „alle oprechte Vervaarders van onzen Heere Jezus Christus in Nederland welke in de uitbreiding van Zijn Koninkrijk belang stellen”. In deze circulaire wordt erkend, dat „onze onderneming vele zwaarigheden in heeft”, de tijdsomstandigheden waren allerminst gunstig te noemen, om aan de Zending veel aandacht te schenken. Was het niet veel meer tijd om te denken aan oorlogen, aan kanonnen, aan versterking en uitbreiding van menschelijke koninkrijken?

En toch spreekt dit adres zich aldus uit, dat het ondanks allen nood van den tijd „allergeschikteste gelegenheid” is om den Heere Jezus te dienen. Juist de „beschouwing van toenemende ongeloofvigheid en ongodsdienstigheid” moet des te meer den ijver gaande maken om „de verbreiding van ’s Verlossers gezegenden Naam” zich aan te trekken. Met andere woorden: wanneer de Kerk in nood is, wanneer ze geplaatst wordt voor een vloed van ongeloof en afval van God, heeft zij maar één antwoord te geven, dat zij n.l. met des te grooter trouw en overgave zich vastgrijpt aan het zendingsbevel, dat haar door den Heiland gegeven is.

Het was inmiddels, in de moeilijke tijden van 1797 en de volgende jaren, uiterst bezwaarlijk tot praktischen zendingsarbeid over te gaan. De verbinding met Indië werd meer en meer geheel afgesneden. Nederland werd ingelijfd in het groote rijk van Napoleon, dat zich over het gansche vasteland uitstreckte, en nu in een laatste poging ook Engeland wilde onderwerpen. Onder die omstandigheden was het niet doenlijk eenigen zendingsarbeid te organiseren. Toch blijft het jonge Genootschap actief, het

zoekt wegen waarlangs het zijn kracht openbaren kan en zijn roeping vervullen kan. Er komen plannen en voorstellen.

Op één van al die voorstellen willen wij hier nog wijzen. Er komt een rapport van J. Heringa, waarin betoogd wordt, dat, waar het nu onmogelijk is Zending te drijven onder de heidenen en Mohammedanen in het verre Oosten, het alleszins noodzakelijk schijnt, nu te gaan arbeiden onder de Fransche Sansculotten (een schimpnaam voor de Fransche soldaten, die ons land waren binnengevallen). Heringa bepleit dat op dezen grond, dat men moet trachten aldus „te betalen voor al de grillen en dwaasheden, die, zints overlang, de wereld van Franschen heeft willen leeren.”

Het is goed en bemoedigend aan deze dingen terug te denken. Zij leeren ons, dat de zendingsliefde kan opbloeien onder alle omstandigheden, ook in tijden van oorlog en bezetting. Zij leeren ons dat God den nood van Zijn Kerk menigmaal gebruikt om haar te herinneren aan het bevel van haar Koning. Zij leeren ons, dat, welke aardsche rijken ook komen en gaan mogen, het eeuwig Koninkrijk van onzen Heere Jezus Christus Zijn weg zal vinden door de wereldgeschiedenis, ook van deze eeuw.

J. H. B.

Zending van de Geref. Kerken in Nederland onder Heidenen en Mohammedanen

Zendingsactie.

Van onderscheidene zijde werd er al op gewezen, dat wij de gemeenschap met onze Broeders en Zusters op het Zendingsterrein thans onderhouden zullen door het gebed. Die eenheidsband is ons gebleven.

De verbinding met Ned. O. Indië ligt nog steeds verbroken.

De correspondentie tusschen de Zendende Kerken en wie door haar zijn uitgezonden kan niet meer gevoerd worden.

De berichten over het Zendingswerk komen niet meer binnen.

Wij gevoelen smartelijk de scheiding met al haar gevolgen.

Zeër missen wij het meelevens in het werk, dat onze Zendingsmannen en Zendingsvrouwen in dienst van den Heere Jezus doen. Dankbaarheid vervult ons, te mogen weten, dat het Zendingswerk op Midden-Java en op Soemba voortgang heeft; doch wij kunnen die niet verbizonderen in de onderscheidene zegeningen, die de Heere der Zending te aanschouwen geeft.

Hoezeer ook van elkander verwijderd en gescheiden, er blijft ons toch de mogelijkheid van gezamenlijk arbeiden en strijden in het gebed; wij kunnen één zijn in het samengaan tot Gods genadetroon.

En nog meer dan vroeger dringt de vermaning der Schrift tot volhardend gebed, dat naar het getuigenis

van den apostel Paulus den weg voor het Evangelie kan en zal banen.

Wij denken hierbij niet maar aan het persoonlijk, doch ook aan het gemeenschappelijk gebed in de samenkomsten der Gemeente, en evenzeer aan de „Zendingsbidstonden”, zooals die in den wintertijd op vele plaatsen pléegden gehouden te worden.

Van zulke Zendingsavonden zal er dezen winter vanwege de verduisteringsmoeilijkheden wel niet veel kunnen komen.

Het moge niet te ontkennen zijn, dat een Zendings-samenkomst op een avond in de week maar matig, soms schaarsch bezocht werd, zij hield toch ongetwijfeld de belangstelling in de Zending levendig bij oud en bij jong.

En dit middel tot zendingsactie zullen wij moeten ontberen.

Maar dan ligt het toch ook voor de hand, dat wij er naar streven zullen, dit euvel te minderen, door het met wat anders te vervangen.

Op wat manier?

Door in den Dienst des Woords op den Zondag de Gemeente te meer nog te wijzen op haar roeping tot vervulling van de haar opgedragen zendingstaak, opdat juist óók nu door persoonlijk en gezamenlijk gebed elk lid der Kerk het contact met onze Zendings-arbeiders(sters) beware, en de zendingsliefde versterkt worde.

Aparte zendingszondagen zijn bij ons niet in gebruik; en terecht; want de Zending is niet iets apart in het kerkelijk leven, doch vormt een integreerend deel van ons kerkelijk leven. Ook kàn 's Heeren Woord niet naar eisch bediend worden, zonder dat keer op keer, bij allerlei texturen, de Zending de haar toekomende plaats erlange.

Doch dat behoeft toch niet te verhinderen, dat er in deze tijden zoo nu en dan ook eens een „Zendings-preek” gehouden wordt.

Dan zijn er de catechisaties, die al niet op de gewone tijden dan toch op andere gegeven kunnen worden. Welk 'n pracht-gelegenheid, om juist in onze zóó bewogen dagen de jongens en de meisjes duidelijk te maken, welk een plaats de Zending inneemt bij de teekenen der tijden, en hen te meer er van te doordringen, hoe de Heere op den Troon óók roept tot den arbeid voor de komst van Zijn Koninkrijk. Misschien zou het in grotere plaatsen mogelijk zijn op een gecombineerde catechisatie, eventueel door een Zendingsman, de rijke perspectieven, die het meeleven in de Zending biedt, eens omstandig uiteen te zetten.

Zwijgen willen wij dezen keer van onze jeugdverenigingen, die zeker meer dan tot nog toe óók het onderwerp Zending op haar program zouden moeten hebben; en van de Scholen, waar de liefde voor de Zending zoo diep in de kinderharten geplant kan worden.

Gedachtig, dat wij kerkelijke Zending hebben, bepalen wij ons ditmaal hoofdzakelijk tot wat op den weg der Kerk ligt, om de Zendingsactie voor verslapping te mogen behoeden, en tot nog krachtiger ont-plooiing te brengen.

„Zeg den kinderen Israels, dat zij voorttrekken!”

D. P.

Zending van de Geref. Kerk van Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Zuid.

Verslag v. d. Zendingsarbeid in de Res. Banjoemas van 1 April 1939 – 31 Maart 1940.

Aan de Geref. Kerken van Zuid-Holland (Zuid), die met de Zendende Kerk van Rotterdam het Zendingswerk in de Res. BANJOEMAS doen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

In het vorige jaarverslag moesten wij beginnen met de droeve mededeeling van het overlijden van ds. W. J. J. Velders (overleden 5 Febr. 1939). In het afgelopen jaar verliet ons Dr. A. Kuyper, die met ingang van 1 Oct. 1939 eervol emeritaat verkreeg, en toen besloot zijn functie van eersten penningmeester van het moderamen neer te leggen. Door een en ander kwamen er belangrijke wijzigingen in ons moderamen. Dit is thans als volgt samengesteld:

Ds. D. Pol, 1ste praeses; Ds. W. W. Meynen, 2de praeses; Ds. G. Bouwmeester, 1ste scriba; Ds. W. A. Zwaan, 2de scriba; L. van Rij, 1ste penningmeester; M. van Reyn A.Pzn, 2de penningmeester; Ds. F. C. Meyster.

Hoofddienst.

Het aantal geïnstitueerde Kerken bleef hetzelfde n.l. zes, te weten: Poerbolingo, Adiredja, Tjilatjap, Poerwokerto, Sidaredja en Klampok.

Ook het aantal Javaansche predikanten is hetzelfde gebleven, n.l. twee: Ds. Soedarmadi te Poerbolingo en Ds. Misaël Radan te Poerwokerto.

Sadjan Darmasoemarta (tot hiertoe als goeroe indjil werkzaam te Sidaredja); werd in December 1939 beroepen te Tjilatjap-Adiredja. Hij nam dit beroep aan. (Hij zou in Mei of Juni 1940 peremptoirexamen doen, maar door den ingetreden oorlogstoestand ontvingen wij de kwartaalverslagen over 1940 nog niet. Waarschijnlijk is hij echter thans reeds bevestigd als D. d. W.).

Rijke vrucht droeg dit jaar het Zendingswerk onder de Chinezen Vóór de komst van Ds. Pieron in Indië (Febr. 1940) werd dit werk geleid door den Heer en Mevrouw Swanborn (de Heer Swanborn was voorheen Hoofd van de Chr. Holl. Chin. School te Soekaradja), en den Chineeschen Goeroe Go Eng Tjoe.

De Chinezen zijn op ons Zendingsterrein in Banjoemas vanwege hun gering aantal nog niet georganiseerd in een Maleisch kerkverband, waarbij zij zich voor het meerendeel in Solo, Djocja en Magelang gevoegd hebben.

Ook waar op ons terrein voor de Chinezen een aparte Maleische godsdienstoefening is ingesteld, behooren ze toch nog onder de kerkelijke organisatie van de Javaansch sprekenden.

Eind 1939 werden een 20-tal Chineesche broeders en zusters te Poerwokerto gedoopt. (2e Kerstdag).

Den 12-den April 1939 kwam de Javaansche Classis te Poerwokerto samen. Op deze vergadering werd

een nieuwe Classicale regeling ontworpen, bij de concipieering en vaststelling waarvan vooral Dr. Esser den Kerken van grooten dienst heeft mogen zijn. De oude regeling was reeds 14 jaren oud. Intusschen is het provisioneel classicaal verband uitgegroeid tot een volledige kerkelijke organisatie. Er zijn predikanten gekomen; er is een eigen Zending in Zuid-Sumatra begonnen en de invoering van een nieuwe huwelijksordonnantie schiep behoefte voor een plaatselijke regeling. Enz.

Op Hemelvaartsdag 1939 zijn weer onze Javaansche Christenen twee aan twee op huisbezoek geweest. Veertig personen namen hieraan deel te Poerwokerto. In Poerbolingo concentreerde de actie zich op het dorp Moentang.

In Poerwokerto werd op Pinksteren '39 een heel bijzondere samenkomst gehouden. De Javaansche Gemeente had de Maleisch sprekenden en de Hollandische Gereformeerden tot één gemeenschappelijke godsdienstoefening uitgenoodigd, gedachtig aan de éénheid der Kerk, die op den grooten Pinksterdag zoo heerlijk tot uiting is gekomen. Zoo hebben de broeders en zusters daar samen gezongen en gebeden in drie talen: Javaansch, Maleisch en Nederlandsch. De bijeenkomst mocht bijzonder geslaagd heeten.

In September werd een goedgeslaagde Zendingsdag te Poerwokerto gehouden, waar een groot aantal sprekers optrad.

Nieuwe goeroe's konden na afloop op den Javaanschen theologischen cursus te Djocja geplaatst worden, en wel drie te Poerwokerto, plus één mantri-verpleger, die één jaar practisch werk in het Ziekenhuis moet verricht hebben vóór hij geplaatst kan worden, voorts twee te Poerbolingo en één te Sidaredja. Te Sidaredja breidde het werk zich zeer uit onder de Javanen. Er valt hier van grooten zegen te gewagen.

Drie nieuwe posten konden worden bezet, n.l. te Bobotsari (11 K.M. Noordelijk van Poerbolingo), te Kroja (in het Zuiden), Oostelijk van Maos. Deze post is in de plaats gekomen van die te Bangsa. En te Banjoemas, waar vroeger ook reeds een goeroe is geplaatst geweest.

Dr. Rullmann keerde in Maart 1939 terug van buitenlandsch verlof. Ds. G. D. Kuiper van Solo heeft in zijn afwezigheid als plaatsvervanger het werk waargenomen. Het verlof van Ds. Rullmann moest helaas langer duren dan aanvankelijk gedacht werd, doordat Mevr. Rullmann ernstig ziek werd. Tijdens zijn verlof in Holland ontving Ds. Rullmann een beroep als Docent voor de opleidingsschool te Djocja, welk beroep hij heeft aangenomen. Hij zal D.V. 1 Mei 1940 naar Djocja vertrekken. Dit jaar was dus voor Ds. Rullmann het laatste van zijn werkzaamheid te Poerwokerto (1931—1940). De Heere heeft zijn arbeid in rijke mate willen dienstbaar stellen aan de komst van Zijn Koninkrijk op Midden-Java. Wat is er veel veranderd in Poerwokerto sedert Ds. Rullmann daar zijn werk begonnen is! Zegene de Heere hem en Mevrouw ook in hun nieuwe werkring, en geve Hij aan Ds. Verkuyt, die eind December 1939 naar Poerwokerto vertrok met evenveel zegen het werk te mogen voortzetten.

Dr. Esser kon in den laatsten tijd zijn werk niet meer zóó doen als voorheen. Hij heeft dan ook emeritaat gevraagd. Het is hem op de meest eervolle wijze

verleend met ingang van 1 April 1940. Met hem gaat iemand heen, die sedert 1908 in dienst der Zending heeft gestaan. Hij volgde in Poerbolingo Ds. Ruysse-naers op, die na zesjarigen arbeid onverwachts uit zijn werk werd opgeroepen. Dr. Esser heeft moeilijke maar ook heerlijke jaren in Banjoemas doorgebracht. Vooral de eerste tien jaren heeft hij nog veel pioniers-arbeid moeten verrichten en zag hij nog niet zoo rijke vrucht als later.

Dr. Esser kan op een welbesteed leven terug zien. Weinigen is het vergund zoo langen tijd achter elkaar in Indië te werken. Hij heeft een diensttijd achter den rug van 34 jaar en 10 maanden. Volgens Gouvernementsbepaling tellen Indische jaren dubbel. Zóó berekend heeft Dr. Esser op 63-jarigen leeftijd bijna 63 dienstjaren. Hij gaf er de voorkeur aan voorloopig op ons terrein te blijven wonen, om de jonge missionarissen met zijn rijpe en jarenlange ervaring te kunnen dienen, waar zij dit van hem mogen vragen. De Heere zegene onzen ouden missionaris en zijn Vrouw, die hem in alles zóó trouw ter zijde gestaan heeft. De njonja was als een tweede zendeling naast hem!

Dit jaar was rijk aan afwisselingen. Hoe dankbaar zijn wij ervoor, dat onze nieuwe missionarissen Ds. Verkuyt en Pieron juist in Indië hun werk waren aangevangen, toen het door den ingetreden oorlogstoestand onmogelijk werd miss. predikanten naar Indië te zenden. Eerst zouden zij respectievelijk 1 April en 1 Juli vertrekken, maar door den steeds meer dreigenden oorlog werden Deputaten ertoe gedrongen om op een eerder vertrek aan te sturen. Nu zijn wij zeer blij dit gedaan te hebben.

De in September 1939 begonnen wereldoorlog drukt ook op het werk der Zending. Wij kunnen de gevolgen ervan nog niet genoeg overzien. Er is veel onzekerheid ontstaan door den oorlog. Wij hebben thans zelfs geen correspondentie met Indië meer. Maar bij alle onzekerheid in de toekomst van dezen oorlog hebben wij gelukkig de zekerheid van Gods Woord behouden en daardoor ook de zekerheid, dat de poorten der hel Gods Gemeente niet zullen overweldigen en het Evangelie zijn triumftocht zal voortzetten. Gods Rijk komt ook in deze zoo bewogen dagen. Het Evangelie zal zijn loop hebben. Het moet gepredikt worden aan alle volken en eerst dan zal het einde er zijn!

Medische dienst.

Ook onze beide Geneesheer-directeuren konden nog tijdig naar Indië terug keeren. Dr. Miedema vertrok begin December '39, Dr. Zwaan in Februari 1940. Dr. Zwaan is in Juli 1939 uit Poerwokerto naar Holland gegaan met verlof. Door dit verlof werd een zeer belangrijke periode van de geschiedenis der Medische Zending in Banjoemas afgesloten. Dr. Zwaan had de laatste zes jaren de leiding van het Ziekenhuis te Poerwokerto, dat vroeger het bezit was van de Suikermaatschappijen op Midden-Java. Grooten zegen gaf God op het werk dat hier in het Zendingenziekenhuis verricht werd. Allerlei verbeteringen en uitbreidingen konden in de laatste jaren worden aangebracht. De invloedssfeer van het ziekenhuis nam van jaar tot jaar toe. Ook voor de gemeente van Poerwokerto heeft het Ziekenhuis reeds vele vruchten afgeworpen. De arbeid vroeg vooral veel van de krachten van Dr. Zwaan.

Tijdens het verlof van Dr. Zwaan was de leiding van het Ziekenhuis toevertrouwd aan Dr. Oosterveen, die in het afgelopen jaar in het huwelijk trad met mej. Wielenga, dochter van den bekenden missionaris van Soemba.

Dr. Oosterveen werd in zijn werk gedurende het verlof van Dr. Zwaan bijgestaan door Dr. Bosch. De laatste werd in tijdelijken dienst van de Zending genomen toen Dr. Miedema met verlof naar Holland ging. Hij hielp eerst Dr. Kal te Poerbolingo en sedert Juli 1939 Dr. Oosterveen te Poerwokerto.

Het verlof van Dr. Miedema werd zeer gerekt door zijn studie in de chirurgie. Dr. Kal nam tijdens zijn afwezigheid in Indië het directeursschap van het ziekenhuis te Poerbolingo waar op voortreffelijke wijze, eerst bijgestaan door Dr. Bosch en na diens vertrek naar Poerwokerto door Dr. Samallo, een jong arts, die pas afgestudeerd was aan de Medische Hoogeschool te Batavia.

Zuster Koene, werkzaam te Trenggiling (Poerbolingo) moest in April '39 een ernstige operatie ondergaan, die gelukkig goed slaagde, maar door deze ziekte werd ze toch buiten het werk gesteld en bleek terugkeer naar Holland noodzakelijk. Ze kon met dezelfde boot reizen als de fam. Zwaan.

Zuster Scheffer keerde begin 1939 naar Poerwokerto terug, terwijl zuster G. Gazendam eind 1939 met buitenlandsch verlof naar Holland kwam. Op den dag van haar vertrek uit Indië kwam haar broer om bij de torpedeering van de Simon Bolivar. Op haar verlof viel dus wel een donkere schaduw! Zij was van plan in Juli naar Indië terug te keeren maar zal door de ontwikkeling der gebeurtenissen wel gedwongen worden voorloopig in Holland te blijven.

Mej. Velders, werkzaam als apothekersassistente en in de huishouding aan het Ziekenhuis te Trenggiling, moest begin 1940 repatriëren, doordat Deputaten uit overwegingen van bezuiniging haar contract hadden moeten opzeggen per 1 Mei 1940. Zij verzocht toen om reeds begin Januari '40 te mogen vertrekken, wat haar werd toegestaan.

Het afgelopen jaar was een veelszins zwaar jaar ook voor de Deputaten, die dikwijls moesten vergaderen over bezuinigingen en inkrimpingen te Trenggiling. Vele samensprekingen werden met Dr. Miedema over deze aangelegenheid gehouden.

Schooldienst.

Het werk in onze scholen werd ook dit jaar rijk gezegend. De toeloop van leerlingen was groot, soms overstelpend groot bij het openen van den nieuwen cursus (Augustus 1939). De vervolgschool te Djatilawang behaalde een record. Er zijn daar nu 80 leerlingen. De scholen, die in 1938 geopend werden, maken het best. Het aantal leerlingen voor de Huishoudschool nam ook weer toe mede ten gevolge van het feit, dat het internaat niet meer verplichtend is gesteld.

Het jeugdwerk ontwikkelt zich met kracht in Soekaradja, Poerwokerto en Banjoemas. De jeugd geeft telkens blijk van verrassende ontvankelijkheid voor het Evangelie.

Eenige personeelswisselingen hadden plaats. Te Poerbolingo vertrok van onze huishoudschool Panti Rini Mej. R. Adj. Hariati, die vervangen werd door Mej. R. Soepadmi. Mej. King keerde eind October '39 van buitenlandsch verlof terug. Zij werd tijdens

haar verlof vervangen door Mej. Wielenga, die 17 Oct. '39 huwde met Dr. Oosterveen.

De eerste opbrengsten van de actie op de Geref. Scholen in Zuid-Holland (Z.) ten behoeve van het Christel. onderwijs op ons arbeidsveld konden reeds naar Indië gezonden worden. (Tweemaal f 500.—).

Zendingszusters.

In verband met onze groote tekorten en den ingetreden oorlogstoestand zijn onze plannen met het oog op het organiseren van damescomité's en het eventueel uitzenden van een Zendingszuster uitgesteld. Aan Mej. Esser moest meegedeeld worden, dat zij maar niet moet rekenen op een uitzending.

Finantiën.

Het vorig jaarverslag maakte gewag van een schrikbarend tekort van pl.m. f 40.000. Hiervan werd ruim f 25.000 gedekt door een offeractie, die in bijna alle kerken werd gehouden. Een drietal kerken volstond met het zenden van een gift.

Aan de kerken werd voor het eerst een begroting van het te verwachten tekort 1939 en van den dienst 1940 toegezonden. Het tekort moest toen geraamd worden op f 45.000 met inbegrip van het bedrag van het vorige tekort, dat niet gedekt werd door de gehouden offeractie.

Het bedrag voor den dienst 1940 bedroeg rond f 76.000.

Later bleken de bijdragen 1939 ruim f 4000 meer te hebben opgebracht dan begroot was, terwijl er nog f 1500 voor de offeractie bleek te zijn binnengekomen, die in de begroting niet konden opgenomen worden.

Hierdoor zullen wij dus komen tot een tekort over 1939 van dichtbij de f 40.000.

Er viel de laatste jaren een verblijdende rijzing te constateeren in het totaal der bijdragen. De mooie opbrengst van de offeractie daarnaast genomen is er veel stof tot dank voor de in het afgelopen jaar betoonde offervaardigheid. In totaal werd meer dan f 92.000 voor de Zending opgebracht.

Er zijn echter nog kerken, die bij lange na niet aan haar aanslag toe komen. In verband hiermee werd een nieuw quotum vastgesteld, dat echter weer bezwaren wakker riep inzonderheid in de Cl. Schiedam. Van de Deputaten der Zending benoemd door de Generale Synode werd daarom advies gevraagd, dat inmiddels werd ontvangen.

Tot hiertoe maakten wij de gelden naar Indië over via de Nederl. Handelsmaatschappij, die nooit iets in rekening bracht voor koersverschil. Wij hopen, dat de oorlogstoestand hierin geen verandering zal brengen.

Het werk gaat in elk geval door. Vermenigvuldige het gebed voor den arbeid en de arbeiders nu wij niet meer geregeld uit Indië bericht ontvangen. Zij er hier en in Indië veel trouw en offervaardigheid voor de zaak des Grooten Konings!

Namens Deputaten voor de Zending van de Geref. Kerken van Zuid-Holland (Z.)

Ds. D. Pol, 1ste praeses.

Ds. G. Bouwmeester, 1ste scriba-Rapporteur.

Br. L. van Rij, 1ste penningmeester.

Ds. W. W. Meynen, 2de praeses.

Ds. W. A. Zwaan, 2de scriba.

Br. M. v. Reyn A.P.zn., 2de penningmeester.

Ds. F. C. Meyster.

Een van onze Javaansche verpleegsters met een Holl. baby. Zendings-Ziekenhuis Poerwokerto.

Een Javaansche verpleegster met een Hollandsche baby.

Of de Europeesche dames, als ze in ons „Zendings-Ziekenhuis” opgenomen worden, het prettig vinden door Javaansche verpleegsters geholpen te worden, is een vraag, die nog al eens gedaan wordt. Men vindt het wat vreemd, wat ongewoon. Wij, die onze meisjes wel kennen, weten wel, dat het altijd mee valt en wij zeggen ze dan: er is toch toezicht van een Hollandsche zuster.

De taal lijkt voor velen een bezwaar, maar zeker de helft van onze meisjes en jongens komen van de Holl. Inl. Scholen en spreken goed Hollandsch. Voor ze op de z.g. klasse afdeeling werken, hebben ze al geruimen tijd op de Inlandsche afdeelingen en de meisjes ook op de kinderafdeeling gewerkt. Niet ieder is geschikt, om op de klasse afdeeling te kunnen werken; daarom behoeven ze als verpleegster of verpleger niet minder goed te zijn, maar men heeft nu eenmaal voor bepaalde afdeelingen bepaalde menschen nodig. Roesinah, die u hier met haar kleine beschermeling ziet, is al jaren in 't Zendings-Ziekenhuis te Poerwokerto; ze is een van onze beste verpleegsters. De ouders van dit kindje zijn beiden lang en ernstig ziek geweest; eenige maanden zijn ze bij ons verpleegd geweest en Roesinah had al dien tijd de zorg voor hun kleinen Kees. Als de meisjes en jongens wat langer bij ons zijn, worden ze ook

veel vrijmoediger, durven ook wel praten en vertellen. Zoo zeide mij eens een dame, weet u wat Roesinah mij vroeg, of ik wel eens in den Bijbel las en naar de kerk ging; dan merk je dat ze in hun eenvoud mee deelen van wat leeft in hun hart. Dan is er blijdschap en de bede of God het werk zegenen wil en uitbreiden en velen mogen komen tot dien Heiland, die Zijn volk vergadert van alle einden der aarde.

Zuster G. Gazendam.

Zending van de Geref. Kerk van Amsterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Noord-Holland.

44e Jaarverslag van de Vereeniging „Dr. Scheurer's Hospitaal” 1 Juli 1939—30 Juni 1940.

Wederom is voor onze vereeniging een jaar voorbij gegaan, en daarmee is de tijd aangebroken om een overzicht te geven van ons werk.

Wel zal het in verband met de tijdsomstandigheden beknopter moeten zijn dan in vorige jaren, daar op de uitgaven zooveel mogelijk moet worden bezuinigd. Dit is ook de reden dat het bestuur moest besluiten ditmaal geen jaarvergadering te houden.

Dat dit een groote teleurstelling voor velen is, kunnen wij begrijpen, als wij denken aan de aangename herinneringen, die vorige jaren ons schonken.

Het zal iemand die met onze vereeniging meeleeft, en haar belangen en nooden op het hart draagt, en deze dingen hoort, niet verwonderen, dat ons verslag in mineur is gesteld. Alles voor ons is in donkerheid.

Maar voor degene die God vreest, blijft het vaste geloof, dat de Heere Zijn werk niet verlaat. Al gaat het door de diepte, Hij blijft getrouw. Hij leidt en bestuurt dat werk naar Zijn wijzen wil. En al gebeuren er soms dingen die tegen onze verwachting en berekening in gaan, nochtans zullen wij hierop vertrouwen „Wat God doet is welgedaan.”

Evenals de laatste jaren moeten wij melden, dat onze contributiën weer achteruit gegaan zijn. Dit jaar circa f 300. Wanneer zullen alle Geref. Kerken in N.H. haar plicht in deze verstaan, en zullen wij weer van vooruitgang kunnen gewagen? Onze ontvangsten waren als volgt: contributie f 4180.20, giften en legaat f 1281.97. Na aftrek van gemaakte onkosten, ten bedrage van f 54.19, konden wij aan den Kerkeraad van Amsterdam afdragen f 5407.98.

Het legaat werd vermaakt door wijlen Mevr. de Wed. van 't Riet, te Bodegraven.

Met dankbaarheid gedenken wij het werk van de knipcommissie, waardoor de kransen geregeld hun werk konden verrichten.

Vele handen zijn ook dit jaar met liefde en ijver bezig geweest om de kisten te vullen, die ieder jaar met zooveel blijdschap in het Petronella-Hospitaal worden ontvangen. Jammer dat wij ze nu door den oorlog niet kunnen verzenden. Nu mene men niet dat hierdoor ons werk is afgelopen. Wij gaan voort,

ook al zijn er vele en groote teleurstellingen. Echter iedere beproeving moet, zal zij aan het door God gestelde doel beantwoorden, ons nader brengen tot onzen Vader in den hemel, ons geloof versterken, onze toewijding aan de zaak des Heeren vermeerderen, en onze moed om voorwaarts te gaan aanwakkeren.

Leden onzer vereeniging, laten wij allen dit jaar weer trouw op onze post zijn. Voor ons allen gelde het Woord des Heeren, dat Hij gesproken heeft door den dienst van den profeet Haggai: Weest sterk en werkt, want Ik ben met u, spreekt de Heere der Heirscharen.

HET BESTUUR.

Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Schetsen uit Soemba.

No. 66.

Soeka Bangsa was nationalistisch aangelegd.

Niet dat hij het kwaad had, of te lijden van overheersching. De nationalistische gedachte was ook niet bij hem zelf opgekomen, maar hij stond onder invloed van het Timorsch Verbond, een nationalistische beweging van het eiland Timor, welke beweging zich ook uitbreidde over andere eilanden.

Dat de volken in Indië voor het eigen volk gaan voelen is zeer toe te juichen; want daar bestaat behoefte aan. Vroeger vochten alle stammen tegen elkaar en moordden elkaar uit en hielden de ontwikkeling tegen. Dag en nacht leefden zij in angst voor elkaar, want elk oogenblik kon een troep koppen-snellers het dorp overvallen.

Eenheid bestond er onder het volk in het geheel niet, wel haat en naijver, welke verwoestend werkte op het geheele eiland.

Men dacht niet aan eenheid van het volk.

Maar toen het Nederlandsche gezag een einde maakte aan de onderlinge twisten, rust en orde schiep, zoodat iedere Soembanes rustig over het geheele eiland reizen kan zonder doodsgevaar, was bijna de geheele bevolking dankbaar. En toen de Christelijke prediking, welke reeds plaats vond jaren voordat het Nederlandsche gezag zich vestigde, ingang vond, werd het eenheidsgevoel sterk aangewakkerd. Een Christen uit Kodi voelt zich één met een Christen uit Melolo. Er kwamen goeroe-vergaderingen over heel Soemba, er werd een Jongemannenbond opgericht waar alle stammen elkaar ontmoetten. Daardoor is de eenheidsgedachte hoe langer hoe meer gaan leven. Vooral het Christendom brengt de ware eenheid onder een volk, want de niet-Christenen zijn meer vreedzaam geworden, omdat zij niet anders kunnen onder het vreemde gezag.

Soeka Bangsa werd onderwijzer, maar begon te ageeren op verkeerde manier. Hij stond onder invloed van revolutionaire en communistische ideeën. Hij eischte evenveel inkomen als een controleur, en

dacht er niet aan, dat al gunde ieder hem een goed inkomen, zulke tractementen voor ieder niet te betalen waren. Hij beweerde, dat hij even goed zijn land zou kunnen besturen als een Bestuursambtenaar, en vergat, dat hij noch de ontwikkeling, noch het gezag daartoe had.

Daarom moest hij ontslagen worden. Hij liep met ontevreden gezicht rond, en toonde diepe minachting voor al wat geen Soembanes was. Maar op den duur werd het beter. Hij begon in te zien, dat als het Nederlandsche Gezag zich terug zou trekken, de oude toestand zich onmiddellijk zou herstellen, en de burgeroorlog weer zou beginnen. Hij ging begrijpen, dat zoolang het grootste deel van het volk nog geen Christen was, er geen goede volkseenheid kon ontstaan.

En zoo kon hij weer aangesteld worden als onderwijzer.

Maar helaas was ook bij hem het gevoel sterker dan het verstand.

Toen er een beweging ontstond in de kerk, welke beweerde dat de kerk onderdrukt werd door de Nederlanders, welke in de kerk arbeidden, sloot hij zich daar onmiddellijk bij aan, en oude grieven kwamen weer op. Hij vond dat een Goeroe Indjil eigenlijk evenveel inkomen moest hebben als een missionair predikant (maar gaf geen antwoord op de vraag, waar al dat geld vandaan moest komen; betaalde zijn eigen gemeente zooveel?) Hij beweerde, dat de kring Christenen op Soemba, ook al was deze kring niet geïnstitueerd, zich niet had te storen aan de kerkenorde, maar zelf uit te maken had wat er gebeuren moest, en dat een Goeroe Indjil een dienaar van Christus was, welke alléén te beslissen had hoe hij handelen moest, zonder overleg met anderen.

Daar hij zich niet schikken wilde naar de aanwijzingen van den missionair predikant, moest hij ontslagen worden.

Waarna hij zich afscheidde met een klein groepje. Vanzelfsprekend had hij als Soembanes op een deel van zijn volksgenooten grooten invloed.

Nu kon hij zijn zelfstandigheid toonen.

Maar dat liep al gauw mis. Bij gebrek aan inkomen moest hij gaan werken. Eerst hield hij nog kerk des Zondags en catechisatie in de week. Van huisbezoek kwam al gauw niets meer, dan alleen als er agiteerende berichten kwamen. Daar er niemand was die hem controleerde en aanmoedigde, verliep het catechisatiewerk ook spoedig. Preeken heeft hij lang volgehouden. Want dat was het „makkelijkste”. Hij koos een tekst en met zijn bekende woordenrijkdom had hij niet veel moeite een uur vol te maken. Maar na eenigen tijd had hij het iedere week over hetzelfde, ook al nam hij een anderen tekst. Het kwam er iederen keer op neer, dat de mensch zich bekeeren moest en beter gaan leven. De genade van Christus raakte hoe langer hoe meer uit zijn gezichtspunt. Christus werd het goede voorbeeld. En zoo zakte hij af naar de oude heidensche gedachte, dat de mensch zich zelf redden moet uit zijn nood.

Behalve zijn eigen gezin, zijn al zijn volgelingen teruggekeerd naar de kerk, waar de Goeroe Indjil steeds leiding ontving van den missionair predikant, en het geestelijk leven hoe langer hoe meer ontwaakte.

P. J. LAMBOOLJ.

Zendingsarbeiders op de 1e conferentie.
Rechts onder Prof. Dr. J. H. Bavinck, 3e van rech.
Prof. Dr. H. Kraemer.

„Op heeterdaad betrapt”.
De voorzitters Ds. Rijnders en Prof. Dr. Bavinck,
alsmede Mevr. Bavinck, een „ijsje” consumeerende!

Zendingsconferentie te Lunteren.

(Bij de photo's).

Op de 31ste Zomerconferentie voor Zendingsstudie te Lunteren zijn o.m. drie belangrijke Zendingsreferaten gehouden:

- 1e. Prof. Dr. H. Kraemer: „Hoe werd en wordt Zending geboren?”
- 2e. B.sse van Boeselaer: „De jonge Kerken en wij.”
- 3e. Prof. Dr. J. H. Bavinck: „Hoe vindt de Zending haar weg?”

Wij plaatsen hier 2 kiekjes, die wel den indruk wekken, hoe aangenaam de conferentiegangers bijeen zijn geweest.

D. P.

Zending van de Geréf. Kerk te Heeg en de met haar samenwerkende Kerken van de Provincie Friesland.

Rapport (II).

III. In Nederland.

De Kerkeraad van de Zendende Kerk en de Deputaten kwamen sinds de vorige Zendingssynode tweemaal in vergadering bijeen, op 27 Nov. 1939 en 22 April 1940. De commissie voor loopende zaken, bestaande uit den Praeses van den Kerkeraad en het moderamen van de Deputaten vergaderde vier maal.

a. Inzake de opdrachten, vermeld Acta Zendingssynode 1939, art. 12, 2° en 9° kan het volgende worden gerapporteerd:

De opdracht, vermeld art. 12. 2° „pogingen aan te wenden om te komen tot een organisatie voor den arbeid onder vrouwen en meisjes, als door den Bond van Meisjesverenigingen bedoeld”, leidde tot het resultaat, dat reeds een comité van vrouwen en meisjes voor dit doel in het leven werd geroepen. Aan de kerkeraden werd hiervan mededeeling gedaan, vergezeld van het verzoek daarvoor een correspondentie te benoemen. Overeengekomen werd voorts, dat het nu opgerichte comité het bestaande zuster-comité, dat werkt ten behoeve van den Med. Dienst, niet zal tegenwerken;

en wat aangaat de opdracht, vermeld in art. 12. 9° „zich te beraden over de vraag of de belangstelling van de kerken voor den zendingsarbeid ook kan worden bevorderd, en in verband daarmee of het voortbestaan van „Uit Keboemen” naast het Zendingblad gewenscht is”, kwamen Zendende Kerk en Deputaten tot de conclusie, dat het in de gegeven omstandigheden niet gewenscht is tot opheffing van van het maandblad „Uit Keboemen” over te gaan, en daarin op te nemen uit de brieven van de broeders in Indië, wat aan het wekken van belangstelling in de zaak der zending dienstbaar zou kunnen zijn. Aan dit laatste werd reeds gevolg gegeven.

b. De correspondentie met de broeders in Indië had betrekking op de bearbeiding van de gemeenten Karanggedang, Karangtawang en Soempioeh, gelegen op het Rotterdamsche zendingsterrein, en zoo óók op die van Bandjarnegara, op de afzetting van Soezena, het verzoek van Ds. Korvinus tot het mogen maken van een reis naar Zuid-Sumatra ten behoeve van de Christenen, die van Java daarheen emigreerden, de grieven van Ds. van Dijk tegen den Kerkeraad en de Deputaten, de huishoudschool te Keboemen, een eventueelen arbeid onder vrouwen en meisjes in den geest van het werk van Mej. Goemaat te Solo, het aankopen van gronden ten behoeve van den bouw van een goeroewoning en schoollokalen, den eventueelen bijbouw van een kinderzaal aan het ziekenhuis te Keboemen, de verhooging van het maximum-bedrag uit de Algemeene Zendingsskas voor de exploitatie van het zendingsterrein Wonosobo, de eventuele benoeming van een 2den Europeeschen zendingsarts aan het ziekenhuis

aldaar, en enkele met de Deputaten der Generale Synode nog te verrekenen bedragen.

Inzake al deze aangelegenheden zij hier slechts gememoreerd, dat het verzoek van Ds. Korvinus werd toegestaan. Van 26 Januari tot 16 Februari j.l. bracht hij mitsdien een bezoek aan de Christen-Javanen in de verstrooiing op de kolonisaties in Zuid-Sumatra.

c. Aangaande onze verrichtingen van nog anderen aard zij het volgende U hier meegedeeld:

Met de Deputaten van de Generale Synode werd, betreffende de exploitatie van het zendingsterrein Wonosobo, gecorrespondeerd en vergaderd inzake de begroting voor het boekjaar 1939, de exploitatierekening 1938, enkele gevoteerde bedragen ten behoeve van het aankopen van een auto, van gronden en de plaatsing van een Röntgen-installatie, het door de Generale Synode van Sneek vast te stellen bedrag voor de exploitatie van de e.k. drie jaren en de door hen goed te keuren benoeming van 'n 2den Europeeschen zendingsarts. Aangenaam zou het ons zijn, indien wij hier konden rapporteeren, dat al deze aangelegenheden tot een goed einde waren gebracht. Dat is echter niet het geval. De begroting 1939 en de exploitatierekening 1938 werden afgedaan, terwijl overeengekomen werd een accountantsonderzoek te doen instellen naar enkele nog te verrekenen bedragen. De goedkeuring van de benoeming van een 2den zendingsarts, waarvoor de Regeering subsidie toezegde, hadden wij echter gaarne vlotter gewenscht. En wat het door de Generale Synode voor de e.k. drie jaren te bepalen maximumbedrag aangaat, daarover werd tevoren, helaas! geen overeenstemming verkregen. Van uit Indië werd een gedocumenteerd verzoek ingediend dit te bepalen op f.18000.— per jaar. Generale Deputaten meenden echter aan de Generale Synode te moeten adviseeren dit vast te stellen op f.17000.—. Met de afgevaardigden ter Generale Synode van Friesland (N. en Z.) werd deze aangelegenheid overeenkomstig de opdracht, vermeld Acta 1939, art. 12. 3°, besproken. Door hen werd ter Synode de vaststelling op f.18000.— bepleit. De Synode stelde het evenwel vast op f.17000.—. Reden, waarom Zendende Kerk en Deputaten hebben gemeend aan het college van de Deputaten der Generale Synode te moeten berichten, dat zij de eventuele gevolgen van dit besluit geheel en al voor rekening van de Generale Synode laten.

Voorts werd nog gecorrespondeerd of ook geconfeereerd met de kerk van Rotterdam over de bearbeiding van Bandjarnegara, met de kerk van Utrecht, over het voor Zr. Klein te restitueeren bedrag, uitgegeven voor uitrusting en overtocht, met het Bondsbestuur van Meisjesverenigingen, over de besteding van het van hem ontvangen bedrag voor den arbeid onder vrouwen en meisjes, met Zr. Rinck, Ds. Verkuyl en Dr. Brummelkamp over enkele financieele aangelegenheden, en met de Drukkerij „De Motor” over de uitgave van het maandblad „Uit Keboemen”. De meeste dezer aangelegenheden konden gelukkig tot een goed einde worden gebracht.

De vergaderingen van Zendende Kerken en Deputaatschappen werden ook nu weer gehouden en door ons bijgewoond. De belangrijkste der daar behandelde aangelegenheden hadden betrekking op de

opheffing van het comité van den Java—Soemba-film, de stichting pensioenfonds voor het Inheemsch personeel op Midden-Java en Soemba, de oprichting van een pensioenfonds voor het Europeesch personeel in Med. Dienst, de unificatie van de salarisregelingen, den arbeid onder vrouwen en meisjes, de Makassar-zending en den arbeid van de Kerk van Palembang onder de kolonisten op Zuid-Sumatra, waaronder vele christenen, afkomstig van het Gereformeerde Zendingsterrein op Midden-Java. Wat de pensioenfondsen aangaat, bij het eerstgenoemde is de kerk van Heeg slechts betrokken voor één onderwijzer, en inzake het tweede verklaarden wij ons tot aansluiting bereid, doch niet tot overdracht van onze fondsen, tenzij de andere Zendende Kerken tegelijk haar wiskundige reserves storten. Het voorstel om het debet van het comité voor de Java—Soemba-film mee te helpen delgen, naar den maatstaf van de genoten baten, welke het afdroeg, meenden wij niet te mogen afwijzen. En wat den arbeid van de kerk van Palembang onder de kolonisten op Zuid-Sumatra aangaat, aarzelen wij te doen, wat men van ons vraagt. De kerk van Palembang kan dit werk onmogelijk alleen doen en bekostigen. De Generale Synode besloot dan ook haar voor dit doel te steunen met een bedrag van f.4000.— per jaar. Van de verschillende Zendende Kerken, en dus ook van die van Heeg, wordt bovendien een jaarlijksche bijdrage gevraagd van f.600.—. Deze arbeid is meer dan noodig. En toch aarzelen wij. Dit bedrag is slechts een begin, terwijl entameering van dit werk meebrengt, dat de Zendende Kerken een gemeenschappelijk Zendingsterrein voor haar rekening krijgen. Wij vroegen mitsdien advies aan Ds. van Dijk en Ds. Korvinus. De laatste adviseerde aan het verzoek te voldoen; de eerste meende het te moeten bestrijden. Gaarne vernemen Zendende Kerk en Deputaten het oordeel van uwe vergadering.

Van het zuster-comité, dat met 2 leden uitgebreid werd, één uit het ressort van de classis Drachten en één uit dat van Heerenveen, kwam een bijdrage in van f.1500.—. 't Schijnt wel, dat er omtrent dit comité nogal misverstand bestaat. Het werkt ten bate van den Med. Dienst, ontlast de jaarlijksche begroting met het bedrag, noodig voor het aankopen van de goederen, door den zusterkring te Sneek verwerkt voor de linnenkast. Het comité verdient derhalve aller steun en het is niet juist gezien het dien te onthouden.

De kerkeraad van Sneek deelde ons mede, dat de zusterkring aldaar, geholpen door verschillende verenigingen, naar Keboemen verzond 6 kisten linnen-goed, bevattende 3767 stuks, en naar Wonosobo 2 kisten met een inhoud van 991 stuks. Zendingen, welke in beide ziekenhuizen met groote dankbaarheid werden ontvangen. En wij zijn er mede dankbaar voor, beide den zusterkring en het zuster-comité, welke hiervoor tijd en toewijding gaven.

Roomsche Missie en Zending.

Indringer of bondgenoot?

Op meer dan één terrein van de Protestantsche zending valt een sterk verhoogde activiteit van de Room-

Zendingscollectantjes van de Ger. Kerk te Dieren.

De Zendingscommissie van de Geref. Kerk te Dieren beschikt over zeventien Zendingscollectantjes. Dat is een groot getal; maar de Gemeente is over een heele uitgestrektheid verspreid. Van die zeventien staan er elf op de kiek. Dat ééne jongetje in het

midden voor de 10 meisjes vertegenwoordigt zeker ook de andere jongens. Allen doen trouw hun werk, naar de verklaring van de Zendingscommissie. Zij verzamelen met hun busjes een heel bedrag, dat de Zendingskas ten goede komt.

D. P.

sche Missie waar te nemen. Het is ook geen geheim, dat de Missie speciale aandacht wijdt aan de volkeren van Nederl. Indië.

Op Midden-Java, niet minder dan op Soemba, zijn talloze bewijzen van deze activiteit te bespeuren. Daarbij treft de grootsche organisatie, de systematische opzet, die iets doet vermoeden van de geweldige macht, die hier aan het werk is.

Steeds duidelijker treedt op verschillende gebieden de tegenstelling tusschen Missie en Zending aan den dag.

En wel vormt de bezorgdheid voor de werkelijk groote vlucht, die de Missie hier neemt, voor de eigenlijke arbeiders in dienst der Zending een spoorslag tot verhoogde activiteit in het eigen werk, maar overigens — men ontkomt toch hier en daar niet aan den indruk, dat onze mensen nog te veel volstaan met het constateeren van de aanwezigheid van de Missie.

Dat men de tegenstelling nog lang niet diep genoeg gezien heeft.

Zeker geldt dat voor de kerken in Nederland.

En toch, wie ook maar iets gezien heeft van het werk van de Missie op onze eigen zendingsterreinen, zal moeten toegeven, dat naar mate de aanrakingspunten tusschen Zending en Missie zich vermeerderen, het ten slotte zal gaan om het zijn of niet zijn van de Protestantsche Zending in Indië; en daar niet alleen.

Wij zullen indien strijd, hoe tragisch die ook in

den grond moge zijn, de motieven van den tegenstander hebben te onderkennen.

Hoe scherper de strijdpunten gesteld worden, des te beter zullen wij ons kunnen wapenen.

De gesteldheid van onze terreinen brengt met zich mee, dat de fronten elkaar zich steeds meer zullen naderen. Afbakening van terrein is onmogelijk gebleken. De illusie dat in dezen van de Regeering, die zeker interesse erbij heeft dat de strijd binnen bepaalde grenzen gehouden wordt, iets te verwachten zou zijn, is ijdel gebleken.

En de Propaganda Fidei, de groote Missie-Centrale in Rome, heeft aan alle Roomsche Missiën verboden met de Zending verdragen te sluiten over demarcatielijnen.

Doelbewust dringt Rome dan ook daar binnen, waar de Protestantsche Zending pioniersarbeid heeft verricht. Wat zich op 't oogenblik op Soemba afspeelt, is daarvan het duidelijkst bewijs.

En Rome's doel is duidelijk.

Een totalitaire strijd werd nog niet ontketend.

Niets ontziende tegenstander?

Daarvoor is gelukkig de doorwerking en nawerking van het Christendom in het Roomsche systeem nog te sterk. In vele gevallen zal op het roomsch-christelijk geweten nog een beroep gedaan kunnen worden. Ook in het roomsche kamp vindt men uitspraken, die bijv. de bekeeringsmethoden door geschenken (het z.g.n. rijst-christendom) veroordeelen.

Deze stemmen zal men moeten laten gelden tegen

andere, als: „Ze komen tot ons over, alleen om het geld; niemand bekeert zich. Maar mijn wachtwoord is: Getallen, hooge getallen voor mijn statistiek.”

Ook voor een al te slappe kerkelijke tucht en dooppraktijken heeft de roomsche kerk haar grenzen, waarop wij in voorkomende gevallen kunnen appelleren. Scherp veroordeelt een man als Schmidlin in zijn: „Katholische Missionslehre” het doopen zonder eenige voorbereiding, zooals hem gemeld was uit een ziekenhuis in Ovambo, waar heidensche boschnegers zonder eenig dooponderricht, zonder dat zij een woord verstonden, gedoopt waren.

Ook bij terugval in het heidendom en andere zonden stelt hij den eisch van afhouding van de sacramenten en straks zelfs de ban.

Van roomsche zijde zal men het niet goed durven verdedigen, indien ergens geweld wordt gebruikt ter bekeering, of als tegen de protestantsche Karmelzending mohammedaansche sheiks worden opgehitst door een Arabischen pater.

Voor de Zending nergens plaats!

Over het feit zelf, dat Rome onze terreinen binnendringt en daar met alle middelen den confessioneeelen strijd voert, zullen we moeilijk bij hen kunnen protesteeren. Naar het kanonisch recht is het recht en de plicht van de katholieke kerk, onafhankelijk van alle staatsmacht, alle volkeren de evangelische leer te brengen. Alle menschen zijn ook door een goddelijk gebod gehouden, deze leer te aanvaarden en zich bij de ware kerk te voegen.

Naar deze leer vallen alle gedoopten onder de voogdij en de jurisdictie van de roomsche kerk.

Het is daarmee in volkomen overeenstemming, dat de roomsche kerk ieder land ter wereld voor de Missie opeischt om, naar de woorden van Paus Pius 11: „Met Gods hulp de gescheiden broeders weer terug te brengen in de schoot der kerk en de niet-katholicken van hun dwalingen te bevrijden.”

Geheel in deze lijn ligt ook het oordeel van dezen paus over de protestantsche zendelingen. Hij gaat wel niet zoover als Leo XIII. Die heeft ze eens in een syllabus genoemd: bedriegers en valsche apostelen van Christus, die maar één doel kennen: het rijk van den vorst der duisternis uit te breiden. Paus Pius XI zegt het iets minder scherp, maar ook voor hem zijn de zendingsarbeiders niet anders dan verbreiders van dwalingen. De protestantsche propaganda kweekt volgens hem alleen maar onverschilligen, die niet weten wien ze moeten gelooven. Inderdaad vindt men ook gunstiger beoordeelingen van de zending en haar arbeiders. Maar zelfs Schmidlin, die de zendelingen erkende als „waardevolle medearbeiders aan hetzelfde christelijke front tegen den gemeenschappelijken anti-christelijken vijand”, laat onmiddellijk daarop volgen: „maar deze tegemoetkomende houding mag nooit leiden tot een uitwisschen van dogmatische tegenstellingen of tot een principieel prijsgeven van een land of volk aan de Zending.”

Laatste doel van de Missie blijft: het terugbrengen van alle Protestanten in de roomsche kerk.

Nog in Januari 1933 was dit het thema van een door den Paus zelf uitgeschreven gebedsmaand. In het begeleidend schrijven wijst de Paus op de groote uitbreiding van de protestantsche zending. De krachtige ontwikkeling van het protestantsch-christelijk

leven onder de inheemsche volken wordt ten voorbeeld gesteld. Maar des te feller volgt dan de aanklacht, dat het Protestantisme de tragiek van de geloofsverdeeldheid met al haar gevolgen naar de niet-christelijke landen heeft overgebracht.

Voor al wordt gewezen op de vesplintering der protestantsche zending in honderden genootschappen en secten. De tegenzin van vele inheemsche christenen daartegen en hun verlangen naar een nationale kerk moge hen den weg wijzen naar Rome.

Het saecularisme, waarover de conferentie in Jeruzalem zoo moest klagen, vindt haar voedingsbodem in het protestantisme. Des te dringender zal heel de Roomsche Kerk moeten bidden, dat de Protestanten in de Missie-landen den weg naar de alleen zaligmakende kerk mogen vinden.

Felle polemiek.

Op onze terreinen wordt het roomsche streven met den dag duidelijker. Zeker, waar de Missie nog maar in het begin staat van haar activiteit, heeft de zending nog niet te klagen. Daar vindt men hier en daar nog wel een tegemoetkomende houding. Maar dit zal de oogen niet mogen doen sluiten voor het laatste doel van de Missie, om hier de Zending zoo mogelijk te vernietigen. Met hun overmacht aan geld en arbeiders weten zij de mooiste plaatsen te bezetten. Naast de scholen van de zending en de kerkjes van de inheemsche gemeente's verrijzen de paleizen van de Missie.

Dat in de prediking van de Missie de scherpste polemiek niet zal ontbreken, behoeft na wat zoo juist is aangehaald van Paus Leo XIII, niet te verwonderen. Als in geschriften van roomsche zijde de protestantsche kerk de kerk des Satans wordt genoemd, dan kan men zich wel een voorstelling maken, wat soms dienst moet doen om in de prediking een beeld op te hangen van de Zending en de protestantsche kerken.

De krasse veroordeeling van het vrije Schriftonderzoek, om maar één ding te noemen, spreekt hier boekdeelen. Zoo kan men in een roomsch missieblad uit Afrika deze uitspraak vinden: „het vrije Schriftonderzoek is voor den neger even verderfelijker voor verstand en wil als de brandewijn het is voor zijn lichaam”. Trouwens nog altijd rust op de bijbelgenootschappen de vloek, die een van de laatste pausen tegen hen heeft uitgesproken, als zouden zij een pest zijn voor de wereld.

De Bijbel is alleen aan de Kerk gegeven. Petrus heeft reeds gewaarschuwd, dat er dingen in staan, zwaar om te verstaan, „waardoor onvaste karakters naar hun verderf kunnen gevoerd.”

Dat ziet men bij de Protestanten. Zij hebben wel een Bijbel, maar zijn in 500 secten verdeeld!

Wie zich verder oriënteren wil, moge ik verwijzen naar: „Der Wettbewerb der katholischen mit der evangelischen Mission”, H. Pfisterer.

J. v. d. LINDEN.

Uit het Indische Kerkblad.

Korte berichten

Adressen: Ds. P. H. van Eyk: Jacob van Campenlaan 3, Hilversum. Ds. P. J. Lambooy: v. d. Hilst-

laan 42, Hilversum; Ds. H. v. d. Brink, Hoogstraat 67, Weesp (tel. 483).

Geen vergadering van de Alg. Ned. Zendingsconferentie.

L. S.

Reeds op de op 11 September l.l. gehouden vergadering van ons Comité werd de gedachte uitgesproken, dat het onder de huidige omstandigheden zeer de vraag zou zijn of we onze conferentie van 22/23 October wel zouden kunnen houden.

Wel is waar kregen we op een desbetreffend verzoek onzerzijds van den Procureur-Generaal te Amsterdam een gunstig bescheid, zoodat we al weer gegronde hoop hadden, dat de conferentie toch nog zou kunnen doorgaan.

Toen ik echter gisteren een persbericht las volgens hetwelk samenkomsten als de onze alleen toegankelijk mochten worden gesteld voor leden, zelfs niet voor introducés — aangezien voor vergaderingen als de onze alleen toestemming kan gegeven worden, indien ze een zeer besloten karakter dragen — belde ik den Procureur-Generaal te Amsterdam voor alle zekerheid nog eens hierover op. Het bleek toen, dat hij bij het geven van zijn toestemming niet gedacht had aan een conferentie, maar aan een ledenvergadering en hij moest mij nu nadrukkelijk zeggen, dat een vergadering, die ook voor anderen toegankelijk was, beslist niet was toegestaan.

Na overleg met onzen voorzitter heb ik toen het Zendingsbureau te Oegstgeest opgebeld, waar de Directie juist in vergadering bijeen en o.a. ook Prof. Kraemer aanwezig was. En vandaar kwam toen ook het advies om de conferentie niet te laten doorgaan.

Gezien het feit, dat verleden jaar van onze \pm 450 leden nauwelijks 100 aanwezig waren en de overige \pm 250 dus gasten en introducés en gewone bezoekers waren, is het ook zeker niet verantwoord om op de basis van een 100-tal leden een Nederlandsche conferentie te organiseren.

Hoe teleurstellend het ook is en hoeveel moeite er ook reeds aan de voorbereiding besteed is, er blijft ons ten slotte niets anders over dan ons v.c. erbij neer te leggen, dat we dit jaar onze Alg. Ned. Zendingsconferentie niet zullen kunnen houden.

Met vriendelijke groeten, gaarne

Uw dw. Secretaris,

H. D. J. BOISSEVAIN.

Aan de Meisjesverenigingen van Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

Mag ik U allen van deze plaats eens in herinnering brengen de actie van de verenigingen voor de inlandsche vrouwen te Magelang en omstreken, waar Mej. Baarbé werkzaam is? We sparen toch zeker allemaal nog trouw? Ja, ons geld kan momenteel niet naar haar worden opgezonden, maar daarom heeft ze het wel nodig! Haar werk kan toch niet worden stopgezet? Wat zal ze blij zijn met een extra groot bedrag, dat we haar zullen overmaken als alles weer normaal is!

Daarom, spaart geregeld je bijdragen bijeen en be-
waart ze zelf, of stuurt ze aan mij; het **nieuwe** giro-
no. is 375360 en het adres

A. VAN DER REST-JONGEPIER,
L. Kerkstraat 42, Goes.

Zendingscursus Prof. Bavinck.

De Zendingscursussen van Prof. Dr. J. H. Bavinck zijn weer aangevangen. De Amsterdamsche Cursus wordt gehouden op Donderdagmiddag 4 uur in het gebouw van de Vrije Universiteit, de Utrechtsche cursus werd de eerste maal gehouden op Woensdag 9 October des namiddags half vier in de consistorie van de Oosterkerk (Maliebaan) te Utrecht. Nader zal worden afgesproken op welk uur in het vervolg geregeld zal worden samengekomen.

De in Oegstgeest Samenwerkende Zendingscorporaties.

Over de getroffen maatregelen met het oog op de mogelijkheid, dat de verbinding tusschen Nederland en Indië voor korter of langer tijd verbroken zou worden, deelt het Jaarverslag, opgenomen in het Tijdschrift voor Zendingswetenschap, het volgende mede:

De algemeene leiding van den Zendingsarbeid onzer corporaties is overgegaan aan het Zendingsconsulaat, dat reeds sedert den oorlog van 1914—1918 voorzien is van de daartoe vereischte volmachten namens de Hoofdbesturen. Daar het te voorzien was dat de financiering van het werk dadelijk groote moeilijkheden zou opleveren, is er een plan ontworpen om een gedeelte der zendelingen tijdelijk plaatsen in Regeerings- of in particulieren dienst te doen vervullen, die open zijn gekomen door de mobilisatie der Europeesche militieplichtigen, terwijl getracht zou worden in Indië zelf geldmiddelen te verkrijgen om op elk zendingssterrein een kleine staf van zendelingen aan te houden, die tot taak zou hebben de Inheemsche gemeenten zooveel mogelijk te steunen en te leiden. In hoeverre deze plannen ook tot uitvoering zijn gekomen, is op het oogenblik, dat dit verslag geschreven wordt, natuurlijk nog niet bekend, daar de laatste berichten, die wij uit Indië ontvingen, van eind April dateeren.

Wel kunnen wij nog mededeelen, dat vanuit Nederland een poging is gedaan om de tusschenkomst van den Internationalen Zendingsraad te New-York in te roepen om den arbeid in Indië voorloopig te hulp te komen.

Een Amerikaansche Hulpactie.

De Standaard van 2 October meldde hierover:

Door den oorlog zijn de meeste zendingsgenootschappen in Europa, gelijk bekend is, van eenige verbinding met hun zendingsgebieden verstoken. Oegstgeest, Zeist enz. berichten reeds, dat zij niet weten, hoe het op hun zendingssterreinen is. Deze toestand zet de zendelingen voor groote financieele moeilijkheden.

In Amerika zijn de zendingsvrienden, zooals we reeds meldden, erop bedacht geweest, hierin broe-

derlijk te hulp te komen. Omtrent die hulpverleening bereiken ons thans de volgende mededeelingen:

Sedert November des vorigen jaars en den eersten Juli van dit jaar is vanuit Amerika reeds naar de afgesneden gebieden gezonden een som van 90.000 dollar. Dit bedrag werd ten deele ook besteed voor de zending in Nederlandsch-Indië. Deze som is in werkelijkheid slechts het begin van een groote hulpactie, welke door de Amerikaansche Kerken op touw gezet is.

Men becijfert het aantal zendelingen, dat vanuit Europa hun geld ontvangen moeten voor den arbeid en voor eigen levensonderhoud op ongeveer 4000. Het gezamenlijk jaarlijksch budget van hun zendingsgenootschappen bedraagt ongeveer 4.500.000 dollar. De Amerikaansche hulpactie wil daarvan 2.000.000 dollar bijeenbrengen, om aldus tenminste den geregelden gang van zaken op het zendingsgebied voor den tijd van een jaar te verzekeren.

Nederlandsch-Bijbelgenootschap.

In zijn openingsrede, gehouden op de laatste Jaarvergadering van het Nederlandsch-Bijbelgenootschap, noemde Prof. Dr. F. W. Grosheide een paar gevolgen van „oorlog en bezetting”:

Wij hooren niets meer van of over het Zendingsconsulaat, niets meer van of over het werk van onze taalgeleerden en van onze agentuur. Wij kunnen geen Bijbels meer naar Indië zenden. Kortom er is niet de minste aanraking meer. Het is zeker niet te veel gezegd, als ik hier van een zwaren slag spreek, juist omdat ons Indische werk zulk een hooge vlucht genomen had en er zulke hoopvolle vooruitzichten waren. Er is slechts één ding, dat ons troosten kan, tenslotte hangt het werk niet van ons af, hoe belangrijk de arbeid, dien wij verrichten, ook moge zijn. God sticht Zijn Kerk en houdt haar in stand, God doet Zijn Woord zijn loop hebben. Daarop zien wij en daarvan verwachten wij het. Zien we naar de menschelijke zijde, dan mogen we verwachten, dat men in Indië althans voorloopig voort kan. Er is in Indië nog heel wat voorraad aan Bijbels en uit den verkoop kan ook veel werk worden gefinancierd. Wij zijn dan wel bezig ons bedrijfskapitaal op te eten, maar dat is beter dan dat het werk zou worden stilgelegd. Trouwens er kan nu ook geen geld uit Nederland aan Indië worden gezonden.

Er zijn nog meer droeve gevolgen van den oorlog gekomen voor het Bijbelgenootschap. Sinds vele jaren onderhouden we goede betrekkingen met de drukkerij Zomer en Keuning te Wageningen, een der firma's, die Bijbels drukken, drukken ook voor het Genootschap. Door den oorlog werd de nieuwe drukkerij van deze firma verwoest. Er was juist veel werk voor het Genootschap onder handen. Een nieuwe dessendiaan, de zoo gewilde huwelijks- en huisbijbel, waarnaar tevens een non-pareil, onze kleine Bijbel, zou worden gedrukt. Wij zouden van de firma een groot aantal van haar eigen dessendiaan Bijbels koopen, om voorloopig van deze Bijbeluitgave te zijn voorzien. Voorts drukte men te Wageningen naar onze platen een nieuwe oplage van ons fraaie Eeuwfeesttestament. Dat is vrijwel alles vernietigd. Hoe de financieele afwikkeling van deze zaken wezen zal, is

nog niet te zeggen. Gelukkig hebben we ons bij een andere firma van nonpareil Bijbels kunnen voorzien en zal naar we hopen de firma Zomer en Keuning spoedig in staat zijn om ons een dessendiaan te leveren. Op dit oogenblik kunnen we dezen Bijbel niet verschaffen.

Matthes-Instituut te Makassar.

Ten gevolge van de tijdsomstandigheden heeft Ds. H. van den Brink van de afdeeling Makassar van het Bijbelgenootschap nog niet naar zijn standplaats kunnen terugkeeren. Daardoor zou hij in de komende maanden in staat zijn ook voor afdeelingen van het Bijbelgenootschap te spreken over Bijbelvertaling en over den levensarbeid van Dr. B. F. Matthes, die als afgevaardigde ter bijbelvertaling van het Nederlandsch Bijbelgenootschap den geheelen Bijbel zoowel in het Boegineesch als in het Makassaarsch vertaalde. Hij was daarbij ook de grondlegger van de studie dezer talen, zoodat het Matthes-Instituut te Makassar, dat aan de taalstudie is gewijd, terecht naar hem is genoemd. Het adres van Ds. H. van den Brink is Hoogstraat 67, Weesp.

Het Zendingsbureau.

Adres: Fahrenheitstraat 709, 's-Gravenhage. Postrekening No. 184489.

A. Zendingsbusjes.

- a. Zendingsnikkertjes (z.g.n. Javaantjes) ad f 5.— per stuk.
- b. Zendingsbusjes met deksel, per stuk f 0.60; 5 stuks f 2.25; 10 stuks f 4.—; elk busje méér f 0.40. Bijpassende hangslotjes f 0.25 per stuk.
- c. Spaarbusjes met gleuf (zonder sluiting) per stuk f 0.25; 5 stuks f 1.—; 10 stuks f 1.55; elk busje meer f 0.15.
- d. cartonnen busjes: per stuk f 0.10. Strooken, om deze busjes — na opening — weder te sluiten f 0.30 per 100 stuks.

(Toezending van de busjes sub. d. heeft alleen plaats, indien minstens 10 stuks tegelijk besteld worden, tenzij voor portokosten f 0.25 extra gezonden wordt).

Levering alleen bij vooruitbetaling. Men kan het goedkoopst en gemakkelijkst bestellen en betalen per Giro.

B. Zendingsbibliotheek.

Boeken en tijdschriften uit de Zendingsbibliotheek worden gratis uitgeleend tegen vergoeding der zendkosten. De catalogus met supplement is verkrijgbaar tegen f 0.25 (franco per post).

C. Tentoonstelling.

De voorwaarden, waarop het Tentoonstellingsmateriaal wordt uitgeleend, worden — op aanvraag — gaarne toegezonden.

D. Informatie.

Alle gevraagde inlichtingen worden — voorzoover

mogelijk — gratis verstrekt. — Men gelieve echter steeds postzegels voor antwoord in te sluiten.

Het bureau is dagelijks geopend van 9—12 uur (behalve des Zaterdags). Des Maandags bovendien ook van 2—4 uur.

Spreekuur van den Directeur: Maandags van 11.00—12.30 en van 2—4 uur.

Informatiebureau.

Het adres van het informatiebureau van het Christelijk Comité voor Indië is: J. J. Kraan, Loosduinsche kade 111, Den Haag.

Zendingsfilm.

Het adres voor onze zendingsfilmen is: Verlengde Lodewijkstraat 6a, Groningen.

Adresverandering.

Wie van adres verandert geve dit op — niet bij de Redactie — maar bij de Administratie „Vada“, Gebr. Zomer en Keuning, Wageningen.

Theelood.

Wie theelood, zilverpapier en gebruikte postzegels verzamelt, zendt dit s.v.p. niet aan de redactie van dit blad, maar aan P. J. Schreuder, Zestienhovenstraat 34a, Rotterdam.

Generale kas der Zending.

We herinneren er nog eens aan, dat met 1 Januari als 1ste Quaestor der Generale Zendingskas is opgetreden Dr. Th. Ruys Jr. te Lisse. Tot dusverre werden nog bijdragen voor deze kas overgemaakt op de Giro-rekening van Ds. Breukelaar. 'n Ieder neme er thans goede nota van, dat alle bedragen voor deze kas bestemd, dienen te worden gestort of overgeschreven op Giro Nr. 370600, ten name van den Quaestor van de Generale Kas van de Zending der Gereformeerde Kerken, te Lisse.

Giften.

Verwoeste Kerk te Delanggoe.

Met betuiging van hartelijken dank vermeld ik de volgende bijdragen voor den wederopbouw van de kerk in Delanggoe:

d. Vr. te H. f 1,50; N. N. f 2,50; twee jonge vacatiegangers f 2,—; Wed. B. J. te W. f 1,—; Dr. C. M. v. M. te W. f 7,50; Mevr. G. B. te H. f 100,—; J. F. te S. f 2,—; H. H. te G. f 1,—; Wed. A. W. te B. f 10,—; Mej. J. H. te 's Gr. f 2,50; Mej. J. H. te Z. f 1,—; F. L. te Z. f 1,—; Mevr. G. G.—P. te M. f 5,—; P. T. te B. f 1,—; S. R. te D. f 3,—; N. N. (door bem. v. d. pred.) f 2,45; uit collecte te B. door bem. v. d. pred. f 0,50; N. N. f 1,—; N. N. f 25,—; Mej. A. C. H. B. te Z. f 2,50; Mevr. J. M. te G. f 1,—.

Bovendien voor het zendingswerk van de Javaansche Kerken op Zuid-Sumatra van N. N. f 25,—.

P. H. VAN EIJK.

Vanaf 1 October:

Jacob van Campenlaan 3, Hilversum.

Giften voor de behartiging van de geestelijke belangen van onze militairen.

12e verantwoording van collecten en giften van
23 April—23 September 1940.

Ontvangen van de Gereformeerde kerk te Oudemirdum f 14.25; Willemstad f 11.71; Moerdijk f 3.61; Nieuw Vennep f 54.58; Hillegersberg f 48.31; Huizen N.H. f 17.27; Heerlen f 18.54; Woerden f 34.71; Heinkenszand f 18.85; Franeker f 47.13; Breda f 29.77; den Ham f 27.48; Berkel en Rodenrijs f 60.35; Oostzaan f 2.84; Brielle f 18.15; H. I. Ambacht f 7.83; Wanswerd a. d. Streek f 29.46; Halfweg f 35,—; Rinsumageest f 21.04; Voorthuizen f 40.80; Huizum f 20,—; Rotterdam f 414.25; Dirksborn f 33.39; Schiedam f 169,—; Workum f 18.80; Groningen f 477.05; Gorcum f 26.62; Roodeschool f 27.39; Bennebroek f 19.33; Castricum f 7,—; Rijssen f 15.61; Oldenzaal f 4.99.

Van de M.V. op G.G. te Heemstede f 0.60; Wemeldinge f 4.64; Landsmeer f 2,—; Twijzelerheide f 4.60; Leeuwarden f 5.15; Rotterdam West f 7.30; Musselkanaal f 1.75; Scheveningen f 3,—; Wormer f 2.30; Leeuwarden f 3.50; Eindhoven f 5,—; Heeg f 3,—; Groningen f 3,—; Zuidwolde f 4.60; Dirksborn f 5.65; Den Haag f 5.30; Van de J.V. op G.G. te Den Haag f 5.65; Oosterbeek f 4,—; N.N. te Arnhemuiden f 1,—; S. B. Pingjum f 3.50; Mej. A. S. V., Amsterdam f 2.50; A. de W., Rotterdam f 5.33; N.N., Den Haag (via ds. O.) f 5,—; mej. V. K. v. K., Delft f 0.50. Totaal f 1833.96.

Met hartelijken dank deze giften ontvangen.

Ds. A. H. VAN MINNEN, praeses.

Ds. T. J. HAGEN, quaestor.

Comité tot steun der Rijsche Zending in de Bataklanden.

74e Verantwoording van 22 Juli—22 Sept. 1940.

Met hartelijken dank ontvingen wij de volgende giften: van Mej. L. V. te 's-Gr. (jl.) f 5,—; F. G. H. te Z. f 7.50; J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25; J. v. d. S. te R. f 5,—; Mr. J. W. v. d. S. te O. (jl.) f 5,—; C. O. te O. (jl.) f 1,—; J. K. te O. (jl.) f 1,—; P. S. te O. (jl.) f 1,—; leerl. Geref. Sch. te O. f 5,—; Geref. Kerk te B. f 4.94; leerl. El. Sch. te 's-Gr. f 10,—; H. v. W. te L. (mnd.) f 0.25; v. D. te 's-Gr. f 2.50; J. W. W. te D. (mnd.) f 0.25; N. N. te Z. f 10,—; Mej. J. A. R. te A. (jl.) f 5,—; H. A. P. M. te Z. f 1,—; Ds. G. J. b. d. V. te H. (Gr.) f 5,—; Wed. G. J. M. te Z. f 5,—; G. v. d. W. te D. f 100,—; H. v. W. te L. (mnd.) f 0.25; L. v. d. M. te 's-Gr. (jl.) f 2.50; H. v. W. Jr. te L. (mnd.) f 0.25; Ds. F. B. te L. (Gr.) f 5,—; L. Ch. v. d. Sch. te A. f 2.50. Tezamen f 185.19.

Als we de gift van f 100,— er af trekken blijft er slechts f 85.19 over als opbrengst van 2 maanden. Dit is wel zeer weinig. Wij hopen op meerder offervardigheid.

Den Haag, Galileistr. 139.

Postgiro 339337.

Namens het steuncomité.

J. N. MUNNIK, penningm.

Generale Zendingskas.

(Giro Nr. 370600).

Ontvangen van P. K. te E. (collecte Geref. Kerk) f 37.71; van N. N. te 's-Gr. f 2.50; door Mevr. C. G.—de W. te U. van de Utr. Vrouwenhulpver. voor de Zending (na gehouden bazar) f 50.—; door Ds. P. N. te 's-Gr. van „een zuster der gemeente” (opbrengst van 2 gouden tientjes) f 24.18; door Ds. N. D. te N. A. van Mej. M. W. K. te A. (opbrengst zilverpapier school te A.) f 1.08; van Mej. A. A. A. K. te H. (opbrengst zilverpapier kinderen Geref. School te H.) f 5.12; van G. D. te Z. (voor Pers- en Colportagewerk) f 10.—; van D. v. R. te V. f 25.—; van Ds. A. Sch. te A. van de samenw. zendende kerken i.z. Pensioenen, voor den Hoofddienst f 1652.93; voor den Med. dienst f 530.60; door bemiddeling van Nots. H. te H.: legaat van wijlen Mej. M. E. W. te H. f 200.—.

Lisse, 25 Sept. 1940.

Dr. Th. RUYS Jr.
1ste Quaestor.

Zending van de Gereformeerde kerken op Soemba.

8e verantwoording van 25 Aug.—24 Sept. 1940.

Provincie Groningen:

J. B. te W., 2 mnd. extra bijdrage in verband met „Smartelijke Brief” f 1.—; J. Emaar, Siddeburen, 2 collectes f 50.72; H. Boer, Winschoten, dankoffer f 10.—; id. id., busjes f 79.28; W. Boer, Hoogkerk, busjes langs de huizen f 61.54; id. id., coll. bussen f 38.80; P. Pilon, Stedum, zend.ver. f 35.—; F. Klaassen, Sappemeer, zend.blad f 20.—; id. id., contributies f 37.60; id. id., busjes Schoolkinderen f 10.89; Ds. H. de Zwart, Warffum, collecte f 53.42; id. id., gift f 10.—; H. Wegener, Wildervank, 1e h.j. contr. plus zend.blad f 100.—; E. Stamhuis, Loppersum, busjes Lagere School f 20.—; id. id., busjes Reina Kadijk, Henny Wieringa, Greetje Timmer en Elly v. d. Munnik f 22.80; L. Menninga, Delfzijl, coll. gift f 2.50; D. A. Koebrugge, Onstwedde, busje S. Welts f 7.78; id. id., busje Geref. School f 18.40; L. Muschinga, Hornhuizen-Kloosterburen, busjes f 50.—; H. Witkop, Ter Apel, collectantjes f 37.47; Geref. Kerk, 2e Exloërmond, busjes Jantje Moesker en Kini Rofel f 24.83; J. Kremer, Uithuizen, coll. busjes f 100.—; P. J. Schreuder, Rotterdam, voor K. E. Helder, Siddeburen: 3 zakken theelood en zilverpapier, opbrengst f 4.60; J. Pluister, Tolbert, busjes Geref. Kerk de Leek f 30.—; Ds. D. van Dijk, Groningen, spaargelden kinderen f 21.50½; Mej. Haan, Groningen, Kinder Zend. Ver. f 240.—.

Provincie Drenthe:

Geref. Kerk, Gees, bijdragen f 22.—; Ds. J. A. van Arkel, Diever, gift N. N. f 25.—; id. id., catech. bus f 21.50; B. J. Scharft, Roden, busjes 2e kw. f 36.15; H. Strijker, Nijeveen, busje J.V., f 10.61; Kl. Metseelaar, Hollveld, busjes Elim f 17.80; Joh. Wolters, Zwartemeer, bijdr. f 27.16; Hms. Rabbers, Emmen, extra coll. f 69.—; L. Matter, Nijeveen, busje zend. Comm. f 64.64; Ruinerwold-Koekange, Nikk. Geref. School Weerwille f 9.35.

Provincie Overijsel:

D. de Vries, Steenwijk, coll. bijdr. f 62.61; J. Kasies, Daarlerveen, busjes f 37.50; Zend. Comm. Balkbrug, gift N. N. f 10.—; id. id., collecte f 2.50; J. Klumpje, IJselmuiden, busjes f 25.37; J. Klumpje, IJselmuiden, collectantjes f 24.—; J. van Mullingen, Hasselt, bijdr. f 75.—; S. Malda, Lutten, 2 mnd. bijdr.

Juli/Aug. '40 f 50.—; D. de Vries, Steenwijk, bijdr. f 55.—; H. J. Kuiper, Zwartsluis, Zend. Comité f 190.—; W. van Zanten, Kampen, Jonge Garde f 80.33; id. id., gift f 100.—; E. Smit Jr, Heemse, bijdr. Geref. Kerk f 250.—; W. van Zanten, Kampen, halve collecte f 114.78.

Pinkstercollecten Groningen:

Onstwedde, aanvulling f 61.65; Winschoten, aanvulling f 133.72; Pieterburen f 47.67; Gerkesklooster-Stroobos, aanvulling f 73.—; Wildervank, nagift f 10.—; Grijskerk f 143.05; Pieterburen, nagift f 1.—; Nieuw Weerdinge f 106.55; Nieuwolda f 18.66; Grijskerk f 49.75.

Pinkstercollecten Drenthe:

Nijeveen f 126.30.

Pinkstercollecten Overijsel:

Mariëberg f 144.91; Daarlerveen f 20.50; Balkbrug f 53.11; Almelo f 511.23; Hengelo f 86.66; IJselmuiden-Grafhorst f 19.35; Rouveen, nagekomen f 2.50.

Soembaweken Groningen:

Munnekezijl f 158.55; Winsum f 340.30; Kantens f 85.—.

Soembaweken Drenthe:

Hollandscheveld f 54.70; Elim f 26.—.

Soembaweken Overijsel:

Vriezenveen, restant f 97.15.

2e Algemeene Collecte Groningen:

Sappemeer f 50.38.

2e Algemeene Collecte Overijsel:

Rouveen f 149.05; Delden f 16.27.

Diverse ontvangsten:

Ds. Engelkens, Meppel, Saldo Kas Verband van Zendings- en Evangelisatie Comm., classis Meppel f 10.11; Mej. Franke, Hoogkerk, groote partij zilverpapier, gespaard door kl. I van de School te Hoogkerk. Partij zilverpapier gespaard door kl. II van de Geref. School, Kraneweg te Groningen.

Totaal 8e verantwoording f 5065.55½

Totaal 1e t/m 7e verantwoording .. f 54301.35

Totaal tot heden f 59366.90½

Nadat reeds **drievierde** van het jaar 1940 is verstreken, is nog niet eens de **helft** van het op te brengen bedrag voor 1940 binnengekomen.

Op te brengen voor 1940 ... f 120.000.—. Dus voor het gedeelte 1 Januari tot 30 September 1940 moest worden opgebracht f 90.000.—

Opgebracht is, zie 8e verantwoording, in totaal f 59.366.90½

Hiervan is bestemd voor tekort '39 „ 5.411.25½

Zoodat voor 1940 slechts is opgebracht ... „ 53.955.65

Het tekort voor 1940 bedraagt dus nu reeds f 36.044.35

Broeders en zusters, behoeft hieraan nog iets te worden toegevoegd?

Overdenkt allen de bijzonder pijnlijke toestand van onze financiën en geeft U goed rekenschap van de daaruit te trekken conclusies!

Hen echter, die steeds trouw hun bijdrage voor onze Zending leveren en ook deze maand, blijkens de boven verantwoorde gelden, zich niet onbetuigd gelaten hebben, zeg ik hiervoor hartelijk dank.

JURRIËN VELDKAMP, Quaestor.

Postrekening 138000.

Groningen, 26 September 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. D. POL — RIJSOORD.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „Vada”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Meditatie. — Het Zoeklicht. — Mededeelingen. — Gedenksteen Ds. W. Breukelaar. — Bali. — Zendingcollectantjes van de Geref. Kerk te Beilen. — Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in de Provincies Utrecht en Gelderland: Een historisch gebouw; Weest blijde met mij. — Zendingcommissie en Zendingcollectantjes te Oldekerk (Gron.). — Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Zuid: Een dag uit met de meisjes van de Chr. Huishoudschool te Poerwokerto. — Schetsen over den Islam. — Leestafel. — Korte Berichten. — Giften.

MEDITATIE

Laat niet varen.

Laat niet varen de werken Uwer handen.

Psalm 138 : 8c.

Uit heel dezen psalm blijkt ons, dat wanneer David hier spreekt van de werken van Gods handen, hij hiermede het genadewerk Gods bedoelt, het werk van den almachtigen God in het hart van den zondaar.

Dat werk is eeuwigheidswerk. Wat God begonnen is, dat zal Hij ook volenden. De Heere doet niet als iemand, die ternauwernood met een werk begonnen, het weer afbreekt, omdat hij fouten ontdekt, of omdat het hem niet bevalt. Het is alles volmaakt wat God tot stand brengt, volmaakt van het begin tot het einde. Er kan bij God van vernietiging geen sprake zijn.

Zelfs het scheppingswerk wordt niet te niet gedaan. Ja, hemelen en aarde zullen voorbijgaan, omdat zij door de zonde onder den vloek liggen, maar zij zullen uit de loutering van richtend en verlossend oordeel hernieuwd te voorschijn komen, bevrijd van alle ellende, die ze drukte, gereinigd van alle smet, die ze ontsierde, verlost van alle disharmonie, die ze verscheurde.

En zoo laat God ook het genadewerk niet los. Door Zijn Geest vernieuwt Hij het hart van den zondaar. Hij gaat met dat werk voort en laat het nieuwe leven doorwerken in het verstand, schenkend het geloof. Hij buigt door de kracht van het nieuwe leven den wil en werkt bekeering. Hij leert ons heilig te leven. En Hij voltooit het genadewerk in de heerlijkmaking.

Wel schijnt het ons soms, dat God met dat werk ophoudt, als wij in duisternis zitten en het licht maar niet wil doorbreken, maar dat is niet Gods werk, dat in ons werk. Dat komt vanwege ons ongelooft.

Elke twijfel aan de voltooiing van Gods werk, is twijfel aan de onveranderlijkheid en trouw van onzen God.

Wij moeten het woord gelooven, dat Paulus aan de Gemeente van Filippi schrijft: „vertrouwende dit, dat Hij, die in u een goed werk begonnen heeft, dat voleindigen zal tot op den dag van Jezus Christus.”

God laat het werk Zijner handen niet varen. Dat is de belijdenis geweest der Kerk van alle eeuwen. Hij laat ook niet dat werk varen, dat in verband staat met de uitbreiding van Zijn Koninkrijk. Hij wil daarvoor wel menschen gebruiken, om het Evangelie van Christus onder

de volken te brengen, maar zelfs de ijverigste en bekwaamste missionaire predikant of zendeling is niet in staat één enkelen Jood tot den Christus te leiden, of den Mohammedaan van zijn bijgeloof te bevrijden, of den Heiden te rukken uit de macht van het ongelooft. Dat moet God doen. En Hij doet het ook. Hij heeft de menschen niet noodig. En Hij gaat met de toebrenging van Zijn uitverkorenen onder de volken voort tot hun getal vol is. Dat kan geen oorlog en zelfs geen Satan beletten.

Laat ons daaraan blijven vasthouden ook in onzen tijd en laat het ons troosten en bemoedigen, nu er geen verbinding mogelijk is met onze zendingsarbeiders, en wij hun geen stoffelijke hulp kunnen zenden. Nu wij alleen — maar dat is toch zeer belangrijk — voor hen en voor hun werk kunnen bidden. Ook het gebed, dat David bidt in dezen psalm: „Laat niet varen de werken Uwer handen.”

Maar is dat gebed niet in strijd met de belijdenis, dat God de werken Zijner handen niet laat varen? Als we dat gelooven en daaraan vasthouden, is het dan niet een verdenken van de trouw van onzen God, als we erom bidden?

Neen, in 't geheel niet. Juist aan dit gebed blijkt het, dat onze belijdenis echt is. Wij belijden in diepen ootmoed onze onmacht en afhankelijkheid van den Heere. Het besef van eigen onmacht om te voltooiën en te volharden en om iets tot uitbreiding van het Koninkrijk Gods te doen maakt de belijdenis tot een gebed, dat de Heere Zijn werk bij ons en waar en waarin dan ook niet late varen. Juist door dat bidden verheerlijkt God Zijn genade in bewaring en voltooiing.

Goede ouders zorgen voor hun kind. Zij hebben er alles voor over. Zij geven het wat het behoeft. Zij doen dit uit liefde. Dat weet het rechtgeaarde kind ook wel. En toch komt het naar hen toe, vlijt zich tegen hen aan en vraagt hun om iets. Zulk vragen is toch geen twijfelen aan de trouw der ouders. Dat kan het kind toch niet euvel worden geduid.

Zoo hebben wij met David te belijden: „De Heere zal het voor mij voleinden.” Hij laat het werk Zijner handen niet los. Maar tevens hebben wij te bidden in diepe afhankelijkheid: „Heere, laat niet varen de werken Uwer handen.”

Het Zoeklicht.

Zending en Geloof.

Het feit dat wij tegenwoordig geen enkel contact meer hebben met de zendingsarbeiders die door onze Kerken zijn uitgezonden, stelt onze liefde en onze belangstelling wel op een zwaren proef. Wij mogen het elkander nog zoo plechtig verzekeren, dat wij onze zendingsleifde niet moeten gronden op de berichten die wij ontvangen, maar alleen op het gebod dat ons door den Heiland gegeven is, maar toch zijn die berichten van het veld voor het medeleven met het werk een onontbeerlijk hulpmiddel. Het wordt nu alles zoo ver en zoo ijl, we lezen niet meer van nieuwe gemeentes die verrezzen zijn, van zegeningen die God op den schoolarbeid of op het hospitaalwerk gegeven heeft. We hebben nog wel genoeg herinneringen om een denkbeeld te behouden, maar heel zachtjes aan, zinkt alles toch dieper weg. Het zendingsveld wordt een wereld, waarvan we geen nieuwe indrukken meer ontvangen.

Daar komt bij, dat wat wij hier in ons eigen land beleven, onze gedachten zoozeer in beslag neemt, dat wij in het algemeen slechts weinig gelegenheid hebben, ons intensief bezig te houden met dat wat zoo eindeloos ver weg is. Onze gedachten zijn vol van al de groote gebeurtenissen, die om ons heen plaats gevonden hebben en nog plaats vinden, ze kunnen zich zoo moeilijk vrij maken, om zich te werpen op datgene wat wij toch niet zien kunnen en waarvan we ook niets meer hooren. Het is zoo volkomen begrijpelijk dat de kring van onze belangstelling in deze tijden inkrimpt en zich begrenzen gaat tot datgene waarmee wij zelf geregelde aanraking hebben.

Bij deze twee redenen voegt zich nog een derde, dat wij n.l. niet weten hoe onze broeders en zusters op het zendingsveld thans voortarbeiden. Hoe zullen zij door de groote financieele en andere problemen zich heenwerken, nu de band tusschen hen en ons verbroken is? Hoe zullen zij moed en kracht bezitten om voort te gaan, nu zoo zware zorgen hen ongetwijfeld dagelijks drukken? Hoe zal de Javaansche en Soembaneesche wereld reageeren op de gebeurtenissen die hier hebben plaats gevonden? Hoe zal de verhouding nu zijn tusschen onze Europeesche arbeiders en de Inheemsche Christenen, nu zoo vele dingen grondig gewijzigd zijn? Op al die vragen kan niemand onzer het antwoord geven. Ook dat kan zoo licht in ons wekken een stemming van matheid en onverschilligheid.

En in de laatste plaats staan wij voor de moeilijkheid, dat wij de gelden, die hier voor de zending worden bijeengebracht, niet kunnen overmaken, en dus als vanzelf geneigd zijn, langzamerhand te verflauwen.

Al deze factoren kunnen niet nalaten op den langen duur hun uitwerking uit te oefenen. Reeds nu hoort men hier en daar de klank, of wij niet beter doen, onze belangstelling van het zendingsveld af te trekken en op andere dingen te richten. De sombere gevoelens, die nu en dan het hart kunnen overmeesteren, doen er het hunne aan toe, om de kracht te verminderen. Zoo leven wij dan ten aanzien van

de zending in een zeer moeilijke phase, een phase die des te gevaarlijker wordt, naarmate ze langer duurt.

Daartegenover is het noodig er telkens en telkens weer op te wijzen, dat wij tegen alle bezwaren in, rustig voort moeten gaan. Wanneer het waar is, dat God ons tot het zendingswerk op Java en Soemba geroepen heeft, dat wij dat werk uit Zijn hand hebben aanvaard en in Zijn kracht hebben gedaan, dan is daarmee voor ons alles gezegd. Dan mogen de omstandigheden nog zoo ongunstig worden, maar dan blijven wij in onze consciëntie aan dat werk verbonden, en dan zullen we het blijven dragen met de liefde van ons hart. We hebben dat werk niet lief omdat de verhalen zoo mooi en de zegen zoo groot was, maar omdat we het kenden als Gods werk, omdat we wisten dat Hij het van ons vroeg. We deden het in Zijn Naam. Zoo staan wij nog tegenover het zendingswerk. Dat ééne punt is niet veranderd en zal ook niet veranderen.

Daar mogen wij in dezen tijd wel telkens weer herhalen: laten wij trouw blijven! Wij kunnen aan het zendingswerk niet meer die liefde bewijzen, die wij vroeger bewezen, wij kunnen ook niet meer genieten in de berichten over den voortgang van het werk. Maar desniettemin blijft het ons werk. We koesteren de innige hoop, dat God ons straks weer opnieuw de mogelijkheid zal openen daarmee in contact te komen, en zoo lang willen we in trouw en geloof wachten. Als we op dien grondslag staan, hebben we ook de kracht alle voorbarig pessimisme den kop in te drukken, en te rusten in de overtuiging dat God het werk, dat Hij is begonnen, niet zal laten varen.

Er worden in deze dagen veel dingen van onze Kerken gevraagd. Boven alles wordt van ons geëischt geloof in Gods macht en in Gods trouw. Dat geloof kan ons de volharding schenken, die wij nu, meer dan ooit, zoo dringen noodig hebben.

J. H. B.

Mededeelingen.

Het moderamen van de deputaten der Generale Synode voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen.

Zooals wij in het Juli-nummer hebben medegedeeld, bleef de functie van eersten scriba in het moderamen van de deputaten der Generale Synode voor de Zending nog onvervuld. De praeses en tweede scriba zouden de correspondentie voeren tot de in October te houden najaarsvergadering.

Woensdag 23 October en Donderdag 24 October zijn de deputaten der Generale Synode voor de Zending bijeen geweest; zij benoemden den tweeden scriba, n.l. Ds. P. C. de Bruijn tot eersten en Ds. H. A. Wiersinga tot tweeden scriba.

Voortaan berust het scribaat dus niet meer in de hand van één persoon; de verschillende werkzaamheden van het scribaat zullen tusschen eersten en tweeden scriba verdeeld worden.

Daar is een terugkeeren naar den in vroeger jaren steeds gevolgden regel, dat er twee scriba's zouden zijn.

Als van zelf is thans, waar de correspondentie met Nederlandsch-Indië verbroken ligt, de aan het scribaat verbonden arbeid heel wat minder dan voorheen. De voor de hand liggende twee-deeling van binnenlandsche en buitenlandsche correspondentie kan moeilijk toegepast worden. Maar er is toch nog wel werk genoeg over voor de beide scribae. En mocht naar ons vurig begeeren de verbinding met Nederlandsch-Indië weer ontsloten worden, dan staan zij beiden dadelijk gereed, de afgebroken draden weer op te nemen.

Het adres voor de Generale Zendingsdeputaten is dus: Ds. P. C. de Bruijn, Emmalaan 7, Apeldoorn.

Vergadering van vertegenwoordigers der Zendinge Kerken en verschillende Zendingsdeputaatschappen.

Sinds lang wordt er tweemaal 's jaars een vergadering van vertegenwoordigers der Zendinge Kerken en verschillende Zendingsdeputaatschappen gehouden, ter plaatse en op denzelfden dag, waarop de deputaten der Generale Synode hun gewone vergadering hebben.

De bedoeling daarvan is, bij de behartiging van de belangen, die de Zending der verschillende Kerken gemeen heeft, zooveel mogelijk eenheid van inzicht en van gedragslijn te bevorderen.

Het bezwaar, dat bij onze „gedecentraliseerde” Zending de ééne Zendinge Kerk zus en de andere zóó zou besluiten en doen, waardoor de uniformiteit van handelen deerlijk in het gedrang zou geraten, wordt er door ondervangen.

De overwegingen en uitspraken van deze vergadering hebben wel een alleen maar adviseerende beteekenis en zijn daarom ook in geen enkel opzicht bindend voor de Zendinge Kerken en de Zendingsdeputaten, maar zij oefenen toch wel ter dege invloed en hebben tot almeer overeenstemming in de regeling van traktementen, salarissen en pensioenen etc. etc. niet weinig bijgedragen.

De Generale Synode heeft ook meermalen het voortzetten van deze vergadering zeer aanbevolen.

Donderdag 24 October werd deze vergadering weer gehouden. Den eersten keer zonder de aanwezigheid van den assessor: Ds. J. L. Schouten en van den scriba: Ds. W. Breukelaar. Die beide mannen, die en voor de Zending in Noord-Holland en voor de Zending in het algemeen zooveel deden, waren kort na elkaar door den dood weggenomen.

De Voorzitter dezer vergadering, Ds. D. Pol, sprak een woord ter hunner nagedachtenis, dat door alle leden der vergadering staande werd aangehoord.

Met weemoed zagen allen de leidige plaatsen op het podium in de kerkeraadskamer, Kerkstraat 109, te Amsterdam.

Maar ook zonder hen, zoo noode gemist, moest het werk voortgang hebben.

In deze „vacatures” moest allereerst voorzien worden.

Met algemeene stemmen werden verkozen: tot Assessor Dr. C. J. Goslinga te Buitenpost, en tot scriba: Ds. E. H. Broekstra, emeritus-predikant te Oegstgeest.

Het spreekt van zelf, dat één der hoofdpunten op het agendum was: „onderling overleg in de huidige Zendingsmoeilijkheden”.

Aangenaam en versterkend tevens was het juist daarover met elkaar van gedachten te kunnen wisselen.

Algemeen bleek men van oordeel, dat wij met onze Zendingsactie hier te lande *gewoon*, doch óók *getrouw*, zullen hebben door te gaan.

Gaarne geven wij dat oordeel door, in het vertrouwen dat de Kerken en *alle* Kerkleden zich aan dat advies van de laatste vergadering van afgevaardigden der Zendinge Kerken en vertegenwoordigers der verschillende Zendingsdeputaatschappen houden zullen.

Nog eens: deze vergadering neemt geen bindende besluiten, doch geeft toch stellig ook geen adviezen, waarvoor zij geen deugdelijken grond heeft, en waarmee men zou kunnen doen als met een raadgeving van den een of anderen particulier, die van de dingen niet op de hoogte is.

Veel beter dan op eigen houtje wat te doen, dat misschien wel op wat laten neerkomt, is het, zich voorshands aan het oordeel dezer centrale vergadering te houden, en indien men vragen of mogelijk bezwaren mocht hebben, die dan als een punt van behandeling op het agendum der volgende vergadering te brengen, D.V. in April a.s.

Dan bewaren wij goede samenwerking! Thans zoo brood-noodig!

Het adres voor deze vergadering is: Ds. E. H. Broekstra, emeritus-predikant te Oegstgeest.

Nederlandsche Zendingsraad.

Er is een vergadering van den Nederlandschen Zendings-Raad in voorbereiding tegen medio November.

Ongetwijfeld komen daar belangrijke onderwerpen aan de orde in verband met de huidige moeilijkheden.

Van den scriba van den Nederlandschen Zendings-Raad, Director Dr. K. J. Brouwer, kwam een verzoek in bij de deputaten voor de Zending, om iemand aan te wijzen, die de zoo jarenlang door Ds. W. Breukelaar ingenomen plaats, zou bezetten.

De deputaten voor de Zending hebben gaarne aan dat verzoek voldaan, en wezen daarvoor aan den eersten scriba: Ds. P. C. de Bruijn van Apeldoorn.

De Nederlandsche Zendings-Raad zal stellig met deze aanwijzing accoord gaan, en Ds. P. C. de Bruijn aanvaarden, om mede zitting te hebben als buiten-gewoon lid in den Nederlandschen Zendings-Raad.

Gedenksteen — Ds. W. Breukelaar.

Al dadelijk na de begrafenis van wijlen Ds. W. Breukelaar werd het voornemen opgevat, aan Mevr. Breukelaar en haar familie een grafsteen aan te bieden, die een gedenksteen zou zijn aan al den arbeid door wijlen Ds. W. Breukelaar verricht, niet het minst ook voor de Zending.

Het bleek, dat zulk een daad van piëteit Mevr. Breukelaar en haar familie sympathiek was.

Spoedig werd een comité gevormd.

En binnen drie maanden kon de grafsteen worden overgedragen.

Eén der verslaggevers van „De Standaard” berichtte daarover het volgende:

gesloten is, aldus vervolgde Ds. Pol zijn toespraak, ontbrak er nog iets aan, n.l. dat het graf gedekt moest worden. Op den dag van de begrafenis van Ds. Breukelaar werden met Dr. Harrenstein reeds besprekingen gevoerd, om gelden bijeen te zamelen voor een eenvoudig gedenkteken. Het plaatsen van een dergelijk teken toch is het laatste, wat wij als menschen aan erbetoon aan Ds. Breukelaar kunnen geven. Naar den mensch gesproken, zouden we zeggen Ds. Breukelaar leeft niet meer. Maar hij leeft wel. Hij heeft een veel betere taak ontvangen, dan hij hier ooit heeft te vervullen gehad.

Den steen overdragend aan de familie, zeide Ds. Pol, dat wij hier belijdenis willen doen van ons geloof en onze hope in de opstanding des vleesches. Geen aarde en geen steen zal deze opstanding kunnen tegenhouden.

Dr. W. G. Harrenstein, vervolgens in het bijzonder tot mevrouw Breukelaar sprekend, zeide dat hij bij het geven van de opdracht om de steen te maken, zich niet beter wist te schikken dan naar haar wensch, om dezen steen zoo sober mogelijk te houden, omdat dit geheel in den geest zou zijn geweest van den ontslapene, die tegen alle menschenverering was. Ook ten opzichte van het geschrevene op de grafzerk, had Dr. Harrenstein zich aan den wensch van mevr. Breukelaar gehouden. Op één punt had spr. zijn eigen gedachtengang gevolgd. Aan het hoofd van de zerk was een staande rondlopende steen geplaatst, waarop woorden waren gebeiteld, die typeerend waren voor hetgeen Ds. Breukelaar zijn geheele leven heeft gedaan voor Nederland en Ned. Indië „Een zaaier ging uit om te zaaien”, opdat de naam van zijn Koning de eer zou mogen ontvangen.

Ten slotte kon Dr. Harrenstein nog mededeelen, dat het onderhoud van de overgedragen grafzerk, de eerste 25 jaren voor rekening van de gevers en geefsters zou geschieden, opdat wanneer de kinderen van wijlen Ds. Breukelaar en andere Zendingsvrienden weer uit Ned. Indië zouden terugkeeren naar het moederland, zij nog getuige zouden kunnen zijn, van de groote liefde, die Ds. Breukelaar hier werd toegedragen.

Ds. H. Bakker van Oudehorne, schoonzoon van wijlen Ds. Breukelaar, sprak hierna een kort woord van dank voor de waardeering en eerbied, voor den persoon van Ds. Breukelaar, waarvan deze sobere grafzerk getuigenis aflegde. Namens mevr. Breukelaar dankte spr. in het bijzonder voor de eenvoudige uitvoering, aan welke men zich op haar wensch gehouden had.

De grafzerk.

De grafzerk, die na de toespraak van Dr. Harrenstein ontgaan werd van het zwarte kleed, is, zooals gezegd, zeer eenvoudig uitgevoerd. De sobere grijze liggende steen vermeldt bovenaan de woorden: „Opgenomen in Heerlijkheid onze geliefde Man, Vader en Grootvader Willem Breukelaar, emeritus predikan der Gereformeerde Kerk te Zaandam” en daaronder de geboorte- en sterfdatum van Ds. Breukelaar. Aan den voet van den steen is een geopende Bijbel gebeeldhouwd; op welks linkerblad de woorden „Uw Koninkrijk kome” en op welks rechterblad de woorden „Maranatha-Jezus komt” zijn gebeiteld.

Voorts is aan de bovenzijde van de liggende zerk

een half ronde staande steen geplaatst, waarop in half ronde lijn de woorden staan: „Een zaaier ging uit om te zaaien”.

Bali.

Zooals bekend is, werd sedert lang strijd gevoerd en in Nederland en in Nederlandsch-Oost-Indië, over de vraag, of óók het eiland Bali, met zijn Hindoeïstische religie en cultuur, zou ontsloten worden voor de prediking van het Evangelie en voor het Christendom.

Middelertijd de discussies daarover gaande bleven, kwam het op Bali toch al zoover, dat het Christendom er zijn intree deed, en dat in 1939 de Balineesche Christenen overal de hulp en de leiding van de Oost-Javaansche Kerk aanvaardden. Vanwege het Nederlandsch Bijbelgenootschap vestigde zich op Bali Dr. Swellengrebel, die met een Javaanschen goeroe-vertaler samenwerkt voor de Bijbelvertaling. Een Opleidingsschool werd in Den-Pasar opgericht, die al haar eerste abiturienten afleverde. Medische hulp werd van Zendingwege geboden door een Javaanschen verpleger, en zóo gewaardeerd, dat plaatsing van een missionair-arts op Bali aan een diepgevoelde behoefte zou tegemoet komen.

Ook is de R.K. Missie op Bali al aanwezig.

Te begrijpen, dat van den kant der tegenstanders tegen Evangelieprediking op Bali het bezwaar ingebracht werd, dat dit alles in strijd te achten zou zijn met artikel 177 der Indische Staatsregeling, dat immers de bijzondere toelating vereischt, die toch nog altijd niet werd verleend.

Het standpunt van de Indische Regeering daartegenover is duidelijk en klaar aangegeven in een artikel, dat wij laten volgen, en dat overgenomen is uit: „Nederland Overzee”, kwartaal bijvoegsel van het Maandblad „De R.K. Staatspartij”, gewijd aan vraagstukken van actueele koloniale staatkunde, (nummer 6; gevoegd bij de aflevering van 30 September 1940).

Het luidt aldus:

DE MISSIE OP BALI.

Alleen parochiale Missie-arbeid toegestaan.

Eigenlijke Missioneering blijft verboden.

„In de „Mededeelingen aan den Volksraad” heeft de Indische Regeering, kort vóórdat Nederland in de Europeeschen oorlog werd betrokken, het volgende medegedeeld over het al dan niet toelaten van missie en zending op Bali.

Met verwijzing naar de vraag, gesteld in het Afdeelvingsverslag (Ged. St. 1934—1935, Ond. I — Afd. V — Stuk 5, art. 5.33.1), nader toegelicht door den heer Soekawati (Handelingen, blz. 383), moge worden medegedeeld, dat het in de Memorie van Antwoord (Ond. I — Afd. V — Stuk 6, Art. 5.33.1) vermeld onderzoek van den Adviseur voor Inlandsche Zaken naar het karakter van den invloed, uitgeoefend door den heer Mas Tartib Eprajim, goeroe der Oost-Javaansche Kerk, op den overgang ten vorigen jare van eenige Baliërs in Boeboenan en omgeving tot het Christendom, heeft uitgewezen, dat genoemde goeroe

zich heeft bepaald tot een passieve rol. Door hem is n.l., uitsluitend aan Balineesche Christenen en belangstellenden, die zulks verzochten, in godsdienstige gesprekken nadere toelichting gegeven omtrent den Christelijken godsdienst, terwijl voorts 16. volwassenden met hun kinderen, in totaal 38 personen, op hun verzoek door hem zijn gedoopt.

Op grond van het feit, dat aldus geen handelingen zijn geschied, waartoe volgens art. 177 der Indische Staatsregeling de bijzondere toelating wordt vereischt — anders dan in het geval van den heer Tsang Kam Foek, zendeling der „Christian and Missionary Alliance” — bestaat er geen aanleiding tot eenig ingrijpen als bedoeld ter aangehaalde plaats in het Afdeeliningsverslag.

Ter opheldering van een omtrent de beteekenis van den doop klaarblijkelijk bestaand misverstand, worde medegedeeld, dat de bijzondere toelating van den heer Tsang Kam Foek bij Gouvernementsbesluit van 29 Augustus 1933 No. 15 niet is ingetrokken, omdat hij eenige Baliërs had gedoopt, maar omdat hij, ondanks gegeven waarschuwingen, voortging met propagandistische zendingsarbeid onder de Balineesche bevolking, waarvoor hem geen bijzondere toelating was gegeven, welke onwettige handelwijze een nog ernstiger karakter aannam door de hoogst onactvolle wijze, waarop betrokkene te werk ging. De aanwezigheid van Mas Tartib Eprajim in Boeboenan daarentegen was het gevolg van een dringend verzoek van belangstellende Baliërs, die gaarne beter begrip van het Christendom wilden verkrijgen door contact met een Javaansch Christen, met wien zij als „wong Madjapahit”¹⁾ zich verwant gevoelden, aan welk verzoek de Madjelis Agoeng²⁾ der Oost-Javaansche Kerk voldeed door Mas Tartib naar Bali te zenden. Het lag in de bedoeling, dat hij alleen aan diegenen voorlichting zou geven, die uit eigen beweging daarom zouden vragen. Blijkens het gehouden onderzoek heeft hij zich aan die afspraak gehouden en heeft zijn doen en laten onder de bevolking geen aanstoot gewekt.

Er is dus i.c. geen sprake van zendingswerkzaamheid in den zin van art. 177 der Indische Staatsregeling, doch alleen van een dienst van Inheemsche Christenen in Oost-Java aan Baliërs, die uit eigen beweging gevraagd hebben, om nadere voorlichting over het Christendom.

Hiertegen nu zou van Overheidswege geen stelling kunnen worden genomen, zonder in flagranten strijd te komen met het voorschrift van artikel 173 der Indische Staatsregeling, hetwelk aan een iegelijk godsdienstvrijheid waarborgt. Evenmin kan de Regeering den doop verbieden van Christenen, die daarom vragen — ook in de gebieden, waar geen bijzondere toelating is verleend — daar Zij alsdan de in de Staatsregeling uitdrukkelijk gewaarborgde persoonlijke godsdienstvrijheid zou aantasten. De doop is op zichzelf geen zendingsarbeid, doch integendeel een zui-

ver Kerkelijk-sacramentele handeling, verricht ten verzoeken van hen, die het Christendom reeds hebben aanvaard, en als zoodanig de zending niet van noode hebben. Volgens de in dezen door de Regeering in geheel Nederlandsch-Indië gevolgde gedragslijn is derhalve voor den doop van Christenen (of een andere kerkelijke handeling tot opneming in gemeentelijk of kerkelijk verband) in gebieden, waar zending en missie tot dusverre niet werden toegelaten, de bijzondere toelating juist niet vereischt, daarentegen wel voor het verrichten van directen zendings- of missie-arbeid, d.i. opzettelijke prediking der Christelijke leer. In dit verband worde nog gewezen op het feit, dat naar de bedoeling van art. 177 der Indische Staatsregeling tegen de toelating in het algemeen in beginsel geen bezwaar kan bestaan. Dit artikel beoogt slechts incidenteel in het belang van orde en rust preventief toezicht mogelijk te maken en zou onder geen enkele omstandigheid mogen worden gebezigd om de vrijheid te belemmeren van Inheemschen, die vrijwillig wenschen nader bekend te worden met, dan wel over te gaan tot het Christendom.

Volledigheidshalve moge aan het voorafgaande nog worden toegevoegd, dat de bijzondere toelating niet wordt vereischt voor het verrichten van maatschappelijke zendingsarbeid (op medisch- en onderwijsgebied), noch voor de verspreiding van Christelijke lectuur, noch voor het wetenschappelijk taalonderzoek in dienst van het Bijbelgenootschap, noch voor het bezoeken van gemeenteleden in gebied, waarvoor geen bijzondere toelating is gegeven. (Bijblad No. 1127 en 4642). Gelijkerwijs kan de plaatsing door de betrokken kerken of kerkgenootschappen van leeraars of priesters ter voorziening in de godsdienstige behoeften van gevestigde Christengemeenten in gebieden, waar zending en missie tot dusverre niet zijn toegelaten, niet worden geweigerd, tenzij bezwaren bestaan ten aanzien van den voor deze functie in aanmerking gebrachten persoon. Aan het toestaan van zoodanigen zuiver parochialen arbeid kan alsdan — teneinde te voldoen zoowel aan het beginsel van artikel 173 als aan dat van artikel 177 der Staatsregeling — het verbod van zendingsarbeid, zoolang de bijzondere toelating niet afzonderlijk zal zijn gegeven, worden toegevoegd.

Ofschoon de Regeering dus in beginsel geen bezwaar ziet tegen toelating van zending en missie op Bali, en hoewel tot nu toe van verstoring van orde en rust tengevolge van het aanvaarden door Baliërs van het Christendom niet is gebleken, is Zij tot de slotsom gekomen, dat het belang van orde en rust die toelating niet gedooft en dat die toelating mitsdien niet kan worden gegeven.

Hieraan worde toegevoegd, dat de Regeering zich anderzijds, overeenkomstig het beginsel van artikel 173 der Indische Staatsregeling niet kan of mag verzetten tegen het verstrekken van voorlichting aan hen, die uit vrijen wil daarom vragen, noch tegen het voorzien in de godsdienstige behoeften van Christenen woonachtig in gebied, tot hetwelk zending en missie tot dusverre niet werden toegelaten.

Aangezien der Regeering is gebleken dat, wat Bali betreft, de toepassing van deze algemeene gedragslijn, aanleiding heeft gegeven tot de onjuiste opvatting, dat Zij zendingsarbeid zou gedooien zonder dat

1) Madjapahit was de hoofdstad van het eens zoo machtige Oost-Javaansche Rijk; de Hindoe-Javanen in Oost-Java moesten voor den oprindenden Islam wijken, en weken uit naar Bali; de volksverwantschap met Oost-Java bleef steeds nog diep gevoeld. „Wong Madjapahit” wil dan ook zeggen: een man, met wien men zich naar aloude volksgemeenschap één weet. (D.P.)

2) Dat is opperste Kerkeraad; men zou kunnen vertalen met: Synodaal Bestuur. (D.P.).

Zendingscollectantjes van de Geref. Kerk te Beilen.

Enkele maanden geleden is de Zendingscommissie van de Geref. Kerk te Beilen óók begonnen met een „club Zendingscollectantjes”. De jongens en meisjes zijn met grooten moed begonnen en gaan met ijver door; een paar van hen bewerken zelfs van uit het

dorp de Beilervaart, waarvoor zij gaarne een klein half uur fietsen over hebben. De zes eerste weken hadden zij met hun busjes een bedrag van bijna f 50 opgehaald? 'n Belofte, dat de Zendingscommissie veel genoeg van hen beleven zal!

de ingevolge artikel 177 vereischte vergunning is verkregen en aldus door een opzettelijke onthoudingspolitiek dien arbeid stilzwijgend zou aanmoedigen, acht Zij het gewenscht, om, in aansluiting aan het vooraangaande, met den meesten nadruk te verklaren, dat Hare houding in dezen het uitsluitend gevolg is van de Haar bij de wet voorgeschreven eerbiediging der persoonlijke godsdienstvrijheid, waarbij eenigerlei oogmerk om naar de eene of andere zijde invloed uit te oefenen, steun te verleenen of hinderpalen in den weg te leggen, Haar ten eenenmale vreemd is en moet zijn”.

Uit dit artikel met de citaten uit de officieele stukken blijkt, dat de Indische Regeering volhardt bij haar standpunt, dat het „dienstwerk” van een Zending, waarvoor toelating volgens artikel 177 der Indische Staatsregeling vereischt is, een zeer nauw begrensde begrip is, waar niet onder vallen: doop, boekverkoop, Bijbelvertaling etc.

En dit óók geeft moed, om in te stemmen met den indruk, dien Prof. Kraemer bij zijn laatste bezoek meenam, dat ondanks de moeilijkheden, die het werk, zooals alle Zendingswerk, doormaakt, „de voortgang van het Christendom op Bali verzekerd is”.

D. P.

Zending van de Geref. Kerk te Utrecht en de met haar samenwerkende Kerken in de Provincies Utrecht en Gelderland.

Een historisch gebouw.

De oudste Javaansche Kerk van Midden-Java.

Voor duizenden Javanen was eens Karangdjasa, een dessa in het Zuid-Westen van het Regentschap Poerworedjo, een geestelijk middelpunt. Daar had de oude Kjai Sadrach zijn woning.

Zijn geschiedenis is bekend. Tot aan Java's Noordkust reikte zijn invloed en zelfs in het Djocjasche waren er, die zich noemden naar zijn naam. Zijn sterke persoonlijkheid heeft zoo de duizenden aan zich weten te binden, dat de naam van Kjai van Karangdjasa nog lang zal voortleven als van één van Java's grootste Goeroe's.

Karangdjasa was het centrum van zijn beweging. Wie nu van Poerworedjo uit, over Koeto-ardjo naar het Zuid-Westen rijdt en steeds dieper de vlakke inkomt, vraagt zich verwonderd af, waarom juist hier de oude Goeroe zijn zetel heeft gekozen.

Moeilijk toch is Karangdjasa te bereiken. Maar ja, de wijsheidsleeraar zit niet aan de groote heirwegen, waar de drukte van het leven de rust van de gedach-

Zendingcommissie der Geref. Kerk te Ouderkerk (Gron.) met de collectantjes, die maandelijks ongeveer 180 Zendingsbladen plaatsen.

Voorste rij, v. l. n. r. P. W. Omta, Ds. J. v. d. Sluis, Voorzitter, J. Koning en K. Grasdijk. Tweede rij,

4e v. l. Mej. A. Postema, die nu reeds ruim 10 jaar aaneen als collectante werkzaam is. D. P.

ten storen kan. Hij zoekt de stilte en de eenzaamheid, de afzondering. Die is hier!
Het is maar een smalle dèssagang, waarlangs eens de honderden ter bedevaart zijn gegaan.

Het sprookje van tropenland.

Arm is Karangdjasa. De bevolking heeft er, zooals overal in de lage zuidelijke kuststreek veel te lijden van de malaria. Arm is ook de bodem, die bovendien door bandjir's nog vaak wordt overstroomd. Het is de menschen aan te zien.

Wat een verschil met de veel forskere type's van de bergstreken, waar het klimaat niet zooveel vraagt.

Wie de streek van Karangdjasa heeft gezien, weet, dat in ieder geval hier het sprookje van het tropenland met zijn onuitputtelijke rijkdom en zijn onbezorgde natuurkinderen, slechts een sprookje is. Er zijn hier tijden in het jaar, dat de bevolking van de eene in de andere dag nauwelijks zich kan voeden. Geld is hier weinig. Zondags in de koempoelan is het te merken.

Met moeite brengen de menschen hun kerkcent op.

Een huis met herinneringen.

Midden in de niet eens groote dessa staat een statig huis. Met zijn bijna vorstelijke pendopo maakt het een grootschen indruk. Het is het oude huis van Sadrach.

In zulke huizen wonen alleen de Javaansche prija-jis, de edelen van het volk en dan nog alleen de zeer grooten.

Naast dit huis verrijst een ander gebouw. Het trekt onmiddellijk de aandacht. Zulk een machtig steenen bouwwerk vindt men anders niet in dessa's als deze.

Het is de kerk, de oudste Javaansche kerk.

In de tachtiger jaren heeft Sadrach deze kerk gebouwd. Zwaar zijn de geweldige steenen muren. Het gebouw onderscheidt zich vooral door de merkwaardige dakconstructie. Het zijn drie daken boven elkaar. Men vertelt, dat Sadrach zijn kerk heeft willen onderscheiden van de moskeeën op Java, die twee daken boven elkaar hebben om daarmee dan uit te drukken de verhevenheid van de kerk boven de moskee. Hoe dit zij, er zit stijl in.

In dit groote godshuis heeft eens de zendeling Wilhelm het Evangelie gepredikt aan de honderden, die uit heel M.-Java als afgevaardigden van de duizenden Sadrach-Christenen bijeen gekomen waren. Hier heeft hij getracht leiding te geven aan de geestelijke verdieping van deze massa-beweging.

Monumenten-zorg!

Het heeft niet mogen zijn. Met de beweging is ook het kerkgebouw vervallen. Tientallen jaren deed het dienst. Nu kon het niet langer mee. Er moest raad geschapt worden. Bij verder verval zou de kleine Christen-gemeente van Karangdjasa, aan wie het gebouw was overgegaan, een nieuwe kerk moeten bouwen.

Deze mogelijkheid werd echter in Karangdjasa met algemeene stemmen verworpen. Niet het minst de oude wijze Jotham Martaredja, eens de opvolger van Sadrach, die zich echter bij de Zending had aangesloten, verzette zich daartegen. Voor hem en voor heel de gemeente was er maar één oplossing. Herstel van het oude gebouw! Zij wilden, zoo eenigszins mogelijk, hun oude kerk niet missen.

Uit historische overwegingen was hiervoor ook alles te zeggen.

Dit gebouw was met de woning van Sadrach nog een van de laatste overblijfselen uit dien wonderlijken tijd. De herinnering aan deze voor onze Zending zoo merkwaaardige beweging moest zoo mogelijk worden bewaard.

Daar kwam nog iets bij. De oude Jotham wist, welke rol dit gebouw nog speelde in de Sadrach-kringen, die geweigerd hadden met hem zich bij de Zending aan te sluiten en zich onder haar leiding te stellen. Ook voor hen was dit gebouw, de kerk van hun oude Kjai Sadrach. Het bleef ook voor hen nog een middelpunt. Zij ook zouden zich niet weinig verheugen, zoo betoogde Jotham, indien de oude kerk weer in dezelfde stijl werd herbouwd.

Aanknoopingspunt.

Dit moest zwaar wegen. Want sinds Jotham tot de Zending was overgekomen, was steeds zijn streven geweest, het contact te bewaren met de oude Sadrachkringen. Ook deze moesten zoover gebracht worden, dat zij hun oude wantrouwen tegenover de Zending aflegden en zich aansloten.

Merkwaardig hoe de uitkomst dit heeft bevestigd. Tijdens de afbraak en de opbouw zijn uit heel Midden Java de afgevaardigden der oude Sadrach-kringen in Karangdjasa gekomen. Ze wilden zien wat er met „hun” kerk gebeuren ging en groot was hun vreugde, wanneer Jotham ze vertelde, dat de Zending met de Christen-gemeente samen wilde werken om het gebouw van hun Kjai weer de oude vorm te hergeven.

Hier zijn contacten gelegd en versterkt, die voor de toekomst van de rest der Sadrach-kringen mogelijk beslissend zullen zijn. Het heeft in elk geval sterk meegewerkt om de verhouding tusschen de Zending en deze kringen aanzienlijk te verbeteren. 'n Kleinigheid? Misschien. De uitkomst willen we rustig aan Hem overlaten, Die in de Sadrach-beweging zoo wonderlijk heeft laten zien, hoe alles Zijn Raad dienen moet.

De uitvoering.

Intusschen: bij de uitvoering bleek het niet gemakkelijk het plan te verwezenlijken. Diep in de dessa een dergelijk gebouw afbreken en opnieuw optrekken is geen kleinigheid.

De begroting wees een bedrag aan van f 400.—. De gemeente zelf had niets of bijna niets kunnen sparen. Vroeger zorgde Sadrach voor alles en sinds ze bij de Zending waren, leerden ze maar moeilijk de les, dat ze zelf voor hun eigen gemeentelijk leven moesten zorgen. Ze zouden hoogstens in de maand f 5.— kunnen afbetalen. Gelukkig werd iemand gevonden, die, goed op de hoogte van de moeilijkheden van zulke gemeentes, bereid was op deze lange termijn die som te leenen.

Voor de Zending was dit een groote uitkomst, want haar kas zou moeilijk een dergelijke aderlating kunnen dragen. Voor onderhoud aan alle Zendingsgebouwen is maar een betrekkelijk gering bedrag beschikbaar en daar vallen de kerkgebouwen niet onder. De leening was dus een uitkomst.

Met de afbraak werd begonnen. De gemeenteleden stelden hun arbeidskracht ter beschikking, in dier voege, dat iedere man een werkdag per week mee-

hielp aan de restauratie van de kerk. Een soort heeredienst, maar dan vrijwillig, ja zelfs uit liefde.

Toen kwam de oorlog. Cement was niet meer te krijgen. Alle bouwmaterialen stegen geweldig in prijs. Een nieuwe begroting wees een bedrag aan van f 600.— en f 650.—. Met minder kon het toen niet. Weer opnieuw leenen leek niet gewenscht. De gemeente kan ter aflossing niet meer opbrengen dan f 60.— per jaar.

Reeds ontvingen we eenige giften. Voor de rest een kleine f 200.— kan de Zendingskas niet staan. Het gebouw moet klaar!

Tegenover de oude Sadrach-kringen is het hier ook een prestige-kwestie voor de Zending.

Jotham heeft helaas de voltooiing van de Kerk niet beleefd. Hij is kort geleden gestorven. Maar hij heeft zich verheugd over de voortgang van het werk. Hij verwachtte, dat het overgrote deel der Sadrach-kringen zich weldra zou voegen bij de Javaansch-Christelijke Kerk.

Naar die eenheid moet worden heengewerkt!

De nieuwe Kerk in Karangdjasa, de oude Kerk van Sadrach, zal levendig kunnen houden de gedachte aan de opdracht om te verzamelen alle schapen, die de groote Herder tot Zijn ééne kudde heeft willen roepen.

Poerworedjo.

J. v. d. LINDEN.

Ter Generale Synode is een verzoek geweest om subsidie uit de Generale Zendingskas voor dit nieuwe kerkgebouw te Karangdjasa.

De Synode stond die toe, op voorwaarde, dat eerst de Kerken van de Provincies Utrecht en Gelderland, op wier Zendingsterrein Karangdjasa immers gelegen is, gelden bijeen zouden verzamelen.

Ds. Netelenbos heeft daarvan zoo spoedig mogelijk bericht gedaan aan Ds. v. d. Linden, in de hoop, dat dit hem nog tijdig zou bereiken.

Wij vermoeden, dat Karangdjasa's nieuwe kerkgebouw nu wel zoo goed als voltooid wezen zal.

Wie weet, of er nog niet de gelegenheid komt, een kiek ervan in het Zendingsblad te kunnen opnemen?

D. P.

Weest blijde met mij.

Eenigen tijd geleden heb ik getuige mogen wezen van de ingebruikname van twee gebouwen voor openbare samenkomsten: de kerk van Plana en het „Evangelisatie-gebouw”, door de gemeente van Djénar te Krendetan opgericht.

Dit was de groote dag in Plana. Jammer, dat zoo weinig Europeanen, kringleden, meer zijn gegaan, want het was werkelijk een blijde dag.

De kerk was versierd met rood-wit-blauw guirlandes en palmladeren. Het geheel maakte een vroolijken indruk.

De plechtigheid werd door den Zendingsonderwijzer geopend met schriftlezing en gebed, waarna door de Ass. Wedana *) het gebouw werd geopend.

Wij kwamen een ruim gebouw binnen. Toen allen

*) Javaansche bestuursambtenaar, aan het hoofd van een onderdistrict.

gezeten waren, hoorden wij eerst een kerstpreek aan van de Goeroe Indjil uit Patihamba; daarna een zangnummer van de schoolkinderen; waarop een heele rij sprekers de gelukwensen overbrachten van hun gemeenten.

De rij der sprekers werd geopend door de Ass. Wedana, die zoowel de Jav. burgerlijke gemeente, als de kerkelijke gemeente gelukwenschte met dit kerkgebouw en het gebouw aanbeval aan de hoede van de dorpsoverheden en het geheele dorp.

Telkens tusschen twee sprekers werd er een lied gezongen, waardoor het gesprokene goed kon worden verwerkt.

Toen ik zelf ook een kort woord sprak, en wees op de wonderlijke leiding Gods ten opzichte van de gang van het Evangelie naar Plana en vandaar weer naar Paras, en mij gedrongen voelde de Ass. Wedana dank te betuigen voor zijn vriendelijkheid om te willen toonen, dat ook dit gebouw onder zijn bescherming stond, antwoordde hij dadelijk met een korte toespraak. Hij was blijkbaar in een goede spreekbui, daar hij, door telkens te antwoorden met een korte toespraak, wel 7 maal het woord heeft gevoerd.

Ook de pauze met ververschingen ontbrak niet, en aan het eind viel zooals gewoonlijk de feestmaaltijd.

Het was een blijde dag! En dag van volheid en ruimte, van zichtbare zegen en groei!

De ingebruikname van het gebouwtje in Krendetan (bij post van Djenar).

Daar was alles veel kleiner, niet de ruimte van een ruim kerkgebouw, maar de nauwe ruimte van een gebouwtje van 2.50 bij 4 meter.

Ginds in Plana was het een bijeenkomst van dichtbij 300 mensen. Hier in Krendetan slechts hoogstens 30.

Dáár was overvloed in het onthaal, hier slechts het aanbieden van een eenvoudige versnapering met een kopje thee.

In Plana het resultaat van maanden en maanden plannen maken, sparen en herhaalde opwekking van Zendingswege om voort te varen; hier in Djenan meer de spontane drang om het Evangelie gestadig door uit te dragen in deze nog vrij spaarzaamelijk bewerkte streek, terwijl deze drang geheel uit het hart der Jav. broeders is gekomen, omdat hier de belangstelling voor het Evangelie is ontwaakt. Het is de durf des geloofs, de verwachting van vrucht op de Evangelie prediking in dit uitgestrekte deel van ons ressort, waar tot nog toe slechts incidenteel werd gearbeid.

Zeker, ook in Plana sprak de durf des geloofs in het ruime kerkgebouw, dat aanvankelijk zeker veel te groot zal zijn voor de gemeente.

Er was dus tegenstelling genoeg, maar bij beiden, en dit was de treffende overeenkomst, overheerschte blijdschap!

Wij zijn allen geneigd om de groote dingen te tellen en de kleine voorbij te gaan, en daarom wil ik nu eens de volle aandacht leggen op dit klein gebeuren in een klein hoekje van ons ressort.

Ook hier veel sprekers, een duidelijke uitlegging der gelijkenis van den verloren zoon.

Een goede Evangelie prediking van de Goeroe-

Indjil, en een geloofsgetuigenis van een gewoon gemeentelid. En als waardig slot een duidelijke uiteenzetting door onzen kort geleden benoemden colporteur te Djenar, over den Naam: Jezus Christus. De vrijmoedigheid van dezen man is in één woord benijdenswaard.

Zegene de Heere deze kleine stek en doe Hij het uitgroeien tot een boom: Zijn grooten Naam tot eer.

A. F. KEUCHENIUS.

Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam en de met haar samenwerkende Kerken van Zuid-Holland-Zuid.

Een dag uit met de meisjes van de Chr. Huishoudschool te Poerwokerto.

Al vroeg in den morgen waren we bijeen op het station van de trein naar Wonosobo.

Gepraat en gelach van de meisjes, die in een vroolijke rumoerige stemming waren. Deze dag was n.l. een feestdag, een welverdiende belooning, 't was nà 't examen. Een week van spanning was 't geweest, van hoop en vrees en.... blijdschap, want allen waren geslaagd.

Het doel van de reis was Bandjarnegara, dat ongeveer op de helft Wonosobo-Poerwokerto ligt. Daar zouden we een aardewerkbedrijf gaan bezichtigen. Met regeerings-voorlichting en -steun (dit laatste weet ik niet zeker!) wordt hier gewerkt met de bedoeling, dat de Javaan er een tak van arbeid in vindt.

De trein deed er 2½ uur over. Bij elk klein gehuchtje of loodsje, zooals sommigen beweerden, stonden we schokkend stil. 't Duurde de meisjes echter niet lang; er werd veel gezongen. Een Javaansche leerares zette steeds weer opnieuw in en 't was fijn al deze Javaansche meisjes de mooie Nederlandsche liederen en ook onze bekende Christelijke liederen te hooren zingen.

In Bandjarnegara aangekomen, gingen we allen te samen eerst een oud-leerlinge opzoeken.

Wat een blijde verrassing zoo veel bekende gezichten! Spoedig zaten we in de groote koele voor-galerij te genieten van limonade en allerlei Javaansche lekkernijen. Het meisje, dat hier woont, zou nu met ons mee gaan en den weg wijzen naar de aardewerkfabriek.

Fabriek was wel een grootsch woord, want het werk werd in groote open loodsen verricht. Ovens waren op andere plaatsen van het terrein gebouwd; elders zag men, hoe het materiaal, noodig voor 't verwerken van de klei, gemaakt werd; de grondstof leverde het terrein. Een chef, die ons rondleidde, wist veel interessants te vertellen.

Rijen kleine Javaansche jongens waren gehurkt-zittend bezig, verschillende voorwerpen te draaien en ze tooverden met hun slanke vingers allerlei te voorschijn: kopjes, borden, vaasjes, pullen enz.

Twee oude Javaansche vrouwen, die van een an-

Een dag uit met de meisjes van de Chr. Huishoudschool te Poerwokerto, „Mardi Kenja”.

dere streek gekomen waren, wisten met voorzichtige handen een vaas van bepaalden vorm te maken. Weer op een andere plaats waren kleine jongens bezig met fijne penseeltjes de naam „Bandjarnegara” op voorwerpen te teekenen.

In een kleine toonkamer kon men van alles bewonderen en uitzoeken, wat men koopen wilde. Verkoopen is natuurlijk ook wel de bedoeling. Vier mandjes werden ingepakt, die mee terug moesten naar Poerwokerto.

Op de terugreis zouden we bij de ouders van één van de leerlingen een rijstmaaltijd gebruiken. Met dogcarren moesten we nog een eind verder; om te loopen was het nu te warm en ook nog te ver. We verlangden allen naar een poosje rust en... schaduw. We werden al opgewacht en gastvrij hebben we heerlijk van de rijsttafel gesmuld.

Na dit diner hadden we nog tijd naar een vruchten-proeftuin te gaan. Groote djeroeks kregen we mee en velen kochten honing, die daar in deze streek met haar vele bijen ook verkregen wordt.

Het hijgende puffende boemeltreintje kwam in 't zicht en daarmee ving de terugtocht aan.

Langs de breede Serajoe, dwars door de sawah's, in de verte de Soembing en Sindoro, schoven dessa's en gehuchtjes heen; stilaan kwam de schemer.

Het was een blijde dag geweest.

G. G.

Schetsen over den Islam.

De Koran.

III.

De Koran is voor den Mohammedaan het boek der boeken. Als het boek van God moet hij boven alle andere boeken bestudeerd worden, ook al begrijpt men er niets van.

De Koran beheerscht het geheele Islamitische leven. Het dagelijksch reciteeren van den inhoud is voor velen geestelijk voedsel.

De Koran is door Mohammed gedeeltelijk zelf geschreven, gedeeltelijk door latere Mohammedaansche theologen aangevuld en herzien.

De Islam leert het evenwel anders: De Koran is in zijn wezen eeuwig en ongeschapen, levend in 't Wezen van Allah, en met een pen van licht in het boek der eeuwige besluiten geschreven. Een afschrift in een band van zijde en juweelen werd door Gabriël aan den Profeet ter hand gesteld.

Mevr. van Andel schreef het volgende over den Koran; „Het is een merkwaardig boek. Iets kleiner in omvang dan het Nieuwe Testament, heeft de Koran 114 hoofdstukken met vreemde titels, ontleend aan een of ander woord of zin in het hoofdstuk, als b.v. Koe, Bij, Vrouwen, de Mieren, de Spin, Rook, de Pen, enz. Het boek heeft geen chronologische orde, geen logisch verloop. De hoofdstukken zijn geschikt naar hun lengte. Na het eerste hoofdstuk staat het langste vooraan, het kortste aan het slot.”

Bij zijn dood liet Mohammed geen tot een geheel geordende verzameling van zijn openbaringen achter. Bij zijn leven was dit dan ook onnoodig. Indien er moeilijkheden rezen, was hij er om die uit den weg te ruimen.

Na zijn dood werd de behoefte aan een verzameling echter sterk gevoeld. Een officieele codeficatie van den Korantekst had plaats onder den derden khalief Othman. Vroegere verzamelingen werden vernietigd, hetgeen de meest practische weg was om de nieuwe verzamelingen gezaghebbend karakter te geven.

De Koran is geschreven in het heilig Arabisch waarvan Mohammed zei, dat het de taal was der Paradijsbewoners.¹⁾ Volgens de kenners ontbreekt er aan het volkmaakt-zijn van het Arabisch van den

¹⁾ vgl. Ds. D. Fol. Midden-Java ten Zuiden, 2e druk, blz. 42, 120 en 122.

Koran wel een en ander. „De taal van den Koran is geen paradijsaal, maar het toenmalige alledaagsche dialect der Mekkaners, niet zonder fouten en vermengd met vele vreemde woorden.”

De stijl van den Koran is niet poëtisch, maar rhetorisch, proza-op-rijm.

De inhoud van het boek is niet oorspronkelijk. „De Koran, die 7200 verzen bevat is voor een derde ontleend aan den Bijbel, hoewel deze verkeerd werd begrepen. Een ander derde deel bestaat uit herhalingen, die wat den inhoud betreft, niets nieuws brengen en zoo blijft er een derde deel over dat gedeeltelijk van de heidenische Arabieren is overgenomen en gedeeltelijk betrekking heeft op Mohammeds persoonlijke verhoudingen, op zijn vrouwen in 't bijzonder en waarin politieke en rituele regels voor zijn aanhangers worden gegeven. Deze zijn ontleend aan verschillende godsdiensten en sekten. Iets wezenlijk oorspronkelijks, dat kan gelden als bewijs van goddelijke openbaring, bevat de Koran niet.”

In hoofdzaak bestaat de Koran uit wetten en verhalen. De wetten hebben uitsluitend betrekking op kwesties, die de Arabieren van Mohammed's tijd in beslag namen — erfrecht, verhouding tusschen man en vrouw, enz.

De verhalen gaan over Abraham en de patriarchen, over onbekende Arabische profeten en leiders, over Jezus Christus, Mozes en Salomo.

Verschillende plaatsen spreken elkaar tegen. Voor de wisselende omstandigheden had Mohammed een veranderende openbaring, doch de voorgaande bleef bestaan, omdat die stichtelijk kon zijn, terwijl het voor de geloovigen wel duidelijk was, dat de latere zou gelden. De Mohammedaansche Koranuitleggers hebben geleerd, dat de latere Koranverzen de geldigheid der vroegere opheffen.

De Koran heeft veel gebreken: hij is vol van historische fouten, vol bijgeloof; hij bestendigt slavernij, polygamie, godsdienstige onverdraagzaamheid, het opsluiten der vrouwen. Dit alles is echter van minder belang, vergeleken met het feit, dat de Koran altijd de vraag omtrent verlossing van zonde op den achtergrond schuift en van geen verzoeningsleer of verlossing door een offer spreekt.... Met de Bijbel kan hij daarom zelfs niet vergeleken worden.”

De inhoud van den Koran teekent Schaepman aldus: „Een wereld, weem'lend van historiën, gedichten, van strenge wetsgeboën en prik'lende gezichten. Door 't ééne waarheidswoord beschenen: God is één!”

Op den duur had de Islam aan den Koran niet genoeg. Bij de snelle uitbreiding en de nadere aanraking met andere volkeren, bleek de Koran geenszins voldoende voor de opkomende vragen. Om hieraan tegemoet te komen, nam men Mohammeds Sunnah, (d.i. weg, pad, gedragslijn) Het kan dus genoemd worden de traditioneele wet der Mohammedanen. Zij berust dus en is gegrond op de uitspraak en gewoonten van den Profeet. De Mohammedanen zien de Sunnah als volgt: Mohammed trok voor ons de rechte lijn en zei: „dit is de weg Gods”. Aan de rechter- en linkerzijde trok hij verschillende andere lijnen en zei: „Daar zijn de paden dergenen die den duivel volgen. Waarlijk, mijn pad is recht en gij moet het volgen. En dat pad is de Sunnah.”

Is de Koran te gebruiken bij de prediking van het Evangelie onder de Mohammedanen?

Er is beweerd, dat er in den Koran verschillende aanknoopingspunten zijn voor de Evangelieverkondiging.

„Bij de Evangelieprediking aan Mohammedanen zal er altijd weer nadruk op gelegd moeten worden, dat 't heil door den Islam geboden een heil is, door middel van de woorden van den Koran, terwijl de Christen niet wordt verlost door de woorden van den Bijbel, maar door Christus.” M. C. CAPELLE.

Leestafel.

Het Geloof en zijn moeilijkheden, door Prof. Dr. J. H. Bavinck. Prof. Dr. Joh. de Groot en Prof. Dr. M. J. A. de Vrijer. Uitgave van Gebr. Zomer en Keunings Uitgeversmaatschappij, Wageningen. Prijs f 1.95.

Het eerste boekwerk, dat na den oorlog weer verschenen is bij de bekende uitgeverijfirma te Wageningen. 'n Felicitatie waard!

Uitnemend geschikt voor velen in onzen tijd, bij wie allerlei vragen opkomen en zich vermenigvuldigen, en dan juist ook over de onderwerpen, die behandeld worden: De onbekende God; Gebedsmoeilijkheden; Het raadsel: Mensch; Vragen aangaande het Godsbestuur; De roep naar bevrijding.

Vlot geschreven in alleszins duidelijke taal.

Gaat op de moeilijkheden eerlijk in, maar lost ze niet op, dan juist door aan te dringen, om te gelooven wat God in Zijn Woord heeft geopenbaard.

Kan ook voor Evangelisatie- en Zendingsarbeid heel veel leeren.

Van Godsdiensten en Menschen, door Prof. Dr. H. Kraemer. Uitgave van: G. F. Callenbach, N.V. Prijs f 2.90.

'n Reisbeschrijving — beginnend bij Tambaran, en via Britsch-Indië, Ceilon, Sumatra, Java, Zuid-Celebes eindigend in Bali. Vermeerderd met „eenige losse beschouwingen”.

Speciaal gericht op de godsdiensten der volken en het onder hen plaats vindend Zendingswerk.

Veronderstelt wel eenige kennis van land en volk, religie en cultuur, Zendingsgeschiedenis en Zendingssactie, maar biedt dan ook niet slechts overzichten, doch metterdaad ook inzichten. En dat is voortreffelijk!

Heeft ook de propagandistische strekking, dat door betere kennis der dingen in het Vaderland de verantwoordelijkheid tegenover het Zendingswerk meer en dieper zal worden gevoeld. En ook dat is uitnemend!

'n Oriënteerend en leerzaam Zendingsboek!

Jammer, dat Prof. Kraemer zijn „ontboezeming” over de verhouding van de Gereformeerde Kerken tot den Internationalen Zendingsraad niet voor zich heeft gehouden; behalve nog, dat hij meende, dat één tusschenlopende bladzijde daarover al genoeg zou kunnen zijn, is zijn beschouwing stellig onjuist en óók onbillijk.

De Zendingstaak der Kerk, door J. C. Gilhuis. Uitgave van J. H. Kok N.V. Prijs 60 cent.

Ds. Gilhuis zelf bestemt in den ondertitel dit boekje voor „oudere catechisanten, Zendingclubs, vereenigingen, e.d.”; daarvoor leent het zich uitnemend!

Hij is met deze, naar ik meen, eerste Zendingspen-nevrucht van harte geluk te wenschen!

De hoofdstukken, waarin „de voornaamste Zendingsvraagstukken” behandeld worden, zijn klaar en duidelijk geschreven en leggen overtuigend bewijs af, hoezeer de schrijver zich van de Zendingsslitteratuur op de hoogte heeft gesteld; vermelding van bronnen en een lijstje van vragen vergemakkelijken nadere bestudeering van het onderwerp.

Blijkbaar heeft Ds. Gilhuis bijzonder het oog gehad op de Gereformeerde Zendingsbeginselen en de beide Gereformeerde Zendingsterreinen: Midden-Java en Soemba. Hij vraagt ook telkens de aandacht voor de meer algemeene dingen van de Zendingstheorie en Elenctiek, doch hij komt steeds weer op Midden-Java en Soemba terug. 't Moët dan ook wel opvallen, dat over het groote Zendingswerk in de overige deelen van onzen O. I. Archipel zoo heel weinig voor komt; daarop zou niet ten onrechte aanmerking kunnen gemaakt worden. Natuurlijk eerbiedig ik de beperking, die Ds. Gilhuis zich oplegde, maar het ware toch goed geweest, die dan ook duidelijk aan te geven.

Gaarne had ik dan inplaats van sommige meer algemeene dingen, heel veel meer gehad over de Zendingsgeschiedenis van Midden-Java en Soemba. Behandeling van Zendingsvraagstukken is uitnemend, als maar niet het Zendingswerk zelf daardoor in het vergeetboek blijft. Wat gemakkelijk gebeuren kan.

Deze opmerkingen maak ik niet, om op de groote waarde van het boekje van Ds. Gilhuis wat af te dingen. Integendeel. Gaarna en van heeler harte beveel ik het aan.

Maar dan toch wel om aan te wijzen, hoe bezwaarlijk het gaat, om bij een „handleiding” voor Zending het algemeene en het bijzondere naar billijkheid bijeen te houden. Het wil mij voorkomen, dat dit ook een moeilijke bezigheid is.

Dr. B. Wielenga. Het Noodig Weten. Toelichting op het Kort Begrip der Christelijke Religie. Prijs ingen. f 1.25 en geb. f 1.75. Uitgave J. H. Kok N.V.

Een heldere verklaring van het Kort Begrip; in de gemakkelijk verstaanbare taal, als wij dat van een stylist als Dr. B. Wielenga gewoon zijn. Op de verklaring zelf volgt telkens de verwijzing naar de Schriftbewijzen en naar de kerkelijke geschriften, en meestal oog nog eenige „aanteekeningen”. De Zending werd gelukkig niet vergeten! Prachtwerk!

De catechisatie-uitgave kost f 0.90.

Korte verklaring der Heilige Schrift, met nieuwe vertaling, Levitikus, door Dr. A. Noordt zij.

De Bijbel, toegelicht voor het Nederlandsche volk. Romeinen — Ezra tot Ester. Uitgave J. H. Kok N.V.

In deze beide reeksen van Bijbelverklaring komt gestaag meer uit. Dat is verheugend!

Wie wat dieper-gaande exegese verlangt, kieze de eerste; wie lust heeft aan korte overzichten, neme de laatste.

Beide zijn voor het doel uitnemend geschikt!

W. Laatsman, Duvelskermesse, prijs ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Gustav Schoër, In de schaduw van den Helberg, prijs ing. f 2.25, geb. f 2.90.

Uitgave van H. A. van Bottenburgs Uitgeversmaatschappij N.V.

Weer een Vlaamsch verhaal van W. Laatsman. Ook weer over Evangelisatiewerk in een Roomsche omgeving. Ditmaal in verband met de begrafening en het opnieuw binnenhalen van een duvel. Levendig verteld in echt-christelijken geest.

De roman van Gustav Schroër, die op heel ander gebied brengt, munt uit door teekenende beschrijvingskunst — biedt felle contrasten, — is dramatisch en tragisch tegelijk — en wordt toch ook beheerscht door de kracht van het Evangelie.

Opbouwende ontspanningslektuur van de goede soort!

Tweede Evangelisatie-Bibliotheek-pakket van den 25sten jaargang, van J. N. Voorhoeve, Den Haag.

Behalve briefkaarten en traktaten bevat dit pakket een Zendingboek „Met ijzeren wil”, door P. Geyser, dat de levensgeschiedenis vertelt van een jongen met ijzeren wil, die zich geheel wijdde aan het Zendingswerk in een ongezone streek van Afrika. 'n Zegen dat thans de roeping, om voor de Zendingarbeiders te zorgen, wat beter verstaan wordt.

Korte berichten

Ds. P. J. Lambooy verzoekt te berichten, dat hij bereid is eenige 8 mm filmpjes van Soemba te laten zien, voor hoogstens 50 personen in één keer. Onkosten zijn behalve reiskosten f 10.— voor projectie-apparaat en filmonkosten.

Adres: Ds. P. J. Lambooy, v. d. Hilstlaan 42 te Hilversum.

Ds. F. Staal Pzn.

Onverwacht is begin van October Ds. F. Staal, emeritus-predikant van de Kerk te Colijnsplaat, woonachtig te Wassenaar, in zijn Heiland ontslapen. Zonder benauwdheid of strijd, in den slaap, is hij heengegaan.

Lange jaren heeft de overledene, die in het kerkelijk leven van Zeeland een vooraanstaande plaats innam, veel gedaan voor den arbeid der Zending. Eerst was hij Secretaris en daarna Voorzitter der Zendingsdeputaten. Mee door de kracht van zijn geloof en van zijn bezielende liefde is het in Zeeland (en later in Noord-Brabant en Limburg) tot steeds toenemende ontwikkeling der Zendingactie gekomen.

Van 1924—1933 had hij voor de Provincie Zeeland zitting in het college van de deputaten der Generale Synode voor de Zending; en ook daar kenmerkte hij zich, hoe vriendelijk en bescheiden ook in zijn optreden, door helder inzicht en niet minder door vastheid in beginsel en in handelen. Ds. F. Staal was bij zijn mede-deputaten een bemind en gewenscht man!

Met hem is één van de oude garde, die voor het Zendingswerk leefde, bad en arbeide, ons ontvallen. Zijn gedachtenis zal tot zegening zijn

Zendingssynode van de Provincies Utrecht en Gelderland.

De Kerkeraad van de roepende Kerk van Apeldoorn deelt mede, dat de Zendingssynode van dit jaar, voorloopig niet zal gehouden worden. Dit besluit is genomen in overleg met deputaten. Het bijeenroepen van de Synode heeft thans geen zin. Wel is het gewenscht, dat de afgevaardigden door de Classes worden aangewezen, opdat de Synode aanstonds saamgeroepen kan worden, wanneer dit noodzakelijk blijkt.

Namens den Kerkeraad:
P. C. DE BRUYN, Praeses.
J. BOUMA, Scriba.

Giften.

Generale Zendingaskas. (Giro Nr. 370600).

Ontvangen door M. L. M. te B. van Mej. V. te B. f2.50; van Ds. S. v. D. te N. (10 % van de ontvangsten in de Cl. Harderwijk, over het 1ste kw. 1940) f142.50; door Mevr. de Wed. G. B.—K. te S. van M. f5.—
Dr. TH. RUYS Jr.

Lisse, 29 October 1940.

1e Quaestor.

Giften, ontvangen voor de Chr. Huishoudschool (Prinses-Beatrix-School) te Poerworedjo.

Juni 1940. Gift v. d. B., Wageningen f5.—; Contributies en giften uit Zeist f34.12; M.V. „Meisjesroeping”, Baambrugge f1.—.

Juli 1940. Contrib. M.V. „Maria en Martha”, Doetinchem f1.—; Contrib. Zendingsskrans, Voorthuizen f2.50; Gift Zendingsskrans, Voorthuizen f2.—; Gift N.N., Voorthuizen f1.—.

Augustus 1940. Van de Chr. School te Lintelo (Aalten) f100.—; Zend.-Comm. Geref. Kerk, Loenen aan de Vecht f10.—.

U ziet, we hadden goede maanden. Hartelijk dank voor al deze bijdragen.

Het geld kan thans niet naar Indië verzonden worden. We hebben het op een apart spaarbankboekje overgebracht, daar is het veilig, en geeft nog eenige rente.

Hoe zullen ze het ginds thans maken? We mogen vertrouwen, dat God hen sterkt en den weg wijst om den arbeid te kunnen voortzetten.

Met hartelijken groet, en steeds tot Uw dienst,

J. F. NETELNBOS—CHEVALLIER.

Hilversum, 23 Sept. 1940.

Postrekening 263829.

Nog ontvangen voor reparatie Kerk Karandjoso (de oude „kathedraal”) van den Sadrachskring, thans in dienst van de gemeente aldaar, die zich bij onze Zending aansloot): uit de diaconie-collecte te Utrecht f1.— en voorts nog uit Utrecht door bemiddeling van Ds. v. d. Vliet 2 giften à f10.— en f1.—

J. F. N.—CH.

Verwoeste kerk te Delanggoe.

(Tweede verantwoording).

Na de afsluiting der eerste verantwoording van ingekomen giften voor den wederopbouw van het verwoeste kerkgebouw te Delanggoe werd ik nog verblijd met eenige nieuwe bijdragen.

Onder hartelijke dankbetuiging volgt hieronder de tweede verantwoording:

N.N. te H. f5.—; Wed. H. A. te St. J. P. f2.50; echt-

paar te S. f3.—; Mevr. v. D. te S. f2.50; Geref. Kerk te L. (Gr.), door bem. van Ds. P. N. K. f5.—.

Hilversum, 22 October 1940.

Jac. v. Campenlaan 3.

P. H. VAN EIJK.

Zending te Makassar.

Onder vriendelijke dankzegging bericht ik de goede ontvangst van onderstaande giften: Mej. W. de B. Utrecht, verkochte rijstkaart f1.50, aan de deur ontvangen voor idem f1.60; H. v. W. te L. f0.25; Zuster O. te U. rijstkaarten f4.20; zr. V. G. idem f5.—; B. M. te U. f10.—; Geref. Kerk Ureterp f2.50; opbrengst verkoop rijstkaarten te Zeist f25.65; J. A. H. te A. f25.—; Geref. Kerk Groote Lindt f1.—; opbrengst verkoop rijstkaarten te Alphen a. d. Rijn f7.04; idem Amstelveen f10.20; Kring „Kersbergen” te Zeist f30.—.

„De Zaaier”.

Van de Geref. Kerk te Slikkerveer f1.—; Zend. Comm. Buitenpost f10.—; Geref. Kerk, Amsterdam (Z.) f10.—; G. D. te Z. f10.—; Geref. Kerk, Eindhoven f2.50; Groote Lindt f1.—; Wirdum (Fr. f2.—; G. K. te Z. f1.—; Rotterdam—Delfshaven f5.—.

Met vriendelijke aanbeveling,

G. M. A. LAERNOES.

H. Tollensstraat 4, Utrecht.

Giro 289929.

Blondo.

Met hartelijken dank ontving ik sedert de laatste verantwoording de volgende bijdragen voor het blindenwerk op Blondo. Titels werden voor de namen weggelaten.

G. B. v. S. te A. f2.50; W. M. H. te B. f2.—; G. v. V. te N. B. f1.—; C. v. P.—de H. te B. f5.—; N.N. te M. f1.50; D. B. te A. f1.—; H. te V. A. f1.—; te V. te A. f7.—; D. v. K. te B. f2.—; L. B. te H. f1.— Geref. Kerk te Nieuwerker f2.—; Geref. Kerk te de Lier f2.—; P. D. te G. f0.75; W. de Vr. Gzn. te H. f5.—; F. L. v. d. B. te 's-Gr. f5.—; A. v. H. te 's-Gr. f2.50; Geref. Kerk te B. f2.50; J. H. K. te A. f1.—; B. te U. f2.50; Geref. Kerk te Exmorra f1.—; C. v. d. S. te R. f1.—; M. v. d. L. te S. f4.—; Geref. Kerk te Oosterwolde f1.—; Geref. Kerk te Nederhorst ten B. f5.—; C. P. M. K. te E. f1.—; G. de R. te Dr. f1.—; C. W. te 's-Gr. f1.—; G. A. L. te A. f1.—; P. S. te O. f2.—; Geref. Kerk te Maassluis f2.50; Collecte ~~Geref. Kerk~~ van Maassluis f1.—; H. F. te R. B. f1.50; Geref. Kerk te de Lier f2.50 Geref. Kerk te Dinteloord f2.—; Geref. Kerk te 's-Gr. Oost f10.—; P. B. te R. f1.—; Geref. Kerk te Amsterdam-Z. f10.—; J. S. te 's-Gr. f15.—; J. C. v. O. te U. f10.—; Geref. Kerk te Dokkum f2.50; A. C. G. te H. f5.—; J. v. d. H. te K. f1.—; K. B. te K. f2.—; J. A. J. v. S. te M. f2.50; Geref. Kerk van Hantum f2.—; A. H. te W. f1.—; J. J. B. te d. H. f2.50; L. v. D. Jzn. te M. f2.50; S. H. te O. f5.—; F. M. V. te A. f1.50; Geref. Kerk te Westzaan f2.—; Geref. Kerk te Abcoude f1.—; Geref. Kerk te Wanswerd f1.50; Geref. Kerk te Zeist f5.—; Geref. Kerk te Zwijndrecht f1.—; Geref. Kerk te Rijnhuizen f1.—; Geref. Kerk te Leiden f7.50.

Leiden, 16 Oct. '40.

Gironummer 141811.

Fernhoutstraat 24.

A. MERKELIJN.

Idenburgfonds.

Verantwoording van gelden ontvangen ten bate van het Zendingswerk in Suriname, over het tijdvak

9 September 1940 tot en met 10 October 1940.

Giften. Uit Groningen f13.75 en f7.—; uit Rossum (Geld.) f4.—; uit Badhoevedorp f1.—; uit Andel (N.Br.) f22.70; uit Urk f0.25; uit Rijswijk (N.Br.) f1.—; uit Vinkeveen f3.50; uit Koudum f1.50; L. R. te B. f1.—; Sj. v. d. K. te F. f1.—; L. Ch. van der Sch. te A. f5.—; K. te L. f10.—; J. N. M. te 's-Gr.

f1.—; T. van P. te IJ. f1.25; uit de catech. bus te Diever f14.84; van de leerlingen klasse V en half VI Oranjeschool te Alphen aan den Rijn f10.—; idem Vrije Chr. School te Veenendaal f2.50; idem Geref. School te Twijzel f10.—.

Contributies: Rotterdam f3.—; Lisse f24.44; Bilt-hoven f5.—; Groningen f41.50 en f82.50; Rossum (Gld.) f7.50; Sleeuwijk (N.Br.) f1.—; Andel (N.Br.) f15.05; Haarlem f21.—; Badhoevedorp f10.75; IJmuiden f23.45; Beverwijk f0.50; Velsen f1.75; Vijfhuizen f0.25; Ten Boer f3.—; Sellingeren f2.—; Kampen f6.—; 's-Gravenhage f0.25; Nieuwkoop f1.50; Urk f52.50; Aalsmeer f4.75; Amsterdam-West f3.25; Ouderkerk aan den Amstel f2.75; Amsterdam f2.50; Vlaardingen f16.50; Stadskanaal f1.—; Zaik f1.25; Arnhem f1.—; Hilversum f0.25; Dieren f4.25; Rheeze f0.50; Koudum f3.75; Heeg f3.— en Workum f18.—.

Geref. Kerken. Van Diever f10.—.

Collecten Geref. Kerken. Dwingelo f20.13; Droegham f27.46; Schipluiden (waaronder f5.— leerlingen Chr. School) f19.15.

Rechtstreeks ontvangen door Zeist. J. H. v. d. W. te 's-Gr. f2.50.

Zendingsvrienden en -vriendinnen blijft ons steunen. De nood is groot.

K. R. HUMMELEN.

Penningmeester van het Idenburgfonds.
Postrekening no. 196921.

Kampen, 12 October 1940.

Fernhoutstraat 24.

Zending van de Gereformeerde Kerken op Soemba.

9e verantwoording van 25 Sept.—24 Oct. 1940.

Provincie Groningen:

Ds. M. Kamper, Nieuw Weerdinge, bijdrage zend. comm. f100.—; D. Smits, Zuidwolde, coll. verjaardag f5.50; id., busje Tonny Barkema f7.46; id., Willy Barkema, Harmke Guikema, Zwaantje en Grietje Kremer, halve centen f1.80; L. Menninga, Delfzijl, busjes f77.—; Geref. Kerk, Gerkesklooster-Stroobos, busjes kinderen f35.85; H. Stamhuis, Oostwolde, Nikk. Geref. School f5.—; J. Boersma, Bedum, zend. comm. f100.—; E. Mulder, Gerkesklooster-Stroobos, Nikk. Chr. School f12.75; A. Kasper, Winsum, zend. comm. f80.—; T. Postma, Kornhorn, busjes langs de huizen f17.84; K. Meyer, Munnekezijl, coll. busjes 3e kw. f52.50; Geref. Kerk, Woldendorp, busjes Kerk f15.86½; idem busjes School f11.23½; J. Sterkenburg, Zoutkamp, zend. comm. f30.—; K. Kladder, Leens, busje Geref. School f14.32; G. Rozendal, Haren, Grietje Nijdam, halve centen f0.28; idem, busje schoolkinderen f5.—; S. Westerhof, Lutjegast, busjes langs de huizen f19.—; O. van der Wal, Groningen, contributie 1940 f1332.50; idem, gift f25.—; idem, catech. bus f14.33; Geref. Kerk, 2e Exloërmond, busje Lummie Vos f6.84; J. Kremer, Uithuizen, coll. gift f25.—; H. Timmer, Niezijl, busjes f20.—; idem, Greetje M. 100 h. c. f0.50; M. van Esch, Grijskerk, coll. busjes f86.52; K. ter Laan, Schildwolde, T. Wildema, h. c. f0.21; idem, Nikk. School f10.—; idem, contributies f185.10; P. Timmermans, Zuidhorn, busje klas 4 en 5 Chr. School f10.—; idem, F. Bijma f2.50; idem, J. van der Molen, h. c. f0.50; idem, collecte busjes kinderen f51.96; Per Ds. Deddens, Groningen, h. c. f0.50.

Provincie Drente:

Geref. Kerk, Dwingelo, coll. gift f1.—; Ds. van Haerlingen, Zweeloo, coll. gift (dankoffer) f5.—; Mej. A. Klingenberg, Oud-Schoonebeek, busjes f105.24; Geref. Kerk, Sleen, coll. f19.32; L. Burger, Enschede, bijdr. f500.—; J. Reiber, Dwingelo, busjes J. V. de „Pijlbundel” f2.60; Geref. Kerk, Hoogeveen, coll. f175.95;

Mej. J. H. Mulder, Meppel, halve centen f0.40; idem, catech. bussen f31.—; idem, gift f12.50; idem, zendingsblaadjes f5.94; idem, gift van coop. bakkerij f10.—; E. Algra, Erica, busje Chr. School f10.—; S. O. Roosjen, Diever, busjes f14.11; L. Matter, Nijveen, busje Knapenver. f9.—; Evangelisatie Comm. Klazinaveen, wijkbusjes f40.—.

Provincie Overijssel:

Geref. Kerk, Marienberg, busjes f19.37; K. Oosterhof, Den Ham, Nikk. Geref. School f14.—; J. F. Fleurke, De Krim, busjes en contr. f62.17; Geref. Kerk, Oldenzaal, bijzondere collecte f6.16; idem Gramsbergen, busjes f97.15; Mej. M. Laning v. d. Ploeg, Balkbrug, 25 j. huwelijk Wester f3.58; J. Yspeert, Stad-Vollenhove, schoolbusjes f3.80; idem, kerkbusjes f20.18; J. Olthoff, Hardenberg, zend. comm. f100.—; Geref. Kerk, Cadoelen, busjes f37.71; L. Schrottenboer, Den Ham, giften f8.—; H. J. Ribberink, Bruchterveld, zend. comm. f60.—; J. Keizer, Ommen, busjes 2e kw. f168.81; idem, gift bruiloft v. K. f3.04; J. A. Vos, Oldemarkt, busjes kinderen f25.29; W. van Zanten, Kampen, Jonge Garde f78.19; idem, contr. f21.81; P. E. Visser, Zwolle, contr. f389.03; T. Oegema, Dedemsvaart, zend. comm. f300; D. Ysman, Den Ham, zend. comm. f200.—; J. Vos, Staphorst, coll. busjes f45.50.

Pinkstercollecte Groningen:

Scheemda (plus nagiften) f156.92.

Pinkstercollecte Overijssel:

Marienberg f120.—.

Soembaweken Groningen:

Zuidwolde f227.05; Sappemeer f168.20; Houwerzijl f179.92; Delfzijl (plus nagiften) f254.—; Olderkerk f86.50; Nieuwolda f75.—.

Soembaweeke Overijssel:

Ommen f283.80.

2e Algemeene Collecte Groningen:

Uithuizen f121.69; Bedum f125.80; Loppersum f183.60; Zoutkamp f28.16; Bierum f39.39; Gerkesklooster-Stroobos f78.61; Aduard (plus nagiften) f154.78; 2e Exloërmond f63.89; Woldendorp f21.41; Zuidhorn f70.—.

2e Algemeene Collecte Drente:

Zuidwolde f57.42; Nieuweroord f28.59.

2e Algemeene Collecte Overijssel:

Hardenberg f79.11; Almelo f103.65; Glanerbrug f15.19; Zwolle f260.97.

Voor Dekking Tekort 1939; prov. Groningen:

Stedum f176.35.

Diverse ontvangsten:

M. v. d. Schoor, Rotterdam, abonn. Zendingsblad f0.84; Mej. C. Bruin, Amsterdam f7.50.

Totaal 9e verantwoording f 8.137.05
Totaal 1e t.m. 8e verantwoording „ 59.366.90½

Totaal tot heden f 67.503.95½

De broeders en zusters behoeven niet ongerust te zijn, aangaande de bestemming der gelden.

Er bestaat geen enkele reden, om de gelden niet aan ons toe te zenden.

De gelden worden zoo aangewend, dat de gevers en geefsters zich daarmee volkomen kunnen vereenigen.

Met hartelijken dank voor de toezending van de boven verantwoorde gelden,

JURRIEN VELDKAMP, Quaestor.

Girorekening 138000.

Groningen, 25 October 1940.

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND

EN DIT EVANGELIE DES
KONINKRIJKS ZAL IN DE
GEHEELE WERELD GEPRE-
DIKT WORDEN TOT EEN GE-
TUIGENIS ALLEN VOLKEN

Matth. 24 : 14a

REDACTIEADRES: Ds. D. POL — RIJSOORD.

Het blad verschijnt in het midden van elke maand. Stukken of berichten moeten vóór den 26sten van de maand, die voorafgaat aan de maand, waarin het No. verschijnt, bij de Redactie zijn ingezonden.

Overneming van den inhoud van dit blad in andere bladen mag alleen geschieden onder vermelding van de bron.

ADRES- EN AANTALSVERANDERINGEN van die exemplaren, die men rechtstreeks van de Uitgevers ontvangt aan: Gebr. Zomer & Keuning, Drukkerij „Vada”, Wageningen - Telefoon No. 2345 - Postrekening No. 7287

ABONNEMENTSPRIJS per jaar f 0.84 franco per post. Bij getallen aan een adres boven 3 ex. f 0.72 franco p. p.

Inhoud: Meditatie. — Het Zoeklicht. — De Jaargang. — Een kleine aanvulling. — Vijftig-jarig Ambtsjubileum van Ds. M. Meyering. — Zending van de Gereformeerde Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland: Schetsen uit Soemba. — Zending van de Geref. Kerk van Middelburg en de met haar samenwerkende Kerken in de Provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg: De Javaansche Gemeenten in het Magelangsche. — Weverij aan de armen-kolonie te Blondo. — Het Zendingsveld in Nederland; Zendingscommissie met Zendingscollectantjes te Gramsbergen. — Zending van de Geref. Kerken te Soerabaja, Malang en Makassar. — Zendingscollectantjes te Uithuizermeeden. — Leestafel. — Korte Berichten. — Giften. — Register.

MEDITATIE

Nochtans sterke wasdom.

„Alzoo wies het Woord des Heeren met macht en nam de overhand.” Hand. 19 : 20.

In de nieuwe vertaling lezen wij, dat het Woord des Heeren krachtig wies en sterker werd. Het getal der belijders vertoonde m.a.w. een sterk stijgende lijn en de invloed, welke van de prediking van het Evangelie uitging op de gewonnenen, nam zienderoogen toe. Absoluut braken zij niet de daemonische machten en krachten, waarop zij vertrouwd hadden. De uitwerking van Paulus' prediking, welke de apostel dagelijks gedurende ruim twee jaren te Efeze heeft gehouden, werd niet alleen openbaar in den snellen groei der gemeente, maar niet minder daarin, dat alom in Azië over Paulus en het Evangelie, dat hij predikte, gesproken werd. Wat er in de school van Tyrannus door Paulus verkondigd werd, en de wonderen, waarvan de prediking vergezeld ging, het was op aller lippen. Lucas schrijft in vs. 10: „alzoo dat allen, die in Azië woonden, het Woord des Heeren Jezus hoorden, beide Joden en Grieken”.

Moeite en zorg werden den apostel intusschen niet gespaard. In het begin van zijn arbeid te Efeze had hij de tegenwerking van sommige der Joden moeten ondervinden, die niet konden nalaten voor de menigte kwaad te spreken van den weg des Heeren. Later poogden de zonen van Sceva de wonderen van genezing, welke Paulus deed, te imiteeren door hunne bezweringen bij den naam van Jezus, en in dien weg het Evangelie des kruises van zijn hemelschen oorsprong te berooven. En aan het eind van den tweejarigen Zendingsarbeid te Efeze werd heel de stad tegen Paulus en de gemeente des Heeren in beroering gebracht. Er kan dus niet gezegd worden, dat Paulus zijn arbeid rustig en zonder moeite heeft mogen verrichten. Maar van moedeloosheid lezen wij niet. Hij heeft er niet aan gedacht zijn arbeid stop te zetten. Integendeel, onvermoeid heeft hij twee jaren dag aan dag de blijde boodschap der verlossing, welke in Christus Jezus is, aan de bevolking van de beroemde stad der Efeziërs gebracht.

Het is goed aan deze dingen herinnerd te worden in onze dagen, nu wij door de tijdsomstandigheden veelszins in onze Zendingsactie worden bemoeilijkt. Het contact met onze Zendingsterreinen is verbroken. Onze Zendings-

arbeiders kunnen geen mededeelingen over hun werk doen toekomen. Wij kunnen de benoedigde en toegezegde gelden niet overmaken. De verlofgangers kunnen naar hun posten niet terugkeeren en de benoemden kunnen niet worden uitgezonden. Er zou meer te noemen zijn; maar genoeg. Is er nu oorzaak om bij de pakken neer te zitten? Is het te verantwoorden om hier de Zendingsactie al is het tijdelijk, stop te zetten? Mogen de bijeengebrachte Zendingsbijdragen tijdelijk voor andere doeleinden worden aangewend? Het is waar, dat de gelden niet verzonden kunnen worden, maar dat belet niet ze voor de Zending te gebruiken. Zendingschulden kunnen worden afgelost en tekorten kunnen worden aangezuiverd. Ook zijn er salarissen en pensioenen uit te keeren. In één woord, het is noodig, dat de Zendingsactie onverminderd worde voortgezet. Voorkomen moet worden, dat de Zendingsliefde zou verflauwen en de Zendingsijver in de Kerken zou verslappen.

Er is geen plaats voor moedeloosheid. We behoeven en mogen niet denken aan neerleggen van het werk. Want de Koning aan Gods rechterhand, die machtig was in Paulus' dagen, ondanks den veelvuldigen tegenstand, de gekenden des Vaders bijeen te vergaderen, is gisteren en heden Dezelfde. Het welslagen der Zending op het Zendingsveld ligt in Zijne hand. Hij heeft ook voor onze dagen doen opteekenen Zijn afscheidswoord: „Ik ben met ulieden al de dagen, tot aan de voleinding der wereld.”

En als Hij Zijne almachtige hand over de Zendingsvelden houdt opgeheven, dan zal de Zendingsarbeid, die ook nu, naar we mogen veronderstellen, wordt voortgezet, niet ijdel zijn.

De komende Kerstdagen zullen in herinnering brengen den tegenstand, dien het Godsrijk heeft ondervonden in de volheid des tijds. Er was voor den geboren Koning zelfs geen plaats in de herberg van het nederige Bethlehem. Maar we weten Hem nu met heerlijkheid en eer gekroond als de Koning, wien gegeven is alle macht in hemel en op aarde.

Zoo worde het ons gegeven, als het contact met onze Zendingsvelden zal zijn hersteld, dat we dan blijde, tot roem van onzen Koning, kunnen spreken: „Alzoo wies het Woord des Heeren met macht en nam de overhand”.

A.

S.

Het Zoeklicht.

Kerstfeest op het Zendingsveld.

Terwijl wij hier in Holland de laatste, de donkere maand van het jaar doorleven, en ons voorbereiden voor het Kerstfeest, ligt Indië in warmen zonnegloed. De regens zijn er nu doorgekomen en haast elken middag ziet ge de donkere wolken zich samenpakken om de bergen. Geweldige stortbuien gieten zich dan uit over het land, maar enkele uren later is het vaak weer helder, prachtige sterrenluchten welven zich boven de doorweekte wereld.

Ook Indië bereidt zich voor op het Kerstfeest. Op Java en op Soemba beide wordt overal alles gedaan wat mogelijk is, om het Kerstfeest tot een waar feest te maken voor jong en oud. De toelag is om niet alleen de Christenen te trekken, maar om vooral ook een zoo groot mogelijk kring van buitenstaanders met het Kerstevangelie te bereiken. Vooral de scholen bieden daartoe prachtige mogelijkheden. Al weken van tevoren studeeren de leerlingen de oude, mooie Kerstliederen in, en ik verzeke U, dat op vele scholen die liederen gezongen worden op een manier, die Hollandsche kinderen hun niet verbeteren zouden. Bij het School-Kerstfeest zelf worden de ouders, worden ook andere familieleden genoodigd, zooveel als er maar komen willen. In veel gevallen prijkt er een Kerstboom in de Kerk of het lokaal, waar het feest gevierd wordt, er worden ook kleine geschenken aan de kinderen meegegeven van practischen aard, vaak ook boeken of Bijbelgedeelten. En als het feest begint, als de Kerstgeschiedenis verteld wordt, dan ziet ge de ouderen, die soms voor het eerst van hun leven deze geschiedenis vernemen, met spanning luisteren. De geschiedenis wordt afgewisseld met gezang, soms volgen nog andere toespraken of vertellingen. Aan het einde stroomt die gansche schare weer weg, de kinderen met hun pakjes stijf omkneld, de ouderen met in hun hart de herinnering aan dit wondere feest, dat vertelde van de geboorte van een Kindeke, in overoude tijden.

Het is merkwaardig, dat het Kerstfeest in betrekkelijk korten tijd over geheel Indië zoo algemeen bekend geworden is, veel bekender b.v. dan het Paaschfeest of het Pinksterfeest. Een voorname oorzaak daarvan zal wel liggen in de liederen. Mooie Kerstliederen kennen we in Indië bij menigte, zowel in het Maleisch als in het Javaansch. Die liederen hebben iets boeiends en ontroerends, ze worden graag geleerd en gezongen, zelfs ook door menschen die geheel buiten het Christendom staan. Het kan U in December en Januari overkomen, dat ge ergens door een dorp of door een stadsgedeelte wandelt, en dat U plotseling het Kerstlied „Stille nacht, heilige nacht” tegemoet klinkt, uit een huis waar zeker geen Christenen wonen. Blijkbaar heeft men het ergens hooren zingen en het van buiten geleerd, en nu klinkt het voort, van dorp tot dorp, van huis tot huis. Daar komt bij, dat het Kerstfeest, net zooals ook hier in Holland, ook in andere opzichten sterker de fantasie boeit en ook op de ongelooovigen indruk maakt. De geschiedenis van dat kleine Kind, de wonder-schoone woorden van den engel aan de herders, de spannende geschiedenis van de geheimzinnige wijzen, die uit het verre „Oosten” komen, al die verhalen

hebben iets in zich, wat elken Javaan aantrekt, ook al verstaat hij van het groote van dat feest nog niets. Er zijn zelfs op Java verspreid oude geschiedenissen van reeds lang overleden dichters, die vertelden van de geboorte van den profeet Isa (Jezus), en die ook spraken over goden uit Indië, die naar het kleine kind heengegaan waren, en ondervonden hadden dat Hij machtiger was dan alle menschen op aarde. Die verhalen leven in de dorpen van Java nog voort, en omdat ze een zekere gelijkenis vertoonen met de geschiedenis van de wijzen uit het Oosten, werken zij nog temeer mee om de aandacht te boeien.

Ook dit jaar zal ongetwijfeld overal op het zendingsveld de Kerstgeschiedenis verteld worden. Wij kunnen er ditmaal niets van hooren, we kunnen het niet meevieren. Maar wel kunnen we, als we zelf in dit jaar van druk en ellende ons samen schikken om de geboorte van onzen Heiland te gedenken, ook onze gedachten laten gaan naar het verre zendingsveld, waar ook dit jaar weer door vele duizenden jongeren en ouderen de boodschap van het Kerstfeest zal worden gehoord. Moge God die prediking rijkelijk zegenen, opdat dit Kerstfeest 1940 voor velen worde tot een groote dag, een dag waarop zij zelf Jezus Christus leeren zien als den eenigen Zaligmaker.

J. H. B.

De Jaargang.

Eén onzer lezers maakte er ons op attent, dat ons Zendingsblad geen aanwijzing geeft van den loopenden jaargang, en verzocht, dat in den vervolge dat gebrek zou verholpen worden door het cijfer steeds te vermelden op het titelblad.

Zeër terecht!

Ook al is men dien zóó opmerkbaren lezer dankbaar voor zijn juiste opmerking, dan blijft toch de vraag, hoe het mag gekomen zijn, dat ons Zendingsblad niet het nummer van den jaargang vermeldde.

Wat te doen toch wel gebruikelijk is!

De reden daarvan zal wel te zoeken zijn in het ontstaan van ons Zendingsblad.

Daarvan willen wij iets mededeelen:

Tevoren had de Christelijke Gereformeerde Kerk als haar Zendingsorgaan: *Het Mosterdzaad*, jarenlang geredigeerd door Zendingsdirecteur J. H. Donner; en de Nederl. Gereformeerde Zendingsvereniging: *De Heidenbode*, onder redactie van Ds. Lion Cachet.

Na de vereeniging van de Christelijke Gereformeerde Kerk en de Ned. Herv. Kerk (Doleerende) in 1892, gaf de Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging haar arbeid aan de gezamenlijke Kerken over. Doch voorloopig bleven beide Zendingsorganen nog bestaan.

Is het in 1896 tot vaststelling der Zendingsbegin-selen gekomen, en begint de Kerkelijke Zending-haar arbeid, dan wordt het zeer gewenscht, de beide Zendingsbladen tot één te maken. Waarom nog langer twee Zendingsbladen? Waarom nog een apart blad voor de Soemba-Zending en een dito voor de Midden-Java-Zending? De Kerken zijn vereenigd; de Kerkelijke Zending komt in gang; maar dan heeft ook het ééne Zendingsblad geheel de Zending te dienen.

De Synode van Arnhem (1902), die de Zendingsorde vaststelde, droeg dan ook aan de Deputaten der

Generale Synode voor de Zending de uitgave van één orgaan op, te beginnen 1 Jan. 1903.

Die Deputaten voerden dat besluit uit, en bezorgden de uitgave van „Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken in Nederland”; zij benoemden tot redacteur Ds. H. Dijkstra (sinds Jan. 1900 redacteur van het *Mosterdzaad*), met naast hem Ds. H. Hoekstra.

Vermoedelijk zal het wel uit dezen gang der dingen wat te verklaren zijn, dat het eerste nummer van „Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken” al dadelijk miste op het titelblad: Jaargang I.

Met dat al is er, na zoovele jaren, niet de minste reden meer, om over het cijfer van den jaargang te blijven zwijgen. Wij hebben dan ook dadelijk aan het verlangen van den brievenschrijver voldaan en op het November-nummer van het Zendingsblad doen plaatsen: Jaargang 38.

Als vanzelf maakt deze herinnering ook weetgierig, hoe het met de oplaag van ons Zendingsblad tijdens dien 38-jarigen gang gelopen is?

In het December-nummer van 1903 schreef Ds. H. Dijkstra in zijn brief naar Antiochië: „Het eerste jaar van ons Zendingsblad ligt weer achter ons. De vereenigde uitgave is boven bed en boven verwachting goed ontvangen. Het aantal onzer lezers overtreft de 20.000. En nog is er plaats voor meer. Nog zijn er Kerken, waar ons blad in het geheel niet of slechts door enkelen gelezen wordt”. En in het December-nummer van 1940 mogen wij met dankbaarheid vermelden, dat die 20.000 tot 80.000 zijn geworden; alsmede, dat het rampjaar 1940 de vrees voor „bedankjes” zoo goed als geheel heeft beschaamd!

Toch blijft ook zóo nog waar, wat Ds. Dijkstra destijds al schreef, dat er nog altijd streken in ons land zijn, waar het Zendingsblad niet of bijna nog niet komt. Nog altijd is er plaats voor meer. Het ideaal blijft wenken, dat in alle tot de Gereformeerde Kerken behorende gezinnen een exemplaar zou komen en gelezen worden.

Een andere brievenschrijver kwam met de gedachte, dat de Zendingcommissies in elk gezin het Zendingsblad zouden gaan verspreiden (wat trouwens al in heel veel Kerken ook gebeurt), dat tengevolge van het stijgen van de oplaag de kostprijs van het Zendingsblad zou kunnen dalen, en dat met nog verhooging van de financiële winst, de Zending al meer en beter in elke Kerk en gezin zou gaan leven.

In hoever of zulk een van groote liefde voor de Zending getuigend plan uit te voeren zou zijn, valt moeilijk zoo maar te zeggen. Het verdient echter zeer ernstige overweging.

In elk geval zouden wij alvast nog eens willen opwekken, dat het op last van de Synode onzer Kerken uitgegeven Zendingsblad een plaats in huis hebbe, opdat daardoor de kennis van en de liefde tot de Zending, óók hier te lande, bevorderd worde. Ook in deze tijden.

Een kleine aanvulling.

De Standaard maakte melding van het bericht in ons vorig nummer over de aanwijzing van Ds. P. C. de Bruyn, om mede zitting te hebben als buitengewoon lid in den Nederlandschen Zendings-Raad. En wel in dezen vorm:

„Op verzoek van den Ned. Zendings-Raad is in de plaats van wijlen Ds. W. Breukelaar een lid van het moderamen (der Generale Zendingsdeputaten) benoemd voor de bewaring van het contact. Deputaten wezen als zoodanig aan Ds. P. C. de Bruyn”.

Daaruit blijkt evenwel niet, dat het contact met den Ned. Zendings-Raad hierin bestaat, dat twee der Generale Zendingsdeputaten zitting hebben als *buitengewone* leden van den Ned. Zendings-Raad, en wel met dezelfde rechten en plichten als de gewone leden.

In het laatste Zendingsrapport aan Generale Zendingsdeputaten stond dan ook aldus: „In de eerste plaats wenschen Deputaten mede te deelen, dat overeenkomstig den wensch der Synode het bestaande contact tusschen de Gereformeerde Zending en den Nederlandschen Zendings-Raad is bestendigd. Als buitengewone leden hebben deze drie jaren uit den kring der deputaten Ds. D. Pol en Ds. W. Breukelaar in den Ned. Zendings-Raad zitting gehad.”

Overbodig lijkt daarom niet de aanvulling, dat Ds. de Bruyn thans de door het overlijden van Ds. Breukelaar ledig geworden plaats heeft bezet, en dat nog steeds het contact van de Geref. Zending met de Nederlandsche Zending door twee Generale Zendingsdeputaten als *buitengewone* leden van dien Raad, wordt vastgehouden. Zoo eenigszins mogelijk, worden de vergaderingen van den Ned. Zendings-Raad door die beiden, of anders door één van die beiden, bijgewoond.

D. P.

Vijftig-jarig Ambtsjubileum van Ds. M. Meijering.

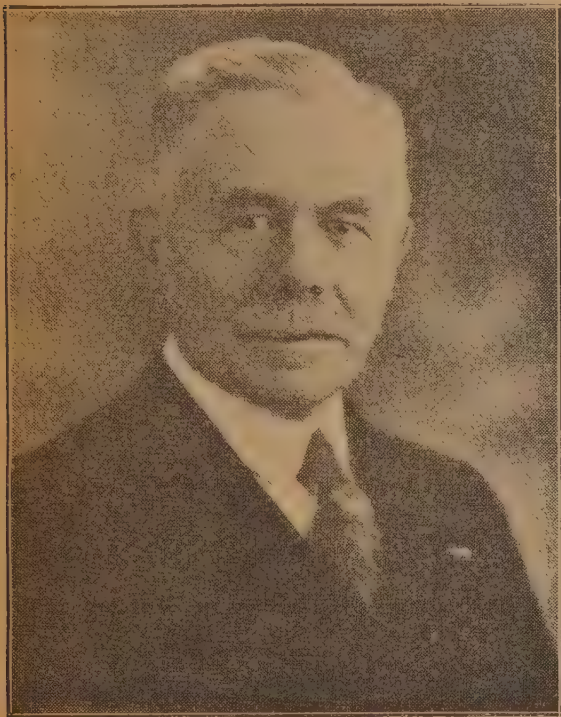
(Bij de foto).

30 November i.l. heeft de emeritus-predikant van Delfzijl, Ds. M. Meijering, onder groote belangstelling van onderscheiden zijden herdacht, dat hij vóór een halve eeuw zijn pastorale loopbaan te Makkum begon.

In de dag- en kerkbladen stond al te lezen, welk een vooraanstaande plaats de jubilaris jarenlang innam in ons kerkelijk leven, en welke beteekenissenvolle geschriften van zijn hand, het eene na het andere, zijn verschenen.

Het Zendingsblad wil, bij een nog hartelijken gelukwensch, gaarne eenige mededeelingen doen over wat Ds. M. Meijering in zijn zoo langdurige arbeidsperiode voor de Zendingsactie hier te lande heeft gedaan en nog altijd doet.

Al dadelijk bij de overdracht van de Soemba-Zending aan de drie Noordelijke Provinciën, Groningen, Drenthe en Overijsel, 1 Januari 1902, (later zijn er bij gekomen de Gereformeerde Kerken van Bentheim en Oost-Friesland), behoorde hij tot den kring der Deputaten. En reeds in 1906 had hij zoozeer door zijn echt-zakelijken kijk op de dingen de aandacht op zich gevestigd, dat het scribaat in zijn handen werd gelegd. Ds. H. Dijkstra was destijds de praeses van het college der Soemba-deputaten. Jarenlang mochten die beide predikanten, die elkaar zoo goed pasten, de leiding hebben bij het toen veel overleg vragende werk der Soemba-Zending. Ds. Meijering bewaart aan deze samenwerking in de Soemba-Zending, gelijk hij dat meermalen betuigde, nog altijd een aangename en dankbare herinnering.

Ds. M. Meijering.

Begin 1922 nam God Ds. Dijkstra tot Zich. Ds. W. de Jong voerde nog enkele maanden het praesidium, maar legde dat na verkregen emeritaat neer.

De aangewezen man, om den praesidialen zetel in te nemen, was toen Ds. M. Meijering. Men kende hem, bescheiden in zijn optreden, maar ter dege op de hoogte van de dingen; zich niet vooruitdringend, maar vast in beginsel en in handelen; voorzichtig, maar toch ook, waar het moest, voortvarend; een man van stille, doch sterke kracht! Geen wonder, dat de Soemba-deputaten er zich steeds meer in gingen verblijden, dat zij zulk een waardigen opvolger van Ds. Dijkstra bezaten; zij meenden hem ook jarenlang te zullen houden; maar reeds in 1929 moest Ds. Meijering om gezondheidsredenen zijn arbeid beperken en zich uit de Soemba-Zending terugtrekken. Toch bleef hij, ook met hem gevraagde adviezen, nog altijd dienen.

Inmiddels had de Synode van 1927 Ds. Meijering benoemd, voor de provincie Groningen, tot Deputaat voor de Zending; en in het college van „generale” Zendingsdeputaten is hij gebleven en heeft hij nog altijd zitting. Al had hij daarin dan geen leidende functie van scriba of praeses, toch oefende hij er grooten invloed door zijn helder inzicht, zijn fijne accuratesse en zijn wijze voorzichtigheid. 't Is in de laatste jaren wel eens een heel enkelen keer gebeurd, dat Ds. Meijering de reis van Delfzijl naar Amsterdam wat bezwaarlijk vond, en niet ter vergadering kwam, doch dat werd als een „gemis” door Zendingsdeputaten gevoeld. In den kring zijner mede-deputaten was en is Ds. Meijering een geziene en hooggeschatte persoonlijkheid. Zij houden hem heel graag nog wat!

Te begrijpen is het, dat Ds. Meijering, die in zijn

schrifturen op ander gebied zich bewoog, over de Zending niet zooveel geschreven heeft. Toch mogen zeker niet verzwegen worden de belangrijke artikelen, die hij in de laatste jaren publiceerde in de Groninger Kerkbode, onder den titel „Uw Koninkrijk kome”, waarin hij, op de hem eigen klare wijze de Zendingsgedachte in de Heilige Schrift belichtte.

Dat zulk een Zendingsman ook op „Zendingsfeesten”, op Zendingdagen en bij andere Zendinggelegenheden onder de sprekers was en het woord voerde, zal overbodig zijn te vermelden.

Met hem willen wij den Heere danken voor dit alles, zoo gewillig en getrouw gedaan! En wij bidden den Heere, dat hij Ds. Meijering nog wat bij ons doe blijven en hem sterken moge, om in het door hem geliefde Zendingswerk nog wat te kunnen doorgaan. Bovenal zegene de Heere hem, en óók ons, met die kracht van gelooven, waarvan zijn meditatie in het Septembernummer van het Zendingsblad over „Evangelieprediking en wereldeinde” getuigenis gaf, dat het Koninkrijk Gods komt in weerwil van de beroeringen, ja, dat deze aan die komst zelfs dienstbaar worden gemaakt.

D. P.

Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim en Oost-Friesland.

Schetsen uit Soemba.

No. 67.

Oemboe Ndawa vertelde, dat hij het zelf had meegemaakt:

Op zekeren nacht liep hij op een eenzamen weg. Toen ontmoette hij een paar vroolijke knapen, die beladen waren onder stukken vleesch. Zij riepen hem aan, en vroegen of hij ook trek had in een stuk varkensvleesch. Zoo iets behoeft men een Soemba-nees geen tweemaal te vragen. Voor een stuk vleesch doet hij wat men maar van hem vraagt; en ditmaal was het al heel makkelijk een lekker hapje machtig te worden.

Onder een boom werd een vuurtje aangelegd, en Oemboe Ndawa heeft zelden zoo lekker gesmuld als toen. Hij kon vleesch eten zooveel hij wilde.

Toen het vijf uur werd, werden de vrijgevege vrienden wat onrustig, en het duurde niet lang of zij verdwenen, en lieten Oemboe Ndawa nog met een groot stuk vleesch achter.

Hij zat daar eenzaam nog na te genieten van het lekkere maal, toen het langzamerhand licht begon te worden.

En tot zijn grooten schrik ontdekte hij, dat hij geen varkensvleesch gegeten had, maar..... menschenvleesch. De varkensspoot, die men achtergelaten had, bleek een menschenvoet te zijn.

Ndawa zette het op een loopen, vol schrik en angst. Wekenlang is hij er ontdaan van geweest, en nog altijd is hij angstig voor een ongeluk.

Want het ergste was, dat hij gegeten had met de mamaroengs. Het was geen echt menschenvleesch,

dat hij gegeten had, maar het was zielemenschen-vleesch. En wie met mamaroengs gegeten heeft, loopt zelf gevaar eenmaal opgegeten te worden.

De mamaroengs zijn boosdoeners, een soort menschen, die verwantschap hebben met de booze geesten. Want de Schepper heeft vier soorten menschen geschapen: vorsten, vrijen, slaven en mamaroengs. Een Soembanees is er diep van overtuigd, dat er zulke wezens bestaan. Ook onder Christenen is het zeer moeilijk het geloof aan het bestaan van mamaroengs te bestrijden. Dikwijls zeggen zij: „even zeker als het is, dat de duivel bestaat, zoo zeker is het dat er mamaroengs zijn”.

De mamaroengs veranderen zich des nachts in een muis, dringen de huizen der menschen binnen, en eten hun lever op. Zij nemen de ziel mee, en eten die buiten op. In het donker lijkt het dan varkens-vleesch. De mensch, wiens ziel opgegeten is, kwijnt en sterft weg. Velen leggen daarom des avonds een offer in de deuropening om de mamaroengs tevreden te stellen, zoodat zij niet binnenkomen en grooter kwaad doen.

Van sommige menschen is het bekend dat zij mamaroengs zijn. Zij hebben iets bijzonders, en kunnen met de oogen zoo draaien, dat de oogappel naar binnen ziet, en het wit alleen van buiten te zien is. Als een verdachte teveel kwaad doet, slaat men hem dood of verdrinkt hem; en men bewijst natuurlijk de menschheid een weldaad met zoo iemand uit den weg te ruimen. Het is daarom zoo wonderlijk dat het Nederlandsche Gouvernement zoo'n doodslager straft met gevangenis en verbanning, terwijl hij toch iets goeds deed met het volk te verlossen van een kwaaddoener als een mamaroeng. De Nederlandsche rechtsbegrippen zijn voor een Soembanees niet altijd even helder.

Toen ik Oemboe Ndawa dringend vroeg of hij werkelijk meegemaakt had, wat hij verteld had, zeide hij dat het beslist waar was; maar later erkende hij, dat hij het alleen maar had hooren vertellen door iemand anders, maar dat hij het zelf niet had meegemaakt. „Maar”, zeide hij, „het gebeurt heusch soms, want iedereen vertelde het vroeger”.

Zoo wordt het volk in angst gehouden door verhalen, die niemand persoonlijk meegemaakt heeft, maar die men verder vertelt, alsof men het zelf had ervaren. Door leugenverhalen weet de Satan een heel volk in duisternis te houden. Maar langzamerhand dringt het licht van Gods Waarheid door in die duisternis. De Waarheid en niet de Leugen kan ten slotte stand houden.

P. J. LAMBOOY.

**Zending van de Geref. Kerk
van Middelburg en de met
haar samenwerkende Kerken
in de Provincies Zeeland,
Noord-Brabant en Limburg.
De Javaansche Gemeenten in het Magelangsche.**

In de Zeeuwsche Kerkbode deed Ds. A. Merkelijn de verblijdende mededeeling, dat er in het jaar 1939

niet minder dan 256 Javanen en Chineezers door den Heiligen Doop aan de Gemeente waren toegevoegd, en dat het totaal aantal leden in het Magelangsche bedroeg: 1936. Daarbij vertelde hij ook nog, wat er door de Javaansche Gemeenten voor Kerk en armen in één jaar werd bijgedragen, en verbond daaraan een beschouwing, die zeer leerzaam wezen kan voor wie in Holland nog wel eens vragen willen, of de Inlandsche Javaansche Kerken zelf wel genoegzaam offeren.

Wij nemen dat gedeelte van Ds. Merkelijns artikel hier over:

Ik geef U het volgende lijstje weer in dezelfde volgorde als de vorige keer:

	Voor de kerk	Voor de armen	Per belijd. lid
Tempel	54.06	7.—	1.61
Djamblangan	35.70	5.71	2.—
Dangean	61.22	—	2.04
Blabak-Blondo	268.80	37.15	2.34
Jav. Gem. Magelang	1543.58	110.—	5.61
Ch. Gem. Magelang .	800.—	100.—	6.23
Setjang	11.15	11.20	0.72
Pingit	32.28	10.—	1.28
Grabag	69.61	16.39½	3.19
Ngablag	12.23	12.23½	1.53
Jav. Gem.			
Temanggoeng	20.40½	10.75½	0.55
Chin. Gem.			
Temanggoeng	29.—	19.—	1.85
Jav. Gem. Parakan .	38.89	36.82	2.05
Ch. Gem. Parakan .	15.—	15.—	2.70
Adigoenoeng	—	—	—
Klebakan	—	—	—
Ngadiredjo	2.95½	2.98½	0.22
Djoema	42.17½	7.45½	0.76
Bono	63.56	14.59½	1.17
Kliseman	2.12½	1.50	0.33
Totaal	3102.82½	417.80	3.22

De bloei van een gemeente is niet alleen af te leiden uit het aantal, dat in een jaar door den H. Doop aan de gemeente werd toegevoegd, maar ook uit andere factoren en daartoe behoort ook: de bijdragen.

Op Zendingsconferenties heeft men vastgesteld, dat een gemeente, voordat zij geïnstitueerd kon worden en een eigen predikant kon beroepen, aan drie voorwaarden moest voldoen: I. zij moest zichzelf kunnen besturen; er moesten de noodige krachten aanwezig zijn, die in het ambt gesteld konden worden. II. Zij moest een levende gemeente zijn, o.a. hierin uitkomend, dat de gemeente het Evangelie uitdroeg in haar omgeving en zoo ook werkte aan eigen groei. III. Zij moest finantiëel onafhankelijk zijn en de kosten van eigen kerkelijk leven kunnen dragen. De eischen onder I en II zijn wel duidelijk; een gemeente, die zoo weinig mannen telt, die geschiktheid voor het ambt bezitten, dat er geen kerkeraad saam te stellen valt, kan moeilijk zelfstandig worden en zoo ook wanneer in een gemeente de begeerte niet leeft om het Evangelie uit te dragen en zoo aan haar eigen uitbreiding te werken, is dood en loopt gevaar verslonden te worden door het haar omringende Mohammedanisme en Heidendom. De derde factor

evenwel is minder klemmend. Dat een gemeente eerst al de kosten moet kunnen betalen, die aan haar kerkelijk leven vastzitten, alvorens zij het beroepingswerk ter hand mag nemen, is een verkeerde eisch.

Dan zou het er met onze hulpbehoevende kerken in Nederland ook maar droevig uitzien.

De eisch mag gesteld worden, dat zoo'n gemeente geestelijk leeft en dit leven in heel haar optreden toont. Wanneer zoo'n gemeente een predikant krijgt, zal juist de betere bearbeiding ook van het zelfonderhoud ten goede komen.

Evenwel kan de finantiële factor niet, uitgeschaald worden. Een gemeente, die kan betalen, maar het niet doet, toont juist daarin, dat de beide factoren onder 1 en 2 genoemd ook niet aanwezig zijn. De liefde tot Gods zaak is niet sterk genoeg en daarom kan moeilijk worden aangenomen, dat zoo'n gemeente wel zichzelf kan besturen en op eigen uitbreiding bedacht kan zijn.

Die derde factor, die finantiële kant der zaak, moet dus met wijsheid worden toegepast.

Zoo nu ook als ge het lijstje nagaat van de bijdragen.

Ge zoudt zeggen, die gemeenten, wier bijdragen komen boven de f 2.— per belijdend lid, zullen wel de beste gemeenten zijn; dus: Djambangan, Dangean, Blondo en Blabak, de Javaansche en Chineesche gemeenten van Magelang, de gemeente van Grabag, de Chin. gemeente van Temanggoeng en Parakan, behooren volgens dezen maatstaf tot de beste gemeenten van het Magelangsche Zendings-terrein.

Toch moet men hier weer voorzichtig zijn. Bono en Temanggoeng beantwoorden niet aan dezen maatstaf, blijven er ver beneden en ik zou toch niet durven zeggen, gezien haar uitbreiding, dat het in deze gemeenten wat doodig zou zijn. Er zijn ook andere factoren. De bevolking is in de eene gemeente zoo veel armer dan in de andere. De gemeente van Magelang b.v. telt tal van Javaansche onderwijzers en verplegers en verpleegsters van het hospitaal, die goede inkomens hebben, maar Bono telt alleen landbouwers, die in den regel veel minder kunnen doen. Djoema is bepaald arm. De gemeente van Temanggoeng zou zeker meer kunnen opbrengen. Ik ben bang, dat de goeroe aldaar te weinig in die richting werkt en het een beetje Mammonistisch vindt om op hogere bijdragen aan te dringen. Misschien zijn er bepaalde factoren waardoor in sommige gemeenten de bijdragen wat aan den lagen kant waren.

Maar overigens blijkt wel uit dit lijstje, dat de gemeenten, die het sterkst zich uitbreiden, ook het meeste bijdragen en dat als regel ook de bijdrage als een factor van den geestelijken welstand kan worden aangemerkt.

Wat gebeurt er nu met dit geld?

In den regel wordt dit geld aangewend om in de kosten van Avondmaalsviering te voorzien, kleine reparaties te betalen en de rest wordt gestort in de Zendingskas als een bijdrage van de gemeente voor het salaris van den goeroe. Dit geldt natuurlijk alleen van die bijdrage, die voor de kerk gegeven wordt.

De bijdrage voor de armen, worden ook geheel voor de armen besteed. Daar worden kleine bedra-

gen van af genomen voor steun, daar worden medicijnen voor gekocht, voornamelijk kinine om de goeroe's in staat te stellen deze medicijnen uit te reiken, zoo dikwijls een lid der gemeente lijdende is aan malaria, wat nog al eens voorkomt.

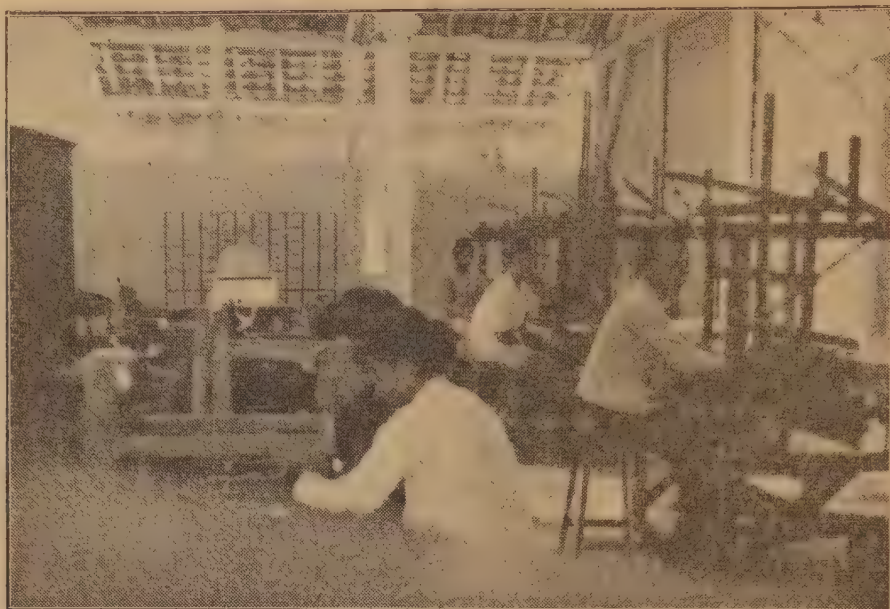
Ge zult wel zeggen: het bedrag, dat er voor de armen gegeven wordt is niet veel. Ruim f 3000.— voor de kerk en slechts even f 400.— voor de arme broeders, is niet veel. De Javaansche kerkeraadsleden zeggen: het is niet zoo noodig. Zijn er dan geen armen? Men zou kunnen antwoorden het leeuwen-aandeel is arm, maar eer dat een arme broeder of zuster voor diaconalen steun in aanmerking komt, moet de armoede wel zeer in 't oog loopend zijn. Wanneer er iemand is, die voor diaconale steun in aanmerking zou komen, dan begint men eerst een onderzoek in te stellen naar de noodzakelijkheid van dien steun. Iemand, die werken kan, komt voor dezen steun niet in aanmerking, want wie werken kan, vindt in den regel wel wat voldoende is voor zijn dagelijksch onderhoud — 5 centen of 10 centen per dag acht men wel voldoende om er van rond te komen en in den laatsten tijd waren er op de suikerplantage heel wat Javanen werkzaam, die niet meer dan 5 cent per dag uitgekeerd kregen. Zeg nu, dat is toch verschrikkelijk om een arbeider met 5 cent naar huis te sturen; ik ben het met U eens, maar de diaconie, die voor de vraag staat of ze steunen zal, moet met de maatstaven, die op Java gelden, wel terdege rekenen. Indien zij b.v. zou zeggen: de menschen, die 5 cent per dag verdienen, moeten ondersteund worden, dan zou ze heel wat gemeenteleden te ondersteunen krijgen.

En de Javaansche diakenen, die het leven van den Javaan door en door kennen, weten het best vast te stellen, waar gesteund moet worden.

In de practijk komt het dan ook hier op neer, dat alleen weduwen en arme zieken en ouden van dagen ondersteund worden, indien ze althans geen familieleden hebben, die in staat zijn om deze armen te onderhouden. Juist omdat het leven in de dorpen zulke lage eischen stelt, heeft de diaconie als regel een lichte taak. Sommige diakenen zouden de rest van het geld, dat aan het einde van 't jaar overblijft, willen bewaren om straks als het een behoorlijk bedrag geworden is, er rijstvelden van te koopen. Maar in het Magelangsche en voorzoover ik weet ook op de andere terreinen, is men voor dien drang niet bezweken. Grondbezit is voor een gemeente niet aan te bevelen; daar komen in den regel maar ruzietjes uit voort. Immers, wie moet die rijstvelden bearbeiten? Naar den regel, die op Java heerscht, krijgt de bewerker de helft van de opbrengst, de andere helft is voor den bezitter van het rijstveld. Als er een paar gemeenteleden zijn aangewezen voor de bearbeiding, worden anderen weer jaloersch; en dan wie moet er toezicht op houden, dat deze rijstvelden behoorlijk bearbeid worden? De goeroe? Maar die heeft wel wat anders te doen en moet niet betrokken worden in de handelingen van den leef-tocht.

Er zouden door zoo'n regeling honderden moeilijkheden ontstaan, die niet bevorderlijk zijn aan de komst van Gods Koninkrijk.

En als er tenslotte vele rijstvelden zouden zijn

Aan de door Ds. A. Merkelijn opgerichte armenkolonie te Blondo werd een mattenmakerij en een weverij verbonden. Deze kiek laat zien, hoe de weverij is ingericht en hoe nijver er gewerkt wordt.

gekocht, zouden de moeilijkheden evenzoo velen zijn en de leden der kerk zouden met heenwijzing naar de opbrengst der rijstvelden geen drang meer gevoelen om barmhartigheid te bewijzen.

En dan, er is ook in het dorp zooveel armoede buiten de gemeente, zooveel zieken, zooveel ellende, dat het van de Christelijke Gemeente niet barmhartig zou zijn om met voorbijgang van deze ellende de diaconale gelden vast te leggen in rijstvelden.

De regel, die dan ook voorgestaan wordt is: doe barmhartigheid aan allen, meest aan de huisgenooten des geloofs en maak geen diaconale potjes, zoolang er nog zooveel ellende te lenigen is.

A. MERKELIJN.

Het zendingsveld in Nederland.

We hooren van de Zendingsvelden overzee niets. We weten niet, waar precies in de tegenwoordige omstandigheden ginds verweg de moeilijke punten zitten. Ook niet, welk een zegen mogelijk juist deze tijd oplevert voor de doorbraak van het Evangelie.

We wachten maar en bidden maar, en leggen het in Christelijke hoop alles neer bij den Heere.

Nu we echter niets kunnen hooren van het Zendingsveld in Indië, is er een mooie gelegenheid eens wat vollere aandacht te geven aan wat er gebeurt op het Zendingsterrein in Nederland. Ik bedoel niet in de zendende kerken, maar echt op het Zendingsveld hier in Holland.

Gewoonlijk gaat het ons voorbij, maar als we nu eens zouden moeten opnoemen de terreinen, waar de

Gereformeerde Kerken Zending drijven, dan zouden we moeten zeggen: Midden-Java, Soemba, Makassar, Medan, Palembang en... Nederland.

Bij even nadenken zegt ge nu wellicht: ja natuurlijk, want we hebben in Nederland immers de Zending onder de Joden: dat bedoelt u waarschijnlijk. Neen, dat bedoel ik toch eigenlijk niet. Hoewel, ook reeds uit hoofde van dezen Zendingsarbeid zou men kunnen spreken van het Zendingsveld in Nederland. En ik hoop dan ook, dat alle lezers van ons Zendingsblad meelevens met de Zending onder de Joden hier te lande.

Maar daaraan wil ik nu eens niet denken als ik het heb over het Zendingsterrein Nederland. Ik wilde het uitsluitend hebben over de Zending, zooals we die in Indië drijven, onder Mohammedanen en Heidenen. Precies zulk een Zending is er van onze kerken ook in ons eigen land.

Immers ook in Nederland wonen Mohammedanen en Heidenen. En de kerken, die de opdracht ontvingen het Evangelie van Jezus Christus te verkondigen in héél de wereld, zouden al heel dwaas doen deze opdracht te volbrengen aan 't andere eind der wereld met voorbijgaan van wat vlak bij huis ligt.

En toch, zóó is 't jarenlang gebeurd. Gelukkig is het thans niet meer zoo. De Javanen, Chineezers, Bataks, Minangkabauers, kortom alle Oosterlingen, die hier in Nederland vertoeven, 't zij om te studeren of om te handelen, ontvangen de boodschap van het heil in Jezus Christus.

Zooals we nu op de Zendingsterreinen in Indië missionaire predikanten hebben, zoo ook op het Zendingsterrein Nederland. En wel Ds. Harder, de missionaire predikant van Leiden, en de heer van Minnen, de missionaire „hulpprediker" van Rotterdam-Zuid.

Elken dag wordt op het Zendingsveld hier te lande hard gewerkt, contact gezocht en gevonden, en zoo het Evangelie gebracht.

De Oosterling, die in ons land vertoeft, vindt dit vanzelfsprekend. Hij bevindt zich immers in een Christelijk land.

Vroeger kon het voorkomen (en kwam het herhaaldelijk voor), dat een Javaansch student, na hier een wetenschappelijke graad behaald te hebben, bij zijn terugkeer op Java zei: Wat een wonderlijke menschen, die Hollandsche Christenen, ze geven honderdduizenden uit om hier op Java aan ons volk het Evangelie bekend te maken, maar in Holland zelf heb ik er nooit ook maar iets van gemerkt, dat een van die Christenen met mij over het Evangelie sprak; van de Christelijke Kerk merkte ik alleen maar, dat ze 's Zondags aan- en uitging.

Dat kan nu niet meer gezegd worden. Vele Indonesiërs vinden dat gelukkig. Naar dit land gekomen om hier de wetenschap te bestudeeren, willen zij ook wel bekend worden met de grondslagen van het Christendom, in velerlei opzichten nog de grondslagen van Westersche cultuur. Zoo vindt ook daardoor onze missionaris als vanzelf contact met de Indonesische en Chineesche wereld hier.

Dit contact heeft de Heere reeds enkele malen willen gebruiken om het geloof in Jezus Christus als Heiland en Heer te doen doorbreken, zoodat de gemeente Leiden of A'dam of van een andere plaats een ontroerende Zondag beleefde, waarop Christus één der Zijnen door Zijn doop inlijfde in Zijn kerk, waarop men van klein tot groot de diepe beteekenis vatte van het Psalmvers:

God zal hen Zelf bevestigen en schragen,
en op Zijn rol, daar Hij de volken schrijft,
hen tellen, als in Isrel ingelijfd,
en doen den naam van Sions kindren dragen.

Zoo mogen we weten, dat naar Indië, 't land hunner vaderen, niet maar alleen teruggaan jonge menschen met een schat van kennis, waarmee ze hun volk willen dienen, doch sommigen ook met de rijkdom der kennis Gods, waardoor ze in hun vaderland Koning Jezus willen dienen op de bijzondere plaats, waar Hij hen in hun volksleven stellen zal, vaak een voorname plaats.

Ge begrijpt wel, dat deze arbeid op 't Zendingsveld Nederland in 't geheel van onzen Zendingsarbeid een zeer belangrijke is. Er kan zoo veel van afhangen en zoo'n wijde invloed van uitgaan.

Onze Generale Synode heeft dit terecht beseft en daarom aan de Generale Deputaten der Zending opdracht gegeven dezen arbeid krachtig te steunen. Al onze kerken staan dus mee achter dit werk. Laten we er allen dankbaar voor zijn. En deze dankbaarheid zoo diep mogelijk laten worden door ons voortdurend van dezen arbeid op de hoogte te houden.

Zouden onze Zendings-Commissies Ds. Harder of candidaat van Minnen niet eens kunnen uitnoodigen om iets van hun interessante arbeid te komen vertellen? Als ze maar even tijd hebben, zullen ze het gaarne doen, denk ik. Juist ook om zoo dit werk meer een plaats in onze aandacht en gebed te geven.

't Zou toch ook een al te vreemde figuur zijn, als men van de Zendingsvelden in Indië nog al veel afwist en van 't Zendingsveld Nederland zoo goed als niets.

't Is toch wel zaak voor elk lid van Christus' kerk te weten, dat die Chineesche handelaartjes met hun broodtrommels, die we telkens door onze straten zien kleumen, voortdurend van het Evangelie hooren in hun eigen taal door onzen Chineesch-sprekenden candidaat van Minnen. Heeft U er wel eens aan gedacht wat een arbeid er in ligt om dat Chineesch te léeren? En dan niet maar zóó, dat men wat Chineesch ontcijferen kan, maar dat men er in kan spreken! Niet maar over koetjes en kalfjes, over 't mooie weer en de negotie, maar over zonde en genade, over Jezus Christus en Zijn Evangelie!

Er zullen niet vele Chineezzen in Nederland meer zijn, die thans niet weten: de kerken bemoeien zich met ons. Maar dan mag anderzijds er toch geen enkele van onze kerken en kerkleden meer onkundig zijn van het feit: aan al deze Chineezzen wordt door ons het Evangelie van verlossing gebracht.

Ook op dit werk gaf de Heere reeds zichtbare zegeningen. Om iets te noemen: onlangs werd een Chinees te A'dam door den Doop in de Christelijke kerk ingelijfd. Nog kort geleden kon de heer van Minnen aan den Deputaten voor dezen arbeid berichten „dat een Chinees, die uit R'dam naar China vertrok bij het afscheidnemen hem geheel uit eigener beweging verklaarde, dat hij — nu hij in Holland met het Evangelie in aanraking was gekomen — terug in China zich aan wilde sluiten bij de Zendingskerk in zijn woonplaats”. Een vrucht op 't Zendingsveld Nederland, gekweekt tot bloei van 't Zendingsveld China. Wonderlijk zijn Gods wegen als wij getrouw zijn aan Christus' roeping.

Er wordt gewerkt onder de „kolonies” te A'dam, R'dam, Utrecht, Dordrecht, Arnhem, Hilversum, Breda, e.a. Ziekenbezoek, gevangenisbezoek, jeugdwerk onder Chineesche kinderen — wáár candidaat van Minnen maar kan, strooit hij het zaad. Telkens weer staat hij zelf er perplex van, hoe deze menschen in samenkomsten aandachtig luisteren naar het gesprokene, meelesen uit het Evangelie en meezingen de Christelijke liederen.

Nu door het stilliggen der scheepvaart en door het ontbreken van pinda's de positie dezer Chineezzen in Nederland uiterst précair geworden is, is door dezen missionairen candidaat den weg der daad-Zending ingeslagen. Bij het Woord de daad der helpende barmhartigheid. Het is hem aanvankelijk gelukt de stoot te geven aan een nieuwe werkgelegenheid voor deze Chineezzen.

Een Zendingsarbeider in de werkverschaffing — 't moge vreemd klinken, 't ligt toch geheel in de lijn.

Natuurlijk laat de Zending zich nu verder niet in met die werkgelegenheid; maar toen er niemand was, die zich 't lot van deze menschen ter harte nam, was het de dienaar van het Evangelie van Jezus Christus, die in naam onzer kerken werkt, die met hun lot bewogen de helpende hand uitstak.

Het bovenstaande, waarin ik slechts heel in 't kort iets aanstipte van het vele, dat door onze Zendingsarbeiders gedaan wordt, moge U 't besef gegeven hebben, dat het Zendingsveld Nederland geen onbelangrijk terrein is.

Het moge er ook toe leiden, dat enkelen van U en vele van onze kerken een gift voor dezen arbeid afzonderen en zenden naar den qaestor der Depu-

taten voor dit werk, Ds. Popma, Rotterdam-Zuid, Postrekening No. 92886.

Leiden.

H. A. WIERSINGA.

Tegen-zending hier te lande.

In aansluiting aan het voorgaande artikel doen wij nog deze mededeelingen:

Ook van Hervormde zijde wordt Zendingswerk gedaan onder de hier te lande toevende Indonesiërs. Het kwam reeds tot constitueren van de „Indische Protestantische Gemeente in Nederland”, als filiaal van de Indische Kerk, onder toezicht van de Indische Commissie te den Haag, welke de belangen van de Indische Kerk hier te lande vertegenwoordigt. De heer Nalo Kamu is 1 Jan. '39 als haar evangelist opgetreden.

In het verslag over dezen Zendingsarbeid, uitgaande van de stichting „Taman Persahabatan”, kwam een mededeeling voor over een ontmoeting met den door de Mohammedaansche vereeniging „Ahmadyah” naar Holland gezonden Zendeling Mirza. Deze Mirza arbeidde van 1930—1937 op Midden-Java ten Zuiden, eerst te Djokja en daarna te Poerwokerto. (Zie hiervoor nader: Ds. D. Pol, Midden-Java ten Zuiden, 2e druk, blz. 122).

Met toestemming van den voorz.-secre. van „Taman Persahabatan”, Dr. U. Ph. Lely, nemen wij hier de beschrijving van die ontmoeting, althans grootendeels, over:

„Ons zendingswerk bracht ons ook in aanraking met een Mohammedaanschen missionaris te den Haag, uitgezonden door de Mohammedaansche vereeniging „Ahmadyah” in Britsch-Indië. Hij leest elken dag behalve in den Koran ook in den Bijbel.

Deze man had sedert eenigen tijd den wensch te kennen gegeven met mij een ontmoeting te hebben. Hij kent den Haag al zoowat, daar hij reeds een jaar hier aanwezig is.

Dit bezoek hield mij van tevoren zeer bezig, daar het mij van uit het Egyptische Zendingsveld niet onbekend is, hoe gauw men in gesprekken met Mohammedanen spreekt met dezelfde woorden over dingen, die hemelsbreed verschillen. Er is niet veel te noodig om foutieve voorstellingen te wekken; maar meer nog vreesde ik voor mijzelf, dat ik mijn Heiland zou verloochenen bij een misplaatst streven naar een schijn van verbinding.

Zoo kwam hij dan in mijn studeerkamer. Beleeft, beschaafd, een heer op en top, gekleed in een zwarte kleeding, en zijn hoofd met een fez van bont. Ik sprak mijn blijdschap er over uit, dat ik nu gelegenheid had eens met hem te praten. Het gesprek ging in het Engelsch.

„Dikwijls heb ik over U gehoord”, zoo zeide hij; „U bemoeit zich veel met Indonesische menschen. En omdat ik dat ook doe, en er naar streef dat deze menschen God kennen en aanbidden zullen, zoo dacht ik, dat U en ik het wel eens zouden zijn in allerlei; U immers wensch dat zelfde?”

Ik zweeg; had ik terwille van de verbinding ja gezegd, zoo was het misverstand al in vollen gang geweest. Onder den omgang met God verstaat een Christen een andere werkelijkheid dan de Mohammedaan. Toen vroeg ik: „Wat bedoelt U met het kennen van God?”

„Zie, als ik dingen deed die slecht waren, bijvoorbeeld het spreken van een onwaarheid, dan oefende ik mijzelf en leerde dat af; zoo deed ik dit op allerlei gebied; waar ik merkte dat ik een fout beging, liet ik de fout na; zoo geraakte ik tot een mate van rechtvaardigheid, waarin ik met God kan omgaan. Het is als een ladder. Sport voor sport klom ik omhoog; en nu bovenaan heb ik dat, wat ik begeerde. Ik spreek met God.”

„Neen”, zoo was mijn antwoord, „ik kan dat niet. Ik ben een zondig mensch en de oefening ter gerechtigheid brengt mij geen schrede verder.”

„U doet toch wel dingen, die niet goed zijn”, — zoo ging hij verder — „U kunt zoo iets dan laten en een volgende maal anders zijn?”

„Neen, U treft de kern niet; ik ben zondig door en door, zondig van nature. Dat klimmen op die ladder is er voor mij niet, evenmin als het er is voor U.”

„Waarom spreekt U van zonde? Hoe weet U van die zonde?” zoo klonk het mij tegen.

„Dat ik een zondaar ben, dat de mensch een zondaar is, weet ik voor mijzelf en voor andere menschen aan de voet van het Kruis, waarop Jezus Christus genageld is”, hernam ik.

Toen hij: „Ach dat Kruis! Dat is een uitvinding van Constantijn de Groote en sindsdien hebben de Christenen een mythologisch verhaal opgesteld over dat kruis en Jezus — zijn naam zij geprezen.”

„U vergeet, dat de kruisstraf van ouderen datum is; in psalm 22 wordt de kruisstraf ook reeds beschreven lang voor Jezus' dagen. De loochening van het historische kunt U niet volhouden.”

„Ik begrijp U niet”, hernam hij „wat dunkt U van Gandhi?”

„Gandhi is een zondaar, zooals U en ik”, zeide ik rustig.

„Wat? Gandhi een zondaar? Weet U niet, dat Gandhi door zijn eerlijke houding als advocaat in Zuid-Afrika den Engelschen rechter een onwaarheid van zijn cliënt meldde, nadat deze hem 100.000 pond beloofd had indien hij dat niet aan den rechter zou melden? Gandhi, die niet kon liegen omtrent het luttel bedrag van één pond, en daarmede een vermogen verspeelde?”

„Het is mij bekend”, zoo zeide ik, „nochtans is hij een zondaar!”

„Weet U niet, dat millioenen Indiërs Gandhi als een heilige vereeren?”

„Het kan zijn, en ik heb dit ook vernomen,” zoo zeide ik. „Maar het blijft aldus: Gandhi is misschien wat menschelijke gerechtigheid aangaat wellicht de grootste onder de menschen — maar Gandhi met al zijn gerechtigheid is zonde voor God.”

„Durft U dat te beweren? Gandhi en zonde?”

„Inderdaad, ik zeg het U vast en zeker: Het is zooals Paulus het geformuleerd heeft: De Schrift heeft het alles onder de zonde besloten.”

„En wat denkt U dan van Boeddha, en Krischna, Confucius?”

„Hetzelfde; Krischna en Boeddha, Confucius en Mohammed, het is zonde voor God!”

„Dat is erg! Deze heiligen zonde?? Wij eeren Jezus, de profeet, zijn naam zij geprezen, en Mohammed, zijn naam zij geprezen, en U zegt dit?”

„Ziet U”, zoo hernam ik, „er is in de zonde een gemeenschappelijk ding; God schiep den mensch

naar Zijn Beeld, waardoor de mensch is aangelegd op Hem. Maar in Adam's val viel het menschdom; wij zijn allen van één familie."

"Ik begrijp U niet", antwoordde hij; "U bent toch een wetenschappelijk man. U hebt wiskunde en natuurkunde gestudeerd. U weet toch wel dat deze wetenschappen door de Arabieren, dat is door de Mohammedanen zijn overgereikt naar het Westen? Hebt U geen oog daarvoor?"

"Zeker, het is mij bekend, dat weet ik heel goed."
"En als U dan wetenschappelijk bent, dan zult U toch wel eens van anthropologie gehoord hebben?"

"Ja natuurlijk!"

"Welnu; de anthropologie leert — ik studeerde in Londen en maakte een grondige studie daarvan — dat wij menschen van de dieren afstammen; het is niet waar, wat in Genesis staat."

"U wilt zeggen", zoo was mijn antwoord, "dat wij hier van apensoort no. één afstammen, en ginder in dat andere land van apensoort no. twee en zoo verder. Sta mij toe de anthropologie met wat ze daarover leert, te verwerpen als onzin; de bijbel leert mij een gansch ander inzicht op de menscheid te hebben: Geschapen naar Zijn Beeld, in Adam en Eva gevallen, en der zonde verkocht. De mensch is radicaal anders dan het dier en vormt één familie."

"Wat? Zondigen wij omdat ouders gezondigd hebben?"

"Ja, wij menschen zijn daarin samen onder hetzelfde oordeel."

"U geeft les aan kinderen; U gaat om met kinderen. Wat doet U als een kind gestolen heeft? Dan leert U het hem toch af, hem oefenende?"

Neen! Het is waar, dat mijn werk omgang is met kinderen. En als een kind iets doet, zooals U dat meldt, dan neem ik het kind bij de hand en zeg: „Kind zie, je bent zondig, je doet de zonde. Wij beiden zijn zondig door en door. Kom nu, laten wij God aanroepen in Jezus Christus den Heer. Want in Hem zien wij de vergeving van zonden voor jou en voor mij. Hij reinigt mijn leven, Hij reinigt het jouwe en is machtig je leven te dragen en te heiligen!"

"Maar een kind wordt toch goed geboren! Leert U de kinderen dat ze zondig zijn? Het is vreeselijk!"

"Ik leer het de kinderen en mijn eigen kinderen ook! Zie, U sprak van het doen van rechtvaardige dingen. Ik zal U zeggen: Een Christen heeft een andere rechtvaardigheid. Hij is een zondaar. Maar de almacht Gods daalt af in zijn zondig leven, indien hij gelooft in Jezus Christus; en almacht Gods maakt van wat hij is als zonde heerlijkheid Gods. Het is God zelve, die het doet, en wij worden daarin betrokken door geloof."

"Wat is er met Jezus — zijn naam zij geprezen — gebeurd?"

"Gestorven aan het Kruis — voor ons."

"En toen?"

"Opgestaan uit de dooden — God heeft Hem opgewekt."

"Neem me niet kwalijk — U bedoelt toch niet met dat lichaam?"

"Ja met dat lichaam."

"Met die wonden in de handen?"

"Met die wonden in de handen!"

"Afgrijselijk."

Neemt U mij niet kwalijk en daarna?"

"Was gedurende een korten tijd hier op aarde en verscheen zijn discipelen."

"Met die handen en die wonden?"

"Met die handen en die wonden!"

"En daarna?"

"Opgevaren ten hemel".

"Met dat lichaam?"

"Met dat lichaam!"

"Met dat lichaam in den Hemel?"

"Met dat lichaam in den Hemel, zittende in de troon Gods ter rechterhand Gods."

"Wat? In den troon Gods met dat vreeselijke lichaam en die handen en die wonden?"

"Met die handen en die wonden en dat lichaam — verheerlijkt!"

"Het is vreeselijk, afgrijselijk (horrid).

Als de menschen sterven, komen ze dan in de eeuwige hel en worden ze daar gebrand met vuur?"

"Dat is beeldspraak natuurlijk."

"En als men nu niet Christen is, komt men dan in de hel?"

"Zie", zoo zeide ik, "als de mensch in dit leven de Heerlijkheid van Jezus Christus ziet, zoo zal hij God zien, zooals hij Hem nu ook reeds ziet!"

"Wat gebeurt er met mij?" vroeg hij.

"Indien U Jezus Christus verwerpt, zoo is het met U ook zoo; of het kan zijn, dat U Hem zult aannemen."

"Hoe dan? Ik lees dagelijks in het Nieuwe Testament!"

"U hebt Jezus Christus nooit gezien in Zijn heerlijkheid. Er zijn veel menschen, die veel te zeggen hebben over het Nieuwe Testament, maar Jezus Christus zagen zij niet. Zoo schreef Gandhi dikwijls over de Bergrede, maar hij begreep er niets van; evenmin Lenin en anderen; omdat zij Jezus niet gezien hebben in Zijn Heerlijkheid. Want de Bergrede is slechts te verstaan van uit de Heerlijkheid van Christus."

"Kom, laat ons liever spreken over de leidingen Gods in mijn leven", zoo wendde hij het gesprek.

"Van leidingen Gods kan ik U veel vertellen."

"En als wij nu samen bij anderen zullen spreken, dan zullen we elkaar op dat punt ontmoeten."

"Als U en ik samen zullen spreken in tegenwoordigheid van anderen, dan zal ik slechts één ding doen: Den naam van Jezus Christus groot maken."

Zoo liep dit lange gesprek van anderhalf uur ten einde. Hij hoopte mij nog meer te ontmoeten. Ik zeide hem, dat ik dat gaarne zou zien; dat ik wel een vreemden indruk zou gemaakt hebben, en dat niet de figuur van een beleefden gentleman vertoond was; maar mij ging het daar niet om, zoo zeide ik, de geestelijke werkelijkheden bepaalden mijn houding.

Wij gingen uit elkaar. In de kamer bleef achter al de smaad, die men op Christus werpt. Zooals de Griek het veracht, en de Jood zich ergert, zoo was dit alles bij elkaar.

Aan den wand hangt een groote plaat, waar Christus aan het Avondmaal den drinkbeker heft: "Dit is het bloed dat voor velen vergoten wordt!"

Christus, Heer, ook om dezen is het vergoten!
Maart 1940.

Zendingencommissie met Zendingencollectantjes te Gramsbergen.

De Zendingencommissie van de Gereformeerde Kerk te Gramsbergen, waarvan Ds. J. Bavinck de voorzitter is, bestaat uit 9 leden. Eén staat er niet op de kiek, omdat hij niet aanwezig kon zijn. Deze commissie zorgt voor de algemeene actie en haar leden gaan persoonlijk rond voor de Soemba-week, die \pm f 130.-

opbrengt. De Zendingencollectanten gaan om de 14 dagen rond met hun busjes, die \pm f 150.— per jaar opleveren. Zij doen hun werk zóó goed, dat het verzamelde bedrag jaarlijks wat omhoog gaat; zij doen hun best, tot f 200.— te komen!

D. P.

Zending van de Geref. Kerken te Soerabaja, Malang en Makassar.

Onze Uitzonderingspositie

(gericht tot den kring van belangstellenden in ons Makassar Zendingenwerk in Holland).

Aán een uitzonderingspositie kunnen voordeelen verbonden zijn. Maar ook evenzooveel nadeelen. Maar hoe dan ook, iemand in een dergelijke positie mag toch wel even afzonderlijk Uw aandacht vragen. Het gaat n.l. over de Makassar-Zending, die feitelijk op een heel eigen plaats blijkt te staan in haar vragen om de daadwerkelijke belangstelling van de leden onzer Geref. Kerken in Nederland.

Zooals men ongetwijfeld reeds weet, is de Zendingenarbeid in Zuid-West Celebes (Makassar) in 1933 aangevat door drie van onze Holl. Geref. Kerken in Ned. Indië, n.l. Soerabaja, Semarang en Malang. Deze arbeid is te beschouwen als een uiterste voorpost van onze Geref. Zending, zooals die in 't bijzonder na de Synode van Middelburg in 1896 door de Geref. Kerken in Nederland aangevat werd en onder Gods zegen op buitengewone wijze uitgegroeid is op Midden-Java en Soemba.

Op zichzelf is het te begrijpen, dat het Makassar-Zendingenwerk, zoolang het slechts van die drie In-

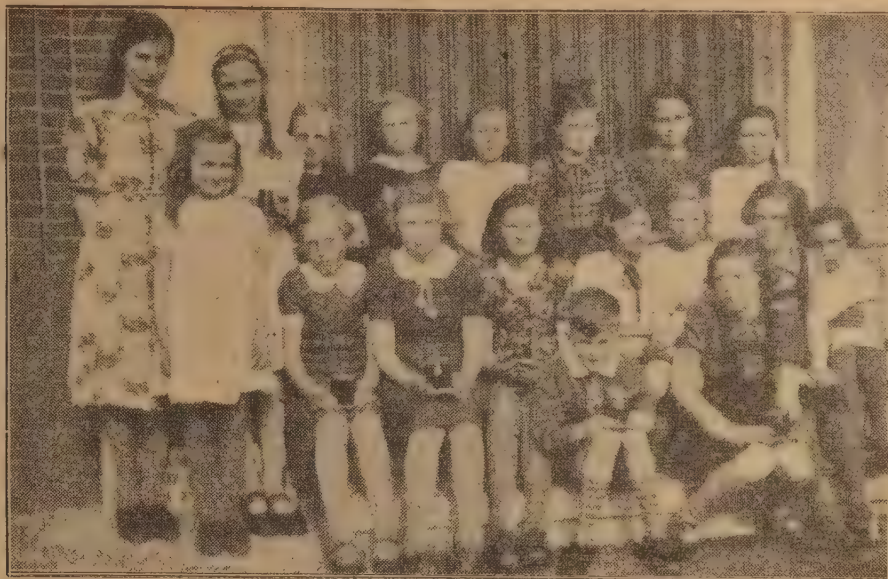
dische Geref. Kerken uitgaat, zeer begrensd in opzet en uitbreiding moet zijn, hoe benauwd een dergelijke band voor jong Zendingenwerk, waarin Gods Zegen reeds duidelijk zichtbaar wordt, ook is.

Onze Generale Zendingendeputaten in Nederland hebben echter steeds de noodzaak erkend om dit werk vanuit Holland eenigermate te steunen. Op de Synode onzer Geref. Kerken, j.l. Sept. 1939 te Sneek gehouden, waar de Makassar Zending met grooten aandrang om uitbreiding van steun verzocht, sprak de Synode haar waardeering uit voor dit ook strategisch zoozeer belangrijke zendingsterrein.

Ook werd besloten de bestaande subsidie te handhaven, maar voor de uitbreiding van dezen steun, die men zeker ook noodzakelijk achtte, werd met een ruim gebaar op al onze Geref. Kerken afzonderlijk gewezen.

Ieder moet het toestemmen, dat de Makassar-Zending hiermee toch wel in een uitzonderlijke positie verkeert wat betreft haar verhouding tot de Geref. Kerken in Holland:

Nu heeft iedere Geref. Kerk in Holland reeds een bepaald verband met andere kerken aangegaan om met elkaar een gedeelte van den Zendingenarbeid op Midden-Java of Soemba te volbrengen. Voor deze kerken is het natuurlijk moeilijk om momenteel tegelijkertijd op dezelfde verantwoordelijke wijze daarbij ook Makassar als zendingsterrein te steunen, tenzij de behoeften op Midden-Java en Soemba zouden verminderen. Maar 't tegendeel is waar!

Zendingscollectantjes te Uithuizermeeden.

Ds. W. Scheele, predikant bij de Gereformeerde Kerk te Uithuizermeeden, maakte een kiekje van zijn talrijk groepje Zendingscollectantjes voor het Zendingsblad. En hij laat er bij vertellen, dat deze meisjes, die wekelijks trouw met hun busje de

Gemeente doorgaan, ongeveer een vierde van wat de Kerk voor de Soemba-Zending heeft op te brengen, bijeen verzamelen.

Prachtig!

D. P.

Om echter toch, ook naar het Synodaal advies, de steunende hulp van de leden onze Geref. Kerken te bekomen, hebben wij in December 1939 opgericht een „Vereeniging tot steun van het Medische Zendingswerk in Makassar”.

Deze Vereeniging kon nu zonder bezwaar bij onze Kerken aankloppen met het verzoek om een gedeelte uit de collecte voor „algemeen Christelijke doeleinden” te mogen ontvangen. Vele van onze Geref. Kerken erkenden reeds de gegrondheid van deze aanvraag en zonden ons een gedeelte van deze collecte ten bedrage van f 0.50 tot f 10.—.

Daarnaast probeert onze Vereeniging op zooveel mogelijk plaatsen een correspondent te krijgen, die zelf of met behulp van anderen, maandelijks in zijn kring bonnen van onze rijstkaarten à 5 of 10 ct. verkoopt. De verkoop van elk rijstbonnetje geeft ons in Makassar gelegenheid aan een zieken Makassar een bordje rijst zonder of met medicijnen te verstrekken!

Dit blijkt een eenvoudige, maar zeer doeltreffende wijze te zijn om onze Makassar-Zending in haar medischen arbeid te steunen.

En nu deze vraag aan U: „Wilt gij, lezer of lezères, op Uw plaats zóó elke maand wat voor ons Zendingsziekenhuisje in Makassar doen?” Schrijf mij dan even, dan zal ik U gaarne en volledig verder over dit alles inlichten.

Ds. H. v. d. BRINK.

Tot 15 Januari: Zuiderstraatweg, Drachten.

Na 15 Januari: Voormeulenweg 25, Bussum.

Ook kunt gij U in verbinding stellen met één der hieronder genoemde leden onze Vereeniging:

G. M. A. Laermoes, H. Tollensstraat 4, Utrecht. Giro. 327313.

J. A. Hendriks, arts, Berkenweg 25, Amersfoort. Giro 207635.

P. Jasperse, arts, Wittesingel 72, Leiden.

E. Laninga, Hoofd Chr. School te Roodeschool (Gr.). Giro 327313.

Ds. L. P. Krijger, Mr. Bardeslaan 9, Amstelveen.

Ds. D. Ringnald Jr., Zuiderstraatweg, Drachten.

Leestafel

N.C.R.V.-Kalender van 1941.

Een kalender van groot formaat. Met bovenaan groote kleurenreproducties naar schilderijen van kunstschilders, en onderaan een blok van 26 bladen, die behalve de data, photo's en teksten aan de voorzijde, óók nog aan de achterzijde de illustraties bieden voor het premieboek „Verwording en Ondergang”.

'n Fraai stuk werk en een schoon geheel!

Het premieboek is weer van de hand der Professorens Dr. A. Noordt zij en Dr. Joh. de Groot, en brengt, als vervolg op de voorgaande, de geschiedenis van de verwording en den ondergang van het rijk van Israël.

Beide, kalender en premieboek, zijn zeer aan te bevelen.

Beide, kalender en premieboek, kosten slechts f 1,25.

Doe Uw bestelling spoedig!

Martha-Kalender, uitgever J. N. Voorhoeve, den Haag.

Wie deze mooi uitgevoerde scheurkalender koopt, steunt daarmee tegelijk de Martha-stichting te Alphen aan den Rijn, die voor haar philanthropischen arbeid heel wat geld noodig heeft.

Prijs: f 0.80; bij getallen voor uitdeeling veel goedkooper.

Bestellingen bij den Uitgever of bij de Stichting worden franco uitgevoerd.

Maranatha-Kalender. — Uitg. J. H. Kok.

Een fijn schild, voorstellende den opgang naar Jeruzalem. Bewerkt op de manier, als Ds. J. J. Knap het zoo uitnemend kan.

Met een premie-boek van J. Smelik: „De Broze Bloei”, dat boeiend is geschreven en een ook voor deze tijden nuttige strekking heeft.

Prijs: Kalender 85 ct., plus 5 ct. tijdelijke toeslag; Kalender en Premieboek tezamen: f 1.40.

Uit de Fonteynen des Heils. Uitg. J. v. d. Wal te Bruinisse.

Deze kalender is een oud-bekende. Bewerkt op als altijd-degelijke manier. Met een echt jongensboek, dat óók in Ned. Indië brengt, van W. Schippers: „De Roerdomp”.

Hartelijk aanbevolen!

Naar wij vernemen zal er binnenkort een boek verschijnen bij N.V. Gebr. Zomer & Keuning's Uitgeversmaatschappij te Wageningen, van den bekenden Haagschen predikant Ds. D. A. v. d. Bosch, getiteld: „666 — Het getal eens mensen”.

Nieuw standaardwerk.

Vrucht van samenwerking van Hervormden en Gereformeerden.

Naar wij vernemen zal binnenkort bij de Uitgeversmaatschappij J. H. Kok N.V. te Kampen een belangrijke uitgave verschijnen onder den titel „Geschiedenis der Kerk”. Het werk is samengesteld onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide, Hoogleraar aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, Prof. Dr. G. M. den Hartogh, Hoogleraar in de Kerkgeschiedenis aan de Theol. Hoogeschool te Kampen, Dr. H. J. Honders, Ned. Herv. Predikant te Wassenaar, Dr. G. P. van Itterzon, Ned. Herv. Predikant te Den Haag en Prof. Dr. D. Nauta, Hoogleraar in de Kerkgeschiedenis aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Een twaalfstal Gereformeerde en Hervormde predikanten en hoogleraren verleen hun medewerking bij de samenstelling van dit werk.

Nieuwe boeken op komst bij uitgevers Mij. J. H. Kok N.V.

Zoo juist zag het licht een werk van Prof. Dr. G. C. Berkouwer: „De strijd om het Roomsche-Katholieke dogma”. Hierop sluit aan de tegelijkertijd in druk verschenen inaugureele oratie van Prof. Berkouwer over „Barthianisme en Katholicisme”.

Ook kwam dezer dagen van de pers een boek van Prof. Dr. J. H. Bavinck, getiteld: „De Boodschap van Christus en de niet-christelijke religies”, Van Dr. A. van Deursen zal een klein, interessant boekje verschijnen over „De Heilandsverwachting der volken”, met eenige illustraties. De bekende Haagsche Predikant Dr. A. de Bondt schreef een bundel korte meditaties,

die onder den titel „Geloof en Gebed” dezer dagen van de pers komt. Onder den titel „De antithese in dezen tijd” verschijnt een boek, waarin Dr. G. Brillenburg Wurth een reeks belangwekkende onderwerpen op het gebied der sociale ethiek behandelt.

Tenslotte zal een buitengewoon belangrijk boek uitkomen, waarin meer dan tweehonderd onderwerpen uit het Vragenuur van de N.C.R.V. worden behandeld. Het werk verschijnt onder den titel: „Veel vragen... één antwoord” en is geschreven door Joh. C. Francken, den anonymen spreker van het Vragenuurtje.

Korte berichten.

Het adres van Ds. L. Netelenbos is thans: Bergweg 20, Hilversum.

Nederlandsche Gereformeerde Zendingsvereniging.

De Jaarvergadering van bovengenoemde Vereeniging zal D.V. plaats vinden op Maandag 13 Januari (1941), te 3 ure, in het lokaal Kerkstraat 109, te Amsterdam.

HET BESTUUR.

Wat ieder van het Nederlandsch Bijbelgenootschap behoort te weten.

In dit mooi uitgevoerde en met vele photo's verlichte boekje wordt een duidelijke beschrijving gegeven van den arbeid van het Nederlandsch Bijbelgenootschap; ook van al hetgeen het Nederlandsch Bijbelgenootschap door vertaling van den Bijbel in zooveel mogelijk talen ten dienste van de Zending doet.

Aan belangstellenden wordt het gratis toegezonden, op aanvraag aan het Bijbelhuis, Heerengracht 366, Amsterdam.

Giften.

GENERALE ZENDINGSKAS.

(Giro Nr. 370600).

Ontvangen van Ds. A. Schweitzer te Amsterdam 10 % van Noord-Holland (1ste gedeelte 1940): f 3000.—; van P. J. Schreuder te Rotterdam opbrengst verkocht theelood, zilverpapier en postzegels f 4.20; van W. Boot te Delft 10 % van Zuid-Holland (N. G.) over 1939 f 48.00.—, idem over 1940 f 5100.—; van R. Potze te Ter-Apel van de leerlingen der Chr. School f 5.30; van W. A. Knieriem te Utrecht 10 % van een legaat van den heer J. C. V. te A. aan de Zending Utrecht-Gelderland f 150; van Ds. S. van Dijken te Nijkerk 10 % van de Classis-Harderwijk (2de kwart. 1940) f 142.50; van L. van Rij te Rotterdam 10 % van Zuid-Holland (Z. G.) over 1938 f 6124.86; idem over 1939 f 6238.39; van Prof. Dr. J. H. Bavinck te Bilthoven van N. N. te Zeist f 75.— (f 50.— voor het uitgeven van Jav. theol. lit. en f 25.— voor de Opleidingsschool te Djokja); van Ds. A. Schweitzer te Amsterdam van de samenw. zendende kerken i. z. uit te keeren pensioenen (3de kwart. 1940) f 1091.76 (Hoofddienst f 816.46; Med. dienst f 275.30).

Dr. Th. RUYSS Jr., 1ste Quaestor.
Lisse, 27 November 1940.

REGISTER.

Meditaties.

- Januari. *De Heere tegeert*, Ps. 97 : 1, 2, door Ds. G. v. d. Zanden.
 Februari. *'s Heeren lamp in Zion*, Ps. 132 : 17b, door Ds. W. Breukelaar.
 Maart. *Een veld bij Anathoth*, Jeremia 32 : 7, door Ds. P. C. de Bruijn.
 April. *Paaschfeest voor de heidenen*, Hand. 17 : 31, door Ds. N. Duursema.
 Mei en Juni. *De Heere der Zending*, Matth. 4 : 19, door Ds. R. Hamming.
 Juli. *Rusteloos bezig*, Lukas 9 : 58, door Ds. H. Hangelbroek.
 Augustus. *Staat vast, houdt de inzettingen*, 2 Thessal. 2 : 15—17, door Ds. A. C. Heij.
 September. *Evangelieprediking en wereldeinde*, Mattheus 24 : 14, door Ds. M. Meijering.
 October. *Liefde-verbondenheid*, 1 Samuël 18 : 3, door Ds. D. Pol.
 November. *Laat niet varen*. Psalm 138 : 8c, door G. M. van Rennes.
 December. *Nochtans sterke wasdom*. Handel. 19 : 20, door Ds. A. Schweitzer.

Foto's.

- Ds. J. L. Schouten, blz. 5.
 Gasten bij opening der school te Kemandang (Djakakarta), blz. 6.
 Ds. en Mevr. Verkuyll—v. d. Heuvel en gezin (Poerwokerto), blz. 7.
 Dr. J. J. Miedema en gezin (Poerbolingo), blz. 8.
 Mej. W. Wits, verpleegster, Solo, blz. 11.
 Zendingscollectantjes te Den Ham, blz. 15.
 Collectantjes te Sybrandaburen e.a., blz. 16.
 Zendingscollectantjes Zevenhuizen, blz. 29.
 Leerlingen der Opleidingsschool op Soemba, blz. 31.
 Mej. E. Postema, verpleegster, Djakakarta, blz. 34.
 Dr. Veen en Zr. v. d. Werff met patiënten (Sanatorium Pakem), blz. 36.
 Fam. Ds. W. Fijn van Draat, Bandoeng, blz. 37.
 Zendingscollectantjes te Bennekom, blz. 38.
 Ds. J. J. Oranje en gezin, Batavia, blz. 41.
 Ds. W. van Dijk en gezin, Soemba, blz. 54.
 Zendingscollectantjes te Zuidwolde (Dr.), blz. 56.
 De eerstelingen van de nieuwe Chr. Jav. Huishoudschool te Poerworedjo, blz. 57.
 Nieuwe kerk te Plono (Poerworedjo), blz. 58.
 Ds. en Mevr. Jonkhoff—Bolt met hun kinderen, Malang, blz. 61.
 Dr. en Mevr. Zwaan—Van Dalen met gezin, Poerwokerto, blz. 62.
 Ds. en Mevr. Pieron—Bronkhorst met gezin, Poerbolingo (Chineezzen-zending), blz. 63.
 Mej. G. Zigterman, Zendingssinternaat Karoeni (Soemba), blz. 77.
 Zendingscollectantjes Arum, blz. 79.
 Chr. Jav. Huishoudschool, Poerworedjo, blz. 83.
 Mej. M. Kombrink, verpl. „Dr. Scheurer's Hospitaal”, Klaten, blz. 87.
 Ds. en Mevr. Sybesma—v. 't Slot met gezin, Palembang, blz. 89.
 Ds. W. Breukelaar, blz. 100.
 Waterkracht-centrale Sanatorium Tohen (Pakem), blz. 105.
 Geslaagd verpleegpersoneel met de dokters te Poerworedjo, blz. 120.
 Zendingscollectantjes Wieringerwerf, blz. 121.

- Terrein en gebouwen der Opleidingsschool op Soemba, blz. 125.
 Ds. en Mevr. Hangelbroek—Duursema, blz. 133.
 Zendingscollectantjes te Bunschoten-Spakenburg en Eemdijk, blz. 140.
 Jotham Martaredja en Pak Loekas, blz. 141.
 Ruinen v. h. kerkgebouw te Delanggoe (Soerakarta), blz. 144.
 Onze leeszaal in de kampong, Makassar, blz. 158.
 Zendingscollectantjes te Zeist, blz. 161.
 Dr. Wardojo en gezin, Koeto-Ardjo (Poerworedjo), blz. 162.
 Zendingscollectantjes te Putten o. d. Veluwe, blz. 164.
 Jav. verpleegster met Holl. baby, blz. 175.
 Kiekjes Zendingconferenties Lunteren, blz. 177.
 Zendingscollectantjes Geref. Kerk Dieren, blz. 179.
 Gedenksteen Ds. W. Breukelaar, blz. 189.
 Zendingscollectantjes Geref. Kerk Beilen, blz. 192.
 Zendingscollectantjes en collectantjes Geref. Kerk Oldebroek (Gron.), blz. 193.
 Meisjes v. d. Chr. Huishoudschool te Poerwokerto, blz. 196.
 Ds. M. Meijering, blz. 205.
 De weverij van de armenkolonie te Blondo, blz. 208.
 Zendingscollectantjes en Zendingscollectantjes te Gramsbergen, blz. 212.
 Zendingscollectantjes te Uithuizermeeden, blz. 213.

A.

- Abessynië, blz. 44.
 Allaart, Dr. B., blz. 108.
 Allaart, Ds. D. J. B., blz. 19.
 Andel, Dr. H. A. van, blz. 93, 102.

B.

- Bali, blz. 190.
 Banjoemas (Jaarverslag), blz. 172. (Zie voorts Zending Rotterdam).
 Bavinck, Prof. Dr. J. H., (Zie Zendingcursus en Zoeklicht).
 Bosch, M. v. d., blz. 44, 68.
 Breukelaar, Ds. W., (In memoriam), blz. 99.
 Brink, Ds. H. v. d., blz. 43, 68, 108, 166, 180.
 Bijbelgenootschap, (Nederlandsch), blz. 166, 182.
 Bijl, Zr. J., blz. 93.

C.

- China (Zending in —), blz. 43, 44.
 Chineesche zending Oost-Java, blz. 166.
 Chineezzen-Zending hier te land, blz. 208, 209, 210.

D.

- Decaloog (Atheïstische), blz. 68.
 Duitsche zendelingen, blz. 68.

E.

- Esch, Zr. D. van, blz. 108.
 Esser, Dr. B. J., blz. 51, 93, 134.
 Eijk, Ds. P. H. van, blz. 19, 93, 180.

F.

- Finsche kerk, blz. 68.
 Fijn van Draat—Smith, Ds. en Mevr., blz. 37.

G.

- Gazendam, Zr. G., blz. 19, 40, 116.

H.

Halmaheira, blz. 146.
 Hangelbroek, Ds. H., blz. 133.
 Hangelbroek, Zr. H. M. A., blz. 68, 93.
 Harder, Ds., blz. 208.
 Herrnhutter zending, blz. 68.
 Hoekstra, Dr. G. J., blz. 19, 68, 148.
 Hulpactie (Amerikaansche), blz. 181.

I.

Indonesiërs (Zending onder) hier te lande, blz. 210.
 Informatiebureau Chr. Commissie voor Indië, blz. 19, 149.
 Islam (Schetsen over den —), blz. 142, 165, 194.

J.

Jaargang (De — van het Zendingsblad), blz. 203.
 Jeugdwerk, blz. 74.
 Jonkhoff, Ds. F. J., blz. 43, 61.

K.

Keboemen (rapport), blz. 159, 177.
 Kerkelijke Zending, blz. 26.
 Kerkenorde en Zendingsorde, blz. 4.
 Kodi (West-Soemba), blz. 30, 55.
 Kombrink, Zr. M., blz. 86.
 Kuipers, Ds. Th., blz. 93.

L.

Lambooi, Ds. P. J., blz. 44, 68, 93, 180.
 Lamongs, De, blz. 124.
 Lectuurdienst in Indië, blz. 17, 66, 157.
 Lie—Muijlwijk, Dr. en Mevr., blz. 34.
 Lummel, Ds. C. W. J. van, blz. 167.
 Luthersche Zending, blz. 145.

M.

Magelang — de Javaansche Gemeenten, blz. 205.
 Mak, Ds. C., blz. 43, 66.
 Makassar, (zie Ds. v. d. Brink en Zending-Soerabaja).
 Mansum, Mej. J. C. J. van, blz. 44.
 Martaredja, Jotham, blz. 141.
 Matthes-Instituut, blz. 182.
 Meijering, Ds. M., blz. 204.
 Miedema, Dr. J. J. en gezin, blz. 8.
 Minnen, Candidaat Van, blz. 209.
 Missie (Roomsche) en Zending, blz. 178.

O.

Oegstgeest, blz. 67, 181.
 Opleidingsschool (Theol., te Djokja), blz. 76.
 Oranje, Ds. en Mevr. O., —Guillaume, blz. 41.

P.

Pers (Christel. — in Indië), blz. 17, 66.
 Petronella-Hospitaal (Jaarverslag), blz. 104.
 Pieron (Ds. A. F. J.), blz. 9, 40, 63, 121.
 Poelo-Tello, blz. 145.
 Postema, Zr. E., blz. 19, 33.
 Pakem, Sanatorium, blz. 36.

Q.

Quaestor Gener. Zendingskas, blz. 19, 44, 156, 183.

R.

Reenen, Ds. G. J. van, blz. 19.
 Rullmann, Ds. J. A. C., blz. 122.
 Ruijs Jr., Dr. Th., blz. 19.

S.

Salatiga-zending, blz. 18.
 Schouten, Ds. J. L. (jubileum), bl. 5.
 Soemba, (Schetsen uit), blz. 14, 28, 54, 78, 123, 140, 176, 205.
 Soemba (West —, Kodi), blz. 30, 55.
 Soemba-zending, blz. 137 (zie voorts Zending Groningen).
 Sybesma, Ds. G. J., blz. 43, 89.

T.

Tegen-Zending (Mohammedaansche) hier te lande, blz. 210.
 Toet, Zr. J., blz. 19.

V.

Vereen. Dr. Scheurer's Hospitaal, blz. 175.
 Vergadering Mission. Predikanten M.-Java, blz. 91.
 Velders, Mej. W. H., blz. 19.
 Verkuy, Ds. J., blz. 7, 93.
 Vrouwenarbeid, blz. 136.

W.

Wardojo, Dr., blz. 162.
 Wiersma, Dr. J. S., blz. 68.
 Wits, Zr. W., blz. 11.
 Wonosobo, rapport, blz. 159, 177.
 Wonosobo (Med. dienst), blz. 117.

Z.

Zending van de Geref. Kerk te Amsterdam c.s., blz. 33, 59, 84, 175.
 Zending van de Geref. Kerk te Delft c.s., blz. 11, 34, 86, 121, 144.
 Zending van de Geref. Kerken in Groningen, Drenthe, Overijssel, Bentheim, O. Friesland, blz. 28, 53, 77, 123, 137, 164, 176, 205.
 Zending van de Geref. Kerk te Heeg c.s., blz. 16, 32, 78, 117, 159, 177.
 Zending van de Geref. Kerk te Middelburg c.s., blz. 64, 87, 206.
 Zending van de Geref. Kerk te Rotterdam c.s., blz. 7, 9, 39, 41, 62, 79, 121, 134, 172, 195.
 Zending van de Geref. Kerk te Utrecht c.s., blz. 11, 13, 36, 57, 83, 120, 141, 162, 192.
 Zending van de Geref. Kerk te Medan c.s., blz. 16, 65.
 Zending van de Geref. Kerk te Palembang, blz. 16, 88.
 Zending van de Geref. Kerk te Soerabaja c.s. (Makassar), blz. 42, 90, 158, 212.
 Zending op Z. Sumatra, blz. 124.
 Zendingsactie, blz. 171.
 Zendingsbibliotheek, bl. 17, 19 en passim.
 Zendingsblad, blz. 53, 115, 203.
 Zendingsbureau, blz. 19 en passim.
 Zendingsconferenties Lunteren, blz. 147.
 Zendingscursus prof. Bavinck, blz. 3, 28, 75, 181.
 Zendingsdagen, blz. 132.
 Zendingsdeputaten Gen. Synode, blz. 187.
 Zendingsfilmen, blz. 19.
 Zendingskalender 1940, blz. 77.
 Zending (Kerkelijke), blz. 26.
 Zendingsorde en Kerkenorde, blz. 4.
 Zending en kind, blz. 147.
 Zending en oorlog, blz. 103.
 Zendingsveld in Nederland, blz. 208.
 Zending onder vrouwen, blz. 35, 52.
 Zendingsraad (Nederl.), blz. 18.
 Zigterman, Mej. G., blz. 77.
 Zoeklicht, Het, blz. 50, 74, 101, 116, 131, 155, 170, 187, 203.
 Zuidema, Ds. S. U., blz. 69.
 Zwaan, Dr. en Mevr., blz. 62.
 Zwolle als Zendende Kerk, blz. 69.
 Zendingsynode Friesland, blz. 69.

DATE DUE

Temporarily circulated from
Pacific School of Religion

GAYLORD

PRINTED IN U. S. A.

343231

Gereformeerde Kerken in
Nederland.

Het zendingsblad
1940

CBPac

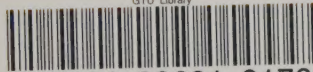
CBPac

343231

1940

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY, CA 94709

GTU Library

3 2400 00291 0176

